

وزارة المعارف العمومية

كتاب الاساس

في الأمم السامية. ولغاتها وقواعد اللغة العبرية وآدابها

تأليف

الدكتور علي العناني و ليون شيرز و محمد عطية الابراشي

أستاذي اللغات السامية بدار العلوم العليا

(يحتوي هذا الكتاب على مقرر دار العلوم في اللغة العبرية وآدابها ونحوها بيننا وبين الله العزيم)

ספר היסוד

לעמים השמיים ולשונותיהם

ודקדוק השפה העברית וכפרותה

(الطبعة الأولى)

حق الطبع منوط الوزارة

القائمة

طبع بالمطبعة الأسبوعية ببولاق

١٩٣٥ - ١٩٣٥ م

وزارة المعارف العمومية

كتاب الأساس

في الأمم السامية ولغاتها وقواعد اللغة العبرية وآدابها

تأليف

الدكتور علي العناني و ليون محرز و محمد عطية الابراشي

المفتش بالوزارة

أستاذي اللغات السامية بدارالعلوم العليا

(يحتوي هذا الكتاب على مقرر دارالعلوم في اللغة العبرية وآدابها والموازنة بينها وبين اللغة العربية)

ספר היסוד

לעמים הנשימיים ולנשותיהם

ידקדוק השפה העברית וספרותה

(الطبعة الأولى)

حق الطبع محفوظ للوزارة

القاهرة

طبع بالمطبعة الأميرية بهولاق

١٩٣٥ - ١٣٥٤ م

اهداء الكتاب

إلى دار العلوم وأبنائها ، وإلى اللغة الفصحى وأدبائها ،
وإلى الثقافة العربية وروادها ، نهدى هذا الكتاب .
وباسم الحكمة جماع العلوم نخرجه للناس ،

على العناني ، ليون محرز ، عطية الأبراشي

فهرس الجزء الأول

مواضيع الباب الأول

صفحة

٤ - مجاميع اللغات :

- (١) تقسيمها ١٥
(٢) عدد المجاميع اللغوية ١٦

٥ - إحصاء المجاميع واللغات :

- (١) المجموعة السامية ١٨
(٢) » الحامية ٢٠
(٣) » الآرية ٢١
(٤) » الهندية الصينية ٢٥
(٥) » الملايو پولينية ٢٦
(٦) » الادراويدية ٢٧
(٧) » الأورالتائية ٢٨
(٨) مجموعة لغات البانتو ٣٠
(٩) » اللغات الأمريكية ٣٠
(١٠) » اللغات الأسترالية ٣٠
(١١) خاتمة في اللغات المنزلة ٣١
(١٢) إحصاء اللغات ٣٢

صفحة

١ - اللغة :

- (١) موضوع اللغة وتعريفها ٣
(٢) نشأة اللغة وتكوينها ٤
(٣) تكوين المقاطع والألفاظ ٥
(٤) وضع الكلمات والقواعد ٦

٢ - اللغة الإنسانية الأولى :

- (١) هل هي واحدة أو متعددة ؟ ٧
(٢) اللغات القديمة وتقسيمها ٨
(٣) علوم اللغة قديمها وحديثها ٨

٣ - علم اللغات :

- (١) نشأته وتعريفه ١٠
(٢) الفيلولوجيا الكلاسية ١١
(٣) » العامة ١٢
(٤) فوائد علم اللغات ١٢
(٥) خلاصة ١٣

مواضيع الباب الثاني

صفحة

٢ — مقارنة اللغات السامية :

- (١) نشأتها وأقسامها ٤١
- (٢) المقارنة اللفظية الفنية ٤١
- (٣) فائدة المقارنة اللفظية الفنية ... ٤٢
- (٤) المقارنة المعنوية الأدبية ٤٣
- (٥) أنواع المقارنة المعنوية الأدبية ... ٤٤
- (٦) نشأة المقارنة المعنوية الأدبية .. ٤٦
- (٧) خاتمة البحث ٤٧

صفحة

١ — اللغات والأمم السامية :

- (١) التسمية ٣٣
- (٢) المهد الأصلي للأمم السامية ... ٣٤
- (٣) بلاد العرب هي المهد السامي الأول ٣٦
- (٤) اللغة السامية الأولى ٣٧
- (٥) خلاصة ٣٩

فهرس الجزء الثانى

فى قواعد اللغة العبرية

صفحة

مقدمة ٥٣

السنة الأولى

صفحة

٩٤ ... .. تغيير الحركات فى صيغة الجمع
جدول تغيير الحركات فى صيغة الجمع
٩٧ ... .. وتمريعات عليه
١٠١ ... .. أداة التعريف وتمريعات عليها
١٠٤ ... .. أداة الاستفهام وتمريعات عليها
١٠٦ ... .. الإضافة
جدول تغيير شكل الأسماء فى حالة الإضافة
١٠٨ ... .. اللفظية مفردا وجمعا وتمريعات عليها
١١٣ ... .. النسب أو الإضافة المعنوية وتمريعات عليها
١١٤ ... .. درجات التشبيه وتمريعات عليها
١١٤ ... .. الإضافة بكلمة *כִּי*
١١٥ ... .. حروف النسب وتمريعات عليها
١٢٠ ... .. واو العطف وتمريعات عليها
١٢٣ ... .. النعت وتمريعات عليه
١٢٤ ... .. المنسوب وتمريعات عليه
١٢٧ ... .. الضمائر وأقسامها
١٣٠ ... .. اتصال بعض الحروف بالضمائر
١٣٥ ... .. تمرينات على الضمائر
١٣٧ ... .. اسم الإشارة وتمريعات عليه
١٤١ ... .. الموصول — ما الاستفهامية وتمريعات عليها
١٤٤ ... .. العدد وتمريعات عليه
١٥٠ ... .. تصريف الاسم

صفحة

٥٥ ... .. كلمة فى الخط العبرى
٥٧ ... .. الخط العبرى القديم
٥٨ ... .. طريقة القراءة والكتابة
٥٩ ... .. جدول الحروف العبرية
٦٠ ... .. حروف *כסמ* وتمريعات عليها
٦١ ... .. مخارج الحروف
٦٢ ... .. الأرقام العبرية وتمريعات عليها
٦٣ ... .. الحركات العبرية
٦٥ ... .. السكون وتمريعات عليه
٦٧ ... .. الحركات المركبة وتمريعات عليها
الساكن الظاهر والساكن المستتر وتمريعات
عليها
٦٨ ... .. المقاطع وتمريعات عليها
٧٠ ... .. الشدة بنوعها وتمريعات عليها
٧٢ ... .. أحوال القمص حطوف وتمريعات عليه
٧٦ ... .. الفتحة المستعارة وتمريعات عليها
٧٨ ... .. ممدود الصدر وممدود العجز وتمريعات عليهما
٧٩ ... .. الفصل فى الكلمة
٨٢ ... .. الاسم :
٨٢ ... .. أقسام الاسم وتمريعات عليه
٨٦ ... .. الاسم المذكر والاسم المؤنث وتمريعات عليهما
٨٩ ... .. المفرد والمثنى والجمع وتمريعات عليها

السنة الثانية

صفحة

اسم الفاعل وتمريبات عليه	٢٠٤ ... ..
اسم المفعول »	٢٠٤ ... ..
الاستقبال	٢٠٧ ... ..
الفعل السالم وتمريبات عليه	٢٠٨ ... ..
المعتل الفاء وتمريبات عليه	٢١٧ ... ..
» الأجوف »	٢٢٢ ... ..
» المعتل اللام »	٢٢٧ ... ..
» المضعف »	٢٣٦ ... ..
» الناقص »	٢٣٩ ... ..
» المركب »	٢٤٣ ... ..
جدول عام للفعل المجرد في زمن الاستقبال	٢٤٤ ... ..
الأمر	٢٤٥ ... ..
الفعل السالم	٢٤٥ ... ..
» المعتل الفاء	٢٤٧ ... ..
» الأجوف	٢٤٩ ... ..
» المعتل اللام	٢٤٩ ... ..
» المضعف	٢٥٠ ... ..
» الناقص	٢٥١ ... ..
» المركب	٢٥٢ ... ..
تمريبات على فعل الأمر	٢٥٢ ... ..

صفحة

الفعل :

تقسيم الفعل إلى ماض وحال ومستقبل وأمر	١٦٥ ... ..
» » لازم ومتعد وتمريبات عليه	١٦٦ ... ..
» » مجرد ومزید	١٦٨ ... ..
سبعة أنواع (أوزان) الفعل	١٦٩ ... ..
حروف الفعل الإضافية	١٧٢ ... ..
صيغ الفعل وتمريبات عليها	١٧٢ ... ..

تصريف الأفعال — المجرد :

الزمن الماضي	١٧٥ ... ..
الفعل السالم وتمريبات عليه	١٧٥ ... ..
» المعتل الفاء وتمريبات عليه	١٨٢ ... ..
» الأجوف »	١٨٤ ... ..
» المعتل اللام »	١٨٧ ... ..
» المضعف »	١٩٢ ... ..
» الناقص »	١٩٤ ... ..
» المركب »	١٩٦ ... ..
جدول عام للفعل المجرد في صيغة الماضي	١٩٨ ... ..
الزمن الحالى	١٩٩ ... ..
الفعل السالم	٢٠٠ ... ..
» الأجوف »	٢٠٠ ... ..
» المعتل اللام »	٢٠١ ... ..
» المركب »	٢٠١ ... ..
جدول عام للفعل المجرد في الزمن الحالى	٢٠٢ ... ..

السنة الثالثة

صفحة

٢٩٢	المعتل اللام بالألف (جدول) ... ..
٢٩٤	» » بالهاء (») ... ..
٢٩٦	الأجوف (») ... ..
٢٩٨	المضعف (») ... ..
٣٠٠	الناقص (») ... ..
٣٠٢	المركب (») ... ..

المفعول المطلق والمفعول فيه :

٣٠٦	المفعول المطلق ... ..
٣٠٨	ظرف زمان ... ..
٣٠٩	» مكان ... ..

الحرف :

٣١١	حروف النسب ... ..
٣١٢	» العطف ... ..
٣١٢	» الاستثناء ... ..
٣١٣	» الشرط ... ..
٣١٣	» السبب ... ..
٣١٣	» النفي ... ..
٣١٤	» التشبيه ... ..
٣١٤	حرف الجواب ... ..
٣١٤	حروف النداء ... ..

قاموس الأفعال العبرية :

٣١٧	الأفعال العبرية ومعانيها مرتبة بحسب الحروف الأبجدية ... ..
-----	--

صفحة

المصدر :

٢٥٥	أوزان المصدر الثلاثي ... ..
٢٥٦	إضافة » » ... ..
٢٥٧	المصدر مقرون بحروف כ' ל' מ' ... ..
٢٦٠	تمرينات على المصدر ... ..

اتصال الفعل بضمائر النصب المتصلة :

٢٦٢	الفعل السالم ... ..
٢٧٠	» المعتل اللام بالهاء ... ..
٢٧٢	» الأجوف ... ..
٢٧٤	» المضعف ... ..

علامات الترقيم وتغيير الحركات

عند علامات الفصل :

٢٧٦	تغيير الحركات في صيغة الماضي ... ..
٢٧٩	» » الاستقبال ... ..
٢٨٠	» » الأمر وتمرينات عليها ... ..
٢٨٢	زيادة حرفי "ד" الى الفعل ... ..

تصريف الأفعال — المزيد :

٢٨٤	السالم (جدول) ... ..
٢٨٦	المعتل الفاء بالألف (جدول) ... ..
٢٨٨	» » بالياء (») ... ..

فهرس الجزء الثالث

مدارج القراءة والانشاء

السنة الأولى — مطالعة وترجمة

صفحة	صفحة
الدرس العاشر : الطيور — أصوات الحيوانات والطيور — التفاحة ... ٤١٨	جدول الحروف العبرية ... ٣٩٣ تمرين على الحروف والحركات ... ٣٩٤
» الحادى عشر : آلات الصناعة — ملحاً العائلة — بلادى (شعر) ٤٢٠	الدرس الأول : المدرسة ... ٤٠٠ » الثانى : الأدوات الدراسية ... ٤٠٢
» الثانى عشر : النبات — الفقى والجوز ٤٢٢	» الثالث : حجرة الدراسة ... ٤٠٤
» الثالث عشر : أعضاء الجسم — بلاد الإسرائيليين ... ٤٢٤	» الرابع : الصناعات والصناع ... ٤٠٦
» الرابع عشر : الصفات — أصلع من الجانين ... ٤٢٦	» الخامس : العائلة ... ٤٠٨
» الخامس عشر : الزمن — الأعمى والفانوس ... ٤٢٨	» السادس : الطعام ... ٤١٠
» السادس عشر : الأيام والأعياد — الفلاح والعلاج ... ٤٣٠	» السابع : المبانى والالوانى ... ٤١٢
» السابع عشر : لست — الرأس والطربوش (شعر) ... ٤٣٢	» الثامن : الملابس ... ٤١٤ » التاسع : الحيوانات — العصفور الحكيم ... ٤١٦

السنة الثانية — قراءة ومحادثة

صفحة	صفحة
الدرس التاسع والعشرون : فصاحة الأولاد ... ٤٥٦	الدرس الثامن عشر : واجبات التلميذ في الصباح ٤٣٤
» الثلاثون : في الدكان (محادثة بين بزاز وزبون) ٤٥٨	» التاسع عشر : » » » المساء ٤٣٦
» الحادي والثلاثون : حوشام السيء الحظ ٤٦٠	» العشرون : الأصبع العاشر ... ٤٣٨
» الثاني والثلاثون : عقاب الكاذب ... ٤٦٢	» الحادي والعشرون : الى المدرسة (شعر)
» الثالث والثلاثون : الملك سليمان والنحل ٤٦٤	جدول أعمال موسى النشيط ٤٤٠ *
» الرابع والثلاثون : الدجاجة وأفراخها ٤٦٦	» الثاني والعشرون : المدينة ... ٤٤٢
» الخامس والثلاثون : السبت في بلاد مصر ٤٦٨	» الثالث والعشرون : الخواص ... ٤٤٤
» السادس والثلاثون : الهدايا ... ٤٧٠	» الرابع والعشرون : الديك والجوهرة ٤٤٦
» السابع والثلاثون : سيدنا موسى ورأفته بالحيوانات ... ٤٧٢	» الخامس والعشرون : الطريق ... ٤٤٨
» الثامن والثلاثون : في مصلحة البريد ... ٤٧٤	» السادس والعشرون : الاستقامة ... ٤٥٠
» التاسع والثلاثون : الفلاح والنظارات ٤٧٦	» السابع والعشرون : العالم واللص ... ٤٥٢
» الأربعون : الفندق (محادثة) ٤٧٨	» الثامن والعشرون : الثعلب والكرم ... ٤٥٤

السنة الثالثة — قراءة وأنشاء

الدرس الثامن والأربعون : قصيدة في الغزل : للسيد يهودا اللاوي ٤٩٨	الدرس الحادي والأربعون : الطبيعة ... ٤٨٠
» التاسع والأربعون : نشيد البحر الهائج : للسيد يهودا اللاوي ٥٠٢	» الثاني والأربعون : في المطعم (محادثة) ٤٨٤
» الخمسون : قصيدة البؤس للسيد : ابراهيم بن عزرا ... ٥٠٥	» الثالث والأربعون : المسرح (محادثة) ٤٨٦
» الحادي والخمسون : قصيدة في محاسن الطبيعة في مصر : للسيد يهودا اللاوي ٥٠٨	» الرابع والأربعون : الصناعات ... ٤٨٨
» الثاني والخمسون : قصيدة الربيع : للسيد موسى بن عزرا ٥١٠	» الخامس والأربعون : خطابات ... ٤٩١
	» السادس والأربعون : القرية ... ٤٩٣
	» السابع والأربعون : سيدنا موسى في طور سيناء ... ٤٩٦

مختارات من العهد القديم

صفحة

الوصايا العشر ٦٠٠
شرائع وأحكام ٦٠٦

مختارات من المكتوبات :

سفر المزامير — الأصحاح الأول ٦٢٨
» » — » الثاني ٦٣٠
» » — » المئة والرابع ٦٣٢
سفر الأمثال — » الأول ٦٣٦
» » — » الخامس ٦٣٨
» » — » السادس والعشرون ٦٤٠
» » — » الحادي والثلاثون ٦٤٤
سفر أيوب — » الأول ٦٤٦
» » — » الثاني ٦٥٠
» » — » الثاني والأربعون ٦٥٢

صفحة

العهد القديم وأقسامه (توراة ، أنبياء ، مكتوبات) ٥١٢

مختارات من التوراة :

تكوين العالم ٥١٦
خلق آدم وحواء ٥٢٢
قصة سيدنا نوح والطوفان ٥٣٠
انساب نوح وتقسيم الأسرة البشرية الى آل سام
وحام ويافت ٥٤٦
قصة سيدنا اسماعيل عليه السلام ٥٥٤
وحى الله سبحانه وتعالى الى سيدنا ابراهيم عليه السلام
وأمره له بعمل الختان ٥٦٠
ميلاد سيدنا اسحق عليه السلام ٥٦٤
قصة سيدنا يوسف عليه السلام ٥٦٦
قصة سيدنا موسى عليه السلام ٥٨٨

المجمع الأول

علم اللغات

الأمم السامية ولغاتها

חלק ראשון

הפילולוגיה

(חקר השפות)

העמים השמיים ולשונותיהם

الباب الأول

١ - اللغة

(١) موضوع اللغة وتعريفها :

تطلق اللغة على النطق والتكلم ، وعلى القوة الناطقة ، كما تطلق على الألفاظ التي يعبر بها المتكلم عما يخالجه نفسه من المعاني الآتية إليه من الإحساس والشعور وقوى التفكير. ولهذا تعرف بأنها : " العمل العقلي المتكرر دائماً لإبراز الفكر الإنساني في أصوات منظمة وألفاظ مؤتلفة " .

جمع هذا التعريف الإطلاقات الثلاثة المتقدمة للغة . والإطلاق الأول منها محل البحث فيه يرجع الى الأنثروبولوجيا (Anthropologie) أو علم الإنسان . وإذا أردنا حصر هذا المبحث في دائرة ضيقة من دوائر العلوم الطبيعية المتفرعة عن الأنثروبولوجيا فمرجع هذا الحصر هو علم وظائف الأعضاء أو الفيزيولوجيا (Physiologie) . أما الإطلاق الثاني فالعلم المختص به هو علم النفس (Psychologie) الباحث عن قواها ومظاهرها ، لا الباحث عن حقيقتها وأصل نشأتها ومصيرها .

والإطلاق الأخير هو بحث من بحوث علم اللغات (Philologie) وهذا الجانب من مدلول اللغة هو الجانب المادى المحس لأنه عبارة عن مجموعات من الألفاظ تختلف باختلاف الأجناس البشرية والأمم والشعوب .

وهي إما ألفاظ كانت مستعملة قديماً ثم أهمل التطور الطبيعي بأى شكل من الأشكال استعمالها كألفاظ اللغات الميتة . أو لا زالت في دور الاستعمال كألفاظ اللغات الحية الآن .

واللغة هي وسيلة التخاطب والتفاهم بين الناس . وهي القوة التي ظهرت بها مواهب الإنسان العقلية ، وأوصلته الى حياته المدنية ، ورفقه الاجتماعى ، وسلطانه السائد على كثير من الكائنات .

(٢) نشأة اللغة وتكوينها :

وقد اختلفت الآراء في أصل نشأة اللغة ، وكيفية تكوينها الى مذهبين متقابلين : يعتمد أحدهما على ما أشارت اليه الكتب المقدسة من أنها هبة إلهية وصلت من الرب الى الإنسان . ويرجعها الثانى الى نشأة طبيعية ، هى التدرج الفطرى المرتبط بطبيعة الإنسان ، وتكوين أعضاء النطق فيه من حنجرة وحلق وخيشوم ولسان وأسنان وشفيتين مع ما للقوى الفكرية من أثر في تحريك تلك الأعضاء .

وأصحاب رأى الأول لا يجدون في الواقع مما يناصرون به رأيهم وعقيدتهم نصوصا دينية صريحة ، وإنما يسلكون في تدليلهم على ما ذهبوا إليه مسلكا لا يعدو تخريج هذه النصوص تخريجا لا يحول دون الاستنباط منها أيضا ما يخالف تخريجهم لها . وقد عقد السيوطى في كتابه المزهى فصولا مستفيضة في مناقشة هذا الموضوع فارجع اليها للتحقيق والإيضاح .

وأتباع الرأى الثانى يرون أن المسألة طبيعية محضة ويقولون : إن الإنسان في الدور الذى تمت فيه نشأته الطبيعية باستكمال أعضائه ، وقواه العقلية ، وكل له فيه أيضا الاستعداد الفطرى الى تحريك أعضاء النطق ، أخذ بحكم هذا الاستعداد ، وبفعل الحركة يدفع أصواتا ساذجة من فمه كأصوات الطفل قبل دور النطق ، وقبل القدرة على تكييف الصوت .

كانت هذه الأصوات الساذجة الأولى في بداءة الأمر عارية عن الغرض والقصد ، خالية من الكيفية المشيرة الى حس أو شعور ، بعيدة من الصورة الرامية الى رغبة أو المنبهة عن نفور . لأن قوى الإنسان العقلية حينئذ — وهى مصدر الرغبة والنفور — وإن كانت قد بلغت كمالها الفطرى من جهة التكوين فإنها لم تبدأ بعد في عملها الطبيعى . ولما أخذت في هذا العمل نشأ له الشعور ، وظهرت فيه قوة الرغبة وقوة النفور . فأثر ذلك في الأصوات الساذجة التى كانت تصدر بعامل تحرك أعضاء النطق فقط .

وبحكم هذا التأثير ابتدأت الأصوات تتكيف بما يحدثه الشعور فيها .

ولما كانت الأصوات بكيفياتها الأولى غير الكاملة لا تفى بالغرض المقصود منها بحكم الطبيعة نشأ بجوارها مساعد طبيعى وهو الإشارة باليد والإيماء بالرأس والدلالة بالالتفات وبغير ذلك من أنواع الحركات المختلفة باختلاف البواعث . أو بعبارة أخرى نشأت الإشارة بالحركات المتنوعة بتنوع الدواعى والأغراض .

وبحكم الارتباط الطبيعي بين الإحساس والشعور من جهة وبين أعضاء النطق وحركاتها من جهة أخرى كانت الأصوات تتدرج في النمو والوضوح بتدرج الإحساس والشعور ونموهما. فدخل على كفياتها الارتفاع والانخفاض والطول والقصر والاتجاه والتنويع .

وقد بلغت بهذه الحالة الجديدة ، مع مساعدة الإشارة وكثرة تنوعها ، درجة مواتية للغرض المقصود منها بعض المواتاة ، ووضعت الى صورة فيها بعض الدلالة على المراد .

وأصوات الإنسان في هذه المرحلة تشبه كل الشبه ، من حيث الباعث والنوع ، أصوات الحيوانات المعبرة عن الرغبة ، والمعربة عن الجزع ، والمشيرة الى الحنين ، وهكذا الى غير ذلك من أنواع الأصوات الدالة على النفور أو الدنو والطلب والنداء .

(٣) تكوين المقاطع والألفاظ :

وبعد ذلك نمت هذه الأصوات الإنسانية في الكم والكيف نموًا جعلها تجتاز المراحل السابقة الى مرحلة جديدة هي تكوين مقاطع خاصة كالمقاطع التي يقذف الطفل بها من فمه يريد بها مدلولات بعينها . وهو كلما أراد مدلولًا منها أعاد هذا الصوت القطعي بعينه لا يغيره ولا ينساه ولبث على ذلك ردحا من الزمن .

وكما أن الطفل في هذا الدور يحاكي المتكلم معه بأن يجعل المقاطع التي يمكنه أن يلفظ بها والحالة هذه متناسبة مع مقاطع كلماته فإنه أخذ يختزل من مقطعي كلمة مقطعا واحدا ومن مقاطع أخرى مقطعا واحدا أيضا أو أكثر إلا أن مقاطع الطفل عادة في هذا الدور تكون أقل بالطبع في العدد من عدد مقاطع الكلمة التي ينطق بها الكبير . ويحاول الطفل في كل ذلك شيئا فشيئا جعل مقاطعه تتكيف بصورة ما ينطق به مرشده الى أن يصل بحكم هذا التقليد الى النطق بالكلمات . فكذاك الإنسان أخذ يحاكي الطبيعة في ملائمة المقاطع التي يرسلها من فمه بما يسمعه من الأصوات الطبيعية ، وبما يجيش في نفسه من الانفعالات . ثم انتقل بحكم التقليد الطبيعي الى دور تركيب هذه المقاطع فتكونت له بذلك الكلمات ، واجتمع له عدد يسير من الألفاظ يتناسب مع عدد حاجاته على قلتها بداءة الأمر .

(٤) وضع الكلمات والقواعد :

ومن هذه الألفاظ الأولى اشتق الإنسان كلمات جديدة . بيد أنه ما أجم عن ابتكار كلمات وضعها وضعاً مستقلاً عن الألفاظ الأولى . فكان كلما احتاج الى التعبير عن معنى من المعانى التى تعرض له وليس فى قاموسه مفرد له دفعته حاجته الطبيعية الى وضع لفظ جديد يناسبه فيدل عليه ، أو اشتق له كلمة من لفظ سابق . وبحكم الرقى الاجتماعى المستمر كان الرقى أيضا فى وضع الألفاظ ، والتواضع عليها .

على هذا النحو الطبيعى نشأت اللغة الإنسانية نشأة طبيعية ، وتكوّنت تكويناً فطرياً خاضعاً لناموس النشوء والترقى ، وارتقت شيئاً فشيئاً ، واتسع كثر مفرداتها مع الزمن ، حتى أصبحت وافية بحاجة الإنسان . وهو كلما اتسعت دوائر حاجاته وتنوعت فروع معاشه وتعددت نواحي مدنيته وحضارته اتسعت أيضا اللغة الإنسانية فى مفرداتها وتراكيبها ، وصارت ديوان مجهوده العقلى فى جميع أدوار حياته وتطوراته .

وعند وصول اللغة الإنسانية الى هذا الدور الراقى تطرق اليها بالطبع الصقل الفنى ، وتناولتها قوة الصنعة بحكم التدبير العقلى فنشأت لها بذلك ضوابط مخصوصة خضعت اليها ، وعرفت هذه الضوابط باسم القوانين أو القواعد اللغوية .

اصطنع الإنسان بجوار ذلك ضروباً من الذوق ، وفنونا من التنسيق ، ومقاييس من الجمال الفنى ، فوصل بذلك أخيراً وبعد تطور عديد الى تهذيب النثر ، والتوقيع الموسيقى فى التركيب اللفظى . وعندئذ اجتمع له بكل هذه العوامل الطبيعية النثر المهذب ، والنظم الموزون .

وخلاصة ما تقدم من الكلام فى نشأة اللغة الإنسانية أنها ترجع بالإجمال الى رأيين : أحدهما دينى ، والآخر طبيعى على ما فصلناه لك فوق . وقد سقنا اليك هذين الرأيين دون تعرض الى ترجيح أحدهما على الآخر لأننا هنا لسنا فى مقام الموازنة والترجيح .

٢ — اللغة الإنسانية الأولى

(١) هل هي واحدة أو متعددة ؟ :

يرى المذهب الدينى الذى أشرنا اليه فى الفصل السابق فى أصل النشأة الأولى للغة الإنسانية أنها واحدة ، وأن تلك اللغة الواحدة الأولى هى التى أوحى بها الرب إلى آدم أبى البشر ، وبقيت مستعملة فى نسله إلى ما بعد الطوفان . ثم تفرعت بعد ذلك إلى لهجات عدّة فى أعقاب أبناء نوح بعد تبايل الأسنة فى حادث بناء بابل وبرجها الكبير حسب رواية التوراة .

أما المذهب الثانى الطبيعى الذى ذكرناه أيضا فى الفصل السابق ، فإنه يرجع الحكم فى هذه المسألة إلى كيفية نشأة الإنسان على الأرض من حيث القول بتعدد المكان الذى نشأ فيه ، أو حصره فى بقعة واحدة بعينها .

ومعنى ذلك أنه إذا كان الإنسان قد أخذ نشأته الأولى فى جهة معينة من جهات كوكبنا الأرضى ، واجتاز دور الطفولة فى تلك الجهة مكونا جماعة واحدة هى الجماعة الإنسانية الأولى . فإنه يترتب على ذلك بالطبع أن لغة الإنسان الأولى قد نشأت أيضا نشأة واحدة من طبيعة المكان الأول الذى نبعت فيه ، وفطرة الجماعة الإنسانية الأولى التى درج فيها .

تفرّعت هذه اللغة الواحدة الأولى إلى لهجات متعدّدة بتفرق الجماعة فى الأنحاء المختلفة ، تاركة هذه اللهجات تلك اللغة الأولى وراءها كأم لها نشأت عنها ، كما صارت الجماعة الإنسانية الأولى أصلا للجماعات التى تفرّعت عنها . وعن تلك اللهجات ، وهذه الجماعات نشأت لهجات جديدة كما نشأت جماعات أخرى . وهكذا دواليك فى أدوار ما قبل التاريخ أو العهد المظلم ، وفى فجر التاريخ ، وفيما ولى ذلك من العصور المعروفة الآن بعصور التاريخ الدقيق .

أما إذا كان الإنسان قد نشأ فى بقاع مختلفة وجهات متعدّدة على وجه البسيطة — وهو ما يذهب اليه علم الحياة (Biologie) وأصول الأحياء — فإنه لا توجد له لغة واحدة أولى ، بل نشأت له من أول الأمر لغات كثيرة متعدّدة بتعدد الجهات والجماعات .

(٢) اللغات القديمة وتقسيمها :

يتحدث البحث اللغوى عن لغات تضرب في القدم إلى حد لا يوجد ما يدل عليه ، كالعربية القديمة والكنعانية والبابلية وكالمصرية والسانسكريتية مثلا . وأخرى معروفة النشأة والزمن الذى ظهرت فيه كالعبرية والسريانية والإغريقية واللاتينية مثلا .

وأقصى ما يمكن البحث اللغوى الدقيق المعتمد على الآثار القديمة والوثائق التاريخية العتيقة أنه يتخذت عن لغات بعضها يوجد فيه شبه مشترك ، واتصال وثيق فى اللفظ والتركيب والقاعدة ، وبعضها لا يدرك فيه ذاك الشبه ولا هذا الاتصال مطلقا .

لهذا قسم علماء هذا الفن اللغات الإنسانية بهذه الاعتبارات إلى عدة مجاميع قد اشتركت لغات كل مجموعة منها فى خصائص لفظية ، وصلات تكوينية فى اللفظ والتركيب والأسلوب ، والقواعد ، والتفكير على ما سيبنىء مفصلا فى محله .

(٣) علوم اللغة قديمها وحديثها :

قلنا فيما تقدم : إن الإنسان فى الدور الذى وصل فيه إلى وضع الألفاظ بالاشتقاق والابتكار ، إنساق بحكم التفكير العقلى ، وناموس الرقى الطبيعى إلى اصطناع قوانين ، ووضع قواعد تضبط اللفظ وتعين المعنى ، وتنسق العبارة ، وتودعها ضروبا من الجمال الفنى . ونزيد على ذلك هنا أنه بمقدار رقى الجماعة فى نواحي التحضر ، وأنواع التمدين ، وضروب الاجتماع يكون نصيب اللغة أيضا من مقدار اصطناع القواعد ، وفنون التنسيق ، ونمو الجمال فيها إذهى كائن حتى يحيا بحياة الناطقين بها ويرقى برقيهم ويضعف ويموت بضعفهم وموتهم .

وأقدم اللغات التى وصلت إلينا نراها متمتعاً بالقواعد الدقيقة والتنسيق اللفظى والجمال الفنى مثل اللغة المصرية القديمة المعروفة بالهieroغليفية ومثل السانسكريتية ، والإيرانية القديمة والبابلية وغيرهما من اللغات البعيدة العهد فى القدم .

وإذن فنّ القواعد اللغوية الذى يسمى الآن فى اللغة العربية بالنحو والصرف وما يتبعهما من قواعد تكوين الجملة وترتيب العبارة قديم بقدم اللغات نفسها .

ولست أعنى بذلك القدم بعد العهد في التدوين . وإنما أعنى وجوده في العبارة اللغوية كوجوده مثلاً في اللهجات العربية القديمة وفي العربية الفصحى قبيل عصر التدوين .

أما آداب اللغات المؤرخ ، وفقّ مقارناتها ، وتقسيمها إلى مجاميع كبرى ، وتقسيم المجاميع إلى أقسام كلية ، وأما فقه اللغة ، والنقد الأدبي الكامل والنقد الفني فكلها حديث النشأة . وكلها مجهود البحوث القيمة المعروفة بالفيلولوجيا أو علم اللغات .

ونحن بعد هذه المقدمة المختصرة سنشرع في بيان علم اللغات وموضوعه ومهمته لتتخذ من ذلك مرشداً للبحث في اللغات السامية على ما سيجيء .

٣ - علم اللغات

(١) نشأته وتعريفه :

يعرف علم اللغات باسم فيلولوجيا (Philologia) وهذه الكلمة مركبة تركيباً مزجياً من الكلمتين اليونانيتين فيلوس (Philos) ومعناها محب أو صديق أو مؤثر . ولوجوس (Logos) ومعناها كلمة أو كلام أو فن ، وبمحذف الواو والسين (os) من هاتين الكلمتين وإحكام واو (o) بينهما لسهولة التركيب المزجي صارتا فيلولوج (Philologue) ومعنى هذا الوضع التركيبي مؤثر الكلمة أو اللغة أى الباحث فيها . ولإرادة المعنى المصدري ألحقت بالكلمة المركبة بمعناها السابق علامة المصدر الصناعي وهى فى اليونانية واللاتينية (يا — ia) فصارت فيلولوجيا (Philologia) أى محبة الكلمة وإيثارها والمراد من الكلمة الكلم أى اللغة أو اللغات ومعنى ذلك فى النهاية فن اللغة أو علم اللغات .

وأول من نطق بهذه الكلمة مركبة على النحو السابق أى بصيغة التركيب المزجي فى اللغة اليونانية هو أفلاطون الحكيم . وأراد بهذه اللفظة : الرغبة فى البحث العلمى ، أو توجيه الرغبة إلى البحث العلمى . وما لبث هذا المعنى لتلك الكلمة غير قليل من الزمن ثم صار يطلق على الاتجاه إلى استيعاب المعرفة أياً كان نوعها . أو الوقوف على علوم الوقت بأكملها .

هذا المعنى العام الأخير قد بقى لكلمة فيلولوجيا الى عهد النهضة العلمية فى إيطاليا وإن استعمل قبل الميلاد أيضاً فى مدرسة الاسكندرية فى الدلالة على معرفة علوم اليونان والرومان فى لغتيهما الإغريقية واللاتينية .

ومن تاريخ بدء النهضة العلمية فى إيطاليا تغلب المعنى الذى نشأ لكلمة فيلولوجيا فى الاسكندرية على المعنى العام لها وهو : الوقوف على علوم الوقت بأكملها ، كما تقدم .

وفي أواخر القرن التاسع عشر اتسعت دائرة هذا الفن اللغوى إلى حدّ شمولها البحث في كل لغات الإنسان مع اللغتين اليونانية والرومانية ، وما في هذه اللغات الإنسانية من إنتاج عقلى في سبيل الرقى المدنى الإنسانى ، حتى أصبحت كلمة فيلولوجيا تدل على المعنى الواسع الآتى وهو : علم اللغات الباحث عن جميع نواحي العقلية الإنسانية لدى كل أمة من الأمم بدراسة اللغات .

لذلك كان لعلم اللغات أن يقدر درجات الرقى الإنسانى العام فى اللغة والأدب والنظم الاجتماعية ، والحياة الفردية وفى الدين والصناعة والعلوم . ولهذا صح أن يقال : الفيلولوجيا المصرية أو العبرية أو الهندية كما صح أن تنعت بالجرمانية أو الرومانية ، والمراد بذلك كل ما لهذه الأمم واحدة واحدة من إنتاج عقلى ، ونصيب مدنى مدوّن فى لغاتها .

على أن علماء اللغات قد اصططحوا إزاء هذا المعنى العام عند إرادة التنقيص على ما للإغريق والرومان ، على وصف الفيلولوجيا بالاكلاسية (Classique) أى الفلولوجيا السامية الرتبة أو المحتذاة .

وبغرض علماء اللغات من ذلك فى هذا الحين الإشارة إلى ما كان يقصد بمدلول الفيلولوجيا فى مدرسة الاسكندرية من أنها العلوم اليونانية والرومانية القديمة وعلوم التحرير الإنسانى المعروف بالهومانسم (Humanisme) التى ابتدأت منذ القرن الثانى قبل المسيح فى مدرسة الاسكندرية المذكورة والتى ظهرت بقوة فعالة من جديد فى عهد الرينيسانس أو إحياء العلوم .

(٢) الفيلولوجيا الكلاسية :

ويمكن حصر الفيلولوجيا الكلاسية أو المحتذاة بعد عصر الرينيسانس فى أربعة أدوار ، وإن تداخل بعضها فى البعض الآخر :

الدور الأول منها ، وهو الدور الطليانى : يمتد من منتصف القرن الرابع عشر إلى منتصف القرن السادس عشر .

والدور الثانى ، وهو الدور الفرنسى : ويمتد من ذلك العهد إلى أواخر القرن السابع عشر .

والدور الثالث ، وهو الدور الانجليزى الهولاندى : الذى استمر إلى نهاية القرن الثامن عشر .

أما الدور الرابع ، وهو الأخير : فقد ابتدأت به ألمانيا ولا يزال في نموّه المطرد حتى الآن .
وليس هنا محل الكلام فيما أنتجته عقول كبار المفكرين الأحرار في هذا السبيل ابتداء من الدور الأول
إلى نهاية هذا الدور الأخير .

(٣) الفيلولوجيا العامة :

يجوز الفيلولوجيا الكلاسيكية أى السامية الرتبة أو المحتداة ابتدأت الفيلولوجيا العامة أو علم
اللغات في أواخر القرن الثامن عشر تشغل — كما أشرنا الى ذلك فوق — بالبحث اللغوى فى كل
اللغات الإنسانية قديمة وحديثة ، حية وميتة ، لتعرف ما فى هذه اللغات جميعها من إنتاج عقلى
فى دوائر الدين والفلسفة والعلم والأدب وتاريخ الأدب والمقارنات اللغوية اللفظية والمعنوية .
ولذلك سميت الفيلولوجيا العامة .

وقد وصلت أبحاث هذا القرن اللغوى الشامل إلى نتائج كبرى غيرت وجه التاريخ العام
الإنسانى ، ووضعت النهوض العلمى الحديث على أسس ثابتة ، ودعائم قوية وكونت علوما مستقلة
لولا علم اللغات ما ظهرت هذه العلوم فى عالم الوجود . وسنشير إلى بعض منها فى الفقرة الآتية :

(٤) فوائد علم اللغات :

ولعلم اللغات أو الفيلولوجيا العامة بناء على ما تقدم فوائد كبرى فى الحياة العقلية الإنسانية ،
والثقافات العامة ، والحياة المدنية الاجتماعية ، وما وصلت إليه من تيسير الرفاهية الإنسانية
وبسعادة الإنسان .

وصل علم اللغات بمجهود عفيف وقوة الجبارة المثابرين إلى معرفة العاديات ، وحل النقوش
والخطوط القديمة ، ووقف تماما على لغات هذه الخطوط وتلك النقوش مثل النقوش الهيروغليفية
والكتابة السنسكريتية والخط المسمارى فى اللغات السومرية والبابلية الآشورية . فنقل التاريخ العام
من قاعدته الأسطورية القديمة ، والاعتماد على روايات الكتب المقدسة ، ورحلات المؤرخين
وروايات الرواة كقضايا مسلمة والأخبار المختلفة التى توارثها الناس من جيل إلى جيل . وغير ذلك
من الاستناد على الحدس والتخمين . نقول نقل علم اللغات التاريخ العام القديم من تلك القاعدة

العتيدة والاعتماد عليها إلى قاعدة جديدة وهى الارتكاز على الآثار القديمة والعاديات العتيدة والوثائق التاريخية المدونة ، والمخطوطات القديمة فغير ذلك وجه التاريخ العام تغيرا كليا وقسمه إلى قسمين :

أما القسم الأول منهما ، فهو ما دونت حوادثه الآثار ، ودلت عليه الوثائق الرسمية وأوصحته وأقرته العلوم الطبيعية التجريبية . ويعرف بالتاريخ الدقيق .

والآخر منهما يعرف بالتاريخ المروى أو الأسطورى ، وهو ما خلا من الاعتماد على ما تقدم فى التاريخ الدقيق وكان وليد الرواية أو الأساطير فقط . على أن هذا التاريخ المروى أو الأسطورى ليس محلا للطعن فيه أو رفضه إلا إذا جاءت البراهين الأثرية والنتائج العلمية الطبيعية بعدم صحته . وإلا بقى الحكم فيه وعليه للمستقبل وما عسى أن تأتى به البحوث اللغوية الأثرية أو النظر الطبيعى مما يؤيده أو يرفضه .

ومن فوائده علم اللغات أيضا دراسة العقليات القديمة ، وتطور التفكير الإنسانى ، ومدنيات الأجناس البشرية ، وروابط الأمم والشعوب ، ومكاناتها فى المجهود العقلى الإنسانى ، والإنتاج الاجتماعى المدنى .

وفى العموم فمن فوائده علم اللغات العظيمة معرفة الحياة العقلية الإنسانية وتطوراتها معرفة دقيقة صادقة .

وقد أنتج علم اللغات علوما كثيرة لها أهميتها فى حياة الإنسان وثقافته العامة ، منها : علم مقارنة اللغات مقارنة لفظية ومعنوية ، وتاريخ أدب اللغة بعد أن كان أدبا فقط ، وتاريخ آداب اللغات المقارن ، وعلم فقه اللغة (Etymologie) ، والنقد الفنى ، والنقد الأدبى الكامل وإن كان موجودا من قبل على بساطته فى أذواق الأدباء والمتأدين .

(٥) خلاصة :

وخلاصة القول فى هذا الباب أن الفيلولوجيا العامة أو علم اللغات الذى ذكرنا لك كيفية نشأته وأتينا على طرف وجيز من فوائده هو علم حديث النشأة ووليد القرن التاسع عشر . وما تقدم هذا العهد من الاشتغال بقواعد اللغتين الإغريقية واللاتينية ، والأبحاث المستفيضة فى ضوابط اللغتين

العربية والعبرية لم يصل إلى توسيع دائرة البحث اللغوى الذى يمكن أن تسمى نتائجه بعلم اللغات. وعلى الأخص فإن الفكرة الجريئة القائلة بأن اللغة العبرية هى اللغة الإنسانية الأولى كانت مشبعة للهمم فى البحث اللغوى الحر الواسع .

على أنه منذ القرن العاشر قد حركت القرابة بين اللغتين العبرية والعربية علماء اليهود إلى البحث فى المقارنة بينهما من جهة وبين العبرية والآرامية من جهة أخرى للسبب نفسه الذى دفعهم إلى المقارنة بين العبرية والعربية .

وفى القرن السابع عشر أدرك المستشرقون القرابة بين اللغتين الحبشية (لغة الكنيسة) والعربية ولهذا اتضح لعلماء اللغات المستشرقين أمر القرابة فى مجموعة من اللغات يمكن أن تعرف بالمجموعة السامية . فابتدأ البحث فيها ، وعلى هذا الوجه ظهر قبل الزمن الذى وصل فيه بوب (Bopp) إلى معرفة اللغات الآرية أو الهندو جرمانية ، وتكوين مجموعة لغوية منها .

وفى القرن التاسع عشر وصل علم اللغات إلى الكشف عن اللغة الهندية المقدسة المعروفة بالسانسكريتية واللغة الإيرانية القديمة وعرف القرابة بينهما من جهة ، وقرابتهما إلى اللغات الأوربية من جهة أخرى ، وترتب على ذلك تكوين مجموعة لغوية تعرف بمجموعة اللغات الآرية أو الهندو جرمانية بجوار المجموعة المتقدمة التى عرفت باسم مجموعة اللغات السامية . وقد جر ذلك إلى البحث فى المجموعة الحامية وباقي مجاميع اللغات الأخرى التى ستحدث لك عنها جميعها فى الفصول الآتية.

٤ — مجاميع اللغات

(١) تقسيمها :

قسم المستشرقون اللغات الإنسانية ، لسهولة البحث فيها ، إلى عدة مجاميع تشمل كل واحدة منها على طائفة من اللغات التي بين بعضها والبعض الآخر قرابة في الألفاظ والتراكيب ، والقواعد ، والتفكير . والقاعدة الأساسية في هذا التقسيم جعله تابعا إلى تقسيم النوع الإنساني إلى أجناس بشرية .

وبناء على وضع هذه القاعدة الأساسية اختلف الباحثون في عدد المجاميع اللغوية ، وكيفية تقسيمها تبعا للاختلاف في عدد الأجناس البشرية ، والأسس التي استندت إليها طرق التقسيم . وأول تقسيم للأجناس البشرية هو تقسيم التوراة التي أرجعت النوع الإنساني ، على تعدد قبائله وشعوبه وأمه ، إلى أبناء نوح الثلاثة : وهم سام وحام ويافت فجعلت الأجناس البشرية لذلك ثلاثة فقط يرجع كل واحد منها إلى جد أعلى من أبناء نوح الثلاثة .

وهناك تقسيمات طبيعية أخرى ترجع في تكوينها إلى طبيعة الإنسان من حيث الألوان والمشخصات الفطرية ، والأماكن والأوساط .

وعلى أى تقسيم من هذه التقاسيم سواء أكان مبنيًا على رواية الكتاب المقدس أم النظر الطبيعي فإنه توجد جماعة متحدة في النشأة والمكان واللون كونت جنسا بشريا عظيمًا قد اتصلت شعوبه اتصالا وثيقا ، وارتبطت بكل الروابط الطبيعية والاجتماعية التي تجعلها حقيقة جنسا بشريا ممتازا على مبدأ أى تقسيم .

ويعرف هذا الجنس الممتاز في رواية التوراة بالجنس السامي ، كما يعرف أيضا بهذا الاسم وبوحدته الجنسية الطبيعية بين جميع الأجناس البشرية الأخرى التي حددها النظر الطبيعي . والعلم التجريبي الدقيق وضع أسماءها على ما هو معروف .

وكذلك الجنس الحامى قد أخذ وضعاً مثل هذا الوضع المتقدم للجنس السامى ، فإنه استمد اسمه ووحدته فى التقسيمين الدينى والطبيعى مثل الجنس السامى جنباً للجنب . ومعنى ذلك بالاختصار أن هذين الجنسيتين المتقدمين قد بقيت لهما التسمية والوحدة الجنسية فى رأى أى تقسيم حتى إنك لتجد فى بعض المراجع عدهما جنساً واحداً يعرف بالجنس السامى الحامى لما وجد من الامتزاج بين أمم هذين الجنسيتين فى اللغات وفى تطور الجماعات .

أما الجنس اليافى بتعبير التوراة فإنه ليس معروفاً بهذه التسمية وبوحدة شعوبه وأمه التى أحصاها هذا الكتاب المقدس إلا فى التقسيم الدينى . أما النظر الطبيعى فإنه وضع له اسماً آخر وهو : الجنس الآرى أو الهندو جرمانى . وعدّ له أمماً فى آسيا وفى أوربا لم يروها الكتاب المقدس وأهمل من هذا الجنس أمماً ذكرها له هذا الكتاب .

أضاف التقسيم الطبيعى إلى هذه الأجناس البشرية الثلاثة ، وهى السامى والحامى واليافى أو الآرى بعد التحوير الكبير فى ثالثها الأخير أجناساً كثيرة أخرى . كما أضاف إلى مجموعات لغات الأجناس الثلاثة مجموعات لغات تلك الأجناس بعد التعديل الكبير فى مجموعة اللغات الآرية بناء على التعديل فى أمم هذا الجنس .

ولأنه ليجمع بنا أن نسرد هذه المجموعات اللغوية هنا سرداً للعلم بها لا للبحث فيها وفى لغاتها لخروج ذلك عن دائرة الموضوع .

(٢) عدد المجاميع اللغوية :

عرفنا مما تقدم أن مجاميع اللغات تنقسم إلى ثلاثة أقسام على رأى التوراة وهى السامية والحامية واليافية . وأن النظر الطبيعى أو البحث اللغوى أقر المجموعتين الأوليين فى الاسم والوحدة وغير اسم المجموعة الثالثة ووحدة أممها . فصارت تعرف باسم المجموعة الآرية أو الهندو جرمانية ، وتكوّنت وحدة أممها من الهندو الإيرانيين وما يلتحق بهما فى آسيا ومن الأمم الأوروبية على ما سيحىء .

ولم يقف علم اللغات عند هذا العدد المتقدم للجاميع اللغوية بل أوصلها إلى عشر مجاميع وهي :
السامية ، الحامية ، الآرية ، الهندية الصينية ، الملايوپولونيزية ، الادرويدية ،
الأورالتائية ، الأستورالية ، الأمريكية ، الباتووية .

ويلتحق بهذه المجموعات العشر قسم من اللغات يعرف باسم اللغات المنعزلة ، وسنبين لك
كل هذا في الفصل الآتى .

٥ - إحصاء المجاميع واللغات

(١) المجموعة السامية :

المجموعة السامية هي أولى المجاميع العشر التي ذكرناها في نهاية الفصل السابق . وتنقسم هذه المجموعة إلى ثلاثة أقسام : أقسام عامة يعرف أولها بالقسم الشرقى أو الأشورى البابلى ، والثانى الغربى أو الكنعانى ، والثالث بالجنوبى أو العربى . وكل قسم من هذه الأقسام العامة تتدرج تحته أقسام فرعية . وقد قسم بعض علماء اللغات هذه المجموعة السامية إلى قسمين فقط هما : القسم الشمالى وهو عبارة عن لغات القسمين الشرقى والغربى فى التقسيم الأول ، والقسم الثانى الجنوبى وهو عين القسم الثالث من التقسيم الأول أيضا .

ولكن الذى اتفق عليه أغلب المستشرقين هو التقسيم الأول لأسباب طبيعية كثيرة ترجع فى العموم إلى التقسيم الجغرافى والتكوين الاجتماعى والوضع السياسى والتطور الطبيعى على ما سيجىء إليك شرحه عند الكلام على أحوال الأمم السامية . ونحن هنا سنتبع فى ترتيب الموضوع طريقة التقسيم الأول الذى يقسم المجموعة السامية إلى ثلاثة أقسام . وهالك بيانها بالإجمال :

١ - القسم الشرقى - ولغاته :

- (١) اللغة البابلية .
- (٢) « الأشورية .
- (٣) « الكلدانية الآرامية .

٢ - القسم الغربى - ويشتمل على اللغات الآتية وهى :

- (١) الكنعانية .
- (٢) الأخلامية .
- (٣) الفينيقية واليونانية .

- (٤) الآرامية .
- (٥) العبرية .
- (٦) السريانية .
- (٧) التدمرية .
- (٨) النبطية .
- (٩) الموآبية .
- (١٠) الأمورية .

٣ — القسم الجنوبي — وينقسم الى قسمين فرعيين وهما العربي والحبشى ، ولهجات القسم العربي هي :

- (١) العربية القديمة أو الآرامية .
- (٢) القحطانية .
- (٣) الحميرية .
- (٤) المعينية .
- (٥) السبئية .
- (٦) العدنانية المضرية أو القرشية الفصحى .

ولهجات القسم الحبشى الأتيوبي هي :

- (١) الحبشية أو الأتيوبية .
- (٢) الجعزية .
- (٣) التيجرية .
- (٤) التيجرينائية .
- (٥) الأمحارية .
- (٦) الهررية .

هذا وسنتكلم في كل ما يختص بهذه اللغات وأصحابها من البحوث اللغوية التاريخية في باب خاص من أبواب هذا الكتاب الآتية . ولذلك ننقل إحصاء لغات المجموعة الثانية الحامية . .

(٢) المجموعة الحامية :

تنقسم هذه المجموعة أيضا إلى ثلاثة أقسام عامة وهي القسم الشمالى ، والقسم المصرى القديم ،
والقسم الجنوبى الأتيوبى ، وإليك سردها على هذا الترتيب :

١ — القسم الشمالى — ويشتمل على اللهجات الآتية وهى :

(١) اللهجات البربرية فى شمال إفريقيا .

(٢) اللهجة الليبية .

٢ — القسم المصرى القديم — ولهجاته هى :

(١) اللغة الهيروغليفية أو المقدسة .

(٢) اللهجة الهيراطيقية .

(٣) » الديموطيقية .

(٤) » القبطية .

٣ — القسم الجنوبى الأتيوبى — وترجع فروعه إلى اللهجات الآتية وهى :

(١) اللهجة الغلية .

(٢) » الصومالية .

(٣) » الباجية .

(٤) » القلاشية .

(٥) » الدنكالية .

(٦) » الأجاوية .

(٧) » الساهاوية .

(٨) » البلكنية .

هذا وللاحظ هنا أن اللغة الأتيوبية الحبشية الحامية بعد أن تفرعت عنها اللهجات الحامية
المتقدمة امتزجت بالعربية السامية وهى اللهجة السبئية على ما يظهر امتزاجا جعل عناصرها الحامية
الأولى تتلاشى شيئا فشيئا أمام العناصر العربية السامية حتى أصبحت اللغة الأتيوبية أو الحبشية
تعد بذلك من اللغات السامية .

وبعد هذا الدور نشأت عنها لهجات جديدة ذكرناها عند الكلام على المجموعة السامية . ومن ذلك ترى أن اللغة الأتيوبية الحبشية هي من جهة أم لطائفة كبيرة من اللهجات الحامية نشأت عنها قبل امتزاجها باللغة العربية ومن جهة أخرى أم طائفة ثانية من اللهجات السامية نشأت عنها بعد تطورها السامي . وخلاصة ذلك أن اللهجات المتفرعة عن الحبشية الأتيوبية تنقسم الى قسمين أحدهما حام يعد ضمن اللغات الحامية والآخر سام يلتحق في عدده باللغات السامية كما رأيت .

وملاحظة أخرى يجب أن نتنبه اليها هنا . وهي أن القسم المصري القديم من أقسام اللغات الحامية قد امتزج أيضا باللغات السامية حتى خرج تقريبا من طبيعته الحامية . وعده بعض اللغويين في عداد اللغات السامية . واقتصد البعض في الحكم بأن سمي الهيروغليفية ولهجاتها بلغة نصف سامية . وسنعود بعد إلى تفصيل في هذا الموضوع .

(٣) المجموعة الآرية :

تعرف هذه المجموعة باسم المجموعة الآرية نسبة الى آري آسيا وهم الهنود والإيرانيون وما يلتحق بهما من الشعوب . ومعنى آري نبيل أو رفيع نسبة الى آريا بمعنى النبالة أو الرفعة . وتعرف أيضا باسم المجموعة الهندو جرمانية . وقد نشأت هذه التسمية الأخيرة بعد نزوح الآريين من آسيا الى أوربا وتفرع عنهم الجرمان .

وخلاصة ما يقال عن الجنس الآري أنه نشأ في آسيا وعلى ما يظهر في آسيا الوسطى ثم انتشر في بلاد إيران وشمال الهند واستولى على الدكن ثم ارتحلت جماعات منه الى الشمال فعبرت القفقاس الى أوربا ، وانتشرت بها في الشرق والشمال والجنوب والغرب من هذه القارة .

ويعرف أهل الشرق بالسلاف ، والشمال بالجرمان ، والجنوب الشرقي بالإغريق الهلينيين ، والجنوب والغرب باللاتين .

ولغات هذه المجموعة تنقسم الى قسمين عامين كبيرين : القسم الأسيوي ، والقسم الأوربي . وكل من هذين القسمين ينقسم الى أقسام عامة أيضا كما سنوضحه لك في الجدول الآتي :

١ — القسم الآسيوى — وينقسم الى ثلاثة أقسام وهى القسم الهندى ، والقسم الإيرانى ،
والقسم الأرمنى :

(١) القسم الهندى — ويشتمل على اللغات واللهجات الآتية وهى :

(١)	اللغة السنسكريتية ، وتعرف باللغة المقدسة
(٢)	» الاپراكريتية ... .. ميتة .
(٣)	» الپالية ... ..
(٤)	» الهندية .
(٥)	» الهندوستانية .

واللغة الأخيرة هى عبارة عن الأوردية ولهجات أخرى فى شمال الهند وهى اللهجات الآتية :

(١)	اللهجة البنجابية ، فى شمال حوض السند .
(٢)	» السندية ، فى جنوب حوض السند .
(٣)	» الفوجراتية ، فى مقاطعة بومباى .
(٤)	» البنغالية
(٥)	» الأسامية
(٦)	» الأوروية
(٧)	» الپالية
(٨)	» الكشميرية
(٩)	» الكفرية .
(١٠)	» الداردوية .

وأصحاب اللهجتين الأخيرتين نزحوا إلى أوربا ، وعرفوا فيها باسم "العجز" وغن
هاتين اللهجتين نشأت لهجة العجز فى أوربا .

(ب) القسم الإيرانى — ويرجع الى اللغات واللهجات الآتية :

(١)	اللغة الزندية أو البكتيرية القديمة .
(٢)	» الفارسية القديمة .
(٣)	» الفهلوية أو الفارسية الوسطى .

- (٤) اللغة البازندية .
- (٥) » البرزية .
- (٦) » الفارسية الحديثة .
- (٧) » الكردية .
- (٨) » البلوتشية .
- (٩) » الافغانية أو البوختية .
- (١٠) » الأوسيتية ، في القفقاس .

(ج) القسم الأرمني — ويشتمل هذا القسم على اللغة الأرمينية التي عرفت منذ القرن الخامس والتي لم يطرأ عليها غير قليل من التحوير حتى الآن .

٢ — القسم الأوربي أو الهندو جرمانى — وينقسم الى ستة أقسام فرعية وهى :

(١) القسم الإغريقى — ويشتمل على :

- (١) اللغة اليونانية القديمة .
- (٢) » الحديثة .

(ب) القسم الألبى — ويشتمل على لغة واحدة ، وهى اللغة الألبانية فى إبيروس .

(ج) القسم الإيطالى — ويتفرع الى اللغات الآتية :

- (١) اللغة اللاتينية .
- (٢) » الأمبرية قديمة .
- (٣) » الأوسكية
- (٤) » الرومانية ، (لغة رومانيا) .
- (٥) » الطايانية .
- (٦) » الفرنسية .
- (٧) » الاسبانية .
- (٨) » البرتغالية .
- (٩) » الريتورمانية :
- (١٠) » الكثالونية .
- (١١) » الاپروفنسالية .

(د) القسم السلافى — ويشتمل على اللغات الآتية وهى :

- (١) اللغة البلغارية .
- (٢) « الروسية .
- (٣) « الصربية الأكروانية .
- (٤) « الأسلوفينية .
- (٥) « الاتشيشية .
- (٦) « الأسلوفاكية .
- (٧) « الوندية .
- (٨) « البولونية .
- (٩) « البروسية القديمة وقد ماتت .
- (١٠) « اللتاوية .
- (١١) « اللتية .

(هـ) القسم الجرمانى — وينقسم الى لغات جرمانيا الشرقية وجرمانيا الشمالية وجرمانيا

الغربية ، أما القسم الشمالى فلغاته هى :

- (١) اللغة السويدية .
- (٢) « الدانيماركية .
- (٣) « النرويجية .
- (٤) « الاسكتلندية .

ولغات القسم الجنوبى هى :

- (١) اللغة الافلامية .
- (٢) « الألمانية العليا والوسطى والسفلى .
- (٣) « الهولندية .
- (٤) « الانجليزية .

(و) القسم الكتبي — ولغاته الآتية :

- (١) الكيمرية في ولس .
- (٢) الابروتينية في بريتانيا .
- (٣) الاكرونالية في اكرونوالس .
- (٤) الجيلية في ارلانده .

(٤) المجموعة الهندية الصينية :

تعرف هذه المجموعة باسم مجموعة اللغات الهندية الصينية لأنها تتكون من لغات الهنود في الهند الصينية الذين لم يمتزجوا بالهنود الآريين ، ومن اللغة الصينية ولهجاتها في بلاد الصين .

وتعرف أيضا باسم ” مجموعة لغات القسم الجنوبي الشرقي الآسيوي ” والكلمات المستعملة في لغات هذه المجموعة لا تتكون من أكثر من مقطع واحد ، ولذلك تعرف أيضا بمجموعة اللغات ذوات المقطع الواحد . وتشتمل على اللغات الآتية وهي :

- (١) اللغة الصينية ولهجاتها .
- (٢) » السيامية ، مع اللهجة المعروفة باسم شان .
- (٣) » البرمانية .
- (٤) » التبتية ، مع اللهجات الهمالائية .

وجميع هذه اللغات وما يتبعها من لهجات تتكون كلماتها كما ذكرنا من مقطع واحد لا يقبل التغيير بتصریف أو زيادة مطردة أو اشتقاق ، ويدل هذا المقطع الواحد على المعاني المختلفة — التي يحدثها التغيير عادة في أصول كلمات اللغات الأخرى — بوضعه في الجملة ، وبتنوعها وتنوع العبارة ، ودلالة السياق ينوع معناه .

ويوجد بجوار هذه الكلمات ذوات المقطع الواحد الصالحة للدلالة على الحدث والمعاني المفردة ومعاني الأنواع والأجناس التي يعينها الوضع في الجملة كما سبق عدد من العلامات تسمى (بالأصول الدالة) تلحق بالكلمات كالعلامات الملحقة في أوائل الكلمات وأواخرها في اللغات الأوروبية . وهذه العلامات أو الأصول الدالة تساعد مع وضع الكلمة في الجملة على تعيين معناها .

(٥) المجموعة الملايو بولينيزية :

تنقسم هذه المجموعة إلى ثلاثة أقسام كلية : وهي القسم الملاي ، والقسم الميلاينزي ،
والقسم البولينيزي . وهاك بيانها على الترتيب :

١ — القسم الملاي — يمتد هذا القسم من جزيرة فرموزه في جنوب سواحل الصين إلى جزيرة
جاوة في الجنوب ثم يضرب غربا إلى جزيرة مدغشقر في إفريقية ولغاته هي :

(١) لغات فيلين وهي :

(١) اللهجة القاجالية .

(ب) » البياية .

(ج) » اليمبانجية .

(٢) لهجة جزيرة فرموزة .

(٣) » بورنيو .

(٤) » سيليبس .

(٥) لهجات جزيرة سومطرا وهي :

(١) اللهجة الداياكية .

(ب) » الألفورية .

(ج) » البرجية .

(د) » الماكسارية .

(هـ) » البتاكية .

(٦) اللهجة الموريانية .

(٧) » المولكية .

(٨) اللهجة الجاوية مع اللهجة الكاوية المتأثرة بالسنسكريتية والمعروفة بلغة الأدب عند الجاويين .

(٩) » الملايية ، في شبه جزيرة ملقا .

(١٠) » الملجازية ، في مدغشقر .

٢ — القسم الميلانيزى — تنتشر لهجات هذا القسم في ميلانيزيا وميكرونيزيا في الجزر الآتية وهى :

هبريدة الجديدة ، وفيجي ، سليمان ، وكالدونيا الجديدة ، وپلاو، ومرشال .

٣ — القسم البولينيزى — ولهجاته منتشرة في زيلندة الجديدة (ماورية) وساموا وتونجا وتاهيتى ورادتونجا وپوموتو والمركيز والأسترالى هواى في الشمال .

ومن خصائص هذه المجموعة اللغوية المعروفة باسم الملايو پولينيزية كما تقدم خفة الجرس على السمع لكثرة حركاتها الصوتية وقلة عدد الحروف فيها . وأغلب كلماتها تتكون من عدة مقاطع على عكس المجموعة الهندية الصينية المجاورة لها . أما قواعدها فانها لا زالت في دور البساطة تقريبا ، لم تتكون بعد تكويننا واسعا . وأقل لغات هذه المجموعة في التكوين اللغات البولينيزية مع أن هجرة الجنس الملايو پولينيزى الى أوربا ابتدأت من پولينيزيا .

(٦) المجموعة الادراويدية :

تشتمل هذه المجموعة على لغات ولهجات عدة منتشرة في بلاد الهند الجنوبية لم تمتزج باللغات الآرية مثل لغات الهند الصينية التي سبق الكلام فيها . وهذه اللغات المكونة لهذه المجموعة هي :

(١) اللغة التيلوجوية { في ساحل الكورومانديل .
(٢) » التاميلية

- (٣) اللغة الكاريزية .
 (٤) » الملايالامية في ساحل ملابار .
 (٥) » التولوية
 (٦) » التاملية .

وهذه اللغة الأخيرة هي أهم اللغات الأندراوودية وأكثرها انتشارا في الهند الجنوبية . وهي منتشرة أيضا في جزيرة سيلون وأوسيلان . ومن هذه المجموعة أيضا اللغة الإبراهوية ، لهجة البيلوتش ومنها أيضا لهجات القبائل المتناحرة الجنوبية وأهمها :

(١) اللهجة التودائية .

(٢) » الكوتائية .

(٣) » الكوندية .

ومن خصائص هذه المجموعة أن أصول الكلمات فيها لا تتغير ، غير أن علامات القواعد الملحقة بأواخر هذه الأصول تدغم في الحروف الأخيرة منها إذا كانت حروف مد .

(٧) مجموعة الأورالتائية :

تنقسم هذه المجموعة اللغوية الى خمسة أقسام عامة وهي :

١ — القسم الفيني الأوغرى في شرق أوربا وشمال آسيا — ويتفرع الى الفرعين الآتين وهما :

(١) الفرع الأول :

(١) اللغة الفينية مع اللهجتين الأستنية والليفية .

(٢) » اللية .

(٣) » الموردينية .

(٤) » الأتشمسية .

(٥) » السبرينية .

(٦) اللغة الوتياكية .

(٧) » البرمية .

(ب) الفرع الثانى :

(١) اللغة الاستياكية .

(٢) » الوكولية .

(٣) » المغيارية .

٢ — القسم الساموييدى — ويتفرع الى خمس لهجات .

٣ — » التركى ، فى تركية آسيا — ولهجاته الآتية :

(١) اللهجة العثمانية .

(٢) » النوغائية .

(٣) » الكراكالياكية .

(٤) » الأتشوالشية .

(٥) » الكيرغيزية .

(٦) » الكوموكية .

(٧) » الأيغورية .

(٨) » التركمانية .

(٩) » الأوزبكية والياكوتية .

٤ — القسم المونغولى — ويشتمل على لغات المونغول والكالميك والبورتين .

٥ — القسم التونغوزى — ويحتوى على لغات التونغوز والمانشو .

ويوجد شبه كبير بين هذه المجموعة وسابقتها من جهة البساطة فى القواعد اللغوية . وعدم التغير البسيط الذى يحدث من تداخل الحروف الصوتية أو حروف المد التى فى أواخر هذه الأصول فى حروف العلامات الملحق بها :

(٨) مجموعة لغات البانتو :

تسمى هذه المجموعة بهذا الاسم من كلمة أبانتو أى الناس وتسمى أيضا باسم مجموعة لغات إفريقية الجنوبية . وتنقسم الى ثلاثة أقسام :

١ - القسم الأول أو الشرقى - ويشتمل على لغات : الكفرة ، ولغات زمبيزا ، ولغة الزنزيبار . وترك حصرها للاختصار .

٢ - القسم الثانى أو المتوسط - ويشتمل على لغات استشوانا وتيركيزا . وترك حصرها أيضا .

٣ - القسم الثالث أو الغربى : وتدخل فيه لغات هررو ، وبوندا ، ولواندا ، والكونغو ، وديكاله إيزوبو ، وفرناندويو ، ويشتمل كل فرع من فروع هذا القسم الأخير المذكورة لغات كثيرة عدلنا عن حصرها .

(٩) مجموعة اللغات الأمريكية :

تشتمل هذه المجموعة على جميع لغات الأمريكيين الأصليين فى شمال أمريكا وجنوبها بعد استثناء جزء صغير منها فى الشمال يعرف ببلاد الاسكيمو .

وتنقسم هذه المجموعة الى أقسام عامة يدرج فى كل قسم منها عدد من الأقسام الفرعية ويختصر فى هذه الأقسام الفرعية طوائف من اللغات . وأهم الأقسام العامة لهذه المجموعة هى قسم اللغات الأتيسكية والالجونيكية والسونورائية والاندو ييروانية والأنديزية . وقد زاحمت الآن اللغات الانجليزية والاسبانيولية والبورتغالية اللغات الأمريكية الأصلية .

(١٠) مجموعة اللغات الأسترالية :

هذه المجموعة عبارة عن عدة لغات متقاربة ومنتشرة قديما فى القارة الأوقيانوسية . وقد طغت اللغة الانجليزية عليها الآن حتى أوصلتها الى درجة الاحتضار .

(١١) خاتمة في اللغات المنعزلة :

وفي الهند الأقصى توجد ثلاث لغات وما يتبعها من لهجات قد جعلها بعض علماء اللغات مجموعة لغوية مستقلة وألحقها بالمجاميع العشر مع مزج المجموعتين الحامية والسامية في مجموعة واحدة وقد بقي بذلك عدد المجاميع على أصله ولم يزد بالمجموعة الأخيرة التي يطلق عليها اسم مجموعة اللغات المون أنامية . وقد جعلها بعضهم من اللغات المعروفة باسم اللغات المنعزلة .

واللغات المنعزلة هي عبارة عن طائفة كبرى من لغات لا تشبه الواحدة منها الأخرى ولا تربطها بها صلة ما . كذلك لا تتصل مطلقا بأية مجموعة من المجاميع اللغوية العشر . ولذلك سميت باللغات المنعزلة .

ومن هذه اللغات المنعزلة في أوربا اللغة الباسكية في پروفانس واللغة الأتروسكية في توسكانا وقد ماتت . وقيل إنها كانت تتبع اللغات الآرية .

وأغلب لغات النيجر واليهوتنتوت والبوشمان في إفريقيا وهي كثيرة جدا ولا محل لذكرها هنا هي من اللغات المنعزلة .

ومنها في آسيا بعض لغات في قفقاسيا مثل اللغة الجورجية والمنجرلية واللاسية شمالا . والأشركسية أو الشركسية والأوارية والأودية جنوبا . وفي الهند الشرقية توجد من اللغات المنعزلة اللهجات الكولارية .

ومن أشهر لغات هذا النوع اللغة اليابانية ، واللغة الكوريئية والپوكاغورية ، والكوريائية ، وغيرها في آسيا الشرقية .

ومنها كذلك لغات الاسكيمو في شمال آسيا وشمال أمريكا وجرينلاند ، وكثير جدا غير ما ذكر .

(١٢) إحصاء اللغات :

١ وفي ختام كل ما تقدم نسجل هنا أن علماء اللغات قد اختلفوا في الإحصاء العددي للغات الحية الآن وقد أوصله أدلونج (Adelung) إلى ٣٠٠٠ لغة . وفي إحصاءات أخرى يختلف عددها بين ٩٠٠ لغة و ١٥٠٠ لغة .

ولا نعجب لأمر هذا الخلاف الكبير في نتيجة الإحصاء العددي للغات الحية لأن الذين تقدّموا إلى هذا العمل قد اختلفت وجهات نظرهم في الأسس التي بنوا عليها أمر الإحصاء، وذلك لأن بعضهم قد عدّ نقط اللغات الرئيسية وترك اللهجات المتفرعة عنها، وبعض آخر كما عد اللغات الرئيسية عد أيضا اللهجات البارزة، وبعض ثالث ضم إلى ذلك كل اللهجات مهما تقاربت وظهرت كأنها لهجة واحدة . ولهذا السبب كان الخلاف في نتائج الإحصاء والتفاوت الكبير في أرقامه نتيجة طبيعية لازمة. والآن، وبعد البيانات المتقدمة الممهدة لموضوع البحث، وهو اللغات والأمم السامية، ننتقل بالقارئ مزودا بهذه البيانات إلى الكلام في موضوعنا هذا بشيء من التفصيل المناسب مع منهاج الدراسة في دار العلوم .

الباب الثانى

١ - اللغات والأُم السامية

(١) التسمية :

ذكرنا فى بياننا المتقدم الخلاف فى تقسيم اللغات الى مجاميع بناء على تقسيم النوع الإنسانى الى أجناس بشرية . وبيننا وجه حصر المجاميع اللغوية فى ثلاث فقط ، بناء على رأى التوراة ، وفى عشر ، بناء على ما ذهب اليه علماء اللغات اعتمادا على النظر الطبيعى العلمى الدقيق .

ونضيف هنا الى ذلك أنه على أى تقسيم لمجاميع اللغات سواء أكان مبنيًا على رواية الكتاب المقدس أم البحث التجريبي ، وسواء أكان عدد المجاميع ثلاث أو عشر توجد جماعة بشرية واحدة كوّنت جنسا بشريا واحدا قد اتصلت شعوبه اتصالا وثيقا ، وارتبطت بكل الروابط الطبيعية التى تجعلها حقيقة جنسا بشريا واحدا على مبدأ أى تقسيم .

وهذا الجنس هو الجماعة الكبرى المعروفة باسم الجنس السامى الذى تعرف شعوبه أيضا بالشعوب السامية كما تعرف لغاته باللغات السامية . وهذه التسمية جاءت بناء على رواية التوراة التى أرجعت شعوب هذا الجنس الى سام بن نوح إذ جعلته جدا لهؤلاء الشعوب .

وأول من أطلق على لغات هذا الجنس اسم (اللغات السامية) هو المستشرق الألمانى شلوتزر (Schloetzer) فى سنة ١٧٨١ وهذه التسمية وإن كانت رشيقة اللفظ خفيفة الوقع على السمع حلوة فى الذوق لقصرها وملاءمتها إلا أنها ليست نصا فى مسماها لأنها غير جامعة وغير مانعة .

أما أنها غير جامعة فلائنه يوجد من الساميين ، على ما ذكرته التوراة ، من لا يتكلم بلغة سامية كالإيلاميين والليديين مثلاً فهم ساميون بنص التوراة ولغاتهم ليست من اللغات السامية لعدم وجود أية قرابة بينها وبين اللغات السامية .

وأما أنها ليست مانعة فلائنه توجد لغات سامية والناطقون بها ليسوا من الجنس السامي مثل الأحباش فلغتهم سامية وهم من الجنس الحامي .

وقد حاول علماء اللغات العثور على اسم للغات الجنس السامي تكون نصاً في مدلولها فلم يوفقوا إلى ذلك ، وبقيت تسمية شلوتزر لهذه اللغات باللغات السامية حتى الآن ، إلا أنهم راعوا التخصيص على ما هو منها من اللغات وليس صاحبها بسامي ، وما هو خارج عنها من تلك اللغات وصاحبها سامي على ما هو مأثور .

(٢) المهد الأصلي للأهم السامية :

لما وقف علماء اللغات على القرابة القريبة بين بعض اللغات السامية وبعضها الآخر أجمعوا على أنها كلها ترجع إلى لغة سامية أولى واحدة كما أجمعوا على أن الأهم السامية الناطقة بها ترجع كذلك إلى جماعة سامية أولى واحدة وتعيين اللغة السامية الأولى والجماعة الواحدة التي كانت تتكلم بها متوقف بالطبع على تعيين مهد هذه الجماعة الواحدة الأولى ، لأن هذه اللغة السامية الأولى ليست معروفة الآن ، وغاية ما وصل إليه علم اللغات بمحثة الأثرى الدقيق الإقرار بوجود لغات ثلاث من اللغات السامية المعروفة تضرب في القدم إلى عهد بعيد غير معروف ، وهي اللغة العربية والبابلية والكنعانية .

وقد اختلف الباحثون في المهد الأول للأهم السامية اختلافاً كثيراً وذكروا فيه في النهاية آراء متعددة ترتبت على أسباب مختلفة ووجهات نظر متباينة . وتتلخص هذه الآراء في القول بأن الساميين قد أخذوا نشأتهم الأولى في الأماكن المختلفة الآتية :

(١) عند مصب النهرين .

(٢) في بلاد كنعان .

(٣) في بلاد الحبشة .

(٤) في شمال إفريقيا .

(٥) في بلاد العرب .

وأصحاب الرأي الأول يعتمدون على ما قصته التوراة من رسو السفينة عند انحسار الطوفان على جبال أراراط . ذلك المكان الأول الذى وضع سام بن نوح فوقه قدميه لأول لحظة وقد جفت الأرض . ثم عادت التوراة تتحدث عن أبناء سام وقد جاءوا من الشرق الى المكان الذى أقيمت فيه مدينة بابل فشرعوا فى بناء هذه المدينة وتشييد برجها الكبير غير أن الرب غضب وبلبل ألسنة القوم ، وفرقهم فى البلاد فاختلفت لهجاتهم باختلاف الأماكن التى قد استقروا فيها بعد .

ومن ذلك ترى كيف استنتج أصحاب الرأي الأول أن الجنس السامى نشأ نشأته الحقيقية الأولى فى بابل بعد أن جاء أبناء سام الأول نازحين اليها من جنوب أرمينيا .

أما أصحاب الرأي الثانى فانهم يرون أن الساميين قد دخلوا بلاد العراق فى الوقت الذى كانت فيه تلك البلاد أهلة بالسوماريين المتمدنين ، وفى الوقت الذى كان الساميون فيه منتشرين بالبلاد السورية القديمة التى لا يعرف لها ساكن قبل الساميين .

والكنعانيون الذين أوجدوا فى سورية مدنية لا يعرف بدء نشأتها هم أقدم فى الوجود والنشأة من سامي العراق . وعلى ذلك فالأخيريون قد نزحوا من بلاد كنعان مباشرة الى العراق أو بعد نزوحهم الى بلاد العرب . وإذن فبلاد كنعان هى المهد الأول للأمم السامية جميعها .

وأصحاب الرأي الثالث لا ترجع دعواهم الى أكثر من الصلات اللغوية بين اللغات السامية واللغات الحامية ، وإلى القول ببناء على ذلك بأن الجنس السامى والجامى كانا فى العصور القديمة فى إفريقية معا . وقد أخذ الساميون طريقهم بعد ذلك الى بلاد العرب عن طريق الحبشة مجتازين باب المغرب ثم ارتحل كثير منهم من البلاد العربية الى العراق وكنعان .

وأتباع الرأي الرابع لا يزيدون شيئاً على ما ذكره أصحاب الرأي الثالث سوى أن الساميين قد دخلوا آسيا من برزخ السويس ولذلك جعلوا مهدهم الأول شمال إفريقية .

ونصرأى الرأي الأخير وهو الرابع لا يشكون مطلقاً فى أن أواسط الجزيرة العربية منذ القدم ومنذ عصور ما قبل التاريخ كانت أهلة بالسكان وليس من المهم ولا المفيد البحث عن الجهات التى نزع منها هؤلاء الأقوام سكان الجزيرة العربية الأول الى أصقاع هذه الجزيرة ، وإذن ففى أكثاف جزيرة العرب تكونت الجماعة السامية الأولى ، ومنها ابتدأت هجرة الساميين الى أطراف تلك الجزيرة العربية ، وإلى ما وراء هذه الأطراف فى مصر وتقوم بلاد إيران .

(٣) بلاد العرب هي المهد السامي الأول :

وللقائلين بأن بلاد العرب هي المهد السامي الأول أدلة كثيرة على تأييد رأيهم ترجع إلى الجهة اللغوية ، ووحدة التفكير ، واتحاد العقلية ، والاشتراك في نوع الخيال عند جميع الأمم السامية ، واصطبغ كل ذلك بصبغة واحدة وتكييفه بكيفية مشتركة ، أصلها وحى الصحراء وقوامها حياة البداوة وكما يشاهد ذلك في تفكير العرب ، وفي عقليتهم وخيالهم وهم سكان الصحراء وأبناء البادية يشاهد هذا أيضا عند الشعوب السامية الأخرى التي نزحت من القفار المترامية الأطراف بعد أن نشأت ونمت فيها إلى البقاع الحصبة والحياة الحضرية على ضفاف النهرين وربوع فلسطين وغابات سوريا ولبنان ووادي النيل . فإن هذه الشعوب رغم تأثير الأوساط الطبيعية الجديدة قد بقي نوع التفكير والخيال والعقلية العامة في أساسه على ما كان عليه من قبل عندهم في الصحراء .

ومهما كان من أمر العقلية السامية بعد استثناء تأثير البيئات المختلفة وظهور أثرها في العقل السامي فإنها في الأصل واحدة . وهي أميل إلى المشهود والتأثر به منها إلى الوهم والخيال الواسع ، ولذلك نراها لا تسبح فيما وراء الطبيعة إلا إلى حد محدود ومقدار ضئيل جدا .

نرى ذلك ونشاهده في المجهود العقلي لجميع الأمم السامية بلا استثناء ، ومهما اختلفت طبيعة المساكن والديار . وهذا يوصلنا بالطبع إلى الحكم الصادق بأن الجماعة السامية الأولى التي ورثت جميع الأمم السامية عقليتها وخيالها قد نشأت واستمرت حقبا طويلة في أماكن مظاهرها الطبيعية محدودة ، وظواهرها الجوية قليلة ، مما ينتج العقلية المرتكزة على الشهود فقط ، لعدم وجود العوامل المؤثرة في تنويع التفكير وتنمية قوة الخيال . بخلاف العقليات التي ينشأ أصحابها تحت تأثير الظواهر الطبيعية الكثيرة المختلفة والمناظر الكونية العديدة المتغيرة في الأرض وفي السماء والأجواء ، فإنها لا تلبث بتأثير الانفعالات النفسية المختلفة التي تحدثها تلك الظواهر الطبيعية المتغيرة أن تنتقل إلى ما وراء المحس وإلى ما وراء الطبيعة ، إلى عالم الخيال الواسع وملاء المعنى المحض ، وآفاق الأرواح فتفكر في ذلك وتتخيل ما لا وجود له في عالم الأشباح .

وإذا كانت العقلية السامية من النوع الأول والمجهود العقلي السامي لجميع الأمم السامية على اختلاف بلادها لا يعدو حدود المشهود إلا قليلا ، مع أن بعض أماكن الأمم السامية التي نشأ فيها تفكير سكانها الساميين يمنح بطبيعته العقلية الخيالية الواسعة التي أشرنا إليها ، ولم يحدث ذلك

بالفعل بل وقف تفكيرهم عند حدود المشهود فما ذلك بالضرورة إلا لأنهم في الأصل أبناء البادية وأحفاد السماء الصافية ، وسكان الأخبية ، ورعاة الماشية ، وهواة الانتجاع في آفاق لا تغاير في طبيعتها أكثر من التغاير بين الوهاد والنجاد ، والبطاح والكلاء المباح ، والسوام والخيام ، وبدوة الأعراب وحضارة العرب في القرى والمدن والقصور والقلاع والآطام .

وإذن فمن السهل أن نحكم دون أى تردد بأن أصل جميع الشعوب السامية التي تحضرت في أطراف الجزيرة العربية وفيما وراء هذه الأطراف مع بقاء نوع التفكير والخيال السالف الذكر لها ، بما تقدم من الأسباب وبمحكم قانون الوراثة قد أخذت نشأة جماعتها الأولى ومهداها الأول في وسط هذه الجزيرة العربية وجنوبها ، ومن هذا المهد الأول قد هاجرت ، وإليه عادت ثم هاجرت وإليه عادت ثانية وهكذا دواليك مرة بعد أخرى دون انقطاع .

وخلاصة القول في ذلك وحماذاه والنتيجة العملية له أن الجماعة الأولى السامية هي الجماعة العربية ، وأن مهد الساميين الأول هو مهد هذه الجماعة العربية الأصل ، وإذن فهو نجد والحجاز وهو العروض واليمن وما إلى هذه البقاع . ومنها جميعها ابتدأت الهجرة السامية الأولى إلى شمال الجزيرة حيث مساكن العرب اليهود وإلى فلسطين وسورية ومشارف الشام والعراق حتى تخوم بلاد إيران ثم إلى بلاد الحبشة ووادي النيل .

ومن هذه الأصقاع جميعها قفل تيار الهجرة السامية إلى المواطن الأولى ثم استمر كذلك من الداخل إلى الأطراف ، ومن الأطراف إلى الداخل عصرا بعد عصر وجيلا بعد جيل .

(٤) اللغة السامية الأولى :

تتقارب اللغات السامية تقاربا كليا كتقارب لهجة لغة من اللغات الآرية مع لهجة أو لهجات من تلك اللغة ، مثل اللغة الفرنسية والطيانية والأسبانيولية بالنسبة إلى اللغة اللاتينية وبالنسبة إلى كل واحدة منهم مع الأخرى ، وفي الواقع أن القرابة في اللغات السامية أدنى وأظهر من ذلك بكثير .

ومن المحقق أن جميع اللغات السامية هي لهجات نشأت عن لغة واحدة أولى هي أم هذه اللهجات .

وإذا نحن بحثنا عن هذه اللغة السامية الأولى لنصل إلى تعيينها فلا بد لنا من البحث عنها في مجموعة اللغات السامية الماثورة لنا والمعروفة بوثائقها التاريخية ، ونقوشها القديمة ، حتى إذا وصلنا إلى دليل قاطع على أقدمية إحداها كانت هذه اللغة التي يثبت بذلك الدليل قدمها وتقدمها في العهد على بقية اللغات السامية القديمة الأخرى هي اللغة السامية الأولى ، وكانت هي الأم التي تفرّعت عنها كل اللهجات السامية قديمها وحديثها .

وقد أجهد العلماء الباحثون في اللغات السامية أنفسهم في ذلك ، فوصلوا إلى الحكم بأن أقدم اللغات السامية هي اللغة العربية القديمة والبابلية والكنعانية . ولا توجد وثائق تدل على أن واحدة منهن أقدم من الأخريتين ، بل تدل كل الآثار اللغوية المعروفة حتى الآن على أن كل واحدة منهن تضرب في القدم إلى حد لا يعرف له بدء ، ولا يحكم عليه بنشأة معينة .

وإذن فمن الممكن والجائز أن تكون كل واحدة من هذه اللغات الثلاث المتقدمة أصل للثنتين الأخريين ، كما يصح أن تكون الثلاث قد نشأت عن أم قد تقدمت في الأزمان البعيدة في القدم ثم ذهبت ولم يبق لها أثر مستقل تعرف به .

وإذا صح أن واحدة منهن هي الأولى والاثنتان الأخريان تفرعتا عنها ، فأية واحدة منهن هي الأولى ؟

وإذا كنّا جميعاً قد نشأت عن أم قديمة سبقتهم في الوجود التاريخي ثم ذهبت في ظلام التاريخ فأى دليل يرجح ذلك ؟

الفرضان محتملان ، ولنا أن نقف عند هذا الحد ، إذا كنا لم نرموجاً للإجابة عن السؤالين المتقدمين أو منفذاً للإجابة عنهما ولكن الموجب لا شك أمر قائم والمنفذ موجود .

أما الموجب وهو طلب المعرفة والوصول إلى الحكم الراجع للاحتمال فهو بطبيعته على الدوام قائم ما دامت المعرفة غاية العقل والبحث والتفكير . وأما المنفذ الموجود فهو في البحث المتقدم في تعيين المهد الأصلي للأمم السامية ، إذ الحكم فيه موصل توصيلاً منطقياً صادراً للحكم في مسألة اللغة السامية الأولى . وإذن فلنرجع إليه :

سبق القول في الفصل المتقدم بأن بلاد العرب في وسط الجزيرة وجنوبها أو مساكن العرب الأقدمين الذين عرفوا خطأ باسم العرب البائدة هي المهد الأول للأمم السامية . إذ فيها على

ما تقدم قد نشأت الجماعة السامية الأولى في العصور القديمة المظلمة، وعرفت فيها منذ فجر التاريخ . كما عرفت الهجرات السامية الأولى التي ابتدأت من هذه الأصقاع العربية إلى الجهات الأخرى في أطراف الجزيرة وفيما وراءها كما تقدم شرح ذلك .

وإذا كان قد ثبت ذلك بأدلة القاطعة على ما سبق فالنسميون جميعاً من الأصل العربي ولغاتهم بناء على ذلك ترجع إلى لغة عربية قديمة هي اللغة السامية الأولى .

يجوز أن تكون هذه اللغة السامية الأولى هي لغة العرب الأرمية المتفرعة إلى قبائل عاد وثمود وطسم وجديس وعمليق ، كما يجوز أن تكون لغة جماعة عربية أخرى كانت أقدم في العهد من العرب الأرمية وأسبق منها في الوجود .

وعلى كل حال ، وبناء على القول بأن المهد السامي الأول هو بلاد العرب ، فاللغة السامية الأولى عربية حتماً ، وهي إما العربية الأرمية أو أم لها نشأت عنها نشأة اللهجات التي تفرعت عنها لهجات العرب القحطانية والحميرية والمعيذية والسبئية ثم اللهجات العدنانية ، وما تفرع عنها من لهجة مضر القرشية المعروفة الآن بالفصحى وبلغة القرآن .

(٥) خلاصة :

وقصارى القول إن الأمة العربية قديماً وحديثاً هي الجنس السامي بأكمله . ومنزلة جميع الوحدات السامية من العرب منزلة الشعوب المتفرعة عن أمة واحدة مع دوام اتصال الفرع بالأصل ، واستمرار المدد من الأصل إلى الفرع . ومنزلة اللهجات السامية من اللغة العربية منزلة الفروع الدانية من الأصل . ولذلك نجد الفروق اللغوية بين اللهجات السامية جميعها ضئيلة ، حتى إن العربي اليمنى مثلاً كان يتفاهم مع العربي البابلي ، وكل واحد منهما يتحدث بلهجته ، كما كان يتفاهم العربي المجازى مع العربي العبرى ، وكل واحد منهما يلتزم لغته في الحديث ، وكذلك كان الشأن بين الأرامى والسريانى من جهة وبينهما وبين الفينيقي أو الكلداني من جهة أخرى .

لذا كان الساميون على اختلاف شعوبهم وبلادهم في جميع أدوار التاريخ حتى الآن يشعرون جميعا بأنهم أمة واحدة وإن تنازعوا وتحاربوا ، وتغلب بعضهم على بعض آخر ، وأدخله تحت نفوذه وسلطانه ، طمعا في الاستقلال بالسيادة وقوة السلطان وامتداد النفوذ .

على أنك ترى هذا أيضا في قبائل الشعب الواحد مثل الحروب التي التهب سعيها بين البابليين والآشوريين وهم شعب واحد وتغلب الأولون على الآخرين مرة والآخرين على الأولين مرة أخرى. ومثل الحروب التي كانت لا تتخذ نازها مطلقا بين القبائل العربية ، وتغلب بعضها على البعض الآخر حتى جمع كلمتها الإسلام ثم عادت من جديد إلى التناحر والشقاق .

نعم كان الساميون بلا جدال يشعرون بأنهم أمة واحدة ، وهم لا يزالون يحافظون على هذا الشعور الجنسي القومي العظيم وإن تنازعوا فيما بينهم تنازع الأخ مع أخيه ، فالسرياني والسامري والإسرائيلي والعربي كلهم أمة واحدة هي الأمة العربية في العموم .

٢ - مقارنة اللغات السامية

(١.) نشأتها وأقسامها :

قد سقنا إليك نبذة وجيزة في خلاصة الباب الثالث من الكتاب الأول ، أشرنا فيها بإيجاز إلى ما قد بدأ به علماء اليهود منذ القرن العاشر من الاشتغال بالبحث في مقارنة اللغتين العبرية والعربية من جهة ، وبين العبرية والآرامية من جهة أخرى ، ثم ألمعنا هناك إلى ما قام به المستشرقون من المقارنة بين اللغتين الحبشية والعربية منذ القرن السابع عشر . ونضيف هنا إلى ذلك أن القرن التاسع عشر جاء فيما جاء به من الكشف العلمى بإزاحة الستار عن الخط المسمارى ، واللغة الآشورية البابلية ، وبعض لغات سامية أخرى تركت آثارا قديمة قيمة قد دوّنت بالخط المسمارى .

وبهذه الأبحاث جميعها ، وما أدت إليه من المقارنة اللغوية اتضح لعلماء اللغات المستشرقين أمر القرابة القريبة بين لغات طائفة كبيرة من اللغات قد عرفت باسم اللغات السامية ، وكوّنت لها مجموعة لغوية نعتت بالسامية قبل أن تكون مجموعة اللغات الآرية ، وبقية المجاميع اللغوية الأخرى .

ومقارنة اللغات السامية التى نشأت على هذا وفى تلك الغضون ، ووصلت إلى النتيجة المذكورة تنقسم إلى قسمين كبيرين أحدهما يعرف بالمقارنة اللفظية الفنية ، والثانى يسمى بالمقارنة المعنوية الأدبية . وسنتكلم هنا تباعا على حدود كل قسم منها بالإجمال .

(٢) المقارنة اللفظية الفنية :

ترجع مقارنة اللغات مقارنة لفظية فنية بالنسبة إلى اللغات السامية ، وبالنسبة أيضا إلى لغات جميع المجاميع اللغوية الأخرى إلى مقارنة الألفاظ والقواعد .

أما مقارنة ألفاظ لغة بألفاظ لغة أو لغات أخرى فيراعى فيها تحديد أنواعها الاسمية والفعالية والحرفية ، ومعانيها الدالة عليها بصيغها وإدراك ما فى كل ذلك من قرابة أو تباعد .

وأما مقارنة القواعد فتبتدئ بالحروف الصوتية ، وحروف المد ، وأنواع الحركات ، ثم تنتقل إلى أقسام الكلمات ، وكيفيات الاشتقاق ، وعلامات التثنية والجمع ، والصحة والإعلال ، وصيغ الأفعال والأسماء ، وتركيب الجملة ، والدلالة على المعاني المختلفة بالوضع في الجملة أو بتغيير الأعراب .

والمقارنة اللفظية الفنية بعد هذا البيان تنقسم إلى قسمين : أحدهما هو المقارنة اللفظية الخاصة ، والثاني المقارنة اللفظية العامة .

والمقارنة اللفظية الخاصة تحصل بالمقارنة على الوجه المتقدم بين لغتين على الأقل من لغات مجموعة بعينها . والمقارنة اللفظية العامة هي التي تشتمل على مقارنة كل اللغات المكونة لمجموعة من المجموعات اللغوية .

ولا يتسنى لمشتغل بهذا الفن أن يعرف المقارنة اللفظية الخاصة إلا بعد معرفة لغتين على الأقل تقوم المقارنة بينهما ، كما لا يتسنى للباحث في المقارنة اللفظية العامة أن يشتغل بمحنته هذا إلا إذا ألمّ أولاً بجميع تلك اللغات التي يريد المقارنة بينها مقارنة لفظية عامة .

ومحال أن تلقى دروس في هذه المقارنة بقسميها على طلبة لا يعرفون هذا الأساس . والذي يحاول ذلك أو يراه ممكناً إنما يحاول البناء في الهواء أو جعل المستحيل ممكناً جهلاً بحقيقة المستحيل وحدود الممكن ، وخطأ في الظلماء خبط العشواء .

(٣) فائدة المقارنة اللفظية الفنية :

وبناء على ما تقدم فكل نتيجة المقارنة اللغوية اللفظية سواء أكانت خاصة أم عامة من فائدة إنما هي معرفة مقدار الشبه ومدى القرابة بين لغتين أو عدة لغات .

وبمقارنة اللغات السامية مقارنة لفظية على هذا الوجه المتقدم اتضح للباحثين فيها أن أصول كلماتها واحدة ومشتركة . وكثيراً ما تكون معاني هذه الكلمات الأصلية لا تغير فيها فهي بمعنى كذا في اللغة العربية مثلاً وبه نفسه في اللغة العبرية أو السريانية أو أية لغة سامية أخرى . وفي بعض الكلمات ترى الاشتراك اللفظي مع التحوير في المعنى بأن تكون الكلمة من هذا النوع في اللغة

العربية مثلا بمعنى وهي بلفظها في اللغة العبرية أو السريانية أو أية لغة سامية أخرى ولكنها تدل على معنى غير المعنى الذي تدل عليه في العربية . إلا أنك على الدوام ترى بالبحث السهل العلاقة القائمة بين المعنيين ، فتعلم من ذلك أن تغيير المعنى للكلمة الواحدة في لغتين إنما جاء بناء على التطور المعروف في معاني الكلمات . ولست في حاجة هنا إلى إيضاح ذلك بالأمثلة ما دمت أوثر جانب الاختصار .

بالمقارنة اللفظية الفنية في اللغات السامية قد أصبح مما لا جدال فيه مطلقا أن جميع اللغات السامية الداخلة في مجموعة واحدة هي لهجات متقاربة جدا ترجع إلى لغة واحدة أولى هي أم هذه اللهجات ، وأن جميع الشعوب التي تتكلم بها هي فروع جنس واحد يرجع إلى جماعة سامية أولى هي أصل هذه الفروع .

(٤) المقارنة المعنوية الأدبية :

بينما تقدم أن المقارنة اللفظية الفنية تتناول الألفاظ من حيث الصيغة والمدلول ، أو من حيث مبنى الكلمات ومعانيها على الوجه الذي أوضحناه هناك . ونذكر هنا أن المقارنة المعنوية الأدبية لا تتعلق بالمفردات ومدلولاتها ، وإنما ترجع إلى المعاني العامة ، وأنواع التفكير مما يسمى بالمجهود العقلي الأدبي المدون في اللغة .

ويمكن حصر أهم ضروب التفكير أو المجهود العقلي العلمي والأدبي في النقاط الأساسية الآتية وهي :

أولا — التفكير الديني أو تكوين العقيدة ، وما إليها من طقوس العبادات ، وأنواع المعاملات . وهذا النوع من التفكير هو أقدم أنواع التفكير الإنساني ، وأساس لكل ما عداه .

ثانيا — التفكير الفني المكون للصناعات العملية التي أنتجت ما يسمى بالحضارة الإنسانية . وهذه الجهة من التفكير ناشئة بالطبع عن التفكير الديني ، وأساس للنظر العلمي الاجتماعي .

ثالثا — النظر العلمي الاجتماعي في تكوين العلوم المدنية التي أنتجت للإنسان ما نسميه بالمدنية الإنسانية .

رابعاً — النظر الفلسفى الباحث فى أسرار الوجود العام ، ونواميسه الأولى المسببة لكل تغيير يقع فيه .

وينقسم هذا النظر الفلسفى الى قسمين قد نشأ أحدهما عن التفكير الدينى ، وبقى فى حدود الدين ، ولم ينفصل عنه بأى نوع من أنواع الاستقلال . وثانيهما قد أخذ نشأة حرة من العقل الحز الطليق بحيث لا يتركز على دين ، ولا يعتمد على عادة أو تقليد .

خامساً — المجهود العقلى التاريخى المدون لحوادث الأمة أو الأمم فى الحرب والسلم ، وفى الفتح والجلاء ، وفى الانتصار والانكسار ، ثم فى الحكم والسلطان أو العبودية والإذلال ، والمسجل للتطورات التاريخية من طريق الرواية والأساطير أو من ناحية الوثائق والنقوش المعربة عن الحوادث عند وقوعها بالفعل أو بعد الوقوع .

سادساً — المجهود العقلى الأدبى المعبر عن ذوق الأمة فى سموها الروحى ، أو انحطاطها الاجتماعى ، أو عن حالتها فى العموم بين هاتين الدرجتين .

ذلك المجهود الذى دونه الشعراء فى ملاحمهم ومطولات قصائدهم فى الشعر القصصى والغنائى وغير ذلك من أنواع الشعر ، ودونه الكتاب والأدباء فى النثر المذهب والأسلوب الحكيم .

(٥) أنواع المقارنة المعنوية الأدبية :

وإذا كانت المقارنة المعنوية الأدبية ترجع إلى المجهود العقلى بأنواعه المتقدمة فى الفصل السابق المدونة فى اللغة فأقل ما تحصل به هذه المقارنة أن تكون بين لغتين كما هو الشأن فى المقارنة اللفظية الفنية على ما سبق . وبمقارنة لغتين من اللغات السامية مثل المقارنة بين العبرية والعربية مثلاً مقارنة معنوية أدبية تجمعنا نخرج من هذه المقارنة على الأساس المتقدم بنتائج قيمة صادقة فى شأن العلاقات الدينية ، وأنواع الصناعات العملية المكونة للحضارة ، والنظر العلمى الاجتماعى أساس المدنية ، والنظر الفلسفى ، والمجهود العقلى التاريخى فى حدود الروايات والأساطير ، وفى دوائر الجوادث الواقعة بالفعل عند تدوينها وقبله ، والمجهود العقلى الأدبى المعبر عن الذوق ومقدار سمو الروح .

نعم نخرج من المقارنة بين هاتين اللغتين مقارنة معنوية أدبية بنتائج قيمة صادقة في أمر العلاقات بين الأمتين صاحبتى هاتين اللغتين في كل المسائل الأساسية المتقدمة .

ولا شك أن هذه المقارنة بعد هذه النتائج الخاصة الكبرى تنتج أيضا نتيجة عامة لهذه النتائج الخاصة ، وهي الحقيقة التاريخية المجردة في علاقات الأمتين العربية والعبرية من جهة تأثير من إحداهما على الأخرى وانتفاع الواحدة منها بمواهب الثانية . وبذلك يمكن رد الأشياء الى أصولها ، ويتسنى إيضاح الحق وإحقاقه ، ويتيسر إزالة كل دخیل كاذب ، وكل تعصب ممقوت من ثقافة الأمتين .

هذا هو النوع الأول من أنواع المقارنة المعنوية الأدبية وهو أضيقها دائرة ، ويليه نوع ثان أوسع من الأول دائرة . ذلك النوع هو أن تتناول المقارنة المذكورة كل المجهود العقلي العام لقسم من أقسام الأمم السامية مثلا ، ولغات هذا القسم مثل المقارنة على النحو المتقدم في العقلية البابلية والآشورية والكلدانية ، وارتباط هذه العقلية وما فيها من حضارة ومدنية بعقلية السوماريين والأكاديين ، ومبلغ ما وصل اليه الأولون من حضارة ومدنية الآخرين .

وعلى هذا النحو يمكن أن تكون هذه المقارنة في عقلية القسم الغربي الكنعاني ولغاته أو القسم الجنوبي العربي ولغاته .

وزيادة على هذين النوعين من أنواع المقارنة المعنوية الأدبية يوجد نوع ثالث أشمل في الاختصاص والأثر من سابقيه .

وهذا النوع الثالث هو نوع المقارنة المذكورة بين جميع أمم جنس من الأجناس ، فهو بالنسبة للجنس السامي عبارة عن إجراء هذه المقارنة بين جميع الأمم السامية ولغاتها . ومعنى ذلك تلك المقارنة المختصة بجميع لغات المجموعة السامية ، والتي تنتج بعد النتائج الخاصة على النحو الذي ذكرناه من قبل النتيجة العامة التي تعطى للجنس السامي في جملة مميزاته الخاصة به ، وتحدد خصائصه ، وتضبط تاريخه ، وتعين مجهوده العقلي في مدنيته وحضارته ، وتضع هذا المجهود في وضعه الطبيعي ومركزه الحقيقي من جهة الحضارة الانسانية والمدنية العامة بالنسبة الى وضع أمم الأجناس ومراكزها في هذه المدنية وتلك الحضارة .

هذه الأنواع الثلاثة المذكورة سمي بالمقارنة المعنوية الأدبية الخاصة بجنس من الأجناس البشرية . وإذا نحن حصرنا أنفسنا في الكلام على الجنس السامي كما مثلنا من قبل فنسمى هذه الأنواع المذكورة بالمقارنة المعنوية الأدبية الخاصة بالجنس السامي .

وتوجد في النهاية مقارنة من هذا النوع أعم كثيرا وأشمل شمولاً لا يعرف تحديدا . وتلك هي المقارنة المعنوية الأدبية بين جنسين من الأجناس البشرية أو عدة منها أو كل الأجناس . وذلك مثل المقارنة بالمعنى المذكور بين الجنس السامي والآري . أو مقارنتهما معا مع الجنس الحامي أو المنغولي مثلا أو مع بقية الأجناس البشرية جميعها . وإذن فعدد أنواع المقارنة المعنوية الأدبية أربعة على ما أوضحناه لك فاحفظه ولا تنسه .

(٦) نشأة المقارنة المعنوية الأدبية :

لقد سقنا اليك إلمامة وجيزة في شأن المقارنة اللفظية الفنية ، وكيفية الاشتغال بها ، ومزاولة تكوين مسائلها ، وتحديد نشأتها . والآن نذكر لك أن المقارنة المعنوية الأدبية قد نشأت نشأة متأخرة في الزمن عن نشأة الأولى . ففي منتصف القرن التاسع عشر ألف المستشرق الفرنسي الكبير رينان كتابه المشهور في قواعد اللغات السامية المقارنة . وهذا العنوان يفهم منه بالطبع المقارنة اللفظية الفنية قبل كل شيء ، ولكن المؤلف لم يتعرض في كتابه هذا إلى تلك المقارنة مطلقا ، وجعل بحثه قاصرا على المقارنة المعنوية الأدبية واسترسل في هذا البحث حتى دؤن فيه سفرا ضخما جدا ، وأخرجه للناس ، ولم يكتب بعد شيئا في المقارنة اللفظية الفنية .

جاء بعد رينان نولدكه وكتب فيما لم يكتب فيه رينان ثم نسج على منوال نولدكه كثير من المستشرقين إلى أن ظهر في أوائل القرن العشرين مؤلف جليل للمستشرق الألماني العظيم ابروكلين في المقارنة اللفظية الفنية باستيعاب كبير ودون في مفتحه مقدمة مضغوطة في تاريخ اللغات السامية لا تصل أن تكون هذه المقدمة بحثا وافيا في مقارنة اللغات السامية مقارنة معنوية أدبية . المقارنة التي بقيت بعد سفر رينان في تطوره مبعثرة في كثير من المراجع حتى الآن .

وخلاصة القول في ذلك أن أول مؤلف جامع في هذا الموضوع هو مؤلف رينان ، ولا يزال الوحيد في بابيه إلا أنه أصبح قديم العهد من جهة بالنسبة إلى البحوث الكبرى التي ظهرت في هذا الموضوع بعد ظهور الكتاب المذكور ، وأننا من جهة أخرى لا نحصى لنا من أن نحكم عليه بأنه ليس فنيا بمعنى الكلمة ، وليس مدونا في حدود النظريات العلمية المحضة تماما دون تعصب ، ودون غرض خاص ، بل قد عمد فيه مؤلفه إلى الجدل والسفسطة ، والاستنتاج بناء عليهما بما حكم به على الساميين من الأحكام الجائرة القاسية البعيدة عن الصدق والصواب .

هذا ، والمقارنة المعنوية الأدبية لا تحتاج على سبيل الشرط والإلزام في الاشتغال بها ، ومزاولة معرفتها ، والوقوف على نتائجها ، إلى دراسة لغة أو عدة لغات أو جميع اللغات التي ترجع إليها هذه المقارنة ، بل يمكن الباحث المحاضر فيها أن يحاضر الطلبة والجمهور دون معرفة بلغات المقارنة أو بعضها من جانب المحاضر ، ومن جانب السامعين . على خلاف ما هو الشأن في المقارنة اللفظية الفنية كما بيناه من قبل .

(٧) خاتمة البحث :

قد أشرنا فيما سبق إلى فوائد المقارنة اللفظية الفنية في موضع ، وإلى فوائد المقارنة المعنوية الأدبية في موضع آخر بالنسبة إليها بين لغتين وبين لغات قسم من الأقسام اللغوية وبين لغات مجموعة من المجاميع ، وضربنا لذلك الأمثال بالمقارنة بين اللغتين العربية والعبرية ، وبين لغات القسم الكنعاني ، وبين لغات المجموعة السامية كلها . والآن نذكر هنا نبذة بسيطة في فوائد هذه المقارنة فيما يختص بكل مجاميع اللغات العشر المتقدمة .

وصل علم اللغات بأبحاثه الدقيقة بعد دراسة اللغات الإنسانية كلها وحصرها ، وتقسيمها إلى مجاميع كبرى ، إلى نتيجة تاريخية حاسمة ، وعلمية صادقة غيرت وجه التاريخ العام وجعلته بعد اعتماده على الأساطير والروايات المنتقلة باللسان من السلف إلى الخلف قاصرا في حكمه القاطع على الأثر القائم ، والعاديات الماثلة ، والنقوش المحفورة ، والوثائق الرسمية ، وما إلى ذلك من المراجع الموثوق بها على اختلافها . فكان من جراء ذلك أن أخذت الثقافة الانسانية العامة بذلك ، وبالبحوث العلمية الدقيقة صبغة جديدة تفرق بين الواقع والمروى الموروث .

والثقافة القائمة على هذا الأساس كما تجل الواقع وتعتمد في الحق والصدق عليه كذلك لا تهمل أمر المروى الموروث ، ولا تنكر ماله من أثر نافع في البحث العلمى التاريخى ، وتقدير للحقيقة النسبية بجوار الحقيقة المجردة نتيجة البحث الدقيق .

نحن لا نعرف الحلقات المكونة لسلسلة تاريخ المجهود العقلى الإنسانى بالنسبة للحضارة والمدنية وتطورهما عصرا بعد عصر وجيلا بعد جيل إلا بالاعتماد المطلق على أنواع البحث الدقيق ونتائج العلمىة الصحيحة مع مراعاة المروى الموروث ولكن في حدود الحيطه والتحفظ ، ذلك المروى من روايات وأساطير، وماله من أثر فى تسلسل حلقات هذا التاريخ ، وتطورات الحضارة الإنسانية والمدنية العامة .

وبناء على هذا الأساس قد قرر البحث اللغوى التاريخى المقارن بما وصل إليه من نتائج المقارنة العامية الأدبية العامة أن أهم مجاميع اللغات العشر لا يعدو المجموعتين السامية والآرية وأن أعظم الأجناس البشرية وأفضلها ينحصر فى الجنس السامى والآرى .

إلى هذين الجنسین ترجع الحضارة الإنسانية والمدنية العامة . ولغاتهما هى ديون هذه المدنية وتلك الحضارة .

وإلى هذين الجنسین فقط يرجع السلطان الأكبر فى قيادة الأمم ويعد النفوذ المباشر ، وغير المباشر فيها .

والجنس السامى أقدم فى كل ذلك وأبعد أثرا فى أزمان طويلة من الجنس الآرى . فقد ابتدأت المدنية الإنسانية العامة فى بلاد النيل ، وسكانها وإن كانوا مزيجاً من عناصر مختلفة فالعنصر السائد فيها والذي أنتج أول مدنية إنسانية هو العنصر السامى . وقد مدت مصر نفوذها فى أول أدوار التاريخ الإنسانى العام على كثير من بلاد العالم المتاخمة والنائية إذ ذاك .

بعد ذلك ظهر البابليون وتمدينوا بالمدنية السومارية الأكديّة ، وبمدنية مصر ومدوا نفوذهم على كثير من البلاد المجاورة لهم . ثم تنبه الآشوريون وزاحموا البابليين ، واستولوا على بلادهم والبلاد التى تحت نفوذهم ، وامتد سلطانهم من نجد إيران إلى سواحل البحر الأبيض المتوسط وبلاد مصر .

ويعرف هذا الدور بالدور السامى الأول . وقد انتقل النفوذ العام عند نهاية هذا الدور إلى فارس الآرية ، ثم إلى الإغريق الآريين أيضا ، ثم إلى الرومان وهم كذلك من نفس هذا الجنس . وبالنفوذ الرومانى وعند نهايته انتهى الدور الثانى وهو آرى كما رأيت ، ثم عاد الحكم والسلطان العام إلى الساميين العرب واستمر فيهم إلى العصور الوسطى حيث انتهى الدور الثالث أو الدور الثانى السامى ، ثم ابتدأ الدور الرابع فى النفوذ السياسى والسلطان العام ، والإنتاج المدنى للإنسانية بأكملها إلى أمم أوربا الآرية . ولا يزال هذا الدور الآرى حتى الآن .

من ذلك ترى ما للجنسين السامى والآرى من العظمة وما للغاتهما من الأهمية الكبرى فإلى هذين الجنسين يرجع تاريخ المدنية الإنسانية وفى لغاتهما قد دَوّن هذا التاريخ .

والجنس السامى فى الوقت الحاضر وهو عبارة عن الأمم العربية صريحة ومستعربة والعرب العبرانيين وعدد يسير جدا من السريان وبضع مئات من السامريين قد نهض نهضة مدنية كبرى أخذت نشأتها فى مصر ، وامتدت إلى أطراف جميع البلاد العربية .

تلك النهضة العربية السامية ستجدد المجد السامى القديم تجديدا كاملا ومتناسبا مع روح الوقت والتطور الحديث وتجعله منتجا كبيرا فى خير الإنسانية وفى السلام العام .

على العناني

הגר' השני

השפה העברית

(קצרים ותקונים)

חלק שני

השפה העברית

(כללים ותרגילים)

بسم الله الرحمن الرحيم
בשם ה' לעשה ונצליה

مقدمة الجزء الثانى

أحمد الله على توفيقه وأصلى وأسلم على أنبيائه ، وبعد ، فقد رغبت إلى وزارة المعارف أن أشارك مع حضرتى الدكتور على العناني والأستاذ محمد عطيه الابراشى فى وضع كتابين للغات السامية ومقارنتها باللغة العربية بحيث يشملان مقرر دار العلوم فى مادة هذه اللغات . فوزعنا العمل فيما بيننا ، وكان نصيبى أن أقوم بالجزء الخاص باللغة العبرية .

وقد راعيت فى هذا الجزء أن تكون العبارة واضحة سهلة يفهمها القارئ . ويدركها الطالب ، وقد أكرت من التمرينات بعد كل قاعدة حتى تثبت القواعد فى نفوس الطلبة ، واخترت كثيرا من قطع المطالعة الأدبية باللغة العبرية الحديثة ، كي يتسنى للطالب معرفة شئ من آداب هذه اللغة وتطورها مدى العصور ، لا سيما وقد أصبحت منذ نصف قرن لغة حية كأختها العربية يلهمج بها الطفل فى طفولته ، ويخطب بها الخطيب فى خطبته ، وينشد بها الشاعر فى شعره .

أما الاصطلاحات العلمية واللغوية ، فقد اجتهدت فى أن تكون قريبة من الاصطلاحات العربية بقدر المستطاع ، حتى يسهل على الطالب مقارنة قواعد اللغة العبرية بقواعد اللغة العربية من تلقاء نفسه بغير عناء . وهذه هى الغاية من دراسة هذه المادة بدار العلوم .

وبذلك أرجو أن أكون قد وفقت فى خدمة اللغات السامية بوضع هذا الكتاب . وأسأل الله التوفيق إنه سميع مجيب ما

القاهرة فى ٩ أغسطس سنة ١٩٣٤

ليون محرز

السته الأولى

كلمة في الخط العبري

كان يعتمد الخط العبري القديم على الخط الكنعاني الذي اشتقت منه جميع الخطوط السامية المتأخرة .

والخط الكنعاني إنما هو من صنع الكنعانيين واختراعهم وحدهم ، لأنه لا دليل مطلقا على وجود حروف أبجدية من هذا النوع عند غيرهم من الأمم .

ولما كان لمخترعي هذا الخط إلهام بالخط الهيروغليفى والقلم المسمارى ، فإنهم استعانوا ببعض صور وعلامات لهذين الخطين على اختراع خطهم الجديد .

ومما يؤيد ذلك أن الحروف الكنعانية ، وإن كانت ليست بصور ، فإننا نجد لمعانيها بالكنعانية علاقة بالصور كما يتضح ذلك من جدول الحروف العبرية الذى تجده فى آخر هذه الكلمة .

وكان الخط القديم عند بنى اسرائيل يعرف بالقلم العبرى (כְּתָב־בְּרִית) "كتاب عبريت" وهو الذى كان يستعمل من أقدم الأزمنة الى عهد السبي البابلى .

ثم استبدل اليهود بهذا القلم قلما آخر يشبه الآرامى ، وعرف عندهم بعد أن ارتقى بالخط المربع (כְּתָב־בָּעֵז) "مِربَّاع" أو الخط الأشورى כְּתָב־אַשּׁוּר "أشورى" وهو المستعمل الآن .

وقد اختلفت آراء العلماء في الأسباب التي حملت اليهود على ترك خطهم القديم ولكن أغلبهم يميل الى ترجيح أن اليهود نفروا من السامرة التي جاءت الى منطقة نابلس واستوطنتها بعد حروب بني اسرائيل والأشوريين سنة ٧٢٢ ق . م ثم تهودت وانخذت اللغة العبرية لسانا لها كما اتخذت الدين الاسرائيلي ديناً لها واقتبست القلم العبري أيضاً ، فكره اليهود أن يكونوا معهم على قدم المساواة في كل شيء ، فتركوا خطهم وكتبوا مصاحفهم بالخط الجديد^(١).

وكان اليهود يستعملون القلم المربع في الشؤون الدينية ، أما في الأعمال الدنيوية فقد ظلوا يستعملون الخط العبري القديم حتى نهاية القرن الثاني ب . م .

ومن المحتمل أن يكون اليهود قد أخذوا نظام الأبجدية عن الكنعانيين^(٢) لأن هذا النظام موجود من زمن بعيد في الآداب الاسرائيلية بدليل أن بعض المزامير وجد مكتوباً به . وقد كانت الأبجدية عند اليهود قديماً تستعمل للدلالة على الأعداد .

كان اليهود قديماً بجميع الأمم السامية لا يكتبون الحركات المستعملة الآن بل كانت لديهم حروف مجردة عن الحركات ، ثم أخذوا يستعملون بعض الحروف كعلامات للحركات تساعد على ضبط النطق وحفظ الكلمات من التحريف ، وكانت الألف والهاء والواو والياء هي التي تقوم مقام الحركات ، فأحدث ذلك تغييراً في هجاء الكلمات وزيادة في حروفها مما يجعلها بعيدة عن أصل اشتقاقها .

ولكن بعد أن تشتت اليهود في أقطار العالم ، صارت هذه الحروف لا تكفي لضبط النطق في كل الكلمات ، وخشى اليهود أن تتغير لهجة لغتهم بسبب ذلك فاخترعوا نظام الحركات .

وقد كان في القرن الخامس والسادس ب . م عدة نظم لهذه الحركات ، ولكن الذي اشتهر منها نظامان اثنان : عرف الأول منهما بالنظام العراقي ، وعرف الثاني بالنظام الطبري نسبة الى مدينة طبرية بفلسطين ، وهو النظام المستعمل الآن^(٣) .

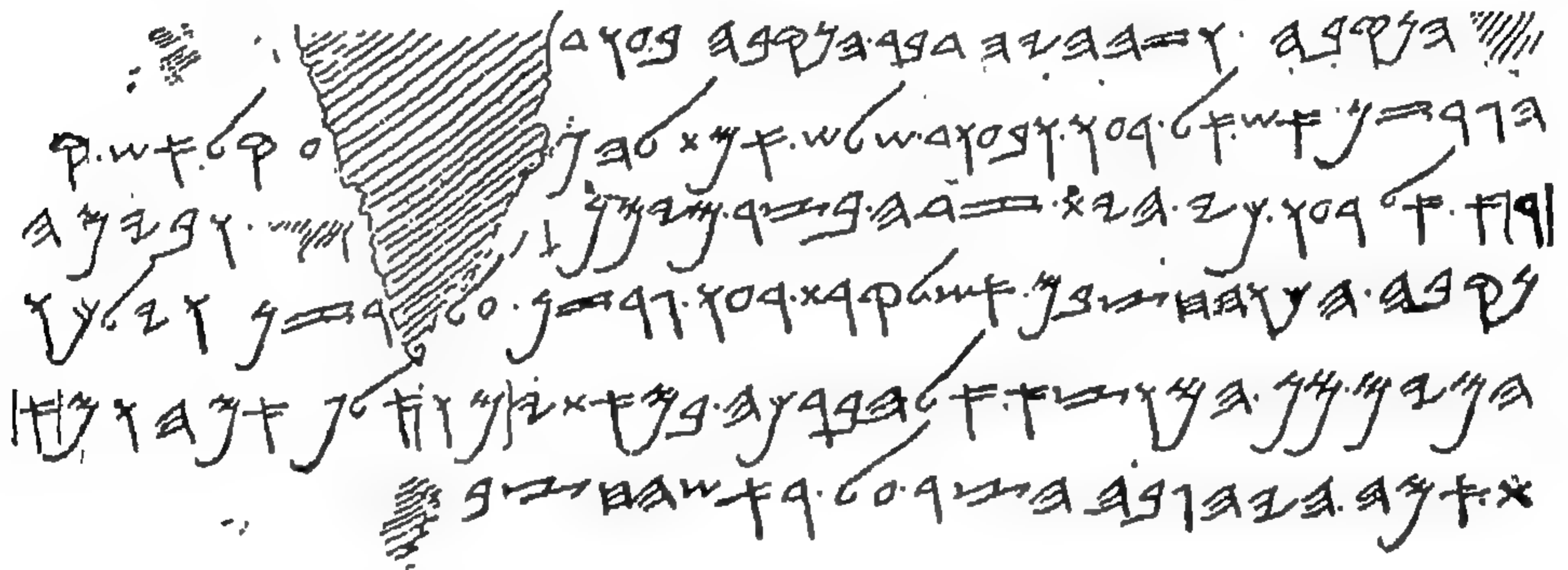
(١) التلمود : סנהדרין כ"א

(٢) تاريخ اللغات السامية ، تأليف الدكتور ولفنسون .

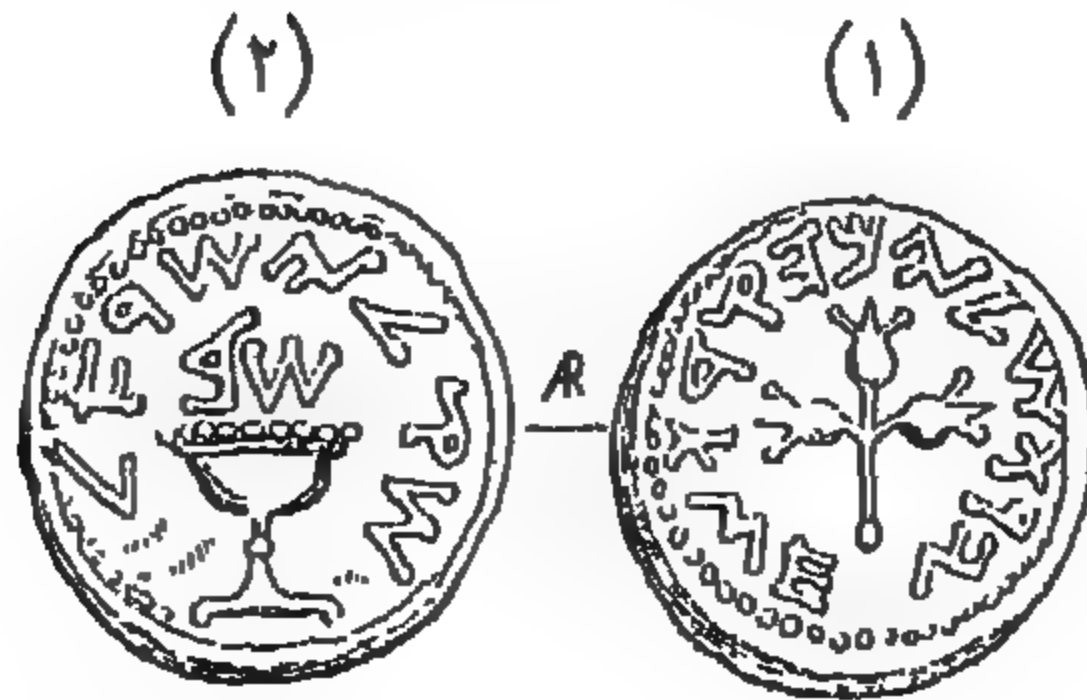
الخط العبري القديم

من أهم آثار الخط العبري القديم النقش الذي كشف عنه في سنة ١٨٨٠ في תל חי بالقرب من مدينة أورشليم في فلسطين وهو المعروف عند علماء الآثار بـ "نقش السلوان" وإليك نصه :

يصف هذا النقش عملية الحفر في جبل السلوان في عهد الملك حزقيال أي حوالي سنة ٧٠٠ ق.م جلب مياه نبع عين السلوان في الجبل إلى المدينة . ووضع العمال هذا النقش منحوتاً على جدران النبع لتخليد ذكرى عملهم . ويوجد هذا النقش إلى الآن على حاله الأصلية .

نقود عبرية قديمة

(١) ירושלים הקדושה (٢) שקל ישראל ש ב

(أورشليم المقدسة) (ريال إسرائيل سنة ٢)

أي سنة ٦٧ ب م

طريقة القراءة والكتابة

تقرأ العبرية وتكتب كالعربية من اليمين الى اليسار .

لا إعراب لأواخر الكلمات في اللغة العبرية ، فهي : إما ساكنة ، وإما مبنية . والحروف العبرية مفككة من بعضها ، فكل حرف منها مستقل بذاته إلا الألف واللام فقد اصطلاحوا على وصلهما معا هكذا : با

عدد الحروف

الحروف العبرية عددها الوضعي اثنان وعشرون حرفا إلا أنها تكون أكثر من ذلك اذا اعتبرنا اللفظ من جهة واعتبرنا المركز من جهة أخرى كما سيأتي بعد ، وليس في العبرية "ض" ولا "ظ" ، وفيها حرفا "پ" (P) و "ف" (V) وهما ليسا في العربية .

ومن الحروف العبرية خمسة إذا وقعت في آخر الكلمة تغير شكلها نوعا وتدعى الحروف الطويلة وهي : ال "ك" وال "م" وال "ن" وال "ف" وال "ص" يجمعها قولك "صنفكم" .

جدول الحروف العبرية

الحروف العبرية القديمة	الحروف العبرية الحالية	شكلها في آخر الكلمة	تسميتها	ضبط نطقها	معناها	قيمتها الرقمية	ما يتألفها بالعبرية
א	א		آلف	على وزن فاتح	بقرة	١	א
ב	ב		بيت	كنطق كلمة بيت بلغة العامة	بيت	٢	ב
ג	ג		غيمل	بكسر الغين وفتح الميم	جمل	٣	ג
ד	ד		دالت	على وزن ثابت	باب	٤	ד
ה	ה		هـ	كنطق العامي العادي	شبكة	٥	ה
ו	ו		قاف	Vav بالانجليزية	وتد	٦	ו
ז	ז		زاي	على وزن عاين	سلاح	٧	ז
ח	ח		حيت	على وزن حيط بلغة العامة ...	حائط	٨	ח
ט	ט		طيت	على وزن ما قبله	حنش	٩	ט
י	י		يود	على وزن يوم بلغة العامة ...	يد	١٠	י
כ	כ	כ	خاف	كنطقها العربي	كف اليد	٢٠	כ
ל	ל	ל	لمد	بفتح اللام وكسر الميم وتشديد لها	عصا لضرب البقر	٣٠	ל
מ	מ	מ	ميم	بالكسرة الممالة كوزن عين عامية	ماء	٤٠	מ
נ	נ	נ	نون	كالنطق العربي	حوت	٥٠	נ
ס	ס	ס	سمخ	بفتح السين وكسر الميم مشددة	مسند	٦٠	ס
ע	ע	ע	عاين	كوزن عاين فعل أمر	عين	٧٠	ע
פ	פ	פ	ف	كنطقها العامي العادي	فم	٨٠	פ
צ	צ	צ	صديق صادي	كوزن صديق وهادي	صالح أو صديق	٩٠	צ
ק	ק	ק	قوف	كوزن جوق بلغة العامة ...	سم الخياط	١٠٠	ק
ר	ר	ר	ريش	على وزن عيش بلغة العامة ...	رأس	٢٠٠	ר
ש	ש	ש	شين	كالنطق العربي	سن	٣٠٠	ש
ס	ס	ס	سين	» »	سن	—	ס
ת	ת	ת	تاف	» »	علامة	٤٠٠	ת

حروف ב' ג' ד' כ' פ' ת'

سنة حروف من هذا الجدول وهي ב', ג', ד', כ', פ', ת' تنطق على طريقتين سواء أ كانت معجمة أم مهملة .

فإنها تنطق : بيت (ب)، وجيمל (ج)، ودالت (د)، وكاف (ك)، وبيه (P)، وثاف (ت) إذا كانت معجمة أى إذا كانت فى داخلها نقطة هكذا : ב_ג_ד_כ_פ_ת

وتنطق : ثيت (V)، وغيمل (غ)، وذالت (ذ)، وخاف (خ)، وفيه (ف)، وثاف (ث) إذا كانت مهملة أى إذا خلت من النقطة كما وردت فى جدول الحروف وتكتب حينئذ هكذا : ב_ג_ד_כ_פ_ת

ويجمع هذه الحروف الستة قولك : (بجذ — كيت) إذا دخلتها النقطة ويجمعها قولك : (قغد — خفت) إذا خلت من النقطة .

وسياتى الكلام فيما بعد فى الأحوال التى يجب فيها كتابة هذه الحروف بنقطة أو بلا نقطة .

ملاحظة :

تختلف القبائل الاسرائيلية فى نطق بعض هذه الألفاظ حتى انه يمكننا أن نستدل على معرفة موطن هذه القبائل من لفظ بعض هذه الحروف فنلا الباء ב' تنطق فاء V عند يهود النمسا وألمانيا وروسيا المعروفين بيهود (الأشكازيم) أى يهود بلاد أوروبا الشرقية الشمالية وكذلك الثاف ת' تنطق ثاف عند هؤلاء الجماعة من اليهود والداال ד' تنطق عندهم ذال .

أما اليهود الشرقيون وهم المعروفون بيهود (السفراديم) فإنهم لا يعتبرون هذا التمييز فى نطق هذه الحروف الثلاثة صحيحا وينطقون الباء ב' وال تافا ת' وال دالا ד' سواء أ كان فى داخلها نقطة أم كانت خالية من النقطة .

ولم يحتفظ اليهود الشرقيون إلا بثلاثة من هذه الحروف الستة وهى الكاف כ' والجيمل ג' والبيه ה' فإنها تنطق بدون نقطة خاف وغيمل وفيه .

تمرین

انطق على الطريقة الشرقية الحروف الآتية :

(١) بالفتح : ב - ד - פ - ב - פ - ת - ד - ד - א - ת

(٢) بالكسر : כ - ת - ב - ב - א - ד - ת - ד - פ - א

(٣) بالضم : פ - ד - ת - ת - ד - ת - א - א - ב - פ - פ

مخارج الحروف

نعم إن كل الحروف مصدرها الحلق ولكنها تختلف بعضها عن بعض في أصواتها بحسب اصطدامها بأجزاء الفم المختلفة فتتقسم لذلك إلى خمسة أقسام :

(١) حلقية وهي : א ח ה ע

(٢) حنكية وهي : ג י כ ק

(٣) لسانية وهي : ד ט ל נ ת ר

(٤) سنانية وهي : ז ס צ ש

(٥) شفوية وهي : ב ו מ פ

الأرقام العبرية

ليس هناك علامات مخصوصة للدلالة على الأرقام في العبرية وتحل الحروف محل الأرقام حيث إن لكل حرف من حروف الأبجدية قيمته الرقمية كما ذكرنا في الجدول السابق وتكتب الأرقام من اليمين الى اليسار أى أنه يكتب أولاً رقم الألوف ثم يتبعه رقم المئات ثم رقم العشرات وهكذا .
فاذا أردنا مثلاً أن نكتب العدد (١٦) نكتب هكذا : "١٦" ، والعدد (٢٦٠) يكتب "٢٦٠" ،
والعدد (٤٠٦) يكتب "٤٠٦" ، والعدد (١٩٣٣) يكتب "א'תתקל" ، والعدد (٥٦٨٤) يكتب
ה'תרפ"ד" الخ .

١ تمرين

اكتب الأعداد الآتية بالأرقام العبرية :

١٨ — ٢١ — ٣٥ — ٩٢ — ٩٩ — ١٠١ — ٢٣٥ — ٢٩٩ —
٣٦٨ — ٥٧٤ — ٧٤٠ — ٦١٤ — ٦٢١ — ٨١٥ — ٨٠١ — ٨٨٨ —
٩٠٠ — ٩٠١ — ٩٩٩ — ١٠٠١ — ١٠٢٥ — ١١١٨ — ١٢٣٦ — ١٩٤٠ —
٢١٢١ — ٦٧٨٢ — ٨٥٠٠ — ٨٩٠٦ — ٩١٤١ — ٩٨٥٠ — ٩٩٦٤ .

٢ تمرين

اكتب ما يقابل الأرقام العبرية الآتية بالعربية :

ט' — יב' — יד' — כא' — כה' — כת' — לג' — מזה' — נו' —
נח' — פד' — עו' — סט' — קל' — צו' — קמוד' — קצב' — רע"ג —
רפב' — שעח' — שמוה' — תא' — תק' — תקע' — תקצב' —
תתקל' — תתכא' — א' שלא' — ב' קל' — ה' תרסב' —
ה' תקא — ה' שנד' .

الحركات — הַתְּנוּעוֹת

تتحرك الحروف العبرية بحركات كما في العربية فتتحرك بالفتحة والكسرة والضمة .
وتنقسم الحركات العبرية حسب النطق الذي تشير إليه كل منها إلى ثلاثة أقسام ، وتنقسم
إلى كبرى وصغرى ومركبة وهذا بيانها :

١ — حركات الفتح

- (١) $\overline{\text{ח}}$ قֶזֶץ (קֶזֶץ) حركة كبرى مثل : חָבֵד ونָשָׂם وָעָם וְבָרָא וְקָטָן
(ب) $\overline{=}$ פֶּתָח (פֶּתָח) حركة صغرى مثل : יָאֵב וַיֵּן וְהָרַ וְיֵי וַיֵּחַס
(ج) $\overline{=}$ חֶפֶץ פֶּתָח (חֶפֶץ-פֶּתָח) حركة مركبة مثل : חֶבְטָה וְעָרְבָה

٢ — حركات الكسر

- (١) $\overline{\text{י}}$ סִירִיֶּה גָדוֹל (יִירִי-גָדוֹל) حركة كبرى مثل : יֵין וְיִירִיָּה וְיִימִין
(ب) $\overline{\text{י}}$ סִירִיֶּה קָטָן (יִירִי-קָטָן) حركة كبرى مثل : יָמִין וְיִידֵר וְיֵים
(ج) $\overline{\text{י}}$ סִיגוֹל (סִיגוֹל) حركة صغرى مثل : יֶטָן וְיָן וְיֶרֶת וְפֶתַח וְסִפֵּר
(د) $\overline{\text{י}}$ חֶפֶץ סִיגוֹל (חֶפֶץ-סִיגוֹל) حركة مركبة مثل : יֶלְהִים וְיֶמֶר
(هـ) $\overline{\text{י}}$ שִׁפָּא נָע (שִׁפָּא נָע) نصف حركة مثل : בָּיָא וְנִשְׁמָע וְפִלָּגָה וְסִפְרִי

(٢) الكسرة المشبعة "إي E" انجليزية :

- (١) — ١ حִירִיק جَدُول (חִירִיק-גְּדוּל) حركة كبرى مثل : יִירִיתִי וְאֶבִי וְיִלְדִים
(٢) — ٢ حִירִיק قָטָן (חִירִיק-קָטָן) حركة صغيرة مثل : יָם וְאֵם וְהַגָּבִי

٣ - حركات الضم

(١) الضمة المائلة "أو O" انجليزية :

- (١) — ١ חוֹלִים جَدُول (חֹלִים-גְּדוּל) حركة كبرى مثل : לוֹ וְעוֹלָם
(٢) — ٢ חוֹלִים قָטָן (חֹלִים-קָטָן) حركة كبرى مثل : מִשְׁחָה וְנִשְׁלַחַה
(٣) — ٣ חֲמִץ חָטוּף (חֲמִץ-חֲטוּף) حركة صغيرة مثل : כָּל-אִישׁ וְאֶמְנָם
(٤) — ٤ חֲטָף חֲמִץ (חֲטָף-חֲמִץ) حركة صغيرة مركبة مثل : יִאֲנִיחָה

(٢) الضمة المشبعة "أو U" انجليزية :

- (١) — ١ שׁוּרוּק (שׁוּרוּק) حركة كبرى مثل : סוּם וְלוּל וְיִלְקוּם וְשׁוּב
(٢) — ٢ קִבוּץ (קִבוּץ) حركة صغيرة مثل : סֶלֶם וְשִׁלְחָן וְקִפָּה

السكون - שָׁוָא נָח

السكون في اللغة العبرية عبارة عن نقطتين رأسيّتين تأتيان تحت الحرف للدلالة على أن هذا الحرف ساكن ولا حركة له مثل : בָּחֲבִי "كتبي" (أى اكتبى) ومثل : סִפְרוּ "سفرو" (أى كتابه) .

وبما أنه لا إعراب في اللغة العبرية فالقاعدة تسكين كل آخر حرف من كل كلمة ما دام غير متحرك وعلى هذا فلا ضرورة لوضع علامة السكون في آخر الكلمة فهو ينطق ساكناً من نفسه مثل : סִפְּסַל "سفسال" (أى مقعد) ومثل : שָׁלַח "شُلحان" (أى مائدة) .

وقد شذ عن هذه القاعدة بعض أحرف أخذت علامة السكون وضعاً في آخر الكلمة وهى حرف ال "ה" (خاء) مثل : מֶלֶךְ "مليك" (أى ملك) وحرف ال "ת" (تاف) مثل : יָאֵת "أنت" (أى أنت) وأحياناً الباء "ב" والفاء "פ" والדال "ד" والطاء "ט" مثل יִשְׁבֹּב "قيشب" (أى وسبى) و יִירֵד "يرد" (أى ويحكم) ومثل יִשְׁטֹ "يسط" (أى يميل) الخ . ويجمع هذه الأحرف النهائية قولك בָּחֲבִי-סִפְּסַל

تمرين ١

انطق الكلمات الآتية :

אֶב אֶח אחות דוד אֶבְרָהָם יִצְחָק דָּוִד יוֹסֵף
שְׁמֹעֶזַר בְּנִימִין אֶבְרָהָם גְּבִרְיָה בְּתֻלָּה יְעֲזַרְיָה מִיכָה
יִשְׁרָיָה שְׁמֵעָאֵל .

تمرين ٢

اكتب الكلمات الآتية بالحروف العبرية :

سِفْرٌ يِلْدٌ عِيْدٌ عِطْ مَلْنُخْ أَخْ أَتْ كَتَبْتُ سُوْسْ سُورْ
بَاخْ رَخْ رِجْلٌ مَحْبِرْتْ سِفْلْ يَشْمَعْ شُومْرُونْ حَبْرُونْ عَقْرَابْ تَلْمُودْ

السكون المتحرك - שָׁאָן נָע

في بعض الأحوال يعتبر السكون كنصف حركة وينطق الحرف الذي يأتي تحته السكون بحرف محرك بحركة الكسرة الممالة كما جاء في جدول الحركات .

والأحوال التي يحرك بها السكون خمسة وهي :

- (١) في أول الكلمة مثل : שָׁמַע בְּנִי "شَمِعَ بَنِي" (أى اسمع يا بني) .
- (٢) إذا أتى السكون تحت حرف مشدد أى في داخله نقطة مثل : דְּבַרִּי "دَبَّرِي" (أى تكلمى) ومثل : דָּלְגُوا "دَلِّغُوا" (أى اقْفِزُوا) .
- (٣) إذا التقى سكونان في وسط الكلمة فيكون الأول ساكنا والثاني متحركا مثل : כָּלְכְלוּ "كَلِكَلُوا" (أى أطعموا) ومثل : מְשַׁטֵּי "مَشِطِي" (أى أحكام) .
- (٤) إذا أتى السكون بعد حركة كبرى موقوف عليها بالمدة المعروفة بالميتغ "מִתְּג" هكذا : אָמַרָה "آمِرا" (أى قالت) ومثل : תּוֹלְדוֹת "تُولِدُوت" (أى مواليد) .
- (٥) إذا أتى السكون تحت حرف يتلوه حرف مثله مثل : הָלְלוּ "هَلِّلُوا" (أى مجدُّوا) ومثل : הִנְדִּי "هِنِنِي" (أى ها أنا ذا) .

تَعْرِين

اقرأ الكلمات الآتية :

בָּהּ, לָהּ, בְּנִי-שְׁלֹמֹה, בְּפִשָּׁה, שְׁמוּאֵל הָיָה מוֹדוּלִי
 הַנְּבִיאִים, אֶתְמוּל, שְׁלֹשָׁם, הַתְּלִמִּידִים לְזִמּוּדִים
 בְּסַפָּרִים, הִלְכָה אִמּוֹהָ אֶל בֵּית הַכְּנֶסֶת וְהַתְּפִלָּה
 אֶת תְּפִלַּת הַבִּקְרָה, הַנִּי-לִי מֵרִים אֶת סַפְרָהּ, תִּרְנַגֵּל
 וְתִרְנַגֵּל בַּלּוּל, לֵאמֹר יֵשׁ בָּבֶה וְלֹא מַטִּילָת עִם
 הַבָּבֶה בְּרַחוּב, לֹא נִפְגְּשָׁה עִם חָהּ בְּרַחוּב, שָׁלוֹם
 לָהּ לֹא, מִה יִפָּה בַּבֶּתֶךָ, מִה שֵׁם הַבָּבֶה ? הַמּוֹדָה.

الحركات المركبة — התנועות המורכבות

لا يأتي السكون بمفرده تحت حرف من حروف الحلق אדחחל بل إنه يأتي مرفقا إما بحركة القماص هكذا (א:) وينطق كالضمة المالة ويدعى حَطَفٌ قماصٌ (חֲטַף קמַץ) مثل : בְּעִילָה "بَاعِلَخ" (أى عَمَلِك) وإما بحركة الپتّاح هكذا (א:) وينطق كالفتحة ويدعى حَطَفٌ پتّاحٌ (חֲטַף פֿתַח) مثل : הַגִּידָה "هَجَّأْدَا" (أى الكبرياء) وإما بحركة السيجول هكذا (א::) وينطق كالكسرة المالة ويدعى حطف سيجول (חֲטַף סגול) مثل : הַעֲמִיד "هَعَمِيد" (أى أَوْقَف) سواء أكان الحرف الذى سبق الحرف الحلقى مشكلا إما بالقماص وإما بالپتّاح وإما بالسيجول .

ملاحظة :

وفى أول الكلمة تكون غالبا علامة السكون فى الحروف דחחל الحَطَفٌ پتّاح (א:) وفى حرف ال א الحَطَفٌ سيجول (א::) إلا إذا كانت الكلمة التى أولها א مكتوبة من أكثر من ثلاثة حروف فحينئذ تشكل ال א أيضا بالحطف پتّاح كآخواتها مثل : הַרֹג "هَرُوغ" (أى قتل) و חַמּוֹר "حَمُور" (أى حمار) و אִמּוֹר "أَمُور" (أى قتل) ومثل אִמְרָתָם "أَمْرَتِمْ" (أى قَلَم).

تحریر

اقرأ ما يأتى :

אֲנִי، אֲנָשִׁים، הַגּוֹנִים، הַסִּידִים וְעַנּוּיִם، אִמּוֹר-לָנוּ،
אֲנָדָה، אֲגוֹדָל، אֲדָמָה، אִוִּיל، אִוִּירוֹן، הָאָרֶה، הַבָּאָה،
הַגָּנָה، הַחֹזֶקָה، הַעֲזָה، זַעֲזָה، חֲבֵל، חֲזִיר، חֲזָרָה،
חֲלוֹם، חֲמִשִּׁי، חֲתָנָה، טַחְנָה، טַעֲנָה، יַחֲדוֹת، יַעֲנָה،
עֲבָדָה، הַעֲבָה، הַעֲגָלָה.

الساكن الظاهر - "نَحْ نִרְי" - נַח נִרְיָה

إذا سُكِّن حرف أى إذا أتى تحته سكون ساكن سواء أكان هذا الحرف في وسط الكلمة أم في آخرها فهذا الحرف يظهر في النطق كالحرف الساكن في اللغة العربية ويدعى נַח נִרְיָה "نَحْ نִרְי" (أى الساكن الظاهر) مثل : נִרְיָה "يُخْتَب" (أى يَكْتَب) لحرف ال ד وحرف אל د في هذه الكلمة المشكلان بالسكون يدعيان "نَحْ نִرְי" لأنهما ظاهران في النطق .

الساكن المستتر - נַח נִסְתָר - נַח נִסְתָר

إذا أتى حرف من حروف العلة אָהָא ساكناً وان لم يكن السكون ظاهراً تحته فلا ينطق أبداً ويدعى هذا الحرف الساكن "נַח נִסְתָר" مثل : בָּא "بأ" (أى جاء) וְרָא "رأى" (أى رأى) וְרָא "ما" (أى ما) וְלוֹ "لو" (أى لو) וְיֵנִי "يبنى" (أى ابنى) .

والأحوال التي تأتي فيها حروف العلة "נַח נִסְתָר" هي :

(١) ال (א) تأتي "נַח נִסְתָר" بعد الحركات الكبرى مثل : קָרָא "قارا" (أى قراء) וְיָרִישִׁית "يرِشِيت" (أى في البدء) וְחָבַל "تابو" (أى تأتي) וְיֹצֵא "يُوصى" (أى يُخرج) וְקָارָו "قارو" (أى مدعو) .

(٢) وتأتى ال (ה) "נַח נִסְתָר" بعد حركات القماص (ח) والصيريه بنوعيه (וּ) (٠٠) (٠٠٠) والحوليم بنوعيه (٠٠٠) وأحياناً بعد حركة السيجول (٠٠) مثل : שָׂרָה "سارا" (أى ساره) (وهى زوجة سيدنا ابراهيم عليه السلام) וְהִנֵּה "هني" (أى ها ، ها هو) וְשָׁלוֹמוֹ "شَلُومو" (أى سليمان) - (عَلم) וְיָלַח "إلى" (أى هؤلاء) - (اسم اشارة) .

(٣) وتأتى ال (ו) "נַח נִסְתָר" في حالي الحوليم جَدُول (ו) والشروق (ו) مثل לוֹ "لو" (أى له) וְשָׁמְעוּ "شَمُعو" (أى اسمعوا) .

(٤) وتأتى ال (١) ”نَحْ نِسْتَار“ فى حالتى الصيريه جَدُول (١٠٠) والحيريق جَدُول (١٠٠)
مثل : יִלְדִי ”ألفى“ (أى آلاف) وְלִי ”لى“ (أى لى) וְיִי ”مى“ (أى من) — (كلمة
الاستفهام) .

ملاحظة :

(١) تأتى ال (١) أحيانا ”نَحْ نرى“ أى انها تظهر فى النطق بعد حركات القماص والصيريه والحولم ويكون حينئذ
فى داخلها نقطة تدعى יִלְדִי ”مبيق“ أى تُخرج لانخارجها عن حالة السكون وتكتب هكذا (١) مثل : יִלְדִי ”باه“
(أى بها) לֵה ”لاه“ (أى لها) וְלִי ”هكاه“ (أى ضربها) وأحوال هذا المخرج ”יִלְדִי“ أربعة وهى :

(١) إذا أتت ال (١) فى آخر الكلمة كضمير مفرد للغائبة مثل : יִלְדִי ”ياداه“ (أى يدها) ومثل :
לֵה ”رُشاه“ (أى رأسها) .

(ب) فى حالة ضمير المفعول للغائبة المفردة مثل : תִּשְׁמְרֵהָ ”شماراه“ (أى حرسها) (فعل ماض)
וְאִכְלָה ”أخلاه“ أى أكلها .

(ج) فى لفظ الجلالة יְהוָה وتنطق (يَاه) أى الله .

(د) فى كلمتي יְהוָה ”هاه“ וְאִכְלָה ”أهاه“ المستعملتين للتأوه .

(٢) إذا أتت القاف (١) واليود (١) فى غير الحالات السابق ذكرها أى انه إذا أتت ال (١) فى غير حالة
الحولم جَدُول والشروق والـ (١) فى غير حالة الصيريه جَدُول والحريق جَدُول أصبحتا (בָּח בְּרִאָה) وظهرتا فى النطق
مثل : קָו ”قاف“ (أى خط مستقيم) ومثل : קָו ”قاف“ (أى سمار) ومثل : בָּו ”بيف“ (أى فه)
ومثل : שָׁו ”شى“ (أى هبة) ومثل : דָּו ”دى“ (أى كفاية) وלָו ”لوى“ (أى شعب) ومثل : וְלָו
וְאִכְלָו ”لوى فأبوى“ (أى يا ويلاه) ومثل : יִלְדָו ”إلانى“ (أى الى) ومثل : יִלְדָו ”إلاف“ (أى إليه)
ومثل בְּדוּרוֹתָיו ”بدوروتاف“ (أى فى أجياله ، فى عصره) .

تمرين ١

انطق الكلمات الآتية مع مراعاة أحوال الساكن الظاهر والساكن المستتر :

בְּרֵא, אֶרֶץ, עֵץ, יָד, שָׁמַיִם, הָר, חָכֵם, מֶלֶךְ,
סוֹם, סֵפֶר, נְבִיא, תְּשֻׁמְעוּ, יָם, אֲבִךְ, חֲטָא, חֲטָא,
תּוֹרָה, יְלָדָה, אֲכָלָה, סִינִי, כָּלֹ, דְּבָרָה, אֶלִי, יָמִין,
גִּבָּה, יָדִי, פָּנִיו, רַגְלָיו, אֱלֹהִים, בְּחֻסְדֶּךָ, נְאוּה.

המقاطع – ההברות

כל حرف מחזק בְּחֶרֶק מן החركات או כל مجموعة מן الحروف מחזקת בְּחֶרֶק واحدة تدعى مقطعا (הֶבְרָה) وكل مقطع ينطق بمفرده كأنه كلمة مستقلة بذاتها. وعدد المقاطع في الكلمة كعدد حركاتها.

وتتكون الكلمة من مقطع واحد أو من مقاطع كثيرة مثلا :

לכל מן כלמא תֵּיזַר, שָׁחַד, אֵינִי מִקְטַע וּלְכָל מן כלמא תִּזְדָּה, סִפֵּר, מָלַךְ.
מִקְטַעַן וְכֶלֶם וְהַמִּצְקוֹתֵיהֶם מְכוּנוֹת מן סְבַע מִקְטַעַת .

וּלְמִקְטַעַת נֹעָאן : הַמִּקְטַע הַמְרֻכָּב (הֶבְרָה מְרֻכָּבֶת) וְהוּא הַחֶרֶף הַמְחֻזָּק בְּחֶרֶק מן החركات וְיִתְלוּהוּ חֶרֶף סָאֵקֵן או חֶרֶף מְשֻׁדָּד מִלִּל : מִסְמֵר, נְשִׁלָּחֵן, בְּבֹרֵךְ, צִדִּיק (וּלְשִׁדָּה בַּלֵּשָׁן הָעִבְרִית עֲבָרָה עַן נִקְטָה בַּחֲדָל הַחֶרֶף וְסִיָּאֵת הַכֶּלֶם עִנְיָהּ בְּעַד) וְהַמִּקְטַע הַבְּסִיֵּט (הֶבְרָה פְּשׁוּטָה) וְהוּא הַחֶרֶף הַלֵּז בְּעַד חֶרֶף סָאֵקֵן וְלֹא מְשֻׁדָּד מִלִּל : אֶבֶר, עֲשִׂיתָ, לֵךְ .

תַּחֲרִיץ 2

אִקְרָא הַקְּטַעִת הַלְּאִתִּית וְאִזְכֵּר עֲדַד מִקְטַעַת הַכֶּלֶם :

שְׁנֵי נַעֲרִים הִתְהַלְּכוּ בַּיַּעַר . פְּתָאם הִחֵל לַרְדֹּת
 מִטָּר . מִחֲסָה לֹא הָיָה בְּיַדֵּי הַנַּעֲרִים . וַיֹּאמֶר הָאֶחָד
 אֶל הַשֵּׁנִי : הִבֵּה נִשְׁבַּת תַּחַת עֲנְפֵי הָעֵץ הַזֶּה – אֲבֵל ,
 אָמַר הַשֵּׁנִי הֲלֹא עוֹד מַעֲטָ וַיֵּרֶד הַגִּשְׁמָם גַּם בְּעַד עֲנְפֵי
 הָעֵץ – אֵד נִשְׁבַּת תַּחַת עֵץ אֲחֵר... אָמַר הַנַּעַר הָרִאשׁוֹן .

تمرین ٣

بین المقاطع المركبة والمقاطع البسيطة لكل كلمة من القطعة الآتية :

הִיְתָה בַּעֲרָה אַחַת וְשְׁמוֹהָ בְּעֵימוֹהָ . לֵהּ הָיָה מוֹרָה
וְשִׁמוֹ שְׂמוֹעוֹךְ . הַמוֹרָה בָּתָךְ לֵהּ שִׁעוֹר לְלִמּוֹד .

בְּעֵימוֹהָ לֹא לִמּוֹדָה אֶת הַשִּׁעוֹר . הַמוֹרָה כַּעַם מוֹאֵד
לְמוֹחֵר לִמּוֹדָה בְּעֵימוֹהָ אֶת-הַשִּׁעוֹר . הַמוֹרָה בָּתָךְ לֵהּ
סֵפֶר לְמוֹתְנָדָה . בְּעֵימוֹהָ שְׂמוֹחָה מוֹאֵד מוֹאֵד .

الشدة — דגש

الشدة في اللغة العبرية عبارة عن نقطة تأتي في جوف الحرف هكذا **ה** ، **ה** لتشيده أو لتغيير نطقه ، فالشدة إذاً نوعان :

- (١) الشدة الثقيلة وتدعى **דגש חזק** ” داغيش حَزَق ” للتشديد .
- (٢) الشدة الخفيفة وتدعى **דגש קל** ” داغيش قَل ” لتغيير نطق بعض الحروف .

ملاحظة :

- لا تأتي الشدة مطلقاً في حروف **א' ה' ח' ע' ר'** سواء أكانت الشدة ثقيلة أم خفيفة .
- وفي حروف **מ' נ' ק' צ' ד' ז' ל' ו'** لا تأتي إلا الشدة الثقيلة دون الشدة الخفيفة .
- وتأتي الشدة الثقيلة والخفيفة في حروف **ב' ג' ד' כ' פ' ת' .**

أحوال الشدة الثقيلة — תַּבִּישׁ תַּבִּישׁ

الشدة الثقيلة وضعت كما في العربية لتشديد الحرف ، ومحلها الأحوال الآتية :

(١) في حالة الإدغام نحو יָיִן "يَيْن" (أى يعطى) وأصلها יַיִן "يִינ" لأن أصل الفعل יָיִן "تָיִן" (أى أعطى) فأدغمت ال ת في ال ת لدخول حرف المضارعة على الفعل وشددت عين الفعل دلالة على هذا الإدغام ، وكذلك الحال في كلمة בִּינָם "مִשָּׁם" (أى من ثم) (أو من هناك) وأصلها كلمتان בָּן (حرف جر) (أى من) و בָּן (أى ثم هناك) فأدغم حرف ال ת في حرف ال ת وشدد حرف الشين دلالة على هذا الإدغام .

(٢) في أول حرف من الاسم دخلت عليه أداة التعريف وهى ال "ה" أو حرف من حروف النسب ^{النسب} ^{التي} يجمعها قولك בְּבָנֶיךָ (أى بكمهم) وكذلك في بعض الأحوال تشدد فاء الفعل في صيغة المضارع بعد دخول واو العطف عليه .

مثال ذلك : הִסְפֵּיר "هَسْفِير" (أى الكتاب) و בִּבְיָיִת "بَبَايَيْت" (أى فى البيت) و בִּבְיָיִת "كَشִׁמֶשׁ" (أى كالشمس) و בִּבְיָיִת "قَيْلִיخ" (أى وذهب) وأصلها ويذهب (فعل مضارع قد تحول إلى ماض لدخول واو العطف عليه) .

(٣) في بعض الأفعال وردت على البناء المشدد للبالغة مثل : בִּשְׁבֵּר "شِبْر" (أى كسر) ومثل : בִּזְרֹ "زَر" (أى بذر) .

(٤) وتأتى أحيانا في بعض الكلمات لتحسين نطقها فقط ولا فائدة لها غير ذلك مثل : בְּבִדָּן "مִقְדָּاش" (أى مقدس) ومثل : בְּבִלָּם "بِلِيم" (أى جمال) ومثل : בְּבִלָּה (أى هؤلاء) و בְּבִלָּה (أى لماذا ؟) .

(٥) في أول حرف من الكلمة إذا سبقتها كلمة مكونة من مقطع واحد ومعتلة الآخر مثل : בְּבִלָּה (أى ما هذا) و בְּבִלָּה (أى ما لكم) فالكلمتان كأنهما كلمة واحدة ولذا وضعت بينهما علامة الوصل وهى ال בְּבִלָּה وهو الخط السطحي الصغير بينهما .

(٦) وتأتى أيضا الشدة الثقيلة فى أول حرف من الكلمة إذا كانت الكلمة التى قبلها تنتهى بأحد الحروف الآتية والمشكلة كالاتى : בֶּה ، הֶה ، תֶּה ، אֶה وكانت هاتان الكلمتان متصلتان الواحدة بالأخرى بال מִקֶּה (الوصلة) .

ويجب أن يمد أول حرف من الكلمة الثانية بالمدّة المعروفة بال מִקֶּה هكذا (١) .

مثال ذلك : בְּבֶה-לֶדֶה " نَبِيْلَانُو " (أى لِنَبْنِي لَنَا) ومثل הֶה-יִדֶה-נָא " هَجِيدَنَّا " (أى أرجوك أن تخبرنى) وكذلك יִשְׂרָאֵל-פֶּסַח " فَعَسِيْتِيْسَح " (وتعمل الفصح) أى عيد الفصح ومثل $\text{יִשְׂרָאֵל-בֶּאֱוֶה}$ " فَعِيدֵינְجָאו " (أى وجاء عَيْدُكَ) .

ملاحظة عامة :

لا تأتى الشدة الثقيلة بعد حركة كبرى أى انها لا تأتى إلا بعد حركة صغرى .

تحریر

اقرأ الكلمات الآتية واشرح أحوال الشدة فى هذه الكلمات :

שֶׁבֶת ، הַסֶּפֶר הַזֶּה ، סֶבֶל ، מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם ، אֶתָּה
 תִּבְקֶשׁ ، הַמּוֹיִם ، אֶפֶן ، יִפָּע ، הָאֶפֶר ، וַיֹּאמֶר ، לְתַבְּחָה ،
 נִגַּע ، הַמּוֹשִׁים אֶמֶר ، צָדָה ، יִפְגֹּשׁ ، שֶׁבֶר ، הַנֶּם ،
 יִבְשֶׁה ، וְתִשְׁמַע ، בִּבְקָר ، הַיּוֹם ، וְהָאִי ، וְתוֹר ، הַתִּנּוֹךְ ،
 יִצְיֹב ، הַתִּיֻצֵּב ، מִשָּׂא ، מִתָּךְ ، אֲדִיר ، הַתִּנְפֵּל ، זִמּוֹר ،
 מִצְבָּד ، נִצְחֻנֶךְ ، הַתִּנְקֶם ، סֶבֶד ، סֶדוֹר ، מִדֵּ-לֶךְ ،
 אֲכַלְתָּ-לֶחֶם ، אֶרְצוּ-כִנְעֶז ، תִּלְכְּדוּ-יַחַד ، וּבֵאתָ-
 שְׂמוֹה ، אֶלְכֶה-נָא .

الشدة الخفيفة - דגש קל

تأتى الشدة الخفيفة فى الحروف الستة בגד כפת لتغيير نطقها فقط كما سبق الكلام عنها فى غير هذا المكان ، وذلك فى الحالتين الآتيتين :

(١) فى أول الكلمة مثل : בָּדָד "بَغْد" (أى ثوب) و בָּלָד "كَلْب" (أى كَلْب) و בָּמָל "جامال" (أى جمل) و בָּלָת "دِلْت" (أى باب) و בָּסִיעָה "سِيعا" (أى خَطْوَة) בָּשִׁיעָה "تَشعا" (أى تسعة) .

(٢) وتأتى فى وسط الكلمة بعد سكون ساكن נִשְׁוֹן נָח مثل : בִּסְפָר "مِسْپَار" (أى عدد) و בִּלְגָל "جلجال" (أى عَجَلَة) و בִּרְכּוֹם "كَرْكُوم" (أى كَرْثَم. زَعْفَران) و בִּלְפִיז "پَلْفُوز" (أى سَفْسَطَة) و בִּנְשִׁיר "مَشِير" (أى أزمَة) .

ملاحظة :

وعلى كل حال لا تستعمل الشدة الخفيفة فى الحروف الستة المذكورة بعد الساكن المستمر בַּח בִּסְתָר أو قبله مثل : בִּלְפִיז בִּמְלִיז "ألفيه غَلِيم" (أى ألوف من الجمال) . فحرف ال (ב) فى الكلمة الأولى رغما عن أنه ورد بعد سكون ساكن فى وسط الكلمة كما ذكرنا فى الحالة الثانية من القاعدة فانه يخلو من الشدة الخفيفة لأنه أتى قبل حرف العلة وهو ال (ב) أى لأنه أتى قبل ناسخ ونستار وكذلك ال (ב) فى أول الكلمة الثانية خلا من الشدة الخفيفة لوقوعه بعد الساكن المستمر وهو حرف ال (ב) بعينه .

وكذلك كلمة בִּכְרִי "بخورى" (أى بكرى) فى قولك בִּכְרִי בִּכְרִי (أى ابنى البكر) وكلمة בִּדָּה فى قولك וַתִּמְלֵא-בִדָּה (أى وملأت كوزها ماء) .

ويشترط فى هذه الأحوال الشاذة أن تكون الكلمة المبتدئة أو المنتهية بحرف من حروف בגד כפת مضادة إلى الكلمة التى قبلها أو بعدها وعلامة الاضادة المقاف במקרה هكذا (-) أو معنى المقاف .
 وسنوافضه بالتسوية بين ال (ב) وبين ال (ב) .

تمرين ١

علل سبب إدخال الشدة الخفيفة فى حروف בגד כפת من الكلمات الآتية وسبب عدم وجودها فى بعضها :

אֱלֹהֵי-תוֹלְדוֹתַי، אֱלֹהֵי תוֹלְדוֹתַי، אֱלֹהֵי-בְנֵי-כוֹשׁ
 וּבְנֵי גִמְרִי، לַפֹּדֶה תַעֲמִיד-בַּחֲנוּץ، וַיִּקְוִמוּ בַּבֶּקֶר، פֶּדֶ-
 יַפְתָּה לְבַבְכֶּם، כָּעֵת בָּאתִי בְנִימָה، עִיר גְּדוֹלָה.

تمرین ۲

ضع الشدة الثقيلة والشدة الخفيفة في الحرف المناسب :

מִי הַבּוֹה אֱלֹה הַנֶּאֱסָפִים שְׂמוּדָה? מִי הַנָּה אֱלֹה
הַנָּשִׁים עִם הַיְלָדִים הַבָּאוֹת הַנָּה? אָמַר לַאֲנָשִׁיךָ
וַיִּקְחֵהוּ לָהֶם צִידָה לַדֶּרֶךְ וַיֵּשְׂאוּ עַל שִׁכְמָם, וַיִּסְעוּ
לַדֶּרֶכָם.

וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹא אֵלַי אִישׁ מִסֶּכֶךְ וַיְדַבֵּר אֵלַי
לְהַכְנִיסָהוּ הַבֵּיתָה וְאָעַשׂ כֵּן וְאֶתָּן לוֹ לֶחֶם וַיִּכְרֵ
לֶאֱכֹל וַיְבָרֶךְ אוֹתִי וַיֵּלֶךְ לַדֶּרֶכּוֹ.

בָּח לָךְ אֶת הַתְּפוּחַ הַזֶּה וְתֵן לְעַנִּי הַזֶּה וַיֹּאכְל.

ב	ו	ב	ו
ג	ע	ג	ע
ד	ז	ד	ז
כ	ח	כ	ח
פ	פ	פ	פ

أحوال القمّص حطوف - קמֿצ חטופ

القمّص (קמֿצ) وهى أول حركة من حركات الفتح تنطق أحيانا كالضمّة الممالة وتدعى قمّص حطوف (קמֿצ חטופ) وقد سبق ذكرها فى جدول الحركات .

وأحوال القمّص حطوف هى كالآتى :

(١) إذا أتى بعد القمّص حرف مشدّد بشدّة ثقيلة مثل : קמֿצ רֿני "رُنّى" (أى غنّى) ومثل : קמֿצ טֿקו "تُكّو" (أى انتهوا) .

(٢) إذا أتى فعل أجوف فى صيغة المضارع مثل : קמֿצ יֿقوم "يَقُوم" (أى يقوم) ومثل : קמֿצ יֿשׁוב "يִשׁוּב" (أى يرجع) ودخلت عليه واو العطف المشكلة بحركة الپتّاح (١) والتى تقلب الفعل المضارع إلى فعل ماضى ، تحذف حينئذ عين الفعل (أى حرف العلة) وتشكل فاء الفعل بالقمّص ، فهذه القمّص الأخيرة تنطق كضمّة ممالة وتدعى (قمّص حطوف) ويصبح الفعل קמֿצ יֿقام "يָقَام" (أى وقام) و קמֿצ יֿאשב "يָأشب" (أى ورجع) .

(٣) إذا أتى فعل مضعّف فى صيغة المضارع ودخلت عليه واو العطف القالبة المشكلة بالپتّاح (١) وحولته إلى ماضى ، تحذف لام الفعل وتشكل فاءه بالقمّص ، فهذه القمّص تنطق كالضمّة الممالة وتدعى (قمّص حطوف) مثل الفعل المضعّف קמֿצ יֿسב "سَبب" (أى أحاط) والمضارع קמֿצ יֿשוב "يִשוב" (أى يحيط) فبعد دخول واو العطف القالبة عليه يصبح קמֿצ יֿאשב "يָأشب" (أى وأحاط) بشكل فاء الفعل وهى ال (٥) بالقمّص وتنطق كالضمّة الممالة ، وكذلك الفعل קמֿצ יֿמדד "مَدَد" (أى قاس) يصبح فى صيغة المضارع عند دخول الواو القالبة عليه קמֿצ יֿמדי (أى وقاس) وينطق "يָمَد" .

(٤) إذا أتى بعد القمّص حرف ساكن تنطق هذه القمّص كالضمّة الممالة وتدعى (قمّص حطوف) مثل : קמֿצ חֿכמה "حُخְמָ" (أى حكمة) ومثل : קמֿצ תֿחרי "تُخْرى" (أى أجنبى) .

(٥) إذا كانت القمّص آخر حركة فى الكلمة وكانت هذه الكلمة متصلة بما بعدها بالمقاف קמֿצ (أى الوصلة -) ، فانها تنطق كالضمّة الممالة وتدعى (قمّص حطوف) مثل : קמֿצ יֿדי-יֿדיו-יֿדיו "يִדיו" (أى من كل أبناء الشرق) ، ومثل : קמֿצ יֿכתב "كُتِب لي" (أى اكتب لي) .

תמרין

اقرأ الجمل الآتية مع مراعاة أحوال القمص حطوف :

אִמְנָה אֲחֹתִי אִמְנָה אֶת הַיְלָדִים .
הַמַּלְכָּה בַּעֲרָה לָהּ מָקוֹם בְּעִיר בַּעֲרָה .
אִיךָ גָּדְלָה וַתֵּיף ' אֵךְ לַגְדֵּלָה אֵין קֶץ .
לֹא זָכְרָה אַחֲרֶיהָ ' זָכְרָנוּ אֱלֹהִים לְטוֹבָה .
בְּטַחָנָה אֶת הַחֲטִיִּים ' מִדּוּעַ לֹא טַחָנָה גַּם הַשְּׁעוּרִים ?
בַּסִּגְרָה אֶת הַשַּׁעַר ' לֹא סִגְרָה אֶת הַדֶּלֶת .
גַּם בַּפֶּתַחָה אֶת לְשׁוֹנָה ' לֹא פִתְחָה אֶת לִבָּהּ .
אֲכַלָּה לְשִׁבְעָה ' שִׁבְעָה וְעוֹד הִוְתִּירָה .
תִּקַּפָּה אוֹתִי בְּכָל תִּקְפָּה וְלֹא יִכְלֹתִי לָהּ .
סִתְּמִי הַשֹּׁטֶן ' דְּבָרָיו הֵיוּ סִתָּם .
כְּלִי קָרֵב וּמִלְחָמָה ' בְּקָרֵב־אִישׁ אֱלֹוִי .
בְּתָם־לִבָּבוֹ הָאִישׁ הֵתָם הָיָה עָשָׂה רָעָה .
פִּשְׁט־נִבְלָה בַּחוּץ ' וְאַל תִּצְטַרֵּךְ לַבְּרִיּוֹת .
בַּסִּפְרָה אֶת הַפְּרָקִים ' לֹא סִפְרָה אֶת הַדְּפִים .
וַיִּגְזוּ אֶת הַכִּבְשִׁים וַיֵּשֶׁב אֶל הָעֲרָבוֹת .
וְאַתָּה אֱלֹהִים בְּצַדִּיקְתָּךְ תַּחֲנֵם .
וַיִּרֶץ הַיֶּלֶד וַיִּלֶּךְ לִקְרֹאת אָמוֹ .
אֲנִי אֲבַטַח בְּאֱלֹהִים כִּי הוּא עָזִי וּמַעֲזִי .

الفتحة المستعارة — פֶּתַח גְּנוּבָה

إذا أتى في آخر الكلمة حرف من الحروف الثلاثة ה, ח, ל, مشكولا بالفتح هكذا :
 ה, ח, ל, فإنه ينطق "يه" أو "يخ" أو "يغ" إذا كان مسبوqa بحركة من حركات
 الكسرة مثل : רִיחַ "ريخ" (أى رائحة) و רִיחַ "ريم" (أى متعجب)
 ومثل : שִׁיחַ "سيح" (أى حديث) ו רִיחַ "ريق" (أى حماد) ו רִיחַ "نوطيع" (أى غارس وزارع).

وينطق "وه" أو "وخ" أو "وغ" إذا كان مسبوqa بحركة من حركات الضمة
 مثل : רִיחַ "جيوه" (أى مرتفع) ו רִיחַ "روح" (أى ريح وروح) ו רִיחַ "يدوغ" (أى معروف).

תמרים

انطق الكلمات الآتية مع مراعاة أحوال الفتحة المستعارة :

לוח, מודיע, בַּח, רַע, אַבִּיעַ, לַנוח, לַנוע, שָׁמַע,
 רַבִּיעַ, רִיח, בַּחח, הַגְבָּה.

הַאִישׁ הַזֶּה חָרַשׁ אֵיבָנו שׁוֹמַע.

הַנֶּעַר כּוֹתֵב עַל הַלּוּחַ.

— מי יודע מה הוא עוֹר ? שֶׁאֵל הַמוֹרָה.

— אֲנִי, אֲנִי יוֹדֵעַ, עָנָה בַּח, עוֹר הוּא הָאִישׁ אֲשֶׁר
 אֵיבָנו רָאָה.

— כָּתַב בַּח אֶת הַמְּלִים הָאֵלֶּה עַל הַלּוּחַ.

ممدود الصدر وممدود العجز — בִּלְיִיל-בִּלְיִעַ

الكلام في اللغة العبرية يكون غالباً ممدود العجز "בִּלְיִעַ" أى ان الوقف يحصل في المقطع الأخير من الكلمة المكوّنة من مقطعين أو أكثر مثل : אֶמֶן "زَقِينُ" (أى شيخ) و בִּלְיִעַ "مَلِي" (أى مملوء) و בִּרְאָה "بَرَأَ" (أى خَلَقَ) و בִּמּוֹרֶה "مُورِيه" (أى معلّم) الخ . ففي كل هذه الكلمات يُمَدُّ المقطع الأخير منها وتُنطق المقاطع الأخرى بسرعة مسندة الى المقطع الأخير الموقوف عليه .

وأغلب الكلمات في اللغة العبرية تنطق على هذا النمط وتدعى "בִּלְיִעַ" (أى ممدودة العجز) . غير أنه في خمسة أحوال ينتقل الوقف الى المقطع الذى يسبق المقطع الأخير في الكلمة ، وتنطق الكلمة ممدودة الصدر وتصبح "בִּלְיִיל" . وهذه الأحوال هي كالآتى :

(١) إذا كانت الكلمة التالية ممدودة الصدر فالتى قبلها يمدّ صدرها أيضاً مراعاة لانسجام النطق مثل : בִּרְאָה לַיְלָה "قارا لايلا" (أى دعا ليلا) ومثل : הָדִיעַ זָדָם "رُود في صيدق" (أى تابعو العدل) . فأصل الوقف على الراء من בִּרְאָה انتقل الى القاف قبلها ومن الفاء من הָדִיעַ انتقل الى الراء فى أول الكلمة لأن الكلمة التى بعدها ممدودة الصدر . وتعرف هذه الحال باسم בִּסְמִיךְ אֶחָד بمعنى مرتد الى الخلف .

(٢) إذا كانت حركة الحرف الأول من الكلمة سيجول (:) أو صيريه (••) أو قَصَّ (•) أو حوليم (٦) وحركة ما قبل آخر الكلمة سيجول (:) ، نطقت ممدودة الصدر مثل : בִּלְיִעַ "مِيلَخ" (أى مَلِك) و בִּסְפֵר "سِيفِر" (أى كُتَاب) و בִּזְאֵן "آفْن" (أى ظلم) و בִּזְאֵן "أُوزِن" (أى أذن) .

وتنطبق هذه الحالة على كل كلمة قلبت فيها حركة السيجول الأخيرة پتاح (-) إذا كان فى آخرها حرف حلقى من حروف (א ב ג ד ה ו ז ח ט י כ ל מ נ ס ע פ צ ק ר ש ת) مثل : תִּשְׁמַע "شَمِيع" (أى سَمِعَ وصوت) و בִּלְיִעַ "مِيلَخ" (أى ملح) و בִּזְרָח "أُورَح" (أى طريق) . فأصل هذه الكلمات תִּשְׁמַע و בִּלְיִעַ و בִּזְרָח قلبت فيها حركة السيجول الأخيرة پتاح لتوسيع نطق الحرف الحلقى الأخير .

وكذلك في بعض الكلمات الثلاثية تقلب فيها الحركتان من الكسر الى الفتح إذا كانت عين الكلمة حرفا حلقيا مثل : **דִּזְרַר** "ناعر" (أى صبي) و **דִּכְחַשׁ** (أى بهتان) و **נִשְׁחַל** "شاحل" (أى أسد). فأصل هذه الكلمات : **דִּזְרַר**, **דִּכְחַשׁ**, **נִשְׁחַל**.

ويستثنى من هذه القاعدة الكلمات التي أتت في آخرها **ה** كما كن مستتر **ה** **בְּסִפְרָה** مثل : **פָּנָה** "جنيه" (أى مُنَكِّب) و **רִנְיָה** "روعيه" (أى راع) و **דָּאָה** "نّيه" (أى لائق) فكل هذه الكلمات ممدودة العجز لا ممدودة الصدر وإن كان في آخرها سيجول مسبق (بسيجول وصيريه وحوايم وقاص) وذلك مراعاة لحرف العلة الذي في آخرها .

(٣) إذا كانت حركة المقطع الأخير من الكلمة حيريق قطان (**־**) وكانت حركة الحرف الذي قبله پتاح (**־**) مثل : **זַיִת** "زايث" (أى زيتون) و **בַּיִת** "بايث" (أى بيت) و **מַיִם** "مايم" (أى ماء) و **שָׁמַיִם** "شمايم" (أى سماء) .

(٤) إذا كانت الكلمة مزيدة الآخر أى ان حرفها الأخير ليس من مبناها مثل : **הֵמָּה** "هيمه" أصلها **הֵם** (أى هم - ضمير) . ومثل : **שָׁמָּה** "شامه" (أى هناك) وأصلها **שָׁם** وكذلك كلمة **לַיְלָה** "لايلا" (أى ليلا) وأصلها **לַיִל** و **תוֹהוּ** "توهو" و **בוֹהוּ** "بوهو" (بمعنى خراب وفراغ) .

وقد شذّ عن هذه الحال بعض كلمات تنطق ممدودة العجز مثل : **יָיִךְ** وأصلها **יָיִךְ** (بمعنى كيف) و **יָיִה** أصلها بدون هاء "يَا" (بمعنى أين) و **יָיִה** أصلها **יָיִה** (أى ها) .

(٥) إذا أسند الفعل الى ضمائر الرفع أو ضمائر النصب ، أصبحت الكلمة ممدودة الصدر مثل : **כָּתַבְתִּי** (أى كتبتُ) و **כָּתַבְתְּ** (أى كتبتا) و **כָּתַבְתְּ** (أى كتبتى) و **כָּתַבְתְּ** (أى هو كتبتا) و **כָּתַבְתְּ** (أى كتبتها هى) و **כָּתַבְתְּ** (أى كتبوها) ما عدا ضمائر الرفع للمخاطبين وللمخاطبات **הֵם** و **הֵנָּה** مثل : **כָּתַבְתֶּם** (أى كتبتم) ممدود العجز و **כָּתַבְתֶּן** (أى كتبتن) ممدود العجز .

وكذلك إذا انتهى الاسم فى صيغة الجمع بكاف المخاطب مثل : **עֵינֶיכֶם** (أى عيونك) أو بضمير **הֵם** (وهو ضمير مذكر جمع للغائبين) مثل : **עֵינֵיהֶם** (أى عيونهم) كانت الكلمة ممدودة الصدر .

ملاحظة :

كلمة **נָשִׁיד** (بتشديد ال " ن ") معناها الرجاء وتنطق ممدودة العجز . أما كلمة **נָשִׂיד** (بدون تشديد ال " ن ") فمعناها : أين ؟ وتنطق ممدودة الصدر .

وكلمة **לָמָּה** (أى لماذا ؟) تنطق ممدودة الصدر بتشديد ال " م " إلا فى أحوال مخصوصة حيث تنطق ممدودة العجز وبدون تشديد ال " م " هكذا : **לָמָּה** .

תמרין

اقرأ القطعة الآتية مع مراعاة أحوال الـ مملوك (ممدود المعجز) والـ مملوك (ممدود
الصدر) :

וַיְהִי בַּלַּיְלָהָהּ הַקִּיצוֹתִי בְּמִקּוֹל הוֹפֵק עַל הַדִּלָּת
וְאֶקוּם וְאֶפְתַּח אֶת הַפֶּתַח וְהִנֵּה לִפְנֵי אֹרֶחַ אִישׁ
זָקֵן וְאֵתוֹ בֶּעֶר קֶטֶד. וְאִשָּׁאֵל אֶת הַזָּקֵן :

בְּמַאיִן בָּאתָ וְאַנְהָ תֵּלֵךְ ? וַיַּעַן וַיֹּאמֶר :

— בְּמִאֲרֶץ מִצְרַיִם בָּאתִי וְשָׁבוּי חָנָךְ. וּבְמִאֲשֶׁר כִּי לֵיל
חֹשֶׁךְ וּבֹטֵר הוּא, לָכֵן אֶחַת אֶשְׁאַלְךָ: אֲנִי אֶסְפְּנִי-נָא
הַבֵּיתָהּ, כִּי תֵעָז אֲנֹכִי בַשָּׂדֶה וּבִיעַר כָּל-הַלַּיְלָה
מִבְּלִי בַחֲסֶה מִזֶּרֶם וּבִמְסַעַר :

וְאֲבִיָּאם בֵּיתָהּ וְאֲשִׁים לִפְנֵיהֶם לֶחֶם וְחֶלֶב וְחֲמֹת
בַּיּוֹם. וַיֹּאכְלוּ לְשִׁבְעַת יָמִים וַיִּבְרְכוּבִי.

الفصل في الكلمة — חֵלְקֵי הַדְּבָר

الكلمة في اللغة العبرية ثلاثة أنواع :

(١) اسم : שֵׁם ، (٢) وفعل : פָּעַל ، (٣) وحرف : מְלֶכֶה

الاسم — הַשֵּׁם

الاسم הַשֵּׁם في اللغة العبرية كما في العربية هو ما دل على معنى مستقل بالفهم وليس الزمن جزءا منه مثل : אִישׁ (أى رجل) و יָדוּד (أى مدينة) וַיֵּם (أى ماء) וְחָכְמָה (أى حكمة).

أقسام الاسم — חֵלְקֵי הַשֵּׁם

وينقسم الاسم الى خمسة أقسام :

(١) اسم ذات שֵׁם זֵצָה مثل : אִישׁ (نار) וַיֵּם (ماء) וְאָדָם (انسان) וְבִהֶמָּה (بهيمة).

(٢) اسم معنى שֵׁם מְקַרָּה مثل : חָכְמָה (حكمة) וְגִבּוּרָה (قوة) וַיֵּצָה (نصيحة) וְדִלָּה (إدراك).

(٣) صفة שֵׁם תַּזָּר مثل : חָכָם (حكيم وعالم) וְגִדּוּל (كبير) וְגִבּוּרָה (قوية) וְלָבָן (أبيض) וְשָׁחֹר (أسود).

(۴) ضمير ישם הגוף (اسم الجوف) مثل: אני (أنا) והוא (هو) ואחם (أتم).

(۵) عدد ישם מספר مثل: אחד (واحد) ושניים (اثنين) ועשרה (عشرة) ומאה (مائة).

اقسام اسم الذات — חלקי שם העצם

ينقسم اسم الذات إلى :

(۱) علم ישם עצם פרטי مثل: אברהם (ابراهيم) ושרה (سarah) ובנין (كنعان) ומצרים (مصر) ויפו (يافا).

(۲) واسم منکر ישם עצם כללי مثل: אדם (انسان) ובהמה (بهيمة) וליר (مدينة) ונהר (نهر).

(۳) واسم جمع ישם הקבוצי مثل: בקר (بقرة) וצאן (ضأن) וים (شعب) ועדה (جمعية) וקהל (جمهور) ומחנה (جيش).

(۴) واسم جنس ישם החומר مثل: זהב (ذهب) וסוף (فضة) ומים (ماء) וחול (رمل).

تمرین ١

اقرأ القطعة الآتية واذكر أنواع كل كلمة منها (اسم وفعل وحرف) . والترجمة هنا حرفية :

וַיְהִי הַיּוֹם וְאִישׁ הֶלֶךְ אֶל הַשּׁוּק וַיִּקֶן שֵׁם שְׂשֻׁר חֲמוּרִים וַיְהִי

وكان ذات يوم ورجل ذهب إلى السوق واقتنى ثم ستة حمير وساق

אותם אל ביתו. ויהי כִּי יָגַע בַּדֶּרֶךְ וַיִּרְכַּב עַל אֶחָד הַחֲמוּרִים

إليهم إلى بيته وحدث أنه تعب في الطريق فركب على أحد الحمير

וַיֵּסֶף לַלֶכֶת הַלָּאֵה. וַיִּסְפֹּר אֶת חֲמוּרָיו וַיֵּרָא וַהֲיָה רַק חֲמִשָּׁה

وواصل (ل) سيره بعيدا فعّد — حميره ورأى واذ فقط خمسة

לפניו תַּחַת הַשָּׁמַיִם. וַיִּמְנֶם נִשְׁבִּית וַשְׁלוּשִׁית וּבְכָל-פַּעַם שָׂבַח אֶת

أمامه عوضا (عن) الستة فعّدهم (للمرة) الثانية و(للمرة) الثالثة وفي كل مرة نسي —

הַחֲמֹר אֲשֶׁר הוּא רֹכֵב עָלָיו. וַיְהִי הַדָּבָר בְּעֵינָיו לִפְלֹא גָדוֹל. וַיְהִי

الحمار الذي هو (كان) راجعا عليه وأصبح الأمر لعينه كأعجوبة كبيرة (ة) وكان

בְּבֹאוֹ הַבֵּיתָה וְעוֹד טָרַם יָרַד מֵעַל הַחֲמֹר. וַיִּקְרָא לְאִשְׁתּוֹ

عند دخوله (إلى) البيت وحتى قبل نزول—ه) من على الحمار (أنه) نادى (ل) زوجته

וַיִּסְפֹּר לָהּ אֶת אֲשֶׁר קָרָה לוֹ. וַתִּצְחַק אִשְׁתּוֹ וַתֹּאמֶר: הֲרִגְעָנִי

وقص عليها — ما جرى له. فضحكت امرأته وقالت سكن. (روعك) —

אִישִׁי הַחֲכָם, אֶתָּה רוֹאֶה רַק חֲמִשָּׁה חֲמוּרִים וַאֲנִכִּי רוֹאֶה שִׁבְעָה.

(يا) زوجي الحكيم أنت رأء فقط خمسة حمير و(لكنني) أنا أرا (ها) سبعة .

تمرین ۲

اذکر نوع الأسماء التي وردت في القطعة السابقة مع استعمال اصطلاحاتها العبرية .

تمرین ۳

بیّن كل نوع من أسماء الذات الآتية باصطلاحاتها العبرية :

צפור ' תודה ' חלמ'יש ' סרטן ' טיש ' אגוז ' תאבון ' עפרת ' דורה '
عصفور شكر صوانة سرطان بحری رخام جوزة رغبة رصاص ذرة

נמר ' מתק ' איש ' סרגל ' צחק ' גיס ' דג ' גבינה ' דבדבן ' ארנבת '
نمر لطف رجل مسطرة ضحك نسيب سمك جينة كریز أرنب

כחוק ' צעקה ' טוס ' חלום ' שקר ' חוגג ' צפצוף ' נחשת ' חול ' זפו '
تشاوب صراخ طاؤوس حلم كذب قبرة تغريد صغير نحاس رمل جمال

חסד ' עדר ' יוסף ' תלמיד ' מחנה ' זהב ' מרים ' רות ' גדוד ' יון ' דיו '
فضل قطع يوسف تلميذ جيش ذهب مريم راعوث فرقة نبيذ حبر

אחר'ן ' שושנה ' תל'ן ' ירושלים ' נגר ' פסל ' קהלה ' פנינה ' עיר ' בנאי '
هارون وردة تبן بيت المقدس نجار نحات اجتماع ياقوتة مدينة بناء

משה ' גילוס ' מיט ' קהיר ' לבנון ' עץ ' מצרים ' פרעה ' שלג .
موسى النيل طين القاهرة لبنان شجر مصر فرعون ثلج .

الاسم المذكر والاسم المؤنث שם זכר . שם נקבה

ينقسم الاسم إلى قسمين :

(١) مذكر שם זכר و (٢) مؤنث שם נקבה.

فالمذكر ما دل على ذكر مثل : אב (أب) و איש (رجل).

والمؤنث ما دل على أنثى (נקבה) مثل : אם (أم) و אישה (امرأة).

أما أسماء الأشياء التي لا روح لها فتكون مذكرة إذا كانت من بين الأسماء الآتية :

(١) أسماء البحار والجبال والأنهار مثل : ים-סוף (البحر الأحمر)
וים התיכון (البحر المتوسط) ו הירדן (نهر الأردن) ו פרת (الفرات)
و נילוס (النيل) و סיני (سيناء).

(ب) أسماء الشعوب والأمم مثل : מואב (موآب) و ישראל (اسرائيل)
و ירב (عرب) و ישמעאל (اسماعيل).

(ج) الأسماء المنتهية بـ (כה) مثل : תלה (ورق شجر) و שדה (حقل)
و מראה (منظر).

(د) أغلب الأسماء غير المنتهية بـ (ה) ו ית ו-ות ו-ת.

وتكون مؤنثة إذا كانت من الأسماء الآتية :

(١) أسماء البلاد والمدن والقرى مثل : מצרים (مصر) و קהיר (القاهرة)
ויפסנדריה (الاسكندرية) וירושלים (بيت المقدس) و יבנה (الجليل)
(انجلترا) و צרפת (فرنسا) و הודו (الهند).

(ب) أسماء أعضاء الجسم المزدوجة مثل : ליים (عين) و אזניים (أذن) ו יד (يد).

(ج) جميع الأسماء المنتهية بالعلامات الآتية :

- ב. אֵהָ : مثل : יְלֵדָה (بنت) و בְּרָכָה (بركة) و פָּרָה (بقرة) .
 או ב. אֵת : مثل : נִשְׁנָת (نوم) و נִשְׁבָּת (السبت) و קִצָּת (نهاية) .
 או ב. אֵת : مثل : קִסָּת (دواية) و תַּפְאֶרֶת (نخر) و אִגְרָת (رسالة) .
 או ב. אֵת : مثل : יִאֲנִישִׁית (ابتداء) و תְּבִינִית (برنامج) و תִּגְלִית (اكتشاف) .
 או ב. אֵת : مثل : יָבוֹת (فضل) و יִלְדוֹת (طفولة) و זָלוֹת (دناءة) .

ملاحظة :

- (١) الأسماء : אֶצְבַּע (أصبع) و נִישָׁן (سن) و לִישָׁן (لسان) مؤنثة وان لم تكن من أعضاء الجسم المزدوجة وكذلك : אֶבֶן (حجر) و אֶרֶץ (أرض) و בַּיִר (بئر) و כֵּס (كأس) .
 (٢) الأسماء : בֵּית (بيت) و זֵית (زيتون) و מוֹת (موت) مذكرة شذوذا .
 (٣) هناك أسماء تعد تارة كاسم مذكر وطورا كاسم مؤنث مثل : רוּחַ (روح وريح)
 דֶּרֶךְ (طريق) و רְחוֹב (شارع) و יֵשׁ (نار) و מַחֲנֶה (جيش) .

تحمين

اقرأ الأسماء الآتية وافصل بين المذكر والمؤنث :

אֶתוֹן	נָהָר	מְקִנָּה	חֲבֵרוֹן	רֶגֶל	שְׂמֹחָה	עֶגֶל	אֶצְבַּע	רְחוֹב
أتان	نهر	مواشى	مدينة حبرون	رجل	سرور	عجل	أصبع	شارع
זָבוֹב	כּוֹס	עֲפּוֹר	נִישָׁן	אֶגֶס	תַּפּוּחַ	תֵּאֲנָה	יִזְנָה	זָבוֹת
ذبابة	كأس	عصفور	سنّ	كثرة	تفاح	تين	حمامة	فضل
זַפְרָדֵּעַ	גִּפֶּן	שְׁעוּרָה	צִיּוֹן	קוֹץ	לִילָה	זָהָב	עַפְרָף	
ضفدعة	جنائى	شعير	بلاد صهيون	شوكة	ليل	ذهب	جفن العين	
כִּתְף	פֶּה	בְּדִיל	חֻזָּה	אֶרְכוּבָה	בּוֹרִית	תִּרְגִּיל	לִישָׁן	סְנִיט
كتف	فم	قصدير	صدر	ركبة	صابون	ديك	لسان	ذقن

تمرین ۲

اكتب الأسماء الآتية وضع خطأً تحت الاسم المذكور وخطين تحت الاسم المؤنث :

כָּלִי ' כָּלֶב ' כֶּנֶף ' כִּסֵּא ' כֶּסֶף ' כַּתָּנֶת ' לְבָנָה ' לֶחֶי ' מְזִילָה '
 إناء كلب جناح كرسى فضة قميص قمر خد شوكة

מַחְבֶּרֶת ' מַחֲטָא ' מַטָּה ' מַלְאָךְ ' מַלְכוּת ' מַפְתָּח ' מִצָּח ' מַשָּׁל ' מַשְׁרֵת '
 كراسة إمرة عصا ملك ملك مفتاح جبهة مثل خادم

נָהָר ' נַחַל ' נַחֲוִיר ' נֹר ' נֶמֶר ' נַעַל ' נַעֲרָה ' נֶפֶשׁ ' סוֹחָר ' סוֹפֵר '
 نهر واد منخار ورق نمر حذاء فتاة نفس تاجر كاتب

סֶלֶם ' עֲגֻלָּה ' עוֹף ' עֵיז ' עוֹר ' עוֹר ' עֵין ' בַּיָּר ' עִיר ' עֶמֶק '
 سلم عربة طير أعى جلد عترة عين بر مدينة سهل (سهول)

עָנִי ' עָנָן ' עֶנֶף ' עֶזְבִּי ' עֶקֶב ' עֶרֶב ' עֶשֶׂב ' עֵת ' פֶּתַח ' צָבִי '
 فقير سحب غصن عقاب كعب مغرب عشب وقت (زمن) مدخل ظي

צִלְחַת ' צִפְרִין ' צָרָה ' קוֹל ' קוֹן ' קֶרֶן ' ראש ' שָׁמֶשׁ ' שָׁנָה ' שָׁפָה '
 جيب ظفر احتياج صوت عش قرن رأس شمس سنة شفة . لغة

שִׁישׁ ' תִּישׁ ' תִּרְגֵּמֶלֶת .

رخام تيس دجاجة

المفرد والمثنى والجمع

בִּסְפָּר יָחִיד ، בִּסְפָּר זָוֵי ، בִּסְפָּר רַבִּים

ينقسم الاسم إلى مفرد ومثنى وجمع :

فالمفرد ما دل على واحد مثل : אִישׁ (أى رجل) و אִשָּׁה (أى امرأة) و דָּוִד (أى داود) .

والمثنى هو ما دل على اثنين وعلامته في اللغة العبرية (= יָם) أى انه يشكل الحرف الأخير من الاسم المفرد بالفتح ويضاف إليه ים مثل : יָד (أى يد) و יָדַי (أى يدين) و יָיִן (أى عين) و יַיִן (أى عينين) .

ويأتى المثنى في أحوال فمخصوصة :

(١) في أسماء أعضاء الجسم المزدوجة مثل : אָזָן (أذن) و אָזְנַי (أذنان) ومثل : רֶגֶל (رجل) و רַגְלַי (رجلان) .

(٢) في آلات الصناعة المزدوجة مثلى : רֶחֶם (رحى) و בִּסְפָּרִים (مقص) و מִזָּנִים (ميزان) و מְלַקְחִים (مقاط) . وهذه الأسماء لا مفرد لها .

(٣) في أسماء الملابس المزدوجة مثل : בְּדָדִים (سروال ، بنطلون) و גְּרָבִים (جوارب) .

(٤) في أسماء العدد المزدوج مثل : שְׁנַיִם (اثنين) و שְׁתַּיִם (اثنتين) و מֵאֵתַיִם (مائتين) و מֵאֵלֶפֶת (ألفين) .

وهناك أسماء تأتي على صيغة المثنى وان لم تكن منها مثل : מַיִם (ماء ومياه) و שָׁמַיִם (سما) ו צִיָּהָרִים (ظُهر) .

وهناك أسماء تأتي على الصيغتين (أى صيغة المثنى وصيغة جمع المؤنث^١) مثل : כְּתִיבִים و כְּתִיבוֹת (أكاف) ومثل : כְּדָפִים و כְּדָפוֹת (أجنحة) الخ .

الجمع — הרבוי

الجمع نوعان :

(١) جمع مذكر מספר רבים .

(٢) جمع مؤنث מספר רבות .

جمع المذكر — מספר רבים

يصاغ جمع المذكر بأن يضاف الى الاسم المفرد علامة الجمع (**ים**) أى أن يشكل الحرف الأخير من الاسم المفرد بالحريق جَدول ويضاف إليه بعد ذلك حرف **ס** ، مثال ذلك :

ספר - **ספרים** (أى كتاب وكتب) و **ילד** - **ילדים** (أى ولد وأولاد) .
و **עבד** - **עבדים** (أى عبد وعبيد) و **דבר** - **דברים** (أى شئ وأشياء) .
و **מועד** - **מועדים** (أى موعد ومواعيد) و **יעץ** - **יעצים** (أى شجرة وأشجار) .

جمع المؤنث — מספר רבות

يصاغ جمع المؤنث بأن يضاف الى الكلمة المؤنثة المفردة :

علامة الجمع (**ות**) اذا كانت متتية **ב־ה** أو **ב־ת** أو **ב־ת** :

أو علامة (**ות**) اذا كانت متتية **ב־ת** أو **ב־ת** :

وذلك بعد حذف علامة التأنيث من الكلمة المفردة مثال ذلك :

ברכה (أى بركة) تجمع على **ברכות** (أى بركات) .

و **שבת** (أى سبت) » **שבתות** (أى سبوت) بلا حذف علامة التأنيث للمفردة .

و **תפארת** (أى نخر) » **תפארות** (أى عظمت) .

و **זווית** (أى زاوية) » **זוויות** (أى زوايا) .

و **מלכות** (أى مملكة) » **מלכות** (أى ممالك) .

ויליטני מן דלכ فی الؤوال الآتیة :

(1) ههناك أسماء مذكرة تجمع علی صیغة جمع المؤنث مثل :

אב (أب) یجمع علی אבות לא علی אבות וכذلك ישם (اسم) یجمع علی ישמות לא علی ישמים ו לאף (طیر) یجمع علی עופות .

• וכذلك جمع الأسماء الآتیة : אוזר (مخزن) וארח (طریق) ואשכול (عقود) ובזר (بر) ורقة (سطح) ואורל (قرعة) ורוב (ذنب) ורוב (زوج) וחלום (حلم) וחשבון (حساب) ופסא (كرسى) ולב , לרב (لب • قلب) ولיל (لیل) ומזל (شوكة) וממר (مطر) ומקום (مكان) ומיקל (عصا) ויר (مصباح • شمع) וסלם (سلم) ולזר (جلد) ולזן (ذنب) ורפר (تراب) וקול (صوت) ولוח (سبورة) .

(2) وههناك أسماء مؤنثة تجمع علی صیغة جمع المذكر مثل :

במלה (نملّة) تجمع علی במלים לא علی במלות ومثل בזרה (نحلة) فانها تجمع علی בזרים

• וכذلك الأسماء : אבן (حجر) וביצה (بيضة) ובקלות (جرة) ובפן (كرم) ובילה (عجوة) ודת (دين • مذهب) ובטה (قح) וינה (حامة) ובנה (آجرة) ועדשה (عدس) ועז (عزة) ובשתה (كنان) ופת (لقمة خبز) ובפור (عصفور) ובזלת (سنبله) ובטה (خطة) ובשנה (وردة) ובנה (تين) .

(3) وههناك أسماء تجمع علی الصیغتين أی علی صیغة جمع المذكر وصیغة جمع المؤنث مثل :

דור (جیل) فانها تجمع علی דורים ו דורות ومثل : דור (نهر) تجمع علی דורים ו דורות .

• וכذلك אלה (حزمة وخصبة) והכל (قصر) וזרע (ذراع) וחלון (شباك) וחצר (بلاط الملك • حوش) ויום (يوم) ויער (غابة) ופר (قرص رغيف) ופר (جناح) ופר (كتف) ומאזר (منارة) ומגדל (برج) ומבצר (حصن) ומעון (ينبوع) וסר (عتبة) ועצם (عظم) ועקב (كعب) ועת (وقت • زمن) ועאר (عتق) וקר (قبر) וקדם (قدم) ובדע (أسبوع) ובדה (حقل) ובנה (سنة) .

(٤) وهناك أسماء لا تأتي على صيغة الجمع مطلقا وهى الأعلام وأغلب أسماء المعنى وأسماء الجمع وأسماء الجنس مثل : **בְּשֵׁם** (أى موسى) "علم" ومثل : **בְּקִדָּה** (أى شيخوخة) "اسم معنى" ومثل : **בְּקָר** (أى بقر) "اسم جمع" و **בְּזָהָב** (أى ذهب) "اسم جنس".

(٥) وهناك أسماء لا تأتي إلا على صيغة الجمع ولا مفرد لها مثل : **בְּפָנִים** (أى وجه) ومثل : **בְּחַיִּים** (أى حياة) ومثل **בְּעֵרִים** (أى أيام الصبا) و **בְּקִדָּה** (أى أيام الشيخوخة).

(٦) وأخيرا توجد أسماء تتغير ألفاظها إذا تغيرت صيغتها مثل : **אָב** و **אִם** (أى أب وأم) ومثل : **בֵּן** و **בִּת** (أى ابن وبنت) ومثل : **עֶבֶד** و **אֲמָה** (أى عبد وجارية) ومثل : **אֵיל** و **רֵחַל** (أى خروف ونعجة) الخ.

١ تمرين

هات الأسماء الآتية على صيغة الجمع :

דוד , דודָה , פֶּר , פָּרָה , תַּלְמִיד , מוֹרֶה , פֶּד , עֵט , גֶּגֹ' ,
 אֶגֶז , חֲמֹר , יֵץ , עֵב , רוֹעָה , שֶׁק , יֵצָה , קוֹמָה , סִבּוֹן ,
 תַּפְלָה , דָּג , אֲרָבָה , אֲגוּרָה , זָאֵב , אִדּוֹ , עֵגְלָה , קַפּוֹד , מְרַכְבָּה ,
 חֶג , עֶבֶד , אֲרוּחַ , שׁוֹעֵל , לְמוּד , אֲתוֹן , רְחוֹב , יוֹנָה ,
 תְּרַנְגוּלָת , כּוֹס , זְכוּת , קֶסֶת , נָהָר , תַּאֲנָה , לֵיל , עֶגָה , בִּיצָה ,
 זֵית , חֲבִית , תְּכָנִית , תְּרַבּוֹת , אִיש .

تمرین ٢

اكتب القطعة الآتية واجمع الأسماء التي تحتها خط :

הַתְּלָמִיד יוֹשְׁבִים בְּבֵית הַסֵּפֶר עַל הַסֵּפֶסֶל וְהַתְּלָמִידָה מְטִילוֹת
בָּגָן. הַסּוֹס וְהַחֲמוֹר מְבִיאִים תּוֹעֵלֶת לָאָדָם. הַמּוֹרָה קוֹצֵצוֹת עַל הַתְּלָמִידָה.
הַגָּנֵן עוֹבְדִים בָּגָן. הָאֵב אוֹהֲבִים אֶת הָעוֹלָל הַמְקֻשְׁבִּים. הַיּוֹם רְאִינוּ
אֶת הַהִיכָל הַיָּפִים בַּחֲצַר הַמֶּלֶךְ. כַּמָּה אֲשָׁכְלָאכֶלֶת ? שְׁלֹשׁ חֲלָמֹתַי
שְׁנֵי חֲלוֹם בְּלִילָה אֶחָד. בִּיעַר נִמְצְאוּ זָאֵב, שׁוּעָל, זָבִיב וְנִמְלָה.
הַרְחֹב אֲשֶׁר בְּעִיר רַחֲבִים מְאֹד. שָׁמַעְנוּ קוֹל קוֹרְאִים לַעֲזֹרָה. הַסֵּרֶטֶן
הוֹלְכִים אַחֲרָנִית. הַסּוֹס, הָאוֹז, הַתְּרַנְגּוֹל וְהַתְּרַנְגֶּלֶת הֵם עוֹף הַבַּיִת.

تمرین ٣

اكتب القطعة الآتية وحوّل الألفاظ التي تحتها خط من مفرد الى جمع :

הַפֶּר וְהַפְּרָה גּוֹעִים. הַמּוֹרָה וְהַמּוֹרָה מְלַמְּדִים אֶת הַתְּלָמִיד וְאֶת
הַתְּלָמִידָה. הַשִּׁיר הַנִּעְוָמָה הַזֹּאת יְדוּעָה לָנוּ. הָעֵלְמָה הַחֲכָמָה הַלּוֹמְדָת
כָּל־הַיּוֹם אַחֲזֵת הִיא לִי. הַיֹּלְדָה הַשּׁוֹבְבָה אֵינָה חַפְצָה לְלַמֵּד רַק בֵּיתָת
לָהּ הָאֵב מִמֵּתָקִים. הָאִישׁ וְהָאִשָּׁה עוֹבְדִים כָּל־הַיּוֹם בּוֹעֵת אִפְיָהֶם.
הַסּוֹס עוֹמְדִים בָּאֲרוֹה וְאוֹכְלִים חֲצִיר. הָאִפְרָה הַזֹּאת נוֹשֶׂאת מִשָּׂא כֶבֶד
עַל שִׁכְמָהּ. הַסַּנְדֵּלֶר תּוֹפֵר נֶעֱלַל. וְהַחִיטָה תּוֹפֵר בְּגָד לָאִישׁ הָעֵנִי הַזֶּה.

تغيير الحركات في صيغة الجمع

أولا — جمع المذكر :

فضلا عن زيادة علامة (ים) في آخر الاسم في صيغة الجمع تتغير أيضا حركاته في بعض الأحوال .

ولهذا قسم اللغويون الأسماء إلى قسمين :

١ — الأسماء التي تنطق بمدودة الصدر " מְלִיזֵיל " (أى الأسماء الثلاثية) التي تأتي فائها أو عينها مشكلة في حالة المفرد بالسيجول (ים) مثل : מֶלֶךְ و סֶפֶר .

٢ — الأسماء التي تنطق بمدودة العجز " מְלִירֵל " (أى الأسماء الثلاثية) التي لا تأتي فيها حركة السيجول في فائها أو في عينها مثل : דָּבָר و בֵּיטָא و פֶּרִי .

ولنشرح كلا منهما :

(١) الأسماء المدودة الصدر :

هذه الأسماء تأتي في صيغة الجمع على وزن פְּעֻלִים أى انه بعد زيادة علامة الجمع في آخرها تشكل فائها بالشفاء (י) وعينها بالقماص (י) مثل : מֶלֶךְ - מְלָכִים و סֶפֶר - סִפְרִים و דָּבָר - דְּבָרִים وكذلك الأسماء التي يكون عينها أو لامها حرفا حلقيا ومشكلة بالفتح والتي تعدّ بين المدودة الصدر (راجع أحوال ممدود الصدر وممدود الفجر) .

مثل : גֵּזֶר - גְּזָרִים و זֶהָר - זְהָרִים و נִצָּח - נִצְחִים .

ويستثنى קִדָּשׁ - קִדְשֵׁים و אֶחָל - אֶחָלִים و עֶשְׂבִּים - עֶשְׂבִּים الخ .

(٢) الأسماء المدودة العجز :

(١) الأسماء التي يكون أحد حروفها مشكلا بالقماص أو يكون حرفاها الأولان مشكلين

بالقماص مثل : נִימָךְ و דָּבָר و נְדִיב و מָקוֹם ففي حالة الجمع يشكل الحرف

الأول فقط بالشفاء (י) ويبقى الحرف الثاني على شكله الأصلي . مثل : נִימָךְ -

נִימָכִים - דָּבָר - דְּבָרִים و נְדִיב - נְדִיבִים و מָקוֹם - מְקוֹמוֹת الخ .

ويستثنى גִּמְלוֹ - גִּמְלוֹם و פְּרוֹץ - פְּרוֹצִים و עָרוֹץ - עָרוֹצִים .

(ب) الأسماء المشككة بـ (   ) مثل : בֵּינָם أو بـ (   )
 مثل : חֵרֶשׁ أو بـ (   ) مثل : נְשֹׂאִים يتغير (الصيريه) الأخير إلى
 شفا (:) ويبقى الحرف الأول على شكله الأصلي مثال ذلك : בֵּינָם - בְּסֵאֻת
 و חֵרֶשׁ - חֵרְשִׁים و נְשֹׂאִים - נְשֹׂאִים الخ.

(ج) الأسماء المشككة بـ (=) مثل : זֵית וְאֵיל וְעֵץ تقلب الحركة الأولى وهى البتاع إلى (صيريه) (° °) وتحذف الحركة الثانية مثال ذلك : זֵית - זֵיתִים وְאֵיל - אֵילִים وְעֵץ - עֵצִים .

וַיִּשְׁתַּחֲוֶה בְּרִי - בָּתִּים ו עֵר - עֵרִים ו עֵץ - עֵצִים (בְּמַעַן עֵין מֵא) ו חֵל - חֵלִים .

(د) الأسماء التي شكلها الأخير بالحوليم (ـ) بلا (٦) يتغير هذا الشكل إلى قبوص (٧) مثل : דב - דבים و הד - הדים بتشديد الحرف الأخير من الكلمة المفردة.

(هـ) الأسماء التي شكلها الوحيد بالصيريه (ـ) يتغير هذا الشكل إلى حريق (ـ) مع تشديد الحرف الأخير من المفرد مثل : يَت - يَتِيم - يَتِيم - يَتِيم و يَتِيم - يَتِيم و يَتِيم - يَتِيم.

וַיִּסְתֵּי יָמָא - יַעֲמִיּוֹם וּבֵין - בְּנֵיִם וַיֵּל - עֲלָלוֹם אַח .

(و) الأسماء المشككة بـ (:) مثل : יְדִי يتغير شكلها الأخير إلى قاصص (:)
ويبقى الحرف الأول بشكله الأصلي مثل : יָד - יְדֵי וּ חַלִּי - חַלִּים
وحلّی - حلّیم .

ويستثنى ههـو - يهـو - يهـو - يهـو .

ملاحظة :

والأسماء التي لا تتغير شكلها في صيغة الجمع هي من الأسماء الممدودة العجز وترتيبها كالآتي :

(١) الأسماء التي ليس بها حركة القاص ولا حركة الصيريه مثل : فَبِير - فَبِيرِيم و شَفِير - شَفِيرِيم و حِلُوم - حِلُومَات اِخ .

(ב) الأسماء التي بها حركة القامص أو حركة الصيريه يتبعها حرف حلقى من حروف
مثل: عَرِيض - عَرِيضِيّ - بِأَوْر - بِأَوْرِيّ .

(ج) كل اسم أجوف أتى على وزن فاعل أو على وزن فاعل مثل : قَم - قَمِيم و قَر - قَرِيم .

(د) كل اسم غير أجوف أتى على وزن فاعل مثل : دل - دِلّوٓم و دَلَّيْ - دِلِّيم و دِلَّي - دِلِّيم (تشديد لام الكلمة).

ثانياً - جمع المؤنث :

الأسماء المؤنثة التي تأتي في حالة المفرد على وزن **فَعِلָה** أو على وزن **فَعِلָה** يتحول وزنها في صيغة الجمع إلى **فَعِلָوֹת** مثال ذلك : **בְּמִלָּה** - **בְּמִלּוֹת** و **בְּפַחָה** - **בְּפַחוֹת** و **יְלִדָה** - **יְלִדוֹת**.

ويستثنى **בְּמַצָּה** - **בְּמַצּוֹת** و **חֲבִיבָה** - **חֲבִיבוֹת** و **תְּקִיָּה** - **תְּקִיּוֹת** - وغير ذلك من الأسماء التي تأتي على الوزنين المذكورين .

وباقى الأسماء المؤنثة تبقى على شكلها الأصلي بعد زيادة علامة التانيث عليها .

ركبة **אָחוֹת** تجمع على **אָחוֹת** شذوذاً .

جدول عام للمراجعة عن تغيير الحركات في صيغة الجمع

أولا — جمع المذكر :

(١) الأسماء الممدودة المصدر (فاؤها أو عينها مشكلة بالسيجول وما يتبعها) :

מֶלֶךְ - מַלְכִים	נֶעַר - נַעְרִים
סֶפֶר - סַפְּרִים	תֶּאֱר - תַּאֲרִים
חֶדֶר - חַדְרִים	שֶׁחַק - שַׁחֲקִים
זֶרֶךְ - זַרְכִים	נֶצַח - נַצְחִים
חֶדֶשׁ - חַדְשִׁים	פֶּשַׁע - פַּשְׁעִים

(٢) الأسماء الممدودة المعجز (ليس فيها حركة السيجول) :

זֶקֶן - זַקְנִים	דֶּבַר - דַּבָּרִים	גָּדוֹל - גְּדוֹלִים
אֵבֶל - אַבְלִים	חָכֶם - חַכְמִים	גָּנֵב - גַּנְבִים

עוֹר - עוֹרִים	חֵרֶשׁ - חֲרָשִׁים	שׁוֹמֵר - שׁוֹמְרִים
אוֹיֵב - אוֹיְבִים	אוֹהֵב - אוֹהֲבִים	פוֹעֵל - פּוֹעֲלִים

זֵית - זֵיתִים	עֵת - עֵתִים
דָּב - דְּבִים	גָּדִי - גְּדִיִּים

ثانياً — جمع المؤنث :

- (١) שְׂמֵלָה - שְׂמֵלוֹת
(٢) יִלְדָּה - יִלְדוֹת

تمرین ١

اكتب الأسماء الآتية في صيغة جمع المذكر إذا كان الاسم مذكرا وفي صيغة جمع المؤنث إذا كان الاسم مؤنثا :

כָּלִי , כָּלֶב , כְּלִיבָה , כְּנֶפֶס , כִּסֵּא , כֶּסֶף , כַּף , כַּף ,
إناء , كلب , داء الكلب , جناح , كرسي , فضة , ملعقة , كف اليد

כַּחֲנִית , לִבְנָה , לַחֲיוּ , לִבְיוֹ , לָלַי , מִזְלֵג , מַחְבֶּרֶת , מַחֲזִיל ,
قميص , آجرة , خد , أسد (لبوة) , ليلة , شوكة , كراسة , رقص

מַחֲטָה , מַטָּה , מַלְאָךְ , מַלְכוּת , מַעֲרָה , מַפְתָּח , מַצָּח , מִקְלָה ,
إبرة , عصا , ملك , مملكة , مغارة , مفتاح , جبهة , عصاء

מְשַׁל , מְשַׁקָּה , מְשִׁירָה , נָהָר , נֹדֵד , נָחַל , נַחֲוִיר , נִיר , נֶכֶד ,
مثل , مشروب , خادم , نهر , تائه , واد , خيشوم , ورق , عاجز

נִמְר , נֶעֱל , נַעֲרָה , נֶפֶשׁ , נֶפֶס , סֹדֶר , סֹחֵר , סוֹפֵר , סֶפֶר , סֶנֶף ,
نمر , حذاء , فتاة , نفس , نظام , تاجر , كاتب , كتاب , بند

סָלַם , עֶגֶל , עֶגְלָה , עֹזֵף , עוֹר , עוֹר , עֵז , עֵין , עוֹר ,
سلم , عجل , عربة , طير , أعمى , جلد , عترة , عين ماء , مدينة

עֵקֶב , עֶרֶב , עֵשֶׂב , עֵת , פֶּה , פֶּרֶד , פֶּתַח , צִבִּי , צִלְחָת ,
كعب , مساء (مغرب) , عشب , زمن , فم , بغل , مدخل , ظبي , جيب

צִפּוֹר , צִפְרוֹן , צִרְדָּה , קוֹל , קוֹ , קָרָן , ראש , רֶגֶל ,
عصفور , ظفر , حاجة (ضرورة) , صوت , قن (عش) , قرن , رأس , رجل

שֶׁמֶן , שֶׁמֶשׁ , שֵׁם , שָׁנָה , שָׁפָה , תֵּימָנָה , תֵּימָר , תֵּינֵשׁ , תְּרִגְזִילָה ,
زيت , شمس , اسم , سنة , شفة , تين , وصف , تيس , دجاجة .

تمرین ۲

هات الاسم المفرد من الأسماء الآتية وتحت كل منها ترجمة الاسم المفرد بالعربية :

אָבֹת , אָחִים , אִמּוֹת , אֱלָמִים , אֹפִים , אֲבָנִים , אֲגָסִים ,	أب , أخ , أم , أبكم , فران , حجر , كثرى
אֲדָמוֹת , אֲחִיּוֹת , אֲנָשִׁים , אֲסָמִים , אֲפָנִים , אֲרָצוֹת , אֲבָרִים ,	أديمة , أخت , رجل , مخزن , شكل , أرض , عضو
אֲדָרוֹת , אֲהָלִים , אֲוֵרוֹת , אֲוֵתוֹת , אֵילִים , אֵמָנִים , אֲפָרָחִים ,	رداء , خيمة , نور , حرف , نحروف , صاحب صنعة , فروج
אֲצָבָעוֹת , אֲרִיּוֹת , אֲתוֹנוֹת , אֲסוֹנִים , בָּגָדִים , בָּתִּים , בָּנִים ,	أصبع , أسد , آتان , كارثة , ثوب , بيت , لبن
בָּנוֹת , בָּקָרִים , בָּרְכוֹת , בִּיצִים , בִּצָּלִים , בְּרוּחִים , בְּרָכִים ,	بنت , بقر , بركة , بيضة , بصلة , متراس , ركبة
גְּבִירוֹת , גִּפּוֹת , גִּדְרִים , גִּזְעִים , גִּמְלִים , גִּפְנִים , דָּאגוֹת , דָּבִים ,	سيدة , حديقة , جدار , فرع , جبل , كرم , اهتمام , دب
הִלָּחוֹת , דְּמָעוֹת , דִּשָּׁאִים , הָרִים , וָוִים , זֵיתִים , זְכוּבוֹת ,	باب , دمة , عشب , جبل , مسار , زيتون , زجاجة
זִמְנִים , זֵאֲבִים , זֶרְעִים , זְנָבוֹת , זֶלָעוֹת , חֲבֵרִים , חָגִים , חֲדָרִים ,	زمن , ذئب , زرع , ذنب , ذراع , زميل , عيد , غرفة
חֲדָשִׁים , חֲמִים , חֲלוּזוֹת , מְלָלִים , יָמִים , יִלְדִים , יִלְדוֹת , יוֹנִים ,	شهر , قمح , نافذة , ندى , يوم , ولد , بنت , حمامة
יָדִים , יַעֲרִים , יָרְכִים , יְתוּלָמִים , כְּבָשִׁים , כּוֹבָעִים , כְּרָמִים , כְּפָרִים ,	يد , غابة , نخذ , يتيم , كبش , قبعة , كرم , رغيف

تمرین ۳

اكتب القطعة الآتية واجمع الأسماء التي تحتها خط :

בְּשָׁמַיִם יֵשׁ שְׁנֵי מַאֲוֵר גְּדוֹלִים : הַשֶּׁמֶשׁ וְהַיָּרֵחַ.

הַמָּקוֹם הָאֵלֶּה צָרִים לְכָל־נֹו.

חַבִּית הָאֵלֶּה נִהְדָּרִים.

הַמַּעֲוֹן הַמְּרוֹחִים אֲשֶׁר הָעֲשִׂירִים יוֹשְׁבִים בָּהֶם
יִקָּרִים.

כַּמֶּה גְּלִיּוֹן כְּתִבָּה הַיּוֹם ?

הַשָּׁעוֹן הַמְּקַלְקֵלִים נִתְּנוּ לְתַקּוֹן.

הַנַּעֲרָה יֵצְאוּ בַּמַּחֲזוֹל.

הַבֶּן וְהַבִּת אֵכְלוּ אֶת כָּל־הַפָּרִי אֲשֶׁר הִנָּחוּ בַּכֶּלִי.

שׁוֹאֲבֵי־חַמִּים נוֹשְׂאִים אֶת הַדָּלִי עַל הַכֶּתֶף.

בֵּית הַמִּקְדָּשׁ עָמַד עַל הַר־הַזֵּית.

أداة التعريف – ה' הַהִיְיָ

أداة التعريف في اللغة العبرية هو حرف الهاء "ה'" ويسمى הַהִיְיָ (أى هاء التعريف) والأصل فيها أن تشكل بالبتاح ה' مع تشديد الحرف الذى يليها مثل : הַסֵּפֶר (أى الكتاب) ومثل : הַכִּסֵּא (أى الكرسي) و הַשָּׁמַיִם (أى السماء) .
أما إذا دخلت على حرف من حروف "אחכחכ" الحلقية فيخلو الحرف الذى يليها من الشدة لأنه حلقى ويتغير شكلها كالآتى :

(١) إذا دخلت على "א" أو "כ" مهما كان شكلهما أو على حرف ال "ל" المشكل بأية حركة دون القمص فتشكل حينئذ بالقمص هكذا "ה'" مثل : הַיָּד (أى الرجل) و הַנּוֹר (أى النور) و הַרְגֵּל (أى الرجل) و הַטֶּיֶר (أى الطير) و הַיָּיִר (أى الأعمى).
(٢) وتشكل بالبتاح هكذا "ה'" إذا دخلت على حرف "ה" أو "ח" المشكلين بأى حركة غير القمص مثل : הַחַיָּה (أى الهائجة) و הַחַיִּים (أى الحياة) و הַחֲמִצָּה (أى الزبدة) .

(٣) أما إذا دخلت على "ה" أو "ח" أو "ל" المشكلة بحركة القمص فتشكل هاء التعريف بالسيجول هكذا "ה'" مثل : הַחַמּוֹן (أى الجمهور) و הַחֲכָם (أى الحكيم) و הַעֲשִׂיר (أى المئرى والغنى) .

ولكن إذا دخلت هاء التعريف على كلمة صغيرة مكونة من حرفين وأولهما "ה" أو "ל" مشكلة بالقمص شكلت حينئذ هاء التعريف هى أيضا بالقمص "ה'" عوضا عن السيجول "ה'" مثل : הָעָם (أى الشعب) و הָהָר (أى الجبل) بشرط أن تكون هذه الكلمة בְּחֵדָה

ملاحظة :

(١) يحذف هاء التعريف من الاسم المعرف إذا دخلت عليه حروف النسب الثلاثة وهى "בְּדָל" يجمعها قولك בְּדָל (أى بكل) وتنقل حينئذ حركة الهاء مهما كانت إلى حرف النسب مثل : לַיָּד (أى للولد) عوضا عن לַהֲיָד وكذلك בְּאֶרֶץ (أى بالأرض) عوضا عن בְּהֶאֱרֶץ ومثل : בְּעֵשִׂיר (أى كالرجل الغنى) عوضا عن בְּעֵשִׂיר

- (٢) تدخل هاء التعريف على أسماء الزمان وتدخل محل اسم الإشارة مثل : היום (أى هذا اليوم)
השנה (أى هذه السنة) و הפעם (أى هذه المرة) .
- (٣) إذا أتى بعد الاسم المعرف صفة أو اسم إشارة دخلت هاء التعريف على الصفة أو على اسم الإشارة نحو :
העיר הגדולה (أى المدينة الكبرى) و המקום ההוא (أى ذلك المكان) و אל-הפער הזה
(أى الى هذا الفج) و האנשים האלה (أى هؤلاء الرجال) بتقديم الاسم المعرف على اسم الإشارة .
- (٤) لا تدخل هاء التعريف على العلم ولا على المضاف بل على المضاف إليه فقط مثل : מלמד האלהים
(أى ملاك الرب) ومثل : חדר ההרצאות (أى قاعة المحاضرات) .
- (٥) تأتي النكرة أحيانا في اللغة العبرية مقرونة بكلمة אחד (واحد) أو بكلمة آخر (أى واحدة)
مثل : איש אחד ראה עני דורש צדקה (أى رأى رجل فقيرا يطلب الحسنة) ومثل : אבני קנה
לו ענלה אחר (أى اشترى لي أبي عربة) .

تمرین

اقرأ القطعة الآتية وبيِّن المعارف والنكرات (والترجمة هنا ترجمة حرفية) :

בעיר אחת ישב חכם אחד גדול. ויהי החכם ההוא עשיר
 في مدينة واحدة جلس (قطن) عالم واحد كبير وكان العالم ذلك غنيا
 בשכל ועני בדבר. באחד הלילות שמע החכם כי בא גנב אל חדרו,
 بالعلم وفقيرا بالمال في إحدى الليالي سمع العالم أن دخل لص إلى غرفته
 ולא אמר החכם דבר. ויבקש הגנב ויחפש בכל הארונות והארזנים
 ولم يقل العالم شيئا فبحث اللص وقتش في كل الأصونة والقباطر
 ולא מצא בהם מאומה, וזלתי ספרים וכתבים שונים. ויחל החכם
 ولم يجد فيها شيئا غير كتب وأوراق مختلفة فأخذ العالم
 לצחק בקל. וישאלהו הגנב בדבש: "למה תצחק ככה?"
 يضحك بصوت عال فسأله اللص بغضب لماذا تضحك هكذا?
 ויענהו החכם: "ויאמר לא אצחק בראותי אותך מבקש פלולה את
 فأجابه العالم وكيف لا أضحك حين أراك تبحث ليلا عن
 הדבר אשר אנכי בעצמי אינני וכל למצא גם כיום"
 الشيء الذي أنا بنفسى لا يمكننى أن أجده حتى في النهار.

تمرین ۲

ادخل هاء التعريف على الأسماء الآتية وشكلها بالحركة المناسبة :

הַדֶּלֶת , הַיָּדָר , רַצְפָּה , הַמּוֹנֶה , אִישׁ , מוֹרָה ,

חֲלוּץ , לוּחַ , עֶגֶל , עָבִי , עֲגָלָה , אָרוּץ , אֹר ,

אֶרֶץ , סֵפֶר , מֶלֶךְ , בֵּית-גָּדוֹל , אִישׁ-זָקֵן ,

שְׁלַחַת-עֶגֶל , הַיִּכָּל-מֶלֶךְ , סֵפֶר-דִּקְדּוּק , זֶה סֶפֶסֶל ,

זֹאת יְלֵדָה , אֵלֶּה תְּלִמִּידִים , רְחוּב רָחֵב , רְחוּב צָר ,

קוֹל זָמִיר , עֵץ רוֹאֵה , חֲתוּל .

أداة الاستفهام — ה' השאלה

- أداة الاستفهام في اللغة العبرية هي الهماء المشكلة بالحطف پتاح هكذا (ה')
 مثل : השומר אחי נזבني ؟ (أى أحارس أنا لأنى ؟)
 وتشكل بالپتاح هكذا (ה') إذا دخلت على حرف اليود المشكل بالشفا (י')
 مثل : היודעתם מי זה ؟ (أى هل علمتم من هذا ؟)
 وتشكل بالپتاح أيضا إذا دخلت على حرف حلقى (א ה ח ט) غير مشكل بالقماص
 ومثل : האתי שמעת ؟ (أى هل سمعتنى ؟) ومثل : העוד לנו חלק ؟
 (أى هل لنا أيضا نصيب ؟)
 أما إذا كان هذا الحرف الحلقى مشكلا بالقماص فتشكل أداة الاستفهام بالسيجول (ו')
 مثل : האנכי האחרני ؟ (أى هل أنا المسئول ؟)

تمرین

اشكل أداة الاستفهام بالحركة المناسبة :

היודעים אתם את שם המלך אשר מלך בישראל
 אחרי המלך דוד ؟

האבותם עבדים בימי החורף ؟

הספרים עברים קנית לקרא ؟

החלב שתית או מים ؟

בפגשה גר אר תשארהו ؛ העשיר הוא אם עני ؟

רק ער לבו הבט : הטוב הוא אם רע .

תענין 2

אשכל אדאע הערעף ואדאע האסעףאם באחרעא המאסבע לאל מנחא :

עני פסח אחד ישב על הדרך ויבקש מאת
העוברים כי יתנו לו נדבה. עשיר אחד, אך עזר,
עבר במרכבתו הרתומה לסוסים אבירים ויאמר
אל העני:

— הלא תכלם לבקש נדבות! האינך יכול ללכת
לעבודה? " ויעז העני:

— "אבל, אדני הכבוד, האינך רואה כי אלים אנכי?"

الإضافة — סְמוּיכוֹת

إذا أتى الاسم في حالته الأصلية أى غير منسوب لاسم آخر فيدعى **יָסוּר** (أى اسم مطلق) مثل : **בֵּית** (بيت) و **יָצִים** (أشجار) و **תְּאֵדָה** (حقل).

أما إذا كان منسوباً لاسم آخر للتوضيح مثل : **בֵּית אַבְרָהָם** أو **יָצִי הַיָּד** أو **תְּאֵדָה יְפִתָּה** (أى بيت إبراهيم وشجر الغابة وحقل عفرون) فيدعى حينئذ **בְּסוּדָה** (مضافاً) والاسم الثانى يدعى **סוּדָה** (مضافاً إليه).

فالأسماء العبرية كما ترى تتغير حروفها وشكلها في حالة الإضافة وهذا التغير لا يسرى إلا على الاسم المضاف ، أما المضاف إليه فإنه يبقى على حالته الأصلية .

وفى العبرية لا تأتى الأعلام فى حالة الإضافة .

ويمتاز العلم فى اللغة العبرية عن باقى الأسماء بأربع صفات وهى :

(١) لا يعترف العلم : أى انه لا يجوز إدخال هاء التعريف عليه .

(٢) لا يجوز تأنيثه : أى انه لا تدخل عليه علامات التأنيث .

(٣) لا يجوز جمعه : أى انه لا تدخل عليه علامات الجمع .

(٤) لا يجوز إضافته إلى اسم أو ضمير .

وهذا النوع من الإضافة يسمى بالإضافة اللفظية وهى تمتاز عن الإضافة المعنوية بتغيير حركات المضاف وبالتغير فى صيغته كما أشرنا إلى ذلك فى أول الكلام .

فكلمة **בֵּית** مثلاً يتحول شكلها إلى **בֵּית** فى حالة الإضافة وهى فى صيغة المفرد ، وأما فى صيغة الجمع فتتحول من **בָּתִּים** إلى **בֵּיתִי** .

وكذلك **סִפְרִים** (كُتُب) تتحول إلى **סִפְרִי** فى حالة الإضافة .

وكلمة **מְלָכִים** (ملوك) تتحول إلى **מְלָכִי** فى حالة الإضافة .

ومن هذا يتبين أنه فضلا عن تغيير الحركات في الاسم المضاف فقد تحذف الـ "ـا" من آخره إذا كان في صيغة الجمع وتشكل لامه بالصيريه (ـا) عوضا عن الحريق (ـا) .

ويترتب على هذا أن لصيغة الأسماء المضافة ولشكلها قواعد مخصوصة تختلف بحسب هذه الأسماء وأوزانها .

وإليك بيان هذا التغير مع رصد الأسماء الثلاثية على اختلاف أوزانها وقد ورد عن كل نوع منها اسم اعتبرناه في هذا الجدول كميزان لكل الأسماء من نوعه بحسب الطريقة المستعملة في جدول الأسماء التي يتغير شكلها في صيغة الجمع :

جدول عام للمراجعة

تغيير شكل الأسماء في حالة الاضافة مفردا وجمعا

أولا — الاسم المذكر :

الوزن	مضاف مفرد	جمع	مضاف في صيغة الجمع	أوزان أخرى
مֶלֶךְ	מֶלֶךְ	מְלָכִים	מְלָכִי	מֶלֶךְ (דָּגֵל)
סֶפֶר	סֶפֶר	סְפָרִים	סְפָרִי	סֶפֶר (עֵינָבִי)
חֶדֶר	חֶדֶר או חֲדָר	חֲדָרִים	חֲדָרִי	
צֶרֶף	צֶרֶף	צְרָפִים	צְרָפִי	קֶדֶשׁ (קִדְשִׁי) אֶהָל (אֶהָלִי)
חֶדֶשׁ	חֶדֶשׁ	חֲדָשִׁים	חֲדָשִׁי	
נֶעֱר	נֶעֱר	נְעָרִים	נְעָרִי	
תֶּאֱר	תֶּאֱר	תְּאָרִים	תְּאָרִי	
שֶׁחַק	שֶׁחַק	שְׁחָקִים	שְׁחָקִי	
נִצָּח	נִצָּח	נִצָּחִים	נִצָּחִי	
פִּשְׁעֵי	פִּשְׁעֵי	פְּשָׁעִים	פְּשָׁעִי	

ملاحظة — لا تغيير في المضاف المفرد .

٢ — الأسماء الممدودة العجز

זִמְזָם	זִמְזָם	זִמְזָמִים	זִמְזָמִי	
דִּבֶּר	דִּבֶּר	דִּבְרִים	דִּבְרִי	זִמְזָם , זִמְזָל , זִמְזָלִי
גָּדֹל	גָּדֹל	גָּדֹלִים	גָּדֹלִי	
גָּנֵב	גָּנֵב	גָּנָבִים	גָּנָבִי	חֶרֶשׁ , חֶרֶשׁ , חֶרֶשִׁי
עוֹר	עוֹר	עוֹרִים	עוֹרִי	
חֶרֶשׁ	חֶרֶשׁ	חֶרְשִׁים	חֶרְשִׁי	
שׁוֹמֵר	שׁוֹמֵר	שׁוֹמְרִים	שׁוֹמְרִי	
שָׂדֶה	שָׂדֶה	שָׂדֹת	שָׂדִי	קִנְיָה , קִנְיָה , קִנְיָם , קִנְיָי
מִטָּה	מִטָּה	מִטּוֹת	מִטּוֹת	
זֵית	זֵית	זֵיתִים	זֵיתִי	בֵּית , בֵּית , בֵּית , בֵּיתִי
אֶזֶן	אֶזֶן	אָזְנִים	אָזְנִי	מִוֶּת , מִוֶּת , מִוֶּתוֹת
זָב	זָב	זָבִים	זָבִי	בֵּן , בֵּן , בָּנִים , בָּנִי
עֵת	עֵת	עֵתִים	עֵתִי	עֵט , עֵטִים , עֵטִי
גָּדִי	גָּדִי	גָּדִיִּים	גָּדִיִּי	

ثانياً - الاسم المؤنث :

الوزن	مضاف مفرد	جمع	مضاف في صيغة الجمع	أوزان أخرى
فَرَا	فَرَا	فَرَا	—	شَفَا , شَفَا , شَفَا
مَطَا	مَطَا	مَطَا	—	أَطَا , أَطَا , نَشَا , نَشَا
شَكَّنَا	شَكَّنَا	شَكَّنَا	—	مَشَكَّنَا , مَشَكَّنَا , مَشَكَّنَا
شَمَلَا	شَمَلَا	شَمَلَا	شَمَلَا	
وَلَدَا	وَلَدَا	وَلَدَا	وَلَدَا	
بَشُرَا	بَشُرَا	بَشُرَا	—	
تَوَعَّبَا	تَوَعَّبَا	تَوَعَّبَا	تَوَعَّبَا	
مَتَنَّا	مَتَنَّا	مَتَنَّا	مَتَنَّا	
عَمَّرَا	—	عَمَّرَا	عَمَّرَا	مَحَمَّرَا , مَحَمَّرَا , مَحَمَّرَا
مَلَحَمَّا	—	مَلَحَمَّا	مَلَحَمَّا	
قَلَا	—	قَلَا	قَلَا	

ملاحظة :

لا تحذف علامة التأنيث من الاسم المؤنث في حالة الإضافة إذا كان في صيغة الجمع بل يكتفى بتغيير شكله كما ورد في هذا الجدول .

والأسماء التي ترد على وزن غير الوزن المذكور في هذا الجدول لا يتغير شكلها في حالة الإضافة بل تبقى على حالتها الأصلية .

תמרים 1

اقرأ القطعة الآتية واجعل الأسماء المكتوبة بين قوسين في حالة الإضافة :

וַיְהִי בְּהַפְיֹץ יְיָ אֶת (בָּנָיו) הָאָדָם עַל (פָּנָיו) הָאָרֶץ, וַיִּתְחַלְקוּ
 وكان عندما شئت الرب بني آدم على وجه الأرض فانقسموا
 לַחֲלָקִים וַיְהִיו (בָּנָיו) בָּתִּים לְאֵגְדָה אַחַת, וַיֵּצְאוּ (בְּבִקְעָה) בְּנֵי־נֹחַ וַיֵּשְׁבוּ
 لأقسام فأصبح بنو كتم كقبيلة واحدة وانفردوا في سهل كنفانية ومكثوا
 שָׁם עַל (נָהָר) הַיְבֵרָא, (וּבָנָיו) תוֹבֵל חָנוּ בְּתוֹשְׁכָנָה, וַיְהִי (גְבוּל)
 هناك على نهر تيرאו وأبناء توبال مكثوا بتوشخنا وكان حدود
 מוֹשְׁבָם עַל (נָהָר) הַיְבֵרָא וַיֵּבְנוּ לָהֶם עִיר וַיִּקְרְאוּ אֶת (שֵׁם) (עִיר)
 سكنهم على نهر تيرאו. وبنوا لهم مدينة ودعوا اسم مدينة
 מוֹשְׁבָם פּוֹצִימָנָה. וַיִּתְּנוּ (בָּנָיו) תוֹבֵל עַל (בָּנָיו) בָּתִּים לְאֵמֹר : לֹא
 سكنهم پوصيمنه فتكبر بنو توبال على بني كتم وقالوا لن
 יִתְחַתְּנוּ בָנוּ.
 يتصهروا بنا.

וַיְהִי (בַּעֲת) (קָצִיר) הַתְּבוּאוֹת וַיֵּלְכוּ (בָּנָיו) תוֹבֵר אֶל שְׂדוֹתֵיהֶם
 وكان عند حصاد الغلة أن خرج بنو توبال إلى حقولهم
 (וּבְחֹרִיב) בָּתִּים נֶאֱסְפוּ וַיֵּלְכוּ אֶל (קָרִיָה) סְכִינָה וַיִּגְזְלוּ אֶת (בָּנוֹת)
 وشبان كتم اجتمعوا وذهبوا إلى قرية سخينة ونهبوا بنات

הָעִיר וַיַּעֲלוּ אֶל עִיר קַמְמוּשִׁיאוֹ. וַיִּשְׁמְעוּ (בָּנִים) תּוֹבַל וַיָּבֹאוּ עֲלֵיהֶם

المدينة وصعدوا إلى مدينة قفطوشيئو فسمع بنو توبال ذلك وجاءوا عليهم

(לַמִּלְחָמָה) גְּבוּרָה, וְלֹא יָכְלוּ לָהֶם כִּי שָׁגַב מֵהֶם הָהָר. וַיְהִי

لحرب شهامة ولم يستطيعوا التغلب عليهم لارتفاع الجبل . وكان

(לְתַקּוּפָה) הַשָּׁנָה וַיָּבֹאוּ עוֹד רַבִּים (מֵאֲנָשִׁים) תּוֹבַל לַמִּלְחָמָה, (וּבָנִים)

عند دورة السنة فخرج أيضا كثير من رجال توبال للحرب وبنو

כְּתִים הָעָלוּ אֶת (יְלָדִים) בְּנוֹתֵיהֶם עַל הַחוֹמָה אֲשֶׁר בָּנוּ, וַיֹּאמְרוּ אֲלֵיהֶם:

كتم أصدوا أولاد بناتهم على السور الذي بنوه فقالوا لهم

הַבָּאתֶם לַמִּלְחָמָה עִם בְּנוֹתֵיכֶם וּבְנוֹתֵיכֶם? הֲלֹא עַצְמְכֶם וּבְשָׂרְכֶם אֲנַחְנוּ

هل جئتم لمحاربة بنيكم وبناتكم ألم نصبح من عظمكم ومن لحمكم

מֵעַתָּה וְעַד (עוֹלָמִים) עַד. וַיַּחֲדְלוּ לְהִלָּחֵם.

من الان للدهر والأبد فكفوا عن محاربتهم .

تمرین ۲

اكتب القطعة الآتية وصحح الأخطاء :

לַבָּנִים   לֹא   יָדְעוּ   הָאִישׁ   (صيغة الجمع)   לְבָנוֹת   לָהֶם   בָּיִת
في الزمن القديم لم يعرف الناس   أن يبنوا   لهم   بيوتا
(صيغة الجمع)   וַיֵּשְׁבוּ   בָּלֶם   בְּמִעְרָה   (صيغة الجمع)   וַבְּסֻדָּה   (صيغة الجمع)
وكانوا يسكنون كلهم في مغارات   وفي مظلات

אִזְ בְּאֶהָרָא   (جمع)   עָתָה   בּוֹנִים   לָהֶם   הָאֲנָשִׁים   בָּתִּים   (مضاف)
أو في خيم   والآن فهم يبنون   لهم   بيوتا
יָצַ ,   בָּתִּים   (مضاف)   אֶבֶן ,   וַיִּבְנִים   (مضاف)   הָעָם   יָבְנוּ   לָהֶם   יָם
من الخشب وبيوت   حجر   وفقراء   الشعب   يبنون   لهم   حتى
הַיּוֹם   אֲהָלִים   (مضاف)   יָצַ אִזְ בָּתִּים   (مضاف)   חָמֵר .
اليوم   خيمات   خشب أو بيوت   طين .

יָרָה   הַפֶּתַח   (جمع)   יָבֹאוּ   הָאִישׁ   (جمع)   אֶל   הַבָּיִת   (جمع)   דָּרָה
وعن طريق الأبواب   يدخل الناس   إلى   البيوت   وعن طريق
הַחֲלוֹז   (جمع)   יָבֹאוּ   הָאִזְר   וְהָאִזְר .   לַבָּעֲמִים   יָבְנוּ   אֶת   הַבָּיִת   בְּדִוְטָה
النوافذ   يدخلان   النور   والهواء   وأحيانا   يبنون   البيت   بعدة   أدوار
(جمع)   רִצְפָה   (مضاف)   הַבָּיִת   עוֹשִׂים   מִקְרָשִׁים   (مضاف)   יָצַ וְאֶת   הַגֹּד   (جمع)
وأرض   البيت   تصنع   من   ألواح   خشبية   والأسطحة
מִרְעָה   (جمع)   מִקֵּשׁ   אִזְ   מִפֶּח .   אֶת   הָאֶבֶן   (جمع)   חֲזָצִים   הַחֲזָצִים   (جمع)   בָּהָר
يقرميد   بقش أو بالصفيح   والحجر   يستخرجه   الحجارون   من   الجبال
(جمع)   וְהַפֶּתַח   (جمع)   מִסֻּתִּים   אֶתֶן   וְהַפֶּתַח   (جمع)   בּוֹנִים   מִהֶן   אֶת   קִיר
والنحاتون   ينحتونها   والبنائون   يبنون   منها   جدران
(جمع)   הַבָּיִת .
البيت .

النسب أو الإضافة المعنوية — יח

هناك نوع آخر من الإضافة في اللغة العبرية وهو النسب أو الإضافة المعنوية وهي تستعمل لظهور الاسم إذا كان مفعولا وقع عليه حدث الفاعل .

وعلامات الإضافة المعنوية ثلاثة أحرف تدعى حروف النسب يجمعها قولك בָּכֶם (قلوبهم) وكذلك حرف יָדָם يُعَدُّ أيضا من حروف النسب .

وفي الإضافة المعنوية لا تغيير في حركات الاسم ولا في صورته وهذا بعكس ما ورد في حالة الإضافة اللفظية .

وتأتى الإضافة المعنوية في الأحوال الآتية :

(١) إذا كان الاسم مفعولا به فانه يأتى مسبوقا بحرف יָדָם مثل : וַיִּשְׁרֹא יָדָיו
יָדָיו יִזְכֹּר (أى واسرائيل أحب يوسف) ومثل : כִּידָא יָדָיו יִזְכֹּר (أى أكرم أباك وأمك) .

ويستغنى أحيانا عن استعمال יָדָם إذا كان المفعول نكرة مثل : יָדָיו יִזְכֹּר (أى ابن
يكرم أباه) .

(٢) إذا كان الاسم مفعولا فيه يذكر لبيان مكان الفعل أو زمنه فيأتى مقرونا بحرف כ
مثل : וַיִּנְחָלָהּ בְּגִזְיָהּ (أى ووضعها في جنة عدن) .

(٣) إذا كان الاسم مفعولا له أو مفعولا لأجله وعلامته حرف לَ أو אֶל مثل :
וַיִּלְחֶם אִמְרָא (أى وقال لآدم) ومثل : וַיִּקְרָא אֶל בְּנָיו (أى ودعى لأولاده) وتحل
أحيانا ال "ה" في آخر المفعول محل ال "ל" أو محل "א" مثل : הָיִטָּ שְׂמִינָהּ (أى
انظر شمالا) عوضا عن הָיִטָּ אֶל הַשְּׂמִינָהּ

وفي هذه الحالة يصلح الاسم جوابا ל מَن أو ל أَيْنَ .

(٤) إذا كان الاسم مفعولا يذكر لبيان موضع صدور الحدث . فيأتى مسبوقا بحرف מֵ
أو מִ وشدة بعدها مثل : וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּעֵר שִׁבְעָה וַיֵּלֶךְ חָרָדָה (أى وخرج يعقوب
من بئر سبع وذهب إلى حران) ومثل : בָּאתִי מִן הַמִּקְדָּשׁ (أى جئت من المكان) .

وفي هذه الحالة يصلح الاسم جوابا ל מֵن أو ל מִן أَيْنَ .

الدرجات في التشبيه — עֲרֵכִי הַדְּמוּיוֹן

درجات التشبيه ثلاث وهي :

(١) درجة المساواة עֲרֵכִי הַשְׁוִיּוֹי مثل : חָכָם בְּשׁוֹלֵמָה (أى حكيم كسليمان) وعلامتها حرف ال "ב".

(٢) درجة التفضيل עֲרֵכִי הַיִּתְרוֹן مثل : חָכָם מִשְׁלֹמֹה (أى أكثر حكمة من سليمان) وعلامتها حرف ال "מ".

(٣) درجة المبالغة עֲרֵכִי הַהַפְלָגָה مثل : הַחָכָם בְּאַדָּם (أى أكثر حكمة من كل انسان) أو חָכָם מִכָּל-אָדָם وعلامتها "ה" تدخل على الاسم الأول و "ב" تدخل على الاسم الثانى كما فى المثال الأول أو كلمة "מִכָּל" كما فى المثال الثانى .

الاضافة بكلمة — תִּשְׁרָא

تُصاغ أحيانا الاضافة اللفظية باستعمال كلمة תִּשְׁרָא بين المضاف والمضاف إليه وذلك اذا كان المضاف ملكا للمضاف إليه فعوضا عن סִפֵּר מִשְׁפָּחָה (كتاب موسى) و בֵּית אָחִי (بيت أنخى) בְּבִידֵי קָיִץ (ثياب فصل الصيف) يمكننا أن نقول باستعمال كلمة תִּשְׁרָא : סִפֵּר תִּשְׁרָא מִשְׁפָּחָה أو בֵּית תִּשְׁרָא אָחִי أو בְּבִידִים תִּשְׁרָא קָיִץ بلا تغيير حركات الاسم المضاف .

حروف النسب - מולות היותם

حروف النسب أربعة يجمعها قولك **בְּכֻלָּם** (أى بكلهم) :

١ - حروف - **בְּכֻלָּ** :

الأصل في هذه الحروف الثلاثة أن تكون مشكلة بالشفاء (:) مثل :

בְּכֻלָּ אֲנִי (أى ككل الذى أوصى به) .

בְּיוֹם הָרֵאשִׁון (أى فى يوم الأول) .

לְדָוִד סֶפֶר (أى لداود كتاب) .

ويتغير شكل هذه الحروف فى الأحوال الآتية :

(١) تشكل بالحرق إذا دخلت على حرف ساكن مثل : **בְּבֵיטָר** (بيتر) و **בְּבֵיטָר** (كبير) و **בְּבֵיטָر** (لبتر) .

(٢) وهكذا تكون الحال إذا دخلت على حرف اليود المشكل بالشفاء (י) فينثذ تحذف الشفاء من اليود وتصبح اليود حركة مثل : **בְּיָמֵי דָוִד** (أى فى أيام داود) فان أصل الكلمة الأولى **בְּ-יָמֵי** ومثل : **בְּיִירוּשָׁלַיִם** (أى لبيت المقدس أورشليم) وأصلها **בְּ-יִירוּשָׁלַיִם** .

(٣) إذا دخلت على حرف مشكل بحركة مركبة فيأخذ حرف النسب الحركة الثانية من الحركة المركبة مثل : **לְאִכְלִיָּהוּ** (أى لأكل خبز) ومثل : **לְעִשָׂוִת** (أى لصنع) ومثل : **כְּאֶנְיֹחַ** (أى كسفن) .

ملاحظة :

شذ فى اسم الجلالة **יְהוָה** فانه عند دخول حرف النسب عليه يصير **יְהוָה** أو **יְהוָה** بتشكيل الحرف بالصيريه ويتسكين حرف ال "א" .

وكلمة **אֲדָרָה** تصبح بدخول حرف ال "ל" **לְאֲדָרָה** .

(٤) إذا دخلت هذه الحروف على اسم معترف تحذف هاء التعريف منه ويأخذ حرف النسب حركة هاء التعريف المحذوفة مثل : **בְּאֶרֶץ** (أى بالأرض) عوضا عن **בְּאֶרֶץ** ومثل : **לְיִלְדָּא** (أى للولد سن ريشة) عوضا عن **לְיִלְדָּא**.

ملاحظة :

أما إذا دخلت هذه الحروف على اسم الإشارة فانها تشكل بالقصاص (**ה**) مثل **הַיָּמָה** (أى لهذا) ومثل **הַיָּמָה** (أى لهذا) .

كذلك إذا دخلت على كلمة **מֵחַ** (ما) الاستفهامية فانها تشكل بالبتاح (**ה**) مثل **מֵחַ** (أى بما ؟) ويتغير أحيانا شكلها هكذا **מֵחַ** ؟ (أى بماذا)

٢ - حرف ال "מ" :

يكتب هذا الحرف مشكولا بالحريق ويتبعه حرف نون هكذا " **מֵן** " ويكون منفصلا عن الكلمة التي بعده إذا كانت الكلمة إسما معرّفا مثل : **מֵן הַבַּיִת** (أى من البيت) .

ولكن إذا كان الاسم الذى بعده نكرة تحذف النون منه ويشدد أول حرف من الكلمة دلالة على هذا الحذف مثل : **מֵבֵית** (أى من بيت) ومثل : **מֵנֶשֶׁם** (أى من هناك) .

وإذا كان الحرف الأول من النكرة حرفا حلقيا فيخلو هذا الحرف من الشدة وتشكل ال " **מ** " بالصيريه عوضا عن الحريق مثل : **מֵאֶרֶץ - בְּדִינָא** (أى من أرض كنعان) ومثل : **מֵעַל הַהָר** (أى من فوق الجبل) .

تمرین ١

أضف إلى كل فعل من الطائفة الأولى مفعولا من الطائفة الثانية بواسطة حرف النسب الملائم :

(١)	(ب)
פָּאָתִי — دخلت	בֵּית הַסֵּפֶר — المدرسة
יִצְאָתִי — خرجت	הַיִּשְׁעוֹר — الدرس
הִלַּכְתִּי — ذهبت	הַשּׁוּק — السوق
הָיִיתִי — كنت	הַבַּיִת — البيت
רָאִיתִי — رأيت	חֲבֵרִי — زملائي
דִּבַּרְתִּי — تكلمت	הַמּוֹרֶה — المعلم
לִבֵּשְׁתִּי — لبست	בִּגְדִי — ثوبي
לָקַחְתִּי — أخذت	מִשְׁכָּרְתִּי — أجرى
רָצַחְתִּי — ركضت	הַחֲלוֹן — النافذة
יָשַׁנְתִּי — نمت	מִטָּה — سرير
חָזַרְתִּי — رجعت	הַדֶּרֶךְ — الطريق
נִפְלַחְתִּי — سقطت	הַפֶּיֶר — البئر
פָּחַדְתִּי — خفت	הַגֶּפֶד — اللص
שָׁכַחְתִּי — عدت	יְרוּשָׁלַיִם — بيت المقدس
נִסַּעְתִּי — سافرت	הַאֲנִיָּה — الباخرة

תמרים 2

אכתב הגל הלאה :

אולא — פי אאא האאא

אאא — פי אאא האאא

אאא — אאא	אאא ... .. אאא	אאא — אאא
אאא — אאא	אאא ... .. אאא	אאא — אאא
אאא — אאא	אאא ... .. אאא	אאא — אאא
אאא — אאא	אאא ... .. אאא	אאא — אאא
אאא — אאא	אאא ... .. אאא	אאא — אאא
אאא — אאא	אאא ... .. אאא	אאא — אאא
אאא — אאא	אאא ... .. אאא	אאא — אאא

תמרים 3

אכתב הגל הלאה : "אאא האאא" :

אאא ... .. אאא (אאא)

אאא ... .. אאא

אאא ... .. אאא (אאא)

אאא ... .. אאא

אאא ... .. אאא

تمرین ۴

اكتب الكلمات الآتية واسبقها بحروف بَدْءٍ مشكولة بالشكل المناسب :

בְּקָר , בְּזֹב , אִמָּת , יִפְהַ תֵּאֵר , אֲנִשֶּׁר , צְדָקָה , אֱלֹהִים , חֲמָה ,
חֲרָשׁ , עֲנִי , אֲדֹנִי , יְדֵי מִשְׁהָ , חֲדָר , חֲדָשׁ , לִשׁוֹן , דִּיּוֹ , נְדָהָר ,
אֲחֻזָּתִי , בְּהִמָּה , נִיר , יְהוּדָה .

تمرین ۵

اشكل حروف بَدْءٍ بالشكل المناسب :

בְּשָׁמַיִם הַחֲדָשִׁים , בְּאֶרֶץ הַחֲדָשָׁה , כִּיּוֹם הַזֶּה , כִּשְׁנָה הַזֹּאת ,
לְאָדָם הָרִאשׁוֹן , לְחֶכֶם דַּעַת , לְשׁוֹפֵט , לְעִשׂוֹת צְדָקָה , מֵאֱלֹהִים ,
בְּאֶרְצוֹ הַזֶּה , כְּבָרָזָל וּכְלִפְרָת . בַּיּוֹם עֲשָׂרִים וָאַרְבַּע שָׁעוֹת , בְּשַׁעַר
נְשִׁימוֹ רָגַע , בְּרָגַע נְשִׁימוֹ דָּק , הָעֲשִׂיר בְּאֲנָשִׁים הוּא הַשְּׁמִיחַ בַּחֲלָקוֹ .

واو العطف – װ װװװװ

يعطف الاسم مذكرا ومؤنثا ومفردا ومثنى وجمعا بحرف واحد كالعربية هو حرف القاف "ק" يدعى װ װװװװ (أى واو العطف) .

والأصل فى واو العطف أن تكون مشكلة بالشفا ناع هكذا (װ) مثل : װװװװװװ (أى كرسى ومائدة) ومثل : װװװװװװ (أى أكل وذهب) ويتغير هذا الشكل فى الأحوال الآتية :

(١) تشكل واو العطف بالشروق هكذا (װ) وتدعى װװװװװװװ (أى الضمة المستعارة) وتنطق كالمهمزة المضمومة (أو) وذلك إذا دخلت على حرف ساكن مثل : װװװװװװ (أى داود وسليمان) ومثل : װװװװװװװ (أى ونساء بنيك) وكذلك إذا دخلت على حرف من حروف "בבבבב" الشفوية مثل : װװװװװװװ (أى أنت وبنيك) ومثل : װװװװװװװ (أى ورقة شجر ووردة) ومثل : װװװװװװ (أى ومن هذا) ؟ ومثل : װװװװװװװ (أى ومدخل الفلك) .

(٢) وإذا دخلت على حرف حلقى مشكل بحركة مركبة تأخذ واو العطف الحركة الثانية من الحركة المركبة مثل : װװװװװװװ (أى قل وافعل) ومثل : װװװװװװװ (أى اجلس وكل) ومثل : װװװװװװװ (أى وأشهر) .

(٣) وتشكل بالفتح هكذا (װ) مع تشديد الحرف الذى يليها إذا دخلت على فعل مضارع وقلبتة الى ماض بالمعنى وتدعى فى هذه الحالة الواو القالبة "װ" װװװװװװ : مثل : װװװװװװ (أى يدعو ودعا) װװװװװ (أى تقول هى) و(قالت هى) . وقد يخلو الحرف من الشدة إذا كان ساكنا مثل : װװװװ (أى وكان) ومثل : װװװװ (أى وبارك) .

ولكن فى حالة دخول واو القالبة على فعل مضارع للتكلم بشكل بالقاص مثل : װװװװ (أى وقلت) װװװװ (أى وأخرجت) װװװװ (أى وعبرت) .

(٤) وتشكل بالحريك هكذا (١) اذا دخلت على حرف اليود "י" المشكل بالشفا فتحذف حينئذ حركة الشفا من اليود وتصبح اليود حركة مثل : יְהוּדָה (أى يهودا) تصير عند دخول واو العطف عليها יוֹהוּדָה (أى ويهودا) وكذلك كلمة יְרוּשָׁלַם (أى أورشليم عاصمة فلسطين) تصير יוֹרוּשָׁלַם (أى وأورشليم) .

(٥) اسم الجلالة المبدوء بحرف الألف יאֱדֹנִי و יאֱלֹהִים أو غير مبدوء بها ولكنه ينطق بها יְהוָה (اسم الجلالة المعظم) يدخل عليه حرف العطف فلا يظهر نطق الألف وتكون حركة واو العطف صيريه هكذا (١) في יאֱלֹהִים فتقول יאֱלֹהִים بلا نطق الألف ولذا حذفت حركتها وتكون فتحة هكذا (١) في יאֱדֹנִי فتقول יאֱדֹנִי وكذلك في كلمة יְהוָה التي تنطق عادة יאֱדֹנִי تصير اذا دخلت واو العطف عليها יוֹהוָה وتنطق יאֱدֹנִי .

تمرین ١

اقرأ ما يأتي واشكل واو العطف بالحركة المناسبة :

אב ובן - יבן ואב - יב ובת - בת ואב - אחרון ומשה - משה ואחרון
 יהודה وفנינה - פנינה ויהודה - אנשים ونשים - נשים ואנשים - חדשים
 ושנים - שנים وחדשים - שעזות ורגעים - רגעים ושעזות - גנים ובתים - בתים
 וגנים - פרדים וכרמים - כרמים ופרדים - גנים ובתים ועירות . - לך ואמר
 להם את אשר אמרתי לך .

تمرین ۲

اقرأ القطعة الآتية و برر بالشرح الكافي شكل كل واو عطف وردت فيها :

אָבִיךָ וְאִמֶּךָ בְּנוֹתֶיךָ וְכָל אֲשֶׁר לְךָ בָּאֵלֶיךָ גַּם אַחֶיךָ נָדָב
וְאֶבְיָהוּא וְאַלְעָזָר, גַּם אַחֵיכֶם שָׂרָה וְרַבֶּקָּה רָחֵל וְלֵאָה, כָּל־בָּאֵי אֵלַי
לְבָרְכֵנִי לְיוֹם הַלֵּדָתִי.

הַיּוֹם נָטַח לַעֲרֹב וְאָמַר לְנָדָב וְאֶבְיָהוּא וְאַלְעָזָר: הַיּוֹם אֵצְלִי עַד הַבֶּקֶר
וְאֵת אַחֵיכֶם שָׂרָה וְרַבֶּקָּה רָחֵל וְלֵאָה שְׁלַחוּ לְבֵיתִי בְּמַרְכָּבוֹת וּבַעֲגֻלוֹת
וְקַחוּ מִחֶלְחָם וּמִן הַבָּשָׂר וְשְׁלַחוּ לְבָנֵיכֶם וּלְבָנוֹתֵיכֶם וַיֹּאכְלוּ.

לְמָחָה הִלַכְתָּ לְשׁוֹחַ בַּשָּׂדֶה וְלֹא בָאתָ עִם מִזְבֵּחַ דָּנִיֵּאל אֶל בֵּית הַסֵּפֶר?
הֲזֹרוּ אֶת בָּנֵיכֶם וּבָנוֹתֵיכֶם אֶת הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר יָלְכוּ בָּהּ וְהִמְעֵשָׂה אֲשֶׁר
יַעֲשׂוּ וְטוֹב לָהֶם

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אֹר וְיִהְיֶה אֹר. וַיֵּרָא יְהוָה אֶת הָאֹר כִּי טוֹב וַיְבָרֶךְ
יְהוָה בֵּין הָאֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ.

النعْت — שֵׁם תִּנְיָן

النعْت تابع يذْكر لبيان صفة متبوعه مثل : אִישׁ חָכָם (أى رجل حكيم) , אִשָּׁה
חָכְמָה (أى امرأة حكيمة) , אִנְשִׁים חָכְמִים (رجال حكماء) , נְשִׁים חָכְמוֹת
(أى نساء حكيّات) أو بلا ذْكر متبوعه مثل : גִּבּוֹר (أى قوى) , רָשָׁע (أى ظالم)
וּגְבוֹר (أى ذكى) .

ويتبع النعت منعوته فى تعريفه وتنكيره مثل : הָאִישׁ הַטּוֹב (أى الرجل الطيب)
ומثل : הָאִשָּׁה הַטּוֹבָה (أى المرأة الطيبة) أما اذا كان النعت خبرا لاسم معروف
بخاز تنكيره مثل : הָאִישׁ הַטּוֹב (أى الرجل طيب) הַבֵּית הַרָּב (أى البيت
واسع الأطراف) .

ويتبع النعت منعوته أيضا فى أفرادهِ وجمعه وفى تذْكيرهِ وتأنِيثهِ كما ورد فى الأمثلة السابقة .
ولكن إذا كان المنعوت من الأسماء المذْكرة التى تجمع شذوذا على صيغة جمع المؤنث أو من
الأسماء المؤنثة التى تجمع على صيغة جمع المذْكر مثل : אֲבוֹת (آباء) وּבָמֹלֶךְ (بِمَلِكِ)
ففى حالة الجمع يتبع النعت القاعدة العامة أى انه يجمع على (ים) مع الاسم المذْكر وعلى (ות)
أو (יות) مع الاسم المؤنث مثال ذلك :

אֲבוֹת טוֹבִים וּבָמֹלֶךְ חַרוּצֹת וְהַמְּאוֹרוֹת הַגְּדוֹלוֹת

ويأتى النعت كالاسم فى حالة الإضافة وتسرى عليه علامات النسب ودرجات التشبيه ويجوز
فيه المبالغة أو التخفيف . ففى المبالغة يضاف فى آخره علامة (ה) مثل : לָאִילָן (أى بليد)
يصبح לָאִילָן (أى بليد للغاية) וּבְיָדָיו يصبح בְּיָדָיו (أى مهمل للغاية) وللتخفيف يضاف
فى آخره حرفاء الأخيران مثل : רָבִי (أى أبيض) وּלְבָבָיו (أى أبيض قليلا)
و נֶחֱמָז (أى أسود) و נֶחֱמָזָר (أى أسود قليلا) ו יָרֵךְ (أى أخضر) و יָרֵךְרַם
(أى أخضر قليلا) الخ .

المنسوب — שם יחס

إذا أردت أن توضح شيئاً أو تخصصه فانك تنسبه الى موطنه أو طائفته أو العلم الذى اختص به أو إلى عمله أو إلى صفة من صفاته وعلامة النسب في اللغة العبرية (**שם**) في آخر الاسم للمفرد المذكر و (**שם**) أو (**שם**) للمفردة المؤنثة مثل : **מִצְרַיִם** (أى مصرى) و **מִצְרַיִת** أو **מִצְרַיִת** (أى مصرية) ومثل : **עִבְרִי** (أى عبرى) و **עִבְרִיָּה** أو **עִבְרִית** (أى عبرية) .

وفي صيغة الجمع يضاف الى آخر المنسوب المفرد علامة (**ים**) للذكور وعلامة (**ות**) للمؤنث مثل : **מִצְרַיִם** , **מִצְרַיִת** و **עִבְרִי** , **עִבְרִיִּים** إلا أنه يقال في غالب الأحيان ولتخفيف النطق : **מִצְרַיִם** و **עִבְרִיִּים** بحذف حرف اليود الأخير من المنسوب قبل إضافة علامة الجمع إليه .

وكذلك في جمع المؤنث تقول : **עִבְרִית** , **עִבְרִיִּים** و **מִצְרַית** , **מִצְרַיִת** بحذف ال **ת** من المنسوب المفرد .

ويجوز تعريف المنسوب بهاء التعريف كالاسم وكالنعته مثل : **הַיִּזְרַעִי** (أى العربى) و **הַמִּצְרַית** (أى المصرية) و **הַיִּזְרַעִית** (أى اليهودية) .

وفي حالة ما اذا كان الاسم مركباً من كلمتين عرف الثانى فقط مثل : **בֵּית לֶחֶם** و **בֵּית** **הַלֶּחֶם** و **בֵּית** **הַלֶּחֶם** و **בֵּית** **הַלֶּחֶם** .

تمرین ۱

اكتب ما يأتي في صيغة المفرد :

אבות טובים ונגימים - אמות יקרות ואהובות - פנים חרוצים
ומקשיבים - גנים ופנים ומרוחים - אנשים פריאים ושמיים -
דלתות שחורות ושפלות - דורים גבוהים וכבירים - חדרים עליונים
ותחתונים - חברים רעים וגסים - מעשים נאים וישרים - שאלות
חמורות - ערים עתיקות.

تمرین ۲

اكتب ما يأتي في صيغة الجمع :

נפש ישרה - מעורל וטן - איש ואשה עני פאז רלבקש עבודה
מאת גבורה עבודה עשירה - התלמיד והתלמידה ההגון מקשיב
בכונה אל כל-הדבר הנחזין אשר המורה הטוב מודיע אותם - כל-
הילד צריך להיות מנמס גם בפית גם בחזין גם בבית הספר -
העלם והעלמה הגם אינם חביב לכל-איש.

تمرین ۳

اقرأ ما يأتي مع المبالغة في النعوت الواردة بين قوسين واجعلها في صيغة الجمع :

הנערים (הפמיל) אינם יודעים את שעוריהם - האיש (הכזב) שגויא
בכל-מקום - לא (הקפד) מלמדים ולא (הביש) לומדים - (הכעס) אינן
יודעות מנוחה לנפשותן - חיי (הרגז) מרים - האנשים (הרחם) מהללים
בפי כל-אחיהם.

תמרים 4

اقرأ ما يأتي مع تخفيف النعوت الواردة بين قوسين وضعها في صيغة الجمع :

הַזְבוּבִים (הַקָּטָן) מְעוֹפְפִים - הַחֲלוּזֹת (הַיָּרֵק) שְׂבוּרִים - הַסּוּסִים (הָאֶמֶץ)
דוֹהָרִים . הַשְּׁעָרוֹת (הַשָּׁחֹר) יָפוֹת - הַבָּגָדִים (הַכָּחֹל) קְרוּעִים - הָעוֹרוֹת
(הָאֵדָם) (וְהַלְבָּן) יְקָרִים .

תמרים 5

اذ كر درجات التشبيه في ألفاظها العبرية وطبقها على النعوت الواردة في هذه القطعة :

אִירֶפֶה קִטְנָה מְאִסָּה - הַשָּׁמֶשׁ גְּדוּלָה מֵהָאָרֶץ - הַבְּרָזָל נְחוּזִין כְּזָהָב -
הַשּׁוּעָלָה הָעָרוֹם מִכָּל הַחַיּוֹת, וְהַטֹּס הַיָּפֶה מִכָּל הָעוֹפּוֹת - הָאֵוִיר קָל
מִן הַמַּיִם - קָהוִיר הֵיא הָעִיר הַגְּדוּלָה בְּמִצְרַיִם - הַפִּיר הוּא הַחִידָה הַיּוֹתֵר
גְּדוּלָה בְּהִלְכִי עַל אַרְבַּע - הַמִּשְׁקָה הַיּוֹתֵר מִבְּרִיא הוּא הַמַּיִם - בִּתְחִיעָנָה
הֵיא הַגְּדוּלָה בְּעוֹפּוֹת וְהַצִּפֹּת הַקִּטְנָה בָּהֶם - הַלְבָנָה קְרוּבָה אֶל הָאָרֶץ
מֵהַשָּׁמֶשׁ .

תמרים 6

كوّن من الأسماء الآتية منسوبا مفردا وجمعا ومذكرا ومؤنثا :

גֶּבֶר - מִצְרַיִם - יִשְׂרָאֵל - בְּנֵי־עֵן - פְּלִישְׁתִּי - חֲבֵרוֹן - קָהוִיר - אֶלְכָס־נְדָרִידָה -
טַנְטָה - עֲצִיּוֹן־גֶּבֶר - רְאוּבֵן - לֵוִי - יְהוּדָה - הֵן - בְּנִימִין - בֵּית־אֵל - כְּרֶמֶל -
מִדְּע - אֵוִיר - חִיצוֹן - פָּנִים - עוֹלָם - יִשְׁמַעֵאל - צִרְפָּת - חֲגִי .

أقسام الضمان — חלקי נשמות המורה

الضما ئرقسمان : بارز (בָּרָז) ومستتر (נִסְתָּר) :
فالبارز هو ما كان ظاهرا في النطق كحرف ال "ת" في כְּתִיבָהּ (أى كَتَبَتْ) .
والمستتر هو ما ليست له صورة في النطق كالضمير الغائب في כְּתִיב (أى كَتَبَ) .
وينقسم البارز إلى منفصل (מְבדִּיל) ومتصل (מְחַבֵּר) :
فالمنفصل هو ما كان ظاهر الاستقلال في النطق مثل : אָנֹכִי (أنا) و אֲנִיחֶנּוּ (نحن) .
والمتصل هو ما كان بجزء من الكلمة السابقة مثل : "תִּי" في כְּתִיבָתִי (أى كَتَبْتُ أَنَا)
و נוּ في כְּתִיבָנוּ (أى كَتَبْنَا نحن) .

أقسام المنفصل

وتنقسم الضمائر المنفصلة بحسب موقعها من الاعراب إلى قسمين :

(۱) ما يختص بالرفع وهى :

אָנִי	אוּ	אַנְכִי	אָנָּה	אֲנִי
אַתָּה	אַתָּ	אַתָּ	אַתָּ	אַתָּ
הוא	הוא	הוא	הוא	הוא
היא	היא	היא	היא	היא

(۲) ما يختص بالنصب وهي :

אָתִי	אִיאִי	אָתְנוּ	אִיאָנָא
אָתְךָ	אִיאֵךְ	אָתְכֶם	אִיאַכֶּם
אָתְךָ	אִיאֵכֶּ	אָתְכֶן	אִיאִכֶּן
אֹתוֹ	אִיָּה	אָתָם	אִיָּהֶם
אָתָהּ	אִיאָהָ	אָתָן	אִיאָהֶן

أقسام المتصل

وينقسم المتصل بحسب موقعه من الاعراب إلى قسمين :

١ - ما يختص بالرفع وعددها ستة وهي : ה ו ה' ו ם ו ן و א

يجمعها قولك **תְּהִימוֹן** (أى تضجون) مثل :

אֶכְלֵתִי	—	תִּי	:	אֶכְלֵתִי
אֶכְלֵתְךָ	—	תְּךָ	:	אֶכְלֵתְךָ
אֶכְלֵתָם	—	תָּם	:	אֶכְלֵתָם
אֶכְלָהּ	—	הָ	:	אֶכְלָהּ
אֶכְלֵנוּ	—	נוּ	:	אֶכְלֵנוּ
אֶכְלֵתֶם	—	תֶּם	:	אֶכְלֵתֶם
אֶכְלֵמֶן	—	מֶן	:	אֶכְלֵמֶן
אֶכְלוּ	—	וּ	:	אֶכְלוּ

٢ — ما هو مشترك بين النصب والجر : فيكون ضمير نصب إذا أسند إليه فعل ويكون ضمير جر إذا اتصل بالاسم وعلاماته كالآتي :

ضمير نصب

أَحْبَانِي	—	أَحْبَانِي	: أَحْبَانِي
أَحْبَانِي	—	أَحْبَانِي	: أَحْبَانِي
أَحْبَانِي	—	أَحْبَانِي	: أَحْبَانِي
أَحْبَانِي	—	أَحْبَانِي	: أَحْبَانِي
أَحْبَانِي	—	أَحْبَانِي	: أَحْبَانِي

ضمير جر

الاسم في صيغة المفرد :	الاسم في صيغة الجمع :
كُتَابِي	كُتَابِي
كُتَابِي	كُتَابِي
كُتَابِي	كُتَابِي
كُتَابِي	كُتَابِي
كُتَابِي	كُتَابِي
كُتَابِي	كُتَابِي
كُتَابِي	كُتَابِي
كُتَابِي	كُتَابِي
كُتَابِي	كُتَابِي
كُتَابِي	كُتَابِي

ويلاحظ أن في حالة اتصال الجمع بضمير الجر يضاف حرف (ي) إلى آخر الكلمة قبل الضمير مع تغيير في بعض حركات الاسم .

اتصال بعض الحروف بضمائر الجر المتصلة

حروف النسب

ב (ب أو في) :

בני	בְּנֵינוּ	בני	בְּנֵי
בکم	בְּכֶם	בک	בְּכֶךָ
בکن	בְּכֶן	בک	בְּכֶךָ
בהם	בָּהֶם	בה	בָּהּ
בהن	בְּהֶן	בהا	בָּהּ

ל (ل) :

לنا	לָנוּ	لی	לִי
لکم	لָכֶם	لک	لִכֶּךָ
لکن	لָכֶן	لک	لִכֶּךָ
لهم	لָהֶם	له	لָהּ
لهن	لָהֶן	لها	لָהּ

אל (إلى) :

إلينا	אֵלֵינוּ	إلی	אֵלַי
إلیکم	אֵלֵיכֶם	إلیک	אֵלֵיךָ
إلیکن	אֵלֵיכֶן	إلیک	אֵלֵיךָ
إلیهم	אֵלֵיהֶם	إلیه	אֵלָיו
إلیهن	אֵלֵיהֶן	إلیها	אֵלֶיהָ

מִן אוּ מִ (מִן) :

מִמֶּנִּי	מִנִּי	מִמֶּנִּי	מִנִּי
מִמֶּךָ	מִנְּךָ	מִמֶּךָ	מִנְּךָ
מִמֶּךָ	מִנְּךָ	מִמֶּךָ	מִנְּךָ
מִמֶּהֶם	מִנֵּהֶם	מִמֶּהֶם	מִנֵּהֶם
מִמֶּהֶן	מִנֵּהֶן	מִמֶּהֶן	מִנֵּהֶן

כִּי אוּ כִּמוֹ (כִּי) אוּ (כִּי) :

כִּיִּי	כִּיִּי	כִּיִּי	כִּיִּי
כִּיֶּךָ	כִּיֶּךָ	כִּיֶּךָ	כִּיֶּךָ
כִּיֶּךָ	כִּיֶּךָ	כִּיֶּךָ	כִּיֶּךָ
כִּיֶּהֶם	כִּיֶּהֶם	כִּיֶּהֶם	כִּיֶּהֶם
כִּיֶּהֶן	כִּיֶּהֶן	כִּיֶּהֶן	כִּיֶּהֶן

حروف الملكية

שֶׁל (מֶלֶךְ) :

שֶׁלִּי	שֶׁלִּי	שֶׁלִּי	שֶׁלִּי
שֶׁלְּךָ	שֶׁלְּךָ	שֶׁלְּךָ	שֶׁלְּךָ
שֶׁלְּךָ	שֶׁלְּךָ	שֶׁלְּךָ	שֶׁלְּךָ
שֶׁלָּהֶם	שֶׁלָּהֶם	שֶׁלָּהֶם	שֶׁלָּהֶם
שֶׁלָּהֶן	שֶׁלָּהֶן	שֶׁלָּהֶן	שֶׁלָּהֶן

حرف الجر .

עַל (על) :

עָלַי	עָלַי	עָלַי	עָלַי
עָלַיְךָ	עָלַיְךָ	עָלַיְךָ	עָלַיְךָ
עָלַיְהוּ	עָלַיְהוּ	עָלַיְהוּ	עָלַיְהוּ
עָלַיו	עָלַיו	עָלַיו	עָלַיו
עָלֶיהָ	עָלֶיהָ	עָלֶיהָ	עָלֶיהָ

עִמָּ (עם) :

עִמָּי	עִמָּי	עִמָּי	עִמָּי
עִמָּךְ	עִמָּךְ	עִמָּךְ	עִמָּךְ
עִמָּה	עִמָּה	עִמָּה	עִמָּה
עִמּוֹ	עִמּוֹ	עִמּוֹ	עִמּוֹ
עִמָּהּ	עִמָּהּ	עִמָּהּ	עִמָּהּ

אִתָּ (עם) :

אִתִּי	אִתִּי	אִתִּי	אִתִּי
אִתְּךָ	אִתְּךָ	אִתְּךָ	אִתְּךָ
אִתָּהּ	אִתָּהּ	אִתָּהּ	אִתָּהּ
אִתּוֹ	אִתּוֹ	אִתּוֹ	אִתּוֹ
אִתָּהּ	אִתָּהּ	אִתָּהּ	אִתָּהּ

בֵּין (بين) :

בֵּינֵינוּ	בֵּינָא	בֵּינֵי	בֵּינֵי
בֵּינֵיכֶם	בֵּינֶךָ	בֵּינֶךָ	בֵּינֶךָ
בֵּינֵיכֶן	בֵּינֶךָ	בֵּינֶךָ	בֵּינֶךָ
בֵּינֵהֶם	בֵּינֶהּ	בֵּינֶהּ	בֵּינֶהּ
בֵּינֵהֶן	בֵּינֶהּ	בֵּינֶהּ	בֵּינֶהּ

לְמַעַן }
 בְּשָׁבִיל } (לְאֵל . سَبَب) :
 בְּעֶבֶר }

בְּשָׁבִילֵנוּ	בְּשָׁבִילֵי	בְּשָׁבִילֵי	בְּשָׁבִילֵי
בְּשָׁבִילֶכֶם	בְּשָׁבִילֶךָ	בְּשָׁבִילֶךָ	בְּשָׁבִילֶךָ
בְּשָׁבִילֶכֶן	בְּשָׁבִילֶךָ	בְּשָׁבִילֶךָ	בְּשָׁבִילֶךָ
בְּשָׁבִילֵהֶם	בְּשָׁבִילֵהּ	בְּשָׁבִילֵהּ	בְּשָׁבִילֵהּ
בְּשָׁבִילֵהֶן	בְּשָׁבִילֵהּ	בְּשָׁבִילֵהּ	בְּשָׁבִילֵהּ

בְּעֵד (عن) :

בְּעֵדֵינוּ	בְּעֵדֵי	בְּעֵדֵי	בְּעֵדֵי
בְּעֵדֵיכֶם	בְּעֵדֵיכֶם	בְּעֵדֵיכֶם	בְּעֵדֵיכֶם
בְּעֵדֵיכֶן	בְּעֵדֵיכֶם	בְּעֵדֵיכֶם	בְּעֵדֵיכֶם
בְּעֵדֵהֶם	בְּעֵדֵהֶם	בְּעֵדֵהֶם	בְּעֵדֵהֶם
בְּעֵדֵהֶן	בְּעֵדֵהֶם	בְּעֵדֵהֶם	בְּעֵדֵהֶם

לְפָנַי (אָמַם) :

לְפָנַי	אָמַם
לְפָנֶיךָ	אָמַמְךָ
לְפָנֶיךָ	אָמַמְךָ
לְפָנָיו	אָמַמֵּה
לְפָנֶיהָ	אָמַמְהָ
לְפָנֵינוּ	אָמַמְנָא
לְפָנֵיכֶם	אָמַמְכֶם
לְפָנֵינוּ	אָמַמְכֶם
לְפָנֵיהֶם	אָמַמְהֶם
לְפָנֶיהָ	אָמַמְהָ

אֶצְלִי (עֵנֵד) אוֹ (יִחְוָר) :

אֶצְלִי	עֵנֵדִי
אֶצְלֶךָ	עֵנֵדְךָ
אֶצְלֶךָ	עֵנֵדְךָ
אֶצְלוֹ	עֵנֵדֵה
אֶצְלָהּ	עֵנֵדְהָ
אֶצְלֵנוּ	עֵנֵדְנָא
אֶצְלֵכֶם	עֵנֵדְכֶם
אֶצְלֵנוּ	עֵנֵדְכֶם
אֶצְלֵהֶם	עֵנֵדְהֶם
אֶצְלָהּ	עֵנֵדְהָ

תַּחַת (תַּחַת) אוֹ (בְּדֵלָא מִן) אוֹ (עֹזְרָא עֵן) :

תַּחַתִּי	תַּחַתִּי
תַּחַתְּךָ	תַּחַתְּךָ
תַּחַתְּךָ	תַּחַתְּךָ
תַּחַתָּיו	תַּחַתֵּה
תַּחַתֶּיהָ	תַּחַתְּהָ
תַּחַתֵּנוּ	תַּחַתְּנָא
תַּחַתְּכֶם	תַּחַתְּכֶם
תַּחַתֵּנוּ	תַּחַתְּכֶם
תַּחַתֶּהֶם	תַּחַתְּהֶם
תַּחַתֶּיהָ	תַּחַתְּהָ

تمرین ۱

اقرأ ما يأتي وترجم الضمير الوارد بين قوسين إلى العبرية :

מי הגיד לך את הדבר הזה ? הוא או (הי) , (הם) או (הן) ?

לא (הו) ולא (הי) , לא (הם) ולא (הן) , לא (אתם) ולא (אתן) .

למי שלום המכתב ? לי או (לה) , (לנא) או (לכם) , (לך) או (לה) ?

אבי אוהב אותי ? (אייך) , (אייך ואימך) או (אייך ואימך) ולא (איימך) .

במי בחרה אמי לזאת ממנה ? בנו או (בכם) , (בהם) או (בהן) (בך) או (בה) ?

ממי שומע אהיה את הבשורה ? ממך או (מנך) , (מני) או (מנחם) ?

לא (מני) ולא (מנח) לא (מנא) ולא (מנח) לא (מנח) ולא (מנח) .

אמי אוהבת אותך ? (אייך) ? (מנח) ? (מנח) , (מנח ומנח) .

تمرین ۲

اقرأ ما يأتي وترجم الضمير الوارد بين قوسين إلى العبرية :

שְׁלָמִי הַבֵּית הַזֶּה ? שְׁלָךְ אוֹ (מֶלֶךְ) , (מַלְכָּהּ) אוֹ (מַלְכֶּה) ?

שְׁלָמִי הַסֶּפֶר הַזֶּה ? (מֶלֶךְ) אוֹ (מַלְכֶּם) ?

הַסֶּפֶר הַזֶּה לֹא (מֶלֶךְ) וְלֹא (מַלְכֶּם) , לֹא (מַלְכָּהּ) וְלֹא (מַלְכֶּהּ) ,
בִּלְבָד (מֶלֶךְ) אוֹ (מַלְכֶּם) .

— הֲלֹא אָמַרְתִּי (אֵיכֶם) כִּי לֹא תִתְרוּעְעוּ עִם הַנְּעָרִים הַשׁוֹבְבִים
הָאֵלֶּה וְלֹא תִתְחַבְּרוּ (לָהֶם) וְאַתֶּם לֹא שָׁמַעְתֶּם בְּקוֹלִי וְהִנֵּכֶם רָצִים וּמִשְׁתַּוְּבָבִים
כָּל הַיּוֹם (כָּלֵהֶם) , שָׁמַעוּ נָא בְּקוֹלִי וְחַדְלוּ (לָכֶם) מִהַתְרוּעָע (מֵעֵינֵם) , כֵּן
תִּשְׁלַפּוּ אַרְחוֹת נְעָרִים שׁוֹבְבִים וְתִשְׁחִיתוּ אֶת דִּרְכֵכֶם (מֵעֵינֵם) .

— טוֹב דִּבַּרְתָּ, אֲדֹנָי הַמּוֹרָה, וְהִנֵּנוּ מִבְּטִיחִים (אֵלַיִךְ) כִּי מִן הַיּוֹם נִקְלָא
לֹא יִלְךְ (אֵלֵינוּ) וְלֹא נִתְחַבֵּר (לָהֶם) וְלֹא נִשְׁתַּעֲשַׁע (מֵעֵינֵם) , וְהָיָה כִּי נִפְגֹּשׁ (אִתְּךָ)
וְנֹאמְרֵנוּ (לָהֶם) : מוֹרְנוּ צִוָּה (עֲלֵינוּ) לְבַל נִתְרוּעַע אֶת נְעָרִים
שׁוֹבְבִים (כָּלֵכֶם) .

اسم الإشارة — כַּנּוּי הָרִמּוּז

اسم الإشارة اسم وضع لمسمى معين بواسطة إشارة حسية وألفاظه كالآتي :

١ — أَلْفَاظُ الْمَفْرَدِ

للمذكر القريب ... .. זֶה , הַזֶּה , זוֹ

للمذكر البعيد ... .. הֵלֶן , הַלֵּנָה , הַהוּא

لل مؤنث القريب ... .. זאת , הַזֹּאת , זוֹ

لل مؤنث البعيد ... .. הִיא

٢ — أَلْفَاظُ الْجَمْعِ

للمذكر ولل مؤنث القريب ... } אֵל , אֵלֶּה , אֵלֶּינוּ
הָאֵל , הָאֵלֶּה , הָאֵלֵינוּ

للمذكر البعيد ... .. הֵם

لل مؤنث البعيد ... .. הֵנָּה

ملاحظة :

إذا كان الاسم المشار إليه نكرة يتقدم اسم الإشارة عليه مثل :

זֶה סֵפֶר אֵל זֶה סֵפֶר אֵל זֶה סֵפֶר אֵל זֶה סֵפֶר אֵל זֶה סֵפֶר אֵל

ولكن إذا كان الاسم المشار إليه معرّفا يأتي اسم الإشارة بعده ومسبوق بأداة التعريف مثل : הַסֵּפֶר הַזֶּה

أى هذا الكتاب ، הַזֹּאת אֵל זֶה אֵל זֶה אֵל זֶה אֵל זֶה אֵל

ويأتي أحيانا اسم الإشارة "זֶה" للتعيين فقط ولا فائدة له غير ذلك مثل : הַזֶּה-זֶה בָּא אֵל הָאוֹר

ولا سيما بعد كلمات من (من) وמה (ما) وלמה (لما) وמה (أين) وמה (أين)

مثل : מִי הוּא זֶה ؟ أى من هو ؟ וְכֵן מֵה-זֶה הָיָה לְבֶן-קִישׁ ؟ أى ماذا كان أمر ابن قيش ؟

ومثل : לָמָּה זֶה צָחֵק תִּרְהָ ? أى لماذا ضحكتم سارا ؟

تدخل حروف النسب على أسماء الإشارة فتقول : לָמָּה , אֶת-זֶה , בְּזֶה , מִזֶּה , לָזֶה

لِזֹאת , لِזֹאת لِلزَّوْنِ بِشَكْلِ הַ"ב" וְהַ"ל" בַּשָּׁמַיִם וְהַ"כ" בַּלְּמַס , בְּאֵלֶּה , בְּאֵלֶּה

الجمع للمذكر ولل مؤنث وأحيانا בְּאֵלֶּה , בְּאֵלֶּה , בְּאֵלֶּה , בְּאֵלֶּה

كلمة הִנֵּה (ها) — تعدّ كلمة "הִנֵּה" كاسم إشارة وتُسند إلى الضمائر المتصلة لا إلى الضمائر المنفصلة فتقول :

הִנֵּנִי	أى ها أنا .	عوضا عن	הִנֵּה יָאֵנִי	وتكتب	הִנֵּנִי	في آخر الكلام
הִנֵּךְ	» ها أنتَ	»	הִנֵּה אֶתָּה	»	הִנֵּךְ	»
הִנֵּךְ	» ها أنتِ	»	הִנֵּה אַתְּ			
הִנֵּהוּ	» ها هو	»	הִנֵּה הוּא	»	הִנֵּהוּ	»
הִנֵּהָ	» ها هي	»	הִנֵּה הִיא	»	הִנֵּהָ	»
הִנֵּנוּ	» ها نحن	»	הִנֵּה אֲנִיחֵנוּ	»	הִנֵּנוּ	»
הִנֵּכֶם	» ها أتم	»	הִנֵּה אַתֶּם			
הִנֵּכֶן	» ها أتن	»	הִנֵּה אַתֶּן			
הִנֵּם	» ها هم	»	הִנֵּה הֵם	»	הִנֵּמָּה	»
הִנֵּן	» ها هن	»	הִנֵּה הֵן			

كلمة אֵין (ليس) — تسند هذه الكلمة إلى الضمائر المتصلة ككلمة "הִנֵּה" وتستعمل مع الفعل في الزمن الحال فقط فتقول :

אֵינִי אוֹ אֵינִי	أى لستُ	عوضا عن	אֵין יָאֵנִי
אֵינֶךָ	» لستَ	»	אֵין אֶתָּה
אֵינֶךָ	» لستِ	»	אֵין אַתְּ
אֵינֵנוּ أوֹ אֵינֵנוּ	» ليس	»	אֵין הוּא
אֵינֵנוּ	» لسنا	»	אֵין אֲנִיחֵנוּ
אֵינֶכֶם	» لستم	»	אֵין אַתֶּם
אֵינֶכֶן	» لستن	»	אֵין אַתֶּן
אֵינֵם أوֹ אֵינֵמָּה	» ليسوا	»	אֵין הֵם
אֵינֵן	» لسن	»	אֵין הֵן

תמרים 1

אכתב القطعة الآتية واستعمل اسم الإشارة المناسب حسب المعلومات المذكورة بين
القوسين :

הגן (اسم الإشارة للذكر القريب) טוב , אולם (للبعيد) טוב ממנו .
האיש (قريب) חכם , אולם (بعيد) חכם ממנו . הנערה (قريبة) קטנה ,
אולם (بعيدה) קטנה ממנה . החיה (قريبة) גדולה ! (قريبة) גדולה ממנה .
הנערים (قريون) והנערות (قريات) לומדים יחדו אצל מורה אחד .
אל יעלימו לא (قريب) מ (قريبة) ולא (قريبة) מ (قريب) . הגד
הבשורה (قريبة) לאדון (قريب) ולגבירה (قريبة) ולכל האנשים
(قريون) . תמול כתבתי לאחיותי מהמקרה (بعيد) . בשבוע (بعيد)
נשבעתי את השבועה (بعيدה) .

תמרים 2

اقرأ ما يأتي واسند كلتي הגנה ו אין إلى الضمائر المتصلة بدلا من الضمائر المنفصلة .

אם אין (אתה) יכול לפתור שאלה קלה כזו, הגנה (אתה) תלמיד רע
מאד .—

— אין (אני) רע, אבל קשה השאלה מאד .

— הגנה לך שאלה קלה מזאת, ובזאת תבחן אם באמת קשה השאלה
ממך לפתור אותה .

למי השעון היפה הזה ?

— לבן אחי הוא, וגם לי יש שעון יפה כזה .—

— מי האיש הלזה ההולך לקראתנו?

— הוא הצייר הנודע, אשר צייר את תמונת אבי ויקפל ממנו מחיר רב בעדה.

— מדוע אין (אתם) לומדים?

— הנה (אנחנו) מתחילים ללמד.

— הוא אין (הוא) שומע בקול אביו ואמו ומוריו, וכל יודעיו קוראים לו "נער מנה".

האשה הלזה היא דודתי.

הנה (אתם) תלמידים מקשיבים, ואין (אני) קוצף עליכם עוד.

معنى الكلمات :

לפתר أن تشرح . أن تحل — קלה بسيطة — קשה صعبة ومعقدة — תבחן
 תבחן — באמת حقيقة — יפה جميل — לקראת نحو — צייר رسام —
 תמונה رسم — מחיר ثمن — רב كثير . וקיר . וקיר — מדוע لماذا —
 מתחילים مبتدئون — יודעיו عارفوه — מנה قبيح — מקשיב مطيع —
 קוצף غاضب — עוד بعد . أيضا .

تمرین ۳

اشرح أسماء الإشارة الواردة في القطعة السابقة وبين حالاتها :

قل مثلا : : : اسم إشارة للفرد المؤنث القريب مسبق بـ "כ" التشبيه .

מזאת — اسم إشارة للفرد المؤنث القريب مسبق بـ "מ" النسب . الخ .

اسم الموصول - כְּנֹדִי הַמוֹשֵׁךְ

الموصول اسم وضع لمسمى معين بواسطة جملة بعده تسمى صلة .
وله لفظ واحد في اللغة العبرية وهو كلمة **אֲשֶׁר** فهي تستعمل للذكر والمؤنث وللغرد والجمع فتقول مثلاً :

כִּכְדַּר אֲשֶׁר לַמֶּלֶךְ (أى أكرم الذى علمك) .
و **כִּכְדַּר אֲשֶׁר לַמְּדִינָה** (أى أكرم الذين علموك) .

وأحيانا يأتى حرف ال **אֵל** وحده أو حرف ال **אֵל** بدلا من كلمة **אֲשֶׁר** مثل : **מֶה-שֶׁהָיָה**
הוּא שֶׁהָיָה (أى ما الذى كان هو الذى سيكون) ومثل : **הוּא הַסֵּבִב** (أى هو المحيط) .

ملاحظة :

وتحل ال "ה" محل الموصول اذا وقع بعده صفة أو فعل ورد في الزمن الحالى مثل : **הַשִּׁמֹּר יֵאָמֵר לְעוֹלָם**
(أى هو الذى (الله) يصون الحق للدهر والأبد) فهنا دخلت ال "ה" على الفعل **יֵאָמֵר** وهو فى زمن الحال
عوضا عن الموصول "**אֲשֶׁר**" ومثل : **הָרִים הַגְּבוּהִים** (أى الجبال المرتفعة) عوضا عن **הָרִים אֲשֶׁר הֵם**
גְּבוּהִים وذلك لدخولها على الصفة "**גְּבוּהִים**" .

قد يضم حرف النسب الى الموصول **אֲשֶׁר** وتحذف الصلة مثل : **בְּאֲשֶׁר הוּא-נִשָּׂם** عوضا عن **בְּמָקוֹם**
אֲשֶׁר הוּא נִשָּׂם (أى فى المكان الذى هو فيه) فقد حذفت الصلة "**בְּמָקוֹם**" وانضمت ال "ה" الى الموصول
وأصبحت **בְּאֲשֶׁר** .

ما استفهامية - כְּנֹדִי הַשְׁאֵלָה

للعاقل **מִי** وللغير العاقل **מַה** مع تشديد أول حرف من الكلمة التى تتبعها ويفصل بينهما
المقاف (-) مثل :

מִי הָאִישׁ הַזֶּה ؟ (أى من هذا الرجل ؟) ومثل :
מִי הַגִּיד לָךְ ؟ (أى من أخبرك ؟)
או מֶה-זֶּה ؟ (أى ما هذا ؟) ومثل :
מֶה-שָּׁתִיתָ ؟ (أى ماذا شربت ؟) ومثل :
מֶה-טוֹב וְיֵמָּה יָעִים ! (أى ما أحسن وما ألد) .

ويتغير شكل **מה** كالاتي إذا أتى بعدها حرف حلقى من حروف "אהחכע" :

(١) فتشكل بالقصاص هكذا : **מה** إذا كان بعدها حرف "א" أو حرف "כ" مثل : **מה אתם ؟** (أى ماذا أنتم) ومثل : **מה ראיתם ؟** (أى ماذا رأيتم) ؟ وكذلك إذا أتى بعدها حرف "ל" الغير مشكل بالقصاص مثل : **מה לזה** (أى ماذا أجبت هي) ؟ أو **מה לעשותם ؟** (أى ماذا صنعتم) ؟

(٢) وتشكل بالفتح هكذا **מה** وبدون تشديد الحرف الذى يليها إذا دخلت على حرف "ה" أو حرف "ח" المشكلين بحركة غير القصاص مثل : **מה הוא אומר ؟** (أى ماذا يقول هو) ؟ ومثل : **מה מטאתי ומה-פשיעתי** (أى ماذا يكون ذنبى وماذا تكون جريمتى) ؟

(٣) وتشكل بالسيجول هكذا **מה** إذا أتى بعدها **ה, ח, ל** مشكلة بأى حركة دون القصاص مثل : **מה הנה ؟** (أى ماذا كان) — **מה חשבתי ؟** (أى ماذا حسبت) — **מה ענית ؟** (أى ماذا أجبت) ؟

(٤) وتشكل بالقصاص هكذا — "**מה**" — أمام "**ה**" التعريف مهما كان شكلها مثل : **ומה הארץ ؟** (أى وما الأرض) ؟ — **מה הדבר ؟** (أى ما الأمر) ؟

ملاحظة :

تدخل حروف النسب **בבן** على **בן** و **בה** كما تدخل عليهما أيضا كلمة **נח** فنقول : **בני ؟** **בה ؟** **במה ؟** **במי ؟** **במה ؟** **במי ؟** **נח ؟**

تمرین

اكتب القطعة الآتية واشكل بالشكل المناسب (١) מה الاستفهامية. (٢) حرفا " هـ " و " ش " الواردان كاسم الموصول .

מה-יתרון לאדם בכל העמל שיעמל ?

מה-שהיה הוא שיהיה ומה שנעשה הוא שיעשה .

מה-טוב ומה-נעים שבת אחים יחדו !

את-מי או את-מה ראיך ?

מה אתם עושים, מה אתם כותבים ומה ילמדו הם ?

מה עשית ומה עשה אחיך ?

מי משגיכם יודע מה הוא ?

את-מה תאהב יותר, ללמד או לישון ?

מה האבנים האלה שאתה רואה ?

מה עוני ומה חטאתי כי תרדפני חנם ?

ברוך שאמר והיה העולם, ברוך המכתם על הארץ .

ברוך המשלם שכר טוב ליראיו .

العدد — שם המוספר

كما في العربية يذكر في المؤنث ويؤنث في المذكر فتقول :

שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים — ثلاثة رجال .

תֵּשַׁע שָׁנִים — تسع سنين .

وواحد — אֶחָד — واحدة — אחת لا يحيثان قبل المعدود بل بعده فتقول :

בֵּית אֶחָד — بيت واحد .

אִשָּׁה אחת — امرأة واحدة .

واليك بيانه مذكرا ومؤنثا . مستقلا ومضافا

מזכר		מؤنث	
مستقلا	مضافا	مستقلا	مضافا
אֶחָד	واحد	אחת	אחת
שְׁנַיִם	إثنان	שתי	שתי
שְׁלֹשָׁה	ثلاثة	שלוש	שלוש
אַרְבָּעָה	أربعة	ארבע	ארבע
חֲמִשָּׁה	خمسة	חמש	חמש
שֵׁשׁ	ستة	שש	שש
שִׁבְעָה	سبعة	שבע	שבע
שְׁמֹנֶה	ثمانية	שמונה	שמונה
תֵּשַׁעַה	تسعة	תשע	תשע
עֶשְׂרֵה	عشرة	עשר	עשר

من أحد عشر إلى تسع عشر وهي كالوضع العربي مذكرا ومؤنثا :

مؤنثا	مذكرا
אַחַת או עֶשְׂתִּי עֶשְׂרֵה إحدى عشرة	אַחַד או עֶשְׂתִּי עֶשְׂרֵה أحد عشر
שְׁתֵּים או שְׁתִּי » اثنتا »	שְׁנַיִם או שְׁנֵי עֶשְׂרֵה اثنا »
שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה ثلاث »	שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֵה ثلاثة »
אַרְבַּע » أربع »	אַרְבָּעָה » أربعة »
חֲמִישׁ » خمس »	חֲמִשָּׁה » خمسة »
שֵׁשׁ » ست »	שֵׁשָׁה » ستة »
שִׁבְעַ » سبع »	שִׁבְעָה » سبعة »
שְׁמֹנֶה » ثمانى »	שְׁמֹנֶה » ثمانية »
תִּשְׁעַ » تسع »	תִּשְׁעָה » تسعة »

من عشرين إلى ما فوق :

עֶשְׂרִים עֶשְׂרוֹן — עֶשְׂרִים וְאַחַד אוֹ אֶחָד וְעֶשְׂרִים וָאֶחָד וְעֶשְׂרוֹן —
עֶשְׂרִים וְשְׁנַיִם אוֹ שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים וְשְׁנַיִם וְעֶשְׂרוֹן — עֶשְׂרִים וְשְׁלֹשָׁה אוֹ שְׁלֹשָׁה
וְעֶשְׂרִים וְשְׁלֹשָׁה וְעֶשְׂרוֹן — עֶשְׂרִים וְשְׁמֹנֶה אוֹ שְׁמֹנֶה וְעֶשְׂרִים וְשְׁמֹנֶה וְעֶשְׂרוֹן —
עֶשְׂרִים וְתֵשְׁעָה אוֹ תֵשְׁעָה וְעֶשְׂרִים וְתֵשְׁעָה וְעֶשְׂרוֹן ...

وتقول في الموث — عَشْرِينَ وَاحِدَةً أَوْ اثْنَتَيْنِ عَشْرِينَ — عَشْرِينَ وَاحِدَةً أَوْ
ثَلَاثِينَ عَشْرِينَ — عَشْرِينَ وَاحِدَةً أَوْ ثَلَاثِينَ عَشْرِينَ — عَشْرِينَ وَاحِدَةً
أَوْ ثَلَاثِينَ عَشْرِينَ — عَشْرِينَ وَاحِدَةً أَوْ ثَلَاثِينَ عَشْرِينَ .

שְׁמֵם תִּקוֹל   שְׁלָשִׁים   תְּלַתוֹן — אַרְבָּעִים   אַרְבַּעוֹן — חֲמִישִׁים   חֲמִשוֹן —
 שִׁשִּׁים   שֶׁטוֹן — שִׁבְעִים   שִׁבְעוֹן — שְׁמוֹנִים   שְׁמֹנוֹן — תִּשְׁעִים   תִּשְׁעוֹן —
 יָמֵאָה מֵאוֹה .

מאתים או שתי מאות מאתן — שלש מאות ثلاثمائة — ארבע מאות
 أربعمائة — חמש מאות خمسمائة — שש מאות — שבע מאות — שמונה מאות
 — תשע מאות — אֶלֶף אלף — אֶלְפִים או שְ�נַי אֶלְפִים אלפין — שְׁלֹשֶׁת
 אֶלְפִים ثلاثة آلاف — אַרְבָּעַת ... חֲמִשָּׁת ... שִׁשָּׁת ... שִׁבְעַת ... שְׁמֹנֶת ...
 תִּשְׁעַת ... עֶשְׂרֵת אֶלְפִים عشرة آلاف או רבוא — אֶלֶף עֶשְׂרִים אלף עשרון או
 רבומים — שְׁלֹשִׁים אֶלֶף ثلاثون אלף או שְׁלֹשׁ רבוא — מֵאָה אֶלֶף مئة אלף או
 עֶשְׂרֵי רבוא — אֶלֶף אֶלְפִים או מֵאָה רבוא مليون .

ملاحظة :

الأعداد من ثلاثة الى تسعة تكون على عكس المعداد مفردة أو مركبة أو معطوفا عليها .

العدد عشرة يكون على عكس المعداد ان كان مفردا ، وعلى وفقه ان كان مركبا .

العددان واحد واثنان يوافقان المعدود مفردين أو مركبين أو معطوفا عليهما

مائة وألف وألفاظ العقود تلزم صورة واحدة ، سواء أكان المحدود مذكرا أم مؤنثا .

عدد ترتيبي — מספר סדורי

مذكر	مؤنث	جمع المذكر	جمع المؤنث
ראשון أول — ראשונה أولى — ראשונים أوائل — ראשונות أوليات			
שני ثانی — שנית ثانية — שנים ثوان — שניות ثانیات			
שלישי ثالث — שלישית ثالثة — שלשים ثالثون — שלשיות ثالثات			
רביעי رابع — רביעית رابعة — רביעים رابعون — רביעיות رابعات			
חמישי خامس — חמישית خامسة — חמישים خوامس — חמישיות خامسات			
ששי سادس — ששית سادسة — ששים سوادس — ששיות سادات			
שביעי سابع — שביעית سابعة — שבעים سوابع — שביעיות سابعات			
שמיני ثامن — שמינית ثامنة — שמינים ثوامن — שמיניות ثامنات			
תשיעי تاسع — תשיעית تاسعة — תשיעים תواسع — תשיעיות תاسعات			
עשירי عاشر — עשירית عاشرة — עשרים عواشر — עשירות عاشرات			

ملاحظة :

العدد الترتيبي كالنعت يأتي بعد المعدود ويتبع المعدود في تعريفه وتنكيره كما يتبعه في افراده وجمعه وفي تذكيره وتانيته
 مثل : תפנה ראשונה — سنة أولى و תפנה הרأشונה — السنة الأولى .
 بعد العدد عشرة يستعمل العدد الأصلي بدلا من العدد الترتيبي ويأتي بعد الاسم المعدود مثل : היום העשירים
 اليوم العشرين ومثل : תבית העתים עתרה (أى السنة الثانية عشرة) .

الكسور — מספר חלקי

חצי (חצי في الإضافة) نصف — שליש ثلث — רבע ربع — חמש خمس —
 ששית سدس — שביעית سبع — שמינית ثمن — תשיעית تسع — עשירית أو עשר. عشر .
 ما بعد عشرة لا توجد ألفاظ للكسور وتستعمل الأعداد الأصلية مسبوقة بلفظ חלק
 مثال ذلك : חלק אחד — عשר — חלק عשרים — חלק שנים — وهكذا .

تمرین ۱

اكتب القطعة الآتية وابدل الأرقام العربية بأعداد عبرية :

לדודי הזקן (2) בנים ו (2) בנות - (7) סוסים ו (7) פרות על
הקר הזה - יעקב שלח לעשו: עזים (200) ותלשים (20) רחלים (200)
ואילים (20) גמלים מיניקות ובניהם (30) פרים (10) ופרות (40)
אתונות (20) וצירים (10) .

את צעירה ממני, כי את רק בת (11) שנה ואני בן (13) שנה . בבית
הגדול הזה יש (15) חדרים . בכל חדרינו יש (9) מטות, (6) שלחנות
ו (151) כסאות . אחי חולה זה (14) יום . אבי בן (42) שנה ואמי בת
(39) שנה .

בשנה יש (365) יום, בחודש (30) יום, וביום (24) שעה .

העבודה הזאת לקחה ממני (5) שעות, (48) רגע ו (55) דק .

تمرین ۲

اكتب كما قبله .:

אדם הראשון חי (930) שנה, שתי מת בן (912) שנה, אנוש בן (905)
שנים, כל ימי מהללאל (895) שנים, כל ימי ירד (962) שנים . כל ימי
מתושלח (969) שנים, נח חי (950) שנה, אברהם חי (175) שנים, שניי שרה
(127) שנים, יוסף מת בן (110) שנים, בני בנימין (604,000) בארץ מצרים
יש לערד (14) מליון תושבים ובהם כ (40,000) עברים .

تمرین ۳

اقرأ ما يأتي وابدل الأرقام العبرية بالأعداد الترتيبية :

בְּחֶדֶר הַ (א') יֵשׁ מִטָּה וְכִסֵּא וְשִׁלְחָן • הַיּוֹם הַ (ז') הוּא יוֹם הַשַּׁבָּת •
אָחִי הַקָּטָן לוֹמֵד בַּשְּׂקִידָה וְהֵנָּהוּ הַתְּלָמִיד הַ (ב') בְּבֵית הַסֵּפֶר, אֶךְ אֲחוֹתִי
הַגְּדוֹלָה, עֲצָלָה, וְהֵנָּה הַתְּלָמִידָה הַ (כה') פְּלוֹמֶר: הָאֲחֵרוֹנָה • הַשָּׁנָה הַ (ג')
הָיְתָה מְלֻפָּנִים שְׁנַת הַיּוֹבֵל לָעֵבְרִים וְהַשָּׁנָה הַ (ז') שְׁנַת הַשְּׂמִטָּה • הַחֹדֶשׁ
הַ (א') בַּשָּׁנָה הָעֵבְרִית נִקְרָא גִיסָן, הַ (ב') אֶזְרָה, הַ (ג') סִינּוֹן, הַ (ד') תַּמְמוֹת,
הַ (ה') אָב, הַ (ו') אֵלוּל, הַ (ז') תִּשְׁרִי, הַ (ח') חֶשְׁוֹן, הַ (ט') כֶּסֶלֹו,
הַ (י') טֵבֵת, הַ (יא') שְׁבָט, הַ (יב') אֲדָר •

تمرین ۴

اكتب بالحروف العبرية الكسور الآتية :

$\frac{3}{4}$ כִּילּוֹ , $\frac{1}{2}$ הַהֵיץ ,

$$\frac{2}{3} = \frac{4}{6} \quad \frac{1}{6} = \frac{1}{2} + \frac{2}{3} \quad \frac{1}{8} = \frac{5}{8} + \frac{4}{8} \quad \cdot$$

הַחֹדֶשׁ הוּא $\frac{1}{2}$ בַּשָּׁנָה, וְהַיּוֹם הוּא הַחֶלֶק $\frac{1}{365}$ בַּשָּׁנָה •

יְדִידִי הָיָה בְּקִהְיֹר $\frac{1}{3}$ שָׁנָה, אָחִי $\frac{1}{2}$ שָׁנָה, אֲחוֹתִי 2 שָׁנִים וְאֶנִּי $1\frac{1}{2}$ שָׁנָה •

תַּסְרִיף הַשְּׁמוֹת – בְּתוֹת הַשְּׁמוֹת

سبق أن تكلمنا عن التغيير في صورة الاسم وفي شكله في حالة إضافته إلى اسم آخر مفردا وجمعا . أما في حالة إضافته إلى الضمائر فتصرف الاسم كالآتي :

١ – الاسم المذكر

(١) أسماء ممدودة الصدر :

الوزن	مضاف إلى اسم	مضاف إلى الضمائر
<p>مفرد ...</p> <p>مجمع ...</p>	<p>מֶלֶךְ</p> <p>מַלְכֵם</p>	<p>מֶלֶכִּי, מֶלֶכֶךְ, מֶלֶכָּה, מֶלֶכּוֹ, מֶלֶכְךָ, מֶלֶכְכֶּם, מֶלֶכְכֶּן, מֶלֶכְכֶּם, מֶלֶכְכֶּן.</p> <p>מֶלֶכִּי, מֶלֶכֶיךָ, מֶלֶכֶיךָ, מֶלֶכֶיךָ, מֶלֶכֶיךָ, מֶלֶכֶיךָ, מֶלֶכֶיךָ, מֶלֶכֶיךָ, מֶלֶכֶיךָ, מֶלֶכֶיךָ.</p>
<p>مفرد ...</p> <p>مجمع ...</p>	<p>דָּגָל</p> <p>דָּגְלֵיךְ</p>	<p>דָּגְלִי, דָּגְלֶיךָ, דָּגְלֶיךָ, דָּגְלֶיךָ, דָּגְלֶיךָ, דָּגְלֶיךָ, דָּגְלֶיךָ, דָּגְלֶיךָ, דָּגְלֶיךָ, דָּגְלֶיךָ.</p> <p>דָּגְלִי, דָּגְלֶיךָ, דָּגְלֶיךָ, דָּגְלֶיךָ, דָּגְלֶיךָ, דָּגְלֶיךָ, דָּגְלֶיךָ, דָּגְלֶיךָ, דָּגְלֶיךָ, דָּגְלֶיךָ.</p> <p>في صيغة الجمع يتصرف كـ מֶלֶךְ</p>
<p>مفرد ...</p> <p>مجمع ...</p>	<p>דָּגָל</p> <p>דָּגְלֵיךְ</p>	<p>דָּגְלִי, דָּגְלֶיךָ, דָּגְלֶיךָ, דָּגְלֶיךָ, דָּגְלֶיךָ, דָּגְלֶיךָ, דָּגְלֶיךָ, דָּגְלֶיךָ, דָּגְלֶיךָ, דָּגְלֶיךָ.</p> <p>דָּגְלִי, דָּגְלֶיךָ, דָּגְלֶיךָ, דָּגְלֶיךָ, דָּגְלֶיךָ, דָּגְלֶיךָ, דָּגְלֶיךָ, דָּגְלֶיךָ, דָּגְלֶיךָ, דָּגְלֶיךָ.</p> <p>وقس عليه יָלַד וְלֵד , יָלְדָּה וְלֵדָה , יָלְדָּה וְלֵדָה , יָלְדָּה וְלֵדָה , יָלְדָּה וְלֵדָה , יָלְדָּה וְלֵדָה , יָלְדָּה וְלֵדָה , יָלְדָּה וְלֵדָה , יָלְדָּה וְלֵדָה , יָלְדָּה וְלֵדָה .</p> <p>מֶלֶךְ, מֶלֶכֶךְ, מֶלֶכָּה, מֶלֶכּוֹ, מֶלֶכְךָ, מֶלֶכְכֶּם, מֶלֶכְכֶּן, מֶלֶכְכֶּם, מֶלֶכְכֶּן.</p>

	الوزن	مضاف إلى اسم	مضاف إلى الضمائر
مفرد ... }	ספר كتاب	ספר	انظر ספר פתח : ספרי , ספרך ... ספרה , ספרנו , ספרכם , ... ספרן .
جمع ... }	ספרים كتب	ספריו	انظر ספרך في صيغة الجمع فتقول : ספרי , ספרוך , ספריהם , ספרינו , ספרונם , ספרונך , ספרניהם , ספרניהן .
			وقس عليه סדר نظام , ספל فنجان , יעצבنا سبط , מצבה חיים , מצח قوة , מציץ עזוב .
מفرد ... }	עגל عجل	עגל	עגלו , עגלה , עגלה , עגלו , عגלה , עגלנו , عגلكم , عגلكون , عולם , عגלות .
جمع ... }	עגלים عجول	עגליו	עגלי , עגלוק , עגלוק , עגליו , عגلوله , עגלונם , عגلونكم , عגليونك , عגلولهم , عגلولهن .
			وقس عليه אבר جناح ، عضو ، חדר حجرة חלב شحم ، עדר قطيع ، سرب ، עשב عشب . וכלها أسماء فاؤها حرف خلق .
מפד ... }	צרה حاجة	צרה	צרתי , צרתי , צרתי , צרתי , צרה , צרנו , צרכם , צרכון , צרכם , צרכן .
جمع ... }	צרכים حوائج	צרכיו	צרכי , צרכוק , צרכוק , צרכיו , צרכיה , צרכונם , צרכונם , צרכונך , צרכיהם , צרכיהן .
			وقس عليه קדש قداسة ، طهارة ، אהל خيمة ، אין أذن ، חדש شهر .

مضاف الى الضمائر	مضاف الى اسم	الوزن	
<p>נַעֲרִי, נַעֲרֶךָ, נַעֲרֶךְ, נַעֲרֹ, נַעֲרָה, נַעֲרֶנּוּ, נַעֲרֶכֶם, נַעֲרֶכֶן, נַעֲרֶם, נַעֲרֹן.</p> <p>נַעֲרִי, נַעֲרֶיךָ, נַעֲרֶיךָ, נַעֲרֹי, נַעֲרָיָה, נַעֲרֶנּוּ, נַעֲרֶיכֶם, נַעֲרֶיכֶן, נַעֲרֶיכֶם, נַעֲרֶיכֶן.</p> <p>وقس عليه بـعـلـ صاحب, שַׁעַר בֹּאֵה, שַׁעַר, שַׁעַר זֹרֵעַ, שַׁחַר בַּיָּם, שַׁחַר שִׁמְשׁ, בְּחֹל גְּדוֹל מַא.</p>	נַעֲר	נַעֲר נַעֲרָה	<p>مفرد ...</p> <p>جمع ...</p>
<p>תַּאֲרִי, תַּאֲרֶךְ, תַּאֲרֶךְ, תַּאֲרֹ, תַּאֲרָה, תַּאֲרֶנּוּ, תַּאֲרֶכֶם, תַּאֲרֶכֶן, תַּאֲרֶם, תַּאֲרֹן.</p> <p>תַּאֲרִי, תַּאֲרֶיךָ, תַּאֲרֶיךָ, תַּאֲרֹי, תַּאֲרָיָה, תַּאֲרֶנּוּ, תַּאֲרֶיכֶם, תַּאֲרֶיכֶן, תַּאֲרֶיכֶם, תַּאֲרֶיכֶן.</p> <p>وقس عليه زحـر بهاء, כֹּחֶר מֶה, כֹּחֶל מַעַל, כֹּחֶר רִשּׁוּעַ.</p>	תַּאֲר	תַּאֲר תַּאֲרָה	<p>مفرد ...</p> <p>جمع ...</p>
<p>נִצְחִי, נִצְחֶיךָ, נִצְחֶיךָ, נִצְחֹי, נִצְחֵיךָ, נִצְחֵיךָ, נִצְחֵיךָ, נִצְחֵיךָ, נִצְחֵיךָ, נִצְחֵיךָ.</p> <p>נִצְחִי, נִצְחֵיךָ, נִצְחֵיךָ, נִצְחֵיךָ, נִצְחֵיךָ, נִצְחֵיךָ, נִצְחֵיךָ, נִצְחֵיךָ, נִצְחֵיךָ, נִצְחֵיךָ.</p> <p>وقس عليه يـبـع وباء, יִבֵּעַ חֹדֶשׁ, יִבֵּעַ חֹדֶשׁ, יִבֵּעַ חֹדֶשׁ, יִבֵּעַ חֹדֶשׁ, יִבֵּעַ חֹדֶשׁ.</p>	נִצְח	נִצְח נִצְחָה	<p>مفرد ...</p> <p>جمع ...</p>
<p>נִצְחִי, נִצְחֵיךָ, נִצְחֵיךָ, נִצְחֵיךָ, נִצְחֵיךָ, נִצְחֵיךָ, נִצְחֵיךָ, נִצְחֵיךָ, נִצְחֵיךָ, נִצְחֵיךָ.</p> <p>נִצְחִי, נִצְחֵיךָ, נִצְחֵיךָ, נִצְחֵיךָ, נִצְחֵיךָ, נִצְחֵיךָ, נִצְחֵיךָ, נִצְחֵיךָ, נִצְחֵיךָ, נִצְחֵיךָ.</p> <p>وقس عليه يـبـع وباء, יִבֵּעַ חֹדֶשׁ, יִבֵּעַ חֹדֶשׁ, יִבֵּעַ חֹדֶשׁ, יִבֵּעַ חֹדֶשׁ, יִבֵּעַ חֹדֶשׁ.</p>	נִצְח	נִצְח נִצְחָה	<p>مفرد ...</p> <p>جمع ...</p>

[illegible]

מזאף אלל זמאיר	מזאף אלל אסם	לולזן	
גדולל , גדולק , גדולק , גדולל , גדולק , גדולל , גדולק , גדולק , גדולק , גדולל .	גדול	גדול כביר	מפרד ...
גדולל , גדולק , גדולק , גדולל , גדולק , גדולל , גדולק , גדולק , גדולק , גדולל .	גדולל	גדולל כביר	כע ...
וקס עללל שלולם סללם , כבול שרל , אכרלם , שלולן פרל , סרור .			
גנב , גנב , גנב , גנב , גנב , גנב , גנב , גנב , גנב , גנב .	גנב	גנב לס , סארק	מפרד ...
גנב , גנב , גנב , גנב , גנב , גנב , גנב , גנב , גנב , גנב .	גנב	גנב לסולס	כע ...
וקס עללל חרל חפר , פרל פארס , סכל חלל גכל חלל , חפר חמר , מלח נולל , גנר נכר .			
פקיד , פקיד , פקיד , פקיד , פקיד , פקיד , פקיד , פקיד , פקיד , פקיד .	פקיד	פקיד וקל מלח	מפרד ...
פקיד , פקיד , פקיד , פקיד , פקיד , פקיד , פקיד , פקיד , פקיד , פקיד .	פקיד	פקיד וקל	כע ...
וקס עללל שלכיר עמל , מלכור , שלכיר בקל , לכשיר ענל , גכיר סלד , גסלד אמל , וזלר וזלר , גלד זעלם , שרלל .			

מזכיר אל الؑمائر	מזכיר אל اسم	الوزن	
<p>עֲרִי, עֲרִיךְ, עֲרִיךְ, עֲרִי, עֲרִיךָ, עֲרִיךָ, עֲרִיכִי, עֲרִיכֶם, עֲרִיכֶן, עֲרִיכֶם, עֲרִיכֶן.</p> <p>עֲרִי, עֲרִיךְ, עֲרִיךְ, עֲרִיךְ, עֲרִי, עֲרִיךָ, עֲרִיכִי, עֲרִיכֶם, עֲרִיכֶן, עֲרִיכֶם, עֲרִיכֶן.</p> <p>وقس عليه حشر أصم</p>	<p>עֲרִי</p> <p>עֲרִי</p>	<p>עֲרִי أعمى</p> <p>עֲרִי عميان</p>	<p>مفرد ...</p> <p>جمع ...</p>
<p>שָׁדוּ, שָׁדֶךְ, שָׁדֶךְ, שָׁדוּ, שָׁדֶךְ, שָׁדֶךְ, שָׁדֶנּוּ, שָׁדֶכֶם, שָׁדֶכֶן, שָׁדֶכֶם, שָׁדֶכֶן.</p> <p>שָׁדֶנּוּ, שָׁדֶכֶם, שָׁדֶכֶן, שָׁדֶכֶם, שָׁדֶכֶן, שָׁדֶכֶם, שָׁדֶכֶם, שָׁדֶכֶן, שָׁדֶכֶם, שָׁדֶכֶן, שָׁדֶכֶם, שָׁדֶכֶן.</p> <p>وقس عليه مطفح عصا, مأكلة مواشى, كلفة قصبة, محذف لام الفعل عند التصريف</p>	<p>שָׁדֶךְ</p> <p>שָׁדֶךְ</p>	<p>שָׁדֶךְ حق</p> <p>שָׁדֶךְ حقول</p>	<p>مفرد ...</p> <p>جمع ...</p>
<p>זִיתוּ, זִיתֶךְ, זִיתֶךְ, זִיתוּ, זִיתֶךְ, זִיתֶךְ, זִיתֶנּוּ, זִיתֶכֶם, זִיתֶכֶן, זִיתֶכֶם, זִיתֶכֶן.</p> <p>זִיתוּ, זִיתֶךְ, זִיתֶךְ, זִיתֶךְ, זִיתוּ, זִיתֶךְ, זִיתֶנּוּ, זִיתֶכֶם, זִיתֶכֶן, זִיתֶכֶם, זִיתֶכֶן.</p> <p>وقس عليه زيتون, مقطرة, عاين (عائنه مثنى) لؤلؤ ليل.</p>	<p>זִית</p> <p>זִית</p>	<p>זִית زيتونة</p> <p>זִית زيتون</p>	<p>مفرد ...</p> <p>جمع ...</p>

מזאף אלל الضمائر	مضاف إلى اسم	الوزن	
ביתו , ביתך , ... ביתה , ... مثل בית	בית	בית بيت	مفرد ...
בתי , בתיך , בתיך , בתי , בתי , בתינו , בתיכם , בתיכן , בתיהם , בתיהן	בתי	בתיים بيوت	جمع ...
אני , אנך , אנך , אני , אנך . אננו , אנכם , אנכן , אנם , אנן .	אני	אני ظلم ، مشقة	مفرد ...
אני , אנך , אנך , אנך , אנך , אננו , אנכם , אנכן , אניהם , אניהן	אני	אננים مشقات	جمع ...
وقس عليه بمرح موت , עול שר , אה תור דור , אור נור , דור גיל , עול ניר .			
דבי , דבך , דבך , דב , דבה ' , דבנו , דבכם , דבכן , דבם , דבן .	דב	דב دب	مفرد ...
דבי , דבך , דבך , דב , דב , דבנו , דבכם , דבכן , דביהם , דביהן	דבי	דבים أدباب	جمع ...
وقس عليه أن قانون ، فرض , כל כל , רב معظم .			

الوزن	مضاف إلى اسم	مضاف إلى الضمائر
<p>مفرد ...</p> <p>جمع ...</p>	<p>עת</p> <p>עת</p>	<p>עֵתִי , עֵתְךָ , עֵתְךָ , עֵתוֹ , עֵתָהּ , עֵתְנוּ , עֵתְכֶם , עֵתְכֶן , עֵתָם , עֵתָן .</p> <p>עֵתִי , עֵתְךָ , עֵתְךָ , עֵתוֹ , עֵתָהּ , עֵתְנוּ , עֵתְכֶם , עֵתְכֶן , עֵתָם , עֵתָן .</p>
<p>مفرد ...</p> <p>جمع ...</p>	<p>עֵת</p> <p>עֵתִים</p>	<p>وقس عليه יֵצֵן (שֵׁנִים , שֵׁנִי) سن , יָב לב , قلب</p> <p>יָא לطف , جمال , יָא قن , عش ,</p> <p>פֶּת لقمة .</p>
<p>مفرد ...</p> <p>جمع ...</p>	<p>עֵט</p> <p>עֵט</p>	<p>עֵטִי , עֵטְךָ , עֵטְךָ , עֵטוֹ , עֵטָהּ , עֵטְנוּ , עֵטְכֶם , עֵטְכֶן , עֵטָם , עֵטָן .</p> <p>עֵטִי , עֵטְךָ , עֵטְךָ , עֵטוֹ , עֵטָהּ , עֵטְנוּ , עֵטְכֶם , עֵטְכֶן , עֵטָם , עֵטָן .</p>
<p>مفرد ...</p> <p>جمع ...</p>	<p>עֵט</p> <p>עֵטִים</p>	<p>وقس عليه יַד شاهد , יַד أجني , יַד شجر ,</p> <p>יַד وُخ .</p>
<p>مفرد ...</p> <p>جمع ...</p>	<p>גִּדִּי</p> <p>גִּדִּי</p>	<p>גִּדִּי , גִּדְךָ , גִּדְךָ , גִּדוֹ , גִּדָּהּ , גִּדְנוּ , גִּדְכֶם , גִּדְכֶן , גִּדָם , גִּדָן .</p> <p>גִּדִּי , גִּדְךָ , גִּדְךָ , גִּדוֹ , גִּדָּהּ , גִּדְנוּ , גִּדְכֶם , גִּדְכֶן , גִּדָם , גִּדָן .</p>
<p>مفرد ...</p> <p>جمع ...</p>	<p>גִּדִּי</p> <p>גִּדִּים</p>	<p>وقس عليه יָבִי ظي , פָּלו (פָּלוֹם) آنية , פָּלו جردل ,</p> <p>פָּרו تمر .</p>

٢ - الاسم المؤنث

الوزن	مضاف إلى اسم	مضاف إلى الضمائر
مفرد ...	בְּרָכָה بركة	בְּרָכָתִי ... יִתְּכֶם כִּי תִּמְלֹךְ.
جمع ...	בְּרָכוֹת بركات	אֲנִי בְּרָכָה בְּכֹחַ הַיָּד הַיְּמָנִית ... בְּרָכוֹתִי , בְּרָכוֹתֶיךָ , בְּרָכוֹתֵינוּ אֵל.
مفرد ...	בְּשׂוּרָה بشرى	בְּשׂוּרָתִי , בְּשׂוּרָתְךָ ... אֲנִי בְּרָה בְּכֹחַ הַיָּד הַיְּמָנִית
جمع ...	בְּשׂוּרוֹת بشائر	אֲנִי בְּרָה בְּכֹחַ הַיָּד הַיְּמָנִית ... בְּשׂוּרוֹתִי , בְּשׂוּרוֹתֶיךָ , בְּשׂוּרוֹתֵינוּ אֵל.
مفرد ...	תּוֹעֲבָה مكروهة	תּוֹעֲבָתִי , תּוֹעֲבָתְךָ , תּוֹעֲבָתְךָ , תּוֹעֲבָתְךָ , תּוֹעֲבָתְךָ , תּוֹעֲבָתְךָ , תּוֹעֲבָתְךָ , תּוֹעֲבָתְךָ , תּוֹעֲבָתְךָ , תּוֹעֲבָתְךָ ,
جمع ...	תּוֹעֲבוֹת مكروهات	תּוֹעֲבוֹתִי , תּוֹעֲבוֹתֶיךָ , תּוֹעֲבוֹתֵינוּ , תּוֹעֲבוֹתֵינוּ , תּוֹעֲבוֹתֵינוּ , תּוֹעֲבוֹתֵינוּ , תּוֹעֲבוֹתֵינוּ , תּוֹעֲבוֹתֵינוּ ,
مفرد ...	מִתְּנָה هبة	מִתְּנָתִי , מִתְּנָתְךָ , מִתְּנָתְךָ , מִתְּנָתְךָ , מִתְּנָתְךָ , מִתְּנָתְךָ , מִתְּנָתְךָ , מִתְּנָתְךָ , מִתְּנָתְךָ , מִתְּנָתְךָ ,
جمع ...	מִתְּנּוֹת هبات	מִתְּנּוֹתִי , מִתְּנּוֹתֶיךָ , מִתְּנּוֹתֵינוּ , מִתְּנּוֹתֵינוּ , מִתְּנּוֹתֵינוּ , מִתְּנּוֹתֵינוּ , מִתְּנּוֹתֵינוּ , מִתְּנּוֹתֵינוּ ,

מזכר אל הזכר	מזכר אל שם	הזכר	
<p>עֲמִירְתִּי, עֲמִירְתְּךָ, עֲמִירְתְּךָ, עֲמִירְתְּךָ, עֲמִירְתְּךָ, עֲמִירְתְּנוּ, עֲמִירְתְּכֶם, עֲמִירְתְּכֶן, עֲמִירְתְּכֶם, עֲמִירְתְּכֶן,</p>	עֲמִירְתִּי	עֲמִירְתִּי אֶמֶלֶל	מִפְרָד ...
<p>עֲמִירְתִּי, עֲמִירְתְּךָ, עֲמִירְתְּךָ, עֲמִירְתְּךָ, עֲמִירְתְּךָ, עֲמִירְתְּנוּ, עֲמִירְתְּכֶם, עֲמִירְתְּכֶן, עֲמִירְתְּכֶם, עֲמִירְתְּכֶן, עֲמִירְתְּכֶן.</p>	עֲמִירְתִּי	עֲמִירְתִּי אֶמֶלֶל	כִּסְפִּי ...
<p>מִלְחָמָתִי, אֲנִי עֲמִירְתִּי, מִלְחָמָתְנוּ, אֲנִי עֲמִירְתִּי.</p>	מִלְחָמָתִי	מִלְחָמָתִי מִעֲרָכָה חִבּוּב	מִפְרָד ...
<p>מִלְחָמָתִי, מִלְחָמָתְךָ, מִלְחָמָתְךָ, מִלְחָמָתְךָ, מִלְחָמָתְךָ, מִלְחָמָתְנוּ, מִלְחָמָתְכֶם, מִלְחָמָתְכֶן, מִלְחָמָתְכֶם, מִלְחָמָתְכֶן, מִלְחָמָתְכֶן.</p>	מִלְחָמָתִי	מִלְחָמָתִי מִעֲרָכָה חִבּוּב	כִּסְפִּי ...
<p>גִּלְדִּי, גִּלְדְּךָ, גִּלְדְּךָ, גִּלְדְּךָ, גִּלְדְּךָ, ... גִּלְדְּנוּ, גִּלְדְּכֶם, גִּלְדְּכֶן, ...</p>	גִּלְדִּי	גִּלְדִּי סִי	מִפְרָד ...
<p>גִּלְדִּי, גִּלְדְּךָ, גִּלְדְּךָ, גִּלְדְּךָ, גִּלְדְּךָ, ...</p>	גִּלְדִּי	גִּלְדִּי סִי	כִּסְפִּי ...

מזאף אלל הזמאז	מזאף אלל اسم	الوزن	
<p>פּרָתִי , פּרָתֶךָ , פּרָתְךָ , פּרָתוֹ , פּרָתָה • פּרָתְנוֹ , פּרָתְכֶם , פּרָתְכֶן , פּרָתְם , פּרָתֶן •</p> <p>פּרוֹתִי , פּרוֹתֶיךָ , פּרוֹתְךָ , פּרוֹתוֹ , פּרוֹתָה , פּרוֹתְנוֹ , פּרוֹתְכֶם , פּרוֹתְכֶן , פּרוֹתְם , פּרוֹתֶן •</p> <p>وقس عليه كمه حصاد ، كمه منبر ، كمه شدة . ضيفة .</p>	<p>פּרָת</p> <p>פּרוֹת</p>	<p>פּרָה بقرة</p> <p>פּרוֹת بقرات</p>	<p>مفرد ...</p> <p>جمع ...</p>
<p>שְׁפָתִי , שְׁפָתֶךָ , שְׁפָתְךָ , שְׁפָתוֹ , שְׁפָתָה , שְׁפָתְנוֹ , שְׁפָתְכֶם , שְׁפָתְכֶן , שְׁפָתְם , שְׁפָתֶן •</p> <p>يتصرف ك فרות في صيغة الجمع</p>	<p>שְׁפָת</p> <p>שְׁפָת</p>	<p>שְׁפָה لغة . شفة</p> <p>שְׁפָת لغات</p>	<p>مفرد ...</p> <p>جمع ...</p>
<p>שְׁפָתִי , שְׁפָתֶיךָ , שְׁפָתְךָ , שְׁפָתוֹ , שְׁפָתָה , שְׁפָתְנוֹ , שְׁפָתְכֶם , שְׁפָתְכֶן , שְׁפָתְם , שְׁפָתֶן •</p>	שְׁפָתִי	שְׁפָתִים شفتان	مثنى ...
<p>מִטָּתִי , מִטָּתֶךָ , מִטָּתְךָ , מִטָּתוֹ , מִטָּתָה , מִטָּתְנוֹ , מִטָּתְכֶם , מִטָּתְכֶן , מִטָּתְם , מִטָּתֶן •</p> <p>מטותי , מטותיך , מטותיך , מטותיו , מטותיה , מטותינו , מטותיכם , מטותיכן , מטותיהם , מטותיהן •</p>	<p>מִטָּת</p> <p>מטות</p>	<p>מִטָּה سرير نعش</p> <p>מטות سرائر نعوش</p>	<p>مفرد ...</p> <p>جمع ...</p>

الوزن	مضاف الى اسم	مضاف الى الضمائر
<p>مفرد ...</p> <p>شكנה جارة</p>	شكنت	<p>شكنتي , شكنتך , شكنتך , شكنتو , شكنتها , شكنتנו , شكنتכם , شكنتכן , شكنتם , شكنتن .</p>
<p>جمع ...</p> <p>شكنت جارات</p>	شكنت	<p>شكنتي , شكنتך , شكنتך , شكنتو , شكنتها , شكنتנו , شكنتכם , شكنتכן , شكنتهم , شكنتهن .</p>
<p>مفرد ...</p> <p>شملت ثوب</p>	شملت	<p>شملتني , شملتך , شملتو , ... شملتנו , شملتכן , ... شملتن .</p>
<p>جمع ...</p> <p>شملت أثواب</p>	شملت	<p>شملتني , شملتך , شملتو , ... شملتها , شملتנו , ... شملتهن .</p>
		<p>وقس عليه شفتها جارية , شفتها سهل . وادی شفتها سرور .</p>

٣ — تصريف بعض الأسماء الشاذة

الوزن	مضاف إلى اسم	مضاف الى الضمائر
مفرد ...	أب	أبي، أبوك، أبينا، أبوكم
جمع ...	آباء	آبائنا، آباؤكم، آباؤهم، آباؤهن
مفرد ...	أخ	أخي، أخوك، أخينا، أخوكم
جمع ...	إخوان	إخواننا، إخوانكم، إخوانهم، إخوانهن

מזכיר אל الضمائر	مضاف إلى اسم	الوزن	
<p>פִּי, פִּיה, פִּיה, פִּיה, פִּיה</p> <p>פִּינוּ, פִּיכֶם, פִּיכֶן, פִּיהֶם, פִּיהֶן.</p> <p>פִּיֹתִי, פִּיֹתֶיהָ, פִּיֹתֶיהָ, פִּיֹתֶיהָ, פִּיֹתֶיהָ</p> <p>פִּיֹתֶינוּ, פִּיֹתֶיכֶם, פִּיֹתֶיכֶן, פִּיֹתֶיהֶם, פִּיֹתֶיהֶן.</p>	<p>פִּי</p> <p>פִּיֹת</p>	<p>פִּה</p> <p>פִּמ</p> <p>פִּיֹת או</p> <p>אִפִּים</p>	<p>مفرد ...</p> <p>جمع ...</p>
<p>אִישִׁי... וְכֻלָּם : אִנְשִׁים (אִנְשִׁי בְּחַלָּה הַיְּמִינִית)</p> <p>אִנְשִׁי : אִנְשִׁיכֶם, אִנְשִׁיכֶן.</p>	<p>אִישׁ</p>	<p>אִישׁ</p> <p>רֶגֶל</p>	<p>مفرد ...</p>
<p>אִשְׁתִּי, אִשְׁתֶּךָ... וְכֻלָּם : נָשִׁים (נָשִׁי בְּחַלָּה הַיְּמִינִית)</p> <p>אִשְׁתֶּךָ (אִשְׁתֶּךָ) : נָשִׁי, נָשִׁיכֶם, נָשִׁיכֶן.</p>	<p>אִשְׁת</p>	<p>אִשְׁת</p> <p>אִמְרָא</p>	<p>مفرد ...</p>
<p>בָּתִּי, בָּתֶּךָ... וְכֻלָּם : בָּנוֹת (בָּנוֹת בְּחַלָּה הַיְּמִינִית)</p> <p>בָּתֶּךָ (בָּתֶּךָ) : בָּתִּי, בָּתִּיכֶם, בָּתִּיכֶן.</p>	<p>בַּת</p>	<p>בַּת</p> <p>בִּת</p>	<p>مفرد ...</p>
<p>שִׁי, שִׁיה, שִׁיה, שִׁי או שִׁיהֶם, שִׁיהֶן</p> <p>שִׁינִי, שִׁיכֶם... כֵּן, שִׁיכֶם, שִׁיכֶן.</p> <p>שִׁיֹתִי, שִׁיֹתֶיהָ, שִׁיֹתֶיהָ, שִׁיֹתֶיהָ, שִׁיֹתֶיהָ</p> <p>שִׁיֹתֶינוּ, שִׁיֹתֶיכֶם, שִׁיֹתֶיכֶן, שִׁיֹתֶיהֶם, שִׁיֹתֶיהֶן.</p>	<p>שִׁי</p> <p>שִׁיֹת</p>	<p>שִׁי</p> <p>שִׁיֹת</p> <p>שִׁיֹת</p>	<p>مفرد ...</p> <p>جمع ...</p>

الستة الثانية

الفعل - הפעל

تقسيم الفعل إلى ماض وحال ومستقبل وأمر - זמני הפעל

ينقسم الفعل إلى ماض זמן עבר وحال זמן הנה ومستقبل זמן לעתיד وأمر צווי.

فالماض זמן עבר ما يدلّ على حدوث شيء في زمن مضى قبل التكلم .
مثل : כתב (كُتِبَ).

والحال זמן הנה ما يدلّ على حدوث شيء في زمن التكلم .
مثل : אני כותב (أنا كاتبٌ الآن).^(١)

والمستقبل זמן לעתיד ما يدلّ على حدوث شيء بعد زمن التكلم .
مثل : יכתב (يُكْتَبُ).

والأمر צווי ما يطلب به حصول شيء بعد زمن التكلم .
مثل : כתב (اكتب).

---

(١) وهو ما يقابله في بعض أحواله اسم الفاعل في العربية ، وسيأتي الكلام عن ذلك فيما بعد .

اللازم والمتعدى — فعل עזמד — فعل יוצא

ينقسم الفعل إلى لازم وعزמד ومتعد يוצא :

فاللازم ما ليس له مفعول مثل : יוסף נשכב (رقد يوسف) ومثل : עצמד (وقف) و הלך (ذهب).

والمتعدى ما كان له مفعول واحد أو مفعولان . ففي נד אכל את הלחם (أكل جاداً الخبز) الفعل אכל متعد لواحد . وفي שלמה האכיל את נד את הלחם (أكل سليمان جاداً الخبز) الفعل האכיל متعد لاثنين .

وإذا زيد في أول الثلاثي اللازم "ה" وبين عينه ولامه "י" أو ضعف ثانيه صار متعدياً لواحد مثل : עצמד و העמיד (وقف وأوقف) — שכב و השכב (رقد وأرقد) ومثل : ישן و ישן (نام وأنام) נבש ו נבש (يسس ويسس) . وإن كان متعدياً لواحد صار متعدياً لاثنين مثل : קרא و הקריא (قرأ وأقرأ) ومثل : כתב و כתב (كتب وأكتب).

وإن كان الفعل متعدياً لواحد يكون مطاوعه لازماً مثل : שברתי את הכסא (كسرت الكرسي) והכסא נשבר (فانكسر الكرسي) . وإذا كان متعدياً لاثنين كان مطاوعه متعدياً لواحد مثل : האב הלביש את בנו את הפנד (ألبس الأب ابنه الثوب) و הבן לבש את הפנד (لبس الابن الثوب).

وهناك نوع آخر من الأفعال يدعى חזר (منعكس) ويدل على فاعل ومفعول في آن واحد وعلامته زيادة حرفי ה في أول الثلاثي ويأتي على وزن התפעיל بتشديد عينه مثل : התהלל (افتخر) و התנצל (اعتذر) و התכוין (استعد).

تمرین ۱ — הבנה א.

اقرأ ما يأتي وميز الأفعال اللازمة والمتعدية والمنعكسة :

אני אוהב⁽¹⁾ את שכני⁽²⁾ הזקן והנני מתענג⁽³⁾ לראות את הנהגתו⁽⁴⁾
בכל-יום. בפקד⁽⁵⁾ השכם⁽⁶⁾ הוא קם משנתו⁽⁷⁾ מתלבש⁽⁸⁾ ומתרחץ⁽⁹⁾.
אוכל⁽¹⁰⁾ ושותה⁽¹¹⁾ דבר-מה⁽¹²⁾ והולך לעבודתו⁽¹³⁾ הוא איננו הולך לאט⁽¹⁴⁾
בדרך הזקנים רק פוסע⁽¹⁵⁾ פסיעות נסות⁽¹⁶⁾ ומהירות⁽¹⁷⁾ וכמעט⁽¹⁸⁾ שהוא
רץ. ⁽¹⁹⁾ הוא מבקש⁽²⁰⁾ לו עבודה בעיר, נושא⁽²¹⁾ משא⁽²²⁾, קונה⁽²³⁾
ומוכר⁽²⁴⁾ בשוק, ולאחרת⁽²⁵⁾ הצהרים הוא שב לביתו ונותן את מעט⁽²⁶⁾
הכסף⁽²⁷⁾ אשר השתכר⁽²⁸⁾ לאשתו הזקנה, אחרי הצהרים עובד הוא בגן
הקטן. חופר, מנקה, זורע⁽³⁰⁾ ומשקה את הזרע. אז⁽³¹⁾ הולך הוא
להתפלל, ⁽³²⁾ בימי המועדים הוא מתכסה⁽³³⁾ ומתקשט⁽³⁴⁾ סורק⁽³⁵⁾ את זקנו
הלבן⁽³⁶⁾ והארץ, ⁽³⁷⁾ מתהדר⁽³⁸⁾ בבגדי המועד והולך בנעלימות⁽³⁹⁾ לבית-
התפלה. ⁽⁴⁰⁾

المفردات

(1) أحب. (2) جارنا. (3) أسر. (4) خطته. (5) في الصباح. (6) باكرا. (7) من نومه.
(8) يلبس. (9) ويغتسل. (10) يأكل. (11) ويشرب. (12) شيئاً ما. (13) إلى عمله.
(14) رويدا — ببطء. (15) يخطو. (16) واسعة. (17) ومسرعة. (18) وتقريباً. (19) راكض —
جار. (20) باحث. (21) حامل. (22) حملاً. (23) مقتن. (24) وبائع. (25) في السوق.
(26) وعند غداء. (27) قليل. (28) النقود — الفضة. (29) إكتسب. (30) منظف. (31) حينئذ.
(32) ليصلي. (33) متجمل. (34) ومتزين. (35) يمشط. (36) البيضاء. (37) والطويلة.
(38) مبتهج — معجب. (39) بانشرائح. (40) إلى الكنيسة.

تمرین ٢ - חנוכה ב.

اكتب الأفعال الآتية وضع خطأ واحدا تحت الفعل اللازم وخطين تحت الفعل المتعدي وثلاثة خطوط تحت الفعل المنعكس :

מִכַּר (باع). יָשַׁב (جلس). לָמַד (تعلّم). הִתְעַשֵּׂר (إغتنى). זָכַר (ذَكَرَ)
צָעַק (صرخ). הִתְפַּלֵּא (استغرب - دهش). מָלַךְ (مَلَكَ). שָׁלַח (أرسل)
הִלָּךְ (ذهب). קָרָא (قرأ - نادى). הִתְחַלֵּק (انقسم). שָׁמַר (حفظ - حرس)
חָרַשׁ (حرث). נָסַע (رحل - سافر). תָּעָה (تاه).

المجَرَّد والمَزِيد - הַקָּל וְהַנוֹסֵף

ينقسم الفعل إلى مجرد קל ومزید נוסף :

فالمجرد קל ما كانت جميع حروفه أصلية. والمزید נוסף ما زيد فيه حرف أو أكثر على حروفه الأصلية.

والمجرد قسمان - ثلاثى مثل : כָּתַב (كَتَبَ) و פָּתַח (فَتَحَ) و אָמַר (قال) ورُباعى مثل : הִלָּךְ (زَعَزَعَ) צָפַץ (صَفَّرَ) כִּלְכֵּל (أَقَاتَ).

والمزید قسمان - مزید الثلاثى ومزید الرباعى : فمزید الثلاثى إما أن تكون زيادته بحرف واحد مثل : נִמְצָא (وُجِدَ) ו נִסְגַּר (قُفِّلَ) ו פִּזַּר (بִדَّرَ) ו מָלַא (تִּמֵּם) وإما بحرفين مثل : הִשָּׁכִים (بָكَرَ) ו הִקְטִיר (بִּחֶרَ) ו הִתְפַּרֵּךְ (تَبَارَكَ). و הִתְקַשֵּׁר (تَقَيَّدَ). ومزید الرباعى تكون زيادته بحرفين مثل : הִתְקַלְקַל (تَزَعَزَعَ) ו הִתְפַּלְּלָה (إِقْنَات - تَقَوَّت).

سبعة أنواع الفعل — בְּנִינֵי הַפֻּעַל

تنقسم الأفعال العبرية إلى سبعة أنواع (أوزان) בְּנִינֵים واحد منها مجرد والأخرى مزيدة وترتيبها كالاتى :

- (١) קָל (مجرد) : פָּעַל
فَعَلَ مثل: כָּתַב
- (٢) נִזְכָּר (مزید) : נִפְעַל بزيادة "נ" فى أوله
انْفَعَلَ » כָּתַב
- (٣) » (») : פָּעִיל بتشديد عينه
فَعَّلَ » כָּתַב
- (٤) » (») : פָּעַל »
فُعِّلَ » כָּתַב
- (٥) » (») : הִפְעִיל بزيادة "ה" فى أوله و"י" بين عينه ولامه
أَفْعَلَّ » הִכְתִּיב
- (٦) » (») : הִפְעַל بزيادة "ה" فى أوله
تَفَعَّلَ » הִכְתַּב
- (٧) » (») : הִתְפַּעֵל بزيادة הִתְ فى أوله
اِثְتَعَلَ » הִתְכַּתַּב

فالأول والثالث والخامس من هذه الأنواع أفعال مبنية للعلوم . والثانى والرابع والسادس أفعال مبنية للجهول . أما السابع فهو مبنى للعلوم ومبنى للجهول فى آن واحد .

تمرین ١ - הבנה: א.

ميز المجرد والمزيد في الأفعال الآتية :

- ישן (أنام) - טמן (أخفى) - האמין (آمن) - פרת (قطع) -
- עבת (عرقل) - המית (أماث) - התנצל (تخلص) - ישב (جلس) -
- הקשר (عملوه صالحًا) - התעורר (استيقظ) - התנפח (انتفخ) - בשל (طهى) -
- במים (دَمَمَ) - התקשיש (تَشْخֹשֵׁחַ) - גלגל (دَحַרַג) - התגלגל (تَدَحַרַג) -
- הקרא (أمل) - בלע (בלע) - פטפט (תרטר) - השלם (كمل) -
- התעניין (تَمَعَّنَ) - קוצר (قَصَرَ) - בשען (اعتمد على) - צלל (غرق) -
- השליך (ألقى) - אפיץ (قوى - شَجَعَ) - יצר (خلق) - בקרא (دعى) -
- הגל (شكر - سَبَّح) - ביד (أكرم) - חזק (مكَّن) - גלה (انكشف) -
- הגיש (قَرَّبَ) - גדל (كَبَّرَ) - פחד (خاف) - ברסם (قَضَمَ) -
- השתמש (أشْرَح) - התקשר (تعهد) - ספר (قص - روى) - עשה (صنع) -
- אמר (قال) - דיבר (تكلم) - חלה (بدل) - חרחר חרץ - ראה (رأى - نظر) -
- נזכר (ذَكَر).

تمرین ٢ - הבנה: ב.

بين أنواع الأفعال السابقة وعين اللازمة والمتعدية منها على نظام كالآتي :

- ישן فعل من النوع الثالث פעיל - متعد - ثلاثי .
- התעניין فعل من النوع السابع התפעיל - منعكس - רבאי .
- במים فعل من النوع الأول פעל - لازم - רבאי... الخ .

تمرین ٣ - باب ١٠ -

هات النوع الثالث من فعل אָבַד (ضَاعَ) و אָזַר (رَبَطَ) و אָחַז (قَبَضَ) و לָבַד (سَرَقَ) — לָרַע (نَقَصَ) — לָלַד (قَفَزَ) — לָבַח (ذَبَحَ) — חָנַן (شَفَقَ) יָגַע (تَعَبَ).

وهات النوع الثاني من فعل טָבַל (غاصَ) و יָדַע (عَرَفَ) و יָלַד (وَلَدَ) — כָּבַשׁ (قَهَرَ وَضَغَطَ) — כָּחַב (كَتَبَ) — מָאָס (كَرِهَ) מָלֵא (מָלֵא) — נָהַג (قَادَ).

وهات النوع السادس من فعل כָּרַח (قَطَعَ) — לָקַח (أَخَذَ) — מָלַח (مَلَحَ) — מָלַךְ (مَلَكَ) — סָכַךְ (ظَلَّلَ) עָמַד (وَقَفَ) — פָּנָה (אָנְהָ) — שָׁבַע (شَبَعَ).

وهات النوع الرابع من فعل חָכַן (وَزَنَ) — חָאָר (وَصَفَ) — שָׁרַף (أَحْرَقَ) — שָׁקַד (رَاقَبَ) — שָׁנָה (رَاجَعَ) — שָׁפַךְ (سَكَبَ) — רָקַע (بَسَطَ) — קָרַץ (قَطَعَ).

وهات النوع السابع من فعل שָׁכַח (نَسِيَ) — נִרְצָה (قُبِلَ) — רָגַז (رَنَّمَ) — רָגַז (غَضِبَ) — הִקְשָׁר (رُبَطَ) פָּרַץ (نَمָא) — פָּתַח (فُتِّחَ) — לָקַט (لَقِطَ).

وهات النوع الخامس من فعل אָדַם (أَحْمَرَّ) — אָכַל (أَكَلَ) — אָמַץ (قَوَّى) — כָּטַח (تَوَكَّلَ) — נָדַל (كَبَّرَ) — יָדַע (عَرَفَ) — סָתַר (سَتَرَ).

حروف الفعل الاضافية — אִזְמִיזוֹת הַשְּׁמוֹשׁ בַּפֻּעֵל

يضاف الى الفعل بعض الحروف تدعى الحروف الاضافية لتعيين الفاعل وجنسه وعدده .
ويجمع هذه الأحرف قولك מִשָּׁה כָּתַב אֵלַינוּ (موسى كَتَبَ لنا) .

وتنقسم إلى ثلاثة أقسام :

(١) قسم يضاف إلى آخر الفعل في زمن الماضي وعدد حروفه ستة يجمعها قولك
הִהְיִינוּ (تَهَيَّجُونَ) مثل : כָּתַבְתָּ (كَتَبْتَ) و כָּתַבְנוּ (كَتَبْنَا) و כָּתַבְתָּ
(كَتَبْتُ) و כָּתַבְתָּ (كَتَبْتُ) و כָּתַבְתֶּם (كَتَبْتُمْ) و כָּתַבְתֶּן (كَتَبْتُنَّ) .

(٢) وقسم يدخل على الفعل في زمن الاستقبال . فمنه ما يدخل على الفعل في أوله وعدد
حروفه أربعة وتجمعها كلمة אֵינָם (متين) ومنه ما يضاف إلى الفعل في آخره وعدد حروفه
أربعة أيضا تجمعها كلمة יֵנָה (حامية) مثل : אֶ-כָּתַב (أُكْتُبُ) و ת-כָּתַב (تَكْتُبُ هـ)
و ת-כָּתַבְוּ (تَكْتُبُونَ) و ת-כָּתַבְנָה (يَكْتُبْنَ) .

(٣) وقسم يدخل على الفعل أو على المصدر وحكمه تحكم حروف النسب في الاسم وعدد
حروفه سبعة يجمعها قولك שָׁוֶה בְּכֻלָּם (متساو مع كلهم) .

صيغ الفعل — גִּזְרֵי הַפֻּעֵל

يأتى الفعل الثلاثى العبرى على وزن פֻּעֵל أى أن فاءه تكون مشكلة بالقامص (פ) وعينه
بالبتاح (-) ولامه ساكنة مثل : כָּתַב و שָׁמַר و סָגַר . وقد يختلف هذا الوزن
بحسب اختلاف صيغ الفعل .

وللفعل العبرى خمس صيغ مختلفة تسمى **גזרות** من **גזרה** (صيغة) :

(١) صيغة الفعل السالم : **גזרת השלמים** وهى إذا كان الفعل خاليا من حروف العلة (**אֶהְיֶה**) والتضعيف مثل : **פָּתַח** (فَتَحَ) و **דָּרַשׁ** (طَلَّبَ) و **לָמַד** (تَعَلَّمَ).

(٢) صيغة الفعل المعتل : **גזרת הנכים** وتشمل الأفعال التى كان أحد حروفها حرف علة وتنقسم إلى ثلاثة أقسام :

(١) المعتل الفاء بالألف : **נָחַי "פ" א"** مثل : **אָמַר** (قَالَ) وهذا ما يقابله المثال فى العربية

» » : » » **ה** » **הָלַךְ** (ذَهَبَ)

» » : » » **י** » **יָרַד** (نَزَلَ)

(ب) المعتل العين بالواو : **נָחַי "ע" ו"** مثل : **קוּם** (قُمْ) ويقابله الأجوف فى العربية

» » : » » **י** » **שָׁיר** (غَنَّ)

(ج) المعتل اللام بالألف : **נָחַי "ל" א"** مثل : **קָרָא** (قرأ) ويقابله الناقص فى العربية

» » : » » **ה** » **בָּנָה** (بَنَى)

(٣) صيغة الفعل المضعف : **גזרת הכפולים** وهى صيغة الفعل الذى تكون عينه ولامه من جنس واحد مثل : **סָבַב** (أَحَاطَ) و **הָמַם** (هَاجَ) و **כָּלַל** (جَمَعَ).

(٤) صيغة الفعل الناقص^(١) : **גזרת הנחסרים** وهى صيغة الفعل الذى تكون فائده **"ל"** أو **"ל"** ويدعى هذا الفعل ناقصا لسقوط فائه فى زمن الاستقبال مثل : **יָמַן** و **יָמַן** (أعطى ويعطى) و **לָקַח** و **יָקַח** (أَخَذَ وَيَأْخُذُ) و **יָטַע** و **יָטַע** (غرس ويغرس) :

(٥) صيغة الفعل المركب : **גזרת המרכבים** وهى صيغة الأفعال التى تنسب إلى صيغتين فى آن واحد مثل : **הָיָה** (كان) و **יָשָׂא** (حَمَلَ) و **יָטָה** (مَالَ) و **יָרָה** (قَذَفَ) و **כָּא** (جاء — دَخَلَ) .

(١) الناقص العبرى — وهو غير الناقص العربى .

תמרים 1 - חנוכה א.

בין صيغ الأفعال الآتية واذكر أسماءها العبرية :

- פָּחַד (اختار) - פָּרַח (فَرَّ) - נָאָה (تَكَبَّر) - שָׁב (رَجَعَ) - נָלַח (هَجَرَ) -
 קָם (قَامَ) - נָסַע (رَحَلَ) - אָכַל (أَكَلَ) - אָשָׁם (أَخْطَأَ) - יָצָא (خَرَجَ) -
 לָאָה (تَعَبَ) - סָבַל (حَمَلَ) - קָפָא (تَجَدَّد) - אָפָה (خَبَزَ) - רָוַן (غَنَى) -
 מָרַד (قَاسَ) - רָאָה (رَأَى) - הִבִּין (أَدْرَكَ - فَهَمَ) - מָצָא (وَجَدَ) -
 נָקָה (نَظَّفَ) - אָבָה (رَضِيَ) - נָלַל (دَحْرَجَ) - נָרַר (جَرَّ) - צָעַק (صَرَخَ) -
 נָר (سَكَنَ) - דָּאָה (طَارَ) - פָּלַל (ظَنَّ) - זָבַח (ذَبَحَ) - נִנֵּש (اقْتَرَبَ) -
 נָלַל (هَطَّلَ) - כָּפַר (كَفَرَ) - כָּפַף (طَاطَأَ) - מָלַל (كَلَّمَ) - סָלַח (سَاحَ) -
 מָת (مَاتَ) - מָצָץ (مَصَّ) - נָטַש (تَرَكَ) - צָלָה (صَلَّى - شَوּוּ) -
 צָרַר (صَرَّ) - יָשַׁב (جَلَسَ) - הָרַס (הִדָּם) .

תמרים 2 - חנוכה ב.

האן המגורד מן الأفعال الآتية :

- הִלְבִּין - לָבַשׁ - נִלְקַח - בָּשַׁל - הִקְרִיא - נִעֲבַד - הִתְפַּלֵּל - הִרְבָּה -
 שָׁלַח - נִטְבַּע - נֶאֱכַל - הִלְבַּשׁ - הִתְקַבֵּל - פָּתַח - הִעֲנִישׁ - נֶאֱחַז - הִצְלִיחַ -
 הִתְקַשֵּׁר - הִשְׁבִּית - נִרְפָּא - נִרְפָּה - הִעֲבִיד - הִעֲבִיר - חָנַט - הִתְחַלֵּץ - סִבֵּב -
 נִלְד - נִשְׁבַּע - הִתְלַכֵּד - טָבַע .

تصريف الأفعال — בבית הפעלים

(١) النوع الأول (المجرد) — בבית הפעל

الزمن الماضي — בבית הפעל

سبق أن تكلمنا عن الحروف التي تضاف إلى الفعل الماضي في آخره والتي تقوم مقام ضمائر الرفع لتعيين الفاعل وجنسه وعدده وقلنا إن عدد هذه الحروف ستة يجمعها قولك **היהימוך** . وإليك كيفية استعمالها :

(١) صيغة الفعل السالم — בזרת השלמים

يأتي الفعل السالم على ثلاثة أوزان : **פעל (فعل)** و **פעל (فعل)** و **פעל (فعل)** .

١ — وزن פעל (فعل) — مثل : **שבר (كسر)** :

عوضا عن אני	يضاف תי	في آخر الفعل فتقول :	שבר-תי	(كسرتُ) .
» אתה	» ה	» » »	שבר-ה	(كسرتَ) ^(١)
» אף	» ה	» » »	שבר-ה	(كسرتِ) .
» הוא	لا يضاف حرف في آخر الفعل	» שבר	(كسرَ) .	
» היא	يضاف ה	في آخر الفعل فتقول :	שבר-ה	(كسرتِ) .
» אנחנו	» נו	» » »	שבר-נו	(كسرنا) .
» אתם	» תם	» » »	שבר-תם	(كسرْتُم) .
» אתן	» תן	» » »	שבר-תן	(كسرْتُنَّ) .
» הם	» ו	» » »	שבר-ו	(كسروا) .
» הן	» ו	» » »	שבר-ו	(كسرن) .

(١) لا معنى للأفعال في اللغة العبرية .

يأتي الفعل السالم في الزمن الماضي على وزن **פִּעֲלָהֶם** و **פִּעֲלָהֶן** للمخاطبين والمخاطبات
أى أن فاءه تشكل بالسكون المتحرك (**שָׁאֵלָה**) عوضا عن القاص مثل : **כָּתַבְהֶם** (كتبتم)
و **כָּתַבְהֶן** (كتبتن).

وإذا كانت فاء الفعل حرفا حلقيا فانها تشكل بالحطف **פִּתַּח** (**בִּטְחָה פִּתַּח**) عوضا
عن الشفا ناع مثل : **אָכְלָהֶם** (أكلتم) و **אָכְלָהֶן** (أكلتن) — **בִּשְׁבָּהֶם**
(حسبتم) و **בִּשְׁבָּהֶן** (حسبتن) — **בָּעַמְדָּהֶם** (وقفتم) و **בָּעַמְדָּהֶן** (وقفتن) —
הִלָּכְהֶם (ذهبتم) و **הִלָּכְהֶן** (ذهبتن).

تأتي الغائبة على وزن **פִּעֲלָהּ** أى أن عين الفعل تشكل بالسكون المتحرك عوضا عن **פִּתַּח**
مثل : **כָּתְבָהּ** (كتبت).

وإذا كانت عين الفعل حرفا حلقيا فانها تشكل حينئذ بالحطف **פִּתַּח** (**בִּטְחָה פִּתַּח**) عوضا
عن الشفا ناع مثل : **שָׁאֲלָהּ** (سألت) و **אָהַבָהּ** (أحببت) و **בָּחַרָהּ** (اختارت)
و **בָּעֲלָהּ** (اشتعلت).

وفي حالة الوقف في آخر الكلام تأتي الغائبة على وزن **פִּעֲלָהּ** مثل :
כָּא הִלִּיכָה וְהָעִיר שָׁקְטָה (أتى الليل وهدأت المدينة).

ويأتي الماضي على وزن **פִּעֲלָלוּ** في حالة الغائبين والغائبات مثل : **כָּתְבוּ** (كتبوا وكتبن).

وإذا كانت عين الفعل حرفا حلقيا تشكل حينئذ بالحطف **פִּתַּח** (**בִּטְחָה פִּתַּח**) عوضا
عن الشفا ناع مثل : **שָׁאֲלוּ** (سألوا وسألن) و **אָהַבוּ** (أحبوا وأحببن)
و **בָּחַרוּ** (اختاروا واخترن) و **בָּעֲלוּ** (اشتعلوا واشتعلن).

وفي حالة الوقف في آخر الكلام تشكل عين الفعل بالقاص عوضا عن الشفا ناع
أو الشفا **פִּתַּח** ويكون الفعل على وزن **פִּעֲלָלוּ** مثل : **דִּבְּרָתִי וְלֹא**
שָׁמְעוּ (تكلمت ولم يسمعوا).

إذا كانت لام الفعل حرف ל كما هي الحال في فعل כָּרַח (قَطَعَ) و שָׁבַח (استراح) سقطت ال ל عند إسناد الفعل إلى ضمائر الرفع المتصلة : $\text{הֵי} - \text{הָ} - \text{הִי} - \text{הֵם}$ وتشدّد هذه الضمائر دلالة على حذف لام الفعل مثل :

כָּרַחְהִי (قَطَعْتُ) عوضا عن כָּרַחְתִּי

و כָּרַחְהָ (قَطَعْتَ) عوضا عن כָּרַחְתָּ

و כָּרַחְהוּ (قَطَعْتُمْ) عوضا عن כָּרַחְתֶּם

وهكذا في כָּרַחְהֶם (قَطَعْتُمْ) و כָּרַחְהֶן (قَطَعْتُنَّ) .

ويبقى الفعل على حاله الأصلية عند إسناده إلى الضمائر الأخرى مثل في כָּרַחְנוּ (قَطَعْنَا) و כָּרַחְתֶּם (قَطَعْتُمْ) .

أما إذا كانت لام الفعل حرف ל مثل : כָּחַץ (أَخَفَى) فإنها تسقط عند التقائها بضمير الرفع المتصل לָהּ ويستعاض عنها بالشدة في לָהּ الضمير فتقول :

כָּחַצְנָהּ (أَخَفَيْنَا) عوضا عن כָּחַצְנוּ وهكذا في כָּחַצְנוּ (هَرَمْنَا) عوضا عن כָּחַצְנוּ .

إذا كانت لام الفعل حرفا من حرفي ח أو ל مثل : שָׁלַח (أَرْسَلَ) و שָׁמַע (سَمِعَ) فإنها تشكل بالفتح عوضا عن أن تكون ساكنة في حالة إسناد الفعل إلى ضمير المخاطبة הָ فتقول مثلا :

שָׁלַחְהָ (أَرْسَلْتِ) عوضا عن שָׁלַחְתִּי .

و שָׁמַעְהָ (سَمِعْتِ) عوضا عن שָׁמַעְתִּי .

تمرین ۱ - חבוק: א.

ضع أمام كل فعل من الأفعال الآتية ضمير الرفع المنفصل المناسب مفردا وجمعا مثل :

רָכַב - (הוא רָכַב - הם רָכְבוּ).

שָׁמְרָתֶם - (אתם שָׁמְרָתֶם - אתה שָׁמְרָתָּ).

גָּנְבָה - שָׁלְחוּ - קָצְרָתָּ - בָּרַחְנוּ - הָרַג - אָכַלְתִּי - יִשְׁנָתָן - דִּרְכָּתָּ -
שָׁלַחָה - חָשַׁב - בָּרַחוּ - שָׁמְחָה - מְכַרְתֶּם - חָלַם - קָצְרָנוּ - דָּרָשׁוּ -
שָׁמְעָתָן - פָּתַדְתָּ - יִשְׁנָתָּ - אָמְרוּ - גָּנְבָתָּ - חָלַמְתָּן - שָׁלַחְתִּי - חָשַׁבְתָּ -
שָׁמְחָנוּ - שָׁכַחְתָּן - קָרַעְתָּן -.

تمرین ۲ - חבוק: ב.

اقرأ ما يأتي واسند الأفعال إلى ضمائر الرفع المتصلة مثل :

אֲנִי יִשְׁכַּבְתִּי בַּבַּיִת, לֹא אָכַלְתִּי, לֹא יִשְׁנָתִי, רַק לָמַדְתִּי וְכַתַּבְתִּי.

אתה ? — — — ? — — ?

את ? — — — ? — — ?

(وهكذا إلى آخر الضمائر).

אֲנִי עָבַדְתִּי בַּשָּׂדֶה, חָרַשְׁתִּי, זָרַעְתִּי, וַיְגַעַשְׁתִּי עַד הָעָרֶב.

אֲנִי הִלַּכְתִּי לְבִדִּי בַּעֲרֵב וּפָחַדְתִּי מְאֹד, וַהֲנֵה פָגַשְׁתִּי אֶת אָבִי וְשָׁמְחָתִי

שָׁמְחָה גְדוֹלָה.

אֲנִי שָׁכַבְתִּי עַל מִטָּתִי וְחָלַמְתִּי חֲלוֹם נָעִים וְכִבֵּאֲשֶׁר פָּקַדְתִּי אֶת עֵינַי,

שָׁכַחְתִּי אוֹתוֹ.

تمرین ۳ - חביון ג.

اكتب ما يأتي والحق كل فعل بضمير متصل بدلا من الضمير المنفصل ثم اشكل الفعل بالشكل المناسب :

אתמל רכב (אני) על תמורי הקטן . ראובן השוער שמר (הוא) את הקצור .
הכובסת כבס (היא) את בגדי הישן . במה כתב (הם) על הלוח השחור
אשר בבית הספר ? התלמידות לא למד (הן) את השעורים אשר נתן
(היא) להן המורה כי רקד (הן) כל-היום בגן . אנחנו למד היום בבית
הספר כי הארץ נחלקת לחמש יבשות . אנה הלך (את) אתמל עם אחיה ?

تمرین ۴ - חביון ד.

اسند الأفعال الآتية إلى ضمائر الرفع المتصلة ثم اكتبها وشكلها بالشكل المناسب :

ברח - נגב - פחן - הרג - שבת - שמע - מנע - זנח - פרת - אכל - פקד -
קשר - שפת - טמן - חפר - חשב - אהב - זרע - עסק - סרק - זרק - נבח -
דרש - חלם - שרף - הלך - בער .

٢ - وزن פָּעַל (فَعِلَ) - مثل : שָׁלַם (سَلِمَ) .

تستعمل أحيانا الصفة مجازا كفعل ماض بقصد الوجازة والاختصار فعوضا عن قولك مثلا : הוּא הָיָה לְיָקֹב (أَصْبَحَ شَيْخًا) جاز لك أن تقول : יָקֹב (شَاخ) باستعمالك الصفة יָקֹב كفعل يسند الى الضمائر ويتصرف كسائر الأفعال . وكذلك عوضا عن قولك : בְּאֵי הָיִיתִי לְשָׁלֹם (أَصْبَحْتُ سَالِمًا) تقول : שָׁלַמְתִּי (سَلِمْتُ) باعتبار الصفة وهي שָׁלֵם كفعل ماض أسند الى ضمير الرفع הִי وهكذا في שָׁלַמְתָּ (سَلِمْتَ) و שָׁלַמְתָּהּ (هَرِمْتَ) الخ .

ففي هذه الحالة يأتي الفعل المشتق من الصفة على وزن פָּעַל في حالة الغائب المفرد أى أن عينه تشكل بالصيريه (יָ) عوضا عن الپتاح وفي سائر الأحوال تشكل حروفه كالمعتاد فتقول :

مفرد	جمع
<u>שָׁלַמְתִּי</u> (سَلِمْتُ)	<u>שָׁלַמְנוּ</u> (سَلِمْنَا)
<u>שָׁלַמְתָּ</u> (سَلِمْتَ)	<u>שָׁלַמְתֶּם</u> (سَلِمْتُمْ)
<u>שָׁלַמְתָּהּ</u> (سَلِمْتَ)	<u>שָׁלַמְתֶּן</u> (سَلِمْتُنَّ)
<u>שָׁלֵם</u> (سَلِمَ)	<u>שָׁלְמוּ</u> (سَلِمُوا)
<u>שָׁלַמְתָּ</u> (سَلِمْتَ) (<u>שָׁלַמְתָּהּ</u>)	<u>שָׁלְמוּ</u> (سَلِمْنَ) (<u>שָׁלְמוּ</u>)

تمرین - הבנה:

كون أفعالا من الصفات الآتية ثم اسند كلا منها الى ضمائر الرفع المتصلة :

יָבֵשׁ - זָקֵן - רָעִיב - יָשָׁן - חָפִיץ - חָסֵר - בָּשָׁל - חָרֵד - דָּשָׁן - זָעֵף - כָּשֵׁר -

שָׁפֵל - שָׁמֵן - עָמֵל - עָצִיב - כָּבֵד - טָהוֹר - עָלִז - עָשָׂן - חָרִיב - קָרֵב -

٣ — وزن פָּלַל (فَعَّلَ) — مثل : קָטַן (صَغُرَ) :

تأتى بعض الأفعال العبرية — وهى قليلة العدد — على وزن פָּלַל بضم العين لا فى كل الأحوال عند اسنادها الى الضمائر فى زمن الماضى وإليك طريقة تصريفها :

مفرد	جمع
קָטַנְתִּי (صَغَرْتُ)	קָטַנְנוּ (صَغَرْنَا)
קָטַנְתָּ (صَغَرْتَ)	קָטַנְתֶּם (صَغَرْتُمْ)
קָטַנְתָּ (صَغَرْتَ)	קָטַנְתֶּן (صَغَرْتُنَّ)
קָטַן (صَغَرَ)	קָטַנוּ (صَغَرُوا)
קָטַנְהָ (صَغَرْتُ)	קָטַנּוּ (صَغَرْنَ)

ويلاحظ تغيير حركة عين الفعل فى קָטַנְתֶּם و קָטַנְתֶּן من حوлим إلى قماص حطوف وتبقى عين الفعل مضمومة . وهكذا تكون الحال إذا دخلت واو العطف القالبة على الفعل وتصبح فاء الفعل ممدودة مثل : יְקַטְנֶנּוּ عوضا عن יְקַטְנִנּוּ .

تمرین ١ — הבנה א."

قس على الفعل קָטַן الأفعال :

יָדַל (استطاع) — יָדַר (خاف) — יָקַשׁ (نصب شرکا) .

تمرین ٢ — הפניה ב.

اكتب ما يأتي واقلب صيغة الفعل من الحال الى الماضي :

העבודה הזאת (כבדה) מאד : האשה הענייה (שבעה ושמונה) . התלמידה
איננה (תפצה) ללמוד . השפחה (ציפה) מעבודת היום . הנערה (יכלה)
לשמר את הבית . החולה (ישנה) מעט . הצפרים (יקושות) בפח . בקיץ
(גדול) החם . הפרנזל (כבד) מאד . שמלת אחותי (ארצה) מאד . מחלת
שכני (תזקה) . אחי (רחוקים) ממני . מי המעין (טהורים) . דודיך (עשירים)
מאד . רעי! מה (יקרים) אתם לי . הפרח (רטב) מטל .

(ب) صيغة الفعل المعتل — نوزت הנחים

(١) المثال : נחי פ ومنه :

المعتل الفاء بالألف (المهموز) : נחי פ "א" مثل : אכל (אכל) .
المعتل الفاء بالهاء : נחי פ "ה" مثل : הרס (הدم) .
المعتل الفاء بالياء : נחי פ "י" مثل : ישב (جلس) .

تتصرف هذه الأفعال كالفعل السالم ولا يتغير شكلها إلا في حالة المخاطبين والمخاطبات حيث
تشكل فاء الفعل بـ (:) عوضاً عن الـ (:) فتقول مثلاً : אכלתם (أكلتم)
و הרסתן (هدمتن) .

وتسرى هذه القاعدة على الطائفتين الأوليتين من هذه الأفعال من نوع אכל و הרס
ولا تسرى على الطائفة الثالثة من نوع ישב التي تعتبر كالأفعال السالمة تماماً فتقول :
ישבתם و ישבתן مثل : שבחתם و שבחתן بدون تغيير شكل فاء الفعل .

وإليك كيفية اسنادها الى ضمائر الرفع المتصلة :

אָבִלְתִּי	(אָכַלְתִּי)	הָרַסְתִּי	(הִדְמֵתִי)	יֵשֶׁבְתִּי	(גַּלְסֵתִי)
אָבִלְתָּ	(אָכַלְתָּ)	הָרַסְתָּ	(הִדְמֵתָ)	יֵשֶׁבְתָּ	(גַּלְסֵתָ)
אָבִלְתָּ	(אָכַלְתָּ)	הָרַסְתָּ	(הִדְמֵתָ)	יֵשֶׁבְתָּ	(גַּלְסֵתָ)
אָכַל	(אָכַל)	הָרַס	(הִדְמַם)	יֵשֶׁב	(גַּלַס)
אָכַלְהָ	(אָכַלְתָּ)	הָרַסְהָ	(הִדְמֵתָ)	יֵשֶׁבְהָ	(גַּלְסֵתָ)
אָכַלְנוּ	(אָכַלְנָא)	הָרַסְנוּ	(הִדְמַנָא)	יֵשֶׁבְנוּ	(גַּלְסֵנָא)
אָכַלְתֶּם	(אָכַלְתֶּם)	הָרַסְתֶּם	(הִדְמֵתֶם)	יֵשֶׁבְתֶּם	(גַּלְסֵתֶם)
אָכַלְתֶּן	(אָכַלְתֶּן)	הָרַסְתֶּן	(הִדְמֵתֶן)	יֵשֶׁבְתֶּן	(גַּלְסֵתֶן)
אָכַלוּ	(אָכַלוּ)	הָרַסוּ	(הִדְמִיאוּ)	יֵשֶׁבוּ	(גַּלְסִיאוּ)
אָכַלוּ	(אָכַלְנָ)	הָרַסוּ	(הִדְמִנָ)	יֵשֶׁבוּ	(גַּלְסִנָ)

تمرین - הבנה

قس على هذه الأفعال . الأفعال الآتية في اسنادها إلى الضمائر في الماضي :

אָמַר — אָסַף — הָדַף — יָרַד — יָלַד — אָפַד — אָשַׁם — הָפִיךְ —
 יָצַר — אָחַז — אָסַר — הָרַג — הָלַם — יָצַק — יָעַץ — אָטַר — אָנַס —
 הָלַךְ — יָדַע — יָסַד — אָהַב — הָדַף — יָנַע — אָרַג — אָרַךְ — יָרַשׁ .

(٢) الأجوف : נָחַי "לא" ومنه :

المعتل العين بالواو : נָחַי "לא" ٦ مثل : קָם (قَامَ) ومصدره קוּם (قيام).
والمعتل العين بالياء : נָחַי "לא" ٧ مثل : נָשַׁר (غَنَّى) ومصدره נָשַׁר (غناء).

المعتل العين بالواو — נָחַי "לא" ٦

يأتى الفعل المعتل العين بالواو على ثلاثة أوزان كالفعل السالم فيأتى على وزن פָּל ו פִּל
و פִּל مثل : קָם (قَامَ) و יָמַת (مَاتَ) و בָּשָׁ (تَحَجَّلَ).

ففى الوزن الأول تشكل فاء الفعل بالقماص (ִ) فى حالة الغائب والغائبة والغائبين
مثل : קָם (قَامَ) و קָמָה (قَامَتْ) و קָמָו (قاموا) وفى باقى الأحوال تشكل فاء
الفعل بالبتاح (=) مثل : קָמָה (قُمْتُ) و קָמָו (قُمْنَا) الخ.

وفى الوزن الثانى تشكل فاء الفعل بالصيريه (ֵ) فى حالة الغائب والغائبة والغائبين
مثل : יָמַת (مَاتَ) و יָמָה (مَاتَتْ) و יָמָו (ماتوا) وفى باقى الأحوال تشكل
فاء الفعل بالبتاح (=) مثل : יָמָה (مُتُّ) و יָמָו (مُتْنَا) الخ.

وفى الوزن الثالث تشكل فاء الفعل دائماً بالحوليم (ֶ) على أصلها مثل : בָּשָׁ (تَحَجَّلَ)
و בָּשָׁה (تَحَجَّلْتُ) و בָּשָׁו (تَحَجَّلْنَا) غير أنها تشكل بالقماص (ִ) فى حالة المخاطبين
والمخاطبات בָּשָׁם (تَحَجَّلْتُمْ) و בָּשָׁן (تَحَجَّلْتُنَّ) فيبقى نطق فاء الفعل بالضممة كأصلها لالتقاء
القماص بالسكون.

وإليك كيفية إسناد هذه الأفعال إلى ضمائر الرفع المتصلة بحسب أوزانها الثلاثة :

وزن فاعل ، فعل فاعل	وزن فاعل ، فعل فاعل	وزن فاعل ، فعل فاعل
فَاعِلِي (نَجَلْتُ)	فَاعِلِي (مَتُّ)	فَاعِلِي (قُمْتُ)
فَاعِلِي (نَجَلْتَ)	فَاعِلِي (مَتَّ)	فَاعِلِي (قُمْتَ)
فَاعِلِي (نَجَلْتِ)	فَاعِلِي (مَتَّتِ)	فَاعِلِي (قُمْتِ)
فَاعِلِي (نَجَلَّ)	فَاعِلِي (مَاتَ)	فَاعِلِي (قَامَ)
فَاعِلِي (نَجَلْتِ)	فَاعِلِي (مَاتَتْ)	فَاعِلِي (قَامَتْ)
فَاعِلِي (نَجَلْنَا)	فَاعِلِي (مَتْنَا)	فَاعِلِي (قُمْنَا)
فَاعِلِي (نَجَلْتُمْ)	فَاعِلِي (مَتُّمُ)	فَاعِلِي (قُمْتُمْ)
فَاعِلِي (نَجَلْتُمْ)	فَاعِلِي (مَتَّيْ)	فَاعِلِي (قُمْتُمْ)
فَاعِلِي (نَجَلُوا)	فَاعِلِي (مَاتُوا)	فَاعِلِي (قَامُوا)

المعتل العين بالياء — فَاعِلِي لَا

يتصرف الفعل المعتل العين بالياء (فَاعِلِي) كالفعل المعتل العين بالواو من وزن فاعل
مثل : فاعل فتقول :

مفرد	جمع
فَاعِلِي (غَنَيْتُ)	فَاعِلِي (غَنَيْنَا)
فَاعِلِي (غَنَيْتَ)	فَاعِلِي (غَنَيْتُمْ)
فَاعِلِي (غَنَيْتِ)	فَاعِلِي (غَنَيْنَ)
فَاعِلِي (غَنَى)	فَاعِلِي (غَنُوا)
فَاعِلِي (غَنَتْ)	فَاعِلِي (غَنِينَ)

(٣) المعتل اللام : נָחִי ל' ومنه :

المعتل اللام بالألف : נָחִי ל' א' مثل : מָצָא (وَجَدَ) و צָמָא (عَطَشَ) .
والمعتل اللام بالهاء : נָחִי ל' ה' مثل : בָּנָה (بَنَى) .

المعتل اللام بالألف — נָחִי ל' א'

يأتى الفعل المعتل اللام بالألف :

إما على وزن פָּעַל مثل : מָצָא و קָרָא و בָּרָא وتشكل عينه بالقماص .
وإما على وزن פָּעִיל مثل : צָמָא و מָלָא و טָמָא وتشكل عينه بالصيريه .

وزن פָּעַל — مثل : מָצָא (وجد) :

مفرد	جمع
מָצָאתִי (وَجَدْتُ)	מָצָאתִי (وَجَدْنَا)
מָצָאתָ (وَجَدْتَ)	מָצָאתֶם (وَجَدْتُمْ)
מָצָאתָ (وَجَدْتَ)	מָצָאתָ (وَجَدْتَنِي)
מָצָא (وَجَدَ)	מָצָאוּ (وَجَدُوا)
מָצָאָה (وَجَدَتْ)	מָצָאוּ (وَجَدْنَ)

ويلاحظ أن لام الفعل وهى الألف (א) لا تنطق بعد حركة كبرى لأنها נח נסתר
غير أنها تظهر فى النطق فى מָצָאָה و מָצָאוּ لأنها وقعت بعد حركة صغرى فهى فى هذه
الحال נח נרָאָה .

وزن פִּיעָא — مثل : צִמָּא (عطش) :

مفرد	جمع
צִמָּאִי	צִמָּאִי
צִמָּאִי	צִמָּאִי
צִמָּאִי	צִמָּאִי
צִמָּא	צִמָּא
צִמָּה	צִמָּה

تمرین — חבדו:

اسند الأفعال الآتية إلى ضمائر الرفع المتصلة :

קָרָא — מָלָא — פָּרָא — טָמָא — שָׁנָא — נָשָׂא — דָּשָׂא — יָצָא —
מָחָא — סָבָא — צָבָא — פָּדָא — חָטָא — פָּלָא .

المعتل اللام بالهاء — נָחִי ל' ה' مثل : בָּנָה

تتحوّل لام الفعل وهى الـ "ה" إلى "י" عند إسناده إلى ضمائر الرفع وتشكل عين الفعل بالحريق (ֿ) عوضاً عن القاص (ֿ) فمن الفعل בָּנָה (بنى) و נָשָׂא (شرب) تقول : בָּנִיתִי (بنيتُ) و נָשִׂיתִי (شربتُ) بكسر عين الفعل . غير أنه في حالة الغائبة المفردة تتحوّل لام الفعل إلى "ת" لا إلى "י" كما سبق ، فتقول مثلاً : בָּנִיתָה (بنتُ) عوضاً عن בָּנִיתָה و נָשִׂיתָה لا נָשִׂיתָה . وتسقط لام الفعل في حالة الغائنين والغائبات ؛ مثل : בָּנוּ (بنوا) و נָשְׂוּ (شربوا) .

وإليك كيفية إسناد هذه الأفعال في صيغة الماضي :

فعل **בָּנָה** :

مفرد	جمع
בָּנִיתִי (بَنَيْتُ)	בָּנִינוּ (بَنَيْنَا)
בָּנִיתָ (بَنَيْتَ)	בָּנִיתֶם (بَنَيْتُمْ)
בָּנִיתָ (بَنَيْتَ)	בָּנִיתָ (بَنَيْتָ)
בָּנָה (بَنَى)	בָּנוּ (بَنَوْا)
בָּנְתָה (بَنَتْ)	בָּנוּ (بَنَيْنَ)

ويلاحظ أن الفعل المعتل اللام بالهاء مثل : **בָּנָה** و **שָׁתָה** يشبه في صيغته الفعل الأجوف في حالة الغائبين والغائبات

مثل : **בָּנוּ** (بَنَوْا) من فعل **בָּנָה** و **בָּנוּ** (فَهَمُوا) من فعل **בָּא**
ومثل : **שָׁתוּ** (شَرَبُوا) من « **שָׁתָה** » و **שָׁתוּ** (جَعَلُوا) من « **שָׁת** »
ومثل : **רָצוּ** (رَضُوا) من « **רָצָה** » و **רָצוּ** (رَكَّضُوا) من « **רָץ** »

ويميز بين الطائفة الأولى والثانية بالمدة (**יִמְחַג**) تحت فاء الفعل أو عينه سواء أكان الفعل أجوفا أم معتل اللام بالهاء . ففي الفعل الأجوف تنطق الكلمة ممدودة الصدر في حالة الغائبين والغائبات وتأتى المدة تحت فائها مثل : **בָּנוּ** (أجوف) وفي الفعل المعتل اللام بالهاء تنطق الكلمة ممدودة العجز في حالة الغائبين والغائبات وتأتى المدة تحت عينها مثل : **בָּנוּ** (بَنَوْا) وهكذا في **שָׁבוּ** (رَجَعُوا) و **שָׁבוּ** (سَبُوا) .

تمرین ۱ - חבוק: א."

اسند الأفعال الآتية إلى ضمائر الرفع المتصلة :

- אָבא — אָפּא — צָלָא — שָׁתָא — קָנָא — מָנָא — בָּנָא — עָנָא —
 בָּזָא — גָּלָא — כָּלָא — פָּנָא — פָּדָא — פָּצָא — מָחָא — כָּרָא —
 בָּכָא — מָרָא — זָרָא — חָלָא — זָנָא — חָצָא — טָנָא .

تمرین ۲ - חבוק: ב."

اسند كلّاً من الأفعال الآتية إلى الضمائر الواردة في صدر كل طائفة منها :

- הוא-היא : רָפָא — כָּקָא — עָבָא — קָדַשׁ — מָתַק — אָרַךְ —
 רָטַב — בָּרַח .
 אָתָא-אָתָּ : חָפֵץ — יָשַׁן — קָשָׁא — בָּשֵׁל — עָלָו — חֲזַק —
 חָבַד — קָקָא .
 אָנִי-הֵם : יָגַע — רָשַׁע — צָדִיק — עָשָׂר — רָחַב — טָהַר —
 עָצַב — שָׁמֵן .
 אֲנִי-הֵנוּ-אַתֶּם : יָפָא — שָׁפַל — רָחַק — שָׁלַם — חָכַם — קָצַר —
 רָפָא — עָשָׂא .
 אֲפִין-הֵן : שָׁחַר — אָכַל — יָקַר — יָשַׁר — שָׁבַע — גָּדַל —
 שָׁמַח — כָּתַב .

تمرین ۳ - הבנין ג

اقرأ ما يأتي وضع المدة (مُتَّحِد) تحت الحرف المناسب من الفعل للتمييز بين الفعل الناقص والفعل الأجوف :

הבונים בָּנוּ את הבית מאבנים — התלמידים בָּנוּ את השעור.

הסוסים שָׁתוּ מים קרים — הסבלים שָׁתוּ את משאם בענלה.

השפנים רָצוּ מפני הציד — התלמידות רָצוּ להשתתף בלמודים.

התיירים שָׁבוּ מנסיעתם — אנשי הצבא שָׁבוּ את כל-אשר במדינת האויב.

تمرین ۴ - הבנין ד

اكتب ما يأتي وضع الأفعال في صيغة الماضي واسندها إلى الضمائر المناسبة :

אולי מצא (קל, עבר, אתם) את ספרי, אשר אבד (עבר) לי?

אני ראה (עבר) את המלך כאשר עבר (עבר, הוא) היום ברחוב. יוסף

ומשה קרא (עבר הם) את כל-הספר. אחי ואחותי עשה (עבר הם)

את שעורם. אנחנו חפצים לשמות כי צמא (עבר אנחנו). כאשר ראה

(עבר אתם) אותי מדוע לא קרא (עבר אתם) לי? לקח עוד לא צלה

(עבר אתן) את הבשר? אני שמחתי על כי מצא (עבר את) את הספר.

(ج) صيغة الفعل المضعف - זָרַחַת הַכּוֹלִים

الفعل المضعف هو ما كانت عينه ولامه من جنس واحد مثل : סָבַב (أحاط) .
و זָלַל (دَحَرَج) و נָשַׁל (سَلَب).

تسقط لام الفعل المضعف عند إسناده إلى الضمائر في الزمن الماضي وتشدّد عينه وتشكل بالحوليم جدول (١-) وتشكل فائوه بالفتح (٢-) عوضاً عن القياس فمن الفعل סָבַב مثلاً تقول :
סָבַבְתִּי (أحطتُ) و סָבַבְתָּ (أحطتَ) ومن זָלַל تقول : זָלַלְתִּי (دَحَرَجْتُ) و זָלַלְתָּ (دَحَرَجْتَ) وتخلو عين الفعل من الشدة في حالة الغائب المفرد فقط ، فتقول مثلاً : סָבַב (أحاط) و זָלַל (دَحَرَج).

وإليك كيفية إسناد الفعل المضعف إلى الضمائر في صيغة الماضي :

فعل סָבַב (أحاط) :

مفرد	جمع
סָבַבְתִּי (أحطتُ)	סָבַבְנוּ (أحطنا)
סָבַבְתָּ (أحطتَ)	סָבַבְתֶּם (أحطتم)
סָבַבְתָּ (أحطتِ)	סָבַבְתֶּן (أحطتن)
סָבַב (أحاط)	סָבַבוּ (أحاطوا)
סָבַבָּה (أحاطت)	סָבַבוּ (أحطن)

ملاحظة :

(١) تشكل فاء الفعل المضعف المنتهى بحرفי ٦٦ بالقياس عوضاً عن الفتح عند إسناده إلى ضمائر الرفع إلا في حالة الغائب المفرد حيث تبقى على شكلها (أى الفتح) مثلاً : الفعل פָּרַח (اختار) ، فتقول عند إسناده إلى ضمائر الرفع : פָּרַחְתִּי (اخترتُ) و פָּרַחְתָּ (اخترتَ) و פָּרַחְתָּ (اخترتِ) و פָּרַח (اختار) و פָּרַחָה (اختارت).

(٢) وقد يجوز إسناد الفعل المضعف إلى الضمائر على صيغة الفعل السالم فيصح أن تقول مثلاً : סָבַבְתִּי و סָבַבְתָּ و סָבַב كما يصح أن تقول זָלַלְתִּי و זָלַלְתָּ و זָלַל بدون حذف عين الفعل وتشديد لاه . غير أن هذه الصيغة قليلة الاستعمال .

(3) وهناك نوع آخر من الفعل المضعف ينتهي بحرفי זהּ : כָּהַן (أظلم) . فيعتبر هذا الفعل من الأفعال المعتلة اللام بالهاء . مثل : כָּהַן فتقول عند إسناده إلى ضمائر الرفع : כָּהַנִי , כָּהַנְתָּ , כָּהַנְתָּ , כָּהַנְתָּ , כָּהַנְתָּ .

تمرین ۱ - חבונה א.

اسند الأفعال الآتية إلى ضمائر الرفع الواردة أمام كل طائفة منها :

- (אני - אתם - הם) : כָּרַר - גָּלַל - דָּמַם - דָּקַק - קָלַל - זָכַף - קָלַל .
 (אתה - את - היא) : כָּתַת - מָסַס - מָקַק - מָרַר - מָשַש - גָּדַד .
 (אני - אתה - אתן) : סָבַב - עָזַז - עָמַם - צָלַל - צָרַר - קָלַל - מָדַד .
 (אנחנו - אתם - הן) : רָכַךְ - צָרַר - רָצַץ - שָׁמַם - תָּמַם - שָׁרַר .

تمرین 2 - חבונה ב.

اقرأ ما يأتي واسند الأفعال إلى الضمائر المتصلة المشار إليها بين قوسين واشكل بالشكل المناسب :

- הצורך זקק את הפסוק . אנשי בליעל זמם (עבר הם) לי . את החג חגג
 (עבר אנחנו) בירושלים . למה גלל (עבר אתם) את האבן ? . חיל הצבא
סבב (עבר הוא) את העיר . צרר (עבר אני) את כספי בכיסי . היום
מדד (עבר אתה) את חלקת השדה . אחותי חנן (עבר היא) עניים .
 הילדות לקק (עבר הן) דבש . מדוע אחיך צרר (עבר הוא) אותי ?
 התנפלו השודדים על האפרים ושדד (עבר הם) את מקניהם . ברר (עבר
 אנחנו) את החטים . רכך (עבר היא) את הקמח בשמן . הילד העצל
 הנה מרר (עבר הוא) את חיי הוריו . האיש הזקן מתפסה בגדיים ולא
חמם (עבר הוא) לו .

(د) صيغة الفعل الناقص — גִּזְרַת הַתְּסָרִים

الفعل الناقص — وهو غير الناقص العربي — هو ما كانت فائؤه حرف "נ" مثل : גִּזְרַת (غَرَسَ) و גִּזְלָ (سَقَطَ) و גִּזְח (نَفَخَ) و גִּזְח (أعطى).

وسمى بالناقص لسقوط فائؤه في المضارع عند دخول حروف المضارعة عليه . أما في الماضي فلا فرق بينه وبين السالم ويسرى عليه ما قيل عن الفعل السالم في وزنه (وزن פָּעַל) وفي شكله . فتقول مثلا في فعل גִּזְלָ (سَقَطَ) عند إسناده إلى ضمائر الرفع :

مفرد	جمع
גִּזְלָתִי (سَقَطْتُ)	גִּזְלָנוּ (سَقَطْنَا)
גִּזְלָתְךָ (سَقَطْتَ)	גִּזְלָתְכֶם (سَقَطْتُمْ)
גִּזְלָתָהּ (سَقَطَتْ)	גִּזְלָתָן (سَقَطْتُنَّ)
גִּזְלָ (سَقَطَ)	גִּזְלוּ (سَقَطُوا)
גִּזְלָהּ (سَقَطَتْ)	גִּזְלוּ (سَقَطْنَ)

ملاحظة :

(١) إذا كانت لام الفعل ח أو لا كفعل גִּזְח و גִּזְלָ شكلت بالبتاح عوضا عن السكون في حالة إسناد الفعل إلى ضمير المخاطبة ח فتقول :

גִּזְחָתְךָ (نَفَخْتَ) عوضا عن גִּזְחָתְךָ

و גִּזְלָתְךָ (غَرَسْتَ) عوضا عن גִּזְלָתְךָ

(٢) في الفعل **נָחַת** (هَبَطَ — أَثَر) وأمثاله تسقط لام الفعل وهي ال **ח** عند إسناده إلى الضمائر :
חִי و **חָ** و **חֶ** و **חָם** و **חֶן** وتشدّد الضمائر بشدّة ثقيلة دلالة على حذف لام الفعل فتقول .

נָחַתִּי عوضا عن **נָחַתְתִּי** — **נָחַתְךָ** عوضا عن **נָחַתְךָ** — **נָחַתְהֶם** عوضا عن **נָחַתְהֶם** — **נָחַתְנָם** عوضا عن **נָחַתְנָם** . الخ .

(٣) في الفعل **נָחַן** وأمثاله تسقط لام الفعل وهي ال **ח** عند إسناده إلى ضمير الرفع **ה** وتشدّد في الضمير بشدّة ثقيلة دلالة على حذف لام الفعل فتقول **נָחַנִּי** عوضا عن **נָחַנִּי** .

وهناك بعض أفعال تشبه في صيغتها الأفعال الناقصة وتُعَدُّ منها مثل الفعل **לָקַח** (أَخَذَ) .

تمرین - חנוך:

اسند الأفعال الآتية إلى ضمائر الرفع المتصلة الواردة في صدر كل طائفة منها :

(**אָני** - **אתם** - **הם**) : **נָשׂ** - **נָדַר** - **נָהַם** :

(**אתה** - **אתָ** - **היא**) : **נָטַע** - **נָחַח** - **נָפַח** - **נָסַע** .

(**אָני** - **אתה** - **אתָ**) : **נָחַת** - **שָׁבַת** - **כָּרַח** .

(**אֲנִי** - **אתם** - **הֵן**) : **נָתַן** - **נָעַל** - **נָאֵם** - **לָקַח** .

(هـ) صيغة الفعل المركب — גזרת המרכבים

الفعل المركب هو ما كان منسوباً إلى صيغتين في آن واحد مثل: **נָשָׂא** (حَمَلَ) و **נָטָה** (مَالَ) و **אָפָה** (خَبَزَ) و **הִמָּה** (هاج) و **יָרָא** (خاف) و **יָרָה** (ألقى).

وهو ما يقابله اللفيف المفروق بالعربية .

فالفعل **נָשָׂא** مثلاً ، فعل مركب لأنه ناقص ومعتل اللام بالألف في آن واحد . فهو ناقص من حيث فائه ومعتل اللام بالألف من حيث لامه .

والفعل **נָטָה** فعل مركب لأنه ناقص من حيث فائه ومعتل اللام بالهاء من حيث لامه .

والفعل **אָפָה** فعل مركب لأنه معتل الفاء بالألف من حيث فائه ومعتل اللام بالهاء من حيث لامه . وكذلك الفعل **הִמָּה** و **יָרָא** و **יָרָה** .

ملاحظة :

ويلاحظ أن هذا النوع من الأفعال ينتهي دائماً إما بـ **א** وإما بـ **ה** .

فالفعل المركب المنتهي بـ **א** مثل : **נָשָׂא** و **יָרָא** و **יָצָא** يعتبر كالفعل المعتل اللام بالألف عند إسناده إلى الضمائر في الماضي (انظر تصريف الفعل **נָשָׂא** و **יָצָא** في باب الفعل المعتل اللام بالـ **א**) .

أما الفعل المركب المنتهي بـ **ה** مثل : **נָטָה** و **אָפָה** و **הִמָּה** و **יָרָה** و **הִיָּה** فانه يعتبر كالفعل المعتل اللام بالهاء عند إسناده إلى الضمائر في الماضي (انظر تصريف الفعل **נָטָה** في باب الفعل المعتل اللام بالـ **ה**) .

وإليك كيفية إسناد هذه الأفعال إلى الضمائر في صيغة الماضي :

(١) فعل **נָשָׂא** (لامه נ — على وزن **נִפְעַל**) :

مفرد		جمع	
נָשָׂאתִי	(حَمَلْتُ)	נָשָׂאוֹ	(حَمَلْنَا)
נָשָׂאתָ	(حَمَلْتَ)	נָשָׂאתֶם	(حَمَلْتُمْ)
נָשָׂאתָ	(حَمَلْتَ)	נָשָׂאתֶן	(حَمَلْتُنَّ)
נָשָׂא	(حَمَلَ)	נָשָׂאוּ	(حَمَلُوا)
נָשָׂאָה	(حَمَلَتْ)	נָשָׂאוּ	(حَمَلْنَ)

(ب) فعل **הָיָה** (لامه ה — على وزن **הִפְעִיל**) :

مفرد		جمع	
הָיִיתִי	(كُنْتُ)	הָיִינוּ	(كُنَّا)
הָיִיתָ	(كُنْتَ)	הָיִיתֶם	(كُنْتُمْ)
הָיִיתָ	(كُنْتَ)	הָיִיתֶן	(كُنْتُنَّ)
הָיָה	(كَانَ)	הָיוּ	(كَانُوا)
הָיְתָה	(كَانَتْ)	הָיוּ	(كُنَّ)

وهناك نوع آخر من الفعل المركب وهو ما كان مشتركا بين الفعل الأجوف والفعل المعتل
اللام مثل الفعل **בָּאָה** (مجيء . دخول) فهو أجوف من حيث عينه ومعتل اللام بالألف
من حيث لامه .

وهو ما يقابله الليف المقرون بالعربية ويعتبر كالفعل الأجوف عند إسناده إلى الضمائر
في زمن الماضي فتقول :

مفرد	جمع
בָּאָהּ (جئتُ)	בָּאוּ (جئنا)
בָּאתְ (جئتِ)	בָּאתֶם (جئتم)
בָּאתָ (جئتَ)	בָּאתוּ (جئتم)
בָּאוּ (جاء)	בָּאוּ (جاءوا)
בָּאתָ (جاءت)	בָּאתָ (جئن)

المجرد: صيغة الماضي   בנין הקל: זמן עבר

[illegible]

الزمن الحال - זמן הווה

للزمن الحال أربعة أوزان :

(١) يأتي على وزن **فَعِلَ** للتكلم والمخاطب والغائب ، مثال ذلك : **אני כותב** (أنا كاتبٌ الآن) - **ואתה אוכל** (أنت آكلٌ الآن) - **והוא יושב** (هو جالسٌ الآن) .

(ب) ويأتي على وزن **فَعِلְתَ** أو **فَعِلְתָ** للتكلم والمخاطبة والغائبة ، مثال ذلك : **אני סובבת** أو **סובבת** (أنا محيطةٌ الآن) - **ואת נופלת** أو **נופלת** (أنت ساقطةٌ الآن) - **והיא כותבת** أو **כותבת** (هي كاتبةٌ الآن) .

(ج) ويأتي على وزن **فَعِلִים** في حالة جمع المذكر للتكلم والمخاطبين والغائبين ، مثال ذلك : **אנחנו כותבים** (نحن كاتبون الآن) - **ואתם אוכלים** (أتم آكلون) و **הם יושבים** (هم جالسون) .

(د) ويأتي على وزن **فَعِلֹת** في حالة جمع المؤنث للتكلمات والمخاطبات والغائبات ، مثال ذلك : **אנחנו סובבות** (نحن مُحيطات) - **ואתן נופלות** (أنن ساقطات) و **הן כותבות** (هن كاتبات) .

واليك طريقة استعمال هذه الأوزان في أفعال مختلفة الصيغ :

فعل כתיב	فعل אכל	فعل הרס	فعل יושב	فعل סבב
כותב	אוכל	הורס	יושב	סובב
כותבת	אוכלת	הורסת	יושבת	סובבת
או כותבה	או אוכלה	או הורסה	או יושבה	או סובבה
כותבים	אוכלים	הורסים	יושבים	סובבים
כותבות	אוכלות	הורסות	יושבות	סובבות

وتتغير هذه الأوزان في الأحوال الآتية :

(١) في الفعل السالم — إذا كانت عينه ח أو ל مثل : בָּחַר (اختار) أو כָּעַר (احترق) فانها تشكل بالحطف پتاح ($\text{—} \text{}$) عوضا عن الشفا ($\text{—} \text{}$) في حالة جمع المذكور وجمع المؤنث وتقول : $\text{בָּחַרְנוּ בְּחִירִים}$ (عوضا عن בְּחִירִים) و הָיוּ בְּחִירִים (عوضا عن בְּחִירִים) و $\text{אָמְרוּ בְּחִירִים}$ (عوضا عن בְּחִירִים) و $\text{אָמְנוּ בְּחִירִים}$ (عوضا عن בְּחִירִים) .

وإذا كانت لام الفعل ח أو ל مثل : שָׁלַח (أرسل) أو שָׁמַע (سمع) فانها تشكل پتاح جنوبا (الفتحة المستعارة) في حالة المفرد المذكور وتقول : $\text{שָׁמַעְתִּי שְׁמוֹנֶה}$ (عوضا عن שְׁמוֹנֶה) و הוּא שָׁלַח (عوضا عن שָׁלַח) كما أنها تشكل بالپتاح ($\text{—} \text{}$) عوضا عن السيجول ($\text{—} \text{}$) في حالة المؤنثة المفردة . وفي هذه الحالة الأخيرة تشكل عين الفعل أيضا بالپتاح عوضا عن السيجول فتقول مثلا : $\text{שָׁמַעְתִּי שְׁמוֹנֶה}$ (عوضا عن שְׁמוֹנֶה أو שְׁמוֹנֶה) و הוּא שָׁלַח (عوضا عن שָׁלַח أو שָׁלַח) .

وإذا كان الفعل السالم على وزن فَعِلَ أو فَعَلَّ في صيغة الماضي مثل : שָׁלַם (سَلَمَ) و يָכַל (استطاع) فلا يتغير وزنه في الزمن الحالى إذ تقول : הוּא שָׁלַם (هو سَلَمَ) في الحالى كما تقول : הוּא שָׁלַם (سَلَمَ هو) في الماضي، وكذلك הוּא يָכַל (هو مستطیع) في الحالى يأتي على وزن הوּא يָכַل (استطاع هو) في الماضي . غير أن فاء الفعل تشكل في الحالى بالشفا ($\text{—} \text{}$) عوضا عن القاص ($\text{—} \text{}$) في حالة المؤنثة المفردة ($\text{שָׁלַمָה} - \text{يָכְלָה}$) وفي حالى جمع المذكور وجمع المؤنث ($\text{שָׁלַמְנוּ} - \text{יָכְלוּ}$) و ($\text{יָכְלוּ} - \text{יָכְלוּ}$) .

(٢) في الفعل الأجوف — مثل קום — يأتي الحالى على وزن الماضي ويميز بينهما النطق فقط أى أن الماضي ينطق بمدود الصدر وتأتى المدة تحت فائه مثل : קָם (قام) و קָמָה (قامت) — בָּנָשׁ (نَجَل) و בָּנָשָׁה (نَجَلت) — יָמָה (مات) و יָמָה (ماتت) — נָשָׂר (غنى) و נָשְׂרָה (غنت) . فكل هذه الأفعال وردت هنا على صيغة الماضي، وقد تعبر أيضا عن الحالى إذا جعلتها ممدودة العجز ونقلت المدة إلى عينها فتقول حينئذ : קָם (قائم) و קָמָה (قائمة) — בָּנָשׁ (نَجَل) و בָּנָשָׁה (نَجَلت) — יָמָה (ماتت) و יָמָה (ماتت) .

(٣) في الفعل المعتل اللام بالهاء — مثل כָּדָה — يأتي الحالى على وزن פָּעַל (بشكل عين الفعل بالسيجول لا بالصيريه) في حالة المفرد المذكر وتسقط لام الفعل في الأحوال الأخرى فتصبح أوزان الحالى كالآتى : פֻּעְדָה — פֻּעְדִים — פֻּעְדוֹת.

فالفعل כָּדָה مثلاً يصاغ في الزمن الحالى على כָּדָה — כָּדָה — כָּדָה في أوزانه الأربعة .

(٤) في الفعل المعتل اللام بالألف — مثل מָצָא — (وزن פָּעַל) تصاغ المؤنثة المفردة في الزمن الحالى מִצְאָה بحيث تكون لام الفعل أى ال "א" (נָח זְכָר) ولا تظهر في النطق .

وفي باقى الأحوال يتبع هذا الفعل القاعدة العامة فتقول : מִצְאָה — מִצְאִים — מִצְאוֹת .

وإذا كان الفعل المعتل اللام بالألف على وزن פָּעַל مثل צִמָּא تصرّف كالفعل السالم على وزن פָּעַל في الزمن الحالى فتقول : צִמָּא — צִמָּה — צִמָּים — צִמָּאוֹת كما قلنا من שָׁלֵם في الحالى : שָׁלֵם — שָׁלְמָה — שָׁלְמִים — שָׁלְמוֹת .

(٥) في الفعل المركب — مثل נָשָׂא و הָיָה — يتصرف الحالى كما في الفعل المعتل اللام . فإذا كان الفعل المركب متنياً بحرف "א" — مثل נָשָׂא — عُذَّ من الأفعال المعتلة اللام بالألف مثل מָצָא . وإذا كان متنياً بحرف "ה" — مثل הָיָה — عُذَّ من الأفعال المعتلة اللام بالهاء مثل : כָּדָה .

الفعل כָּא يعتبر في زمنه الحالى كفعل أجوف وتقول :

כָּא — כָּאָה — כָּאִים — כָּאוֹת .

المجرد - בנין חמל

الزمن الحالى - זמן הווה

ללפרד המזכר	ללפרד המזנת	ללכע המזכר	ללכע המזנת
יחיד	יחידה	רבים	רבות

الفعل السالم - שלימים

שבר	שבר	שברת	שברו	שברות
בחר	בחר	בחרת	בחרו	בחרות
שמע	שמע	שמעת	שמעו	שמעות
שלח	שלח	שלחת	שלחו	שלחות
שלם	שלם	שלמת	שלמו	שלמות
וכל	וכל	וכלת	וכלו	וכלות

الفعل المعتل - נחים

אכל	אכל	אכלת	אכלו	אכלות	נחי פ"א
הרס	הרס	הרסת	הרסו	הרסות	" פה"
ישב	ישב	ישבת	ישבו	ישבות	" פו"
קם	קם	קמת	קמו	קמות	" עו" משקל פל :
מת	מת	מתת	מתו	מתות	" " " פל :
בש	בש	בשית	בשו	בשות	" " " פל :
שר	שר	שרת	שרו	שרות	" עו" " פל :
מצא	מצא	מצאת	מצאו	מצאות	" לא" משקל פעא :
צמא	צמא	צמאת	צמאו	צמאות	" " " פעא :
בנה	בנה	בנית	בנו	בנות	" לה" " פעח :

ללפרד المذكر יחיד	ללפרד المؤنث יחידה	ללجمع المذكر רבים	ללجمع المؤنث רבوات

الفعل المضعف — כפולים

סבב	סובב	סובבת	סובבים	סובבות
פָּהַר	פּוֹהֵר	פּוֹהֶרֶת	פּוֹהֵרִים	פּוֹהֶוֹת

الفعل الناقص — חסרים

חסרי פנ"	גָּפַל	גּוֹפֵל	גּוֹפֶלֶת	גּוֹפֵלִים	גּוֹפֶלוֹת
----------	--------	---------	-----------	------------	------------

الفعل المركب — מרכבים

ל" הפעל א"	נָשָׂא	נּוֹשֵׂא	נּוֹשֶׂאת	נּוֹשֵׂאִים	נּוֹשֶׂאוֹת
" " "ה"	הָיָה	הּוֹיָה	הּוֹיָה	הּוֹיִים	הּוֹיֹת
נחי עו" ו" לא"	בָּא	בּוֹא	בּוֹאָה	בּוֹאִים	בּוֹאוֹת

ملاحظة :

(١) إذا أريد نفي الفعل الحال يستعمل كلمة **אין** (ليس) مبنية مع الضمير المناسب ، ولا يجوز أن تستعمل كلمة **לא** النافية لأنها خاصة بالفعل الماضي والمضارع . فلا يمكنك مثلا أن تقول **אין** **לא** **כותב** **יל** : **אין** **כותב** (لست كاتباً) وعوضاً عن **אתם** **לא** **אזכרים** تقول : **אניכם** **אזכרים** (لستم آكلين) .

(٢) ولا يأتي الحال مسبقاً باسم الموصول **אשר** بل يستعاض عنه بـ **ה** التعريف ، فعوضاً عن **הנער אשר** **לומד** ... تقول : **הנער** **הלומד** ... (الفتى الذى يتعلم ...) .

اسم الفاعل - שם הפועל

الفعل في الزمن الحالى يكون دائماً مقترناً بضمائر الرفع أو باسم يعتبر كمبتدأ يكون الفعل خبراً له ، وقد سبق بيان ذلك .

أما إذا كان الفعل في الزمن الحالى غير مقترن بضمائر الرفع أو باسم يحل محلها فيعتبر كاسم يدل على ما وقع منه ويدعى שם הפועל (اسم الفاعل) ، مثال ذلك :

אני שומר את הבית (أنا حارس البيت) — فعل في الزمن الحالى ولكن إذا قلت :
שומר הבית נסע (سافر حارس البيت) — اسم فاعل (أى الشخص المعين لحراسة البيت) .

ملاحظة :

وقد اعتاد بعضهم عدم التفريق بين الزمن الحالى واسم الفاعل واكتفوا بأن يلقبوا كل كلمة وردت على وزن פועל باسم فاعل سواء أكانت مقترنة بضمائر الرفع أو باسم يحل محلها أم كانت غير مقترنة بها ، والصواب التفريق ومراعاة القاعدة السابقة .

اسم المفعول - שם הפעול

اسم المفعول (שם הפעול) اسم منصوغ لما وقع عليه الفعل . ويصاغ على وزن פעול أى أنه تشكل عين الفعل بالضممة المشبعة أى الشروق (١) .

فمن الأفعال : כתב - שבר - מכר مثلاً — يصاغ اسم المفعول : כתוב - שבור - מכור .

وفي الأفعال المعتلة اللام بالهاء مثل : בנה - קנה - אפה يأتي اسم المفعول على وزن פעול ببدال لام الفعل وهى ال ה بال " فتقول : בנוי - קנוי - אפוי .

ولا يصاغ اسم المفعول من اللازم . فمن فعل **יָצָא** (نَحَرَجَ) مثلا — لا يمكننا أن نصيغ اسم المفعول ولا من **יָרַד** (نَزَلَ) و **יָצַד** (وَقَفَ) و **יָלַח** (صَعَدَ) .

وقد اعتبر بعض اللغويين اسم المفعول كالنعت فهو لذلك يتبع منعوته في تعريفه وتنكيره ويتبعه أيضا في إفراده وجمعه وفي تذكيره وتأنيثه . فتقول مثلا : **הַחֲלוֹן הַפְּתוּחַ** (النافذة المفتوحة) و **יָצַץ שְׁתוּל** (شجر مشلول) و **יָד שְׁבוּרָה** (يد مكسورة) و **הַתְּרַנְּלוֹת הַצְּלוּיָה** (الدجاجة المشوية) و **הַתְּרַנְּלוֹת הַצְּלוּיִים** (الديوك المشوية) و **הַסְּגוּרוֹת** (الدكاكين المغلقة) .

وانظر خلاصة ما سبق في الجدول الآتي :

فعل כָּתַב	فعل אָכַל	فعل הָרַס	فعل בָּנָה	فعل צָלַח	فعل מָצָא	فعل נָשָׂא
للفرد :						
כָּתוּב	אָכַל	הָרוּס	בָּנוּי	צָלוּי	מָצוּא	נָשׂוּא
כְּתוּבָה	אָכְלָה	הָרוּסָה	בְּנוּיָה	צְלוּיָה	מְצוּאָה	נְשׂוּאָה
للجمع :						
כְּתוּבִים	אָכְלוּ	הָרוּסִים	בְּנוּיִים	צְלוּיִים	מְצוּאִים	נְשׂוּאִים
כְּתוּבוֹת	אָכְלוּת	הָרוּסוֹת	בְּנוּיוֹת	צְלוּיוֹת	מְצוּאוֹת	נְשׂאוֹת

تمرین ۱ - חנוכה א.

اقرأ القطعة الآتية وضع الأفعال في الزمن الحالى عوضا عن الماضى :

חרש אָפּר אַת שָׁהוּ וּמָצָא אֶבֶן יָקָרָה , לָקַח אַת הָאֶבֶן , הָלַךְ אֶל
הַמֶּלֶךְ לְהַגִּישׁ אוֹתָהּ לוֹ לְמִנְחָה . אָבֵל שׁוֹמֵר הַסֵּף לֹא נָתַן אוֹתוֹ לְבוֹא וְדָרַשׁ
מִמֶּנּוּ אַת חֲצִי הַשָּׂכָר , אֲשֶׁר יָתַן לוֹ הַמֶּלֶךְ . הָאָפֶר הַבָּטִיחַ לוֹ זֹאת וּבָא אֶל
הַמֶּלֶךְ . רָאָה הַמֶּלֶךְ אַת הָאֶבֶן וְשִׂמַּח מְאֹד וְחָפֵץ לָתֵת לְאָפֶר אַלְפִים שָׁקֶל ,
אָבֵל הָאָפֶר שָׂאֵל לָתֵת לוֹ חֲמִשִּׁים מִכּוֹת . שָׁמַע הַמֶּלֶךְ אַת בְּקִשְׁתּוֹ בְּתַמְהוֹן
וְנָתַן צוֹ לַעֲשׂוֹת אוֹתָהּ . שָׁכַב הָאָפֶר עַל הָאָרֶץ . מִשְׁרַת הִכָּהוּ . וְהָאָפֶר מָנָה :
אַחַת , שְׁתֵּים , שְׁלֹשׁ ... עַד עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ , וְאָז קָרָא : עַמּוּד ! אַת הַחֲצִי הַשֵּׁנִי
הַבָּטִחְתִּי לְשׁוֹמֵר הַסֵּף לְמַעַן יִתְּנֵנִי לְבוֹא אֶל הַמֶּלֶךְ ! בְּרַגַע קָרָאוּ לְשׁוֹמֵר
הַסֵּף וְנָתְנוּ לוֹ אַת חֲלָקוֹ , וְהַמֶּלֶךְ נָתַן לְאָפֶר שְׁלֹשָׁת אַלְפִים שָׁקֶל .

تمرین ۲ - חנוכה ב.

اكتب ما يأتى واقلب الفعل من الحالى إلى الماضى :

הִנָּעַר רוּחָן בְּמִים וְשׁוֹתָהּ . לָקַח אִתָּהּ יּוֹשֵׁב וְדוֹאֵג וְאֵינֶךָ בוֹטֵחַ בִּי ?
אֲנִי רוֹעֵד בְּקָרָה , וְלָכֵן אֵינֶנִּי יוֹצֵא הַחוּצָה בְּלִי בִּגְדִי חָם . הָאִשָּׁה הַעֲנִיָּה
מוֹכֶרֶת תְּפוּחִים וְנוֹתְנָת בְּזֹאת לָחֶם לִילְדֵיהָ הַקְטָנִים . אַחֹתִי מְדוּעַ אֵינֶךָ
לוֹבֶשֶׁת אַת הַבִּגָּד , אֲשֶׁר אַתָּ אוֹהֶבֶת תְּמִיד ?

المستقبل — זמן עתיד

قلنا إن الحروف التي تدخل على المستقبل لتعيين الفاعل وجنسه وعدده نوعان : نوع يدخل على الفعل في أوله ، وعدد حروفه أربعة يجمعها كلمة זאיתא (مثنى) ونوع يضاف إلى الفعل في آخره وعدد حروفه أربعة أيضا يجمعها كلمة יאיה (جماعه) .

فاذا أردنا أن نصيغ المستقبل من فعل זמר مثلا — قلنا :

זשמר (أحرس) — للتكلم المفرد .

و זשמר (تحرسين) — للمخاطبة المفردة .

و זשמר (يحرسون) — للغائبين الجماعة .

و זשמר (نحرس) — للتكلمين وللتكلمات .

فحرف ال ז في المثال الأول وال ח في المثال الثاني وال ך في المثال الثالث وال ם في المثال الرابع دخلت على الفعل في أوله لتعيين زمن الاستقبال وجنس الفاعل وعدده . وكذلك حرف ال ך في المثال الثاني وحرف ال ם في المثال الثالث زيدت في آخر الفعل لتعيين جنس الفاعل وعدده .

وإليك كيفية استعمال هذه الحروف في تصريف المستقبل :

للمفرد :

عوضاً عن אני (أنا)	تزيد א في أول الفعل	فتقول : א - שמר
» אתה (أنت) » ת »	» ת - שמר	
» אתה (أنت) » ת »	» ו في آخره » ת - שמר - י	
» הוא (هو) » י »	» י - שמר	
» היא (هي) » ת »	» ת - שמר	

للمجمع :

عوضاً عن אנחנו (نحن)	تزيد נ في أول الفعل	فتقول : נ - שמר
» אתם (أتم) » ת »	» ו في آخره » ת - שמר - ו	
» אתם (أتم) » ת »	» ו נה » ת - שמר - נה	
» הם (هم) » י »	» ו י » י - שמר - י	
» הן (هن) » ת »	» ו נה » ת - שמר - נה	

وللمستقبل أوزان عدة تختلف بحسب اختلاف صيغ الأفعال :

(١) صيغة السالم — **גזרת ת השלמים**

يأتى الفعل السالم على وزنين في المستقبل :

(١) وزن **יפלא** بضم عين الفعل .

(٢) وزن **יפלא** بفتح عين الفعل .

(١) وزن يَفْعَلُ :

يأتى الفعل المتعدي غالبا على وزن يَفْعَلُ مثال ذلك : הָאָפֶר יִקְצֹר אֶת שְׂדֵהוּ (يَحْصُدُ الفلاح حقله) ومثل : אַל תְּרַמֵּס אֶת הַפְּרָחִים (لا تدس الأزهار). ومثل : מָה תִּזְכְּרֶנָּה אֶת עֲבוֹדַתְכֶּן؟ (متى تُتِمِّنَ عملكن؟).

ويتصرف المستقبل على وزن يَفْعَلُ كالاتى :

فعل זָכַר (ذَكَرَ) :

للمفرد		للمجمع	
أَنْفَر	(أَذْكُرُ)	نُفَر	(نَذْكُرُ)
تَنْفَر	(تَذْكُرُ) أَنْتَ	تَنْفְרוּ	(تذكرون)
تَنْفְרִי	(تَذْكُرِينَ)	תִּזְכְּרֶנָּה	(تَذْكُرْنَ)
يَنْفَر	(يَذْكُرُ)	יִזְכְּרוּ	(يذكرون)
תִּזְכְּרֶנָּה	(تَذْكُرُ) هِيَ	תִּזְכְּרֶנָּה	(يَذْكُرْنَ)

ويلاحظ أن الفعل فى حالة المخاطب (تَنْفَر) يأتى على وزن الغائبة (تَنْفَر) كما أنه يأتى فى حالة المخاطبات (تִּזְכְּרֶנָּה) على وزن الغائبات (تִּזְכְּרֶנָּה).

ويتغير وزن الفعل (يَفْعَلُ) فى حالة المخاطبة (تَنْفَر) والمخاطبين (تَنْفَر) والغائبين (يִזְכְּרוּ) إذ تشكل عين الفعل بالسكون المتحرك (ـَ) عوضا عن الضمة (ـُ).

ملاحظة :

تشمل هاتان القاعدتان جميع الأفعال مهما كانت أوزانها وصيغها ما عدا الفعل الأجوف وسبأى الكلام عنه فها بعد .

(٢) وزن يفعل :

يأتى غالبا الفعل اللازم على وزن يفعل مثال ذلك :

הָאִישׁ הַיָּשָׁר יֵצֵדֵק בְּדַבָּרָיו (الرجل المستقيم يَصْدُقُ بكلامه) ومثل : הַגּוֹר
יִרְפֵּץ עַל יַד אִמּוֹ (يَرْبُضُ الشبل بجانب أمه) ومثل : אַחֲרֵי הַצִּהָרִים נִשְׁכַּב
לְנוּחַ (بعد الظهر ننام طلباً للراحة) .

وتأتى أيضا على وزن يفعل الأفعال المتعدية إذا كانت عينها حرفا من الحروف אחהער
الحلقية أو إذا كانت لامها ח و ל ، أو حرف ה (في داخلها نقطة) وهى المييق (מפיק)
مثل : יִשְׁאַל (يَسْأَلُ) - תִּרְחַץ (تَغْسِلُ) - יִהְיֶה (يَقُودُ) - יִרְעַב (يَجُوعُ)
ومثل : יִשְׁלַח (يُرْسِلُ) - תִּזְרַע (تَزْرَعُ) - יִנָּבֵה (يَنْعَلُو) .

وهناك أفعال تأتى أيضا على وزن يفعل وان تكن متعدية وهى قليلة الوجود مثل : יִלְמַד
(يَتَعَلَّمُ) و יִלְבֹּשׁ (يَلْبِيسُ) .

ويتصرف المستقبل على وزن يفعل كالآتى :

فعل נשכב (نام) :

للمفرد	للمفرد	للجمع	للجمع
אֶשְׁכַּב	(أنامُ)	נִשְׁכַּב	(ننامُ)
תִּשְׁכַּב	(تنامُ) أَنْتَ	תִּשְׁכְּבוּ	(تنامونَ)
תִּשְׁכְּבִי	(تنامين)	תִּשְׁכְּבֶנָה	(تتمنَ)
יִשְׁכַּב	(ينامُ)	יִשְׁכְּבוּ	(ينامونَ)
תִּשְׁכַּב	(تنامُ) هِىَ	תִּשְׁכְּבֶנָה	(ينمنَ)

فعل שָׁמַח (فَرِحَ) — لامه 'ח — یصاغ على وزن 'فَعَلَ :

للمفرد	للمجمع
אֶשְׁמַח (أَفْرَحُ)	נִשְׁמַח (نَفْرَحُ)
תִּשְׁמַח (تَفْرَحُ) أَنْتَ	תִּשְׁמְחוּ (تَفْرَحُونَ)
תִּשְׁמְחֵי (تَفْرَحِينَ)	תִּשְׁמְחֶנָּה (تَفْرَحْنَ)
יִשְׁמַח (يَفْرَحُ)	יִשְׁמְחוּ (يَفْرَحُونَ)
תִּשְׁמַח (تَفْرَحُ) هِيَ	תִּשְׁמְחֶנָּה (يَفْرَحْنَ)

فعل שָׁמַע (سَمِعَ) — لامه 'ע — یصاغ على وزن 'فَعَلَ :

للمفرد	للمجمع
אֶשְׁמַע (أَسْمَعُ)	נִשְׁמַע (نَسْمَعُ)
תִּשְׁמַע (تَسْمَعُ) أَنْتَ	תִּשְׁמְעוּ (تَسْمَعُونَ)
תִּשְׁמְעֵי (تَسْمَعِينَ)	תִּשְׁמְעֶנָּה (تَسْمَعْنَ)
יִשְׁמַע (يَسْمَعُ)	יִשְׁמְעוּ (يَسْمَعُونَ)
תִּשְׁמַע (تَسْمَعُ) هِيَ	תִּשְׁמְעֶנָּה (يَسْمَعْنَ)

تشكيل حروف אֵיָהָן (أنيت) في السالم

تشكل حروف المضارعة (אֵיָהָן) كالآتي :

(١) تشكل الهمزة (א) بالسيجول هكذا : (אֵ) والحروف الثلاثة الأخرى بالحريك هكذا : (אֵ - אֵ - אֵ) إذا لم يكن الحرف الذي يليها (أى فاء الفعل) من حروف א'ה'ח'ל'و وتسكن فاء الفعل التي تأتي بعدها. مثل : אֵשׁכֹב, אֵשׁמֵר, אֵשׁכֹב, אֵשׁמֵר وقد سبق بيان ذلك في الجداول الموضحة أعلاه .

(٢) أما إذا كانت فاء الفعل من حروف א'ה'ח'ל'و تبقى الهمزة على شكلها الأصلي (אֵ) في الوزنين المذكورين وتشكل حروف א'ה'ח'ل'و التي تليها بحطف سيجول (ֿֿֿ) مثل : אֵשׁכֹב (أجمع) و אֵשׁמֵר (أتقوى) و אֵשׁכֹב (أهدم) و אֵשׁכֹב (أحلو) . وحروف المضارعة الأخرى (אֵ - אֵ - אֵ) تشكل بالسيجول إذا دخلت على حرف א وتشكل ال א (أى فاء الفعل) بحطف سيجول مثل : אֵשׁכֹב (يتقوى) و אֵשׁכֹב (تقسط) و אֵשׁכֹב .

ملاحظة :

وفي حالة المخاطبة المفردة وحالاتي المخاطبين والغائبين حيث تكون عين الفعل ساكنة تشكل حروف المضارعة بالنباح وكذلك فاء الفعل (אֵ) مثل : אֵשׁכֹב (تجمعين) و אֵשׁכֹב (يطولون) عوضاً عن אֵשׁכֹב و אֵשׁכֹב .

(٣) وإذا دخلت الحروف الثلاثة (אֵ - אֵ - אֵ) على حرف من حروف א'ה'ח'ل'و فأنها تشكل بالسيجول (ֿֿֿ) إذا كان الفعل على وزن אֵשׁכֹב وتشكل فاء الفعل بحطف سيجول (ֿֿֿ) مثل : אֵשׁכֹב - אֵשׁכֹב - אֵשׁכֹב .

ملاحظة :

وإذا كانت عين الفعل حرفاً من حروف בגד-כפת سكنت فاء الفعل لضرورة إتمام حروف בגד-כפת بعد الساكن مثل : אֵשׁכֹב و אֵשׁכֹב و אֵשׁכֹב .

وإذا كان الفعل على وزن **فَعَّلَال** شكلت حروف (**י-ת-ו**) بالفتاح (**—**) وفاء الفعل **החלל** بحطף فتاح (**—**) مثل **יְהַלֵּם** (يهلّم) و **תְּחַלֵּם** (تحلم) و **יַעֲלֵמֶד** (نقف).

ملاحظة :

وإذا كانت عين الفعل حرفا من حروف **בגדכפת** سكنت فاء الفعل لضرورة إتمام حروف **בגדכפת** مثل : **יִחַפֵּץ** (يريد) و **תִּחַלֵּד** (تقمط) و **יִחַלֵּם** (نحتم) . ويستثنى فعل واحد وهو **יִהַדֵּף** (يدفع . يقذف) .

وانظر تطبيق ما سبق في تصريف الأفعال الآتية :

(١)

فعل **אַסַּף** (جمع) فاء الفعل : (**א**) وتشكل **אַסְפוּ** بالسيجول .

للمفرد :		للمجمع	
אַסַּף	(أجمع)	אַסְפוּ	(أجمع)
תְּאַסֵּף	(تجمع) أنت	תִּאֲסְפוּ	(تجمعون)
תִּאֲסִפִּי	(تجمعين)	תִּאֲסִפְנָה	(تجمعن)
יִאֲסֵף	(يجمع)	יִאֲסְפוּ	(يجمعون)
תִּאֲסֵף	(تجمع) هي	תִּאֲסִפְנָה	(يجمعن)

(٢)

فعل **קִוֶּה** (تقوى) فاء الفعل : (**ח**) وتشكل **קִוְּהוּ** بالسيجول .

للمفرد		للمجمع	
קִוֶּה	(أتقوى)	קִוְּהוּ	(نتقوى)
תְּקַוֶּה	(تتقوى) أنت	תִּקְוְהוּ	(تتقوون)
תִּקְוִי	(تتقوين)	תִּקְוְנָה	(تتقوين)
יִקְוֶה	(يتقوى)	יִקְוְהוּ	(يتقوون)
תִּקְוֶה	(تتقوى) هي	תִּקְוְנָה	(يتقوين)

(۳)

فعل هَرَس (هَدَمَ) فاء الفعل : (ه) وتشكل الـ ۴ بالسيجول وحروف " ي ح ن " بالفتح .

للفرد	للمجمع
أَهَرَسَ (أَهَدَمَ)	يَهَرَسُ (يَهْدِمُ)
مَهَرَسَ (تَهْدُمُ) أَنْتَ	مَهَرَسُو (تَهْدُمُونَ)
مَهَرَسِي (تَهْدِمِينَ)	مَهَرَسِنَا (تَهْدِمْنَ)
يَهَرَسُ (يَهْدِمُ)	يَهَرَسُو (يَهْدِمُونَ)
مَهَرَسَ (تَهْدِمُ) هِيَ	مَهَرَسِنَا (يَهْدِمْنَ)

(۴)

فعل لَعَرَب (حَلَا) فاء الفعل : (ل) وتشكل الـ ۴ بالسيجول .

للفرد	للمجمع
أَلَعَرَبَ (أَحَلَوُ)	يَلَعَرَبُ (يَحْلُو)
مَلَعَرَبَ (تَحْلُو) أَنْتَ	مَلَعَرَبُو (تَحْلُونَ)
مَلَعَرَبِي (تَحْلِينَ)	مَلَعَرَبِنَا (تَحْلِينَ)
يَلَعَرَبُ (يَحْلُو)	يَلَعَرَبُو (يَحْلُونَ)
مَلَعَرَبَ (تَحْلُو) هِيَ	مَلَعَرَبِنَا (يَحْلِينَ)

(٥)

فعل **חָכַם** (حَكَمَ) فاء الفعل : (ח) وعین الفعل من حروف (בגד כפת) وتشکل **אֵימָן** بالسیجول وتسکن فاء الفعل — علی وزن **יִפְעִיל** .

للمفرد	للجمع
אָחַכְם (أَحْكَم)	יָחַכְכֶּם (نَحْكَم)
תָּחַכְכֶּם (تَحْكَم) أَنْتَ	תָּחַכְכוּ (تَحْكُمُونَ)
תָּחַכְכְּמִי (تَحْكُمِينَ)	תָּחַכְכְּנָה (تَحْكُمْنَ)
יָחַכְם (يَحْكَم)	יָחַכְמוּ (يَحْكُمُونَ)
תָּחַכְם (تَحْكَم) هِيَ	תָּחַכְכְּנָה (يَحْكُمْنَ)

(٦)

فعل **חָפַר** (حَفَرَ) فاء الفعل : (ח) وعین الفعل من حروف (בגד כפת) وتشکل **אֵא** بالسیجول و **יָחַן** بالפתח وتسکن فاء الفعل — علی وزن **יִפְעִיל** .

للمفرد	للجمع
אָחַפַּר (أَحْفِر)	יָחַפְּרוּ (نَحْفِر)
תָּחַפַּר (تَحْفِر) أَنْتَ	תָּחַפְּרוּ (تَحْفِرُونَ)
תָּחַפְּרִי (تَحْفِرِينَ)	תָּחַפְּרָנָה (تَحْفِرْنَ)
יָחַפַּר (يَحْفِر)	יָחַפְּרוּ (يَحْفِرُونَ)
תָּחַפַּר (تَحْفِر) هِيَ	תָּחַפְּרָנָה (يَحْفِرْنَ)

تمرین ۱ - חבנדק: א.

صنع كلا من الأفعال الآتية في زمن الاستقبال بادخال حروف آיתון في أولها وحروف
יונה في آخرها :

(אני - הם - היא) :

שמר (حرس) רמס (داس) כתב (كتب) גנב (سرق)
(אנחנו - הוא - הן) :

שלח (ارسل) קצר (حصد) ברח (هرب) שמח (فرح)
(אנכם - את - היא) :

מכר (باع) דרש (طلب) שמע (سمع) שכח (نسى)
(אתן - אתה - הן) :

סגר (قفل) פתח (فتح) צדק (صدق) רכב (ركب)

تمرین 2 - חבנדק: ב.

صنع كلا من الأفعال الآتية في زمن الاستقبال واشكل حروف آיתון وفاء الفعل
بالشكل المناسب :

(אתן - אתה - הן) :

חדל (امتنع) הרס (هدم) עצל (تعב) עצמד (وقف)
(אנכם - את - היא) :

חזק (تقوى) אסף (جمع) חלם (حلم) אלה (تعلم)
(אנחנו - הוא - הן) :

חגר (قط) עצר (صلى) חפר (حفر) עצב (غضب)
(אני - הם - היא) :

חכם (حكيم) ארך (طال) אצר (نزن) עצם (غمض)

تمرین ٣ - חבורה ג.

اقرأ ما يأتي واقلب الأفعال من صيغة المفرد المذكر إلى صيغة المفردة المؤنثة ثم إلى صيغة الجمع المذكر والمؤنث :

אתה תרדף, הוא יברח, אתה תשמר, מתי תלמד ?
 אל תשקר, הוא יקצוף, אתה תגזר, אל תדרש זאת.
 מדוע תשפך את המים? הוא יקשור את החבל.
 מתי תפגש אותו? אל תשבר את הכוס. אני אפרש מכמרת (شبكة)
 אל תרמס את הפרחים. למה תחפר את הבאר הזאת? הולך עם
 חכמים יחכם.
 לא תעמד על דם רצף. לא תרצח, לא תגב.

(ب) صيغة الفعل المعتل — גזרת הנחים

(١) المثال נחי פ :

ينقسم المثال إلى قسمين :

فيشمل القسم الأول الأفعال من نوع **אסף** و **הרס** أي الفعل المعتل الفاء بالألف :
 (**נחי פ"א**) والفعل المعتل الفاء بالهاء (**נחי פ"ה**) .

ويشمل القسم الثاني الأفعال من نوع **גלע** أي الفعل المعتل الفاء باليود (**נחי פ"י**) .

فالأفعال التابعة للقسم الأول مثل : **אסף** و **הרס** تتصرف كالفعل السالم في زمن الاستقبال أي أنها تعتبر كالأفعال السالمة التي فاؤها من حروف الحلق **אהחע** وقد سبق بيان ذلك .

(راجع صيغة الاستقبال للفعل السالم في باب تشكيل حروف **אימן** في السالم بندي ٢ و ٣) .

غير أنه يوجد ثلاثة أفعال معتلة الفاء بالألف تمتاز في تصریفها عن غيرها وذلك بأنه تحذف
فاؤها بعد إدخال الهمزة عليها وتكتب بلا حركة بعد حروف المضارعة الأخرى (יִתֵּן) وهي :
אָכַל (أَكَلَ) - אָמַר (قال) - אָבַד (هَلَكَ).

وانظر إلى تصریفها في الجدول الآتي :

فعل	אָכַל (أَكَلَ)	فعل	אָמַר (قال)	فعل	אָבַד (هَلَكَ)
אָכַל	(أَكَلَ)	אָמַר	(أَقُولُ)	אָבַד	(أَهْلِكُ)
תֹּאכַל	(تَأْكُلُ) أَنْتَ	תֹּאמַר	(تَقُولُ) أَنْتَ	תֹּאבֵד	(تَهْلِكُ) أَنْتَ
תֹּאכְלִי	(تَأْكِلِينَ)	תֹּאמְרִי	(تَقُولِينَ)	תֹּאבְדִי	(تَهْلِكِينَ)
יֹאכַל	(يَأْكُلُ)	יֹאמַר	(يَقُولُ)	יֹאבֵד	(يَهْلِكُ)
תֹּאכֵל	(تَأْكُلُ) هِيَ	תֹּאמֵר	(تَقُولُ) هِيَ	תֹּאבֵד	(تَهْلِكُ) هِيَ
יֹאכֵל	(يَأْكُلُ)	יֹאמֵר	(يَقُولُ)	יֹאבֵד	(يَهْلِكُ)
תֹּאכְלוּ	(تَأْكُلُونَ)	תֹּאמְרוּ	(تَقُولُونَ)	תֹּאבְדוּ	(تَهْلِكُونَ)
תֹּאכְלֶנָּה	(تَأْكُلْنَ)	תֹּאמְרֶנָּה	(تَقُلْنَ)	תֹּאבְדֶנָּה	(تَهْلِكْنَ)
יֹאכְלוּ	(يَأْكُلُونَ)	יֹאמְרוּ	(يَقُولُونَ)	יֹאבְדוּ	(يَهْلِكُونَ)
תֹּאכְלֶנָּה	(يَأْكُلْنَ)	תֹּאמְרֶנָּה	(يَقُلْنَ)	תֹּאבְדֶנָּה	(يَهْلِكْنَ)

ملاحظة :

ويلاحظ أن هذه الأفعال تأتي في زمن الاستقبال على وزن **יִפְעֵל** (أى أن عينها تشكل بالبتاح) وحروف المضارعة
(אֵינָם) بالحوليم.

أما الأفعال التابعة للقسم الثانى من نوع **יִפְעֵל** (تَعْبَ) و **יִבְשֵׁ** (يَبَسَ) و **יִטֵּב** (طَابَ)
فإنها تأتي غالبا في زمن الاستقبال على وزن **יִפְעֵל** (أى أن فاءها وهى ال") تكتب ولا تنطق
(יִטֵּב יִבְשֵׁ יִטֵּב). بعد ادخال حروف المضارعة عليها وتشكل عينها بالبتاح وحروف المضارعة
(אֵינָם) كلها بالحريق فتقول **יִבְשֵׁ** (يَتَبَّسُّ) و **יִבְשֵׁ** (يَبَسُّ) و **יִטֵּב** (يَطِيبُ).

وانظر في الجدول الآتي كيفية تصريف الفعل **תָּעַב** في زمن الاستقبال :

فعل **תָּעַב** (تعب) وأمثاله :

للمفرد		للمجمع	
אֲנִי	(أَتَعِبُ)	אֲנִי	(نَتَعِبُ)
אַתָּה	(تَتَعِبُ)	אַתָּה	(تَتَعِبُونَ)
הוא	(يَتَعِبُ)	הוא	(يَتَعِبُونَ)
היא	(تَتَعِبُ)	היא	(يَتَعِبُونَ)

وهناك ثلاثة أفعال : **יָלַד** (وَلَدَ - خَلَّفَ) و **יָרַד** (نَزَلَ) و **יָשַׁב** (جَلَسَ) تصاغ على وزن **יָלַל** بحذف فائها وبتشكيل حروف المضارعة (**אֵיחָל**) بالصيغة .

وإليك كيفية تصريفها :

فعل **יָשַׁב** (جَلَسَ) وأمثاله :

للمفرد		للمجمع	
אֲנִי	(أَجْلِسُ)	אֲנִי	(نَجْلِسُ)
אַתָּה	(تَجْلِسُ)	אַתָּה	(تَجْلِسُونَ)
הוא	(يَجْلِسُ)	הוא	(يَجْلِسُونَ)
היא	(تَجْلِسُ)	היא	(يَجْلِسُونَ)

وينسب لهذه الأفعال الثلاثة الفعل **יָדַע** (عَلِمَ) غير أنه يصاغ على وزن **יִלָּל** بتشكيل عينه بالفتح عوضاً عن الصيريه لأنه متيَّ بحرف حلقى (ל) فتقول :

للمفرد	للجمع
אֵדַע (أَعْلَمُ)	יָדַע (نَعْلَمُ)
תִּדַע (تَعْلَمُ) أَنْتَ	תִּדְעוּ (تَعْلَمُونَ)
תִּדְעִי (تَعْلَمِينَ)	תִּדְעֶינָה (تَعْلَمَنَّ)
יִדַע (يَعْلَمُ)	יִדְעוּ (يَعْلَمُونَ)
תִּדַע (تَعْلَمُ) هِيَ	תִּדְעֶינָה (يَعْلَمَنَّ)

ملاحظة :

والفعل **הִלָּךְ** (ذهب) يعدّ أيضاً من هذه الأفعال الثلاثة في زمن الاستقبال وإن كانت فاقه (ה') لا (י') فيصاغ على وزن **יִלָּל** مثلها فتقول :

אֵלֶיךָ (أذهب) و **תִּלָּךְ** (تذهب) كما تقول : **אֵשֶׁב** و **תֵּשֶׁב** .

تحریر ۱ - תבנית א.

صنع الأفعال الآتية في زمن الاستقبال (مذكرا ومؤنثا - مفردا وجمعا) مع فزاعة شكل حروف المضارعة **א' י' ת' נ'** :

אָצַר - אָרַךְ - אָשַׁם - אָכַל - אָדַם - אָזַר - אָבַד - אָטַם - אָמַר - אָסַף .

تمرین ۲ - חנוכה ב.

اقرأ ما يأتي واقلب الفعل من صيغة الماضي إلى صيغة المستقبل واشكل حروف المضارعة بالشكل المناسب :

במה אשמנו לפניך, כי כעסתי עלינו? הסערוה הרסו בתיים ועקרו עצים רבים. מפני מי תרדת היום? מה ארכו לי שם הנמים? שמחתי לשמע, כי עשרת. מדוע לא כתבת לי כל-הזמן? הלחם לא חמץ, לכן לא אכלתי אותו. הים סער כל-היום, כמו חפץ לשטף את הארץ. שיריך ערבו מאד לאוני! טוב לך אם בטחת בי בצרתך, לכן גם עזרתי אותך. השפחה ערכה את השלחן. האפרות חרשו כל-היום את השדה. מקול הרעם חרשו האזנים. אבותיו אצרו כסף לרב. והוא נחל את כל-עשרם. אחי חלש מאד אחרי מחלתו. בכל-מכירתך בחרת לך רע נאמן אחד. הסוסים ירדו בנהר עד צואר ועברו בלי פגע.

تمرین ۳ - חנוכה ג.

صنع الأفعال الآتية في زمن الاستقبال وادخل عليها حروف المضارعة المشار إليها بالضمائر المنفصلة والمكتوبة أمام كل طائفة منها :

(אני - אתם - הן) : הרס - הרג - הפך - הדך .

(אתה - את - היא) : הדר - הדך - הלם .

(אנחנו - הם - הוא) : הכר - הים - הכל

تمرین ٤ - חבורה ד.

صنع الأفعال الآتية في زمن الاستقبال مع مراعاة شكل حروف المضارعة **איתן** .

יאב - יגע - יבש - יגר - ידע - יכל - ילך - ירש - ירד - ירק -
ירע - ישב - יסד - יטב - יעץ - יען - ישר :

(٢) الأجوف - נחי לא ومنه :

المعتل العين بالواو : **נחי לא** مثل : **קם (قام) ومصدره קום (قيام) .**
 والمعتل العين بالياء : **נחי לא** مثل : **שך (غنى) ومصدره שיר (غناء) .**

المعتل العين بالواو : **נחי לא**

يأتي الفعل المعتل العين بالواو على وزنين في زمن الاستقبال فهو يأتي على وزن **יפול** وعلى وزن **יפולה**.

فإذا كان ماضيه على وزن **פל** أو **פל** مثل : **קם** و **ימת** صيغ في الاستقبال على وزن **יפול** فنقول : **יקום** و **ימות** بتشكيل حروف المضارعة (**איתן**) بالقصاص (**ד**) .

أما إذا كان ماضيه على وزن **פל** مثل : **בש** صيغ مستقبله على وزن **יפול** فنقول : **יבש** و **יבש** بتشكيل حروف المضارعة (**איתן**) بالصيريه (**••**) .

وإليك كيفية تصريف هذه الأفعال في زمن الاستقبال على كل من الوزنين المذكورين :

وزن يפול — فعل קם	وزن יפול — فعل בש
אקום (أقوم)	אבוש (أنجل)
תקום (تقوم) أنت	תבוש (תגל) أنت
תקומי (تقومين)	תבושי (תגלי)
יקום (يقوم)	יבוש (יגל)
תקום (تقوم) هي	תבוש (תגל) هي
נקום (نقوم)	נבוש (נגל)
תקומו (تقومون)	תבושו (תגלו)
תקומנה (تقمن)	תבשנה (תגלن)
יקומו (يقومون)	יבושו (יגלון)
תקומנה (يقمن)	תבשנה (יגלن)

ملاحظة :

(أ) ولاحظ أن عين الفعل وهي ال (١) تسقط عند التقائها مع الضمير נה في حالي الخطاب والغائبات حيث تشكل فاء الفعل بالحوليم قطان عوضا عن الشروق أو الحوليم جدول . مثل : תקומנה (عوضا عن תקומנה) و תבשנה (عوضا عن תבושנה) .

(ب) وفي الأفعال المنتبة بحرف ח أو لا مثل : נח (سكن) و נע (تحرك) تشكل لام الفعل يتاح جنوبه (ח أو لا) فتقول : ינח (يسكن) و ינע (يتحرك) و ינוח (أسكن) و ינוע (أتحرك) . وعند التقائها بالضمير נה في حالي الخطاب والغائبات : תנוחנה و תנוענה .

(ج) وإذا دخلت واو القابلة على الفعل المعتل العين بالواو في زمن الاستقبال سقطت عينه وشكلت فاءه بالقصاص
حطوف عوضا عن الشروق وأصبحت الكلمة ممدودة المصدر بمد فاء الفعل بالمتنج وذلك في حالة المخاطب
المفرد أو الغائبة المفردة **תָּקוּם** وفي حالة الغائب المفرد **יָקוּם** وفي حالة المتكلمين والمتكلمات **יָקוּם** .
فتقول يادخال الواو القابلة : **וְתָקוּם** (وَقُتْ) أو (وَقَامَتْ) — **וְיָקוּם** (وَقَامَ) — **וְיָקוּם** (وَقُنَّا)
وفي باقى الأحوال يبقى الفعل على حاله الأصلية : **יָאָקוּם** (وَقُتْ) — **וְיָקוּמָה** (وَقُنْ) — **וְיָקוּמוּ** (وَقْتُمْ) .
وإذا كانت لام الفعل حرفا حلقيا **יָנִיחַ** — **יָנִיעַ** — **יָסִיר** شكلت فاءه بالفتح (لا بالقصاص كما سبق)
عند دخول الواو القابلة عليها فتقول : **יָיָנִיחַ** (وَسَكَنْ) — **יָיָנִיעַ** (وَتَحَرَّكَ) — **יָיָסִיר** (وما ل) بحذف
عين الفعل كما تقدم .

المعتل العين بالياء — **יָיָ** "לא"

يضاغ الفعل المعتل العين بالياء على وزن **יָפִיל** في زمن الاستقبال مثل : **יָפִיל** (يُفَرِّق)
في الماضي) و **יָפִים** (يُفَرِّق في الماضي) .

وتشكل حروف المضارعة **יָיָ** بالقصاص (**יָ**) كما في الفعل المعتل العين بالواو .

أما فاء الفعل فتشكل بالحرق (**יָ**) الا عند التقائها بالضمير **יָ** حيث تشكل بالصيريه (**יָ**)
وتحذف عين الفعل وهى (**יָ**) في حالتى المخاطبات والغائبات : **יָיָ** (تُغَيِّنَ) و **יָيָ** (يُغَيِّنَ) .

واليك كيفية تصريف الفعل المعتل العين بالياء في زمن الاستقبال :

فعل **יָ** (جَعَلَ)

للمفرد		للمجمع	
אָפִים	(أَجْعَلُ)	יָפִים	(يَجْعَلُ)
תָּפִים	(تَجْعَلُ) أَنْتَ	תָּפִימוּ	(تَجْعَلُونَ)
תָּפִימוּ	(تَجْعَلِينَ)	תָּפִימָה	(تَجْعَلْنَ)
יָפִים	(يَجْعَلُ)	יָפִימוּ	(يَجْعَلُونَ)
תָּפִים	(تَجْعَلُ) هِىَ	תָּפִימָה	(يَجْعَلْنَ)

ملاحظة :

(١) وفي الأفعال المنتهية بحرف "ד" مثل : דין (حَكَمَ) و דין (أَدْرَكَ) و לו (بَاتَ) تحذف هذه الـ "ד" عند التقائها بـ "ד" الضمير דה في حالي المحاطبات والغائبات فتقول : תדינה أى تَحْكُمَنَّ (عوضاً عن תדינה) و תדינה أى تدركن (عوضاً عن תדינה) و תלינה أى تبتنون (عوضاً عن תלינה) .

(ب) وفي الأفعال المنتهية بحرف ח مثل : שח (تَحَدَّثَ) تشكل لام الفعل (أى الـ ח) يتناح جنوبه فتقول : ישחי (يُحَدِّثُ) و أسחי (أَتَحَدِّثُ) و ישחי (تُحَدِّثُ) . وعند التقائها بالضمير דה في حالي المحاطبات والغائبات : תשחינה (تُحَدِّثُنَ أو يُحَدِّثُنَ) .

(ج) وإذا دخلت الواو القالبة على الفعل المعتل العين بالياء في زمن الاستقبال سقطت عين الفعل وشكلت فاؤه بالسيجول عوضاً عن الحريق وأصبحت الكلمة بمدودة الصدر بمدّ فاء الفعل بالميتج وذلك في حالة المخاطب المفرد أو الغائبة المفردة תשיهم وفي حالة الغائب المفرد ישיهم وفي حالة المتكلمين والمتكلمات תשיهم فتقول : ישיهم (وجعل) — תשיهم (وجعلت أو جعلت) — ישיهم (وجعلنا) . وفي سائر الأحوال يبقى الفعل على حاله الأصلية ישיهم (وجعلت) — תשימנה (وجعلتن أو جعلن) — תשימו (وجعلتم) .

تحریر ١ - תבונה א.

كَوْنُ فعلا من كل مصدر من المصادر الآتية في زمن الاستقبال مذكرا ومؤنثا ومفردا وجمعا واشكل حروف المضارعة איתן بالشكل المناسب :

צוף - צוף - ישית - בין - لين - دين - צור - טום - نום - نוע - בז -
קוז - גור - שים - שוש - גיל - דוש - שור - טוב - צור - שוט - בוש - موت -

סוד :

תחריץ 2 - הבנויה ב.

אقلب الأفعال الآتية من صيغة الاستقبال الى صيغة الماضي بادخال الواو القالبة على كل منها
 ואشكل بالشكل المناسب :

אסור - יסור - מסור - נגע - תנוח - יעוף - תקום - תנוע - תנועו -
 ישוב - נשיר - מעור - יקוץ - נצור - תריב - נדוש - ימות - תבושי - תמות -
 יבוש .

תחריץ 3 - הבנויה ג.

اكتب ما يأتي وصغ من المصادر أفعال تضعها في زمن الاستقبال بابدال ضمائر الرفع بحروف
 المضارعة الملائمة لكل منها :

(אני) סור אליך בפאשר (אתה) שוב מבית-הספר . - אחותך (היא)
קום זה עתה משנתה . - האיש אשר נפל אתמול מעל הגג (הוא) מות
 היום בבקר . - (אנחנו) בוש מהנהגת אחינו הרעה . - רויץ (אני) למען
 (אני) שוב הביתה ונניח (אני) מעמלי . - האם (את) בין לדברי ושים
 (את) אותם על לבך? . - (אנחנו) לין בבית אחינו . - מדוע (אתם)
בוז לנו? . - העץ (הוא) נוע ברוח . - אחייתי (הן) קום בבקר וקלף
לשות ביצר . - האפר (הוא) דוש את התבואה ;

(٣) المعتل اللام : נִחִי ל' ومنه :

المعتل اللام بالألف : נִחִי ל' א' مثل : מִצָּא ו צָמָא .

والمعتل اللام بالهاء : נִחִי ל' ה' مثل : בָּנָה .

المعتل اللام بالألف — נִחִי ל' א'

يأتي الفعل المعتل اللام بالألف في زمن الاستقبال على وزن : פִּעֵץ وتشكل عينه بالقماص سواء أكان ماضيه على وزن פִּעֵץ أم على وزن פִּעֵץ مثل : מִצָּא (مِצָּأ) و צָמָא (צَمَآ) . وتشكل حروف المضارعة אִיחֵץ بالحرق ما عدا ال "א" التي تشكل بالسيجول كما في الفعل السالم .

وفي حالي المخاطبات والغائبات عند التقاء لام الفعل بالضمير נִחֵץ تشكل عين الفعل بالسيجول عوضا عن القماص . فتقول : תִּמְצָאנָה (تجدن أو يجدن) و תִּצְמָאנָה (تعطشن أو يعطشن) باعتبار لام الفعل وهي ال "א" , נִחֵץ נִסְתָּר .

وانظر إلى تصريفه في الجدول الآتي :

فعل מִצָּא (وجد) :

للمفرد	للمجمع
אִמְצָא (أجدُ)	נִמְצָא (نجدُ)
תִּמְצָא (تجدُ) أنتَ	תִּמְצָאוּ (تجدون)
תִּמְצָאֵי (تجدين)	תִּמְצָאנָה (تجدن)
יִמְצָא (يجدُ)	יִמְצָאוּ (يجدون)
תִּמְצָא (تجدُ) هي	תִּמְצָאנָה (يجدن)

فعل צָמָא (عطش):

للمفرد	للمجموع
אֶצְמָא (أَعْطَشُ)	נִצְמָא (نَعَطِشُ)
תִצְמָא (تَعَطِشُ) أَنْتَ	תִצְמָאוּ (تَعَطِشُونَ)
תִצְמְאוּ (تَعَطِشِينَ)	תִצְמְאוּנָה (تَعَطِشْنَ)
יִצְמָא (يَعَطِشُ)	יִצְמָאוּ (يَعَطِشُونَ)
תִצְמָא (تَعَطِشُ) هِيَ	תִצְמְאוּנָה (يَعَطِشْنَ)

ملاحظة :

وفي الفعل חָטָא (أخطأ) الذي فائه حرف حلق (وهو الوحيد من نوعه) تشكل حروف المضارعة بالسيجول
وبشكل فاء الفعل بالحطف سيجول (: :) كما في الفعل السالم فتقول :

יִחָטָא (يخطئ) - אֶחָטָא (أخطئ) - תִחָטָאוּ (تخطئون) - תִחָטְאוּנָה (تخطئن أو يخطئن) -
יִחָטְאוּ (يخطئون) .

تمرین - בלבוך

ضع الأفعال الآتية في زمن الاستقبال مذكرا ومؤنثا ومفردا وجمعا :

קָרָא - פָּרָא - מָלָא - דָּשָׂא - רָפָא - טָמָא - מָחָא - סָבָא - פָּדָא - שָׁנָא -

צָבָא - פָּלָא - חָטָא - אָחָא .

المعتل اللام بالهاء — תָּהָה ל' ה'

يأتي الفعل المعتل اللام بالهاء مثل: תָּהָה على وزن תָּהָה بتشكيل عين الفعل بالسيجول وتشكل حروف المضارعة بالحرق ما عدا الهمزة (أ) التي تشكل بالسيجول كما في الفعل السالم فتقول: תָּהָה — תָּהָה — תָּהָה.

وتسقط لام الفعل (أى ال ת) عند التقائها بالضمائر "و" و "ف" في حالة المخاطبة وحالة الغائبين فتقول: תָּהָה (تبنين) و תָּהָה (تبنون).

وعند التقائها بالضمير "ه" في حالتى المخاطبات والغائبات تتحول إلى "ي" فتقول: תָּהָה (تبنين أو يبنين).

وإليك كيفية تصريف هذه الأفعال في زمن الاستقبال :

فعل תָּהָה (بَنَى) :

للمفرد	للمجمع
תָּהָה (أبنى)	תָּהָה (بنى)
תָּהָה (تبنى) أنت	תָּהָה (تبنون)
תָּהָה (تبنين)	תָּהָה (تبنين)
תָּהָה (ينى)	תָּהָה (ينون)
תָּהָה (تبنى) هى	תָּהָה (يبنين)

أما الأفعال المنتهية بـ **ה** (مبيق في داخل الهاء) مثل: **הָבֵה** (ارتفع) و **הָמָה** (اشتاق) فتعتبر كالفعل السالم في زمن الاستقبال وتتصرف كالآتي على وزن **הַפְעֵל** :

فعل **הָבֵה** (ارتفع) :

للمفرد	للجمع
הָבֵה (أرتفع)	הִבְיָהוּ (تَرْتَفِعُ)
תִּבְיָה (ترتفع) أنت	תִּבְיָהוּ (تَرْتَفِعُونَ)
תִּבְיָהֶי (ترتفعين)	תִּבְיָהֶנָּה (تَرْتَفِعْنَ)
יִבְיָה (يرتفع)	יִבְיָהוּ (يَرْتَفِعُونَ)
תִּבְיָהּ (تَرْتَفِعُ) هي	תִּבְיָהֶנָּה (يَرْتَفِعْنَ)

تمرین - הבנה

صَّرَّفْ الأفعال الآتية في زمن الاستقبال مذكرا ومؤنثا ومفردا وجمعا واشكل حروف المضارعة بالشكل المناسب :

הָלַךְ - דָּלַךְ - פָּרַח - צָפָה - רָבַח - קָנָה - שָׁתָה - שָׁכַח - בָּזָה - פָּרַח
צָלָה - פָּמָה - גָּנָה - לָהַה - תָּמָה

ملاحظة :

(١) وفي الأفعال المعتلة اللام بالهاء والتي فاؤها حرف **א** مثل : **אָתָה** (أتى) و **אָתָה** (تطف) تشكل حروف المضارعة **אֵיתָן** بالسيجول وفاء الفعل (أى ال **א**) بحطف سيجول كما فى الفعل السالم الذى فاؤه **א** فتقول : **אָתָה** (أتى) و **יָאָתָה** (يأتى) و **נָאָתָה** (تطف) و **תָאָתָה** (تطفون) .

(٢) وفي الأفعال التى فاؤها **ה** أو **ח** مثل : **הָיָה** (لج) و **הָמָה** (هاج) و **חָשָה** (سكت) و **חָזָה** (نظر) تشكل حروف المضارعة بالسيجول وتشكل فاء الفعل (أى ال **ה** وال **ח**) بحطف سيجول غالبا مثل : **הָיָה** (أهيج) و **יָהָמָה** (يهيج) — **תָחָשָה** (تسكت) و **נָחָשָה** (نسكت) — **אָחָזָה** (أنظر) و **תָחַזְיָה** (تنظرن) .

وأحيانا تأتى فاء الفعل ساكنة مثل :

אָהָה (ألهج) و **יָהָה** (ياهج) و **תָחָה** (تلجأ) و **נָחָה** (ناجأ) وقد وردت بعض الأفعال بشكل حروف المضارعة **יתן** بالبتاح وفاء الفعل بحطف بتاح مثل : **הָנָה** — **תָחַנָה** و **הָרָה** — **תָחַרָה** .

(٣) أما اذا كانت فاء الفعل **לא** مثل : **עָשָה** (صنع) و **עָלָה** (صعد) و **עָנָה** (أجاب) شكلت الهمزة بالسيجول وفاء الفعل التى بعدها بحطف سيجول فتقول : **אָעָשָה** و **אָעָלָה** و **אָעָנָה** وتشكل حروف المضارعة الأخرى (**יתן**) بالبتاح وفاء الفعل التى بعدها بحطف بتاح فتقول : **יעָשָה** و **תָעָלָה** و **יעָנָה** .
وفي بعض الأفعال تأتى فاء الفعل (أى ال **לא**) ساكنة بعد إدخال **יתן** عليها مثل : **יעָטָה** (يلبس) .

وانظر إلى تصريح هذا النوع من الأفعال فى الجداول الآتية :

فعل **אָתָה** (أتى) :

للمفرد	للجمع
אָתָה (أتى)	נָאָתָה (نأتى)
תָאָתָה (تأتى) أنت	תָאָתוּ (تأتون)
תָאָתִי (تأتين)	תָאָתִינָה (تأتين)
יָאָתָה (يأتى)	יָאָתוּ (يأتون)
תָאָתָה (تأتى) هى	תָאָתִינָה (يأتين)

فعل	קָמָה (הָج)	فعل	קָמָה (نَظَر)	فعل	קָמָה (لَهِج)
אַהֲמָה	(أهيج)	אַחֲזָה	(انظر)	אַהֲנָה	(ألهج)
תִּהְמָה	(تهيج) أَنْتَ	תִּחֲזָה	(تنظر) أَنْتَ	תִּהְנָה	(تلهج) أَنْتَ
תִּהְמִי	(تهيجين)	תִּחֲזִי	(تنظرين)	תִּהְנִי	(تلهجين)
יִהְמָה	(يهيج)	יִחֲזָה	(ينظر)	יִהְנָה	(يلهج)
תִּהְמָה	(تهيج) הִי	תִּחֲזָה	(تنظر) הִי	תִּהְנָה	(تلهج) הִי
נִהְמָה	(نهيج)	נִחֲזָה	(ننظر)	נִהְנָה	(نلهج)
תִּהְמוּ	(تهيجون)	תִּחֲזוּ	(تنظرون)	תִּהְנוּ	(تلهجون)
תִּהְמִינָה	(تهجن)	תִּחֲזִינָה	(تنظرن)	תִּהְנִינָה	(تلهجن)
יִהְמוּ	(يهيجون)	יִחֲזוּ	(ينظرون)	יִהְנוּ	(يلهجون)
תִּהְמִינָה	(يهجن)	תִּחֲזִינָה	(ينظرن)	תִּהְנִינָה	(يلهجن)

فعل קָמָה (استقر) :

للمفرد	للمجمع
אַחֲנָה	(أستقر) נִחֲנָה
תִּחֲנָה	(تستقر) תִּחֲנִי
תִּחֲנִי	(تستقرين) תִּחֲנִינָה
יִחֲנָה	(يستقر) יִחֲנִי
תִּחֲנָה	(يستقرن) תִּחֲנִינָה

فعل - עָלָה (صعد) :

للمفرد	للجمع
אָעָלָה (أصعد)	נִעָלָה (نصعد)
תָעָלָה (تصعد) أنت	תָעָלוּ (تصعدون)
תָעָלִי (تصعدين)	תָעָלִינָה (تصعدن)
יָעָלָה (يصعد)	יָעָלוּ (يصعدون)
תָעָלָה (تصعد) هي	תָעָלִינָה (يصعدن)

إذا دخلت واو القابلة على فعل معتل اللام بالهاء في زمن الاستقبال سقطت لامه (وهي ال هـ) وانتقلت حركة عين الفعل إلى فائه وأصبحت الكلمة ممدودة الصدر بممد صدرها بالمدة (ممد) مثل : אָבֵנָה - יָאבֵנָה أو יָאבֵנָה ومثل : תָפֵנָה - וְתָפֵנָה أو וְתָפֵנָה ومثل : יָקֵנָה - וְיָקֵנָה أو וְיָקֵנָה ومثل : נִזְרָה - וְנִזְרָה أو וְנִזְרָה بتشكيل حروف المضارعة אֵיִתָּן بالحريق أو بالصيريه .

وفي بعض الأفعال تشكل حروف المضارعة بالصيريه فقط وذلك إذا كانت عينها حرف א مثل :

الفعل קָאָה : יָאָלָה , וְתָלָה , וְיָלָה , וְנָלָה .
والفعل קָאָה : יָאָרָה , וְתָרָה , וְיָרָה (شذوذا) , וְנָרָה .
والفعل קָאָה : יָאָדָה , וְתָדָה , וְיָדָה , וְנָדָה .

חָ	{	שָׁבָה - וְאָשֵׁב , וּתְשֵׁב , וַיִּשֶׁב , וַיִּשְׁבּ
		פָּתָה - וְאָפָה , וּתְפָה , וַיְפָה , וַיִּפֹּה
		בָּכָה - וְאָבָה , וּתְבָה , וַיְבָה , וַיִּבֹּה
		רָדָה - וְאָרָד , וּתְרָד , וַיְרָד , וַיִּרֹּד
חֵ	{	שָׁתָה - וְאָשָׁת , וּתְשָׁת , וַיִּשְׁת , וַיִּשְׁת
		שָׁטָה - וְאָשָׁט , וּתְשָׁט , וַיִּשְׁט , וַיִּשְׁט

تمرین ۱ - הבניה א.

האט המסתقبل מן האفعال האתיה ואדכל הואו القالبة على كل منها بحسب ضمائر الرفع الواردة
أمام كل طائفة من هذه الأفعال :

(אני - אתם - הוא) : זכה - קנשה - רפה - ראה .

(הן - אנחנו - היא) : קרה - צפה - פלה - רבה .

(את - אתן - הוא) : עטה - עשה - קרה .

(אני - אתה - הם - הן) : קנה - מכה - שעה .

تمرین ۲ - הבניה ב.

اقرأ ما يأتي واقلب الأفعال من صيغة الماضي إلى زمن الاستقبال :

מדוע לא בנית את הבית ? עוד לא קניתי את האבנים , כי אין לי כסף .

אנחנו חזינו את אחיק בדרכנו . דרכנו ממנו את הספר ולא היה אתו .

צפו מים על ראשי . מה מאד ששנו בשמענו , כי נחתם . אך לחנם ארוחם

את המפותחים , כי עוד לא בשלנו . מדוע לא טחתם את קירות הבית ? הפרח

צץ בגן הזה , ועתה יבש הוא . נערות , איה שמתן את ספרי ? אנחנו שמנו

אותו על השלחן :

(ج) صيغة الفعل المضعف - זְנַחַת הַכְּפוּלִים

يصاغ الفعل المضعف على وزن זְנַחַת في زمن الاستقبال بحذف عين الفعل وبتشكيل فائه بالحوлим . فمن קָבַב مثلا تقول קָבַב ומן זָלַל تقول זָלַל .

وتشدد لام الفعل عند التقاءها بالضمير "י" في حالة المخاطبة أو بالضمير "ו" في حالة المخاطبين والغائبين فتقول : קָבַבְי - קָבַבְו ו קָבַבְי - קָבַבְו .

وعند التقاء لام الفعل بالضمير "ה" في حالة المخاطبات والغائبات - تشدد اللام كما سبق - ويضاف حرف "ו" بين لام الفعل والضمير "ה" وتشكل فاء الفعل بالقبوص (־) عوضا عن الحوлим فتقول : קָבַבְיְה ו קָבַבְוְה .

وفي الفعل المضعف تشكل حروف المضارعة זָנַחַת بالقصاص كما في الفعل السالم إلا في حالة المخاطبات والغائبات حيث تشكل ال "ח" بالسكون المتحرك .

وانظر خلاصة ما سبق في الجدول الآتي :

فعل קָבַב (أحاطَ) :

للمفرد		للجمع	
קָבַב	(أحيطُ)	קָבַב	(نُحِيطُ)
קָבַבְי	(نُحِيطُ) أَنْتَ	קָבַבְו	(تُحِيطُونَ)
קָבַבְיְה	(تُحِيطِينَ)	קָבַבְיְה	(تُحِيطْنَ)
קָבַב	(يُحِيطُ)	קָבַבְו	(يُحِيطُونَ)
קָבַבְי	(نُحِيطُ) هِيَ	קָבַבְיְה	(يُحِيطْنَ)

١٠ الأفعال المنتهية بحرف حلقى مثل : **הָלַל** , **שָׁחַח** تشكل لامها بفتح جنوبه ولا تشدد عند التقائها بالضمائر "ו" و "י" و "ה". فالفعل **הָלַל** مثلاً يتصرف كالآتى :

فعل **הָלַל** (**חָطַם**) :

للمفرد		للجمع	
אָרַע	(אָחַטְמִי)	הָרַע	(הִחַטְמִי)
תָּרַע	(תָּחַטְמִי) أنت	תָּרַעוּ	(תִּחַטְמוּ)
תָּרַעִי	(תִּחַטְמִי)	תָּרַעִינָה	(תִּחַטְמִי)
יָרַע	(יָחַטְמִי)	יָרַעוּ	(יִחַטְמוּ)
תָּרַעָה	(תִּחַטְמִי) هي	תָּרַעִינָה	(יִחַטְמִי)

وفى بعض الأفعال تشكل حروف المضارعة **אָרַע** بالحرق (ما عدا الهمزة التى تشكل بالسيجول) كما فى الفعل السالم وتشدد فاء الفعل فى كل الأحوال فمن فعل **הָרַע** (**صَمَتَ**) مثلاً تقول :

אָרַע (**أَصْمَتُ**) و **יָרַע** (**يَصْمَتُ**) و **תָּרַעִי** (**تَصْمَتִי**) و **יָרַעוּ** (**يَصْمَتוּ**) و **תָּרַעִינָה** (**تَصْمَتִי**) وكذلك : **פָּרַח** و **פָּתַח** و **קָרַב** و **קָרַד** و **שָׁמַם** .

والفعل المضعف المنتهى بحرف "ה" مثل : **פָּקַח** (**ضَعَفَ**) و **הָקַח** (**شَفَى**) يعتبر كالفعل المعتل اللام بالهاء من نوع **הָקַח** ويتصرف كالآتى فى زمن الاستقبال :

فعل **פָּקַח** (**ضَعَفَ**) :

للمفرد		للجمع	
אָפַקַח	(أَضَعَفَ)	הָפַקַח	(نَضَعَفَ)
תָּפַקַח	(تَضَعَفَ) أنت	תָּפַקַחוּ	(تَضَعَفוּ)
תָּפַקַחִי	(تَضَعَفִי)	תָּפַקַחִינָה	(تَضَعَفִי)
יָפַקַח	(يَضَعَفَ)	יָפַקַחוּ	(يَضَعَفוּ)
תָּפַקַחָה	(تَضَعَفَ) هي	תָּפַקַחִינָה	(يَضَعَفִي)

وعند دخول الواو القالبة على الفعل المضعف في زمن الاستقبال تشكل فاء الفعل بالقصاص
حطوف عوضا عن الحوليم وتصبح الكلمة ممدودة المصدر بمدّ حروف المضارعة بالمدة (ميتينج)
وذلك في حالة المخاطب أو الغائبة وفي حالة الغائب وحالة المتكلمين فقط مثل :

תָּחַב, תִּחַבְּב, (تُحِيطُ هـى . وأحاطتْ) أو (تُحِيطُ أَنْتَ . وأحطتْ أَنْتَ) .

יָחַב, יִיחַבְּב (يحيط . وأحاط) .

נָחַב, נִיחַבְּב (نحيط . وأحطنا) .

وفي باقى الأحوال يبقى الفعل على شكله الأصلي مثل :

אָחַב, יָאָחַב - תָּחַבְּב, ותִּחַבְּבִי - תִּסְבֵּינָה, ותִּסְבֵּינִי .

تمرین ١ - חבוב: א.

صنع الأفعال الآتية في زمن الاستقبال. مذكرا ومؤنثا. مفردا وجمعا :

זָקַק - זָמַם - פָּתַח - גָּנַן - חָנַן - לָקַק - סָלַל - אָרַר - קָצַץ - שָׁרַר -
שָׁדַד - רָנַן - חָקַק - חָנַג - כָּפַף - קָבַב - גָּהַה - רָהַה - קָהַה - שָׁחַח -
פָּסַס - קָדַם .

تمرین ٢ - חבוב: ב.

اقلب الأفعال الآتية من صيغة المستقبل إلى صيغة الماضي بادخال الواو القالبة عليها :

תָּפַס - יָחַגוּ - נָשַׁח - תִּקְהֵינָה - תִּקְבְּבוּ .

יָגַהוּ - יָכַף - אָחַק - תִּרְנִי - יִשָּׂף .

אָשַׁר - תִּקְצִינָה - יָאָר - נָסַל - תִּלְקַק .

תָּדַם - תִּחַן - גָּנַן - אָכַת - יָהַם .

תָּאָר - נָעַז - יִשְׁחוּ - יִכְהֶה - אָזַם .

تمرین ۳ - חבורה ג.

ضع الجمل الآتية في زمن الاستقبال واشكل الأفعال بالشكل المناسب :

הצורף (זקק) את הכסף. - (הידע) אחיה, כי אנשי העיר (זממו) לו?
 אנחנו (לנו) בבית אחינו. - הנערה הזאת (קצרה) בחייה. - הגידו נא, מדוע
 (בזתם) לנו? - אחותי (חוננה) עניים (וששה) לעשות טוב וחסד. - מתי (חנו)
 את חג היובל לבתי המשפט במצרים? - החתולים (לקקו) רבש. - מדוע הנה
 (צורר) אותי? - רבקה (גללה) את האבן מעל פי הבאר. - אף לחנם (ארוהם)
 אותי, ואני (חף) מפשע. - (פגשו) השודדים את רעי (ושדדו) ממנו את כספו.

(د) صيغة الفعل الناقص - גזרת התסרים

قلنا سابقا ان الفعل الناقص العبري هو ما كانت فاؤه "I" تسقط في زمن الاستقبال عند
 دخول حروف المضارعة عليه مثل: **יפל** (سقط) و **יפל** (يسقط) - ومثل: **יטע** (غرس)
 و **יטע** (يغرس).

يصاغ الفعل الناقص في زمن الاستقبال على وزنين :

إما على وزن **יכל** (بضم عينه) مثل: **יפל** (من **יפל**) و **יטש** (من **יטש**)
 و **יקם** (من **יקם**).

وإما على وزن **יכל** (بفتح عينه) مثل: **יטע** (من **יטע**) و **יגש** (من **יגש**)
 و **ישק** (من **ישק**).

وفي كلا الوزنين تحذف فاء الفعل وتشدد عينه دلالة على هذا الحذف وتشكل حروف المضارعة **אֵיךְ** بالحريق (ما عدا الهمزة التي تشكل بالسيجول) كما في الفعل السالم فتقول :

فعل נִשְׁקַ (قبل) — على وزن נִלָּל	فعل נִפְל (سقط) — على وزن נִלָּל
אֵשֶׁק (أَقْبَلُ)	אֵפֵל (أَسْقُطُ)
תֵּשֶׁק (تُقْبَلُ) أنت	תֵּפֵל (تَسْقُطُ) أنت
תֵּשְׁקִי (تُقْبَلِينَ)	תֵּפְלִי (تَسْقُطِينَ)
יֵשֶׁק (يُقْبَلُ)	יֵפֵל (يَسْقُطُ)
תֵּשֶׁק (تُقْبَلُ) هي	תֵּפֵל (تَسْقُطُ) هي
נֵשֶׁק (نَقْبَلُ)	נֵפֵל (نَسْقُطُ)
תֵּשְׁקוּ (تُقْبَلُونَ)	תֵּפְלוּ (تَسْقُطُونَ)
תֵּשְׁקֶנָה (تُقْبَلْنَ)	תֵּפְלֶנָה (تَسْقُطْنَ)
יֵשְׁקוּ (يُقْبَلُونَ)	יֵפְלוּ (يَسْقُطُونَ)
תֵּשְׁקֶנָה (يُقْبَلْنَ)	תֵּפְלֶנָה (يَسْقُطْنَ)

والأفعال التي عينها حرف حاقى (مثل : נָחַל و $\text{נָהַג$ و נָעַם) تعتبر كالفعل السالم عند تصریفها فى زمن الاستقبال ولا تحذف فاؤها عند دخول حروف المضارعة عليها .
فالفعل נָחַל مثلا يتصرف كالآتى :

فعل נָחַל (ورث) :

للجمع		للفرد	
נָחַל	(نرث)	נָחַל	(أرث)
תִּנְחַלוּ	(ترثون)	תִּנְחַל	(ترث) أنت
תִּנְחַלְנָה	(ترثن)	תִּנְחַלִּי	(ترئين)
יִנְחַלוּ	(يرثون)	יִנְחַל	(يرث)
תִּנְחַלְנָה	(يرثن)	תִּנְחַל	(ترث) هى

والأفعال المعتلة الفاء بالياء والتي عينها حرف " لا " مثل : נָצַק و נָצַח تعدّ من الناقصة عند تصریفها فى زمن الاستقبال ما عدا الفعل נָצַח والفعل נָצַר فالفعل נָצַק يتصرف كالآتى :

נָצַק - תִּנְצַק - נָצַקְי - נָצַק - תִּנְצַק - נָצַק - תִּנְצַקוּ - תִּנְצַקְנָה -
 נָצַקוּ - תִּנְצַקְנָה .

والفعل נָצַח ناقص أيضا وتسقط فاؤه فى زمن الاستقبال فتقول :

נָצַח - תִּנְצַח - נָצַחִי - נָצַח - תִּנְצַח - נָצַח - תִּנְצַחוּ - תִּנְצַחְנָה -
 נָצַחוּ - תִּנְצַחְנָה .

والفعل נָתַן وإن كان ناقصا فهو شاذ فى تصریفه فتقول :

נָתַן - תִּתֵּן - נָתַנִּי - נָתַן - תִּתֵּן - נָתַן - תִּתְּנוּ - תִּתְּנָה .

تمرین ۱ - חבורה א.

صرف الأفعال الآتية في زمن الاستقبال مذكرا ومؤنثا . مفردا وجمعا :

נָטָה - נָטַע - נָסַע - נָחַל - שָׁאַל - מָנַע - וָנַח - נָהַג - צָעַד -
מָעַד - מָחַל - מָחַק - גָּאַל - יָעַץ - נָטַש - נָשַׁק - קָרַב - זָקַן -
קָטַן - שָׁמַן - מָעַט - גָּדַל .

تمرین 2 - חבורה ב.

اكتب ما يأتي في زمن الاستقبال واشكل حروف المضارعة بالشكل المناسب :

אָחוּתִי, מִדּוּעַ לֹא כָתַבְתָּ אֵלַי כָּל־הַיּוֹמָן? אֲנִי לֹא כָתַבְתִּי יַעַן כִּי חָלִיתִי,
הַנֶּעַר נָהַג סוּס בְּחֻבָּל, הַחֻבָּל נָפַל מִיָּדוֹ וְהַסּוּס בָּרַח. מִדּוּעַ לֹא נָטַעְתָּ גַם עֲצֵי
תְּפוֹם בִּגְנֻךְ? הָאֵם עוֹד לֹא סָלַחְתָּ לִּי אֶת חַטָּאתִי? רַק לְחַנּוּם יִגְעָתִי כָל־הַיּוֹם
וְלֹא יִשְׁנָתִי כָל־הַלַּיְלָה. הָאֵם נִשְׁקָה לְבִנָּה הַקָּטָן, וְהוּא צָעַק וּבָכָה. אָחִי חָיָה
בָּרַב טוֹב, לָכֵן הוּא שָׁמַן. אָבִי זָקַן, עֵינָיו כָּהוּ, יָדָיו וְרַגְלָיו חָלְשׁוּ, וְשִׁנָּיו
נָפְלוּ וּמָעָטוּ. מִדּוּעַ הִלַּכְתָּ, אָחוּתִי, מִפְּנֵיו? הַכִּלְבִּים גָּבְחוּ עָלַי וְנָשְׁכוּ אוֹתִי,
רַעוּתִיהֶם אָהָבוּ אוֹתָהּ תָּמִיד, עֵינֵי לֹא רָאוּ וְאָזְנִי לֹא שָׁמְעוּ זֹאת. מִמִּי נִחַלְתָּ
אֶת הַבֵּית הַזֶּה? אֲנִיחָנוּ נִעְרָנוּ אֶת כַּפְּנוֹ מִהַדְבָּר הַזֶּה. הַנֶּעַר קָנָה בָּגֶד חֲדָשׁ.

(ه) صيغة الفعل المركب — זִזְרַת הַמְּרָכָיִם

ينقسم الفعل المركب إلى ستة أقسام عند تصريفه في زمن الاستقبال :

(١) الفعل من نوع אָתָה (معتل الفاء بالألف ومعتل اللام بالهاء) يتصرف كالآتي :

אָאתָה , תָּאתָה , תָּאתִי , יָאתָה , תָּאתָה ,
נָאתָה , תָּאתוּ , תָּאתִינָה , יָאתוּ , תָּאתִינָה .

فهو يتبع الفعل المعتل الفاء بالألف مثل : אָסַף في شكل أوله وفي شكل حروف المضارعة ويتبع الفعل المعتل اللام بالهاء مثل : בָּנָה في شكل آخره .

وعند دخول الواو القالبة عليه يصير :

נָאאת (من אָאתָה) و נָתאת (من תָּאתָה) و נָיאת (من יָאתָה) و נָנאת (من נָאתָה) ويبقى على شكله في باقي الأحوال .

والفعلان אָפָה و אָבָה يتبعان الفعل אָכַל في شكل أولهما فتقول :

אָפָה , תָּאפָה , תָּאפִי , יָאפָה , תָּאפָה ,
נָאפָה , תָּאפוּ , תָּאפִינָה , יָאפוּ , תָּאפִינָה .

ولا تغيير في صورتها إذا دخلت الواو القالبة عليهما .

(٢) الفعل من نوع יָצָא (معتل الفاء بالياء ومعتل اللام بالألف) يتصرف كالآتي :

יָצָא , תָּצָא , תָּצִי , יָצָא , תָּצָא ,
נָצָא , תָּצָאוּ , תָּצָאנָה , יָצָאוּ , תָּצָאנָה .

والفعل יָרָא (وزن פָּעַל) يتصرف كالآتي :

אִירָא , תִּירָא , תִּירָאִי , יִירָא , תִּירָא ,
נִירָא , תִּירָאוּ , תִּירָאנָה , יִירָאוּ , תִּירָאנָה .

وتتبع هذه الأفعال الفعل יָשַׁב أو יָנַק في شكل أولها وتتبع الفعل מָצָא في شكل آخرها .

ولا تتغير صورتها إذا دخلت الواو القالبة عليها .

(٣) الفعل من نوع **יָרָה** (معتل الفاء بالياء ومعتل اللام بالهاء) يتصرف كالآتى :

אִירָה , **תִּירָה** , **תִּירִי** , **יִירָה** , **תִּירָה** ,

נִירָה , **תִּירוּ** , **תִּירֶינָה** , **יִירוּ** , **תִּירֶינָה** .

فهو يتبع الفعل **יָרָא** فى شكل أوله ويتبع الفعل **יָרָה** فى شكل آخره .

ومن هذا النوع الفعل **יָפָה** أيضا فتقول :

אִיפָה , **יִיפָה** , **תִּיפָה** , **נִיפָה** , **תִּיפִינָה** .

وعند دخول الواو القالبة على هذه الأفعال تقول :

וַתִּיר , **וַנִּיר** , **וַיִּיר** أو **וַתִּירֶ** , **וַנִּירֶ** , **וַיִּירֶ** .

(٤) الفعل من نوع **יָשָׂא** (ناقص الفاء ومعتل اللام بالألف) يتصرف كالآتى :

אִשָּׂא , **תִּשָּׂא** , **תִּשְׂאִי** , **יִשָּׂא** , **תִּשָּׂא** ,

נִשָּׂא , **תִּשְׂאוּ** , **תִּשְׂאֶנָּה** , **יִשְׂאוּ** , **תִּשְׂאֶנָּה** .

فيتبع هذا النوع من الأفعال . الفعل **יָפַל** و **יָטַע** فى شكل أوله ويتبع الفعل **יָצָא** فى شكل آخره . ولا تغيير فى صورته عند دخول الواو القالبة عليه .

(٥) الفعل من نوع **יָטָה** (ناقص الفاء ومعتل اللام بالهاء) يتصرف كالآتى :

אִטָּה , **תִּטָּה** , **תִּטִּי** , **יִטָּה** , **תִּטָּה** .

נִטָּה , **תִּטּוּ** , **תִּטֶּינָה** , **יִטּוּ** , **תִּטֶּינָה** .

يتبع هذا النوع من الأفعال الفعل **יָפַל** و **יָטַע** فى شكل أوله ويتبع الفعل **יָרָה** فى شكل آخره .

وعند دخول الواو القالبة عليه تقول :

וַיָּט , **וַתִּט** , **וַיִּט** , **וַנִּט** .

(٦) والفعل **יָבֵא** (أجوف ومعتل اللام بالألف) يتصرف كالآتى :

אִבֹּא , **תִּבֹּא** , **תִּבְּאִי** , **יִבֹּא** , **תִּבֹּא** ,

נִבֹּא , **תִּבְּאוּ** , **תִּבְּאֶנָּה** , **יִבְּאוּ** , **תִּבְּאֶנָּה** .

ولا تغيير فى صورته عند دخول الواو القالبة عليه :

المجدد — زمن الاستقبال = בנין הקל — זמן עתיד

א. - גזירות השנים										ב. - גזירות השנים										ג. - גזירות השנים										ד. - גזירות השנים																																																																					
שנה		חודש		יום		שעה		מקום		שנה		חודש		יום		שעה		מקום		שנה		חודש		יום		שעה		מקום		שנה		חודש		יום		שעה		מקום																																																													
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100

الأمر — הַצִּוְוִי

يشتق الأمر من المستقبل في حالة المخاطب بتجريد من حرف المضارعة ה فمن المستقبل הִקְרָא (تقرأ) مثلاً يشتق الأمر : קְרָא (اقرأ) — ومن הִכְתֵּב (تكتب) يشتق : כְּתֹב (اكتب) ومن הִפְעִילָה (تصنع) يشتق : פְּעִילָה (إصنع).

وفي حالي المخاطبة والمخاطبين تشكل فاء الفعل بالحرق (־) عوضاً عن السكون (־) لعدم التقاء ساكنين في أول الكلمة مثل :

مستقبل	أمر
תִּשְׁמְעֵי	— שְׁמְעֵי (لا تَسْمَعِي)
תִּשְׁמְעוּ	— שְׁמְעוּ (لا تَسْمَعُوا)

وفي حالة النفي يأتي الأمر مقروناً بـ אַל النافية بدون حذف ה المضارعة من المستقبل مثل : הִקְרָא (تقرأ) — אַל הִקְרָא (لا تقرأ) .
ومثل : הִאֲכִילִי (تأكلين) — אַל הִאֲכִילִי (لا تأكلي) .

(١) الأمر في الفعل السالم — גִּזְרַת הַשְּׁלֵמִים

(١) إذا كان المستقبل على وزن فَعْلَال مثل : תִּשְׁמַר (تحرس) يأتي الأمر على الصورة الآتية :

תִּשְׁמַר	(احرس)	من	תִּשְׁמַר	(تحرس)	أنت
תִּשְׁמְרִי	(احرسى)	من	תִּשְׁמְרִי	(تحرسين)	
תִּשְׁמְרוּ	(احرسوا)	من	תִּשְׁמְרוּ	(تحرسون)	
תִּשְׁמְרֶנָּה	(احسن)	من	תִּשְׁמְרֶנָּה	(تحرسن)	

(٢) وإذا كان المستقبل على وزن **יִפְעֵל** مثل : **יִשְׁכַּב** يأتى الأمر على الصورة الآتية :

שָׁכַב (نام) من **הִשְׁכַּב** (تنام) أنت .
שָׁכַבְי (نامى) من **הִשְׁכַּבְי** (تنامين) .
שָׁכְבוּ (ناموا) من **הִשְׁכַּבוּ** (تنامون) .
שָׁכְבֶנָה (نمن) من **הִשְׁכַּבְנָה** (نتمن) .

(٣) وإذا كانت فاء الفعل حرفا من حرفى **ח** أو **ל** مثل : **חָזַק** و **לָאֵב** فانها تشكل بحطف پتاح عوضا عن السكون فى حالة المخاطب والمخاطبات فتقول **חָזַק** (تقوى أنت) و **חָזַקְנָה** (تقوين أنتن) و **לָאֵב** (اترك أنت) و **לָאֵבְנָה** (اتركن) .
وتبقى على شكلها الأصيل (أى الحريق) فى حالتى المخاطبة والمخاطبين فتقول :

חָזַקְי (تقوى أنت) و **חָזַקוּ** (تقووا) — **لָאֵבְי** (اتركى) و **لָאֵבוּ** (اتركوا) .

(٤) وإذا كانت عين الفعل حرفا حلقيا مثل : **שָׁאַל** و **בָּחַר** و **נָהַג** و **נָעַר** شكلت فاء الفعل بالپتاح عوضا عن الحريق وشكلت عينه (وهى الحرف الحلقى) بحطف پتاح فى حالتى المخاطبة والمخاطبين ، ويبقى الأمر على شكله الأصيل فى حالتى المخاطب والمخاطبات مثل :

للمخاطب : **שָׁאַל** — **בָּחַר** — **נָהַג** — **נָעַר** .
للمخاطبة : **שָׁאַלְי** — **בָּחַרְי** — **נָהַגְי** — **נָעַרְי** .
للمخاطبين : **שָׁאַלוּ** — **בָּחַרוּ** — **נָהֲגוּ** — **נָעֲרוּ** .
للمخاطبات : **שָׁאַלְנָה** — **בָּחַרְנָה** — **נָהֲגִנָה** — **נָעֲרִנָה** .

(ب) الأمر في الفعل المعتل - غُذِرَتِ السُّنَنُ

المعتل الفاء بالألف — נָחַי פֿ"א :

(١) في الفعل المعتل اللام بالألف مثل : أَفْعِلْ و أَفْعِلْ يأتي الأمر على وزن فَعْلَلْ أو فَعْلِلْ بحسب ما كان المستقبل على وزن فَعْلَلْ أو فَعْلِلْ وتشكل فاءه بحطف سيجول (---) في حالة المخاطب والمخاطبات فتقول :

אָר, אָרנע - אַמץ, אַמאַנע.

وتبقى فاء الفعل على شكلها الأصلي (أى الحريق) فى حالتى المخاطبة والمخاطبين فتقول :

אָרײַן, און אַרײַן – אַמאָל, אַמאָל.

(٢) وتسرى هذه القاعدة على الأفعال الثلاثة (أَكَلُ و أَكِمُّ و أَكَبُّ) التي فاءؤها لا حركة لها في زمن الاستقبال عند دخول حروف المضارعة "فَاعِلٌ" عليها . ويصاغ الأمر منها على وزن أَكُلْ (بضم عين الفعل) فنقول :

אָכל ו אָכלִיגה - אָמַר ו אָמַרִיגה - אָבֵד ו אָבֵדִיגה כּא תּוֹל :

אֶבְרִי וְאֶקְלוֹ - אֶמְרִי וְאֶמְרוּ - אֶבְדִּי וְאֶבְדּוּ.

(٣) وفي حالة ما إذا كانت عين الفعل حرفا حلقيا مثل : אָהָב و אָהָב تشكل فاء

الفعل (أى الألف) بالسيجول (ـَـ) عوضاً عن الحريق وتشكل عينه (أى الحرف

الحلقة) بحطف سيجول (٣٠٠) وذلك في حالتى المخاطبة والمخاطبين فتقول :

אַחֵי וְאָחֹז - אֶהְיֶה וְאֶהְיֶה.

وفي حالتى المخاطب والمخاطبات يتبع الأمر القاعدة رقم (١) فنقول :

אָהז ו אָהזֶה - אָהב ו אָהבֶה. بضم العين أو بفتحها بحسب الوزن الذي

يأتي عليه الفعل في زمن الاستقبال .

المعتل الفاء بالهاء — הָהִי פִּהִי הִ :

يأتي الأمر من الفعل المعتل الفاء بالهاء مثل : הָהִס ו הָהִפּ على وزن פִּלַּל بشكل فائه بحذف פתח (פִּ) في حالتي المخاطب والمخاطبات فتقول :

הָהִס (إهدم) و הָהִסֶּה (إهدمن) — הָהִפּ (إقلب) و הָהִפֶּה (إقلبني) .

وتبقى على شكلها الأصلي (أى الحريق) في حالتي المخاطبة والمخاطبين . فتقول :

הָהִסִּי (إهدمي) و הָהִסִּי (إهدموا) — הָהִפִּי (إقلبي) و הָהִפִּי (إقلبوا) .

المعتل الفاء بالياء — הָהִי פִּהִי הִ :

يأتي الأمر في الفعل المعتل الفاء بالياء مثل : הָהִס ו הָהִפּ و הָהִל على وزن الأمر في الفعل السالم (وزن פִּלַּל) فتقول :

הָהִל (إتعب) و הָהִלֶּה (إتعبي) و הָהִלֶּה (إتعبا) و הָהִלֶּה (إتعبن) .

הָהִס (نام) و הָהִסֶּה (نامي) و הָהִסֶּה (ناموا) و הָהִסֶּה (نمن) .

وفي الأفعال التي تأتي في زمن الاستقبال على وزن פִּלַּל بحذف فاء الفعل (أى ال הִ) مثل : הָהִל (يَلِد) و הָהִל (يَلِد) و הָהִל (يَلِد) يأتى الأمر على وزن פִּלַּل بحذف الفاء أيضا كما في زمن الاستقبال فتقول :

הָהִל , הָהִל , הָהִל , הָהִל .

הָהִל , הָהִל , הָהִل , הָהִل .

הָהִל , הָהִל , הָהִل , הָהִل .

وكذلك الفعل הָהִל وان كان مستقبلا على وزن פִּלַּל فانه يأتي في الأمر على وزن פִּלַּل أيضا فتقول :

הָהִל , הָהִל , הָהִل , הָהִل .

وفي الأفعال المنتهية بحرف لا مثل : יָדַע يأتي الأمر على وزن لاَّ بفتح العين مثل :
יָדַע, יָדַעַי, יָדַעוּ, יִדְעוּהוּ.

والأمر من فعل קָלַךְ يصاغ هو أيضا على وزن لاَّ لأنه يعد في زمن الاستقبال من
الأفعال المعتلة الفاء بالياء فتقول : קָלַךְ, קָלַכִּי, קָלַכוּ, יִקְלְכוּ.

المعتل العين بالواو والمعتل العين بالياء (الأجوف) — נָחַי ע"ו ו נָחַי ע"י :

يصاغ الأمر في الفعل الأجوف بحذف ה المضارعة من مستقبله بلا تغيير حركاته .
ويأتي على وزن لاوُلْ أو لاَلْ إذا كانت عينه "ו" مثل : קוּם (من יָקוּם) و שׁוּב
(من יָשׁוּב) و בֶּשׂ (من יִבְשׁ).

ويأتي على وزن لاִילْ إذا كانت عينه "י" مثل : שׁוּם (من יָשׁוּם) و בִּיץ (من יִבִּץ).
فتقول :

(المستقبل)	(الأمر)
קוּם :	קוּם, קוּמִי, קוּמוּ, קוּמְהוּ.
בֶּשׂ :	בֶּשׂ, בִּשְׂי, בִּשְׂו, בִּשְׂנָה.
שׁוּם :	שׁוּם, שׁוּמִי, שׁוּמוּ, שׁוּמִינָה.

المعتل اللام بالهاء — נָחַי ל"ה :

يصاغ الأمر في الفعل المعتل اللام بالهاء بحذف ה المضارعة من مستقبله وتشكل عين
الفعل بالصيريه عوضا عن السيجول . فمن فعل בָּנָה (בְּנִינָה في زمن الاستقبال) يصاغ
الأمر كالآتي :

(المستقبل)	(الأمر)
בְּנִינָה :	בְּנִינָה, בְּנִי, בְּנוּ, בְּנִינָה.

والأفعال المنتهية بـ **ה** (مبيق في داخل الهاء) تعتبر كالأفعال السالمة ويصاغ الأمر منها كالآتي :

תַּמָּה , תַּמָּהִי , תַּמָּהוּ , תַּמָּהֶנָּה .

وإذا كانت فاء الفعل حرفا حلقيا شكلت بحطف پتاح (**־**) عوضا عن السكون المتحرك مثل :

תַּחֲנוּה : תַּחֲנוּה , תַּחֲנוּי , תַּחֲנוּו , תַּחֲנוּנָה .

תַּעֲשֶׂה : תַּעֲשֶׂה , תַּעֲשִׂי , תַּעֲשׂו , תַּעֲשִׂינָה .

(ج) الأمر في الفعل المضعف — **זָרַת הַכְּפוּלִים**

يصاغ الأمر في الفعل المضعف بحذف **ה** المضارعة من مستقبله فتقول :

(المستقبل)	(الأمر)
תִּסָּב :	סָב , סָבִי , סָבוּ , סָבִינָה .
תִּאָּר :	אָר , אָרִי , אָרוּ , אָרִינָה .
תִּרָּע :	רָע , רָעִי , רָעוּ , רָעִינָה .

ملاحظة :

وقد وردت بعض الأفعال مشكلة بالقصاص حطوف عوضا عن الحوام مثل :

תָּנִי , תָּנוּ , תָּנִי .

(د) الأمر في الفعل الناقص — גזרת החסרים

في الأفعال التي تأتي في زمن الاستقبال على وزن **יעל** مثل : **יפל** (من **נפל**) يأتي الأمر على وزن الفعل السالم (**פעל**) بدون حذف فاء الفعل مثل :

المستقبل	الأمر
תפל :	נפל .
תפלי :	נפלי .
תפלו :	נפלו .
תפלנה :	נפלנה .

وفي الأفعال التي تأتي في زمن الاستقبال على وزن **יעל** مثل : **ינש** (من **נש**) يأتي الأمر على وزن **تعل** بحذف فاء الفعل (أى النون) مثل :

المستقبل	الأمر
תנש :	נש .
תנשי :	נשי .
תנשו :	נשו .
תנשנה :	נשנה .

وفي الأفعال (مثل : **נחל** , **נהג** , **נאץ** , **נעם**) التي عينا حرف حلقى يأتي الأمر على وزن **פעל** بدون حذف فائها فتقول مثلا : **נחל** , **נחלי** , **נחלו** , **נחלנה** .

ملاحظة :

والفعل **לחק** ناقص أيضا وتسقط فائه في الأمر فتقول : **חק** , **חקי** , **חקו** , **חקנה** .

والفعل **יתן** يأتي في الأمر على الصورة الآتية :

תן תני תנו תנה .

(٥) الأمر في الفعل المركب — זִכְרַת הַמְּרָכִים

يصاغ الأمر في الفعل المركب بحذف ת المضارعة من مستقبله وتشكل فاء الفعل بالسكون المتحرك (יִ) وإذا كانت فاء الفعل حرفا حلقيا شكلت بحطף פתח (פֿ).

ولإليك بيان ذلك :

(١) الفعل المعتل الفاء بالألف والمعتل اللام بالهاء مثل : אָפָה

المستقبل الأمر

תֹּאפֶה : אָפִי , אָפוּ , אֶפְיָנָה .

(٢) الفعل المعتل الفاء بالياء والمعتل اللام بالألف مثل : יָצָא

المستقبل الأمر

תִּצְאָה : יָצֵא , יָצְאִי , יָצְאוּ , יִצְאָנָה .

תִּירָא : יִרָא , יִרְאִי , יִרְאוּ , יִרְאָנָה .

(٣) الفعل المعتل الفاء بالياء والمعتل اللام بالهاء مثل : יָרָה

المستقبل الأمر

תִּירָה : יָרֵי , יָרוּ , יִרְיָנָה .

(٤) الفعل الناقص والمعتل اللام بالألف مثل : נָשָׂא

المستقبل الأمر

תִּשָּׂא : נָשֵׂא , נָשְׂאִי , נָשְׂאוּ , נִשָּׂאנָה .

(٥) الفعل الناقص والمعتل اللام بالهاء مثل : נָטָה

المستقبل الأمر

תִּנָּה : נָטֵי , נָטוּ , נִטְיָנָה .

(٦) والفعل כָּאֵ (أجوف ومعتل اللام بالألف) يصاغ كالآتي :

المستقبل الأمر

תָּבֹא : כָּוֵא , כָּוְאִי , כָּוֵאוּ , כָּאָנָה .

تمرین ۱ - תבנית א.

הא' הא' הא' הא' הא' :

נס - נעץ - פתח - עקר - חנה - מצץ - נשק - יעד - יצא -
הרג - שאב - רעב - צהל - מחל - סלח - קבץ - קרא - פלא -
זקן - פרש - צף - לן - דן - גל - גלל - גנן - חלה - דקר - ער .

تمرین 2 - תבנית ב.

اقرأ ما يأتي واجعل الجمل أمرية بإبدال الفعل الماضي بفعل أمر :

הילד לקח את הספר, פתח אותו וקרא בו. השפחה נשאה את הילד
החדרה, נתנה לו חלב לשתיית וישיבה עמו עד שוב אמו. המשרת לקח נר ויצא
אל המסדרון וקאה מי דופק בדלת. האופה שם קמח בקערה, יצק אליה מים,
לש בצק ואפה עוגות. איש טוב אוהב טוב ושוניא רע. השפחה פרשה מפה לבנה
על השלחן ושמה להם. הסוחר מדד את הארג ואמר לי, כמה מחירו. הדבורה
מוצצת נפת מכל-פרח ועושה לנו דבש. השממית אורגת קורים, יושבת שם
ואורגת עד גפול ובוהב ברשתה, ואז היא גופלת עלינו ומוצצת את דמנו. המטר
ירד בראשונה טפות טפות ואז חזק ושטרף ברעש ונדפק במלונות הבתים.
הסנדלר נוקב בעור גקבים רבים, תוחב בהם חוט ותופר געלים. האפר משה
את האופנים, ויאסר את הסוס בעגלה, ויעמס עליה שקים עם תבואה, ויטע
העירה, וימכר את תבואתו, ויגןן שם געלים ובגד. בתי אחזה בעט, ותטפל
אותו בדיו, ותכתב מכתב, ותסגר אותו במעטפה, ותשם אותו על השלחן.
הסוס מושך את העגלה, חורש את השדה, נושא משא ועושה כל-עבודה קשה.
אחותי קימה בירושלים שנים רבות ויהי שם מאשרה, ותשכח את כל-תלאותיה,
הגנן חפר בור, ויטע עץ קטן ודק, ויגדע סביבו קנים עבים, ויקשור אותו
אליהם. העובד עבד כל-היום, ובערב נח מעבודתו.

الستة الثالثة

المصدر – המקור.

الأصل الذي تصدر منه المشتقات يسمى مصدرا : מקור .

ولما كان المصدر موضوعا للدلالة على حصول الحدث فقط بدون ذكر اسم فاعله ولا زمن الحصول فانه يمتاز عن الفعل بصيغته وبتركيبه ولا يقبل علاماته .

وللمصدر الثلاثي ثلاثة أوزان :

(١) وزن فَعَّلَ : (بفتح الفاء وبضم العين) في جميع الأفعال ما عدا الفعل الأجوف

مثل : שָׁבַר (فعل שָׁבַר) – קָנָה (فعل קָנָה) – אָמַר (فعل אָמַר) – הָרַס (فعل הָרַס) – יָלַד (فعل יָלַד) – מָצָא (فعل מָצָא) – רָאָה (فعل רָאָה) .

(٢) وزن פָּוַל أو פָּוֵל : (بضم الفاء) في الفعل الأجوف الذي عينه "ו" مثل : קוּם

(فعل קָם) סוּר (فعل סָר) – שׁוּב (فعل שָׁב) – בּוֹשׁ (فعل בָּשׂ) .

(٣) وزن פָּיַל : (بكسر الفاء) في الفعل الأجوف الذي عينه "י" مثل : שָׂים

(فعل שָׂם) שָׂיר (فعل שָׂר) – בָּיַן (فعل בָּן) .

إضافة المصدر — סמיכות המקור

(١) إن كان المصدر من باب **פעל** مضافا إلى اسم شكلت فاءه بسكون متحرك (:) وصار على وزن **פעל** أو **פעلا** إذا كان سالما أو كانت لامه "א" وعلى وزن **פעול** إذا كانت لامه "ה".

- مثل : **כתב - כתב מכתב** (كتابة خطاب) .
- מצא - מצא מטמון** (وجود كنز) .
- שתה - שתות מים חיים** (شرب ماء عذب) .

وقد يأتي المصدر على هذه الصورة أيضا في حالة الإطلاق بدون أن يتبعه اسم فيعد اسما ويدعى اسم الحدث (**שם הפעולה**) .

- مثل : **עם רקוד** (وقت الرقص) عوضا عن **רקוד** (اسم) .
- و **עם בקות** (وقت البكاء) عوضا عن **בכי** (اسم) .

(ب) وإذا كان المصدر من باب **פעל** معتل الفاء بالياء (مثل : **ילד** و **ירד** و **ישב**) تحول وزنه إلى **פעת** في حالة الإضافة أو إلى **פעת** إذا كانت لامه ח أو ע (مثل : **ילע**) أو إلى **פאת** إذا كانت لامه א (مثل : **יצא**) .

- نقول مثلا : **לדת** (من **ילד**) — **לדת** (من **ירד**) — **שבת** (من **ישב**)
- كما نقول : **דעת** (من **ידע**) — **זעת** (من **זלע**) — **פחת** (من **יפח**)
- و **יצאת** (من **יצא**) .

ملاحظة :

المصدر **לקח** يتحول في حالة الإضافة إلى **קחת** .

(ج) وإن كان المصدر من باب **فَعَّلَ** ناقصا (فاءه "ل") ومفتوح العين في زمن الاستقبال مثل : **يִלְשֵׁ** (**יִלְשֵׁ** في الاستقبال) أتى على وزن **يִלְכֵּת** في حالة الإضافة أو على وزن **יִלְכֵּת** إذا كانت لامه **ח** أو **ע** (مثل : **יִלְכֵּעַ - יִלְכֵּחַ**) أو على وزن **יִלְאֵחַ** إذا كانت لامه **א** (مثل : **יִלְשֵׂא**) بحذف الفاء في كل الأحوال . فتقول مثلا : **יִלְשֵׁ - יִלְשֵׂחַ** و **יִלְכֵּעַ - יִלְכֵּחַ** و **יִלְכֵּחַ - יִלְכֵּחַ** و **יִלְשֵׂא - יִלְשֵׂחַ** .

(د) وإن كان المصدر من باب **فَعَّلَ** مضعفا مثل : **מִדְדַּ** , **סָבַב** أتى على وزن **פָּלַ** (بضم الفاء وحذف اللام) في حالة الإضافة . فتقول مثلا : **סָבַב - סָבַב** و **מִדְדַּ - מִדְדַּ** و **יִלְכֵּל - יִלְכֵּל** .

ملاحظة :

والمصدر **יָחַז** يتحول إلى **יָחַז** في حالة الإضافة .

المصدر مقرون بحروف " בכלם "

تدخل حروف الجر " בכלם " على المصدر في أحوال مخصوصة . ويتغير وزن المصدر كما في حالة الإضافة التي سبق الكلام عنها مثل :

כָּחַב - לְכָחַב و **כָּנֵה - כְּכֵנֵה**

יָצָא - כְּיָצָא و **לָקַח - מְקַחַח** .

والأصل في هذه الحروف إذا دخلت على المصدر أن تشكل بالحريق وأن تشدد فاء المصدرية (بعد ال **מ** فقط) وذلك إذا كان المصدر سالما من حروف العلة أو كان معتلا اللام بالألف أو بالهاء مثل :

שָׁמַר : כְּשָׁמַר , מְשָׁמַר , לְשָׁמַר , מְשָׁמַר .

יָצָא : כְּיָצָא , מְיָצָא , לְיָצָא , מְיָצָא .

כָּנֵה : כְּכֵנֵה , מְכֵנֵה , לְכֵנֵה , מְכֵנֵה .

وإذا كانت فاء المصدرية حرفا من حروف **אהחער** شكلت ال "**מ**" بالصيريه (**מ**) عوضا عن الحريق وخلت فاء المصدرية من الشدة مثل :
מאכל - **מהרס** - **מחקר** - **מענות** ,

تشكل فاء المصدرية بحطف بتاح (**ב**) إلا في حالة ما إذا كانت "**ר**" فتبقى ساكنة على أصلها مثل :
מרדף - **מראות** .

أما حروف "**בכל**" فانها تشكل بالسيجول إذا كانت فاء المصدرية **א** وتشكل بالبتاح إذا كانت فاء المصدرية "**החע**" . وتشكل فاء المصدرية بحركة مركبة من جنس حركة حروف **בכל** الداخلة عليها مثل :

فاء المصدرية " א "	אכל :	באכל , כאכל , לאכל
	אסר :	באסר , כאסר , לאסר
	אפה :	באפות , כאפות , לאפות (١)
فاء المصدرية " החע "	הרס :	בהרס , כהרס , להרס
	חמל :	בחמל , כחמל , לחמל
	עשה :	בעשות , כעשות , לעשות
	חטא :	בחטא , כחטא , לחטא

هذا إذا كان المصدر سالما من حروف العلة أو كانت لامه "**א**" أو "**ה**" . أما في باقي الأحوال فتشكل حروف الجر "**בכלם**" عند دخولها على المصدر كالاتي :

(١) تشكل ال **ב** وال **כ** بالسكون المتحرك هكذا : **ב** , **כ** .

(٢) وتشكل ال **ל** بالقاص هكذا : **ל** .

(١) ويستثنى : **אמר** - **לאמר** .

(٣) وتشكل ال م بالحرق كما في حالتها الأصلية هكذا (م) أو بالصيريه هكذا (م)
إذا دخلت على حرف حلقى :

יֵלֵד :	בְּלֶדֶת ,	כְּלֶדֶת ,	לְלֶדֶת ,	מִלֶּדֶת •
יֵדַע :	בְּדַעַת ,	כְּדַעַת ,	לְדַעַת ,	מִדַּעַת •
יֵרֵד :	בְּרִדָּת ,	כְּרִדָּת ,	לְרִדָּת ,	מִרִּדָּת •
יֵצֵא :	בְּצֵאָת ,	כְּצֵאָת ,	לְצֵאָת ,	מִצֵּאָת •
יָשׁוּב :	בְּשֻׁבָּת ,	כְּשֻׁבָּת ,	לְשֻׁבָּת ,	מִשֻּׁבָּת •
יֵרָשׁ :	בְּרִשָּׁת ,	כְּרִשָּׁת ,	לְרִשָּׁת ,	מִרִּשָּׁת •
יֵצֵק :	בְּצִקָּת ,	כְּצִקָּת ,	לְצִקָּת ,	מִצִּקָּת •
לָקַח :	בְּקִחָת ,	כְּקִחָת ,	לְקִחָת ,	מִקִּחָת •
נָטַע :	בְּטַעַת ,	כְּטַעַת ,	לְטַעַת ,	מִטַּעַת •
נָשָׂא :	בְּשִׂאָת ,	כְּשִׂאָת ,	לְשִׂאָת ,	מִשִּׂאָת •
נָגַע :	בְּגַעַת ,	כְּגַעַת ,	לְגַעַת ,	מִגַּעַת •
נָגַשׁ :	בְּגִשָּׁת ,	כְּגִשָּׁת ,	לְגִשָּׁת ,	מִגִּשָּׁת •
נָפַח :	בְּפִחָת ,	כְּפִחָת ,	לְפִחָת ,	מִפִּחָת •
נָחַן :	בְּחָת ,	כְּחָת ,	לְחָת ,	מִחָת •
סָבַב :	בְּסָב ,	כְּסָב ,	לְסָב ,	מִסָּב •
מָלַד :	בְּמֹד ,	כְּמֹד ,	לְמֹד ,	מִמֹּד •
קוּם :	בְּקוּם ,	כְּקוּם ,	לְקוּם ,	מִקּוּם •
שׁוּם :	בְּשׁוּם ,	כְּשׁוּם ,	לְשׁוּם ,	מִשׁוּם •

تمرین ۱ - חבוק: א.

هات مصادر الأفعال الآتية ثم ادخل حروف בכלם على كل منها :

גב - חפץ - מסר - עטה - עזר - ספה - חור - חנה - אהב - אמר -
אפה - גנן - חקק - צלה - אבה - יצר - סלל - אגר - ענה - יסד - חטא -
חטף - חלה - מלה - קם - דש - קרס - הרג - אטם - אלה - רן - צם -
דלה - דלל - קצץ - שדד - צרר - מנה - קצר - רדה .

تمرین ۲ - חבוק: ב.

اقرأ ما يأتي وادخل على الفعل الثاني من كل جملة حرف ل بعد تحويله إلى مصدر :

(قل مثلا : הנער חפץ לישן ..... - האבך הולך לחפש .... الخ)

הנער (חפץ) ישן עם אחיו . האבך (הולך) חורש את שדהו . השפחה
(הולכה) קנתה בשר . האיש הזה (יכל) נושא משא כבד . הילד (חפץ)
יורד מעל הכסא . הסוחר (רגיל) מודד באמה . הרוח (יכל) עוקר עצים .
המלמיד (חפץ) הולך אל בית-הספר . האיש הטוב (אוהב) חונן עני .
האם (חשבה) אופה עוגות . אני (הולך) עוטה את מעילי . אפה (יכל)
אוהב כל-איש . החולה איננו (יכל) קם ממטתו . הנערה (יצאה) הולכה
מים מן הבאר . אבי (אוהב) יושב בכפר . הארץ (החל) צורר את
חפציו ונוסע . מדוע (חושב) אמה לוקח את ספרי ? : דודי (יודע) נוטע
עצים . אני (ירא) יוצא היום בדרך . המבשלת (יכלה) נופחת אש בפיה .
ה' (יכל) נותן לנו הכל . אחי הקטן (אוהב) נוגע הכל בידיו . הילד (ירא)
נוגש אל הלב . האיש הרע הזה (אוהב) נוגש את עבדו . הבונים (באו)
הורסים את הבית הישן ובונים בית חדש .

تمرین ۳ - חבוק: ג.

اقرأ ما يأتي وابدل كلمتي بـ **بَعِثَ** **أَشْرَ** بحرف **ب** تدخله على الفعل بعدهما بعد تحويلة إلى مصدر :

(قل مثلا : **بَنَیْتُ** **הַרוּחַ** **הַזֶּה** **הַיּוֹם** **מָאֵד** **אֵל**).

בְּעֵת **אֲשֶׁר** **נֹשֵׁב** **הָרוּחַ** , **הַיּוֹם** **הַזֶּה** **מָאֵד** . **בְּעֵת** **אֲשֶׁר** **צִלְּתָה** **הַשִּׁפְחָה**
אֶת **הַבָּשָׂר** , **וְכוּוּ** **אֲצִבְעוֹתֶיהָ** . **בְּעֵת** **אֲשֶׁר** **חָפֵץ** **הַיֶּלֶד** **לְכַתּוֹב** , **הַפֶּה** **אֶת**
הַקֶּסֶת **עִם** **הַדִּיּוֹ** . **בְּעֵת** **אֲשֶׁר** **מָנָה** **אָחִי** **אֶת** **הַכֶּסֶף** , **הַנֶּגֶב** **בָּא** **הַבֵּיתָה** .
בְּעֵת **אֲשֶׁר** **הָרְסוּ** **הָעוֹבְדִים** **אֶת** **הַבַּיִת** , **נִפְלְּהָ** **קוֹרָה** **עַל** **אֶחָד** **מֵהֶם** . **בְּעֵת**
אֲשֶׁר **בָּכָה** **הַיֶּלֶד** , **לֹא** **הִיָּתָה** **הָאֵם** **בַּבַּיִת** . **בְּעֵת** **אֲשֶׁר** **אָכַל** **הָאִישׁ** **בָּשָׂר**
נִתְקַעָה **עֵצָם** **בְּגִרוֹנוֹ** . **בְּעֵת** **אֲשֶׁר** **חָלָה** **הַיֶּלֶד** , **חָלְתָה** **גַּם** **אִמּוֹ** . **בְּעֵת** **אֲשֶׁר**
קָנָה **שְׂכִנְיוֹ** **אֶת** **בֵּיתוֹ** , **הָיָה** **אִישׁ** **עָשִׂיר** .

اتصال الفعل بضمائر النصب المتصلة

يتصل الفعل المتعدي في كل أزمته بضمائر النصب المتصلة ولا يتصل بضمائر النصب المنفصلة .

فعضا عن أن تقول :

- זָכַר אֹתִי (ذَكَرَ إِيَّائِي) تقول : זָכַרְתִּי : (ذَكَرْتَنِي) باستعمال الضمير المنفصل — זִי
وعوضا عن זָכַר אֹתְךָ (ذَكَرَ إِيَّاكَ) » זָכַרְתְּ : (ذَكَرְكَ) » זֶה
» זָכַר אֹתְךָ (ذَكَرَ إِيَّاكَ) » זָכַרְתְּ : (ذَكَرְكَ) » זֶה
» זָכַר אֹתוֹ (ذَكَرَ إِيَّاهُ) » זָכַרוּ אוֹ זָכְרוּ : (ذَكَرُوּ) » זֶה אוֹ הוּ
» זָכַר אֹתָהּ (ذَكَرَ إِيَّاهَا) » זָכְרָהּ : (ذَكَرَهَا) » זֶה
» זָכַר אֹתָנוּ (ذَكَرَ إِيَّانَا) » זָכְרָנוּ : (ذَكَرْنَا) » זֶה
» זָכַר אֶתְכֶם (ذَكَرَ إِيَّاكُمْ) » זָכְרְכֶם : (ذَكَرְكُمْ) » זֶה
» זָכַר אֶתְכֶן (ذَكَرَ إِيَّاكֶן) » זָכְרְכֶן : (ذَكَرְכֶן) » זֶה
» זָכַר אֹתָם (ذَكَرَ إِيَّاهֶם) » זָכְרָם : (ذَكَرَهُمْ) » זֶה
» זָכַר אֹתָן (ذَكَرَ إِيَّاهֶן) » זָכְרָן : (ذَكَرְהֶן) » זֶה

ملاحظة :

تتحول ال "ה" الدالة على تأنيث الفاعل (זָכְרָהּ) إلى ת عند إسناد الفعل إلى ضمير النصب المتصل فتقول :

זָכְרָתִי	عوضاً عن	— זָכְרָהּ	אוֹתִי (ذكرتني هي)
זָכְרָתְךָ	»	— »	אוֹתְךָ (ذكرتك هي)
זָכְרָתָהּ	»	— »	אוֹתָהּ (ذكرتك هي)
זָכְרָתָהּ אוֹ זָכְרָתִי	»	— »	אוֹתָהּ (ذكرته هي)
זָכְרָתָהּ	»	— »	אוֹתָהּ (ذكرتها هي)
זָכְרָתֵנוּ	»	— »	אוֹתֵנוּ (ذكرتنا هي)
זָכְרָתְכֶם	»	— »	אֶתְכֶם (ذكرتكم هي)
זָכְרָתְכֶן	»	— »	אֶתְכֶן (ذكرتكن هي)
זָכְרָתָם	»	— »	אוֹתָם (ذكرتهم هي)
זָכְרָתָן	»	— »	אוֹתָן (ذكرتهن هي)

اتصال الفعل بضمائر النصب المتصلة في زمن الاستقبال

عوضاً عن	זָכְרָהּ	تقول :	זָכְרֶנִּי	:	(يذكرني)	باستعمال الضمير المتصل	אוֹתִי
»	»	»	זָכְרֶךָ	:	(يذكرك)	»	אוֹתְךָ
»	»	»	זָכְרֶיהָ	:	(يذكرها)	»	אוֹתָהּ
»	»	»	זָכְרֶנּוּ אוֹ זָכְרֶהּ	:	(يذكره)	»	אוֹתָהּ
»	»	»	זָכְרֶנּוּ אוֹ זָכְרֶהּ	:	(يذكرها)	»	אוֹתָהּ
»	»	»	זָכְרֶנּוּ	:	(يذكرنا)	»	אוֹתֵנוּ
»	»	»	זָכְרְכֶם	:	(يذكركم)	»	אֶתְכֶם
»	»	»	זָכְרְכֶן	:	(يذكركن)	»	אֶתְכֶן
»	»	»	זָכְרָם	:	(يذكرهم)	»	אוֹתָם
»	»	»	זָכְרָן	:	(يذكرهن)	»	אוֹתָן

وعند اتصال الفعل بضمائر النصب المتصلة تتغير حركاته كالآتي :

(١) الفعل السالم — שְׁלָמִים

שָׁמַר

אֲנִי שָׁמַרְתִּי, שׁוּמַר, אֲשָׁמַר, (אֲשַׁלַּח)

ماضي - עָבַר : שָׁמַרְתִּיךָ, שָׁמַרְתִּיךָ, שָׁמַרְתִּיהוּ או שָׁמַרְתִּיו, שָׁמַרְתִּיךָ,
שָׁמַרְתִּיכֶם - ן, שָׁמַרְתִּים - ן.

حالي - הֵנָּה : שׁוּמַרְךָ; שׁוּמַרְךָ, שׁוּמַרוֹ, שׁוּמַרְהָ, שׁוּמַרְכֶּם - ן,
שׁוּמַרְכֶּם - ן.

مستقبل - עָתִיד : אֲשָׁמַרְךָ, אֲשָׁמַרְךָ; אֲשָׁמַרוּ או אֲשָׁמַרְהוּ או אֲשָׁמַרְנוּ,
אֲשָׁמַרְהָ או אֲשָׁמַרְנָה או אֲשָׁמַרְהָ, אֲשָׁמַרְכֶּם - ן,
אֲשָׁמַרְכֶּם - ן.

مستقبل - עָתִיד : אֲשַׁלְּחֶךָ, אֲשַׁלְּחֶךָ, אֲשַׁלְּחֶהוּ או אֲשַׁלְּחֶנוּ, אֲשַׁלְּחֶהָ או
אֲשַׁלְּחֶנָּה, אֲשַׁלְּחֶכֶם - ן, אֲשַׁלְּחֶם - ן.

אָתָּה שְׁמַרְתָּ, שׁוֹמֵר, תְּשַׁמֵּר, (תְּשַׁלַּח)

ماضي - עבר : שְׁמַרְתָּנִי, שְׁמַרְתָּו, שְׁמַרְתָּהוּ, שְׁמַרְתָּה, שְׁמַרְתָּנוּ, שְׁמַרְתָּם - וְ.

حالي - הנה : שׁוֹמְרֵנִי, שׁוֹמְרוֹ, שׁוֹמְרָהּ, שׁוֹמְרֵנוּ, שׁוֹמְרֵם - וְ.

<p>תְּשַׁמְרֵנִי, תְּשַׁמְרוּ (תְּשַׁמְרֵהוּ - תְּשַׁמְרֵנוּ), תְּשַׁמְרֵהָ (תְּשַׁמְרֵנָּה - תְּשַׁמְרֵהָ), תְּשַׁמְרֵנוּ, תְּשַׁמְרֵם - וְ.</p>	<p>مستقبل - עתיד : (وزن أفعَل)</p>
<p>תְּשַׁלַּחְנִי, תְּשַׁלַּחוּ (תְּשַׁלַּחְהוּ - תְּשַׁלַּחְנוּ), תְּשַׁלַּחְהָ (תְּשַׁלַּחְנָה - תְּשַׁלַּחְהָ), תְּשַׁלַּחְנוּ, תְּשַׁלַּחְם - וְ.</p>	<p>مستقبل - עתיד : (وزن أفعَل)</p>

אָתָּה שְׁמַרְתָּ, שׁוֹמְרַת, תְּשַׁמְרִי, (תְּשַׁלַּחִי)

ماضي - עבר : שְׁמַרְתָּנִי, שְׁמַרְתָּהוּ, שְׁמַרְתָּה, שְׁמַרְתָּנוּ, שְׁמַרְתָּם - וְ.

حالي - הנה : שׁוֹמְרַתִּי, שׁוֹמְרַתוֹ, שׁוֹמְרַתָּהּ, שׁוֹמְרַתָּנוּ, שׁוֹמְרַתָּם - וְ.

<p>תְּשַׁמְרֵנִי, תְּשַׁמְרֵהוּ, תְּשַׁמְרֵהָ, תְּשַׁמְרֵנוּ, תְּשַׁמְרֵם - וְ.</p>	<p>مستقبل - עתיד : (وزن أفعَل)</p>
<p>תְּשַׁלַּחְנִי, תְּשַׁלַּחְהוּ, תְּשַׁלַּחְהָ, תְּשַׁלַּחְנוּ, תְּשַׁלַּחְם - וְ.</p>	<p>مستقبل - עתיד : (وزن أفعَل)</p>

הוא שֹׁמֵר, שׁוֹמֵר, יִשְׁמֹר, (יִשְׁלַח)

ماضى - עבר : שְׁמֵרְנִי, שְׁמֹרֶךָ, שְׁמֹרֶךָ, שְׁמְרוּ (שְׁמֹרְהוּ), שְׁמֹרָה, שְׁמֵרְנוּ, שְׁמֹרְכֶם-ן, שְׁמֹרֶם-ן.

حالى - הנה : שׁוֹמֵרְנִי, שׁוֹמֹרֶךָ, שׁוֹמֹרֶךָ, שׁוֹמְרוּ, שׁוֹמֹרָה, שׁוֹמֵרְנוּ, שׁוֹמֹרְכֶם-ן, שׁוֹמֹרֶם-ן.

<p>שְׁמֵרְנִי, יִשְׁמֹרֶךָ, יִשְׁמְרוּ (יִשְׁמֹרְהוּ - יִשְׁמֵרְנוּ), יִשְׁמֹרְךָ (יִשְׁמֹרְנָה - יִשְׁמֹרָה), יִשְׁמֵרְנוּ, יִשְׁמֹרְכֶם-ן, יִשְׁמֹרֶם-ן.</p>	<p>مستقبل - עתיד : (وزن אפעל)</p>
<p>יִשְׁלַחְנִי, יִשְׁלַחְךָ, יִשְׁלַחוּ (יִשְׁלַחְהוּ - יִשְׁלַחְנוּ), יִשְׁלַחְךָ (יִשְׁלַחְנָה - יִשְׁלַחְהוּ), יִשְׁלַחְנוּ, יִשְׁלַחְכֶם-ן, יִשְׁלַחְם-ן.</p>	<p>مستقبل - עתיד : (وزن אפעל)</p>

היא שְׁמֹרָה, שׁוֹמֶרֶת, תִּשְׁמֹר, (תִּשְׁלַח)

ماضى - עבר : שְׁמֵרְתִּי, שְׁמֵרְתֶּךָ, שְׁמֵרְתֶּךָ, שְׁמֵרְתֶּהוּ (שְׁמֵרְתוּ), שְׁמֵרְתִּי, שְׁמֵרְתֶּנוּ, שְׁמֵרְתֶּכֶם-ן, שְׁמֵרְתֶּם-ן.

حالى - הנה : שׁוֹמֶרְתִּי, שׁוֹמֶרְתֶּךָ, שׁוֹמֶרְתֶּךָ, שׁוֹמֶרְתוּ, שׁוֹמֶרְתִּי, שׁוֹמֶרְתֶּנוּ, שׁוֹמֶרְתֶּכֶם-ן, שׁוֹמֶרְתֶּם-ן.

<p>תִּשְׁמֵרְנִי, תִּשְׁמֹרֶךָ, תִּשְׁמְרוּ (תִּשְׁמֹרְהוּ - תִּשְׁמֵרְנוּ), תִּשְׁמֹרְךָ (תִּשְׁמֹרְנָה - תִּשְׁמֹרָה), תִּשְׁמֵרְנוּ, תִּשְׁמֹרְכֶם-ן, תִּשְׁמֹרֶם-ן.</p>	<p>مستقبل - עתיד : (وزن אפעל)</p>
<p>תִּשְׁלַחְנִי, תִּשְׁלַחְךָ, תִּשְׁלַחוּ (תִּשְׁלַחְהוּ - תִּשְׁלַחְנוּ), תִּשְׁלַחְךָ (תִּשְׁלַחְנָה - תִּשְׁלַחְהוּ), תִּשְׁלַחְנוּ, תִּשְׁלַחְכֶם-ן, תִּשְׁלַחְם-ן.</p>	<p>مستقبل - עתיד : (وزن אפעל)</p>

אַנְחֵנוּ שְׁמֵרְנוּ, שׁוּמְרִים, נִשְׁמֵר, (נִשְׁלַח)

ماضي - עבר : שְׁמֵרְנוּךְ, שְׁמֵרְנוּהוּ, שְׁמֵרְנוּהָ, שְׁמֵרְנוּכֶם - ן.
שְׁמֵרְנוּם - ן.

חַלִּי - הֵנָּה : שׁוּמְרִיךְ, שׁוּמְרִיךְ, שׁוּמְרִי, שׁוּמְרִיךְ, שׁוּמְרִיכֶם - ן.
שׁוּמְרִיכֶם - ן.

שְׁמֵרְךְ, נִשְׁמֵרְךְ, נִשְׁמֵרוּ (נִשְׁמֵרְהוּ - נִשְׁמֵרְנוּ),	} مستقبل - עתיד : (وزن אפשרי)
נִשְׁמֵרְךְ (נִשְׁמֵרְנָה - נִשְׁמֵרְכֶם) - ן. נִשְׁמֵרְם - ן.	
נִשְׁלַחְךְ, נִשְׁלַחְךְ, נִשְׁלַחוּ (נִשְׁלַחְהוּ - נִשְׁלַחְנוּ),	} مستقبل - עתיד : (وزن אפשרי)
נִשְׁלַחְךְ (נִשְׁלַחְנָה - נִשְׁלַחְכֶם) - ן, נִשְׁלַחְם - ן.	

אַתֶּם שְׁמֵרְתֶּם, שׁוּמְרִים, תִּשְׁמְרוּ, (תִּשְׁלַחוּ)

ماضي - עבר : שְׁמֵרְתֶּנִּי, שְׁמֵרְתֶּהוּ, שְׁמֵרְתֶּהָ, שְׁמֵרְתֶּנוּ, שְׁמֵרְתֶּם - ן.

חַלִּי - הֵנָּה : שׁוּמְרִי, שׁוּמְרִי, שׁוּמְרִיךְ, שׁוּמְרִינִי, שׁוּמְרִיכֶם - ן.

תִּשְׁמְרוּנִי, תִּשְׁמְרוּהוּ, תִּשְׁמְרוּהָ, תִּשְׁמְרוּנוּ, תִּשְׁמְרוּם - ן.	} مستقبل - עתיד : (وزن אפשרי)

תִּשְׁלַחוּנִי, תִּשְׁלַחוּהוּ, תִּשְׁלַחוּהָ, תִּשְׁלַחוּנוּ, תִּשְׁלַחוּם - ן.	} مستقبل - עתיד : (وزن אפשרי)

אָפֿן שְׁמֶרֶת, שוֹמְרוֹת, תְּשׁוּמָנָה, (תְּשׁוּלָנָה)

ماضي - עבר : שְׁמֶרֶתוֹנִי, שְׁמֶרֶתוֹהוּ, שְׁמֶרֶתוֹהָ, שְׁמֶרֶתוֹנוּ, שְׁמֶרֶתוֹם -ן.
 حالى - הנה : שוֹמְרוֹתִי, שוֹמְרוֹתֶיךָ, שוֹמְרוֹתָיו, שוֹמְרוֹתֶיהָ, שוֹמְרוֹתֵינוּ,
 שוֹמְרוֹתֵיהֶם -ן.

مستقبل - עתיד : תְּשׁוּמָנוֹנִי, תְּשׁוּמָנוֹהוּ, תְּשׁוּמָנוֹהָ, תְּשׁוּמָנוֹנוּ, תְּשׁוּמָנוֹם -ן.
 (وزن אפשר)
 مستقبل - עתיד : תְּשׁוּלָנוֹנִי, תְּשׁוּלָנוֹהוּ, תְּשׁוּלָנוֹהָ, תְּשׁוּלָנוֹנוּ, תְּשׁוּלָנוֹם -ן.
 (وزن אפשר)

הֵם שְׁמָרוּ, שוֹמְרִים, יִשְׁמְרוּ, (יִשְׁלְחוּ)

ماضي - עבר : שְׁמָרוֹנִי, שְׁמָרוֹהוּ, שְׁמָרוֹהָ, שְׁמָרוֹנוּ, שְׁמָרוֹם -ן.
 שְׁמָרוֹכֶם -ן, שְׁמָרוֹם -ן.

حالى - הנה : שוֹמְרֵי, שוֹמְרֶיךָ, שוֹמְרֵיךָ, שוֹמְרֵי, שוֹמְרֵיהָ, שוֹמְרֵינוּ,
 שוֹמְרֵיהֶם -ן, שוֹמְרֵיהֶם -ן.

مستقبل - עתיד : יִשְׁמְרוֹנִי, יִשְׁמְרוֹהוּ, יִשְׁמְרוֹהָ, יִשְׁמְרוֹנוּ, יִשְׁמְרוֹם -ן.
 (وزن אפשר)
 יִשְׁמְרוֹנוּ, יִשְׁמְרוֹכֶם -ן, יִשְׁמְרוֹם -ן.
 مستقبل - עתיד : יִשְׁלָנוֹנִי, יִשְׁלָנוֹהוּ, יִשְׁלָנוֹהָ, יִשְׁלָנוֹנוּ, יִשְׁלָנוֹם -ן.
 (وزن אפשר)
 יִשְׁלָנוֹנוּ, יִשְׁלָנוֹכֶם -ן, יִשְׁלָנוֹם -ן.

הַן שְׁמָרוֹ • שׁוּמְרוֹת • תְּשְׁמְרָנָה • (תְּשַׁלְּחָנָה)

ماضي - עָבֵר : שְׁמָרוֹנִי, والباقي مثل הם •

حالي - הֵנָּה : שׁוּמְרוֹתִי, שׁוּמְרוֹתֶיךָ, שׁוּמְרוֹתָיו, שׁוּמְרוֹתֶיהָ
שׁוּמְרוֹתֵינוּ, שׁוּמְרוֹתֵיכֶם - ן שׁוּמְרוֹתֵיהֶם - ן.

<p>תְּשְׁמְרוֹנִי, תְּשְׁמְרוֹךְ, תְּשְׁמְרוֹהוּ, תְּשְׁמְרוֹהָ • תְּשְׁמְרוֹנוֹ, תְּשְׁמְרוֹכֶם - ן, תְּשְׁמְרוֹם - ן.</p>	<p>مستقبل - עָתִיד : (وزن אִפְעַל)</p>
<p>תְּשַׁלְּחוֹנִי, תְּשַׁלְּחוֹךְ, תְּשַׁלְּחוֹהוּ, תְּשַׁלְּחוֹהָ, תְּשַׁלְּחוֹנוֹ, תְּשַׁלְּחוֹכֶם - ן, תְּשַׁלְּחוֹם - ן.</p>	<p>مستقبل - עָתִיד : (وزن אִפְעַל)</p>

הַצְּוִי

שְׁמַר : שְׁמָרְנִי, שְׁמַרְהוּ, שְׁמַרְהָ (שְׁמַרְנָה - שְׁמַרְהָ), שְׁמַרְנוֹ,
שְׁמַרְם - ן.

שְׁמַרִי : שְׁמַרְיִנִי, שְׁמַרְיָהוּ, שְׁמַרְיָהָ, שְׁמַרְיָנוּ, שְׁמַרִים - ן.

שְׁמַרוֹ : שְׁמָרוֹנִי, שְׁמָרוֹהוּ, שְׁמָרוֹהָ, שְׁמָרוֹנוֹ, שְׁמָרוֹם - ן.

שְׁמַרְנָה : שְׁמָרוֹנִי, والباقي مثل שְׁמָרוֹ.

(2.) الفعل المعتل اللام بالهاء = נָחַי לֵה

קָנָה

الماضي عَبر : קָנִיתִי : קָנִיתִיךָ , קָנִיתִיךָ , קָנִיתִיו (קָנִיתִיהוּ) , קָנִיתִיךָ ,

קָנִיתִיכֶם - וְ , קָנִיתִים - וְ .

קָנִיתָ : קָנִיתָנִי , קָנִיתָו (קָנִיתָהוּ) , קָנִיתָהּ , קָנִיתָנוּ , קָנִיתָם - וְ .

קָנִיתָ : קָנִיתָנִי , קָנִיתָהוּ , קָנִיתָהּ , קָנִיתָנוּ , קָנִיתָם - וְ .

קָנָה : קָנִיתָ , קָנָה , קָנָהוּ (קָנָהוּ) , קָנָה , קָנָהנוּ , קָנָהם - וְ .

קָנָם - וְ .

קָנָה : קָנָהנִי , קָנָהךָ , קָנָהוּ (קָנָהוּ) , קָנָה , קָנָהנוּ ,

קָנָהכֶם - וְ , קָנָתִים - וְ .

קָנִינוּ : קָנִינוּךָ , קָנִינוּךָ , קָנִינוּהוּ , קָנִינוּהָ , קָנִינוּכֶם - וְ .

קָנִינוּם - וְ .

קָנִיתָם : קָנִיתָנוּ , קָנִיתָהוּ , קָנִיתָהּ , קָנִיתָנוּ , קָנִיתָם - וְ .

קָנוּ : קָנוּנִי , קָנוּךָ , קָנוּהוּ , קָנוּהָ , קָנוּנוּ , קָנוּכֶם - וְ .

קָנוּם - וְ .

الحالى הזה : קונה : קוני, קנה, קנו (קנהו) קנה, קנו

קונכם, ו, קונם - ו.

קנה : קונתי, קנתי, קנתו, קנתה, קנתנו,

קונתכם - ו, קונתם - ו.

קונים : קוני, קני, קניו, קניה, קנינו, קנינו, קנינו

קניהם - ו.

קנות : קנתי, קנתי, קנתי, קנתי, קנתי

קנתינו, קנתיכם - ו, קנתיהם - ו.

المستقبل עתיד : אקנה : אקנה, אקנה, אקנה, אקנה, אקנה

תקנה : תקני, תקנהו, תקנה, תקנו, תקנו

(3) الفعل الأجوف (معتل العين بالياء) — נָחַי ע"י

נָחַי

الماضي : נָחַי : נָחַיְהָ, נָחַיְהֶ, נָחַיְהוּ (נָחַיְהוּ), נָחַיְהִי,

נָחַיְכֶם - י, נָחַיְמִי - י.

נָחַי : נָחַיְהִי, נָחַיְהֶ (נָחַיְהוּ), נָחַיְהֶה, נָחַיְהוּה - י.

נָחַי : נָחַיְהִי, נָחַיְהֶה, נָחַיְהוּה, נָחַיְהִי - י.

נָחַי : נָחַיְהִי, נָחַיְהֶ (נָחַיְהוּ), נָחַיְהֶה, נָחַיְהוּה, נָחַיְהִי - י.

נָחַי : נָחַיְהִי, נָחַיְהֶה, נָחַיְהוּה, נָחַיְהִי, נָחַיְהוּה, נָחַיְהִי - י.

נָחַיְכֶם - י, נָחַיְמִי - י.

נָחַי : נָחַיְהִי, נָחַיְהֶה, נָחַיְהוּה, נָחַיְהִי, נָחַיְהוּה - י.

נָחַיְכֶם : נָחַיְהִי, נָחַיְהֶה, נָחַיְהוּה, נָחַיְהִי, נָחַיְהוּה - י.

נָחַיְמִי : נָחַיְהִי, נָחַיְהֶה, נָחַיְהוּה, נָחַיְהִי, נָחַיְהוּה - י.

נָחַי : נָחַיְהִי, נָחַיְהֶה, נָחַיְהוּה, נָחַיְהִי, נָחַיְהוּה, נָחַיְהִי - י.

נָחַיְכֶם - י.

الحال הזה : דין : דני, דנף, דנו, דנה, דנוג, דנקם-ן, דנס-ן.

דנה : דנתי, דנתף, דנתו, דנתה, דנחנו,

דנתכם-ן, דנתם-ן.

דנים : דני, דניף, דניו, דנית, דנינו, דניכם-ן.

דניהם-ן.

דנות : דנתי, דנותף, דנותו, דנותה, דנחנינו,

דנחנינו, דנחיתכם-ן, דנחיתם-ן.

المستقبل עתיד : אדין : אדתיף, אדינו, الخ (وتسقط حركة القاص من حروف

المضارعة أيتן)

الأمر צווי : דין : דינגי, דינהו, דינקי, דינגו, דינם-ן.

דיני : דיניגי, דיניהו, דיניקי, דינינו, דינים-ן.

דינו, דיניקה : דינוגי, דינוהו, דינוקי, דינונו, דינום-ן

(٤) الفعل المضعف — כ פ ו ל י ם

דַּקַּן

يتبع الأفعال الأخرى في الماضي وفي الزمن الحال

المستقبل : עָתִיד : אֶדְקַן : אֶדְקַנָּה , אֶדְקַנְךָ , אֶדְקַנּוּ , אֶדְקַנְהוּ , אֶדְקַנְכֶם - י .
אֶדְקַם - י

תִּדְקַן : תִּדְקַנִּי , תִּדְקַנְךָ , תִּדְקַנְהוּ , תִּדְקַם - י .

وهكذا في باقي الأحوال بشكل عين الفعل بالقبوص (ֿ) عوضاً عن الحوليم .

الأمر : צווי : דַּקַּן : דַּקַּנִּי , דַּקַּנְהוּ , דַּקַּנְהָ (דַּקַּנְךָ) , דַּקַּנּוּ ,
דַּקַּם - י .

דִּקְנִי : דִּקְנִי , דִּקְנִיהוּ , דִּקְנִי , דִּקְנִי , דִּקְנִים - י .

דִּקְנוּ , דִּקְנִי : דִּקְנוּ , דִּקְנוּ , דִּקְנוּ , דִּקְנוּ , דִּקְנוּ - י .

تمرین ١ - תבנית א.

ضع الأفعال الآتية في صيغة الماضي وفي زمن الحال والاستقبال وضمها ضمها للنصب المتصلة مذكراً ومؤنثاً ومفرداً وجمعاً :

עָצַר , עָנָה , צָרַח , דָּרַשׁ , פָּדָה , שָׁאַל , נָטַע , נָשַׁק , זָקַן , יָדַע
יָדַשׁ , נָתַן , רָאָה , שָׁלַח , מָנַע , אָכַל , דָּשׁ , שָׁם , צָד , הָמַם , נָשָׂא ,
יָעַץ , רָצָה , רָפָא , זָכַע , בָּחַן , סָחַב , בָּחַר , נָגַע , נָהַג , רָחַץ .

תחביר ב. — 2

אכתב מא יאטי באبدال الضمير المتفصل אותי , אותך , אותו ... بالضمير المتصل
הי , דך , לו ... :

קח אותנו עמך . אל תירא , כי לא נעזב אותך . האם לקחה את
הילד ותשק אותו . העכבר מהיר , והחתול יצוד אותו . באשר פגשה
אותם אחותך בפעם הראשונה , לא ידעה אותם עוד . הרופא הלך
אלי ימים רבים ולא כפא אותי . הנה תפוחים יפים , קני אותם , אחותי ,
ואכלי אותם . קח את המכתב הזה ומסר אותו ליד אחי . זה פמה
בסנת אותי רעותי , ותדעי אותי היטב ועוד לא תאמיני לי . נהג נא
אותו אל דודו , כי עוד לא ראה אותו עד היום . ברפת אין עוד
חציר , כי הפרה אכלה אותו . הנה התמונה החדשה , שא אותה אל
החדר השני ותלה אותה על הקיר . האפר יקצר בראשונה את התבואה
ואסרי בן ידוש אותה בגרן . מי יתן ורחצתה אותי דודתי ורחצתה אותי .
הפך הקחיד אותנו פתאם ויהם אותנו . למה לך הספרים האלה ? מכר
אותם או תן אותם לי , ואני אודה לך . אמי אמרה , כי תשלח אותי
היום , כי חפץ אני ללמוד .

علامات الترقيم والتجويد وعلامات الفصل בְּעֵבְרִים וּבְסִימָנִים

من علامات الترقيم والتجويد — وعددها ست وعشرون في اللغة العبرية — ما وضع لفصل الجمل بعضها عن بعض أو لتمييز بعض أجزاء الكلام المكتوب الذي يترتب من مجموعه جملة طويلة. وتسمى هذه العلامات علامات الفصل בְּסִימָנִים وعددها تسع عشرة علامة ولا تستعمل إلا في أسفار العهد القديم.

• أما في المؤلفات الحديثة فعلامات الفصل تسع ، وأهمها :

(١) النقطة (נִקְטָה) — تأتي في نهاية الجملة التامة المعنى .

مثل : מֹשֶׁה עָלָה עַל הָהָר • אָנֹכִי שׁוֹמֵר אֶת הַעֵדֶר • אֲמִי שְׁלָחָה לִי מִכְתָּב •

(٢) النقطتان (שְׁתֵּי נִקְדּוֹת) — تستعملان في ثلاثة مواضع :

(أ) بين القول والكلام المقول لا سيما بعد كلمة لֵאמֹר (قائلا) .

مثل : וַיִּשְׁבְּעֵנִי אֲדֹנִי לֵאמֹר : לֹא-תִקַּח אִשָּׁה לְבָנִי מִבְּנוֹת הַכְּנֻעִי •

ومثل : וּלְאַשֵׁר אָמַר : בָּרוּךְ מִבְּנִים אֲשֶׁר •

(ب) بين الشيء وأقسامه أو أنواعه .

مثل : רוּעָה אָנֹכִי פֹה עֵדֶר : צֹאן , בָּקָר , סוֹס •••

ومثل : אֶרֶבַע תְּקופוֹת בַּשָּׁנָה וְאֵלוֹ הֵן : אָבִיב , קִיץ , חֶרֶף , סְתִי •

(ج) قبل الأمثلة التي توضح قاعدة .

مثل : בַּגֹּד " כַּפֹּת " סְמוּכוֹת לְ " אֶהְיֶה " רְפוּיוֹת כְּמוֹ :

הִיָּתָה תְּהוֹ , פָּנֵי תְּהוֹם •

(٣) الفصل — (١٦) — الغرض من وضعها أن يسكت القارئ عندها سكتة خفيفة لتمييز بعض أجزاء الكلام من بعض . وتوضع في المواضع الآتية :

(١) بين أنواع الشيء وأقسامه .

مثل : חֲלִיקֵי הַדְּבֹר שְׁלֹשָׁה : שָׁם , פֶּעַל , מְלָה .

(ب) بين الجمل التي يتركب من مجموعها كلام تام الفائدة .

مثل : הָאִישׁ , הָרוֹדֵף אַחֲרֵי , נֹלָכֵד בְּפֶח , אֲשֶׁר טָמֵן לִי .

(ج) بعد لفظة المنادى .

مثل : זאת , ידידי , זכור ואל תשכח .

ومثل : אמי , תני-לי המאה ונבינה .

(٤) الفصل المنقوطة — (١٧ و١٨) — تأتي بين الجمل الطويلة التي يتركب من مجموعها كلام مفيد وذلك لإمكان التنفس بين الجمل عند قراءتها ، ومنع خلط بعضها ببعض بسبب تباعدها ، وتأتي أيضا بين جملتين تكون الثانية سببا في الأولى أو تكون مسببة عن الأولى فتأتي الجملة الثانية مقرونة بأحدى الكلمتين : על-כן , לכן , לזאת , כי , أولم وغيرها .

مثل : האיש הזה מצאן במדوتיו ; לכן הוא מכבד בעיני כל-אדם .

ومثل : אהבת עצמו היא מדה רעה ; כי תכאיב כל הרשע מוסרי .

ويشار إلى هذه العلامات بكلمة הפסק ومعناها الوقوف أو الاستراحة . والغرض من كتابتها أن يسكت القارئ عندها كي يتسنى لسامعه أن يدرك معنى الجمل وارتباطها ببعضها ببعض ، وعن تنويع الصوت وإطالة الوقوف أو اختصاره عند هذه العلامات يترتب حسن الإلقاء .

وقد ذهب علماء اللغة إلى حد بعيد في هذا الشأن لما لهذه العلامات من أهمية في قراءة العبرية حيث انهم وضعوا علامة مخصوصة (א أو ׀) تحت الكلمة التي تختم بها الجملة أو أجزاء الجملة . والغرض من هذه العلامة مد الكلمة وإطالة نغمتها تنبيها إلى علامة الفصل التي بعدها سواء أ كانت هذه العلامة نقطة أم نقطتين أم فصلة أم فصلة منقوطة أم غيرها من علامات الفصل .

فاذا ما وردت هذه العلامة تحت الكلمة تسبب عنها تغيير في حركاتها . وستتكم الآن عن تغيير الحركات في الفعل عند علامات الفصل .

تغيير الحركات عند علامات الفصل في الفعل الماضي

(١) تغيير حركة عين الفعل من پتاح (—) إلى قاصص (ـ) عند علامات الفصل

مثل: שְׁמַרְתִּי - שָׁמַרְתִּי ومثل: אָכַלְתָּ - אָכַלְתָּ ومثل: שָׁלַח - שָׁלַח

ومثل: יָנַק - יָנַק ومثل: קָבַב - קָבַב.

(٢) وفي حالي الغائبة والغائبين تغيير حركة عين الفعل من سکون متحرك (ـ) إلى قاصص (ـ)

مثل: שָׁמַרְתָּ - שָׁמַרְתָּ ومثل: אָכַלְתָּ - אָכַלְתָּ

ومثل: שָׁמַחוּ - שָׁמַחוּ ومثل: אָמְרוּ - אָמְרוּ.

وإذا كانت عين الفعل مشكلة بالصيريه (ـ) أو بالحوليم (ـ) وذلك في الأفعال من وزن فَعِلَ أو فَعَّلَ ' شكلت بالصيريه أو بالحوليم عوضا عن السكون المتحرك في حالي الغائبة والغائبين مثل: ١

وزن فَعِلَ: פָּדַד , פָּבַדָּה - פָּבַדָּה ومثل: פָּבַדוּ - פָּבַדוּ.

وزن فَعَّلَ: יָכַל , יָכַלָּה - יָכַלָּה ومثل: יָכְלוּ - יָכְלוּ.

تغيير الحركات عند علامات الفصل في زمن الاستقبال

(١) في الأفعال على وزن **יִפְעֵל** تتغير حركة عين الفعل (في حالة المخاطبة والمخاطبين والغائبين) من سكون متحرك إلى قاص مثل : **יִשָּׁב** , **תִּשָּׁבְּ** - **תִּשָּׁבְּבִי** .
ومثل : **יִשָּׁח** , **תִּשָּׁחַח** - **תִּשָּׁחַחוּ** ومثل : **יִנָּחַל** , **יִנָּחֲלוּ** - **יִנָּחֲלוּ** .

(٢) وفي سائر الأفعال تشكل عين الفعل (في حالة المخاطبة والمخاطبين والغائبين) بحركة عين الفعل الأصلية بحسب صيغته مثل :

יִשְׁמַר : **תִּשְׁמָרִי** - **תִּשְׁמָרִי** .
יִלֵּד : **תִּלְדִּי** - **תִּלְדִּי** .
יֵשֵׁב : **יִשָּׁבוּ** - **יִשָּׁבוּ** .
יִפֹּל : **תִּפְלוּ** - **תִּפְלוּ** .
יִמָּצֵא : **תִּמָּצְאִי** - **תִּמָּצְאִי** .
יִשָּׂא : **יִשָּׂאוּ** - **יִשָּׂאוּ** .

(٣) وفي الأفعال **אָכַל** - **אָמַר** - **אָבַד** تشكل عين الفعل بالصيريه (**־וּ**) عوضاً عن السكون المتحرك (في حالة المخاطبة والمخاطبين والغائبين) مثل :

יֹאכַל : **תֹּאכְלִי** - **תֹּאכְלִי** .
יֹאמַר : **תֹּאמְרוּ** - **תֹּאמְרוּ** .
יֹאבֵד : **יֹאבְדוּ** - **יֹאבְדוּ** .

تغيير الحركات عند علامات الفصل في الأمر

لما كان الأمر مشتقا من المستقبل فشأنه شأن المستقبل عند علامات الفصل فتقول مثلا :

المستقبل	الأمر	المستقبل عند علامات الفصل	الأمر عند علامات الفصل
תכתבי	כתבי	תכתבי	כתבי
תכתבו	כתבו	תכתבו	כתבו
תשליחי	שליחי	תשליחי	שליחי
תלבשו	לבשו	תלבשו	לבשו
תלכי	לכי	תלכי	לכי
ידעו	דעו	ידעו	דעו
תשובו	שובו	תשובו	שובו
תשמחי	שמחי	תשמחי	שמחי
תצעקו	צעקו	תצעקו	צעקו
תקראו	קראו	תקראו	קראו

ملاحظة :

ويستثنى الفعلان **אמר** و **אכל** فالفعل الأمر المشتق منهما يأتي على :

אמר	في الحالة الأصلية وعلى	אמר	عند علامات الفصل	(عوضا عن אמר)
אמר	»	אמר	»	(» אמר)
אכל	»	אכל	»	(» אכל)
אכל	»	אכל	»	(» אכל)

تمرین - תלמוד :

اكتب ما يأتي واشكل الفعل بالشكل المناسب بحسب ما إذا كان في وسط الجملة أو في آخرها :

הָרַעְבִּים לֹא (אָכְלוּ) כָּל־הַיּוֹם • הָאֲנָשִׁים (עֲבָדוּ) כָּל־הַיּוֹם וְלֹא (אָכְלוּ) •
אִמִּי (שָׂמַחַה) , בִּקְרָאָהּ אֶת מִכְתָּב אָחִי • גַּם אֲחוֹתִי (קִרְאָהּ) אֶת הַמִּכְתָּב
(וְשָׂמַחַה) • הָעֶנְיִים (יַעֲמְלוּ) הָרַבָּה לְהַשְׁתַּכֵּר לָחֶם לְבֵיתָם • כָּל הַיּוֹם (יַעֲבָדוּ)
הָאֲנָשִׁים (וַיַּעֲמְלוּ) • מִדּוּעַ לֹא (תֹאכְלִי) , אֲחוֹתִי , אֶת הַלֶּחֶם ? מִדּוּעַ (תִּשְׁבִּי)
וְלֹא (תֹאכְלִי) ? מִדּוּעַ לֹא (כֹּתֶבֶת) לִי מִכְתָּב ? וּמִדּוּעַ גַּם אֶל אֲבוֹתֶיךָ לֹא
(כֹּתֶבֶת) ? הַיְלָדִים הַשּׁוֹבְבִים (יִצְעֲקוּ) תָּמִיד • הַיְלָדִים הָאֵלֶּה שׁוֹבְבִים מְאֹד ,
וְתָמִיד (יִצְעֲקוּ) • הַחֹלָה לֹא (יִשְׁנָה) כָּל הַלַּיְלָה , וּמִהֲבָקָר עַד עֵתָהּ (יִשְׁנָה) •
(צֹהֲלִי) , אֲחוֹתִי , נִרְנִי ! רְנִי , אֲחוֹתִי , (וּצֹהֲלִי) • (דַּהֲרוּ) נָא , סוּסִי , וְרוֹצּוֹ !
רוֹצּוֹ נָא , סוּסִי , (וּדַהֲרוּ) ! (עוֹרוּ) נָא , אֲדוֹנִי , וְתִצְּלִלוּ ! תִּצְּלִלוּ נָא , אֲדוֹנִי ,
(וְעוֹרוּ) • (בַּחֲרוּ) נָא בְּרֹאשׁוֹנָה אֶת סִפְרֵי וְאֹז (תִּקְחוּ) , וְשׁוּ נָא אֶל סִפְרֵי
(וּבַחֲרוּ) • (תִּשְׁבּוּ) נָא מֶה לַעֲשׂוֹת ! קָחִי אֶת מִחְבְּרַת הַחֶשְׁבּוֹן (וּחִשְׁבִּי) •
(נֹאֲלוּ) אֶת הָעֶנִּי הַזֶּה מִיַּד עוֹשְׁקָהוּ • חוּסוּ נָא (וּנֹאֲלוּ) ! (אָכְלוּ) אֶת הַלֶּחֶם ,
אֲדוֹנִי ! קָחוּ נָא אֶת הַלֶּחֶם (וְאָכְלוּ) • חֲנָה , (קִרְאִי) אֶת הַמִּכְתָּב (וְשָׂמַחִי) !
קָחִי , חֲנָה , אֶת הַמִּכְתָּב (וּקִרְאִי) • אֶל תִּקְרְעוּ אֶת מִחְבְּרָתִי , וְעָרִים , קָחוּ
אֶת סִפְרֵי , וְעָרִים , אֲכָל אֶל (תִּקְרְעוּ) • לָכוּ נָא , וְעָרִים , (וּלְמַדּוּ) • קָחוּ
אֶת סִפְרֵיכֶם (וּלְכוּ) •

زيادة حرفי ה ו ז إلى الفعل

يزاد أحيانا حرفا ה و ז إلى الفعل في آخره لتحسين النطق أو لتعديل الوزن في البلاغة أو في النظم ولا فائدة لهما غير ذلك .

(١) في زمن الاستقبال تزداد أحيانا ال ה إلى الفعل في آخره في حالي المتكلم والمتكلمين وفي حالة المخاطب وفي حالي الغائب والغائبة مثل :

- للتكلم : אֶשְׁמְעָה (أَشْمَعُ) - אֶזְכְּרָה (أُذَكِّرُ) אֶקוּמָה (أَقُومُ) .
- للمتكلمين : יְבוֹאֶה (يَبْوَءُ) - יְכַרְעָה (يَكْرَعُ) - יְרוּנָה (يَرُونُ) .
- للمخاطب : תְּרַנֶּה (تَرْنُ) - תְּלַמְּדָה (تَلْمِمْدُ) .
- للغائب : יְבוֹאֶה (يَبْوَءُ) - יְגִילָה (يَغِيلُ) .
- للغائبة : תְּחַיֶּשָׁה (تَحْيِشُ) .

ملاحظة :

تدل أحيانا ال ה الزائدة على الرجاء والتوسل وإذا زيدت في آخر الفعل للتكلم وللتكلمين تحول المستقبل إلى أمر وفي هذه الحال يضاف إلى الفعل كلمة יָא .

(ب) وتزداد أحيانا ال ה إلى المصدر مثل : לֵאמֹרָה (لَأْمُورُ) - לִירָאָה (لِيرَأُ) מִרְדָּה (مِرْدَتُ) .

(ج) وتزداد أيضا إلى الأمر (للفرد المذكور) مثل : קוּמָה , עוּרָה , זְכֹרָה , שְׁמְעָה , נִשָּׂה , רִדָּה .

(د) يزداد حرف ال ז في آخر الفعل في زمن الاستقبال فقط وفي حالي المخاطبين والغائبين مثل : תִּדְעוּן , תִּשְׁמְרוּן , יַעֲבְרוּן , יָנוּסוּן , יִחַפְּזוּן , יִשְׁמְעוּן .

تصريف الأفعال - בְּטִיַּת הַפְּעֻלִּים

---

(٢) المزيد - הַנּוֹסֵף

الجدول الآتية تبين أحوال الفعل المزيد على اختلاف أنواعه
ويشتمل أيضاً على صيغ الفعل المجرد التي ذكرنا ضوابطها بالتفصيل

السلام - שלמים

התפעיל	הפעל	הפעיל	פעל	פעל	נפעל	קל	
התפקדתי	הפקדתי	הפקדתי	פקדתי	פקדתי	נפקדתי	פקדתי	אני
התפקדת	הפקדת	הפקדת	פקדת	פקדת	נפקדת	פקדת	אתה
התפקדת	הפקדת	הפקדת	פקדת	פקדת	נפקדת	פקדת	את
התפקד	הפקד	הפקיד	פקד	פקד	נפקד	פקד	הוא
התפקדה	הפקדה	הפקידה	פקדה	פקדה	נפקדה	פקדה	היא
התפקדנו	הפקדנו	הפקדנו	פקדנו	פקדנו	נפקדנו	פקדנו	אנחנו
התפקדתם	הפקדתם	הפקדתם	פקדתם	פקדתם	נפקדתם	פקדתם	אתם
התפקדו	הפקדו	הפקידו	פקדו	פקדו	נפקדו	פקדו	הם-הן
התפקדתו	הפקדתו	הפקדתו	פקדתו	פקדתו	נפקדתו	פקדתו	אתו
מתפקד	הפקד	מפקיד	פקד	מפקד	נפקד	פוקד	יחיד
מתפקדה	הפקדה	מפקידה	פקדה	מפקדה	נפקדה	פוקדה	יחידה
מתפקדים	הפקדים	מפקידים	פקדים	מפקדים	נפקדים	פוקדים	רבים
מתפקדות	הפקדות	מפקידות	פקדות	מפקדות	נפקדות	פוקדות	רבות
		מפקד		מפקד		פקוד	יחיד
		מפקדה		מפקדה		פקודה	יחידה
		מפקדים		מפקדים		פקודים	רבים
		מפקדות		מפקדות		פקודות	רבות

התפעיל	הפעל	הפעיל	פִּעַל	פָּעַל	נפעל	קל	
אתפקד	אפקד	אפקיד	אפקד	אפקד	אפקד	אפקד	אני
תתפקד	תפקד	תפקיד	תפקד	תפקד	תפקד	תפקד	אתה
תתפקדי	תפקדי	תפקידי	תפקדי	תפקדי	תפקדי	תפקדי	את
יתפקד	יפקד	יפקיד	יפקד	יפקד	יפקד	יפקד	הוא
תתפקדו	תפקדו	תפקידו	תפקדו	תפקדו	תפקדו	תפקדו	היא
נתפקד	נפקד	נפקיד	נפקד	נפקד	נפקד	נפקד	אנחנו
תתפקדו	תפקדו	תפקידו	תפקדו	תפקדו	תפקדו	תפקדו	אתם
יתפקדו	יפקדו	יפקידו	יפקדו	יפקדו	יפקדו	יפקדו	הם
תתפקדנה	תפקדנה	תפקידנה	תפקדנה	תפקדנה	תפקדנה	תפקדנה	אתן-הן
							י.ת.י.
התפקד		הפקד		פקד	הפקד	פקד	יחיד
תתפקדי		תפקידי		פקדי	הפקדי	פקדי	יחידה
התפקדו		הפקידו		פקדו	הפקדו	פקדו	רבים
התפקדנה		הפקידנה		פקדנה	הפקדנה	פקדנה	רבות
							י.ת.י.
התפקד	הפקד	הפקד	פקד	פקד	הפקד	פקד	מקד

المعتل الفاء بالألف - נָחִי פ"א.

הפעול	פעל	פעל	נפעל	קל		
האכלתי	אכלתי	אכלתי	נאכלתי	אכלתי	אני	עבר
האכלת	אכלת	אכלת	נאכלת	אכלת	אתה	
האכלת	אכלת	אכלת	נאכלת	אכלת	את	
האכיל	אכל	אכל	נאכל	אכל	הוא	
האכילה	אכלה	אכלה	נאכלה	אכלה	היא	
האכלנו	אכלנו	אכלנו	נאכלנו	אכלנו	אנחנו	
האכלתם	אכלתם	אכלתם	נאכלתם	אכלתם	אתם	
האכלתן	אכלתן	אכלתן	נאכלתן	אכלתן	אתן	
האכילו	אכלו	אכלו	נאכלו	אכלו	הם - הן	
מאכיל	אכל	מאכל	נאכל	אוכל	יחיד	הווה
מאכילה	אכלה	מאכלה	נאכלה	אוכלת	יחידה	
מאכילים	אכלים	מאכלים	נאכלים	אוכלים	רבים	
מאכילות	אכלות	מאכלות	נאכלות	אוכלות	רבות	
מאכל		מאכל		אכול	יחיד	פעול
מאכלה		מאכלה		אכולה	יחידה	
מאכלים		מאכלים		אכולים	רבים	
מאכלות		מאכלות		אכולות	רבות	

הפעול	פעל	פעל	נפעל	קל	
אֲכַלְכִּיל	אֲכַלְכֵּל	אֲכַלְכֵּל	אֲכַלְכֵּל	אֲכַל	אֲנִי
תֹּאכִיל	תֹּאכֵל	תֹּאכֵל	תֹּאכֵל	תֹּאכֵל	אַתָּה
תֹּאכִילִי	תֹּאכְלִי	תֹּאכְלִי	תֹּאכְלִי	תֹּאכְלִי	אַתָּה
יֹאכִיל	יֹאכֵל	יֹאכֵל	יֹאכֵל	יֹאכֵל	הוא
תֹּאכִיל	תֹּאכֵל	תֹּאכֵל	תֹּאכֵל	תֹּאכֵל	היא
נֹאכִיל	נֹאכֵל	נֹאכֵל	נֹאכֵל	נֹאכֵל	אֲנִיחֵנוּ
תֹּאכִילוּ	תֹּאכְלוּ	תֹּאכְלוּ	תֹּאכְלוּ	תֹּאכְלוּ	אַתֶּם
יֹאכִילוּ	יֹאכְלוּ	יֹאכְלוּ	יֹאכְלוּ	יֹאכְלוּ	הֵם
תֹּאכִלְנָה	תֹּאכְלֵנָה	תֹּאכְלֵנָה	תֹּאכְלֵנָה	תֹּאכְלֵנָה	אַתֶּן - הֵן
הֹאכֵל		אֹכֵל	הֹאכֵל	אֹכֵל	יְחִיד
הֹאכִילִי		אֹכְלִי	הֹאכִילִי	אֹכְלִי	יְחִידָה
הֹאכִילוּ		אֹכְלוּ	הֹאכִילוּ	אֹכְלוּ	רְבִים
הֹאכִלְנָה		אֹכְלֵנָה	הֹאכִלְנָה	אֹכְלֵנָה	רְבוֹת
הֹאכִיל	אֹכֵל	אֹכֵל	הֹאכֵל	אֹכֵל	מְקוֹר

المعتل الفاء بالياء .

פעל	נפעל	קל ב'	קל א'		
יִלְדְּתִי	נִילְדְּתִי	יִנְקְתִי	יִלְדְּתִי	אֲנִי	עָבַר
יִלְדְּתָה	נִילְדְּתָה	יִנְקְתָה	יִלְדְּתָה	אַתָּה	
יִלְדְּתֶה	נִילְדְּתֶה	יִנְקְתֶה	יִלְדְּתֶה	אַתָּה	
יִלְדֵּנוּ	נִילְדֵּנוּ	יִנְקֵנוּ	יִלְדֵּנוּ	הוּא	
יִלְדְּהָ	נִילְדְּהָ	יִנְקְהָ	יִלְדְּהָ	הִיא	
יִלְדְּנוּ	נִילְדְּנוּ	יִנְקְנוּ	יִלְדְּנוּ	אֲנֵחֵנוּ	
יִלְדְּתֵם	נִילְדְּתֵם	יִנְקְתֵם	יִלְדְּתֵם	אַתֶּם	
יִלְדְּתֶם	נִילְדְּתֶם	יִנְקְתֶם	יִלְדְּתֶם	אַתֶּם	
יִלְדְּנוּ	נִילְדְּנוּ	יִנְקְנוּ	יִלְדְּנוּ	הֵם-הֵן	הָיָה
מִילְדֵּנוּ	נִילְדֵּנוּ	יִנְקֵנוּ	יִלְדֵּנוּ	יָחִיד	
מִילְדְּהָ	נִילְדְּהָ	יִנְקְהָ	יִלְדְּהָ	יָחִידָה	
מִילְדֵּיכֶם	נִילְדֵּיכֶם	יִנְקֵיכֶם	יִלְדֵּיכֶם	רַבִּים	
מִילְדֹתֵיכֶם	נִילְדֹתֵיכֶם	יִנְקֹתֵיכֶם	יִלְדֹתֵיכֶם	רַבּוֹת	פָּעוּל
מִילְדֵּנוּ		יִנְקֵנוּ	יִלְדֵּנוּ	יָחִיד	
מִילְדְּהָ		יִנְקְהָ	יִלְדְּהָ	יָחִידָה	
מִילְדֵּיכֶם		יִנְקֵיכֶם	יִלְדֵּיכֶם	רַבִּים	
מִילְדֹתֵיכֶם		יִנְקֹתֵיכֶם	יִלְדֹתֵיכֶם	רַבּוֹת	

בְּהִי פ"י

פֶּעַל	הַפְּעִיל א'	הַפְּעִיל ב'	הַפְּעִל	חֲתַּפְּעִל
יֵלְדִי	הוֹלֵדִי	הִינְקִי	הוֹלֵדִי	הִתְיַלְדִי
יֵלְדָה	הוֹלֵדָה	הִינְקָה	הוֹלֵדָה	הִתְיַלְדָה
יֵלְדָה	הוֹלֵדָה	הִינְקָה	הוֹלֵדָה	הִתְיַלְדָה
יֵלֵד	הוֹלִיד	הִינִיק	הוֹלִיד	הִתְיַלֵד
יֵלְדָה	הוֹלִידָה	הִינְקָה	הוֹלִידָה	הִתְיַלְדָה
יֵלְדָנוּ	הוֹלִידָנוּ	הִינְקָנוּ	הוֹלִידָנוּ	הִתְיַלְדָנוּ
יֵלְדָתָם	הוֹלִידָתָם	הִינְקָתָם	הוֹלִידָתָם	הִתְיַלְדָתָם
יֵלְדָתָן	הוֹלִידָתָן	הִינְקָתָן	הוֹלִידָתָן	הִתְיַלְדָתָן
יֵלְדוּ	הוֹלִידוּ	הִינְקוּ	הוֹלִידוּ	הִתְיַלְדוּ
יֵלֵד	מוֹלִיד	מִינִיק	מוֹלִיד	מִתְיַלֵד
יֵלְדָה	מוֹלִידָה	מִינְקָה	מוֹלִידָה	מִתְיַלְדָה
יֵלְדִים	מוֹלִידִים	מִינְקִים	מוֹלִידִים	מִתְיַלְדִים
יֵלְדוֹת	מוֹלִידוֹת	מִינְקוֹת	מוֹלִידוֹת	מִתְיַלְדוֹת
	מוֹלֵד	מוֹנֵק		
	מוֹלֵדָה	מוֹנְקָה		
	מוֹלִידִים	מוֹנְקִים		
	מוֹלִידוֹת	מוֹנְקוֹת		

(تابع) المعتل الفاء بالياء .

קל א'	קל ב'	נפעל	פעל
אני	אניק	אנילד	אנילד
אתה	תינק	תנילד	תנילד
את	תנקי	תנילדי	תנילדי
הוא	יניק	ינילד	ינילד
היא	תינק	תנילד	תנילד
אנחנו	נינק	נילד	נילד
אנכם	תנינקו	תנילדו	תנילדו
הם	ינינקו	ינילדו	ינילדו
אמן-הן	תינקנה	תנילדנה	תנילדנה
עמיד			
יחיד	ינק	תנילד	ינילד
יחידה	ינקי	תנילדי	ינילדי
רבים	ינקו	תנילדו	ינילדו
רבות	ינקנה	תנילדנה	ינילדנה
צווי			
מקור	לדת , ילד	תנילד	ינילד

בְּהוּ פִּי " ו " (הַמְשִׁיךְ)

פֶּעַל	הַפְעִיל א"	הַפְעִיל ב"	הַפְעֵל	הַתַּפְעֵל
אֵלֵךְ	אֵלֵיד	אֵינִיק	אֵלֵד	אֵתֵלֵד
תֵּלֵךְ	תֵּלִיד	תֵּינִיק	תֵּלֵד	תֵּתֵלֵד
תֵּלְכִי	תֵּלִידִי	תֵּינִיקִי	תֵּלְדִי	תֵּתֵלְדִי
יֵלֵךְ	יֵלִיד	יֵינִיק	יֵלֵד	יֵתֵלֵד
תֵּלְכֶם	תֵּלִידֶם	תֵּינִיקֶם	תֵּלְדֶם	תֵּתֵלְדֶם
נֵלֵךְ	נֵלִיד	נֵינִיק	נֵלֵד	נֵתֵלֵד
תֵּלְכֶנּוּ	תֵּלִידֶנּוּ	תֵּינִיקֶנּוּ	תֵּלְדֶנּוּ	תֵּתֵלְדֶנּוּ
יֵלְכוּ	יֵלִידוּ	יֵינִיקוּ	יֵלְדוּ	יֵתֵלְדוּ
תֵּלְכֶנּוּ	תֵּלִידֶנּוּ	תֵּינִיקֶנּוּ	תֵּלְדֶנּוּ	תֵּתֵלְדֶנּוּ
הֵלֵךְ	הֵלִיד	הֵינִיק		הֵתֵלֵךְ
הֵתֵלְכִי	הֵתֵלִידִי	הֵתֵינִיקִי		הֵתֵתֵלְכִי
הֵתֵלְכֶם	הֵתֵלִידֶם	הֵתֵינִיקֶם		הֵתֵתֵלְכֶם
הֵתֵלְכֶנּוּ	הֵתֵלִידֶנּוּ	הֵתֵינִיקֶנּוּ		הֵתֵתֵלְכֶנּוּ
יֵלֵךְ	יֵלִיד	יֵינִיק		יֵתֵלְכֵךְ

المعتل اللام بالألف - ب"הי ל"א

התפעל	הפעל	הפעיל	פעל	פעל	נפעל	קל	
התמלאתי	המצאתי	המצאתי	מלאתי	מלאתי	נמצאתי	מצאתי	אני
התמלאת	המצאת	המצאת	מלאת	מלאת	נמצאת	מצאת	אתה
התמלאת	המצאת	המצאת	מלאת	מלאת	נמצאת	מצאת	את
התמלא	המצא	המציא	מלא	מלא	נמצא	מצא	הוא
התמלאה	המצאה	המציאה	מלאה	מלאה	נמצאה	מצאה	היא
התמלאנו	המצאנו	המציאנו	מלאנו	מלאנו	נמצאנו	מצאנו	אנחנו
התמלאתם	המצאתם	המצאתם	מלאתם	מלאתם	נמצאתם	מצאתם	אתם
התמלאתן	המצאתן	המצאתן	מלאתן	מלאתן	נמצאתן	מצאתן	אתן
התמלאו	המצאו	המציאו	מלאו	מלאו	נמצאו	מצאו	הם - הן
מתמלא	המצא	ממציא	מלא	ממלא	נמצא	מוצא	יחיד
מתמלאה	המצאה	ממציאה	מלאה	ממלאה	נמצאה	מוצאה	יחידה
מתמלאים	המצאים	ממציאים	מלאים	ממלאים	נמצאים	מוצאים	רבים
מתמלאות	המצאות	ממציאות	מלאות	ממלאות	נמצאות	מוצאות	רבות
		ממציא		ממלא		מצוא	יחיד
		ממציאה		ממלאה		מצואה	יחידה
		ממציאים		ממלאים		מצואים	רבים
		ממציאות		ממלאות		מצואות	רבות

התפעל	הפעל	הפעיל	פעל	פעל	גפעל	קל	
אֶתְמַלֵּא	אֶמְצֵא	אֶמְצִיא	אֶמְלֵא	אֶמְלֵא	אֶמְצֵא	אֶמְצֵא	אֶנִּי
תִּתְמַלֵּא	תִּמְצֵא	תִּמְצִיא	תִּמְלֵא	תִּמְלֵא	תִּמְצֵא	תִּמְצֵא	אַתָּה
תִּתְמַלְּאֵי	תִּמְצֵאֵי	תִּמְצִיֵּאֵי	תִּמְלֵאֵי	תִּמְלֵאֵי	תִּמְצֵאֵי	תִּמְצֵאֵי	אַתָּה
יִתְמַלֵּא	יִמְצֵא	יִמְצִיא	יִמְלֵא	יִמְלֵא	יִמְצֵא	יִמְצֵא	הוּא
תִּתְמַלְּא	תִּמְצֵא	תִּמְצִיא	תִּמְלֵא	תִּמְלֵא	תִּמְצֵא	תִּמְצֵא	הִיא
נִתְמַלֵּא	נִמְצֵא	נִמְצִיא	נִמְלֵא	נִמְלֵא	נִמְצֵא	נִמְצֵא	אֲנִיחֻנּוּ
תִּתְמַלְּאוּ	תִּמְצֵאוּ	תִּמְצִיאוּ	תִּמְלְאוּ	תִּמְלְאוּ	תִּמְצֵאוּ	תִּמְצֵאוּ	אַתֶּם
יִתְמַלְּאוּ	יִמְצֵאוּ	יִמְצִיאוּ	יִמְלְאוּ	יִמְלְאוּ	יִמְצֵאוּ	יִמְצֵאוּ	הֵם
תִּתְמַלְּאנָה	תִּמְצֵאנָה	תִּמְצִיאנָה	תִּמְלְאנָה	תִּמְלְאנָה	תִּמְצֵאנָה	תִּמְצֵאנָה	אֲנִי - הֵן
הִתְמַלֵּא		הִמְצִיא		מִלֵּא	הִמְצֵא	מִצֵּא	יְחִיד
הִתְמַלְּאֵי		הִמְצִיֵּאֵי		מִלְּאֵי	הִמְצֵאֵי	מִצֵּאֵי	יְחִידָה
הִתְמַלְּאוּ		הִמְצִיאוּ		מִלְּאוּ	הִמְצֵאוּ	מִצֵּאוּ	רְבִים
הִתְמַלְּאנָה		הִמְצִיאנָה		מִלְּאנָה	הִמְצֵאנָה	מִצֵּאנָה	רְבוֹת
הִתְמַלֵּא	הִמְצֵא	הִמְצִיא	מִלֵּא	מִלֵּא	הִמְצֵא	מִצֵּא	מְקוֹר

المعتل اللام بالهاء - بـحي لـ" هـ"

התפעל	הפעל	הפעיל	פעל	פעל	נפעל	קל	
התגליתי	הגליתי	הגליתי	גליתי	גליתי	נגליתי	גליתי	אני
התגלית	הגלית	הגלית	גלית	גלית	נגלית	גלית	אתה
התגלית	הגלית	הגלית	גלית	גלית	נגלית	גלית	את
התגלה	הגלה	הגלה	גלה	גלה	נגלה	גלה	הוא
התגלתה	הגלתה	הגלתה	גלתה	גלתה	נגלתה	גלתה	היא
התגלינו	הגלינו	הגלינו	גלינו	גלינו	נגלינו	גלינו	אנחנו
התגליכם	הגליכם	הגליכם	גליכם	גליכם	נגליכם	גליכם	אתם
התגליהם	הגליהם	הגליהם	גליהם	גליהם	נגליהם	גליהם	הם
התגליתו	הגליתו	הגליתו	גליתו	גליתו	נגליתו	גליתו	הוא
התגלו	הגלו	הגלו	גלו	גלו	נגלו	גלו	הוא
מתגלה	הגלה	מגלה	גלה	מגלה	נגלה	גולה	יחיד
מתגלה	הגלה	מגלה	גלה	מגלה	נגלה	גולה	יחידה
מתגלים	הגלים	מגלים	גלים	מגלים	נגלים	גולים	רבים
מתגלות	הגלות	מגלות	גלות	מגלות	נגלות	גולות	רבות
		מגלה		מגלה		גלוי	יחיד
		מגלה		מגלה		גלוי	יחידה
		מגלים		מגלים		גלויים	רבים
		מגלות		מגלות		גלויים	רבות

הת-על	חפ-על	הפעיל	פעל	פעל	גפעל	קל	
אֶתְגַּלָּה	אֶגְלָה	אֶגְלָה	אֶגְלָה	אֶגְלָה	אֶגְלָה	אֶגְלָה	יִגְלֵה
תִּתְגַּלָּה	תִּגְלָה	תִּגְלָה	תִּגְלָה	תִּגְלָה	תִּגְלָה	תִּגְלָה	
תִּתְגַּלֶּה	תִּגְלִי	תִּגְלִי	תִּגְלִי	תִּגְלִי	תִּגְלִי	תִּגְלִי	
יִתְגַּלָּה	יִגְלָה	יִגְלָה	יִגְלָה	יִגְלָה	יִגְלָה	יִגְלָה	
תִּתְגַּלֶּה	תִּגְלָה	תִּגְלָה	תִּגְלָה	תִּגְלָה	תִּגְלָה	תִּגְלָה	
נִתְגַּלָּה	נִגְלָה	נִגְלָה	נִגְלָה	נִגְלָה	נִגְלָה	נִגְלָה	
תִּתְגַּלֶּה	תִּגְלוּ	תִּגְלוּ	תִּגְלוּ	תִּגְלוּ	תִּגְלוּ	תִּגְלוּ	
יִתְגַּלֶּה	יִגְלוּ	יִגְלוּ	יִגְלוּ	יִגְלוּ	יִגְלוּ	יִגְלוּ	
תִּתְגַּלֶּה	תִּגְלִינָה	תִּגְלִינָה	תִּגְלִינָה	תִּגְלִינָה	תִּגְלִינָה	תִּגְלִינָה	
הִתְגַּלָּה		הִגְלָה		גִּלָּה	הִגְלָה	גִּלָּה	יִגְלֵה
הִתְגַּלֶּה		הִגְלִי		גִּלִּי	הִגְלִי	גִּלִּי	
הִתְגַּלוּ		הִגְלוּ		גִּלוּ	הִגְלוּ	גִּלוּ	
הִתְגַּלֶּה		הִגְלִינָה		גִּלִּינָה	הִגְלִינָה	גִּלִּינָה	
הִתְגַּלָּה	הִגְלָה	הִגְלָה	גִּלָּה	גִּלָּה	גִּלָּה	גִּלָּה	מְקוֹר
הִתְגַּלוּ	הִגְלוּ	הִגְלוּ	גִּלוּ	גִּלוּ	הִגְלוּ	גִּלוּ	

الأجوف (معتل العين بالواو) - בָּהִי ע"ו

הַפְעֵל	הַפְעוּל	פֻּעַל	פָּעַל	נִפְעַל	קָל	
הוֹסַרְתִּי	הִסְרַתִּי		סוֹרַרְתִּי	נִסְרֹרְתִי	סָרַתִּי	אֲנִי
הוֹסַרְתָּ	הִסְרַתָּ		סוֹרַרְתָּ	נִסְרֹרְתָּ	סָרַתָּ	אַתָּה
הוֹסַרְתָּ	הִסְרַתָּ		סוֹרַרְתָּ	נִסְרֹרְתָּ	סָרַתָּ	אַתָּה
הוֹסַרְתָּ	הִסְרַתָּ		סוֹרַרְתָּ	נִסְרֹרְתָּ	סָרַתָּ	הוּא
הוֹסַרְתָּ	הִסְרַתָּ		סוֹרַרְתָּ	נִסְרֹרְתָּ	סָרַתָּ	הִיא
הוֹסַרְנוּ	הִסְרַנוּ		סוֹרַרְנוּ	נִסְרֹרְנוּ	סָרַנוּ	אֲנֵינוּ
הוֹסַרְתֶּם	הִסְרַתֶּם		סוֹרַרְתֶּם	נִסְרֹרְתֶּם	סָרַתֶּם	אַתֶּם
הוֹסַרְתֶּן	הִסְרַתֶּן		סוֹרַרְתֶּן	נִסְרֹרְתֶּן	סָרַתֶּן	אַתֶּן
הוֹסַרְוּ	הִסְרֻּ		סוֹרַרְוּ	נִסְרֹרְוּ	סָרְוּ	הֵם - הֵן

יָחִיד	סָר	נָסוּר	מְסוּרָר	מְסִיר	הוֹסֵר
יְחִידָה	סָרָה	נָסוּרָה	מְסוּרָרָה	מְסִירָה	הוֹסֵרָה
רְבִים	סָרִים	נָסוּרִים	מְסוּרָרִים	מְסִירִים	הוֹסֵרִים
רְבוֹת	סָרוֹת	נָסוּרוֹת	מְסוּרָרוֹת	מְסִירוֹת	הוֹסֵרוֹת

יחיד	סור	מסורר	מוסר
יחידה	סורה	מסוררה	מוסרה
רבים	סורים	מסוררים	מוסרים
רבות	סורות	מסוררות	מוסרות

הפעל	הפעול	פעל	פעל	נפעל	קל	
אוסר	אסיר		אסורר	אסור	אסור	אני
תוסר	תסיר		תסורר	תסור	תסור	אתה
תוסרי	תסירי		תסוררי	תסורי	תסורי	את
יוסר	יסיר		יסורר	יסור	יסור	הוא
תוסר	תסיר		תסורר	תסור	תסור	היא
נוסר	נסיר		נסורר	נסור	נסור	אנחנו
תוסרו	תסירו		תסוררו	תסורו	תסורו	אתם
יוסרו	יסירו		יסוררו	יסורו	יסורו	הם
תוסרנה	תסירנה		תסוררנה	תסורנה	תסורנה	אתן - הן
	הסר		סורר	הסור	סור	יחיד
	הסירי		סוררי	הסורי	סורי	יחידה
	הסירו		סוררו	הסורו	סורו	רבים
	הסירנה		סוררנה	הסורנה	סורנה	רבות
הוסר	הסיר		סורר	הסור	סור	מקור

יחיד

רבים

المضعف - הפּוֹלִים

הפּעֵל	הפּעִיל	נפּעֵל	קל		
הוֹסְבוֹתִי	הִסְבוֹתִי	נִסְבוֹתִי	סְבוֹתִי	אֲנִי	עָבַר
הוֹסְבוֹתָ	הִסְבוֹתָ	נִסְבוֹתָ	סְבוֹתָ	אַתָּה	
הוֹסְבוֹתָ	הִסְבוֹתָ	נִסְבוֹתָ	סְבוֹתָ	אַתָּ	
הוֹסֵב	הֵסֵב	נָסֵב	סָב - סָבֵב	הוּא	
הוֹסְבָה	הִסְבָּה - הִסְבָּה	נִסְבָּה	סָבָה	הִיא	
הוֹסְבוֹנוּ	הִסְבוֹנוּ	נִסְבוֹנוּ	סְבוֹנוּ	אֲנֵנוּ	
הוֹסְבוֹתָם	הִסְבוֹתָם	נִסְבוֹתָם	סְבוֹתָם	אַתָּם	
הוֹסְבוֹתָן	הִסְבוֹתָן	נִסְבוֹתָן	סְבוֹתָן	אַתֶּן	
הוֹסְבוּ	הִסְבוּ - הִסְבוּ	נִסְבוּ	סְבוּ	הֵם - הֵן	הָיָה
הוֹסֵב	מֵסֵב	נָסֵב	סָב - סוֹבֵב	יָחִיד	
הוֹסְבָה	מִסְבָּה	נִסְבָּה	סָבָה - סוֹבְבָה	יָחִידָה	
הוֹסְבִים	מְסַבִּים	נִסְבִּים	סָבִים	רַבִּים	
הוֹסְבוֹת	מְסַבּוֹת	נִסְבוֹת	סְבוֹת	רַבוֹת	פָּעוּל
	מוֹסֵב		סְבוֹב	יָחִיד	
	מוֹסְבָה		סְבוֹבָה	יָחִידָה	
	מוֹסְבִים		סְבוֹבִים	רַבִּים	
	מוֹסְבוֹת		סְבוֹבוֹת	רַבוֹת	

הפעל	הפעיל		נפעל	קל		
	עֲתִיד ב'	עֲתִיד א'		עֲתִיד ב'	עֲתִיד א'	
אֹסֵב	אֹסֵב	אֹסֵב	אֹסֵב	אֹסֵב	אֹסֵב	אֹנִי
תֹּסֵב	תֹּסֵב	תֹּסֵב	תֹּסֵב	תֹּסֵב	תֹּסֵב	אַתָּה
תֹּסְבִי	תֹּסְבִי	תֹּסְבִי	תֹּסְבִי	תֹּסְבִי	תֹּסְבִי	אַתְּ
יוֹסֵב	יוֹסֵב	יוֹסֵב וְיוֹסֵב	יוֹסֵב	יוֹסֵב	יוֹסֵב וְיוֹסֵב	הוּא
תֹּוֹסֵב	תֹּוֹסֵב	תֹּוֹסֵב	תֹּוֹסֵב	תֹּוֹסֵב	תֹּוֹסֵב	הִיא
נוֹסֵב	נוֹסֵב	נוֹסֵב	נוֹסֵב	נוֹסֵב	נוֹסֵב	אֲנִי וְהוּא
תֹּוֹסְבוֹ	תֹּוֹסְבוֹ	תֹּוֹסְבוֹ	תֹּוֹסְבוֹ	תֹּוֹסְבוֹ	תֹּוֹסְבוֹ	אַתָּם
יוֹסְבוֹ	יוֹסְבוֹ	יוֹסְבוֹ	יוֹסְבוֹ	יוֹסְבוֹ	יוֹסְבוֹ	הֵם
תֹּוֹסְבֵינָה	תֹּוֹסְבֵינָה	תֹּוֹסְבֵינָה	תֹּוֹסְבֵינָה	תֹּוֹסְבֵינָה	תֹּוֹסְבֵינָה	אַתָּן - הֵן
		הֹסֵב	הֹסֵב	סֵב	יְחִיד	צוּרִי
		הֹסְבִי	הֹסְבִי	סְבִי	יְחִידָה	
		הֹסְבוֹ	הֹסְבוֹ	סְבוֹ	רְבִים	
		הֹסְבֵינָה	הֹסְבֵינָה	סְבֵינָה	רְבוֹת	
הוֹסֵב	הֹסֵב	הֹסֵב הֹסֵב	סֵב - סֵב	מְקוֹר		

الناقص - גזרת החסרים

חסרי פ"נ							חסרי פ"ל	חסרי הקצוות
קל	קל	הפעל	הפעיל	נפעל	קל	קל	קל	קל
אני	נגשתי	נגשתי	הגשתי	הגשתי	לקחתי	נתתי	לחך	נתתי
אתה	נגשתי	נגשתי	הגשתי	הגשתי	לקחת	נתת-תתה		נתת-תתה
את	נגשתי	נגשתי	הגשתי	הגשתי	לקחת	נתת		נתת
הוא	נגש	נגש	הגש	הגש	לקח	נתן		נתן
היא	נגשה	נגשה	הגשה	הגשה	לקחה	נתנה		נתנה
אנחנו	נגשנו	נגשנו	הגשנו	הגשנו	לקחנו	נתנו		נתנו
אתם	נגשתי	נגשתי	הגשתי	הגשתי	לקחתם	נתתם		נתתם
אתן	נגשתי	נגשתי	הגשתי	הגשתי	לקחתן	נתתן		נתתן
הם-הן	נגשו	נגשו	הגשו	הגשו	לקחו	נתנו		נתנו
יחיד	נגש	נגש	הגש	הגש	לקח	נתן	לחך	נתן
יחידה	נגשה	נגשה	הגשה	הגשה	לקחת	נתנת		נתנת
רבים	נגשתי	נגשתי	הגשתי	הגשתי	לקחתם	נתתם		נתתם
רבות	נגשתי	נגשתי	הגשתי	הגשתי	לקחתן	נתתן		נתתן
יחיד	נגש	נגש	הגש	הגש	לקח	נתן	לחך	נתן
יחידה	נגשה	נגשה	הגשה	הגשה	לקחה	נתנה		נתנה
רבים	נגשתי	נגשתי	הגשתי	הגשתי	לקחתם	נתתם		נתתם
רבות	נגשתי	נגשתי	הגשתי	הגשתי	לקחתן	נתתן		נתתן

[illegible]

المركب -

קל על משקל פעל נחי פ"י ול"א	קל נחי פ"י ול"א	הפעיל חסרי פ"נ ונחי ל"ה	קל חסרי פ"נ ונחי ל"ה	קל חסרי פ"נ ונחי ל"א	
יִרְאֵתִי	יִצְאֵתִי	הִכִּיתִי	נִטִּיתִי	נִשְׁאֵתִי	אֲנִי
יִרְאֵת	יִצְאֵת	הִכִּית	נִטִּית	נִשְׁאֵת	אֵתָהּ
יִרְאֵת	יִצְאֵת	הִכִּית	נִטִּית	נִשְׁאֵת	אֵתְךָ
יִרְאֵ	יִצְאֵ	הִכָּה	נִטָּה	נִשְׁאֵ	הוּא
יִרְאֵה	יִצְאֵה	הִכָּתָה	נִטָּתָה	נִשְׁאֵה	הִיא
יִרְאֵנוּ	יִצְאֵנוּ	הִכִּינוּ	נִטִּינוּ	נִשְׁאֵנוּ	אֲנֵנוּ
יִרְאֵתֶם	יִצְאֵתֶם	הִכִּיתֶם	נִטִּיתֶם	נִשְׁאֵתֶם	אַתֶּם
יִרְאֵתֶן	יִצְאֵתֶן	הִכִּיתֶן	נִטִּיתֶן	נִשְׁאֵתֶן	אַתֶּן
יִרְאֵוּ	יִצְאֵוּ	הִכּוּ	נִטּוּ	נִשְׁאֵוּ	הֵם - הֵן
עבר					
יִרְאֵ	יִצְאֵ	מָכָה	נִטָּה	נִשְׁאֵ	יָחִיד
יִרְאֵה	יִצְאֵה	מָכָה	נִטָּה	נִשְׁאֵה	יָחִידָה
יִרְאֵים	יִצְאֵים	מָכִים	נִטִּים	נִשְׁאֵים	רַבִּים
יִרְאֵוּ	יִצְאֵוּ	מָכוֹת	נִטּוֹת	נִשְׁאֵוֹת	רַבּוֹת
הנה					
		מָכָה	נִטִּי	נִשְׁאֵ	יָחִיד
		מָכָה	נִטִּיָּה	נִשְׁאֵה	יָחִידָה
		מָכִים	נִטִּים	נִשְׁאֵים	רַבִּים
		מָכוֹת	נִטִּיּוֹת	נִשְׁאֵוֹת	רַבּוֹת
פעול					

מִרְכָּבִים

נִפְעַל	קָל	הִפְעִיל	קָל	הִפְעִיל
נָחַי פִּי וְלֹא	נָחַי פִּי וְלֹא	נָחַי פִּי וְלֹא	נָחַי פִּי וְלֹא	נָחַי עוֹ וְלֹא
נִרְאֵתִי	יֵרֵתִי	הוֹרֵתִי	בָּאֵתִי	הִבָּאֵתִי
נִרְאֵתָ	יֵרֵתָ	הוֹרֵתָ	בָּאֵתָ	הִבָּאֵתָ
נִרְאֵתָּ	יֵרֵתָּ	הוֹרֵתָּ	בָּאֵתָּ	הִבָּאֵתָּ
נִרְאֵה	יֵרֵה	הוֹרֵה	בָּא	הִבִּיא
נִרְאֶה	יֵרְתֶּה	הוֹרְתֶּה	בָּאָה	הִבִּיאָה
נִרְאֶנּוּ	יֵרִינוּ	הוֹרִינוּ	בָּאֵנוּ	הִבִּיאֵנוּ
נִרְאֶתֶם	יֵרִיתֶם	הוֹרִיתֶם	בָּאֶתֶם	הִבִּיאֶתֶם
נִרְאֶתֶן	יֵרִיתֶן	הוֹרִיתֶן	בָּאֶתֶן	הִבִּיאֶתֶן
נִרְאֻ	יֵרוּ	הוֹרוּ	בָּאוּ	הִבִּיאוּ
נִרְאֵה	יֵוֹרֵה	מוֹרֵה	בָּא	מִבִּיא
נִרְאֶה	יֵוֹרֶה	מוֹרֶה	בָּאָה	מִבִּיאָה
נִרְאֶיִם	יֵוֹרִים	מוֹרִים	בָּאִים	מִבִּיאִים
נִרְאֹת	יֵוֹרוֹת	מוֹרוֹת	בָּאוֹת	מִבִּיאוֹת
	יֵרוּי	מוֹרֵה		מוֹבֵא
	יֵרוּיָה	מוֹרֶה		מוֹבִיאָה
	יֵרוּיִם	מוֹרִים		מוֹבִיאִים
	יֵרוּיוֹת	מוֹרוֹת		מוֹבִיאוֹת

קל חֲסֵרֵי פ"נ וְנֹחֵי ל"א	קל חֲסֵרֵי פ"נ וְנֹחֵי ל"ה	הַסְפֵּיל חֲסֵרֵי פ"נ וְנֹחֵי ל"ה	קל נָחִי פ"י וּל"א	קל עַל מִשְׁקַל פָּעַל נָחִי פ"י וּל"א
אֶשָׁא	אָטָה	אֶפָּה	אֶעֱא	אֶירָא
תִּשָּׂא	תִּטָּה	תִּפָּה	תִּעֱא	תִּירָא
תִּשְׂאִי	תִּטִּי	תִּפִּי	תִּעֲאִי	תִּירְאִי
יִשָּׂא	יִטָּה	יִפָּה	יִעֱא	יִירָא
תִּשָּׂא	תִּטָּה	תִּפָּה	תִּעֱא	תִּירָא
נִשָּׂא	נִטָּה	נִפָּה	נִעֱא	נִירָא
תִּשְׂאוּ	תִּטּוּ	תִּפּוּ	תִּעֲאוּ	תִּירְאוּ
יִשְׂאוּ	יִטּוּ	יִפּוּ	יִעֲאוּ	יִירְאוּ
תִּשְׂאֲנָה	תִּטְּיִנָּה	תִּפְּיִנָּה	תִּעֲאֲנָה	תִּירְאֲנָה
אֶתֶּן - הֵן				
יִחִיד	שָׂא	הִפָּה	עֱא	יִרָא
יִחִידָה	שָׂאִי	הִפִּי	עֱאִי	יִרְאִי
רַבִּים	שָׂאוּ	הִפּוּ	עֲאוּ	יִרְאוּ
רַבּוֹת	שָׂאֲנָה	הִפְּיִנָּה	עֲאֲנָה (צִאֲנָה)	יִרְאֲנָה
מְקוֹר	נִשָּׂא	הִפָּה	יִעֱא	יִרְוֵא

הפעיל	קל	הפעיל	קל	נפעל
נחי עו' ולא'	נחי עו' ולא'	נחי פי' ולה'	נחי פי' ולה'	נחי פי' ולא'
אביא	אבוא	אורה	אירה	אורא
תביא	תבוא	תורה	תירה	תורא
תביאי	תבואי	תורי	תירי	תוראי
יביא	יבוא	יורה	יירה	יורא
תביא	תבוא	תורה	תירה	תורא
נביא	נבוא	נורה	נירה	נורא
תביאו	תבואו	תורו	תירו	תוראו
יביאו	יבואו	יורו	יירו	יוראו
תבאנה	תבואנה	תורינה	תירינה	תוראנה
הביא	בא	הורה	ירה	הורא
הביאי	באי	הורי	ירי	הוראי
הביאו	בואו	הורו	ירו	הוראו
הבאנה	באנה	הורינה	ירינה	הוראנה
הבא	בא	הורות	ירה	הורא

المفعول المطلق والمفعول فيه — תִּמְאָר הַפְּעוּלָה

المفعول المطلق

المفعول المطلق في اللغة العبرية مصدر شاذ في تركيبه يذكر قبل الفعل أو بعده لتأكيد أو لبيان نوعه أو عدده (אֵיכוֹת או פְּמוֹת הַפְּעוּלָה) مثل :
אָמַר מְעַט וַעֲשָׂה הַרְבֵּה (تكلم قليلا وعمل كثيرا) .

وإليك مجموعة من هذه الكلمات مرتبة على ترتيب الحروف الأبجدية وطريقة استعمالها في "العهد القديم" (الكتاب المقدس) :

אולי	(ربما)	: אולי לא תאבה האשה ... (تكوين ٢٤—٥)
אולם	(لكن — غير أن)	: אולם שלח-נא ידך ... (أيوب ١—١١)
איה	(أين)	: איה שרה אשתך? ... (تكوين ١٨—٩)
אי	(»)	: אי הקל אחיה? ... (تكوين ٤—٩)
איך	(كيف)	: איך אמרם אחותי היא (تكوين ٢٦—٩)
איכה	(»)	: איכה אשא לבדי? ... (تثنية ١—١٢)
איככה	(»)	: איככה אוכל וראיתי? ... (استير ٨—٦)
אך	(فقط)	: אך טוב לישראל ... (مزامير ٧٣—١)
אכן	(حقا)	: אכן נודע הדבר ... (خروج ٢—١٤)
אין	(ليس)	: ומים אין לשחת ... (عدد ٢٠—٥)
אין כל	(لا شيء)	: נפשנו יבשה אין כל ... (عدد ١١—٦)
אמנם	(حقا — لكن)	: אמנם ידעתי כי כן ... (أيوب ٩—٢)

בְּדֵד	(منعزلا)	: בְּדֵד יֵשֵׁב ... (לאויין 13-46)
בְּטַח	(اطمئنانا)	: וַיִּשְׁכֶּן יִשְׂרָאֵל בְּטַח ... (תְּנִינָה 33-28)
בֵּל	(لم)	: טוֹבָתִי בֵּל עָלַיָּהּ ... (מִזְמִיר 16-2)
בְּלִי	(بلا)	: בְּלִי נִשְׁמַע קוֹלָם ... (מִזְמִיר 19-4)
בְּלָמוּד	(وحيدا)	: יְהִי בְּלָמוּד ... (אִיּוֹב 3-7)
בִּי	(كفاية)	: בְּרַכָּה עַד-בְּלִי-דִי ... (מַלְאכִי 3-10)
הָלָא	(ألم)	: הָלָא אֶמְרָתִי אֲלֵיכֶם ... (תְּכוּיִן 42-22)
הֵן	(ها)	: הֵן-אֵל לֹא יִמָּאֵס-תָּם ... (אִיּוֹב 8-20)
חָנֹם	(مجانا)	: וַיִּצְאָה חָנֹם אֵין כֶּסֶף ... (خروج 21-11)
טוֹב	(حسنا)	: טוֹב עָשִׂיתָ עִם עַבְדְּךָ ... (מִזְמִיר 119-65)
יֵשׁ	(موجود)	: יֵשׁ לִי רַב ... (תְּכוּיִן 33-9)
בְּבִיר	(قويا — كثيرا)	: בְּבִיר כַּח לֵב ... (אִיּוֹב 36-5)
כְּפַעַם-כְּ	(كعاداته)	: וְלֹא הִלֵּךְ כְּפַעַם בְּפַעַם ... (عدد 24-1)
כֹּל	(كل شيء)	: בִּרְךְ אֶת אֲבִרְהָם בְּכֹל ... (תְּכוּיִן 24-1)
כְּמַעֵט	(سرعان ما)	: כִּי יִבְעַר כְּמַעֵט אֶפֶס ... (מִזְמִיר 2-12)
לֹא	(لا)	: לֹא תֵאָכְלוּ מִמֶּנּוּ ... (תְּכוּיִן 3-3)
לָפִי	(بمقدار)	: אִישׁ לָפִי אֶכְלוּ ... (خروج 16-16)
לָרִיק	(سدى)	: וְתָם לָרִיק כְּחֻכָּם ... (לאויין 26-20)
לִשְׁוֹא	(باطلا)	: אֶת אֲשֶׁר יִשָּׂא אֶת שְׁמוֹ לִשְׁוֹא ... (خروج 20-7)
מְאֹד	(جدا)	: שְׂכָרְךָ הַרְבֵּה מְאֹד ... (תְּכוּיִן 15-1)
מְדוּעַ	(لماذا)	: מְדוּעַ לֹא בָא בֶן-יִשְׂרָאֵל ... (صموئيل الأول 20-27)

מַעַט	(قليلا)	: מַעַט מַעַט אֲנִי שָׁנוּ ... (خروج 23-30)
פֶּן	(לئلا)	: פֶּן תִּהְיֶה הָאֶרֶץ שְׁמָמָה (خروج 23-29)
רִיקָם	(خاليا)	: כִּי עָתָה רִיקָם שְׁלִחַתִּי (تكوين 31-42)
שָׂאֵנוּ	(مطمئنا)	: לִפְדֹּ בֹז לַעֲשֹׂתוֹת שָׂאֵנוּ (أيوب 12-5)

المفعول فيه

المفعول فيه اسم يذكر لبيان زمن الفعل أو مكانه (זמן ומקום הפעולה) :

مثل : היום הִשְׁכַּמְתִּי לָקוּם מִשְׁנָתִי (بكرت اليوم في النهوض)

ومثل : אל תִּקְרַב הַלּוֹם (لا تقترب من هنا)

ويسمى الأول ظرف زمان والثاني ظرف مكان .

وإليك مجموعة من هذه الكلمات بحسب ما وردت في "العهد القديم" :

(١) ظرف زمان :

אָז	(حينئذ)	: אָז יָשִׁיר מֹשֶׁה ... (خروج 15-1)
אֶתְמוּל	(بالأمس)	: כִּיּוֹם אֶתְמוּל כִּי יַעֲבֹר ... (مزامير 90-4)
הַיּוֹם	(اليوم)	: גַּם תִּמּוֹל גַּם הַיּוֹם ... (خروج 5-14)
טָרָם	(قبل أن)	: טָרָם יֵצֵא ... (تكوين 2-5)
כָּבֹד	(قد)	: כָּבֹד הָיָה לְעוֹלָמִים ... (الجامعة 1-10)
כָּל-עוֹד	(طالما)	: כִּי כָל-עוֹד נִשְׁמָתִי בִּי ... (أيوب 27-3)
לְפָנִים	(من قبل)	: לְפָנִים הָאֶרֶץ יִסְדֹּת ... (مزامير 102-26)
מֵאָז	(منذ القدم)	: זָכוֹן כִּסְאָךָ מֵאָז ... (مزامير 93-2)
מָחָר	(غدا)	: בַּיּוֹם מָחָר ... (تكوين 30-33)

מִנִּי-עַד	(من القديم)	: הַזֹּאת יִדְבֶּקֶת מִנִּי-עַד ... (أيوب ٢٠—٤)
מֵעוֹלָם	(منذ القدم)	: אֲשֶׁר מֵעוֹלָם אֲנִשִּׁי הַשֵּׁם (تكوين ٦—٤)
מִדֵּי	(منذ)	: מִדֵּי עֲלֹתָהּ ... (صموئيل الأول ١—٧)
מִתִּי	(متى)	: מִתִּי אֶעֱשֶׂה גַם אֲנֹכִי ... (تكوين ٣٠—٣٠)
סֶלָה	(إلى الأبد)	: עַל עַמֶּךָ בִּרְכָתְךָ סֶלָה (مزالمير ٣—٩)
עַד-הֶהְיָה	(إلى الآن)	: וְלֹא רָאִיתִיו עַד-הֶהְיָה ... (تكوين ٤٤—٢٨)
עַד-כֹּה	(إلى هنا)	: גִּלְכָּה עַד-כֹּה ... (تكوين ٢٢—٥)
עַד-עוֹלָמִי עַד	(الأبد)	: לֹא תִכְלְמוּ עַד-עוֹלָמִי עַד (إشعيا ٤٥—١٧)
עַד-עֲתָה	(إلى الآن)	: וְאַחֲרַי עַד-עֲתָה ... (تكوين ٣٢—٥)
עַד־יִעַד	(إلى الأبد)	: בְּטַחוּ בַּה' עַד־יִעַד ... (إشعيا ٢٦—٤)
לְעוֹלָם	(على الدوام)	: וְאָכַל וְחָי לְעוֹלָם ... (تكوين ٣—٢٢)
עוֹלָם וָעֶד	(إلى الأبد)	: אַרְבֵּי יָמִים עוֹלָם וָעֶד ... (مزالمير ٢١—٥)
פֶּתָאִם	(بغاة)	: אֵל תִּירָא מִפֶּחַד פֶּתָאִם (أشال ٣—٢٥)
שְׁלֹשׁוֹם	(أول أمس)	: אֲשֶׁר הֵם עוֹשִׂים תִּמְלֹךְ שְׁלֹשׁוֹם (خروج ٥—٨)
תָּמִיד	(دائماً)	: כֵּן יִהְיֶה תָּמִיד ... (عدد ٩—١٦)
תָּמוּל	(أمس)	: גַּם תָּמוּל גַּם הַיּוֹם ... (خروج ٥—١٤)

(٢) ظرف مكان :

אֵן	(أين)	: אֵן הִלְכְּתֶם ... (صموئيل الأول ١٠—١٤)
אֵנָה	(»)	: וְאֵנִי אֵנָה אֲנִי בָּא ... (تكوين ٣٧—٣٠)
אֵנָה וְאֵנָה	(هنا وهناك)	: וְלֹא תִצָּא מִשָּׁם אֵנָה וְאֵנָה (ملوك الأول ٢—٣٦)
הֵלֹם	(هنا)	: אֵל תִּקְרַב הֵלֹם ... (خروج ٣—٥)
הֵלָאָה	(هناك)	: וְשֵׁן הֵלָאָה ... (تكوين ١٩—٩)

הִנֵּה	(هنا)	: מִי יָסוּר הִנֵּה ... (أمثال ٩ — ٤)
הִנֵּה וְהִנֵּה	(هنا وهناك)	: וַיְהִי עֲבָדָיו עוֹשֵׂה הִנֵּה וְהִנֵּה (ملوك الأول ٢٠ — ٤٠)
כֹּה	(هكذا)	: כֹּה אָמַר ה' ... (إشعيا ٣١ — ١)
כֹּה וְכֹה	(هنا وهناك)	: וַיִּפֹּן כֹּה וְכֹה ... (خروج ٢ — ١٢)
לְמַעַל	(من أعلى)	: וְהָיְתָ רַק לְמַעַל ... (تثنية ٢٨ — ١٣)
לְמַטָּה	(من أسفل)	: וְלֹא תִהְיֶה לְמַטָּה ... (تثنية ٢٨ — ١٣)
מַטָּה	(أسفل)	: וְאַתָּה תִּרְדַּ מַטָּה מַטָּה ... (تثنية ٢٨ — ٤٣)
מִמַּעַל	(أعلى)	: יַעֲלֶה עָלֶיךָ מִמַּעַל מִמַּעַל ... (تثنية ٢٨ — ٤٣)
פֹּה	(هنا)	: שָׁבוּ לָכֶם פֹּה ... (تكوين ٢٢ — ٥)
שָׁם	(هناك)	: אֲשֶׁר הָיָה שָׁם אֲהָלָה ... (تكوين ١٣ — ٣)
שָׁמָּה	(ثم — هناك)	: מִהֵרָה הַמָּלֵט שָׁמָּה ... (تكوين ١٩ — ٢٢)

ولا تغيير في صيغة هذه الكلمات أى أنها لا تتبع العامل في تأنيثه ولا في جمعه ولا يستثنى إلا القليل منها مثل كلمة عاز (عازים מדברים עצמו) وكلمة آية (آياتها وآيها) وكلمة ذي (ذים وذيها).

ويصاغ أحيانا المفعول المطلق والمفعول فيه بادخال حرف من حروف النسب כ ו ל ו מ على اسم معنى مثل :

וְאַכְלֵתֶם אוֹתוֹ בְּחִפְזוֹן (وتأكلوه عجالاً).

ومثل : וְאַתָּה תִּבְּזֹא בְשָׁלוֹם (سوف تأتي سالماً).

ومثل : לֵךְ לְשָׁלוֹם (اذهب بالسلامة).

ومثل : מִבֵּית (داخلا — من الداخل) מַחוּץ (خارجا — من الخارج).

الحرف - בּוֹלָה

الحرف ما يدل على معنى غير مستقل بالفهم مثل : לָא (لا) و פֶּן (لئلا) و אֵיךְ (فقط) . ويمتاز بتجرده عن خصائص الفعل والاسم ، فتقول :
הִבֵּה נִתְחַכְמָה לוֹ פֶּן-יִרְכָּה (هلم نحتال له لئلا ينمو) .

وتكون الحروف أحادية (كواو العطف) وحروف النسب כִּכְלָם وهاء التعريف ה وحروف المضارعة אֵיךְ وقد أتت في محلها (وثنائية وثلاثية ورباعية وخماسية .
وتنقسم الحروف العبرية إلى تسعة أقسام :

(١) حروف النسب - מְלוֹת הַיחס

حروف النسب هي :-

עַל (على) - מֵעַל (من أعلى) - מִמַּעַל (فوق) - מִתַּחַת (تحت) -
מִתַּחַת (في أسفل) - בֵּינָם (بين) - נֶכַח (تجاه) - בְּפָנֶיךָ (أمام) - מוֹדֵף (مقابل) -
לְעֵמֶת (مقارب ، طبقا) - לְקִרְבָּאת (نحو) - אֶצְלוֹ (بالقرب من ، عند) -
עִמָּם (مع) - בְּעֵד (عن) - לְפָנֶיךָ (أمام ، لأجل) - אַחֲרֵי (خلف) -
חֹדֵף (ضمن) - בְּתוֹךְ (داخل) - חוּץ (خارج ، عدا) - מִחוּץ (ما عدا) -
אַחֲרֵי אַחֲרֵי (بعد) - מִן (من) - אֶל (إلى) - עַל פָּנֶיךָ (فوق سطح) -
מִפְּנֵי (من أجل ، بسبب) وغيرها . . .

ملاحظة :

ويعتبر كل من هذه الأحرف ظرف زمان أو مكان غير أنه يمتاز عن الظرف باتصاله أحيانا بضمائر الجر اذ يمكننا أن نقول :

על : עלי , עליך , עליו , الخ   ו פחת : פחתי , פחתך , פחתי , الخ
בין : ביני , בינך , בינו , الخ   ר לעצמך : לעצמי , לעצמך , לעצמך , الخ .

ويستثنى كلمة חוץ (عدا) فهي لا تتصل مباشرة بضمير الجر بل يأتي بعدها حرف من فنقول :

חוץ ממני , חוץ ממך , חוץ ממנו , חוץ מכם , חוץ מהן الخ .

وحرف التعدية את يعد من حروف النسب أيضا وبما أنه مشتق من كلمة את فيتصل بضمائر الجر ويعمل حينئذ كضمير نصب منفصل مثل :

אתי (إياي) אותך (إياك) אותו (إياه) .

أما إذا كان هذا الحرف مستعملا بمعنى עם (مع) فيكون مشتقا من فعل אתת ويتصرف كآتي :

אתי (معي) אתך (معك) אותו (معه) אתם (سهم) الخ .

(٢) حروف العطف — מלות ההבור

حروف العطف هي :

או (أو) ... או (سواء ... أم) ... אם (أ ... أم) ... אך (حتى)
גם (أيضا) אך-גם (حتى إذا) אך-כי (وإن كان) אך-גם-זאת (إلا أن)
אך-על-גב (مع ذلك) אך-על-פי-כן (مهما يكن) בכל זאת (مع ذلك) .

(٣) حروف الاستثناء — מלות ההקטגוריות

حروف الاستثناء هي :

אך (إلا) אולם (أما — غير أن) אפס (ليس إلا — البتة) בלתי (دون أن)
כי אם (لكن) .

(4) חروف الشرط — מלות התנאי

חروف الشرط هي :

אלו (לו) אם (إذا — إن) אם ... אז (إذا ... ف) כי (لأن) כי אם
(إلا إذا) כי על כן (من حيث أن) לולא ... אז (لولا) לו ... כי (لو) .

(5) חروف السبب — מלות הטעם

חروف السبب هي :

אחרי (بموجب) אחרי אשר (بما أن) בעבור (لأجل) כי (إذ — أن)
יען (بسبب) יען כי — יען אשר (لأن) לכן (لذلك) על כן (على ذلك)
למען (لأجل) כן (ללא) .

(6) חروف النفي — מלות המבטלות

חروف النفي هي :

חוצ (ما عدا) לבד (وحده — فقط) מלבד (ما عدا — سوى) בלבד (لا غير)
בלתי (دون أن) בלעדי (غير — خلاف) זולתי (ما عدا — خلاف) לא (لا — لم)
בל (لن — لم) .

(7) חרופ התשביה — מלות הדמיון

חרופ התשביה הי :

כ (קאפ התשביה) דמו (כא) פאנשר ... דן (כא — מל — כמל) .

(8) חרופ אלחוב — מלות ההספמה

חרופ אלחוב הו חרופ וחד فقط : דן (נע — חקא) .

(9) חרופ הנדא — מלות הקריאה

חרופ הנדא מנה מא יסתעמל לתעביר ען الارتياح والسرور : הקאח ! (אה — אה)
הידד (מתאפ الفرح) .

וללתאوه : אח ! אה ! אקה ! אוי ! הוי ! אבוי ! אללי !
וללתעב : מה !

וללרעא : בי ! נא ! אנא !

וללתנייה : ראה ! הן ! הנה ! הקכה ! לקכה ! לכו !

וללתהדתה : הס ! (אסקט) .

וללתמני : לו (לית) מי יסן (יא לית) .

قاموس الأفعال العبرية

لقد آثرنا هنا وضع قاموس عام يشتمل على جميع الأفعال في اللغة العبرية وما يقابلها في اللغة العربية، تيسيلا للباحث في المقارنة بين هاتين اللغتين الشقيقتين .

وإننا قد توخينا في هذا القاموس العام ذكر المصدر أولا وأردفناه برقم أو أرقام للدلالة على مجيء الفعل المشتق من هذا المصدر على وزن واحد يدل عليه الرقم أو على عدة أوزان تدل عليها الأرقام، كما هو معروف في عدد الأوزان وترتيبها * . ثم ذكرنا الفعل وما يقابله في العربية . وقد يكون المقابل واحدا أو أكثر من واحد كما يكون من مادة الفعل العبري دون قلب أو مع القلب أو يكون من مادة أخرى كما سيتضح لك بعد :

* والمعروف أن الفعل العبري يأتي على سبعة أوزان أو أنواع :

הַפְעִיל	(٥) وزن	פָּעַל	(١) وزن
הִפְעִיל	(٦) »	הִפְעִיל	(٢) »
הִתְפַּעֵל	(٧) »	הִפְעִיל	(٣) »
		פָּעַל	(٤) »

قاموس الأفعال العبرية

א

אָבד 1 2 3 5	אָבד	ضَاعَ . هَلَكَ .
אָבה 1	אָבה	أَرَادَ . شَاءَ .
אָבל 1 2 5 7	אָבל	חָזַן .
אָבק 2	נָאָבק	صَارَعَ . قَاوَمَ .
אָבך 7	הָתַאבֵךְ	خَلَطَ . شَبَّكَ . اُنْشَبَ . تَلَوَى .
אָבר 5	הָאָביר	طَارَ .
אָגר 1	אָגר	جَمَعَ . قَطَفَ .
אָדב 5	הָאָדִיב	أَسَفَ . حָزַן .
אָדם 1 2 4 5 7	אָדם	أَحْمَرَّ .
אָדר 2 5	נָאָדר	عَزَّزَ . أَكْرَمَ . قَوَّى .
אָהב 1 2 3	אָהב , אָהב	חָבָּ . أَحَبَّ . اسْتَحْسَنَ .
אָהל 1 5	אָהל	خَيَّمَ . ظَلَّلَ .
אָזה 2 3 7	אָזה	شَيَّ . رَامَ . بَغَى .
און 7	הָתַאוּן	חָזַן . شَكَ .

אָנאַר . אַזאַ .	אָנאַר , האַיר	אָנאַר 1225
אַזַּע . אַזַּע . אַזַּע .	אַזַּע	אָנאַר 15
אַזַּע . אַזַּע . אַזַּע .	אַזַּע	אַזַּע 1
אַזַּע . אַזַּע . אַזַּע .	אַזַּע	אַזַּע 35
אַזַּע . אַזַּע . אַזַּע .	אַזַּע	אַזַּע 2237
אַזַּע . אַזַּע . אַזַּע .	אַזַּע	אַזַּע 17
אַזַּע . אַזַּע . אַזַּע .	אַזַּע	אַזַּע 12236
אַזַּע . אַזַּע . אַזַּע .	אַזַּע	אַזַּע 3
אַזַּע . אַזַּע . אַזַּע .	אַזַּע	אַזַּע 15
אַזַּע . אַזַּע . אַזַּע .	אַזַּע	אַזַּע 1
אַזַּע . אַזַּע . אַזַּע .	אַזַּע	אַזַּע 1
אַזַּע . אַזַּע . אַזַּע .	הַתְּאַזַּע	אַזַּע 1
אַזַּע . אַזַּע . אַזַּע .	אַזַּע	אַזַּע 122345
אַזַּע . אַזַּע . אַזַּע .	אַזַּע	אַזַּע 1
אַזַּע . אַזַּע . אַזַּע .	אַזַּע	אַזַּע 15
אַזַּע . אַזַּע . אַזַּע .	אַזַּע	אַזַּע 2
אַזַּע . אַזַּע . אַזַּע .	אַזַּע	אַזַּע 23
אַזַּע . אַזַּע . אַזַּע .	אַזַּע	אַזַּע 1235

אָלץ 2	נאַלץ	אָלֶם . גַּעֲצֵב . צִיֵּץ .
אָמל 4	אָמלל	זָבַל . תִּלֵּף .
אָמץ 1 2 3 5	אָמץ	עֵלֵם . אֶעֱתָד . אֲמֵן .
אָמץ 1 2 3 5 7	אָמץ	תִּקְוֵי . תִּשְׁדֹּד .
אָמר 1 2 3 5 7	אָמֵר	קָל . תִּכְלֵם .
אָנה 1 2 3 4 7	אָנָה	חָרַן . תִּחַזֵּן . אֵן .
אָנח 2	נֶאֱנַח	תִּנְהַד . תִּחַסֵּר .
אָנס 1	אָנֵס	אֶגְבֵּר . גַּעֲצֵב .
אָנף 1 7	אָנָף	גַּעֲצֵב . שִׁנֵּט .
אָנק 1 2	אָנָק	תִּנְהַד . שָׁקָא .
אָנש 1 2	אָנֵשׁ	מֵרִיץ . סִקֵּם . אֲחַטֵּר בַּמֵּרִיץ .
אָסף 1 2 3 4 5 7	אָסָף	בָּרַע . קִטֵּף .
אָסר 1 2 3 4	אָסֵר	אָסַר . רָבַט .
אָפֵד 1	אָפֵד	זִינֵי הַלְּבִישׁ .
אָפה 1 2	אָפָה	חָבַד . אֶחָבַד .
אָפס 1	אָפֵס	זָל . אֶנְקַע . תִּמֵּם .
אָפף 1	אָפָף	אָחַט .
אָפק 7	הֶתְאָפַק	קָפַף . רָדַע . תִּמָּלַק .

אָצַל	אָצַל ۲۱
אָצַר	אָצַר ۲۱
אָרַב	אָרַב ۳۱
אָרַג	אָרַג ۱
אָרַה	אָרַה ۱
אָרַח	אָרַח ۱
אָרַךְ	אָרַךְ ۱۵
אָרַר	אָרַר ۱۲۲۳۶
אָרַשׁ	אָרַשׁ ۳۴
אָשֵׁם	אָשֵׁם ۱۲۵
אָשֵׁר	אָשֵׁר ۳۴
אָתָה	אָתָה ۱
אָצַל . قَسَمَ .	
אָצַר . كَتَرَ . نَحَنَ .	
אָרַב . تَرَصَّدَ . تَرَبَّصَ .	
אָרַג . نَسَجَ . غَزَلَ .	
אָרַה . قَطَفَ . جَمَعَ . جَنَى .	
אָרַח . سَارَ . مَشَى . سَافَرَ . بَرَحَ (رَاحَ) .	
אָרַךְ . طَالَ . أَطَالَ .	
אָרַר . لَعَنَ . سَبَّ .	
אָרַشׁ . خَطَبَ (الفتاة) . دعاها إلى الزواج .	
אָשֵׁם . أَذْنَبَ . أَثَمَ .	
אָשֵׁר . أَيْدَ . مَدَحَ . أَثْبَتَ .	
אָתָה . آتَى . قَدِمَ . حَضَرَ . جَاءَ .	

ב.

בָּאֵר	בָּאֵר ۲
בָּאֵשׁ	בָּאֵשׁ ۱۲۵۷
בָּגַד	בָּגַד ۱
בָּדָא	בָּדָא ۱
בָּאֵר . فَسَّرَ . أَوْضَحَ .	
בָּאֵשׁ . نَتَنَ . تَعَفَّنَ . تَلَفَّ .	
בָּגַד . غَدَرَ . خَانَ .	
בָּדָא . أَبَدَعَ . كَذَبَ .	

אִנְּרַד . אֶעְרַל .	פִּדֵד	פִּדֵד 1
פִּסַּל . פִּרֵּק .	פִּבִּדֵל	פִּדֵל 205
בִּחַת . חִסַּס . אִמְחַן .	פִּדֵק	פִּדֵק 1
עִגַּל . קָלַק . אִזְּטָרֵב .	פִּבִּהֵל	פִּהֵל 223405
בָּא . דָּחַל .	פִּא	בּוֹא 1056
חִקֵּר . אִזַּל . אִהָּאֵן .	פִּז	בּוֹז 1
אִרְתִּיבֵּק . תִּחִיר .	פִּבוֹךְ	בּוֹךְ 2
דָּאֵס . אִזַּל . חִקֵּר .	פִּס	בּוֹס 1367
חִגַּל .	פִּוּשׁ	בּוּשׁ 1357
חִקֵּר . אִהָּאֵן .	פִּזָּה	פִּזָּה 1205
נִהֵב . סִלֵּב .	פִּזֵּז	פִּזֵּז 124
בִּדֵּר . בִּדֵּד .	פִּזֹּר	פִּזֹּר 13
גִּרֵּה .	פִּחֵל	פִּחֵל 1
אִמְחַן . חִסַּס .	פִּחֵן	פִּחֵן 12
אִתְּחַבֵּ . אִחְתָּר .	פִּחֵר	פִּחֵר 12
לִפְטָ . נִפְטָ .	פִּטָּא	פִּטָּא 13
וִיִּתֵּק . אִעְמֵד . אִתְּקַל .	פִּטָּח	פִּטָּח 105
כִּפֵּ . בִּטָּל .	פִּטָּל	פִּטָּל 1

[illegible]

שָׁקַץ . פָּתַח . אִנְּפַגְרָה .	פָּקַע	פָּקַע 1 2 3 4 5 6 7
פָּרַח . אִפְּרָה . אִתְּלַף .	פָּקַק	פָּקַק 1 2 3
אִמְתַּחַן . זָרָה . אִתְּקַדָּה .	פָּקַר	פָּקַר 3
בִּחַת . פָּלַח . אִרָּאָה .	פָּקַשׁ	פָּקַשׁ 3 4
חָלַץ . קָוָה . אִנְּקַטַּע . עָזָה . סִלֵּם .	פָּקָא	פָּקָא 1 2 3 4 5
בָּרַד . נָזַל הַבָּרָד .	פָּרַד	פָּרַד 1
אָכַל . פָּעִם .	פָּרַה	פָּרַה 1 5
הָרַב . אִהְרַב . אִחְפִּי .	פָּרַח	פָּרַח 1 5
בָּרַךְ . רָכַם . שָׁכַר . תִּבְאֵהוּ . בָּרַךְ .	פָּרַךְ , פָּרַךְ	פָּרַךְ 1 2 3 4 5 7
אִזְעָה . לָמַע . בָּרַץ .	פָּרַק	פָּרַק 1
אִתְּחַבַּב . זָהַר . חָפַץ .	פָּרַר , פָּרַר	פָּרַר 1 2 3 4 5 7
פָּבַח . נִצַּח .	פָּשַׁל	פָּשַׁל 1 2 3 4 5
בָּשַׁר . בָּלַע . חָבַר .	פָּשַׁר	פָּשַׁר 2 3 7
פָּעַן . קָטַע .	פָּתַק	פָּתַק 3
קָטַע . חָצָא .	פָּתַר	פָּתַר 1 3

۱.

تَكْبَر . زَاد .	نَاا	۱	نَاا
اَقْدَى . فَكَّ . نَجَسَ . لَوَّثَ .	نَاا	۱۱۲۳۴	نَاا
اَعْتَلَى .	نَاا	۵	نَاا
تَحَمَّ . اَحَاطَ . جَبَلَ . عَجَنَ .	نَاا	۵	نَاا
قَدَرَ . غَلَبَ . تَغَلَّبَ . قَهَرَ .	نَاا	۷۵۳۴۵	نَاا
قَطَعَ . قَصَّ . جَرَحَ . شَرَطَ .	نَاا	۷	نَاا
كَبَرَ . عَظَّمَ .	نَاا	۷۵۳۴۵	نَاا
هَدَّ . هَدَمَ . حَطَمَ .	نَاا	۴۳۲۱۵	نَاا
جَدَفَ . سَبَّ . كَفَرَ .	نَاا	۳	نَاا
سَدَّ . سَيَّجَ .	نَاا	۱	نَاا
شَفَى .	نَاا	۱	نَاا
حَنَى . تَمَدَّدَ .	نَاا	۱	نَاا
مَرَّ . نَقَلَ . جَلَبَ .	نَاا	۱	نَاا
جَرَحَ . تَحَرَّكَ . مَخَضَ .	نَاا	۵	نَاا
مَاتَ . تَوَفَّى .	نَاا	۱	نَاا
سَكَنَ . اسْتَوَظَنَ .	نَاا	۷	نَاا

بَزَزَ . قَصَّ .	בָּזַז	בָּזַז	۲۱۱
نَهَبَ . خَطَفَ .	בָּזַל	בָּזַל	۲۱۱
قَطَعَ . أَمَرَ . أَفْنَى .	בָּזַר	בָּזַר	۲۱۱
فَرِحَ . سُرَّ .	בָּל	בָּל	۱
أَقْفَلَ . أَغْلَقَ .	הַבִּיחַ	הַבִּיחַ	۵
كَشَفَ . أَجَلَ . تَقَرَّبَ .	בָּלַה	בָּלַה	۱۱۲۲۳۵۶۷
حَلَقَ . أَزَالَ شَعْرَهُ .	בָּלַח	בָּלַח	۷۴۳
أَدَارَ . دَحَجَ .	בָּלַל	בָּלַל	۱۱۲۲۳۵۷
طَوَى .	בָּלַם	בָּלַם	۱
تَدَفَّقَ . جَاوَزَ . تَعَدَّى .	הַתְּבַלַּעַ	הַתְּבַלַּעַ	۷
نَزَلَ . ظَهَرَ .	בָּלַשׁ	בָּלַשׁ	۱
شَرِبَ . شَرَّبَ . أَشْرَبَ .	בָּמַא	בָּמַא	۵۳
نَضِجَ . فَطِمَ . تَمَّمَ .	בָּמַל	בָּמַל	۲۱۱
أَكَلَ .	בָּמַר	בָּמַר	۱
سَرَقَ .	בָּנַב	בָּנַב	۱۱۲۲۳۵۷
حَمَى . حَفِظَ . صَانَ .	בָּנַן	בָּנַן	۵۱
جَارَ .	בָּנַה	בָּנַה	۱
كَرِهَ . أَسْقَطْتُ الْجَنِينَ طَرَحْتُهُ .	בָּנַל	בָּנַל	۵۱۲

זַעַץ . זַעַץ . זַעַץ .	זַעַץ	זַעַץ 1
זַעַץ . זַעַץ . זַעַץ .	זַעַץ	זַעַץ 1 2 4 7
זַעַץ . זַעַץ . זַעַץ .	זַעַץ	זַעַץ 7
זַעַץ . זַעַץ . זַעַץ .	זַעַץ	זַעַץ 7 3
זַעַץ . זַעַץ . זַעַץ .	זַעַץ	זַעַץ 3 1
זַעַץ . זַעַץ . זַעַץ .	זַעַץ	זַעַץ 1 5
זַעַץ . זַעַץ . זַעַץ .	זַעַץ	זַעַץ 3 2 1
זַעַץ . זַעַץ . זַעַץ .	זַעַץ	זַעַץ 1
זַעַץ . זַעַץ . זַעַץ .	זַעַץ	זַעַץ 2 3 4
זַעַץ . זַעַץ . זַעַץ .	זַעַץ	זַעַץ 4 3 2 1
זַעַץ . זַעַץ . זַעַץ .	זַעַץ	זַעַץ 5 4
זַעַץ . זַעַץ . זַעַץ .	זַעַץ	זַעַץ 3

ד

דָּאָב . דָּאָב . דָּאָב .	דָּאָב	דָּאָב 1 5
דָּאָב . דָּאָב . דָּאָב .	דָּאָב	דָּאָב 1
דָּאָב . דָּאָב . דָּאָב .	דָּאָב	דָּאָב 1
דָּאָב . דָּאָב . דָּאָב .	דָּאָב	דָּאָב 1

לִּصֵּץ . תִּעַלֵּץ . אֲדַרְכֵּךְ .	דַּבֵּק	דַּבֵּק 1 2 4 5 6
תִּכְלֹם . خَاطَبَ . حَادَثَ .	דַּבֵּר , נִדְבֵּר , דִּבֵּר	דַּבֵּר 1 2 3 4 5 6 7
زَادَ . كَثُرَ .	דָּגָה	דָּגָה 1
أَحْضَرَ الْعِلْمَ . مَثَل .	דָּגַל	דָּגַל 1 2
فَقَّسَ .	דָּגַר	דָּגַר 1
قَفَزَ . تَدَرَّجَ بِالْمِشْيِ .	הִדְדִּיהַ	הִדְדִּיהַ 7
دَهَشَ . تَحَيَّرَ .	נִדְהַם	נִדְהַם 2
رَكَضَ . قَفَزَ .	דָּהַר	דָּהַר 1
أَصْطَادَ سَمَكًا .	דָּג	דָּיַג 1
شَطَفَ . دَفَعَ .	הִדְיִים	הִדְיִים 5
دَقَّ . سَقَقَ .	דָּךְ	הִדְךָ 1
حَكَمَ . عَاقَبَ .	דָּן	הִדִּין 1 2
وَتَبَ . فَرِحَ .	דָּץ	הִדִּץ 1
سَكَنَ . أَحَاطَ .	דָּר	הִדִּיר 1
دَرَسَ الْقَمْحَ . دَقَّ .	דָּש	הִדֵּשׁ 1 2 3 4
دَفَعَ . طَرَدَ .	דָּחָה	דָּחָה 1 2 3 4
دَفَعَ . حَرَّضَ .	דָּחַף	דָּחַף 1 2
ضَغَطَ . ضَيَّقَ .	דָּחַק	דָּחַק 1

דָּק . חָטַם . דָּאָס .	גִּדְכָּא	דְּכֹא 7143
قَفَزَ . وَثَبَ . نَطَّ .	דְּלֵג , דְּלִיג	דְּלֵג 311
غَرَفَ . اسْتَطْلَعَ (الماء) .	דְּלָה	דְּלָה 311
عَكَرَ (الماء) .	דְּלַח	דְּלַח 311
نَقَصَ . افْتَقَرَ .	דְּלִל	דְּלִל 211
تَقَطَّرَ . نَزَلَ .	דְּלֶף	דְּלֶף 1
أَحْرَقَ . تَتَبَعَ . التَّهَبَ .	דְּלִק	דְּלִק 511
شَبَّهَ . مَثَلَ . ظَنَّ .	דְּמָה , גִּדְמָה	דְּמָה 712311
سَكَتَ . سَكَنَ . انْقَطَعَ .	דּוּם , דְּמִם	דְּמִם 512311
بَكَى . دَمَعَتْ عَيْنُهُ .	דְּמַע	דְּמַע 1
طَفِيَ . أَتْلَفَ .	דְּעֶף	דְּעֶף 41211
دَقَّ . قَرَعَ .	דְּפִק	דְּפִק 711
سَحَقَ . دَقَّقَ .	דְּקִק	דְּקִק 61511
طَعَنَ . ثَقَبَ .	דְּקֶר	דְּקֶר 41211
دَاسَ . خَطَا . مَشَى . عَصَرَ .	דְּרֶף	דְּרֶף 511
خَفَصَ . طَلَبَ . شَرَحَ .	דְּרֶש	דְּרֶש 211
اخْضَرَّ .	דְּשֹא	דְּשֹא 511
سَمَنَ . سَمَّنَ .	דְּשֵׁן	דְּשֵׁן 61431

ה.

נִפְחַ . جَنَّ . غَلِطَ . خَدَعَ .	הַבֵּל	הַבֵּל ۱ ۵۰
تَفَوَّهَ . هَدَرَ . لَهَجَ .	הִגָּה	הִגָּה ۱ ۵ ۶ ۷ ۸ ۹
مَدَّ . بَسَطَ .	הִדָּה	הִדָּה ۱
دَاسَ . سَحَقَ .	הִדֵּךְ	הִדֵּךְ ۱
دَفَعَ . رَدَّ . طَرَدَ .	הִדֵּף	הִדֵּף ۱
زَيْنَ . زَنَحَفَ . أَكْرَمَ .	הִדֵּר	הִדֵּר ۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ۶ ۷ ۸ ۹
عَذَّبَ . ظَلَمَ .	הוֹתֵחַ	הוֹת ۳
هَدَى . تَكَلَّمَ بِغَيْرِ مَعْقُولٍ .	הִזָּה	הִזָּה ۱
كَانَ . حَدَثَ . جَرَى .	הִיָּה	הִיָּה ۱ ۲
أَفْلَقَ . أَزْعَجَ .	הִם , הֵמָּה	הִים ۱ ۲
تَجَهَّرَ . تَجَمَّعَ . خَابَ أَمَلُهُ .	הִמִּין	הִמִּין ۵
وَلَحَّ . تَعَجَّبَ . جَقَّرَ .	הִכָּר	הִכָּר ۱
ذَهَبَ .	הִלֵּךְ	הִלֵּךְ ۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ۶ ۷ ۸ ۹
غَنَى . مَدَحَ . أَنَارَ .	הִלֵּל , הִלֵּל	הִלֵּל ۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ۶ ۷ ۸ ۹
ضَرَبَ . دَقَّ .	הִלֵּם	הִלֵּם ۱
زَارَ . زَجَرَ . غَضِبَ . هَاجَ .	הִמָּה	הִמָּה ۱

המם 1	המם	أَزْعَجَ . أَفْلَقَ .
הסה 305	הסה	أَسَكَّتَ . سَكَّتَ .
הפף 72627	הפף	قَلَبَ . عَكَسَ .
הרג 4224	הרג	قَتَلَ . انْقَتَلَ .
הרה 105	הרה	حَمَلَتْ .
הרס 3223	הרס	هَدَّ . هَدَمَ .
התל 423	התל	سَخَّرَ . اسْتَهْرَأَ .

7.

זבד 1	זבד	وَهَبَ . مَنَحَ .
זבח 321	זבח	ذَبَحَ .
זבל 1	זבל	سَكَنَ . قَطَنَ .
זהם 3	זהם	قَذَرَ .
זהר 325	זהר	بَرَقَ . لَمَعَ . تَحَفَّظَ .
זוב 1	זב	سَالَ .
זוד 105	זד	طَغَى . ظَلَمَ . طَهَى .
זול 105	זל	فَرَّقَ . أَذَلَّ . حَقَّرَ .
זוע 321	זע	حَرَّكَ . زَعَزَعَ . عَرَقَ .

عَصَرَ . مَالٍ عَنْ . سَحَقَ .	זָר	זור ۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ۶
زَحَفَ . رَعِبَ . رَهَبَ . خَافَ .	זָחַל	זחל ۱
نَالَ . زَكَّى . بَرَأَ .	זָכָה	זכה ۱ ۲ ۳ ۷
زَكِيَّ . رَاقَ .	זָכַךְ	זכך ۱ ۵
ذَكَرَ . تَذَكَّرَ . افْتَكَّرَ .	זָכַר	זכר ۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ۶
تَفَكَّرَ . فَكَّرَ . دَبَّرَ .	זָמַם	זמם ۱
قَطَعَ . غَنَى .	זָמַר , זָמַר	זמר ۱ ۲ ۳
قَطَعَ . قَتَلَ .	زَنَبَ	זנב ۳
زَنَى . سَلَّمَ إِلَى الْمَهَارَةِ .	زَنَاهُ	זנה ۱ ۲ ۳ ۴ ۵
تَرَكَ . رَفَضَ .	زَنَحَ	זנח ۱ ۵
قَفَزَ .	زَنَقَ	זנק ۳
انْطَفَى . هَمِدَ .	زَنَعَهُ	זנעף ۲
غَضِبَ .	زَعَمَ	זעם ۱ ۲
نَازَعَ . غَضِبَ .	زَعَفَ	זעף ۱
زَعَقَ . صَرَخَ .	زَعِمَ	זעק ۱ ۲ ۳ ۴ ۵
شَاخَ . هَرِمَ . كِهَلَ .	زَكِنَ	זקן ۱ ۵
قَوْمَ . عَدَلَ .	زَكَرَ	זקר ۱
سَالَ . رَشَّحَ . طَهَّرَ الذَّهَبَ . قَطَّرَ .	زَكَمَ	זקם ۱ ۲ ۳ ۴

זָרַב . זָרַב . זָרַב .	זָרַב	זָרַב ۴
זָרַי . זָרַי . זָרַי .	זָרַה	זָרַה ۱ ۲ ۳ ۴
זָרַע . זָרַע . זָרַע .	זָרַח	זָרַח ۱
זָרַע . זָרַע . זָרַע .	זָרַם	זָרַם ۱ ۲ ۳ ۴
זָרַע . זָרַע . זָרַע .	זָרַע	זָרַע ۱ ۲ ۳ ۴ ۵
זָרַע . זָרַע . זָרַע .	זָרַק	זָרַק ۱ ۲ ۳ ۴

ח.

חָבַא . חָבַא . חָבַא .	חָבַא , נִחָבַא	חָבַא ۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ۶ ۷
חָבַב . חָבַב . חָבַב .	חָבַב	חָבַב ۱
חָבַט . חָבַט . חָבַט .	חָבַט	חָבַט ۱ ۲ ۳ ۴
חָבַל . חָבַל . חָבַל .	חָבַל	חָבַל ۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ۶ ۷
חָבַק . חָבַק . חָבַק .	חָבַק	חָבַק ۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ۶ ۷
חָבַר . חָבַר . חָבַר .	חָבַר	חָבַר ۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ۶ ۷
חָבַש . חָבַש . חָבַש .	חָבַש	חָבַש ۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ۶ ۷
חָבַג . חָבַג . חָבַג .	חָבַג	חָבַג ۱
חָבַר . חָבַר . חָבַר .	חָבַר	חָבַר ۱
חָבַד . חָבַד . חָבַד .	חָבַד	חָבַד ۱

فَرِحَ . سُرَّ .	קָדַח	קָדַח ۱ ۳
كَفَّ . اِمْتَنَعَ . اِنْقَطَعَ .	קָדַל	קָדַל ۱ ۵
اِخْتَرَقَ . دَخَلَ .	קָדַר	קָדַר ۱
جَدَّدَ . اُحْدَثَ .	קָדַשׁ	קָדַשׁ ۳ ۷
اُحَاطَ . حَدَّدَ . تَنَحَّمَ .	קָדַג	קָדַג ۱
حَزَرَ . قَدَّرَ . نَحَنَ .	קָדַד	קָדַד ۱
بَلَغَ . اُخْبِرَ .	קָדַה	קָדַה ۳
تَحَرَّكَ . رَقَصَ . خَلَقَ . تَوَجَّعَ .	קָדַל	קָדַל ۱ ۳ ۵ ۶ ۷
شَفَقَ . عَظَفَ .	קָדַס	קָדַס ۱
شَحَبَ . اَصْفَرَ .	קָדַور	קָדַور ۱
اُسْرَعَ . اُحْسَ . خَافَ .	קָדַשׁ	קָדַשׁ ۱ ۵
نَظَرَ . تَنَبَّأَ .	קָדַה	קָדַה ۱
تَقَوَّى . شَدَّدَ . اُمْسَكَ . تَشَدَّدَ .	קָדַק	קָדַק ۱ ۳ ۵ ۷
اُخْطَأَ . اُهْمَلَ . نَظَّفَ . ضَلَّلَ . تَطَهَّرَ .	קָדַא	קָדַא ۱ ۳ ۵ ۷
قَطَعَ الخَشَبَ . شَقَّقَ . صَقَلَ .	קָדַב	קָדַב ۱ ۴
سَكَنَ . اَهْدَأَ . اُنْحَدَ . مَنَعَ .	קָדַם	קָדַם ۱
اِخْتَطَفَ . اُسْرَعَ فِي .	קָדַף	קָדַף ۱
ارْتَعَشَ . اِنْتَظَرَ . صَبَرَ . نَجَحَ .	קָדַל	קָדַל ۱

חַיָּה 1305	חַיָּה , חַיָּה	عاش . شفى . أحيأ . أطعم .
חֲכָה 301	חֲכָה , חֲכָה	انتظر . صبر .
חֲכָם 1304257	חֲכָם	تحرز . تحكّم , يتجرّ في العلم . فهم . تعقل .
חֲלֵט 1	חֲלֵט	أكّد . حقّق . صمّم على ...
חֲלָה 132324567	חֲלָה	مريض . مريض . تمارض .
חֲלָל 13232456	חֲלָל	حفر . تدنّس . نحرّق . ابتدأ .
חֲלָם 105	חֲלָם	حلم . قوى .
חֲלָף 1305	חֲלָף	مرّ . ذهب . غير .
חֲלִץ 132305	חֲלִץ	رفع . خلّص . نجى من ...
חֲלִק 132324567	חֲלִק	قسم . اعترض . تساهم . زلق .
חֲלֵשׁ 1	חֲלֵשׁ	ضعف .
חֲמַד 1323	חֲמַד	أراد . اشتهى .
חֲמַל 1	חֲמַל	شفق . رقّ . عطّف .
חֲמָם 13237	חֲמָם	حمى . سخّن .
חֲמָס 120	חֲמָס	ظلم .
חֲמִץ 170	חֲמִץ	احمض . صام . ظلم .
חֲמִק 170	חֲמִק	فرّ . اختفى . تسكّع .
חֲמַר 1	חֲמַר	غلى . أحرّق . اشتعل .

חַמֵּשׁ 3	חַמֵּשׁ	أَعَدَّ . سَلَحَ .
חֲזָה 1	חֲזָה	سَكَنَ . ضَرَبَ الخِيَامَ .
חֲזַט 1	חֲזַט	حَنَطَ . أَحْنَطَ .
חֲנֹךְ 1	חֲנֹךְ	دَرَبَ . عَلَّمَ .
חֲנֹן 1 2 3 4 5 6 7	חֲנֹן	أَحْسَنَ . أَنْعَمَ .
חֲנֹף 1 5	חֲנֹף , חֲנֹף	مَلَقَ . تَمَلَّقَ .
חֲנֹק 3 2	חֲנֹק	أَخْتَقَ . خَنَقَ .
חֲסֹד 7 3	חֲסֹד	جَادَ . تَكْرَمَ . أَحْسَنَ .
חֲסֹה 1	חֲסֹה	بَلَا . التَّجَا الى ...
חֲסֹל 1	חֲסֹל	فَرَضَ . كَمَّلَ . تَمَّمَ .
חֲסֹם 1	חֲסֹם	كَمَمَ . مَنَعَ .
חֲסֹן 2	חֲסֹן	قَوَّى . مَجَّدَ . أَثْنَى على ...
חֲסֹף , חֲסֹפִס 4	חֲסֹף	قَشَرَ . قَشَّرَ .
חֲסֹר 1 2 3 5	חֲסֹר	نَقَصَ . قَلَّ . نَقَّصَ . مَنَعَ .
חֲפֹא 3	חֲפֹא	نَمَّ . وَشَى . أَثَمَّ باطلا .
חֲפֹה 1 2 3	חֲפֹה	غَطَّى . سَتَرَ .
חֲפֹז 2 1	חֲפֹז	أَسْرَعَ . خَافَ .
חֲפֹף 1	חֲפֹף	غَطَّى . سَتَرَ .

רָגַב . רָגַב .	קפץ	קפץ 1
חָפַר . חָפַר .	קפר	קפר 10
עִתֵּק . תַּחֲרַר הָעֶבֶד .	קפש	קפש 4
בָּחַט . אִתְּקַד . תִּנְקַר .	קפש	קפש 1022247
قَطَعَ . نَقَرَ .	קצב	קצב 102240
قَسَمَ . تَقَسَّمَ .	קצה	קצה 102
قَسَمَ . نَظَّمَ . نَظَّفَ .	קצץ	קצץ 1034
بَوَّقَ .	קצצר	קצצר 3
نَقَشَ . نَقَرَ . تَعَقَّبَ .	קקה	קקה 1047
نَقَشَ . سَنَّ قَانُونًا . صَوَّرَ .	קקק	קקק 103
فَخَصَّ . اِمْتَحَنَ .	קקר	קקר 10223
يَيْبَسَ . أَبَادَ . دَمَّرَ . خَرِبَ .	קרב	קרב 10224056
قَفَزَ . وَثَبَ .	קרג	קרג 1
فَرَعَ . انزَعَ . أَفْزَعَ .	קרד	קרד 105
احْتَرَقَ . سَخِطَ .	קרה	קרה 10223057
شَوَى . حَمَصَ . قَلَى .	קרף	קרף 1
سَبَّلَ . أَتْلَفَ . صَادَرَ . حَرَّمَ .	קקרים	קקרים 106
أَهَانَ . ذَمَّ . خَاطَرَ .	קרף	קרף 10223

قَطَعَ . سَنَّ حُكْمًا .	קַרַץ	קַרַץ ۲۱
حَرَّقَ الْأَسْنَانَ مِنَ الْغِيظِ .	קַרַק	קַרַק ۱
احْتَرَقَ . تَأَجَّجَ . تَوَجَّجَ .	קַרַר	קַרַר ۲۱
حَرَثَ . قَطَعَ . نَقَشَ . ظَنَّ . تَفَكَّرَ . أَصَمَّ .	קַרַשׁ	קַרַשׁ ۲۱ ۲۵ ۷
نَقَشَ . نَقَرَ .	קַרַת	קַרַת ۱
حَسَبَ . افْتَكَرَ . فَكَّرَ . اُعْتَبَرَ . أَحْصَى . عَدَّ .	קַרַשׁב	קַרַשׁב ۲۱ ۲۳ ۷
سَكَتَ . صَمَتَ .	קַרַשָה	קַרַשָה ۱ ۵
أَظْلَمَ . عَمَّ .	קַרַשֶׁף	קַרַשֶׁף ۱ ۵
مَنَعَ . امْتَنَعَ .	קַרַשֶׁף	קַרַשֶׁף ۲۱
طَرَفَ .	קַרַשֶׁל	קַרַשֶׁל ۲
كَشَفَ . قَشَرَ .	קַרַשֶׁף	קַרַשֶׁף ۱
أَحَبَّ . عَشِقَ . عَشَّقَ . مَكَّنَ .	קַרַשֶׁק	קַרַשֶׁק ۱ ۳ ۴
جَمَعَ . جَرَفَ .	קַרַתָה	קַרַתָה ۱
قَطَعَ . تَقَطَّعَ .	קַרַתֶּף	קַרַתֶּף ۲
قَطَّطَ . لَفَّ . انْقَمَطَ .	קַרַתֶּל	קַרַתֶּל ۴ ۶
خَتَمَ . قَفَلَ . انْخَتَمَ . انْقَفَلَ .	קַרַתֶּם	קַרַתֶּם ۱ ۲ ۳ ۵
تَصَاهَرَا . تَأَهَّلَا . تَزَوَّجَا .	קַרַתֶּחַתֵּן	קַרַתֵּן ۷
اخْتَطَفَ .	קַרַתֶּף	קַרַתֶּף ۱
حَفَرَ . نَقَبَ .	קַרַתֶּר	קַרַתֶּר ۱
تَكَسَّرَ . خَافَ .	קַרַתֶּת	קַרַתֶּת ۱ ۲ ۳ ۵

ט

טאטא	טאטא 3	קנֶס . קסֶח .
טבח	טבח 1	דֶּבֶח . קִתֵּל .
טבל	טבל 21	עֶטֶס . עֶאֶס . אֶנְעֶסֶס בַּמֶּא .
טבע	טבע 146	עֶרֶק .
טהר	טהר 1247	טָהַר . טָהַר . נֶזַף .
הטיב	טוב 10	טָאב . גֶּאֶד . חֶסֶן .
טוה	טוה 1	עֶזֶל . קִתֵּל .
טוח	טוח 21	לֶטֶח . טָלִי .
טול	טול 60	אֶחָד . תִּנּוֹל . רָמִי . קִלְקֵל .
טוש	טוש 1	טָאר . חֶלֶק . וִטֵּב .
טחן	טחן 1	טַחֵן .
טליל	טליל 3	נֶקֶל . קֶדֶף . רָמִי .
טליל	טליל 2	עֶטִי . סֶרֶ . נֶדִי . רֶטֶב . בִּלֵּל .
טמא	טמא 12247	דֶּסֶס . וֶסֶח . תִּדֶּסֶס .
טמה	טמה 2	חֶקֶר .
טמן	טמן 1220	אֶחָף . חֶבֶא . אֶחָפִי .
טנה	טנה 3	וֶסֶח . קֶדֶר .

טַעַה ॥	הַטַּעַה	אָטָאָ . זָלָל . גַּשְׁ .
טַעַם ॥	טַעַם	זָאָק .
טַעַן ॥ 1 2 4	טַעַן	חַמַּל . חַמַּל .
טַפַּח ॥ 3	טַפַּח	קָאָס . קָדַר . רַבִּי .
טַפַּל ॥ 1	טַפַּל	אָתָהֶם . אֶחְרַע . זָמִם .
טַפַּף ॥ 1	טַפַּף	חַטָּר . תָּמִילִּי . מִשִּׁיתֵּה .
טַפַּשׁ ॥ 1	טַפַּשׁ	גָּלַץ . תַּחֲשֵׁן .
טַרַד ॥ 1	טַרַד	טָרַד . סָאָק . אֶגְלִי .
טַרַח ॥	הַטַּרִיחַ	תַּעֲבָ . גֵּהַד .
טַרַף ॥ 1 2 3 4 5	טַרַף	מָרַץ . אֶפְרָס .

יָאָב ॥ 1	יָאָב	אָרָאָד . אֶשְׁתָּאָק .
יָאָל ॥ 2 5	נֹאֶל	תִּבְלָה . תִּבְלָה . חֶמֶץ .
יָאָשׁ ॥ 2 3	נֹאֶשׁ	יָלֵס . קִנֵּץ .
יָבַב ॥ 3	יָבַב	נָאָח . וָלוֹל . נָדַב .
יָבַל ॥ 5 6	הַזְבִּיל	נִזְפַּף . אֶשְׂבָּ . קָאָד .
יָבַם ॥ 3	יָבַם	תַּזְוֵּג . בָּאֶרְמֶלֶה . אֶחָ .

יָבֵשׁ ١ ٣ ٥	יָבֵשׁ	جَفَّ . يَبَسَ . ذُبِلَ . أَذْبَلَ .
יָגֵה ٣ ٥	יָגֵה , הוֹגֵה	أَحْزَنَ . كَدَّرَ .
יָגַע ١ ٣ ٥	יָגַע	كَدَّ . تَعَبَ . أَتْعَبَ .
יָגַר ١	יָגַר	خَافَ . خَشِيَ .
יָדָה ١ ٣ ٥ ٧	יָדָה	رَمَى . أَلْقَى .
יָדַע ١ ٢ ٣ ٤ ٥ ٦ ٧	יָדַע	عَرَفَ . تَمَيَّزَ . عَرَّفَ .
יָהֵב ١	יָהֵב	أَعْطَى . وَهَبَ .
יָהָד ٧	הַתְיָהָד	تَهَوَّدَ . صَارَ يَهُودِيًّا .
יָזַם ١	יָזַם	فَكَّرَ . دَبَّرَ .
יָחַד ١ ٣	יָחַד	لَحِقَ . وَحَّدَ . عاشا معا : الرجل مع المرأة .
יָחַל ١ ٣ ٥	הִתְיַחַל	اِنْتَضَرَ . صَبَرَ . خَابَ أَمَلُهُ .
יָחַם ١ ٣	יָחַם	سَخِنَ . تَوَحَّشَتْ . حَبِلَتْ .
יָחַס ٧	הַתְיַחַס	نَسَبَ إِلَى . دَلَّ عَلَى أَصْلِهِ .
יָטַב ١ ٥	יָטַב , יָטַב	اِسْتَحْسَنَ طَابَ . صَلَحَ .
יָכַח ١ ٢ ٣ ٥ ٦ ٧	הִתְיַכַח	جَادَلَ . لَامَ . حَكَّمَ . وَجَّحَ .
יָכַל ١	יָכַל	قَدَرَ . اسْتَطَاعَ .
יָלַד ١ ٢ ٣ ٤ ٥ ٦ ٧	יָלַד	وَلَدَ . وَلَدَ .
יָלַף ١ ٥	הִלָּף	ذَهَبَ .

יָלִל °	הֶלִיל	בָּכִי . נָח . וּלְוֹל .
יָמֵן °	הֵימִין	יָאֵמֵן . זָהָב בֶּה זֹאת הַיְמִין .
יָמַר ٧	הִתְיַמַּר	בָּדֵל . גֵּיֶר . אִפְתָּחֵר . תְּבַהֵי .
יָנָה ٥ ١	יָנָה	זָלַם . אִסָּא . חֲדַע .
יָנֵק ٥ ١	יָנֵק	מָצָא . רָצַע . אֲרָצַע .
יָסַד ١ ١ ٣ ٤ ٦	יָסַד	אִסָּס . אָקַם . תָּאִסָּס .
יָסַף ١	יָסַף	סָבַ . סָכַב .
יָסַף ٥ ١ ٢ ٣	יָסַף	זָאָד . זָמַם . אֶזְיַף .
יָסַר ٥ ١ ٢ ٣ ٤	יָסַר	אָדַב . עָדַב . תָּאֲדַב . עֻוִּיב . רָבַט .
יָעַד ١ ٢ ٣ ٤ ٥ ٦	יָעַד	עֵיֵן . תִּשְׁאוֹר . אִסְתַּעֵי .
יָעָה ١	יָעָה	קָנַס .
יָעַט ١	יָעַט	גָּעַי . אֲלִיֵּס .
יָעַל °	הוֹעִיל	סָעַד . עֲצָד .
יָעַף ١ ٢	יָעַף	תֵּיֵב . תֵּעֵי .
יָעַץ ١ ٢ ٣ ٤	יָעַץ	נִצַּח . אֶשָּׂר עָלִי .
יָפָה ١ ٢ ٣ ٤	יָפָה	חֲסֵן . זָרַף .
יָפַח ٧	הִתְיַפַּח	תִּהַד . לֶהֱת .
יָפַע °	הוֹפִיעַ	בָּרַק . אֶזָּא . תִּגְלִי .

יָצָא	6151	יָצָא	خَرَجَ . انْطَلَقَ . أَخْرَجَ . أَثْمَرَ .
יָצַב	7152	יָצַב	وَقَفَ . تَوَقَّفَ .
יָצַג	615	הִצִּיג	وَضَعَ . عَرَضَ . أَقَامَ .
יָצַע	5153	הִצִּיעַ	بَسَطَ . فَرَشَ . عَرَضَ .
יָצַק	6151	יָצַק	صَبَّ . سَبَكَ .
יָצַר	6152	יָצַר	خَلَقَ . صَوَّرَ . تَصَوَّقَ . تَكَوَّنَ .
יָצַח	5152	יָצַח	أَشْعَلَ . أَضْرَمَ .
יָקַד	615	יָקַד	أَحْرَقَ . احْتَرَقَ . أَوْقَدَ .
יָקַע	615	הוֹקִיעַ	تَخَلَّعَ . عَلَّقَ . صَلَبَ .
יָקַף	5	הִקִּיף	أَحَاطَ . دَارَ .
יָקַץ	1	יָקַץ	اسْتَيْقَظَ . تَيَقَّظَ .
יָקַר	515	יָקַר	تَوَقَّرَ . وَقَرَ . عَزَّزَ . أَكْرَمَ .
יָקַשׁ	215	יָקַשׁ	كَادَ . كَنَّ . أَوْقَعَ فِي الشَّرْكَ .
יָרָא	3152	יָרָא	خَافَ . رَعِبَ . تَجَلَّلَ . كُرِمَ .
יָרַד	6151	יָרַד	نَزَلَ . انْحَدَرَ . وَقَعَ .
יָרַה	5152	יָרַה	أَطْلَقَ . رَمَى . اطَّعَنَ .
יָרַט	1	יָרַט	نَحَسَ . شَامَ . انْدَفَعَ . هَجَمَ .
יָרַע	1	יָרַע	رَجَفَ . رَعَشَ . ارْتَعَدَ . خَافَ .

יָרַק	יָרַק	יָרַק	יָרַק
יָרַשׁ	יָרַשׁ	יָרַשׁ	יָרַשׁ
יָשַׁב	יָשַׁב	יָשַׁב	יָשַׁב
יָשַׁט	יָשַׁט	יָשַׁט	יָשַׁט
יָשַׁם	יָשַׁם	יָשַׁם	יָשַׁם
יָשַׁן	יָשַׁן	יָשַׁן	יָשַׁן
יָשַׁע	יָשַׁע	יָשַׁע	יָשַׁע
יָשַׁר	יָשַׁר	יָשַׁר	יָשַׁר
יָתַר	יָתַר	יָתַר	יָתַר
יָרַק	יָרַק	יָרַק	יָרַק
יָרַשׁ	יָרַשׁ	יָרַשׁ	יָרַשׁ
יָשַׁב	יָשַׁב	יָשַׁב	יָשַׁב
יָשַׁט	יָשַׁט	יָשַׁט	יָשַׁט
יָשַׁם	יָשַׁם	יָשַׁם	יָשַׁם
יָשַׁן	יָשַׁן	יָשַׁן	יָשַׁן
יָשַׁע	יָשַׁע	יָשַׁע	יָשַׁע
יָשַׁר	יָשַׁר	יָשַׁר	יָשַׁר
יָתַר	יָתַר	יָתַר	יָתַר

ב.

כָּאֵב	כָּאֵב	כָּאֵב	כָּאֵב
כָּאָה	כָּאָה	כָּאָה	כָּאָה
כָּבֵד	כָּבֵד	כָּבֵד	כָּבֵד
כָּבָה	כָּבָה	כָּבָה	כָּבָה
כָּבַם	כָּבַם	כָּבַם	כָּבַם
כָּבַר	כָּבַר	כָּבַר	כָּבַר
כָּבַשׁ	כָּבַשׁ	כָּבַשׁ	כָּבַשׁ
כָּאֵב	כָּאֵב	כָּאֵב	כָּאֵב
כָּאָה	כָּאָה	כָּאָה	כָּאָה
כָּבֵד	כָּבֵד	כָּבֵד	כָּבֵד
כָּבָה	כָּבָה	כָּבָה	כָּבָה
כָּבַם	כָּבַם	כָּבַם	כָּבַם
כָּבַר	כָּבַר	כָּבַר	כָּבַר
כָּבַשׁ	כָּבַשׁ	כָּבַשׁ	כָּבַשׁ

ضَعُفَ . رَخِيَ .
 خَدَمَ الكَاهِنَ فِي بَيْتِ الْمَقْدِسِ .
 كَوَى . اكْتَوَى . احْتَرَقَ .
 كَالَ . قَاسَ . احْتَوَى . شَمِلَ .
 اسْتَعَدَّ . هَيَّأَ . كَوَّنَ . تَهَيَّأَ . عَدَّلَ . أَحْضَرَ .
 كَذَبَ . خَدَعَ . انْخَدَعَ . نَشَفَ . كَذَّبَ .
 قَيَّ . أَخْفَى . أَنْكَرَ .
 كَلَّلَ .
 تَخَدَّدَ . ضَعَفَ . أَنْكَرَ . مَاتَ .
 أَبْقَى . مَنَعَ . زَالَ . انْقَطَعَ . حَبَسَ .
 تَمَّ . تَمَّمَ . اكْتَمَلَ . أَفْنَى .
 احْتَوَى . اكْتَمَلَ .
 تَحَشَّمَ . أَجْجَلَ .
 اشْتَهَى . تَمَنَّى . اشْتَاقَ .
 أَخْفَى . سَتَرَ .
 سَخَّنَ . أَحْمَى .
 سَمَّى . لَقَّبَ .
 جَمَعَ . اجْتَمَعَ .
 خَضَعَ . تَخَضَّعَ . طَاعَ . أَخْضَعَ .

كָهَن ٣١
 كَهَن ٣
 كَهَن ٢
 كَوَّل ١٠٣٤٥
 كَوَّن ١٠٢٣٤٥٦٧
 كَوَّب ١٠٢٣٥
 كَوَّو ١٠٢٣٥
 كَحَل ١
 كَحَش ١٠٢٣٥٦٧
 كَلَأ ٢١
 كَلِه ١٠٣٤
 كَلَّل ١
 كَلَّمَ ١٠٥٦
 كَمِه ١
 كَمَس ١
 كَمَر ٢
 كَنِه ٢
 كَنَس ١٠٢٣٥٧
 كَوَّع ١٠٥

כָּנַף 2	כָּנַף	כָּנַף . אֶחְתַּב .
כָּסָה 774321	כָּסָה	כָּסָה . תִּגְלִי .
כָּסַל 1	כָּסַל	כָּסַל . גֵּהֵל .
כָּסַם 1	כָּסַם	כָּסַם . שֶׁר .
כָּסַם 1	כָּסַם	כָּסַם . חֶסֶד .
כָּסַף 21	כָּסַף	כָּסַף . רִגְבִּי .
כָּעַם 774321	כָּעַם	כָּעַם . אֶגְזַב .
כָּפָה 1	כָּפָה	כָּפָה . תִּגְלִי .
כָּפַל 21	כָּפַל	כָּפַל . לֵף .
כָּפֹן 1	כָּפֹן	כָּפֹן . לֹוִי .
כָּפַף 21	כָּפַף	כָּפַף . אֶזַם .
כָּפַר 774321	כָּפַר	כָּפַר . אֶזַם .
כָּפַשׁ 5	הַכָּפִישׁ	כָּפַשׁ . אֶזַם .
כָּרַבֵּל 4	כָּרַבֵּל	כָּרַבֵּל . גֵּהֵל .
כָּרָה 21	כָּרָה	כָּרָה . אֶזַם .
כָּרַר 3	כָּרַר	כָּרַר . וֶשֶׁת .
כָּרַם 3	כָּרַם	כָּרַם .
כָּרַע 774321	כָּרַע	כָּרַע . אֶזַם .

כָּרַת	כָּרַת	כָּרַת . חָלַק . אִנְּקַע . אֶעְדֵּם .
כָּשָׂה 1	כָּשָׂה	כָּשָׂה . שָׁמַן . שָׁנַם .
כָּשַׁל 1	כָּשַׁל	כָּשַׁל . אָחַטָּא . שָׁלַל .
כָּשַׁף 3	כָּשַׁף	כָּשַׁף . שָׁחַר . שָׁחַר .
כָּשַׁר 1	כָּשַׁר	כָּשַׁר . שָׁעַד . חָצַר .
כָּתַב 1	כָּתַב	כָּתַב . אִנְּכַתְב . רָסַם .
כָּתַם 2	כָּתַם	כָּתַם . תִּבְעַע . תִּשַּׁח .
כָּתַר 3	כָּתַר	כָּתַר . אָחַט . שָׁחַר .
כָּתַשׁ 1	כָּתַשׁ	כָּתַשׁ . שָׁחַח .
כָּתַח 1	כָּתַח	כָּתַח . דָּאָס . אִתְּלַף . קָהַר . נָחַר .

ל

לָאָה 1	לָאָה	לָאָה . אִתְּבַב .
לָאָט 1	לָאָט	לָאָט . שָׁחַר . תִּכְלַם בְּהִדּוּ .
לָבַב 2	לָבַב	לָבַב . גִּצְיָב . שָׁחַר . שָׁלַב הַלֵּב . שָׁחַן .
לָבַט 2	לָבַט	לָבַט . שָׁחַט . שָׁחַח .
לָבַן 1	לָבַן	לָבַן . שָׁחַח הַלֵּב . שָׁחַח . שָׁחַח . שָׁחַח .
לָבַשׁ 1	לָבַשׁ	לָבַשׁ . תִּכְסִּי .

לָהֶה	לָהֶה	לָהֶה 71
לָהֶט	לָהֶט	לָהֶט 31
הִתְלַהֵם	הִתְלַהֵם	לָהֶם 7
לָוֶה	לָוֶה	לָוֶה 521
לָוֶז	לָוֶז	לָוֶז 521
לָוֶט	לָוֶט	לָוֶט 51
לָוֶן	לָוֶן	לָוֶן 7521
לָוֶע	לָוֶע	לָוֶע 521
לָוֶז	לָוֶז	לָוֶז 51
לָוֶש	לָוֶש	לָוֶש 1
לָחֶף	לָחֶף	לָחֶף 31
לָחֶם	לָחֶם	לָחֶם 21
לָחֶץ	לָחֶץ	לָחֶץ 21
לָחֶש	לָחֶש	לָחֶש 723
לָחֶש	לָחֶש	לָחֶש 41
לָכַד	לָכַד	לָכַד 721
לָמַד	לָמַד	לָמַד 431
הִלְעִיב	הִלְעִיב	לָעַב 0
נָחַב . חָמַק . חָמַק .	נָחַב . חָמַק . חָמַק .	
אֶשְׁתַּל . אֶזְרַם הַנָּר .	אֶשְׁתַּל . אֶזְרַם הַנָּר .	
הֶמְס .	הֶמְס .	
וַסַּל . אֶסְתַּעַר . רָאִף . אֶקְרַץ . אֶעַר .	וַסַּל . אֶסְתַּעַר . רָאִף . אֶקְרַץ . אֶעַר .	
תִּבְנֶב . בַּעַד .	תִּבְנֶב . בַּעַד .	
עָטָה . סָטָה .	עָטָה . סָטָה .	
בַּת . אֶשְׁתִּי . אֹוִי . תִּשְׁתִּי .	בַּת . אֶשְׁתִּי . אֹוִי . תִּשְׁתִּי .	
אֶבְלַע . תִּלְגַּלַּג .	אֶבְלַע . תִּלְגַּלַּג .	
סִיחַ . שִׁחַ .	סִיחַ . שִׁחַ .	
עִגַּן .	עִגַּן .	
לָעַ . לָחַס .	לָעַ . לָחַס .	
אָכַל . חָרַב .	אָכַל . חָרַב .	
זָאִיק .	זָאִיק .	
הֶמְס .	הֶמְס .	
טָרַק . סֵן הַסֵּיף וְגִירָה .	טָרַק . סֵן הַסֵּיף וְגִירָה .	
סִי . אֶסַר . אֶסְתִּיל . אֶשְׁתִּיב .	סִי . אֶסַר . אֶסְתִּיל . אֶשְׁתִּיב .	
תִּעַלֵּם . עִלֵּם .	תִּעַלֵּם . עִלֵּם .	
סִיחַ . שִׁחַ .	סִיחַ . שִׁחַ .	

[illegible]

מ

מָאֵן 3	מֵאֵן	רִפּוּץ . אָבִי .
מָאֵס 210	מֵאֵס	חֲקַר . אָהָן . זָל .
מָאֵר 5	הַמֵּאִיר	שָׁק . עֲפָן .
מָגֵן 3	מֵגֵן	סֵלֶם . אֶעֱطִי .
מָגֵר 3	מֵגֵר	גִּדֵּל . אֶעֱדֶם .
מָדָד 72321	מֵדָד	קָאֵס . מֵד . בִּסָּט . קִיֵּס . תִּבְסָט .
מָהֵל 1	מֵהֵל	מֵרַג . חָלַט . טָהֵר . עֲדָר .

מִהְמָה 7	הִתְמַהֵּמָה	אָבָא . תִּמְהֵל .
מָהַר 321	מָהַר	אָסַרַע . עָגַל . אֶגְלַל .
מוֹג 723	מָג	זָאב . דּוֹב . זַעַף . רַגַּף . אָזָאב .
מוֹט 725	מָט	תִּמְאֵל . תִּחַרֵּךְ . אָלַץ . תִּזְעַרַע .
מוֹד 1	מָד	אֶחְתָּא . אֶתְקַרַ . חֶפֶץ .
מוֹל 725	מָל	חָתַן . אֶחְתֵּן . קָטַע . אֶהֱלֵךְ .
מוֹש 15	מָש	סָאֶרַ . לָמַס . שָׁעַר . אֶרְתַּחַל .
מוֹת 723	מָת	מָאָת . תּוּוֹף . קָטַל . אֶעֱדֵם .
מָחָא 1	מָחָא	דָּף . שֶׁפֶץ .
מָחָה 723	מָחָה	נִשָּׁף . מָחָא . תִּמְחֹק .
מָחֵץ 1	מָחֵץ	בָּרַח . זָרַב .
מָחֵק 1	מָחֵק	טָעַן . קָטַע . מָחָא .
מָטַר 72	מָטַר	אֶרְתּוּי . אֶמְטַר .
מָכַךְ 721	מָכַךְ	גָּבַהּ . זָאָל . חֶסֶף . אֶחַטֵּ .
מָכַר 721	מָכַר	בָּאָע . אֶנְבָּאָע . סָלַם נַפְסֵה .
מָלָא 723	מָלָא	מָלָא . אֶמְלָאָ . פָּאָז . תִּמַּם . מָלִי .
מָלַח 724	מָלַח	מָלַח . אֶמְלַח . תִּבְדָּד .
מָלַט 723	מָלַט	חָלַס מִן . חָלַס . תִּחַלֵּס .

מֶלֶךְ . תִּמְלֹךְ . תִּשְׁאוֹרֶ . נִדִּם .	מֶלֶךְ	מֶלֶךְ 1256
חָכָה . דָּבִיל . תִּכְלֵם .	מֶלֶל	מֶלֶל 1277
נִעַם . לֵדָה . פִּשְׁחָה .	נִמְלֵץ	מֶלֶץ 2
قَطَعَ الرَّأْسَ لَوْيَا .	מֶלֶק	מֶלֶק 1
عَدَّ . وَظَفَّ . عُدَّ . عَيْنَ .	מֶנֶה	מֶנֶה 1234
مَنَعَ . امْتَنَعَ .	מִנֵּעַ	מִנֵּעַ 12
ذَوَّبَ .	הִמְסָה	מָסָה 0
سَكَبَ . مَرَجَ .	מָסַךְ	מָסַךְ 1
ذَابَ . ذَوَّبَ . أُرْعِبَ .	מָסַס	מָסַס 1250
سَلَّمَ . أُعْطِيَ .	מָסַר	מָסַר 12
زَلِقَ . أَزْلَقَ . تَمَّائِلَ .	מָעַד	מָעַד 10
قَلَّ . نَقَصَ .	מָעַט	מָעַט 1230
حَطَّمَ . سَحَقَ . رَضِضَ .	מָעַךְ	מָעַךְ 14
خَالَفَ . أَجْرَمَ .	מָעַל	מָעַל 1
وَجَدَ . وَجِدَ . أَوْجَدَ . قَدَّمَ .	מָצָא	מָצָא 1250
مَصَّ . امْتَصَّ .	מָצַץ	מָצַץ 1
ذَابَ . تَلَفَ .	נִמַּק	מָקַק 20
تَمَرَّدَ . ثَارَ . عَارِضَ .	מָרַד	מָרַד 1

טָאָר . אַרְתָּעָ . סִמֵּן . עֲלֵף .	הַמְרִיא	מָרָא •
חָלַף . תִּמְרָדָ . עֲסִי . נֶחֱרַג עַן הַטָּעָה .	מָרָה	מָרָה 105
פָּרַק . דֶּהֶן .	מָרַח	מָרַח 1
נִתְּף . נִזְעַר הָרִישׁ וְגִירָה . סֵן . שִׁחַדָ . אַחַדָ .	מָרַט	מָרַט 1024
פִּסֵּר . וַחֲכָ . אֲבִירָ .	מָרַץ	מָרַץ 205
סָקַל . פָּרַקָ . שִׁחַדָ . סֵן . אַחַדָ .	מָרַק	מָרַק 104
מִרְרָ . מִרְרָ . מִרְרָ . גִּזְבָּבָ . אֲחִרָנָ .	מָרַר	מָרַר 102359
אֲחִרָגָ . סִחַבָ .	מָרָשָה	מָרָשָה 105
דֶּהֶן . מִסַּחָ .	מָרָשַח	מָרָשַח 102
בִּרָ . שִׁדָ . סִחַבָ .	מָרָשֶׁךְ	מָרָשֶׁךְ 1024
חֲכָם . תִּסְלָטָ . שִׁבָה . תִּשָּׁבָה . תִּמָּשָׁלָ .	מָרָשֶׁל	מָרָשֶׁל 102357
חָסָ . לִמָּסָ . מָסָ .	מָרָשֶׁשׁ	מָרָשֶׁשׁ 10305
מִדָּ . בִּסְטָ .	מָרָחַח	מָרָחַח 1
חֲלָ . טָאָבָ . לָדָ .	מָרָחֶק	מָרָחֶק 105

ד .

תִּכְלָם . חֲטָבָ .	נָאָם	נָאָם 1
זָנִי . פִּסְקָ . פִּסְקָ .	נָאָף	נָאָף 103

نَاۤمِز	نَاۤمِز ۱ ۳ ۴ ۵	نَاۤمِز	نَاۤمِز ۱ ۳ ۴ ۵
نَاۤمِز	نَاۤمِز ۱	نَاۤمِز	نَاۤمِز ۱
نَاۤمِز	نَاۤمِز ۳	نَاۤمِز	نَاۤمِز ۳
نَاۤمِز	نَاۤمِز ۷ ۲	نَاۤمِز	نَاۤمِز ۷ ۲
نَاۤمِز	نَاۤمِز ۱	نَاۤمِز	نَاۤمِز ۱
نَاۤمِز	نَاۤمِز ۳ ۵	نَاۤمِز	نَاۤمِز ۳ ۵
نَاۤمِز	نَاۤمِز ۳ ۱	نَاۤمِز	نَاۤمِز ۳ ۱
نَاۤمِز	نَاۤمِز ۵ ۱	نَاۤمِز	نَاۤمِز ۵ ۱
نَاۤمِز	نَاۤمِز ۶ ۵	نَاۤمِز	نَاۤمِز ۶ ۵
نَاۤمِز	نَاۤمِز ۵ ۱	نَاۤمِز	نَاۤمِز ۵ ۱
نَاۤمِز	نَاۤمِز ۷ ۲ ۳ ۴ ۵	نَاۤمِز	نَاۤمِز ۷ ۲ ۳ ۴ ۵
نَاۤمِز	نَاۤمِز ۳ ۱	نَاۤمِز	نَاۤمِز ۳ ۱
نَاۤمِز	نَاۤمِز ۵ ۴ ۳ ۲ ۱	نَاۤمِز	نَاۤمِز ۵ ۴ ۳ ۲ ۱
نَاۤمِز	نَاۤمِز ۷ ۲ ۳ ۴ ۵	نَاۤمِز	نَاۤمِز ۷ ۲ ۳ ۴ ۵
نَاۤمِز	نَاۤمِز ۶ ۵ ۴ ۳ ۲	نَاۤمِز	نَاۤمِز ۶ ۵ ۴ ۳ ۲
نَاۤمِز	نَاۤمِز ۷ ۲ ۳ ۴ ۵ ۶	نَاۤمِز	نَاۤمِز ۷ ۲ ۳ ۴ ۵ ۶
نَاۤمِز	نَاۤمِز ۲ ۱	نَاۤمِز	نَاۤمِز ۲ ۱
نَاۤمِز	نَاۤمِز ۷ ۱	نَاۤمِز	نَاۤمِز ۷ ۱

تَحَرَّكَ . جَال . نَقَلَ .	נָדַד	נָדַד ۱ ۵ ۶ ۶
أَبْعَدَ . أَحْرَمَ .	נָדָה	נָדָה ۳
دَفَعَ . انْطَرَدَ . ضَلَّلَ .	נָדַח	נָדַח ۱ ۲ ۴ ۵ ۶ ۶
شَتَّتَ . أَبْعَدَ . طَرِدَ .	נָדַף	נָדַף ۱ ۲
نَذَرَ . أَعْطَى عَهْدًا .	נָדַר	נָדַר ۱
قَادَ . سَيَّرَ . تَعَوَّدَ . اعْتَادَ .	נָהַג	נָהַג ۱ ۳
تَأَوَّهَ . تَنَهَّدَ .	נָהָה	נָהָה ۱ ۲
قَادَ . دَبَّرَ . سَارَ . سَلَكَ .	נָהַל	נָהַל ۳ ۷
زَمَجَرَ . زَارَ .	נָהַם	נָהַם ۱
نَهَقَ (الحمار) . صَرَخَ .	נָהַק	נָהַק ۱
فَاضَ . سَالَ . أَضَاءَ . أُنَارَ .	נָהַר	נָהַר ۱
مَنَعَ . أَبْطَلَ .	הִנִּיא	הִנִּיא ۵
لَفَظَ . غَنَّى .	נָב	נָב ۱ ۳
تَمَايَلَ . نَاحَ . لَفَظَ .	נָד	נָד ۱ ۵ ۷
سَكَنَ . تَحَسَّنَ . حَسُنَ .	נָוָה	נָוָה ۱ ۵
اسْتَرَّاحَ . سَكَنَ . أَهْدَأَ . حَطَّ .	נָח	נָח ۱ ۵ ۶
نَامَ . نَعَسَ .	נָם	נָם ۱
نَبَتَ . أَثْمَرَ .	נָן	נָן ۲

هَرَبَ . فَرَّ . أَبْعَدَ .	نָס	نوس ۵۱
تَحَرَّكَ . حَرَّكَ . ارْتَعَشَ . جَالَ .	نָع	نوع ۱۰۲
هَزَّ . قَامَ .	نָه	نوه ۱۰۳
لَمَعَ . زَهَرَ . أَضَاءَ .	نَجَّز	نوج ۶۳
رَشَّ . ذَرَّ . بَدَّرَ .	نָه	نوه ۵۱
تَتَحَّى . تَجَنَّبَ .	نَنَح	ننح ۱
سَالَ . صَبَّ .	نَل	نل ۵۱
كَفَّ . أَبْعَدَ . فَصَلَ .	نَر	نور ۱۰۲
قَادَ . أَرْشَدَ . دَلَّ .	نَهِه	ننه ۵۱
مَلَكَ . وَرِثَ . وَرَّثَ .	نَحَل	نحل ۱۰۳
نَدِمَ . تَابَ . عَزَّى . سَلَّى .	نَحَم	نحم ۷۴
حَزَرَ . تَفَاءَلَ . أَنْبَأَ بِالسَّحَرِ .	نَحَش	نحش ۳
نَزَلَ . نَزَّلَ . أُنْزِلَ .	نَحَت	نحت ۱۰۲
مَدَّ . مَالَ . امْتَدَّ .	نَطَه	نطه ۱۰۲
أَخَذَ . وَضَعَ . حَطَّ .	نَطَل	نطل ۳۱
غَرَسَ . مَكَّنَ . غُرِسَ .	نَطَع	نطع ۲۱
تَقَطَّرَ . نَزَلَ . صَبَّ .	نَطَف	نطف ۵۱
حَرَسَ . نَظَرَ .	نَطَر	نطر ۱

تَرَكَ . رَحِبَ . وَسِعَ .	נָטַשׁ ۱ ۲ ۳ ۴	נָטַשׁ
مَضْرُوبٌ . مُصَابٌ .	נָכַח ۲	נָכַח
ضَرَبَ . نَقَّصَ . ضَرَبَ .	נָכַח ۲ ۳ ۴ ۵ ۶	נָכַח
خَتَلَ . اِحْتَالَ .	נָכַל ۱ ۲ ۳ ۷	נָכַל
ظَهَرَ . تَفَرَّدَ . اخْفَى . عَرَفَ . تَنَكَّرَ .	נָכַר ۲ ۳ ۵ ۷	נָכַר
تَمَّ . اكْتَمَلَ .	נָלַח ۵	הִנָּלַח
خَتَنَ .	נָמַל ۱ ۲	נָמַל
تَقَهَّقَرَ . نَقَلَ .	נָסַג ۱ ۵ ۶	נָסַג
جَرَّبَ . تَجَرَّبَ .	נָסַה ۳	נָסַה
قَلَعَ . نَحَرَبَ . تَقَلَّعَ .	נָסַח ۱ ۲	נָסַח
كَصَبَ . سَبَّحَ . مَسَحَ .	נָסַךְ ۱ ۲ ۳ ۵ ۶	נָסַךְ
تَلَفَ . نَفَخَ . خَفَقَ (العلم) . لَمَعَ .	נָסַס ۳ ۷	נָסַס
سَافَرَ . ارْتَحَلَ . قَلَعَ . رَحَّلَ .	נָסַע ۱ ۲ ۵	נָסַع
طَلَعَ .	נָסַק ۱	נָסַק
غَلَقَ . نَعَلَ . اَلْبَسَ الأَحذية .	נָעַל ۱ ۵	נָעַל
تَلَطَّفَ . تَلَذَّذَ . اَنْعَمَ .	נָעַם ۱	נָעַם
زَجَجَرَ . زَارَ . حَرَّكَ . يَقِظَ .	נָעַר ۱ ۲ ۳ ۷	נָעַר
نَفَخَ . أَبْعَدَ . غَمَّ .	נָפַח ۱ ۴ ۵	נָפַח

נָפַל	נָפַל	נָפַל	נָפַל
נָפַץ	נָפַץ	נָפַץ	נָפַץ
נָפַשׁ	נָפַשׁ	נָפַשׁ	נָפַשׁ
נָצַה	נָצַה	נָצַה	נָצַה
נָצַח	נָצַח	נָצַח	נָצַח
נָצַל	נָצַל	נָצַל	נָצַל
נָצַר	נָצַר	נָצַר	נָצַר
נָקַב	נָקַב	נָקַב	נָקַב
נָקַה	נָקַה	נָקַה	נָקַה
נָקַם	נָקַם	נָקַם	נָקַם
נָקַע	נָקַע	נָקַע	נָקַע
נָקַף	נָקַף	נָקַף	נָקַף
נָקַר	נָקַר	נָקַר	נָקַר
נָקַשׁ	נָקַשׁ	נָקַשׁ	נָקַשׁ
נָשָׂא	נָשָׂא	נָשָׂא	נָשָׂא
נָשָׂא	נָשָׂא	נָשָׂא	נָשָׂא
נָשַׁב	נָשַׁב	נָשַׁב	נָשַׁב
נָשַׁג	נָשַׁג	נָשַׁג	נָשַׁג

أَقْرَضَ . نَسِيَ . طَلَبَ . أُنْسِيَ .	نְשִׁיחַ	נְשִׁיחַ ١ ٢ ٣ ٥
عَضَّ . أَقْرَضَ بِفَائِدَةٍ .	נְשִׁיךְ	נְשִׁיךְ ١ ٣ ٥
سَقَطَ . اسْتَخْرَجَ . طَرَدَ .	נְשִׁילַ	נְשִׁילַ ١ ٣
تَنَسَّمَ . تَنَفَّسَ .	נְשִׁיחַ	נְשִׁיחַ ١
تَفَخَّ . تَلَسَّمَ .	נְשִׁיחַ	נְשִׁיחַ ١
قَبَّلَ . تَسَلَّحَ . لَسَّ .	נְשִׁיחַ	נְשִׁיחַ ١ ٣ ٥
سَقَطَ . هَبَطَ .	נְשִׁיחַ	נְשִׁיחַ ١
ضَعَفَ .	נְשִׁיחַ	נְשִׁיחַ ١ ٢
قَطَعَ .	נְשִׁיחַ	נְשִׁיחַ ٣
سَالَ . جَرَى . سَيَّلَ . صَبَّ .	נְשִׁיחַ	נְשִׁיחַ ١ ٢ ٣ ٥ ٦
أَعْطَى . وَضَعَ . سَلَّمَ .	נְשִׁיחַ	נְשִׁיחַ ١ ٢ ٣
هَدَّ . نَحَرَ .	נְשִׁיחַ	נְשִׁיחַ ١
نَحَرَ . هَدَمَ . هَدَّ . أَتْلَفَ .	נְשִׁיחַ	נְשִׁיחַ ١ ٢ ٣ ٤ ٥ ٦
قَطَعَ . خَلَعَ . انْقَلَعَ . كَسَرَ .	נְשִׁיחַ	נְשִׁיחַ ١ ٢ ٣ ٤ ٥ ٦
تَحَرَّكَ . نَطَّ . وَثَبَ . حَلَّ . فَكَّ .	נְשִׁיחַ	נְשִׁיחַ ١ ٣ ٥
قَلَعَ . نَحَرَ . هَدَمَ . انْقَلَعَ . أَضْعَفَ .	נְשִׁיחַ	נְשִׁיחַ ١ ٢ ٣ ٤ ٥ ٦

ס.

סָאן 1	סָאן	הָאֵךְ .
סָבא 1	סָבא	סִכָּר .
סָבב 123456	סָבב	דָּאֵר . אַחַט . תְּסִיב . סִבָּב .
סָבד 12	סָבד	חֶבֶךְ . שִׁבְךְ . גְּדַל . עֲקַד . תְּשִׁיבָה .
סָבל 1247	סָבל	חֶמֶל . קָסִי . חֶמֶל . תְּקַל .
סָגד 1	סָגד	סִיגָד . רִכָּע .
סָגר 123456	סָגר	אֶפֶס . אֶלֶף . אֶלֶף . אֶלֶף . מֶלֶךְ .
סוג 1226	סָג	סִיגָה .
סוף 125	סָף	מִסַּח . דֶּהֱן .
סוף 125	סָף	אֶפֶס . הֶלֶךְ . אֶתֵּן . אֶתֵּן .
סור 123456	סָר	דָּאֵר . תְּקַל . חֶלֶךְ . נֶזֶע .
סָחב 1	סָחב	סָחַב . גֵּר .
סָחה 2	סָחה	וִסַּח .
סָחף 121	סָחף	רָפַע . גָּסַס .
סָחר 1	סָחר	דָּאֵר . טָפַח . גָּל . תֹּאכַר . בָּעַ וְשִׁתִּי .
סִית 1	הִסִּית	חָרַץ . אֶזַּל .

גָּעַל . סָתַר . זָלַל .	סָכַךְ	סָכַךְ 12356
זָהַל .	זָסַכַל	סָכַל 2350
אָפַד . נָפַע . תָּעוֹד . אִלַּף .	סָכַן	סָכַן 1250
סָד . אָפַל .	זָסַכַר	סָכַר 23
אֶזְעַי . שָׁמַע .	הַסָּכִית	סָכַת 0
קָדַר .	סָכָא	סָכָא 4
אֶזְכֹּי . תִּזְעַע .	סָכַד	סָכַד 3
דָּאָס . חָקַר .	סָכָה	סָכָה 1234
סָחַח . שָׁפַח . גָּפַר .	סָכַח	סָכַח 21
רָפַע . טָרַף . דָּאָס . זָלַם . תָּעַדִי . תִּלְעַב .	סָכַל	סָכַל 1237
אֶתַּלַּף . פָּסַד . אֶזַּל .	סָכָה	סָכָה 3
סָנַד . חָמִי . אֶזְמַד .	סָמַךְ	סָמַךְ 1223
רָסַם . עָלַם .	זָסַמֵן	סָמֵן 2
אֶרְבֵּי . אֶזְבָּר . שָׁמַר .	סָמַר	סָמַר 13
סָעַד . עֶזַד . קָוִי .	סָעַד	סָעַד 1
רָמִי . הָדַד . קָשַׁף . תִּשְׁעֵב .	סָעָה	סָעָה 3
עָשַׁף . גָּשַׁב . רָמִי . שָׁתַת .	סָעַר	סָעַר 1224
חָזַן . נָח . נָדַב .	סָפַד	סָפַד 12

أَضَافَ . أَتَلَفَ . قَطَعَ . خَرَبَ . انْقَطَعَ .
 أَضَافَ . شَارَكَ . انْضَمَّ . وَصَلَ .
 غَطَّى . سَتَرَ .
 قَعَدَ (على عتبة الدار) .
 دَقَّ . أَقْنَعَ . صَفَقَ . كَفَى . قَدَّمَ .
 كَتَبَ . حَسَبَ . حَكَى . أَخْبَرَ .
 رَجَمَ .
 إِمْتَدَّ . فَسَدَ .
 خَالَفَ . غَاصَ . خَلَعَ الطاعة .
 سَدَّ . أَخْفَى .
 هَدَّ . ضَرَبَ . أَهْلَكَ . أَخْفَى . اخْتَفَى .

קָפָה	1205
קָפַח	1203247
קָפַן	1
קָפַה	7
קָפַק	1
קָפַר	12034
קָקַל	12034
קָרַח	120
קָרַר	1
קָתַם	1203
קָתַר	12032457

ע

اِسْتَعْلَلَ . خَدَّمَ . فَلَحَّ . زَرَعَ . حَرَثَ . شَغَلَ .
 دَسَمَ . سَحَّمَ . غَلَّظَ .
 رَهَنَ . اِسْتَعَارَ . اِنْعَظَفَ . اَعَارَ .
 مَرَّ . ذَهَبَ . اَقْفَلَ . نَقَلَ . تَغَضَّبَ . سَخَطَ .
 تَعَفَّنَ .
 عَرَقَلَ . اَضَلَّ .

עָבַד	120405
עָבָה	1
עָבַט	120305
עָבַר	1203057
עָבַשׁ	1
עָבַת	3

עָגַב	עָגַב	עָגַב . תִּחַבֵּב . תִּדְלֵל .
עָגוֹן	עָגוֹן	רָבַט . קִטֵּף . תָּרַק .
עָגוּם	עָגוּם	תִּחְזֵן .
עָדָה	עָדָה	מָר . קָדַם . נָקַל . בָּחַל . זָיֵן .
עָדוֹן	הַמַּעֲדוֹן	דָּלַל . תִּלְדֹּד .
עָדָה	עָדָה	זָאָד .
עָדָר	נִעְדָר	נָזַם . אִהַל . עָרַק . הָאֵרֶץ . מָנַע .
עֹבֵב	הָעֹבֵב	גִּיַּם .
עֹד	עֹד	אָחַט .
עֹד	עֹד	אָחַט . קוֹי . שִׁבַּע . אִתְּחַזֵּץ .
עֹה	עֹה	אִיִּם . אֶחָטָא . קָלַב . אִפְסַד .
עֹז	הָעֹז	קוֹי .
עֹל	עֹל	עוֹג . זָלַם .
עֹן	עֹן	גִּיַּם . שִׁחַר . תִּפְאֵל .
עֹק	עֹק	טָאָר . רָקַף .
עֹק	הָעֹק	זָיִק . זָעַט .
עֹר	עֹר	אִיֶּזֶט . אִסְתִּיֶּזֶט . חוֹף . תִּנְבֵּה .
עֹש	עֹש	אִסְתַּעְבַּל . אִסְרַע .

עֹת	עֹת 1	תִּכְלֹם . חֲדַת .
עֹת	עֹת 743	אֶזַל . לֹוִי . רֵג . תִּלֵּף .
עֹב	עֹב 421	תִּרַּק . הֶגֶר . קֹוִי .
עֹז	עֹז 521	עֶזֶר . קֹוִי .
עֹק	עֹק 3	עֶרַק . נִזְפֵּף .
עֹר	עֹר 521	סֹאעַד . עֶצֶד .
עֹט	עֹט 5	לֵף . גִּטִּי .
עֹט	עֹט 7521	גִּטִּי . לֵף .
עֹט	עֹט 53	אֶחָט . תֹּוֹג . כִּלֵּל .
עֹט	עֹט 5	אֶטָר .
עֹז	עֹז 1	קֶרֶה .
עֹף	עֹף 1	תֵּעַב .
עֹכ	עֹכ 3	שִׁחִשֵּׁח .
עֹכ	עֹכ 21	עֶקֶר . אֶלֶק .
עֹל	עֹל 7521	טִלַּע . קֶדֶם . עָלִי . אֶשְׁעַד . אֶרְתַּע .
עֹל	עֹל 1	פֶּרַח . טֶרֶב .
עֹל	עֹל 73	סִנַּע . עֵמֶל . אֶהָאֵן . הֵתֵק . אֶזַּר .
עֹל	עֹל 752	אֶחֱתִי . אֶחֱתִי . אֶנֶסֶב .

فَرِحَ . سُرَّ . اُنْشَرَحَ .	עָלַם	עָלַם ۷۲۱
حَسَا . تَحَسَّأَ . شَرَبَ .	עָלַע	עָלַע ۳
سَقَمَ . غَشِيَ . اُغْمِيَ عَلَيْهِ .	עָלַף	עָלַף ۷۲۴
فَرِحَ . سُرَّ .	עָלַץ	עָלַץ ۱
وَقَفَ . اَوْقَفَ . اَقَامَ . قِيمَ .	עָמַד	עָמַד ۶۵۱
اَشْتَغَلَ . تَعَبَ .	עָמַל	עָמַל ۱
جَمَعَ .	עָמַם	עָמַם ۶۱
حَمَلَ . تَحَمَّلَ . حَمَّلَ .	עָמַס	עָמַס ۵۱
عَمَّقَ . عَمَّقَ . تَعَمَّقَ .	עָמַק	עָמַק ۵۱
رَبَطَ . حَزَمَ . ضَمَّ .	עָמַר	עָמַר ۷۲۳
دَلَّلَ . سَلَّى . سُرَّ . تَلَدَّدَ .	עָנַג	עָנַג ۷۲۴
رَبَطَ .	עָנַד	עָנַד ۱
جَاوَبَ . رَدَّ عَلَى . شَهِدَ . ضَايَقَ . صَامَ .	עָנָה	עָנָה ۷۲۴ ۷۲۳ ۷۲۲
تَفَاءَلَ . نَجَّمَ . غَيَّمَ .	עָנַן	עָנַן ۳
أَحَاطَ . مَنَحَ . وَهَبَ .	עָנַק	עָנַק ۵۱
مَاقَبَ .	עָנַش	עָנַش ۲۱
ضَغَطَ . عَصَرَ .	עָסַס	עָסַס ۱
جَسَرَ . تَجَاسَرَ .	עָפַל	עָפַל ۵۱

רָשַׁק בַּלְטָב .	עָפָר	עָפָר 3
חָזַן . תִּכְדָּר . כִּדָּר . תִּחַזֵּן .	עָצַב	עָצַב 122357
עֲמֹץ . אֶטְבֵּק (עֵינַי) .	עָצָה	עָצָה 1
כִּסֵּל .	עָצַל	עָצַל 2
אֶחָלַק . עֹוִי . עֲמֹץ עֵינַי .	עָצָם	עָצָם 1235
אֶחָלַק . סָד . מָנַע . סִיָּן . אִמְנַע .	עָצָר	עָצָר 21
וְעָרָה . אֶעְרַח .	עָקַב	עָקַב 31
רָבַט .	עָקַד	עָקַד 1
עִיב . לֹוִי .	עָקַל	עָקַל 4
חָלַע . חָלַע . אֶחָלַע . אֶחָלַע . אֶחָלַע .	עָקַר	עָקַר 3221
אֶחָלַע . אֶחָלַע .	עָקַשׁ	עָקַשׁ 3221
תִּאֲכַר . כִּפֵּל . תִּכְפֵּל . חֲמַן . אֶחָלַע . רֶהֱן .	עָרַב	עָרַב 751
אֶחָלַע .	עָרַג	עָרַג 1
כִּשָּׁף . חֲבֵב . תִּעֲרִי . אֶחָלַע .	עָרַה	עָרַה 122357
רִיב . אֶעֱד . חֲבֵב . חֲבֵב . חֲבֵב .	עָרַךְ	עָרַךְ 15
חָלַק . חָלַק .	עָרַל	עָרַל 21
מָכַר . חֲדַע . חֲדַע .	עָרַם	עָרַם 1225
תִּכְדָּס . תִּכְדָּס . מֶכַר .	עָרַף	עָרַף 1

خَوْفٌ . أَرْعَبَ . جَلَّلَ . وَقَّرَ .	עָרַץ	עָרַץ 1250
هَرَبَ . فَرَّ .	עָרַק	עָרַק 1
كَشَفَ . هَدَّ . خَرَبَ . هَدَمَ .	עָרַעַר	עָרַעַר 723
عَمَلَ . صَنَعَ . نَالَ . عَصَرَ . انْفَعَلَ .	עָשָׂה	עָשָׂה 12234
دَخَنَ .	עָשָׂן	עָשָׂן 1
ظَلَمَ . نَهَبَ . غَدَرَ . انْظَلَمَ .	עָשָׂק	עָשָׂק 41
تَسَاجَرَ . تَخَاصَمَ .	הִתְעַשֵּׂק	הִתְעַשֵּׂק 7
تَغْنَى . أَثْرَى . مَوَّلَ . أَغْنَى .	עָשַׂר	עָשַׂר 751
عَشَرَ . دَفَعَ الْعُشْرَ .	עָשַׂר	עָשַׂר 531
خَسَفَ . ذَهَبَ نَوْرَهُ .	עָשַׁשׁ	עָשַׁשׁ 1
لَمَعَ .	עָשַׁת	עָשַׁת 71
حَضَرَ . جَهَّزَ . اسْتَعَدَّ . تَأَهَّبَ .	עָתַד	עָתַד 723
احْتَرَقَ . اضْطَرَمَ .	נִעְתַּם	נִעְתַּם 2
سَبَقَ . تَقَدَّمَ . شَابَ . انْتَقَلَ .	עָתַק	עָתַק 51
صَلَّى . التَّمَسَّ . أَكْثَرَ . اسْتَجَابَ .	עָתַר	עָתַר 521

פ.

פָּאָה °	הַפְּאִיא	בָּדַד . שָׁתַּת .
פָּאָר 723	פֶּאֶר	זֵינִי . חֲסֵן . תְּבָהִי . תִּקְטֵט . תִּפְחֹר .
פָּנֶע 105	פָּנֶע	קָבֵל . זָרַב . תִּמְסֵ . קָטַל .
פָּנֶש 1223	פָּנֶש	קָבֵל . תִּתִּי .
פָּדָה 12506	פָּדָה	קָדִי . אִתְּדִי . פֶּקֶ . בָּעֵ .
פָּדַע 1	פָּדַע	קָדִי . פֶּקֶ .
פּוֹג 121	פּוֹג	זָעַף . זָל .
פּוֹחַ 105	פּוֹחַ	נִפְחֵ . הֵבֵ . תִּכְלֵם . חֲרֹץ .
פּוֹן 1	פּוֹן	תִּרְדֵּד . תִּשְׁכֵּךְ .
פּוֹץ 122357	פּוֹץ	תִּשְׁתֵּת . אִנְפִּיגֵר . שָׁתַּת . תִּחַטֵּם .
פּוֹק 105	פּוֹק	תִּחַרֵּךְ . אִחְרֵג .
פּוֹר 123567	פּוֹר	אִרְיֵג . קִסֵּר . חֲטֵם . אֲלֵנִי . תִּחַטֵּם .
פּוֹש 121	פּוֹש	לִשֵּׁר . זָאד . פֶּאֶזִי . רִקֵּס . וִשֵּׁב .
פּוֹז 123	פּוֹז	קוֹי . רִקֵּס . וִשֵּׁב .
פּוֹר 1234	פּוֹר	בָּדַד . בִּזְרֵר . שָׁתַּת . תִּשְׁתֵּת .
פּוֹחַד 1235	פּוֹחַד	חָאָפִ . אִזְרֵגֵ . רֵהֵב . חוֹפֵ . אִרְהֵב .

אָסרע . עגל .	פּחז	פּחז 1
בדא . אַפּטע . אַטלע . טעלע .	פּטר	פּטר 100
רשע . סאל . נזל .	פּכה	פּכה 3
סעב . פּרע . אדעש . אַגב . טעגב .	נפּלא	נפּלא 723500
אָסע . קעם . גרא .	נפּלג	נפּלג 322
טער . מיר .	נפּלה	נפּלה 520
שע . טעב .	פּלה	פּלה 310
חלע . נגא . אַנע . חלע . ווע .	פּלט	פּלט 10300
חל . חע . סלי .	פּלל	פּלל 723
מעד . ורע .	פּלס	פּלס 3
טרעזע . ארע .	התפּלע	התפּלע 7
טערע .	התפּלע	התפּלע 7
אָלע . דאר . פּרע . אַחלי . דור .	פּנה	פּנה 723500
דל . פּע .	פּנק	פּנק 3
על . רע .	פּסג	פּסג 3
טעלי . נע . ערע . ערע . ערע .	פּסח	פּסח 32200
נח . נער .	פּסל	פּסל 1
טע . טע .	פּס	פּס 1

פָּעָה 1	פָּעָה	صَاح . صَرَخ .
פָּעַל 1	פָּעַל	فَعَلَ . عَمَلَ .
פָּעַל 2 3 4 5 6 7	פָּעַל	خَبَطَ . حَرَّكَ .
פָּעַר 1	פָּעַר	اَنْزَعَ . رَجَّ .
פָּעָה 1	פָּעָה	فَتَحَ . فَعَرَفَهُ . اُنْقَذَ . خَلَّصَ .
פָּעַח 1 2 3	פָּעַח	هَتَفَ . كَسَرَ .
פָּעַל 3	פָּעַל	قَشَرَ . جَرَدَ الْعُودَ قَشْرَهُ .
פָּעַם 1	פָּעַם	شَقَّ . كَسَرَ .
פָּעַע 1	פָּעַע	جَرَحَ . شَقَّ اللَّحْمَ .
פָּעַר 1 2 3 4 5	פָּעַר	أَلَحَّ .
פָּקַד 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100	פָּקַד	بَحَثَ . عَدَّ . نَظَّمَ . وَكَّلَ . أَمَرَ . وَهَبَ . حَشَدَ . اِفْتَقَدَ . عَاقَبَ . نَقَصَ . عُدَّ . حُسِبَ . أُودِعَ . اُنْحَسِبَ .
פָּקַח 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100	פָּקַח	فَتَحَ . تَفَتَّحَ .
פָּרָא 1	הִפְרִיא	أَمَرَ .
פָּרַד 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100	פָּרַד	قَسَمَ . اِنْفَصَلَ . رَمَى .
פָּרָה 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100	פָּרָה	أَمَرَ . نَمَا . زَادَ .
פָּרַח 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100	פָּרַח	أَزْهَرَ . نَبَتَ . اُنْبَتَ .

דֶּקֶ . קֶרַע .
 קָטַע . מֶרֶק .
 קָטַע . קֶסֶם . קֶסֶם . שֶׁקֶ .
 פֶּקֶ . חָלִי . קֶשֶׁף . קָטַע . אֶבְטַל . פֶּסֶד .
 תִּחְטֵם .
 מֶדֶ . קֶסֶר . אֶנְשֵׁר . נֶהֱצֵ . תִּמְרֵד .
 נֶזַע . פֶּדִי . קֶסֶר . נֶשֶׁף . דִּבֵּל .
 פֶּסֶר . אוֹצֵחַ . מִיזֵ . פֶּסֶל .
 נֶשֶׁר . פֶּתֵת . פֶּרֶשׁ . תֶּשֶׁתֵת . בֶּסֶט .
 אֶנְשֵׁר .
 מֶרֶק .
 בֶּרֶד . סֶלַח . נֶשֶׁר . מֶדֶ . חֶלַע .
 בֶּרֶם . אֶחָטָא .
 תִּחְטֵי . דָּאֵס . רֶפֶס .
 פֶּסֶג . פֶּרֶג . פֶּתַח .
 פֶּתַח . בֶּדֶא . אֶטְלַק . נֶקֶשׁ . אֶחָל . אֶנְפֶּק .
 אֶגְרִי . אֶנְעֵ . חֶתֶל .
 צֶפֶר . פֶּלֶל .
 פֶּסֶר .
 פֶּתֵת . קֶסֶר .

פֶּרֶט	1	פֶּרֶט
פֶּרֶם	1	פֶּרֶם
פֶּרֶס	10	פֶּרֶס
פֶּרַע	1020	פֶּרַע
פֶּרֶר	3	פֶּרֶר
פֶּרֶץ	102047	פֶּרֶץ
פֶּרֶק	1037	פֶּרֶק
פֶּרֶשׁ	102040	פֶּרֶשׁ
פֶּרֶשׁ	1023	פֶּרֶשׁ
פֶּשֶׁה	1	פֶּשֶׁה
פֶּשֶׁח	3	פֶּשֶׁח
פֶּשֶׁט	103057	פֶּשֶׁט
פֶּשֶׁע	102	פֶּשֶׁע
פֶּשֶׁע	1	פֶּשֶׁע
פֶּשֶׁק	103	פֶּשֶׁק
פֶּתַח	10203047	פֶּתַח
פֶּתַה	10203040	פֶּתַה
פֶּתֶל	1027	פֶּתֶל
פֶּתֶר	1	פֶּתֶר
פֶּתַת	1	פֶּתַת

צ

אֶבֶא . 50	אֶבֶא	אֶבֶא . אֶבֶא . אֶבֶא .
אֶבֶה . 50	אֶבֶה	וֶרֶם . אֶבֶח . אֶבֶח . אֶבֶח .
אֶבֶט . 1	אֶבֶט	חֶמֶם .
אֶבֶע . 1	אֶבֶע	סִבֵּע .
אֶבֶר . 1	אֶבֶר	קֹמֶם .
אֶבֶה . 20	אֶבֶה	אֶבֶט . אֶבֶט .
אֶבֶק . 70 20 30 50 70	אֶבֶק	בֶּרִי . זֶקִי . בֶּרִי . אֶבֶר . אֶבֶר .
אֶבֶב . 6	אֶבֶב	לֶמַע . אֶבֶר . אֶבֶר . אֶבֶר .
אֶבֶל . 50	אֶבֶל	פֶּרֶח . אֶבֶר . אֶבֶר . אֶבֶר .
אֶבֶר . 50	אֶבֶר	עֶבֶר . אֶבֶר .
אֶבֶר . 20	אֶבֶר	חֶדֶר . אֶבֶר . אֶבֶר .
אֶבֶה . 40	אֶבֶה	אֶבֶר . אֶבֶר . אֶבֶר .
אֶבֶח . 1	אֶבֶח	אֶבֶח . אֶבֶח .
אֶבֶח . 1	אֶבֶח	אֶבֶח .
אֶבֶח . 50	אֶבֶח	אֶבֶח . אֶבֶח .
אֶבֶח . 60	אֶבֶח	אֶבֶח . אֶבֶח .

צור	5210	צָר	أَحَاطَ . ضَايَقَ . صَرَّ . رَبَطَ . لَزَّ . صَوَّرَ .
צחם	1	צָחַח	تَشَفَّ . يَبْسُ . عَطِشَ .
צחק	210	צָחַק	صَحَّكَ . لَعِبَ .
ציד	7	הַצִּיטִיד	تَزَوَّدَ . اتَّخَذَ الزَّادَ لِلسَّفَرِ .
ציץ	105	צָץ	أَزْهَرَ . نَظَرَ . أُنَارَ . أَبْرَقَ .
ציר	7	הַצִּיטִיר	صَوَّرَ .
צית	5	הַצִּית	حَرَقَ . أَوْقَدَ .
צלה	1	צָלָה	صَلَّى . شَوَى .
צלח	105	צָלַח	نَجَحَ . تَيَسَّرَ . عَدَّى . مَرَّ . نَزَلَ . أَوْحَى .
צלל	12205	צָלַל	غَرِقَ . ظَلَّلَ .
צלע	1	צָלַע	عَرَجَ .
צמא	1	צָמָא	عَطِشَ .
צמד	24205	בְּצִמָּד	قَفَلَ . أَلَقَى . شَدَّ . التَّقَى . مَرَّنَ .
צמח	1305	צָמַח	نَبَتَ .
צמק	1	צָמַק	يَبَسَ . جَفَّ . تَشَفَّ .
צמת	122305	צָמַת	قَطَعَ . أَهْلَكَ .
צנח	1	צָנַח	مَالَ . نَزَلَ .
צנם	1	צָנַם	تَشَفَّ : ضَعُفَ .

אָנע . 51	אָנע	אָנע . אַסטר . תואצע .
אָנף 1	אָנף	לֶף .
אָנעד 51	אָנעד	חַטָּא . סאר . מִשִּׁי
אָנעה 31	אָנעה	תִּזְנֶה . גאל .
אָנען 1	אָנען	סאָפּר . זאל . תִּקְלָל .
אָנעק 1235	אָנעק	סאָח . סָרַח . רִעַק . אַתְּמַע . גַּמַּע .
אָנער 1	אָנער	סִפֵּר .
אָנעד 1	אָנעד	נִשֵּׁף . גַּף . לִבִּיק .
אָנעה 431	אָנעה	נִפְּרֶה . אִתְּפֶרֶה . רגא .
אָנען 125	אָנען	גִּתֶּר . אָנע .
אָנעף 3	אָנעף	גִּרֶד . סִפֵּר .
אָנער 1	אָנער	דָּאר . אֲתִפֶּת . רַגַּע . בִּגְרֶה .
אָנרב 2	אָנרב	אֲחִרָק .
אָנר 51	אָנר	סָרַח .
אָנרף 321	אָנרף	נִפְּרֶה . טֶהֶר .
אָנרר 145	אָנרר	סָרֶר . רִבֵּט . זַאִיק . אַחַט .

ק.

קב	קבב ۱
קבל	קבל ۳ ۵
קבע	קבע ۱
קבץ	קבץ ۱ ۲ ۳ ۴ ۷
קבר	קבר ۱ ۲ ۳ ۴
קדר	קדר ۱
קדח	קדח ۱
קדם	קדם ۳ ۵
קדר	קדר ۱ ۵ ۷
קדש	קדש ۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ۷
קקה	קקה ۱ ۳
קהל	קהל ۱ ۲ ۵
קא	קוא ۱ ۵
קנה	קנה ۱ ۲ ۳
קט	קוט ۱ ۲ ۷
קם	קום ۱ ۳ ۵ ۶ ۷
לען . سب .	
قَبْلَ . رَضِيَ . قَابِلَ .	
ضَرَبَ . نَهَبَ . ظَلَمَ .	
جَمَعَ . اجْتَمَعَ .	
قَبَرَ . دَفَنَ .	
رَكَعَ . سَجَدَ .	
أَحْرَقَ .	
سَبَقَ . تَقَدَّمَ . قَابِلَ .	
أَظْلَمَ . غَيَّمَ .	
قُدْسَ . تَقَدَّسَ . قَدَّسَ .	
ضَعُفَ . أَضْعَفَ .	
جَمَعَ . تَجَمَّعَ . اجْتَمَعَ . جَمَعَ .	
قَاءَ .	
رَجَا . أَمَلَ .	
كَرِهَ . خَاصَمَ . تَخَاصَمَ .	
قَامَ . وَقَفَ . انْتَصَبَ . دَامَ . انْتَهَضَ . قَاوَمَ .	

אָבֵט . אֵיד .	קײם	קײם 3
נַח . חֶזַן . נִדֵּב .	קױן	קױן 3
קֹרֶה . תִּצְאִיק . אִסְתִּיקֵץ .	קױץ	קױץ 105
נִקֵּר . חֲפֵר . פֶּאֶז . תִּדְּקֵץ .	קױר	קױר 105
קָטַל . אִנְקָטַל .	קױטל	קױטל 107
סִגְרֵר . סִגְרֵר .	קױטן	קױטן 105
קָטַף . קָלַע .	קױטף	קױטף 102
בִּיגֵר . בִּיגֵר . אֲחִרֵץ .	קױטר	קױטר 103104105106
שׁוּי . אֲחִרֵץ . חֲקֵר . אֶהָן .	קױלה	קױלה 102105
הֵד . הֵדֵם . חֶרֶב .	קױקױר	קױקױר 3
חֶפֶץ . קָל . סֵב . לֵעַן . חֶפֶץ .	קױל	קױל 101102103104105
הֵזֵא . סִגְרֵר .	קױלם	קױלם 103107
קָדַף בַּמִּקְלָע .	קױלע	קױלע 103
חֶרֶק . הֵזֵר .	קױקױל	קױקױל 103107
בִּיגֵד . אִנְקָלַע .	קױמט	קױמט 104
יִבֵּס . דִּבֵּל . אִנְקָטַע .	קױמל	קױמל 1
קִבֵּץ .	קױמץ	קױמץ 1
קָרֵא . קָדֵא . אֶגָּאֵץ .	קױנא	קױנא 103105

اَشْتَرَى . كَوَّنَ . هَيَّا .	קנה	קנה ۱ ۲ ۵
عَشَّشَ .	קנז	קנז ۳
سَحَرَ . تَفَاعَلَ	קסם	קסם ۱
قَصَّ . قَطَفَ .	קיסם	קיסם ۳
هَدَمَ . قَلَبَ رَأْسًا عَلَى عَقْبِ . قَلَعَ . أَصْحَجَ . صَاحَ (الدِّيكِ) . انْقَلَعَ .	קעקע	קעצע ۳ ۷
جَدَّ . تَجَدَّدَ .	קפא	קפא ۱ ۵
نَطَّ . وَثَبَ . قَفَزَ . أَقْفَلَ . رَقَّصَ .	קפץ	קפץ ۱ ۲ ۳
قَصَّ . قَطَعَ .	קצב	קצב ۱
قَطَعَ . قَصَّ . نَقَصَ . خَصَّصَ .	קצה	קצה ۱ ۳ ۵
قَطَعَ .	הקציצ	קצע ۵
غَضِبَ . سَخَطَ . غَاضَبَ . سَخَّطَ .	קצה	קצה ۱ ۵ ۷
قَصَّ . قَطَعَ .	קציץ	קציץ ۱ ۳ ۴
قَصَّرَ . قَطَعَ . حَصَدَ .	קצר	קצר ۱ ۳ ۵
دَعَا . نَادَى . سَمَى . قَرَأَ .	קרא	קרא ۱ ۲ ۴ ۵
قَرَّبَ . قَدَّمَ . اقْتَرَبَ .	קרב , קרב	קרב ۱ ۲ ۲ ۵
حَدَّثَ . قَابَلَ . تَجَلَّى . أَوْجَدَ .	קרה	קרה ۱ ۲ ۳ ۵
قَصَّ . صَالَعَ . تَصَلَّعَ .	קרח	קרח ۱ ۲ ۵ ۶
غَطَّى . كَسَى .	קרם	קרם ۱

קָרַן	קָרַן	קָרַן . אָזַא .
קָרַס	קָרַס	חָנִי . רָכַע .
קָרַע	קָרַע	מָרַק . שָׁק . אִנְקָע .
קָרַץ	קָרַץ	שָׁק . קָטַע . תְּהִיָּא .
קָרַר	הִקָּר	בָּרַד .
קָשַׁב	קָשַׁב	אֶצְנִי . תִּסְמַע .
קָשַׁה	קָשַׁה	קָסָא . סָלַב . סָעֵב . סָלַב .
קָשַׁח	הִקָּשַׁח	קָסִי .
קָשַׁר	קָשַׁר	רָבַט . שָׁד .
קָשַׁשׁ	קָשַׁשׁ	לֵם . יַעַם .

ר

רָאָה	רָאָה	רָאָה . אָזַא . אָזַא . אָזַא .
רָבַד	רָבַד	רָבַד .
רָבַה	רָבַה	רָבַה . אָזַא .
רָבַב	רָבַב	רָבַב . אָזַא .
רָבַדָּה	רָבַדָּה	רָבַדָּה .
רָבַע	רָבַע	רָבַע . אָזַא .

رَبَضَ . أَرَبَضَ .	رَبِض	رَبِض ۱ ۵
غَضِبَ . أَغْضَبَ . تَغَضَّبَ .	رَبِز	رَبِز ۱ ۵ ۷
افترى على . تَجَسَّسَ . مَرَّنَ .	رَبِل	رَبِل ۱ ۳ ۵
رَجَمَ .	رَبِم	رَبِم ۱
تَذَمَّرَ . تَظَلَّمَ .	رَبِن	رَبِن ۱ ۲
زَعَزَعَ . هَدَأَ . اسْتَرَاخَ . هَدَأَ .	رَبِغ	رَبِغ ۱ ۲ ۵
ارتعشَ . تَحَرَّكَ .	رَبِش	رَبِش ۱
ضَغَطَ . بَسَّطَ . طَرَّقَ .	رَبِد	رَبِد ۱ ۵
حَكَّمَ . تَسَلَّطَ . أَدَّبَ .	رَبِه	رَبِه ۱ ۳ ۵
نَامَ . نَعَسَ .	رَبِيم	رَبِيم ۲
جَرَى . رَكُضَ . تَعَدَّى . اضْطَهَدَ .	رَبِه	رَبِه ۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ۶
خَوَّفَ . شَجَّعَ . أَثَارَ .	رَبِه	رَبِه ۱ ۵
خَافَ .	رَبِه	رَبِه ۱
تَخَاصَمَ . تَشَاجَرَ .	رَب	رَب ۱
نَزَلَ . وَقَعَ تَحْتَ الْجِلْدِ .	رَب	رَب ۱ ۵
شَرِبَ . رَوَى . أَرَوَى .	رَبِه	رَبِه ۱ ۳ ۵
اتَّسَعَ . رَحِبَ .	رَبِو	رَبِو ۱ ۴
طَلَعَ . صَعَدَ . ارْتَفَعَ .	رَب	رَب ۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ۶ ۷

רוֹעַ 457	רָעַע	صَاح . هَتَف .
רוּף 4	רוּפָּף	تَحَرَّكَ . رَفَّ .
רוּץ 1357	רָץ	جَرَى . رَكَّضَ .
רוּשׁ 1345	רָשׁ	ضَعُفَ . فَقَرَ .
רֹזָה 21	רָזָה	قَلَّ . صَغُرَ .
רֹזֵם 1	רָזֵם	خَلَجَ .
רַחֵב 125	רָחַב	اَسَّعَ .
רַחֵם 134	רָחַם	رَحِمَ .
רַחֵף 31	רָחַף	هَزَّ . رَفَّفَ .
רַחֵץ 147	רָחַץ	غَسَلَ . اغْتَسَلَ .
רַחֵק 135	רָחַק	بَعَدَ . ابْتَعَدَ . بَعُدَ .
רַחֵשׁ 1	רָחַשׁ	هَمَسَ . رَجَّ .
רַטֵּב 1	רָטַב	رَطَّبَ .
רַטָּה 1	רָטָה	طَرَحَ .
רַטָּפֶשׁ 4	רָטַפֶּשׁ	رَطَّبَ . طَرَى .
רַטֵּשׁ 24	רָטֵשׁ	حَطَّمَ . قَطَعَ .
רֵיחַ 5	הֵרִיחַ	شَمَّ .
רֵיק 56	הֵרִיק	فَرَّغَ .

سَال .	רָר	רִיר ۱
رَكَب . رَكَّب .	רָכַב	רָכַב ۱ ۵
رَطَّب . رَطَّب .	רָכַף	רָכַף ۱ ۲ ۳ ۴ ۵
رَبَطَ . اَلْحَقَّ .	רָכַס	רָכַס ۱
اِكْتَسَبَ .	רָכַשׁ	רָכַשׁ ۱
رَمَى . غَشَّ .	רָמָה	רָמָה ۱ ۳
ارْتَفَعَ .	רָמַם	רָמַם ۱ ۲ ۷
دَاسَ .	רָמַס	רָמַס ۱ ۲
صَلَّ . طَنَّ .	רָנָה	רָנָה ۱
غَنَى . مَجَّدَ .	רָנַן , רָן	רָנַן ۱ ۳ ۴ ۵ ۷
سَحَقَ . حَطَّمَ .	רָסַס	רָסַס ۱
جَاعَ . جَوَّعَ .	רָעַב	רָעַב ۱ ۵
ارتعدَ .	רָעַד	רָעַד ۱ ۵
رَعَى . تَرَفَّقَ . صَاحَبَ . تَصَاحَبَ .	רָעָה	רָעָה ۱ ۵ ۷
سَمَّ . ارتعدَ .	הָרַעַל	הָרַעַל ۶
رَعَدَ . اِرْتَعَشَ .	רָעַם	רָעַם ۱ ۵
حَطَّمَ . ضَرَّ . تَحَرَّكَ .	רָע	רָעַ ۱ ۲ ۷
رَعَفَ . سَالَ . تَقَطَّرَ .	רָעַף	רָעַף ۱ ۵

רַעֲזַן 1	רַעֲזַן	כָּסַרְ . אִמְלַךְ .
רַעֲשׁ 12205	רַעֲשׁ	אַרְעֵשׁ . תִּרְעַזַּע .
רַפֵּא 122237	רַפֵּא	שָׁפִי . שִׁפִּי .
רַפֵּד 123	רַפֵּד	פִּרְשׁ . בִּסַּט .
רַפֶּה 12232457	רַפֶּה	רָחִי . אֲרִיחִי . אֲזַעֲפִי . קָלְ עֲזַמִּי .
רַפֵּס 1227	רַפֵּס	צָרַב . דָּאֵס . תִּוָּאֲצַע .
רַפִּק 7	הַרְפִּיק	מָל .
רַצֵּד 3	רַצֵּד	רָקַס . נָט .
רַצֶּה 1222357	רַצֶּה	רִצִּי . קִיֵּל . אֲרִצִּי . וַפִּק . וַפִּק .
רַצַּח 1223	רַצַּח	קָטַל .
רַצַּע 1	רַצַּע	תִּקֵּב . (אֲזֵן) .
רַצַּף 1	רַצַּף	רָצַע .
רַצִּץ 1222357	רַצִּץ	כָּסַרְ . חָטַם . תִּצְאֵם . תִּחַצֵּם .
רַקֵּב 1	רַקֵּב	תִּסּוּס . תִּעֲפֵן .
רַקֵּד 1235	רַקֵּד	רָקַס . קִפֵּז . רָקַס .
רַקֵּם 1245	רַקֵּם	מִרְגַּח . חָלַט .
רַקֵּם 124	רַקֵּם	טָרַז . שִׁכַּל .
רַקֵּעַ 123245	רַקֵּעַ	מָד . טָרַק .

רָקַק 1	רָקַק
רָשַׁם 1	רָשַׁם
רָשַׁע 105	רָשַׁע
רָחַח 31405	רָחַח
רָחַם 1	רָחַם
רָתַק 240	רָתַק

بِصَق .
 كَتَبَ . رَسَمَ . عَلَّمَ .
 أَذْنَبَ . اسْتَدْنَبَ .
 غَلَى .
 أُسْرَجَ . (الفرس) .
 تَقَيَّدَ . تَكَجَّلَ .

נ. (יְמִינִית)

שָׁאב 1	שָׁאב
שָׁאג 1	שָׁאג
שָׁאָה 12057	שָׁאָה
שָׁאט 1	שָׁאט
שָׁאל 12030	שָׁאל
שָׁאף 1	שָׁאף
שָׁאר 1205	שָׁאר
שָׁבָה 120	שָׁבָה
שָׁבַח 3057	שָׁבַח , שָׁבַח
שָׁבַע 205	שָׁבַע

اسْتَقَى . سَحَبَ (ماء) . شَرِبَ .
 زَارَ . صَرَخَ .
 خَرَبَ . اسْتَوْحَشَ . تَخَرَّبَ .
 كَرِهَ . حَقَّرَ .
 سَأَلَ . طَلَبَ . اسْتَعَارَ . أَعَارَ . سَلَفَ .
 اسْتَشَقَّى . اشْتَقَى . اسْتَوْحَشَ .
 بَقِيَ . ظَلَّ . تَرَكَ .
 سَبَى . نَهَبَ . أَسَرَ .
 سَبَّحَ . حَمَدَ . هَدَأَ . سَكَّنَ . تَسَبَّحَ .
 حَلَفَ . أَقْسَمَ . أَحْلَفَ .

רָסַע . طَرَزَ .	שָׁבִץ 43	שָׁבִץ
كَسَرَ . انْكَسَرَ . كَسَّرَ . تَكَسَّرَ .	שָׁבַר 122356	שָׁבַר
اسْتَرَّاحَ . كَفَّ عَنِ الْعَمَلِ . أَبْطَلَ .	שָׁבַח 520	שָׁבַח
أَخْطَأَ .	שָׁגַג 1	שָׁגַג
غَلِطَ . غَالَطَ .	שָׁגָה 51	שָׁגָה
نَظَرَ . رَاقَبَ .	שָׁנַח 5	הַשָּׁנִיחַ
اضْطَجَعَ . زَنَى .	שָׁגַל 421	שָׁגַל
جَنَّ . تَجَنَّنَ .	שָׁגַע 74	שָׁגַע
نَهَبَ . افْتَرَسَ . قَتَلَ . خَرَّبَ . تَهَدَّمَ .	שָׁדַד 122346	שָׁדַד
لَفَعَ . ضَرَبَ .	שָׁדָף 1	שָׁדָף
رَجَعَ . عَادَ . أَرْجَعَ . أَجَابَ .	שָׁב 5635	שָׁב
ساوَى . شَبَّهَ . تَشَبَّهَ .	שָׁוָה 7531	שָׁוָה
حَنَى . مَالَ .	שָׁח 1	שָׁח
طَافَ . جَالَ . التَفَتَ . دَارَ .	שָׁט 731	שָׁט
صَرَخَ . اسْتَغَاثَ .	שָׁוַע 3	שָׁוַע
سَمَّقَ . ضَرَبَ .	שָׁף 1	שָׁף
عَطِشَ . رَوَى . فَاضَ . اشْتَأَقَ .	שָׁקַ 7531	שָׁקַ
نَظَرَ . حَسَدَ . كَمَنَ .	שָׁר 31	שָׁר

עָנִי . רָנַם . דָּאֵר . אֲחָט .	שָׁר	שִׁיר 12356
וָזַע . בָּעַל .	שָׁת	שִׁית 16
אֲחָרָ . שָׁוֹט . תָּאֵמַל . נִזְרָ .	שָׁזַף	שָׁזַף 1
בָּרַם .	הַשָּׁזַר	שָׁזַר 6
רָשִׁי .	שָׁחַד	שָׁחַד 1
אֲחִנִּי . חָנִי . עָטַף . תִּחַנִּי . שִׁבַּד .	שָׁחַה	שָׁחַה 1257
חָנִי . תִּחַצֵּעַ . תִּוַּגַּע .	שָׁחַח	שָׁחַח 1257
דָּבַח .	שָׁחַט	שָׁחַט 12
שָׁחַק . דָּק .	שָׁחַק	שָׁחַק 1
תִּסּוֹד . בַּחַת . פָּתַשׁ . סוֹד .	שָׁחַר	שָׁחַר 13
פִּסַּד . פִּסַּד . אֲתַלַּף .	נִשְׁחַח	נִשְׁחַח 2356
נִשְׂרָ . נִשְׂרָ .	שָׁטַח	שָׁטַח 13
שָׁטַף . פָּאֵז . שְׁטִיף .	שָׁטַף	שָׁטַף 124
נָאֵם . רָקַד . אֲזַטְּגַע . אֲנָאֵם .	שָׁכַב	שָׁכַב 12456
נִסִּי . נִסִּי . נִסִּי . תִּנָּסִי .	שָׁכַח	שָׁכַח 12357
חָנִי . הָדָא . אֲהָדָא . סָגַת . סָגַן .	שָׁכַךְ	שָׁכַךְ 10
תִּכַּל . אֲתִכַּל .	שָׁכַל	שָׁכַל 130
בָּקַר . (فی الصباح) .	הַשָּׁכִים	שָׁכִים 0

שָׁכַן	שָׁכַן	שָׁכַן . חָלַ . (בַּמָּקָאן) . שָׁכַן . אֲשָׁכַן .
שָׁכַר	שָׁכַר	שָׁכַר . אֲשָׁכַר . תִּשְׁאָכַר .
שָׁלַב	שָׁלַב	שָׁלַב .
שָׁלַג	הִשְׁלִיג	בִּיֶזֶן . (כַּלְתִּיג) . בָּרַק .
שָׁלַה	שָׁלַה	שָׁכַן . הִדָּא . קָלַע . נָזַע .
שָׁלַח	שָׁלַח	אֲרִסַּל . אֲרִסַּל . מָדַ . פָּלַק . אֲלִי . אֲחָרַק .
שָׁלַט	שָׁלַט	תִּשְׁלָט . חָכַם .
שָׁלַף	הִשְׁלִיף	רָמַי . אֲלִי . רָמַי . טָרַח .
שָׁלַל	שָׁלַל	נָהַב . שָׁלַב .
שָׁלַם	שָׁלַם	תָּמַ . שָׁעַד . וָפִי . עֹוֹצַ . כָּאִפָּא . שָׁלַם . שָׁלַם .
שָׁלַף	שָׁלַף	שָׁחַב .
שָׁלַשׁ	שָׁלַשׁ	תָּלַת . תָּלַת .
שָׁמַד	שָׁמַד	פָּתִי . אֲתִלַּף . אֲתִלַּף .
שָׁמַט	שָׁמַט	רָמַי . טָרַח . תָּרַק . שָׁבַב .
שָׁמַם	שָׁמַם	חָרַב . חֹוֹף . אֲתִלַּף . אֲתִלַּף . אֲתִלַּף .
שָׁמַן	שָׁמַן	שָׁמַן . תִּשְׁמַן .
שָׁמַע	שָׁמַע	שָׁמַע . פִּהֵם . שָׁמַע . שָׁמַע . שָׁמַע . אֲשָׁמַע .
שָׁמַר	שָׁמַר	חִפֵּץ . רָאֵב . חִפֵּץ . אֲחִרָס .

שָׁנָה	שָׁנָה	כָּרַר . תִּלְמַם . גִּיר . תִּגְיֵר .
שָׁנָן	שָׁנָן	חָדָּ . שָׁנָן . דָּרַס . עִלַּם .
שָׁנִים	שָׁנִים	תִּחְזַם .
שָׁסָה	שָׁסָה	נָהַב . חָרַץ .
שָׁסִים	שָׁסִים	סָלַב .
שָׁסַע	שָׁסַע	שָׁקָ .
שָׁסַף	שָׁסַף	קָטַע .
שָׁעָה	שָׁעָה	תִּפְּטָ . נִזְרָ . חָפָ . תִּבְסֵר .
שָׁעִישַׁע	שָׁעִישַׁע	פָּרַח . אֲלַב . תִּפְרַח .
שָׁעַע	שָׁעַע	אִפְרַח .
שָׁעַן	שָׁעַן	אִסְתַּדָּ . אִעֲמַדָּ .
שָׁעַר	שָׁעַר	קָדַר . אִצֵּר .
שָׁפָה	שָׁפָה	הִדָּא . סָכַן . עֲלָא . נִעַם .
שָׁפַט	שָׁפַט	חָכַם . קָצָא . אִחְכַּם .
שָׁפַף	שָׁפַף	סָבַב . סָכַב . סָפַק . תִּסְבֵּב .
שָׁפַל	שָׁפַל	תִּוַּאצַּע . וַטִּי . סָפַל . תִּזָּל .
שָׁפַר	שָׁפַר	חֲסִין . חֲסִין . חֲמִל .
שָׁפַת	שָׁפַת	וַצַּע .

ש, (שְׁמַא לִית)

שִׁבַּע . אֲשִׁיעַ . קָאֵ .	שִׁבַּע	שִׁבַּע ۱ ۳ ۵
תֹּאמֶל . רֵגָא .	שִׁבַּר	שִׁבַּר ۱ ۲
זָאד . קֶבֶר . קֶבֶר . אֲנִיֵּת .	שִׁגָה	שִׁגָה ۱ ۵
קִטְרֵ .	שִׁגְשִׁג	שִׁגְשִׁג ۳
אֲרִיִּעַ . חֲמִי . חֲמִי .	שִׁגָב	שִׁגָב ۱ ۲ ۳ ۴ ۵
סִלַּף הָאֲרֻץ . סוּאָהָ לַלְזֶרַע . חֲרֹת .	שִׁדָד	שִׁדָד ۳
שֶׁאֵח . קִהֵל . טַעֵן בִּי הַסֵּן .	שִׁב	שׁוֹב ۱
בֵּיֶצֶץ . כִּלְסֵי הַבַּיִת בַּלִּכְסֵי .	שִׁד	שִׁד ۱
תִּמְשִׁי . תִּזְרֵה .	שִׁח	שׁוֹח ۱
חֲדַת . חֲבֵר .	שִׁח	שִׁח ۱ ۳ ۵
סִיֵּי . סִדֵּי . אֲחָט .	שִׁד	שׁוֹד ۱
וִזַּע . וְכָל . וִזַּע .	שִׁם	שִׁם ۱ ۵ ۶
חֲכָם . תִּסְלֹט . מֶלֶךְ . וְזָפֵ .	שִׁר	שׁוֹר ۱ ۵
סֵר . פִּרְחֵ .	שִׁש	שׁוֹש ۱
סִבַּח . עָאֵ . אֲשִׁיחֵ .	שִׁחָה	שִׁחָה ۱ ۵
עֲסֵר .	שִׁחַט	שִׁחַט ۱

שָׁחַק	שַׁחַק	שַׁחַק . הֶזְרִי . לַעֲב .
שָׁטָה	שַׁטָּה	תִּתְּנֵב . מַל . תִּתְּחַל .
שָׁטַם	שַׁטָּם	קִרֶה . עָדִי . חֲסֻם .
שָׁטַן	שַׁטָּן	עָדִי . אִתָּם .
שָׁכַל	שַׁכָּל	תִּבְסֹר . תַּעֲלֵל . נִזְרֵ .
שָׁכַר	שַׁכָּר	אִסְתַּבֵּר . אִסְתַּכֵּר . אִסְתַּסֵּב .
שָׁמַח	שַׁמַּח	פִּרַּח . פִּרַּח .
שָׁמַל	הַשְׁמִיל , הַשְׁמִייל	מַל אֶל־אֶל־סָר .
שָׁנָא	שַׁנָּא	קִרֶה . עָדִי .
שָׁעַר	שַׁעַר	הֵב . נִפֵּחַ . חָפ . הֵמ .
שָׁפַק	הַשְׁפִּיק	כִּפִּי . שִׁפִּק .
שָׁקַד	נִשְׁקַד	אִשְׁתִּבַּק . תַּעֲלֵק .
שָׁקַר	שַׁקָּר	חֲלַג .
שָׁרַג	שַׁרָּג	שִׁבַּק . חֲבַק .
שָׁרַד	שַׁרָּד	הִרֵב .
שָׁרָה	שַׁרָּה	תִּסְרַע . בָּרַז .
שָׁרַט	שַׁרָּט	חֲדַשׁ . שִׁרְטָ .
שָׁרַף	שַׁרָּף	עֹגַשׁ מִשִּׁיֵּה . גָּל . טָפ .

שָׁרַע 71	שָׁרַע	מָד . וְשָׁע . תִּמְדָּד . אִמְדָּ .
שָׁרַף 421	שָׁרַף	חָרַף . תִּחַרְף .
שָׁרַר 71	שָׁרַר	סָאד . חָכַם .

ת.

תָּאב 31	תָּאב	תִּשּׁוֹף . שִׁהִי . קִרֵּה .
תָּאָה 3	תָּאָה	תִּחַם .
תָּאָם 5	הַתָּאִים	תִּשָּׁאֵה .
תָּאָר 421	תָּאָר	אֶחָט . סוֹר . רִסֵּם .
תָּוָה 52	תָּוָה	עֶלֶם (עֵלָמָה) חֲטָט .
תָּוֹר 521	תָּוֹר	גִּסֵּס . תִּגְסֵס .
תָּוִז 5	הַתָּוִז	קָטַע .
תָּחַר 31	תָּחַר	גִּרִי . אֶגְרִי .
תָּכָה 4	תָּכָה	חָנִי . תּוֹאֲצַע .
תָּכֵן 423	תָּכֵן	וִזֵן . אִיד . תִּאִיד .
תָּלָה 322	תָּלָה	עֶלֶף . עֶלֶף .
תָּמָה 71	תָּמָה	תִּעַבֵּב . דִּהֵשׁ . תִּחַיֵּר .
תָּמַךְ 21	תָּמַךְ	סִנֵּד . אִסְנֵד .

الجزء الثالث

مدارج القراءة والانشاء

חלק שלישי

פסיעות המקרא ותרגילי הלשון

السته الأولى

جدول الحروف العبرية

الحروف العبرية	نطقها بالعربية	ما يماثلها بالعربية	الحروف العبرية	نطقها بالعربية	ما يماثلها بالعربية
א	ألف	ا	ב	بيت	ب
ב	جيمל	ج	ג	غيمל	غ
ג	دالت	د	ד	هي	ه
ד	قاف	و	ה	زاین	ز
ה	حيث	ح	ו	طيت	ط
ו	يود	ي	ז	كاف	ك
ז	خاف	خ	ח		
ח			ט		
ט			י		
י			כ		
כ			ל		
ל			מ		
מ			נ		
נ			ס		
ס			ע		
ע			פ		
פ			צ		
צ			ק		
ק			ר		
ר			ש		
ש			ס		
ס			ת		
ת					

تمرین علی الحروف والحركات

الفتحة

قَصْ - پَتَاح - حَطَفْ پَتَاح

بَ بَ بَ بَ بَ بَ بَ بَ بَ بَ
فَ فَ فَ فَ فَ فَ فَ فَ فَ فَ
جَ جَ جَ جَ جَ جَ جَ جَ جَ جَ
أَ أَ أَ أَ أَ أَ أَ أَ أَ أَ
زَ زَ زَ زَ زَ زَ زَ زَ زَ زَ
شَ شَ شَ شَ شَ شَ شَ شَ شَ شَ
عَ عَ عَ عَ عَ عَ عَ عَ عَ عَ

٢ - الكسرة الممالة

صيريه جَدُولٌ   صيريه قَطَانٌ   صيريه سَيَجُولٌ

حَطَفٌ سَيَجُولٌ   شَفَا نَاعٌ

ל ל ל ל ל   ב ב ב ב ב   ד ד ד ד ד   ס
ח ח ח ח ח   ש ש ש ש ש   ס ס ס ס ס   צ צ צ צ צ
פ פ פ פ פ   א א א א א   ע ע ע ע ע   ר ר ר ר ר
ג ג ג ג ג   מ מ מ מ מ   פ פ פ פ פ   ק ק ק ק ק   ז ז ז ז ז
ד ד ד ד ד   ת ת ת ת ת   ש ש ש ש ש   ר ר ר ר ר
ט ט ט ט ט   ו ו ו ו ו   א א א א א   ג ג ג ג ג   ב ב ב ב ב
א א א א א   א א א א א   א א א א א   א א א א א
א א א א א   ש ש ש ש ש   מ מ מ מ מ   ש ש ש ש ש
מ מ מ מ מ   מ מ מ מ מ   ל ל ל ל ל   ח ח ח ח ח   ק ק ק ק ק

٤ - الضمة المالية

١ حَوْلْمُ جَدُولُ   ٢ حَوْلْمُ قَطَانُ   ٣ حَطَفُ قَمَضُ

[illegible]

۵ - الضمة المشبعة

۶ شُورُوق • قُبُوض

د د د د د د د د د د د د د د د د
م م م م م م م م م م م م م م م م
ط ط ط ط ط ط ط ط ط ط ط ط ط ط ط ط
ي ي ي ي ي ي ي ي ي ي ي ي ي ي ي ي
ف ف ف ف ف ف ف ف ف ف ف ف ف ف ف ف
ع ع ع ع ع ع ع ع ع ع ع ع ع ع ع ع
ف ف ف ف ف ف ف ف ف ف ف ف ف ف ف ف
ش ل ח ז שְׁלַחַן לוּ ל לוּל סָכָה שׁוּרָה
שׁוּרָה לוּ ע.

٦ - للمراجعة

אָבִי נָתַן לִי סֵפֶר יִפְתָּה וְגַם עֵט יִפְתָּה -
בוֹשָׁה הִלְכָּה לְקַנּוֹת לֶחֶם וְגַם בָּשָׂר בַּשּׁוּק -
מִי יֵשֵׁב עַל הַסִּפְסָף - דָּוִד רַד מוֹעֵל הַשְּׁלֶחֶךְ -
הַשָּׂמֶשׁ בַּשָּׁמַיִם גַּם הַלְבָנָה בַּשָּׁמַיִם - יֶלֶד
וְיֹלְדָה - סוֹם וְחֲמוֹר - כֶּסֶף וְסִפְסָף - צִפּוֹר
עַל עֵץ מִזְמֶרֶת זָמַר - הַצִּפּוֹר שׁוֹתָה מַיִם -
הָעוֹף מוֹעֲקֵף בַּשָּׁמַיִם - בַּחֲדָר יֵשׁ יִלְדִים רַבִּים -
הַמוֹרָה יוֹשֵׁב עַל הַכֶּסֶף - הַתְּלִמִּידִים שׁוֹמְעִים
לוֹ - הֵם יוֹסֵף אֶל תְּדַבֵּר הַקָּשִׁיב אֶל הַשַּׁעֲרָה .

مطالعة وترجمة

درس \ - שיעור א.

المدرسة - בית הספר

محرّة	קנסת	ورق للكتابة	גדר
طباشير	קרטון	كتاب	ספר
معلم	מורה	كراسة	מחברת
ولد	ילד	دفتر	פנקס
مائدة - خوان	שולחן	سن ريشة	עט
كرسى	כסא	قلم رصاص	עפרון
مقعد	ספסל	مسطرة	סרגל
مدرسة	בית-ספר	حبر، مداد	דיו

הילד קרא בספר וכתב בעט , הילד יושב
 על ספסל , שמועזן כתב בעפרון על המחברת ,
 המורה יושב על כסא , המורה כתב בקרטון ,
 מושה חלק אל בית הספר ויחרם כי יושב על
 הספסל אמר : שלום אדוני המורה .

תֵּן-לִי⁽¹⁾ שְׂאוֹל אֶת סִפְרָךְ - חֲנָה⁽²⁾ סִפְרִי
 קָחָהּ⁽³⁾ . תֵּן-לִי גַם⁽⁴⁾ אֶת עֵטָךְ - חֲנָה לָךְ
 גַּם עִטִּי . תִּנֵּן-לִי שָׂרָה אֶת עֵטָךְ - עִטִּי
 בְּשִׁבְרִי⁽⁵⁾ קַח לָךְ אֶת עֲפָרוֹנִי - אֵיחָה⁽⁶⁾ מִחִבְּרָתְךָ ?
 מִחִבְּרָתִי בְּבֵיתִי - וְאֵיחָה סִפְרָךְ ? רַחֵל לִקְחָהּ⁽⁷⁾
 אֶת סִפְרִי - מֶה⁽⁸⁾ שְׂבוּךָ ? שְׂמוֹי יִשְׂמוּעָא -
 וּמֶה שֵׁם⁽⁹⁾ אָבִיךָ⁽¹⁰⁾ ? שְׂמוֹ אֲבִרָהָם -
 טוֹב⁽¹¹⁾ נָשֵׁב⁽¹²⁾ .

المفردات :

- (1) أعطني . (2) ها . (3) خذه . (4) أيضا . (5) إنكسر . (6) أين . (7) أخذت .
 (8) ما ، ماذا . (9) اسم . (10) أبوك . (11) حسن . (12) اجلس .

درس ٢ - שיעור ב.

الأدوات الدراسية - מכשירי בית הספר

בית	بيت	גם	أيضا
יש	يوجد	עוד	لآن، بعد، أيضا (לדיון)
אין	ليس (אין)	וְ וְ וְ	(ואו העطف)
פה	هنا	לי	لى
שם	هناك	בְּ	بِ، فى

יש לי בור, וְלִי יֵשׁ בּוֹר וְדִיו, גַּם לִי יֵשׁ דִּיו.
 אין לִישְׁמֵעֵאל פה פְּנִיָּם, יֵשׁ לִשְׁמֵעוֹן עֶפְרוֹן.
 יש לִשְׁמֵעוֹן גַּם עֵט, יֵשׁ לִי עֵט וְעֶפְרוֹן
 וּמִחְבֶּרֶת, יֵשׁ בְּבֵית הַסֵּפֶר כֶּסֶף וְשִׁלְחָן. גַּם
 קֶרְטוֹן יֵשׁ שָׁם, פֹּה יֵשׁ כֶּסֶף וְשָׁם יֵשׁ סֶפֶסֶל,
 פֹּה יֵשׁ יְלָדִים וְשָׁם אֵין.

אִישׁ⁽¹⁾ רָכַב עַל סוֹסוֹ . הָאִישׁ הַזֶּה עָבַר לִפְנֵי⁽²⁾

בֵּית הַסֵּפֶר . הַסּוֹס צָהַל⁽³⁾ . תְּלַמִּידֵי בֵּית הַסֵּפֶר

שָׁמְעוּ אֶת צִהְלוֹתָיו . נְעָרִים⁽⁴⁾ שׁוֹבְבִים⁽⁵⁾ יָצְאוּ⁽⁶⁾

מִבֵּית הַסֵּפֶר . הַנְּעָרִים הַשׁוֹבְבִים הֵאֲלִיחַ⁽⁷⁾

שָׂאֵלוּ אֶת הָאִישׁ : "הַלְמוֹדֶת"⁽⁸⁾ אֲדוֹךְ אֶת הַסּוֹס

לְשִׁיר⁽⁹⁾ ? "וַיַּעַן⁽¹⁰⁾ הָאִישׁ : "הַאִינְכֶם רוֹאִים"⁽¹¹⁾

כִּי סוֹסִי שָׂמַח⁽¹²⁾ לִרְאוֹת אֶת חֲבֵרָיו⁽¹³⁾ ? "

(שפת ילדים)

المفردات :

- (1) رجل . (2) أَمَام . (3) حَمَّحَ (الحصان) . (4) غلمان . (5) مُعْرَبَدُونَ . (6) خرجوا .
(7) هؤلاء . (8) هل عَلِمْتَ . (9) أَنْ يُغْنَى . (10) فأجاب . (11) ترون . (12) مسرور .
(13) زملاؤه .

درس ٣ - תשעור ג.

حجرة الدراسة - חדר הלימודים

חֶדֶר	חֲجֵרָה	חֲמֻנָה	חֲמֻנָה
חֲמֻנָה	חֲמֻנָה	חֲמֻנָה	חֲמֻנָה
חֲמֻנָה	חֲמֻנָה	חֲמֻנָה	חֲמֻנָה
חֲמֻנָה	חֲמֻנָה	חֲמֻנָה	חֲמֻנָה
חֲמֻנָה	חֲמֻנָה	חֲמֻנָה	חֲמֻנָה
חֲמֻנָה	חֲמֻנָה	חֲמֻנָה	חֲמֻנָה
חֲמֻנָה	חֲמֻנָה	חֲמֻנָה	חֲמֻנָה
חֲמֻנָה	חֲמֻנָה	חֲמֻנָה	חֲמֻנָה
חֲמֻנָה	חֲמֻנָה	חֲמֻנָה	חֲמֻנָה
חֲמֻנָה	חֲמֻנָה	חֲמֻנָה	חֲמֻנָה

בַּחֲמֻנָה בַּחֲמֻנָה ?

אֵיכָּה בַּחֲמֻנָה ?

בַּחֲמֻנָה בַּחֲמֻנָה ?

עַל חֲמֻנָה גַּם . חֲמֻנָה עַל חֲמֻנָה .

בַּחֲמֻנָה עַל חֲמֻנָה ?

בַּחֲמֻנָה עַל חֲמֻנָה ?

אֵיכָּה חֲמֻנָה ?

לְדוֹד סֵפֶר , גַּם לַעֲדָה סֵפֶר . דָּוִד לְמוֹד⁽¹⁾
 בַּסֵּפֶר , גַּם עֲדָה לְמוֹד⁽²⁾ בַּסֵּפֶר . הַסֵּפֶר הַזֶּה
 שֶׁל דָּוִד , מוֹשֶׁה לּוֹמוֹד⁽³⁾ בַּסֵּפֶר שְׁלִי .
 דָּוִד עָלָה⁽⁴⁾ עַל הַגֶּג , הִזָּ ! דָּוִד , רִד⁽⁵⁾
 מִעַל הַגֶּג , רִד ! דָּוִד בְּכַנֶּם⁽⁶⁾ אֶל הַחֲדָר
 וַעֲמוֹד⁽⁷⁾ עַל יַד הַתֵּנּוֹר . אֵיפֹה הוּא ? הִנֵּה
 דָּוִד ! דָּוִד יֵלֵךְ טוֹב .

(שפת ילדים)

المفردات :

(1) תִּלְמַם . (2) תִּלְמַת . (3) יִתְּלַם מִתְּלַם . (4) صَعَدَ . (5) اُنْزِلَ . (6) دَخَلَ .
 (7) وَقَفَ .

درس ٤ — שיעור ד.

الصناعات والصناع — המלאכות ובבלי המלאכה

נער	صبي	צדוניה	روضه	עבד	عبد
עלם	غلام	נזן	جنائى	משרת	خادم
זקן	شيخ	חט	خياط	אדמה	أرض ، أديمه
אפר	فلاح	סנדלר	إسكافى	שפחה	جارية
עדר	قطيع	סבל	شبال	אדון	سيد
רועה	راعى	חרש	حراث	גבירה	سيدة
סוחר	تاجر	עשיר	غنى	גברת	آنسة
חן	حديقة ، جنبنة	עני	فقير		

הרועה רועה עדרו , האפר חורש אדמתו ,
 המורה מלמד את תלמידו , החט תופר
 בגדים , הסנדלר תופר נעלים , הגנן עובד גנו ,
 לי יש צדוניה ובה פרחים , האיש הזה עשיר ולו
 הרבה עבדים והרבה משרתים , שלום גברתי ,
 שלום אדוני .

עָגְלָהּ ⁽¹⁾ אַחַת ⁽²⁾ עֲמֻדָּה עַל יַד בֵּית גָּד
הַשׁוֹבֵב . מִהֵרָ ⁽³⁾ גָּד וְעָלָה עַל הָעֲגָלָה וְהָכָה ⁽⁴⁾
אֶת הַסּוּם בַּשּׁוֹט ⁽⁵⁾ . הָכָה אוֹתוֹ ⁽⁶⁾ הַרְבֵּה
מְאֹד ⁽⁷⁾ : הֵּ ! הֵּ ! סוּסִי ! רָאָה ⁽⁸⁾ בָּעַל ⁽⁹⁾
הָעֲגָלָה , גָּעַר ⁽¹⁰⁾ בְּגַד וְאָמַר ⁽¹¹⁾ : חֲדַל ⁽¹²⁾ , שׁוֹבֵב
לְהַכּוֹת אֶת סוּסִי ! אָסוּר ⁽¹³⁾ לְהַכּוֹת בַּהֲמוֹה ⁽¹⁴⁾ .

(שפת ילדים)

المفردات :

- (1) عَرَبِيَّة . (2) واحدة . (3) أَسْرَعَ . (4) ضَرَبَ . (5) سَوْط . (6) إِيَّاهُ ضمير مفعول .
(7) جدا . (8) رأى . (9) ذو (صاحب) . (10) انتهى صاح . (11) قال . (12) كَفَّ .
(13) ممنوع . (14) بهيمة .

درس ٥ — תעודר ה.

العائلة — המשפחה

אב	אב	חתן	صهر أو العريس عند الزفاف
אם	אם	כלה	كُنة أو العروس عند زفافها
בן	בן	צעיר	غني
בת	בת	גדול	كبير
אח	אח	קטן	صغير
אחות	أخت، شقيقة	אני	أنا
דוד	عم أو خال	אמה	أنت
דודה	عمة أو خالة	אם	أنت
יתום	يتيم	הוא	هو
יתומה	يتيمة	היא	هي
ארוס	خطيب	לחם	خبز
ארוסה	خطيبة		

הַיֵּשׁ בֶּן לְאַבְרָהָם ? — בֶּן יֵשׁ לְאַבְרָהָם בֶּן . —
 בֹּהֶ-שֵׁם בֶּן-אַבְרָהָם ? — שֵׁם בֶּן-אַבְרָהָם יִצְחָק . —
 מִי בֶּן-יִצְחָק ? — יַעֲקֹב — רַב־קֹרָא אִשָּׁה לְיִצְחָק
 וְכָלָה לְאַבְרָהָם . יֵשׁ לִי אָחוֹת טוֹבָה וְהִיא חֲכָמָה
 גְּדוֹלָה וְשִׁמְיָהּ אֶסְתֵּר . יֵשׁ לִי דוּדָה עֲשִׂירָה . הַנַּעַר
 חֵיתוֹם הַזֶּה חָכָם גְּדוֹל . הַנַּעֲרָה הַטּוֹבָה הַזֹּאת
 הִיא אַרְוֶסָה לְאָחִי , וְאָחִי הוּא אַרְוֶסָה . עוֹד שְׁנֵי
 הוּא יְהִיָּה חֲתָן וְהִיא תִּהְיֶה הַכֹּלָה .

הַנַּעַר שֶׁמְשׁוֹן בָּא מִבֵּית הַסֵּפֶר וּתְשַׁאֲלֶהוּ (1) חֲנָה אָחוֹתוֹ : — מָה רָאִיתָ
 הַיּוֹם בְּבֵית הַסֵּפֶר ? — וַיַּעַן שֶׁמְשׁוֹן : רָאִיתִי סִפְסָלִים , שְׁלֹחַן , כִּסֵּא , וְלוֹחַ
 גְּדוֹל . — שֶׁמְשׁוֹן אָחִי הִי (2) יֵשׁ שָׁם גַּם מִטָּה (3) ? — לֹא אָחוֹתִי הַקְּטָנָה
 מִטָּה אֵין בְּבֵית הַסֵּפֶר , הַמּוֹרָה יָשָׁן (4) בְּבֵיתוֹ . — טוֹב מְאֹד , אָבֵל (5) מִי
 הוּא הַשּׁוֹמֵר (6) אֶת שַׁעַר (7) בֵּית הַסֵּפֶר ? — הַשּׁוֹעֵר (8) שּׁוֹמֵר אֶת שַׁעַר
 בֵּית הַסֵּפֶר — תּוֹדָה לָךְ (9) אָחִי .

المفردات :

(1) فسأله . (2) هل . (3) سرير . (4) ينام . (5) لكن . (6) الحارس . (7) بوابة . (8) البواب .
 (9) شكرا لك .

درس ٦ - שעור 6

الطعام - האכל

פִּטִּירָה	מִצָּה	דְּجָאָה	תִּרְנָגוּלָת	חֶזֶר	לֶחֶם
عسل	דְּבָשׁ	قَفَص	לוּל	لَحْم	בָּשָׂר
حساء	מָרְק	زُبْدَة	חֲמֵאָה	مَاء	מַיִם
بيضه	בִּיצָה	جبن	גְּבִינָה	سمكة	דָּג
زيت	שֶׁמֶן	لبن حليب	חֶלֶב	بحر	יָם
زيتونة	זֵית	كعكة	עֵגָה	ديك	תִּרְנָגוּל

תֵּן לִי , אָחִי , כּוֹס מַיִם - תֵּן לִי , אָחִי כּוֹס
 וְאֵנִי אֶתֵּן לָךְ מַיִם - הֵא לָךְ כּוֹס - וְהֵא לָךְ מַיִם .
 תֵּן לִי , אָבִי , בִּיצָה - אֵין לִי הַיּוֹם בִּיצִים , הֵא
 לָךְ חֲמֵאָה - תֵּן לִי מוֹעֵט מָרְק - הַמָּרְק עַל הַשֶּׁלֶחָן .
 תֵּן לִי , אָחִי , עֵגָה אַחַת - אֵין לָנוּ הַיּוֹם
 עֵגוֹת - וְמוֹה־יֵשׁ לָנוּ הַיּוֹם ? יֵשׁ לָנוּ חֶלֶב חֲמֵאָה
 וְגְבִינָה - אֵיפֹה הַתִּרְנָגוּל ? - הַתִּרְנָגוּל וְהַתִּרְנָגוּלָת
 בַּלּוּל .

נַעֲרִים שׁוֹבְבִים אֶחָדִים יֵצְאוּ⁽¹⁾ מִבֵּית הַסֵּפֶר .
 הַנַּעֲרִים רָאוּ אִשָּׁה אַחַת נוֹהֶגֶת⁽²⁾ חֲמוּרִים
 הַנַּעֲרִים אָמְרוּ⁽³⁾ לָהּ בְּצַחֵק⁽⁴⁾ : שְׁלוֹם עָלֶיךָ⁽⁵⁾ ,
 אִם הַחֲמוּרִים , הָאִשָּׁה^{אמיה} עֲנָתָה⁽⁶⁾ בְּצַחֵק :
 שְׁלוֹם עָלֵיכֶם בָּנִי^{בני}

(1) גרוזבסקי

المفردات :

(1) اخرجوا . (2) تسوق . (3) قالوا . (4) بضحك . (5) أجابت .

درس ٧ - שיעור ז .

المباني والأواني - הבניינים והכלים

בית-כנסת	כנيسة	כלים	אנני
בית-ספר	مدرسة	מיחם	غلاية ، حلة
היכל	قصر	קערה	صينية
אהל	منزل	צלחת	صحفة
רפת	اصطبل	סיר	قدر
ארנה	زريبة	כד	كوز ، دورق
מטבח	مطبخ	כף	ملعقة
סכה	مظلة ، عشة	מזלג	شوكة
לשכה	غرفة	סכין	سكين
רהיטים	أثاث	טס	طأس
ארון	خزانة	מחבת	مقلاة
מטה	سرير	חבית	زير ، نوّجد ، خابثة
עריסה	أرجوحة		

הַיֵּלֶד יָשָׁן בַּעֲרִיסָה וְהַנֶּעֱר בַּמָּטָה , הַמְלָמִידִים יוֹשְׁבִים עַל הַסִּפְסָלִים
וְהַמּוֹרָה יוֹשֵׁב עַל הַכִּסֵּא , בְּמִיָּתָם מְבַשְּׁלִים אֶת הַמִּים , הַכֶּף , הַמְּזֹלֵג
וְהַסִּפִּין כָּלִים , גַּם הַקֶּעֶרֶה כָּלִי , הָאָרוֹן הַכִּסֵּא וְהַשְּׁלֶחֶן רְהִיטִים .
הַיֵּלְדִים יוֹשְׁבִים בַּבַּיִת , מִתְּפִלָּלִים בַּבַּיִת-הַכְּנֻסֹת וְלִזְמָדִים בַּבַּיִת-הַסִּפָּר .
יֵשׁ אֲנָשִׁים הַיּוֹשְׁבִים בְּאֶהֱל וְיֵשׁ הַיּוֹשְׁבִים בַּסֶּכָּה . הַרְּכֵת לַפֶּרֶה וְהָאֲרוֹה
לְסוּס . בַּיִת לְאִישׁ וְלִשְׁכָּה לְכָלִים .

יּוֹשְׁבִים⁽¹⁾ לָהֶם הַיֵּלְדִים בַּבַּיִת הַסִּפָּר , יּוֹשְׁבִים
וְעוֹבְדִים⁽²⁾ . אֱלֹה מוֹצִירִים⁽³⁾ וְאֱלֹה מוֹכִירִים⁽⁴⁾ . שְׂמוֹעוֹךְ
מוֹצִיר . חֲלוֹךְ - שָׂרָה מוֹכִירַת פָּרָה - פִּינְחָס מוֹצִיר
טוֹם - צְפוּרָה מוֹכִירַת מוֹרָה - אֲבִרָה מוֹצִיר
מִיָּתָם - יְהוּדִית מוֹכִירַת חֲבִית - זֶרַח מוֹצִיר פָּרָח⁽⁵⁾ .

(שפת ילדים)

المفردات :

(1) جالسون . (2) عاملون . (3) يرسمون . (4) يفتحون . (5) زهرة .

درس ٨ - תעודת ח.

الملابس - תפודים

סנדל	חֹפ , (שִׁשְׁבִּי)	תוב , לבאס	תוד
גרבִּים	גורבאן	קבע , טרבוש , ברניטה	קבע
לבוים	ביאזאט	מעטף	מעיל
קחנות	קייס	סטרה , מישרה	אפדה
סדין	غطاء السرير , (מלילה)	صدريه , (صدري)	קוזיה
מטפחת	مشوش	منطقة	תגורה
מפה	غطاء السفرة	سروال , (بنطلون)	מכנסים
מגבת	قطيعة	أحذية	נעלים
ממחטה	منديل	حذاء	נעל

איפה נעליך ? — אמי נתנה לתקן אותן .

למי נתנה אמך לתקן את הנעלים ? — ליוחנן הסנדלר .

איפה מעילך ? — מעילי בביתי כי איננו נקי .

היש לך ממחטה ? — כן , אדוני , יש לי ממחטה לבנה .

איפה קניית את הקבע ? — את הקבע נתן לי דודי הטוב .

הַעֲוֹרֵב ⁽¹⁾ וְהַשּׁוֹעֵל ⁽²⁾

הַעֲוֹרֵב עֲמֹד עַל עֵץ. ⁽³⁾ בְּפִי ⁽⁴⁾ הַעֲוֹרֵב הָיָה
בְּתָה ⁽⁵⁾ בִּשְׂר . שׁוֹעֵל רֶעִב ⁽⁶⁾ אֶחָד עָבַר עַל
פְּנֵי הָעֵץ. הַשּׁוֹעֵל הָרִיחַ ⁽⁷⁾ אֶת רִיחַ הַבֶּשֶׂר.
הַשּׁוֹעֵל קָרַב אֶל הָעֵץ וַיֹּאמֶר ⁽⁸⁾ אֶל הַעֲוֹרֵב :
אַתָּה עוֹף ⁽⁹⁾ טוֹב ⁽¹⁰⁾ אַתָּה עוֹף יָפֶה ⁽¹¹⁾ זִמֹּר ⁽¹²⁾
לִי מַעֲטָ ⁽¹³⁾ . הַעֲוֹרֵב פָּתַח פִּיו לְזִמֹּר , הַבֶּשֶׂר
נָפַל ⁽¹⁴⁾ לָאָרֶץ . הַשּׁוֹעֵל לָקַח אֶת הַבֶּשֶׂר
וַיֵּלֶךְ ⁽¹⁵⁾ לוֹ .

(1) גרזובסקי

المفردات :

- (1) الغراب . (2) والتعلب . (3) شجر . (4) بغم . (5) قطعة . (6) جائع .
(7) شمّ رائحة . (8) وقال . (9) طير . (10) حسن . (11) جميل . (12) أنشد .
(13) قليلا . (14) سقط . (15) وذهب .

درس ٩ - שיעור ט.

الحيوانات - הבהמות והחיות

בהמות בהائم وحيوانات أليفة : סוס , סוסה حصان , فرس — יעןל עגל —
איל ארופ — רחל נעה — כבש , כבשה حمل — תיש תיש — יא מעזה —
חמור חמר — אתון אתון — פירד פיר — חתול قط — כלב כלב — זמל זמל —
פר פור — פרה بقره .

חיות وحوش وحيوانات مفترسة : ארי , אריה أسد — דוב دب —
זאב זב — שועל ثعلب — זמר نمر .

מה נותנת הפרה לאדם ?

מה נותנת עוד הכבשה ?

איפה ישנה הפרה ? (רפת)

היש בביתך חתול ?

מה שם החתול הזה ?

שחר הוא או לבן ?

למה שוחטים את העגל ?

צַפּוֹר חֲכָמָה

צַפּוֹר אַחַת הָיְתָה בַּשָּׂדֶה.⁽¹⁾ הַצַּפּוֹר הָיְתָה
 צְמוּאָה.⁽²⁾ בַּשָּׂדֶה לֹא הָיוּ בָּיִם . הַצַּפּוֹר
 מוֹצֵאָה⁽³⁾ כֹּד בָּיִם עַל הָאָרֶץ . בַּכֹּד הָיְתָה
 מוֹעֵט⁽⁴⁾ בָּיִם . הַצַּפּוֹר לֹא יָכְלָה⁽⁵⁾ לְשִׁתּוֹת⁽⁶⁾
 בֶּזֶק הַבָּיִם , כִּי כִי⁽⁷⁾ הַכֹּד צָר⁽⁸⁾ וְלֹא יָכְלָה
 הַצַּפּוֹר לָבוֹא⁽⁹⁾ אֶל תּוֹךְ⁽¹⁰⁾ הַכֹּד . הַצַּפּוֹר
 לָקְחָהּ⁽¹¹⁾ אֲבָנִים קְטַנּוֹת⁽¹²⁾ וַתִּשְׁלַק⁽¹³⁾ אוֹתָן
 אֶל הַכֹּד , וַיַּעֲלוּ הַבָּיִם וַתִּשֶׁת⁽¹⁴⁾ הַצַּפּוֹר .

(1) גרזובסקי

المفردات :

- (1) حقل . (2) عطشان . (3) وَجَدَ . (4) قليل . (5) استطاع . (6) شَرِبَ . (7) فم .
 (8) ضَيَّقَ . (9) دخول . (10) وسط . (11) أخذ . (12) صغيرة . (13) وألقَتْ . (14) وَشَرِبَتْ .

درس ١٠ - תעצור י.

الطيور - העופות

עופות טיור: מִרְנָגֶל דֵּיכ - מִרְנָגֶלֶת דְּגָאָה - יוֹנָה חָמָה - אֶנְז דְּכֵר אֶבֶט -
בִּרְזֵן בֶּטֶה - מִרְנָגֶל-הָדֹד דֵּיכ רוּמִי - טֶמֶס טַאָוּס - עֹרֶב גֵּרָאב -
נֶשֶׁר נֶסֶר - תְּכִי בִּגְאָה .

أصوات البهائم والحيوانات والطيور .
קולות הבהמות , החיות והעופות

הָאֵרִי נוֹחֵם - הַצִּפּוֹר מִצְפָּצֶפֶת - הַתִּרְנָגֶל
קוֹרָא - הַכֶּלֶב נוֹבֵחַ - הַפֶּה גֵּעָה - הַפָּרָה גֵּעָה -
הַיוֹנָה הוֹמִיָה - הַחֲמוֹר נוֹעֵר - הַסּוֹס צֹהֵל -
הַצִּפְרִידֵעַ מִקְרָקֶרֶת - הַגָּבֹל מוֹחֲרֵחֵר .
לֹל לַתִּרְנָגֶל - אֶרְבָּה לַיוֹנָה - כָּלֹל וְקֵץ לַצִּפּוֹר .

הַתְּפוּחַ⁽¹⁾

שְׁנֵי נְעָרִים מִצְאוּ תְּפוּחַ אֶחָד . הָאֶחָד
אָמַר : אֲנִי מִצְאתִי אֶת הַתְּפוּחַ וְהַשֵּׁנִי
אָמַר : אֲנִי מִצְאתִי אֶת הַתְּפוּחַ . הָאֶחָד
אָמַר אֶל הַשֵּׁנִי : אַתָּה שֶׁקֶרָךְ⁽²⁾ ! הָאֶחָד
הִכָּה⁽³⁾ אֶת הַשֵּׁנִי , הַתְּפוּחַ נָפַל⁽⁴⁾ עַל הָאָרֶץ
וַיִּרְמְסוּהוּ⁽⁵⁾ בְּרַגְלֵיהֶם , הַנְּעָרִים זֶה
בְּפָנֵי זֶה וַיִּתְּחַרְטוּ⁽⁶⁾ עַל מַה שֶׁקָּרָה⁽⁷⁾ בֵּינֵיהֶם .

(1) גרזובסקי

المفردات :

(1) تفاحة — (2) كاذب — (3) ضَرَبَ — (4) سَقَطَ — (5) فداها — (6) نظرا —

(7) قَتَلَا — (8) ما حصل .

درس ۱۱ - שעור יא.

آلات الصناعة — פלי עבודה

מחרשה	מחרת	משפחה	عائلة
את	מחפר	קדמון	قديم
מגל	מנجل	צור	صخرة
מזמרה	משذب	יסוד	أساس
גרזן	פאס	קיר	حائط
משור	منشار	תקרה	سقف
מקבת	قدوم	מנוחה	راحة
מחט	إبرة	מחסה	ملجأ
מחג	بلحام	קר	برد
קסן	زمام	חם	حرارة
על	نير	הזיק	أتى بضرر
מעון	ماوى		

מועוץ המושפחה

הַאֲנָשִׁים הַקְדָּמוֹנִים לֹא יָדְעוּ לִבְנוֹת לָהֶם בָּתִּים לְשִׁבְתָּם, וּבִמָּה יֵשְׁבוּ?
 — הַאֲנָשִׁים הַקְדָּמוֹנִים יֵשְׁבוּ בַּמְעָרוֹת צוּרִים, אַחֲרֵי כֵן יֵשְׁבוּ בָּאֱהָלִים,
 כַּאֲשֶׁר יֵשְׁבוּ אֲבוֹתֵינוּ אֲבָרָהָם, יִצְחָק וְיַעֲקֹב (עֲלֵיהֶם הַשְּׁלוֹם).
 וְאַחֲרֵי כֵן הִחֲלוּ הַאֲנָשִׁים לִבְנוֹת בָּתִּים וְהִיכָלוֹת, וַעֲשׂוּ אֶת הַיְסוּדוֹת וְאֶת
 הַקִּירוֹת אֲבָנִים, וְאֶת הַתְּקָרָה וְאֶת הָרֹצֶפֶה-עֵץ.
 וְהַבֵּית אֲשֶׁר אָנֹחֵנוּ יוֹשְׁבִים בּוֹ בַּמְנוּחָה, מַחֲסֵה הוּא לָנוּ מִקָּר וּמִחֹם
 הַשֶּׁמֶשׁ וּמִרוּחֹת רָעוֹת הַיְכָלוֹת לְהִזִּיק לָנוּ.
 וְאֶת הָעֲצִים יַחֲטִיבוּ הַחוֹטְבִים בַּיַּעַר, וְנִשְׂרוּ אֶת הָעֲצִים בַּמִּשּׁוֹר וַעֲשׂוּ
 מֵהֶם אֶת הַתְּקָרָה, אֶת הָרֹצֶפֶה, אֶת הַדִּלְתוֹת, אֶת מִסְגְּרוֹת הַחֲלוֹנוֹת וְאֶת
 רֹהֵיטֵי הַבֵּית: אֶת הַכִּסְאוֹת, אֶת הַשְּׁלֶחָן וְאֶת הָאָרוֹן.
 (י' גִּרְזוֹבִסְקִי)

אֶרֶץ מוֹלֶדֶתִי (י')

אֶת גִּנִּי עַל יַד בֵּיתִי	שֵׁם אֶקְרָא עַל יַד תְּלָמִי (י')
מָה אֶהֱבֶה מָה אֶחֱמָדָה! (ז')	וְעֲצֵי גֵן הָדָר (ז') יֵשְׁיבוּ (ח')
סָבִיב (ז') גִּפְנִי וְסָבִיב זִיתִי	בְּמִי בִרְכָה אֲבִיט (י') צִלְמִי (י')
שֵׁם אֶשְׁתַּק (י') שֵׁם אֶרְקֹדָה! (י')	וְהֵם פָּנִים לִי יִיטִיבוּ
	(ז' יַעֲבֹץ)

المفردات :

(י') وطنی. (ז') أتمنى. (ז') حول. (י') ألعب.. (י') أفضز. (ז') خط محراثی. (ז') صدی.
 (ח') يرجعون. (י') أرى. (י') صورتی.

درس ١٢ — שיעור יב.

النبات — הצמחים

צומח נבט : יַעֲשֶׂב עֵשֶׂב — יַעֲצֵץ שֵׁנֶר — קַצִּיר בְּרִסִּים — פֶּרַח זְהָרָה —
שֵׁנִים שִׁיבִירָה — קוֹץ שׁוֹכָה — תְּבוּאָה גִלָּה , מַחְסוֹל .

תְּבוּאֹת הַשָּׂדֶה מַחְסוֹל הַחֵל : חֶטָּה קֹחַ — שְׂעוּרָה שְׁעִיר — דוּרָה זֶרֶה —
שִׁמְשֵׁם סִמֶּם — אֶרֶז אֶרֶז — צִמְרֵן לִפְנֵי קֹחַן .

פֶּרִי הַגֶּן מֵרֵבֶּטָן : כְּרֹב כֶּרֶם — חֲזֵרֶת חֶסֶם — לֶזֶר חֶזֶר —
סֶלֶק סֶלֶק — פֹּל פֹּל — כֶּפֶץ בֶּסֶל — שׁוֹם שׁוֹם — אֶבֶטִים בֶּטִיחַ —
תְּפֹחַ אֶדְמָה בֶּטָטִים .

פֶּרִי הַעֵץ מֵרֵבֶּטָן : תְּפֹחַ תְּפֹחַ — לֶזֶב עֵב — זֵית זֵיתוֹנָה —
תְּאֵנָה תֵּן — תְּמָר בֶּלַח — רִמּוֹן רִמָּן — אֶגְמוֹת גִּזָּה (עֵין הַגִּמֶל) —
אֶגֶס כְּתֹה — תְּפֹחַ תְּהָב בֶּרֶתָל .

לֹא לֹא — כֵּן נֶעַם — קוֹל שׁוֹת .

למה קוראים צומח?

מה הן תבואות השדה?

מה היא היקרה בתבואות בארץ מצרים?

מה אפה אוכל מפרי הגן בימי הקיץ?

מה הם הפרות שאפה אוכל בימי החורף?

האזיב אפה את התפוחים?

היש תפוחי זהב במצרים?

מה מוציאים מן הזיתים?

הנער והאגוזים

נער אחד נתן את ידו אל תוך כד אגוזים וינקח מלא⁽¹⁾ ידו מהם
ויאמר להוציא⁽²⁾ את ידו המלאה מן הכד ולא יכול⁽³⁾, כי פי הכד צר⁽⁴⁾.
ניצעק⁽⁵⁾ הנער קול גדול, ותבא אמו ותראה⁽⁶⁾ את אשר⁽⁷⁾ בנה עשה,
ותצחק ותאמר: אם⁽⁸⁾ תשיב⁽⁹⁾ את האגוזים אשר גנבת⁽¹⁰⁾ ויכלת להוציא
את ידך מן הכד.

(1) גרוזבסקי

المفردات :

(1) ملء . (2) لآخرا . (3) استطاع . (4) ضيق . (5) صرخ . (6) ورأت . (7) الذي .
(8) إن ، إذا . (9) ترجع . (10) سرقت .

درس ۱۳ - תעודת יג.

أعضاء الجسم - אברי הגוף

ראש	ראס	גבות העין	חواجב العين
עין	عين	שער	شعر
אזן	أذن	צוואר	عنق
אף	أنف	גב	ظهر
פנים	وجه	כתף	كتف
לחי	خد	חזה	صدر
פה	فم	זרע	ذراع
שפה	شفة	יד	يد
שפם	شارب	כף	كف
שן	سن	אצבע	أصبع
חך	سقف الحلق	בטן	بطن
לשון	لسان	נחש	نخذ
מצח	جبهة	רגל	رجل
סנטר	ذقن	רכב	ركبة
זקן	لحية	מרפק	مرفق ، كوع
צפוף	جفن	גוף	جسم
ריסים	رموش الجفن		

כמה חלקים בגופה ?

— בגופי אני יודע שלשה חלקים : הראש, הגו והאברים.

— איפה נמצא המצח ?

— המצח נמצא בין שתי הצדעים. מאחורי הצדעים קבועות מזה ומזה שתי האונות.

— מה בין העינים ?

— בין העינים עובר ויורד אף בעל שתי נחיריים.

הראש, הסנטר והשפה העליונה מכסים בשערות מצבעים שונים : יש שהן שחורות, צהבות ולעיתים וקנה תהפכנה לבנות.

ארץ ישראל

ארץ ישראל, היא ארץ טובה מאד, פורייה ומבשרה⁽¹⁾.
וירושלים היא בירתה⁽²⁾, ועריה הגדולות הן : יפו, תל-אביב,
חיפה ועכו, על שפת הים התיכון⁽³⁾, טבריה על שפת ים כנרת.
בארץ ישראל תצמח החטה והשעורה. בה תצמח הגפן, אשר
מענביה יעשו יין⁽⁴⁾, בה יגדל הזית, אשר יעשו ממנו שמן טוב, בה
יגדלו התאנה והרמון, תפוחים ואגסים ועוד עצי פרי רבים⁽⁵⁾ שונים⁽⁶⁾.
תפוחי זהב ארץ ישראל מפרסמים⁽⁷⁾ בכל העולם⁽⁸⁾.

المفردات :

(1) ومباركة. (2) عاصمت. (3) البحر المتوسط. (4) نجرة. (5) كثيرة. (6) مختلفة.

(7) مشهورة. (8) العالم.

درس ١٤ - שיעור יד.

الصفات - המדות

הדיבר והפכו الشيء وعكسه :

שקדן	مجتهد	—	עצל	كسول
ענו	متواضع	—	גאה	מתקبر
סלם	سميح	—	זקם	حاقد
טוב-עין	كريم ، سخي	—	רע-עין	חסוד
אהב	محب	—	שנא	عدو
פם	سليم القلب	—	חנף	ملق
צדיק	صالح ، تقى	—	רשע	شرير
גדיב	كريم	—	כלי	בخیל
שמם	مسرور	—	עצב	מתקדר
טוב	طيب ، حسن	—	רע	باطل ، شر
שמן	سمين ، مخصب	—	רזה	נחيف ، ضعيف
דק	رقيق	—	עב	سميك ، غليظ
ארוך	طويل	—	קצר	قصير
רך	لين	—	קשה	صلب ، عسير
נאמן	صديق ، أمين	—	שקרן	كاذب ، دجال
מהיר	سريع	—	נרפה	بطئ

اقرأ الجمل الآتية وتم كل منها بصفة بحيث تكون عكس ما قبلها :

הילד הזה עצל והילדה הזאת . . . . .

האיש הזה נאמן והאשה הזאת . . . . .

אביו שמח ואחיו . . . . .

החתול שלנו שמן והכלב שלךם . . . . .

היה אהב לבירות ואל תהיה . . . . . לכל אדם

המורה שלנו ענו ואחותו הקטנה . . . . .

האיש הצדיק הוא טוב-עין והאיש . . . . . הוא . . . . .

קרח מוכאך⁽¹⁾ ומוכאך

לאיש אחד היו שתי נשים: אחת צעירה⁽²⁾ ואחת זקנה • חפצה⁽³⁾

כל אחת כפי⁽⁴⁾ הפעל⁽⁵⁾ ידמה⁽⁶⁾ לה • לקטה⁽⁷⁾ הצעירה מראשו וזקנו

את השערות הלבנות, והזקנה את השחורות⁽⁸⁾ • נמצא⁽⁹⁾ האיש קרח⁽¹⁰⁾

מכאן ומכאן •

المفردات :

(1) من هنا • (2) صغيرة • (3) رغبت • (4) أن • (5) البعل، الزوج • (6) يشبه • (7) لقطت •

قلعت • (8) السوداء • (9) وجد نفسه • (10) أصلع، أقرع •

درس ١٥ - שעור חו.

الزمن - הזמן

חלקי היום אقسام اليوم: יום נהר - לילה ליל - בוקר صباح -
ערב مساء , غروب - צהריים ظهر - חצות הלילה منتصف الليل -
שחר فجر .

תקופות השנה فصول السنة: אביב ربيع - קיץ صيف - אסף خريف -
חורף , סתו فصل الشتاء .

מטר	مطر	מתי	متى
שלג	ثلج	איזה	أى ، من للاستفهام
שעה	ساعة	זמן	زمن
דקה	دقيقة	עת	وقت
שעון	ساعة الجيب أو ساعة كبيرة	מטריה	شمسية للطر
פצמון	جرس	שמשיה	شمسية (للشمس) ، مظلة
צלצול	دق الجرس	כמה	كم

כמה תקופות בשנה? מה-שם התקופות האלה? באיזו שעה מצליח
 פעמון בית הספר בחרף? — ובקיץ? באיזו שעה אתה בא בכל בוקר אל
 בית הספר? היש בית ספר פתוח אחרי הצהרים? מתי משתמש אתה
 במטריה שלך? ומתי משתמשים אנחנו בשמשיה? כמה רגעים בשעה אחת?
 וכמה שעות ביום אחד? הבט אל השעון, איזו שעה היא עכשו?

אמה מידת הארץ . الذراع مقياس الطول .

ושעה מידת הזמן . الساعة » الوقت (الزمن) .

יקרה הזמן מכסף ומזהב . الوقت ثمين أكثر من الفضة والذهب .

איש אחד עור הלך בלילה בדרך . ביד העור היה פנס (1) בדרך
 פנש (2) בו איש פקח (3) הפקח שאל את העור: למה לך הפנס
 ואתה עור? ויען (4) העור: הפנס נחוצ (5) לי, אנשים פקחים יראו
 אותי ונטו (6) הצדה (7) .

(שפת ילדים)

المفردات :

(1) فانوس . (2) قَابِل . (3) ذوبصر . (4) فأجاب . (5) ضروري . (6) ويميلون .

(7) على جنب .

درس ١٦ — שעור מז.

الأيام والأعياد — הימים והחגים

ימי השבוע أيام الأسبوع : יום ראשון الأحد — יום שני الاثنين —
יום שלישי الثلاثاء — יום רביעי الأربعاء — יום חמישי الخميس —
יום ששי الجمعة — יום שבת السبت .

חג	عيد
מועד	ميعاد ، عيد
חגיגה	احتفال
יום חפז	يوم بطالة
חדש	حديث ، جديد
תתחדש	تجدد (مبارك)
זמן	قديم ، عتيق ، مسن
חג שמח	عيد فرح
מועדים לשמחה	لتكن أعياد سرور
תזכרה לשנים רבות	لتحي سنين عديدة (كل عام وأنت بخير)

הַאֲכָר וְהַתְּרוּפָה⁽¹⁾

לְאֲכָר אֶחָד כְּאֲבָהָ⁽²⁾ הַבִּטֵּן⁽³⁾. נִסַּע⁽⁴⁾ הַאֲכָר
הַעִירָה וּבָא אֶל הַרֹפֵא⁽⁵⁾. בִּדְקָ⁽⁶⁾ הַרֹפֵא
בְּגוּפוֹ , דָּפַק⁽⁷⁾ בְּאַצְבָּעוֹ עַל בִּטְנוֹ , רָשָׁם
לוֹ תְּרוּפָה עַל נִיר וְאָמַר לוֹ : אֶת־זֶה
תִּשְׁתֶּה⁽⁸⁾ וְתִהְיֶה בְּרִיא⁽⁹⁾.

בָּא הַאֲכָר הַבִּיתָה וְשָׁתָה אֶת הַנִּיר בַּמִּיִּם ,
אֲבָל⁽¹⁰⁾ כְּאֲבֹ לֹא חָדַל⁽¹¹⁾. תִּמּוּהָ⁽¹²⁾ הַאֲכָר
וְאָמַר : הֲלֹא אֶת הַתְּרוּפָה כִּבֵּר⁽¹³⁾ שְׁתִּיתִי
וּמִדִּיעַ־זֶה בִּטְנִי עוֹד⁽¹⁴⁾ כּוֹאֶבֶת ? ...

المفردات :

- (1) علاج , دواء . (2) أَلَمْتُ , وجعت . (3) البطن , المعدة . (4) سافَرَ . (5) الطَّيِّب .
(6) اِخْتَبَرَ , فَصَّ . (7) ضَرَبَ , دَقَّ . (8) تَشَرَّبَ . (9) بَرِئَ , سليم , صحيح الجسم . (10) لَكِنْ .
(11) انْقَطَعَ , كَفَ . (12) عَجِبَ , دَهَشَ . (13) قَدَّ . (14) لَا يَزَالُ , لِلآن .

درس ١٧ - שעור יז.

لستُ - אינני

שְׁלֵמָה וְנַעֲמָה אָחֻתוֹ צִמְקוֹ (1) בְּצִחֻק (2) הַמַּחְבֹּאִים (3) נָחָא (4) שְׁלֵמָה
עַל הַתְּנוּרָה. הִלָּכָה נַעֲמָה לְחַפְשׁוֹ (5). חִפְשָׁה בַּמָּטָה וְתַחַת הַמָּטָה,
חִפְשָׁה בְּכָל הַחֲדָרִים, וְלֹא יָכְלָה (6) לְמַצֵּא אֶת אָחִיהָ, עַד שֶׁיָּרַד
מֵעַל הַתְּנוּרָה.

אַחֲרֵי-כֵן (7) הִתְחַבְּאָה נַעֲמָה בְּאֲרוֹן-הַסְּפָרִים וּשְׁלֵמָה הִלָּךְ (8) לְחַפְשָׁה.
הִקְרָאָה (9) הַקְטָנָה מִתּוֹךְ הַמַּחְבֹּאִים (10): אַל (11) תְּחַפְּשֵׁנִי (12) בְּאֲרוֹן-הַסְּפָרִים,
כִּי שָׁם אֵינִי.

(פסיקות קטנות)

المفردات :

- (1) لعبوا . (2) لعب . (3) الاختباء . (4) اختبأ . (5) للبحث عنه . (6) استطاعت .
(7) بعد ذلك . (8) ذهب . (9) نادى . (10) الخبأ . (11) لا . (12) تبحث عني .

الرأس والطربوش — הראש והמגבעת

אפרים שנים בבית מרנח ,

שתו יין ולבם שמח ,

וכטוב לבם אמר איש אל רעהו :

— "מכונה נפלאה האדם הנחו :

מלאכה לעשות הן הידים ;

לקחת , לרוץ , לעמוד — הרגלים ;

האף — לשאף אור אל קרבו ;

הפה — לאכל ולדבר דבריו ;

השנים — ללעס , הגרון — לבלע ;

העינים — לראות , האזנים — לשמע ;

אבל הראש ? בעיני תמוה ,

למה אל בקראו ? מדוע ?

— "מה זה תשאל ? הלא זו מודעת ,

הראש נקרא בשביל המגבעת ."

(למדו עברית)

الستة الثانية

قراءة ومحادثة - קריאה ושיחה

درس ١٨ - שעור יח.

חובות^(١) התלמיד בבקר

יתעורר^(٢) התלמיד בבקר משנתו^(٣), יקח את המנבט^(٤) וילך אל בית המרחץ^(٥). יתרחץ, או ירחץ את פניו את ראשו, את ידיו ואת רגליו, יגב^(٦) אותם-במנבט, ישוב אל חדר שנתו להתפלל, אחר כך ילבש את בגדיו יתן שלום להוריו^(٧), יאכל ארוחת^(٨) הבקר, ואחרי כן יבין את ספריו ומכשירי^(٩) כתיבתו, ישים אותם בילקוט, יצא מן הבית וילך לבית ספרו רגלי^(١٠) או רוכב.

المفردات :

- (١) واجبات ومفرده חובה. (٢) يستيقظ. (٣) من نومه. (٤) قتيالة. (٥) حمام. (٦) يجفف. (٧) والديه. (٨) فطور. (٩) أدوات. (١٠) ماشى, سائر على رجليه.

تمرین - תרגיל.

أجب عن الأسئلة الآتية :

- (1) מתי אתה מתעורר משנתך ?
- (2) לאן אתה הולך אחרי היקיצה (1) ?
- (3) מה אתה עושה שמה ?
- (4) מה היא חובתך להוריך בבקר ?
- (5) מה אתה מכין לפני צאתך מן הבית ?
- (6) במה אתה שם את ספריך ומכשיריך ?
- (7) איך אתה הולך לבית הספר , רגלי או רוכב (נוסע) (2) ?

المفردات :

(1) اليقظة . (2) مسافر .

درس ١٩ - שעור יט .

חובות התלמיד בערב

הפעמון⁽¹⁾ מצלצל⁽²⁾ בבית הספר בסוף השעה הרביעית אחרי הצהרים⁽³⁾ התלמיד מכין את ספריו ואת מכשירי כתיבתו הנחוצים⁽⁴⁾ לו, נוהן שלום למוריו . ויוצא מבית הספר עם חביריו , בדרך ישוחח⁽⁵⁾ אתם על הלימודים שקמדו בבית הספר . וכשיכנס לבית יתן שלום להוריו אחרי כן יכנס אל חדרו . פושט⁽⁶⁾ את בגדיו ולובש את שמלתו⁽⁷⁾ . יושב על הפסא או על הספה⁽⁸⁾ לנוח . אחרי כן יוצא אל הנון לשחק עם אחיו . ובעת האכל יבא אל חדר האכל , וישב על יד השלחן , יאכל עם בני משפחתו את ארוחת הערב , וישוחח אתם זמן מה . אחרי כן יקים וירחץ את ידיו וישטוף⁽⁹⁾ את פיו , ויגלף להכין את שעוריו וכאשר יגמור⁽¹⁰⁾ את לימודיו ואת כתיבתו , נוהן הוא שלום להוריו והולך לישון בחדר המטות⁽¹¹⁾ .

المفردات :

(1) الجرس . (2) يدق . (3) الظهر . (4) اللازمة . (5) يتحدث . (6) يخلع . (7) جلبابه .
(8) أريكة ، (كنبة) . (9) يشطف ، يغسل . (10) يتم . (11) غرفة النوم .

تمرین - תרגיל

أجب عن الأسئلة الآتية :

(1) מתי יצליח הפעמון בבית הספר אחרי הצהרים ?

(2) מה אמה עושה לפני צאתה מבית הספר ?

(3) מה אמה עושה בדרך ?

(4) מה אמה אומר להוריה כשאמה נכנס לבית ?

(5) מתי אמה סועד ארוחת הערב ?

(6) מה אמה עושה אחרי האכל ?

(7) מה אמה עושה אחרי נמרה את שעוריה ?

(8) באיזה חדר אמה ישן ?

درس ۲۰ - שעור כ.

האצבע העשירית

יוסי-בתי⁽¹⁾ למד בבית הספר תורת החשבון. אמר לו המורה:
"שתי פעמים חמש הן עשר". חפץ⁽²⁾ הקטן לראות אם אמת הדבר.
מה עשה? מנה⁽³⁾ את אצבעות ידו האחת שתי פעמים, ישר⁽⁴⁾ וקפוף⁽⁵⁾,
יצאו לו רק תשע.

שוב⁽⁶⁾ התחיל למנות אותן וקרא אותן בשמותן, בעבור⁽⁷⁾
שלא יטעה⁽⁸⁾:

בָּהֶן⁽⁹⁾, אצבע, אמה, קמיצה, זרת, קמיצה, אמה, אצבע,
בָּהֶן" - שוב יצאו רק תשע.

כפף⁽¹⁰⁾ את ראשו, תמה⁽¹¹⁾ ואמר: איזה האצבע העשירית?

פתאם⁽¹²⁾ נכנסה אמו וראתה אותו כפוף, קשבה שהוא מחפש
איזה דבר, אמרה לו: מה אבד לך, יוסי?

- את האצבע העשירית אני מבקש - ענה יוסי.

المفردات :

- (١) غبي ، قليل الفطنة . (٢) رغب ، أراد . (٣) عد ، حسب . (٤) ترتيبيا . (٥) عكسا .
(٦) ثم . (٧) كي ، لأجل . (٨) يغلط . (٩) الأصبع الأكبر ، الإبهام . (١٠) طأطا ، أحنى .
(١١) تعجب ، استغرب . (١٢) بفاة .

ب. ————— .

تمرین - תרגיל.

أجب عن الأسئلة الآتية :

(١) כמה אַצבעות ביד אחת ?

(٢) וכמה אַצבעות בשתי ידיים ?

(٣) מה שם האצבעות ?

(٤) מה בקש יוסי ?

(٥) למה קראו לו יוסי-פתי ?

(٦) מי נכנס אל הקדר ?

(٧) מה שאלה אותו אמו ?

درس ۲۱ - شِعْر كَا .

שִׁיר

לְבֵית הַסֵּפֶר

אֶחָ לַמּוֹדִי (1) קִבֵּר שְׁנִיתִי (2)

גַּם אֶכְלֵתִי, גַּם שְׁתִּיתִי,

הָבָה יִלְקוּט שֵׁב עַל שִׁכְּם (3)

אֶקַּח אֹתִי גַם פֶּת לָחֶם,

לְבֵית סֵפֶרִי אֲרוּץ,

וְאֶהְיֶה תַלְמִיד חֲרוּץ (4)

(שפת ילדים)

المفردات :

(1) دروسی . (2) حفظتُ ، طالعتُ . (3) بین الأکف . (4) مجتهدا .

סֵדֶר הַיּוֹם שֶׁל מוֹשֶׁה הַחֲרוּץ

אֶתְמוּל בָּאתִי מִבֵּית הַסֵּפֶר הַבֵּיתָה, שִׁחֲקֹתִי מֵעַט עִם אָחִי, אַחֲרֵי כֵן
אָכַלְתִּי, אַחֲרֵי הָאֵכֶל כָּתַבְתִּי אֶת שְׁעוּרִי, אָמַרְתִּי שְׁלוֹם לְהוֹרֵי וְהִלַּכְתִּי
לְיִשׁוֹן, בִּבְקָר קָמַתִּי, רָחַצְתִּי אֶת יָדַי וְאֶת פָּנַי בַּמַּיִם, שָׁטַפְתִּי אֶת פִּי.
שָׂרַקְתִּי (1) אֶת שַׁעַר רֹאשִׁי בַּמִּסְרָק. (2) לָבַשְׁתִּי אֶת בִּגְדֵי, שְׁתִּיתִי קֶנֶה
בְּחֶלֶב, וְאָכַלְתִּי פְרוּסֶת (3) לֶחֶם. אָמַרְתִּי שְׁלוֹם לְהוֹרֵי, וְהִלַּכְתִּי. אֶל
בֵּית-הַסֵּפֶר לְלִמּוּד.

(שפת ילדים)

المفردات : (1) مشطت , سرحت . (2) مشط . (3) كسرة .

تمرین - תרגיל .

أجب عن الأسئلة الآتية :

- (1) עִם מִי שִׁחַק מוֹשֶׁה ?
- (2) מָה עָשָׂה אַחֲרֵי הָאֵכֶל ?
- (3) מָתַי קָם מִשְׁנָתוֹ ?
- (4) בַּמָּה שָׂרַק אֶת שַׁעַר רֹאשׁוֹ ?
- (5) אָנָּה הִלֵּךְ אַחֲרֵי כֵן ?
- (6) מָה עוֹשִׂים בְּבֵית הַסֵּפֶר ?

درس ۲۲ - שיעור כב .

המודינה

במודינה יש רחובות (1) וסמטאות (2) . הרחובות ארוכים (3) ורחבים (4) ,
הסמטאות צרות (5) וקצרות (6) .

— במה מבסה אדמת הרחוב ?

אדמת הרחוב מבסה בחמר (7) .

— מה רואים אנו ברחוב ?

ברחוב אנו רואים עצלות , כרכרות (8) , עצלות משא (9) , אופנים (10) ,
חשמליה (11) .

— מה עושים בעצלות ובכרכרות ?

בעצלות ובכרכרות נוסעים (12) .

— מי מושך (13) את העגלה ?

את העגלה מושך הסוס .

— איך קוראים לאיש הנוהג את הסוס ?

לאיש הנוהג את הסוס קוראים רכב .

— במה נוהג הרכב את הסוס ?

הרכב נוהג את הסוס במושכות⁽¹⁴⁾.

— ומה הוא עושה בשוט⁽¹⁵⁾ ?

בשוט הוא דופק⁽¹⁶⁾ את הסוס.

— איפה יושב הרכב ?

הרכב יושב על הדוכן⁽¹⁷⁾.

— ואיפה יושבים הנוסעים ?

הנוסעים יושבים על המושב.

— ואיך נוסעת החשמליה ?

החשמליה נוסעת בכח⁽¹⁸⁾ החשמל.

— על מה נוסעת החשמליה ?

החשמליה נוסעת על פסי ברזל⁽¹⁹⁾.

(ל" שפר)

المفردات :

(1) شوارع. (2) زقاقات. (3) مستطيلة. (4) واسعة. (5) ضيقة. (6) قصيرة. (7) الأسفلت
(8) عربات صغيرة. (9) عربات للنقل. (10) دراجات. (11) مراكب كهربائية, (ترامواي).
(12) يسافرون. (13) يجر. (14) زمام, عنان. (15) سوط. (16) يكد الحصان. (17) مقعد
الحوذي. (18) بقوة. (19) قضبان من حديد.

درس ۲۳ - שעור כג.

החושים⁽¹⁾

מַמְשֶׁה חושים פתח (2) אֱלֹהִים בָּאָדָם :

חוש הָרְאָיָה • (3)

חוש הַשְׁמָע • (4)

חוש הַקִּיחַ • (5)

חוש הַטַּעַם • (6)

חוש הַמְשֹׁשׁ • (7)

וַיִּחַד⁽⁸⁾ לָהֶם אֲבָרִים⁽⁹⁾ מִיָּחָדִים : הָעֵינַיִם - לְרֹאוֹת; הָאָזְנוֹת - לְשָׁמֹעַ;

הָאֵף - לְקָרִיחַ; הַחֹךְ - לְטַעוֹם • לְחוֹשׁ הַמְשֹׁשׁ אֵין אֲבָר מִיָּחָד • יָכֹל

הָאָדָם לְהִבְחִין⁽¹⁰⁾ - בֵּין רֶךְ⁽¹¹⁾ לְקֶשֶׁה⁽¹²⁾, וּבֵין קָר⁽¹³⁾ לְחָם⁽¹⁴⁾ - גַּם

בְּשָׂאֵר⁽¹⁵⁾ אֲבָרֵי גּוּפוֹ, וּבְכָל-שָׁטָח⁽¹⁶⁾ עוֹר⁽¹⁷⁾ בְּשָׂרוֹ, אֵף יוֹתֵר מִכָּל-הַגּוּף

מְסֻגָּלוֹת⁽¹⁸⁾ הָאֲצָבָעוֹת לְחוֹשׁ זֶה •

المفردات :

- (١) الحواس . (٢) فُتِحَ ، أنشأ . (٣) البصر . (٤) السمع . (٥) الشم . (٦) الذوق . (٧) اللمس .
(٨) خصص . (٩) أعضاء . (١٠) ليختبر . (١١) لين . (١٢) صلب . (١٣) بارد . (١٤) ساخن .
(١٥) بسائر . (١٦) سطح . (١٧) جلد . (١٨) مختصة .
-

تمرین - תרגיל.

أجب عن الأسئلة الآتية :

- (١) כִּמָּה חוֹשִׁים יֵשׁ לָאָדָם ?
(٢) כִּמָּה אֶתָּה רוֹאֶה ?
(٣) » » שׁוֹמֵעַ ?
(٤) » » מְרִיחַ ?
(٥) » » מוֹעֵם ?
(٦) הֵיִשׁ אֶבֶר מֵיָחַד לְחוּשׁ הַמַּשׁוּשׁ : ?
(٧) אֵיזָה אֶבֶר מְסַגֵּל יוֹתֵר לְחוּשׁ הַמַּשׁוּשׁ ?
-

درس ۲۴ - שיעור כד .

הַתְּרַנֵּנוֹל וְאַבְן הַחֶזֶק⁽¹⁾

בְּאַשְׁפָּה (2) גִּקְר (3) אֶחָד הַתְּרַנֵּנוֹלִים, (4)

וַיִּמָּצֵא שָׁם אֶבֶן חֶזֶק מִתְּנוּלָתוֹ. (5)

מִה נִזְאָלוּ (6) בְּגִי אִישׁ בְּקִטְנִים בְּנִדּוּלִים !

— קִרְא — הַאִין זֹאת סְכָלוֹת (7) וְאַנְלָת (8)

כִּי גִקְר (9) נִוְצֵץ (10) כָּזֶה כֹּה יִזְקִירוּ (11)

וּבִשְׁק (12) מָלֵא חֲטִים (13) אוֹתוֹ לֹא יִמִּירוּ; (14)

וְאִנִּי , חִי וּפָשִׁי , כִּי גִדְלָה שְׁמִחָתִי ,

לֹו גִקְר שְׁעוֹרִים (15) בְּמִקּוֹמוֹ מִצָּאתִי ;

הַשְׁעוֹרָה אָמְנָם (16) לֹא תִנּוּצֵץ תּוֹפִיעַ , (17)

אוּלָּם תַּחַת זֶה תִּכְלָכַל (18) תִּשְׁבִּיעַ ! ”

المفردات :

- (١) الجوهرة . (٢) في المذبة . (٣) نقر الحب . (٤) الديوك . (٥) تتدحرج . (٦) حيقوا .
(٧) غباوة . (٨) جهل . (٩) حبة . (١٠) تبرق . (١١) يعزّون . (١٢) كيس . (١٣) حنطة ، قمح .
(١٤) يبدلون . (١٥) شعير . (١٦) حقيقة . (١٧) تلمع . (١٨) تغدّي .

تمرین - תרגיל .

أجب عن الأسئلة الآتية :

(١) איפה נקר המרגול ?

(٢) מה מצא באשפה ?

(٣) מה קרה אז ?

(٤) את מה הוא מבקר על אבן הסן ?

(٥) ומדוע ?

درس ٢٥ - שעור כה .

הרחוב

— מה עומד משגי צדי (١) הרחוב ?

משגי צדי הרחוב עומדות שתי שורות של בתיים .

— מה יש בצדי הרחוב ?

בצדי הרחוב יש מדרכות (٢) .

— מה עושים על המדרכה ?

על המדרכה הולכים ומטיילים (٣) .

— מה יש על המדרכות ?

על המדרכות יש שדרות (٤) עצים , עמודי תלפון , תלגראף , (מברק)
ופנסים (٥) .

— למה הם הפנסים ?

הפנסים מאירים את הרחוב בלילה .

— אי-אלו פנסים יש ברחוב ?

ברחוב יש פנסי חשמל (٦) , גז וגפטי (٧) .

— מה יש בבתים ?

בבתים יש מעונות⁽⁸⁾.

— מה עושים במעונות ?

במעונות דרים⁽⁹⁾.

— איך קוראים לאיש אשר לו בית ?

לאיש זה קוראים בֵּיתִי⁽¹⁰⁾.

— מי הוא האיש, השומר את הבית ומשגיח⁽¹¹⁾ עליו.

לאיש זה קוראים שוֹמֵר⁽¹²⁾.

(ל" שפר)

المفردات :

(1) جاني. (2) طواران. (3) يتزهون. (4) صفوف. (5) مصابيح. (6) كهرباء. (7) نفط.

(8) مساكن. (9) يسكنون. (10) ساكن، مؤجر. (11) يراقب. (12) بواب.

درس ٢٦ - שעור כו .

יֵשֶׁר לֵב ⁽¹⁾

הַרְבֵּה ⁽²⁾ הַגָּדוֹל , רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן שִׁטָּח , קִנָּה ⁽³⁾ חֲמוֹר מִנְּכָרִי ⁽⁴⁾ אֶחָד .
כַּאֲשֶׁר הֵבִיא אֶת הַחֲמוֹר אֶל חֲצֵרוֹ ⁽⁵⁾ , רָאוּ תַלְמִידָיו וְהִנֵּה אֶבֶן יִקְרָה ⁽⁶⁾
תְּלוּיָה ⁽⁷⁾ בְּצִנְאָרוֹ ⁽⁸⁾ שֶׁל הַחֲמוֹר , וַיִּרְוּצוּ ⁽⁹⁾ אֶל רַבָּם וַיֹּאמְרוּ לוֹ : „בִּרְכַּת
יְהוָה הִעֲשִׂיכָה ⁽¹⁰⁾ אוֹתָךְ” יִרְאֶה רַבֵּנוּ אֶת הָאֶבֶן הַטּוֹבָה שֶׁהִיָּתָה עַל צִנְאָר
הַחֲמוֹר שֶׁקִּנִּיתָ הַיּוֹם . וַיַּעַן הַרְבֵּי שְׁמַעוֹן לְתַלְמִידָיו : לֹא ! תַלְמִידֵי
הַטּוֹבִים , כִּי חֲמוֹר קִנִּיתִי , וְאֶבֶן טוֹבָה לֹא קִנִּיתִי לָכוּ וְהִסְזִירוּ ⁽¹¹⁾ אוֹתָהּ
לְבַעֲלֶיהָ ⁽¹²⁾ . וַיַּעֲשׂוּ בֵּן , הַנְּכָרִי הַתִּפְּלָא ⁽¹³⁾ עַל יֵשֶׁר לִבּוֹ שֶׁל הַרְבֵּי
וַיֹּאמֶר , בָּרוּךְ אֱלֹהֵי שְׁמַעוֹן .

(מאגדות ישראל)

المفردات :

- (1) الاستقامة ، الأمانة . (2) الحبر الجليل . (3) ابتاع ، اقتنى . (4) من أجنبي . (5) داره .
(6) ثمينة . (7) معلقة . (8) برقبته . (9) وجروا . (10) أسعدت . (11) أرجعوا . (12) لصاحبها .
(13) تعجب .

تمرین - תרגיל.

أجب عن الأسئلة الآتية :

- (1) מה קנה רבי שמעון ?
- (2) ממי קנה את התמור ?
- (3) מה ראו התלמידים על צנאר התמור :
- (4) מה אמרו לרבם ?
- (5) ומה ענה להם ?
- (6) מה אמר הנכרי בפאר הקזירו לו את האבן ?

درس ٢٧ - שעור כז .

הַחֲכָם וְהַגֵּב (١)

בְּאַחַד הַלֵּילוֹת הָאֶפְלִים^(٢) , בָּא גֵב אֶל בֵּית חָכָם אֶחָד לְגֹב .
הַחֲכָם הָיָה עָנִי , וְאֵין בְּבֵיתוֹ בִּלְתִּי^(٣) כֶּסֶף שֶׁלֶחָן וּמִנֹּרָה ,
וְאִי-אֵלוֹ^(٤) סִפְרִים , הַגֵּב חִפְשׁוֹ^(٥) בְּכָל-הַבַּיִת לְמִצָּא אֵינָה כֶּסֶף ,
אִזְּדַבֵּר שְׁשֹׁנָה^(٦) כֶּסֶף , וְלֹא מִצָּא . וַיִּפְּנֶה^(٧) לָלֶכֶת . אִזְּ פָּרַץ^(٨)
שְׁחוּקָ^(٩) מִפִּי הַחֲכָם . וַכְּאֲשֶׁר שָׁמַע הַגֵּב אֶת שְׁחוּק הַחֲכָם , שָׁב
אֵלָיו וַיִּרָם אֶת יָדוֹ לְהַכּוֹתוֹ . וַיֹּאמֶר לוֹ הַחֲכָם : יִסְלַח^(١٠) נָא לִי
אֲדוֹנִי . לֹא עָלִיךָ אֲנִי מִשְׁחָק . כִּי אִם עַל אֲשֶׁר בָּאתָ לְחַפֵּשׁ
בְּבֵיתִי בַחֲשָׁכָת^(١١) הַלַּיִל . עַל דְּבַר שְׁאֵין אֲנִי מוֹצֵא אוֹתוֹ גַּם בַּיּוֹם
לַעֲת הַצֹּהָרִים . נִיבּוֹשׁ הַגֵּב וַיֵּלֶךְ לוֹ .

المفردات :

- (١) واللص . (٢) المظلمة . (٣) إلا ، فقط . (٤) وبعض . (٥) قش عن ، بحث عن .
(٦) مایساوی . (٧) وهم فی . (٨) انفجر ، فاض . (٩) ضحكة . (١٠) عفوا . (١١) ظلمة الليل .

תַּחֲרִיץ - תַּרְגִּיל.

أجب عن الأسئلة الآتية :

- (1) מתי קלף הנגב לנגוב ?
  - (2) אל בית מי בא הנגב ?
  - (3) מה היה הקדם ?
  - (4) המצא הנגב דבר בבית הקדם ?
  - (5) מה עשה הקדם ?
  - (6) למה שב הנגב אל בית הקדם ?
  - (7) במה שפך הקדם את רגז הנגב ?
  - (8) מה עשה אז הנגב ?
-

درس ٢٨ - שעור כח .

השועל⁽¹⁾ והפרם

שועל מצא פרם . הפרם היה גדור⁽²⁾ מכל-פנותיו .⁽³⁾ והיה שם נקב⁽⁴⁾ אחד . בקש⁽⁵⁾ השועל לבא אל הפרם , דרך הנקב , ולא יכל⁽⁶⁾ .
מה עשה ? צם . שלשה ימים עד שכחש⁽⁷⁾ ונכנס⁽⁸⁾ באותו⁽⁹⁾ נקב ואכל ושמן⁽¹⁰⁾ . בקש לצאת ולא יכל . שב וצם שלשה ימים עד שכחש ונעשה כמו שהיה , ויצא דרך הנקב שבא בו . כשיצא הפך⁽¹¹⁾ פניו והביט⁽¹²⁾ בפרם , ואמר : פרם , פרם ! מה טוב אתה ומה טובים פרותיך . אבל מה הנאה⁽¹³⁾ ממך ?

(1) גרובסקי

المفردات :

(1) الثعلب . (2) محاط بجدار . (3) جوانبه . (4) ثقب . (5) رغب . (6) يستطيع . (7) ضعف
(8) دخل . (9) في ذلك . (10) وسمن . (11) قلب ، اتجه . (12) ونظر إلى . (13) فائدة .

نَحْرِين - תַּרְגִּיל .

أجب عن الأسئلة الآتية :

- (١) מה מִצָּא הַשּׁוֹעֵל ?
  - (٢) מָה הָיָה הַכָּרָם ?
  - (٣) דֶּרֶךְ מָה נִכְנָס הַשּׁוֹעֵל אֶל הַכָּרָם ?
  - (٤) מִדּוּעַ צָם ?
  - (٥) אֵיךְ נַעֲשֶׂה הַשּׁוֹעֵל בַּכָּרָם ?
  - (٦) הַיִּכּוֹל הָיָה לְצֵאת מִשָּׁם ?
  - (٧) מָה עָשָׂה שְׁנִית ?
  - (٨) מָה אָמַר הַשּׁוֹעֵל לַכָּרָם אַחֲרֵי שֶׁיֵּצֵא מִמֶּנּוּ ?
-

درس ٢٩ - שיעור כט.

חכמות ילדים

רבי יהושע היה הולך בדרך ומצא ילד אחד ובידו פלי⁽¹⁾
מכסה⁽²⁾. שאל אותו: מה בידך מכסה בכלי זה? - ענה לו תילד:
אלו⁽³⁾ רוצה אמי שתדע מה בפלי, לא היתה מכסה אותו.

הלך משם ומצא ילדה שואבת⁽⁴⁾ מים מן העין, אמר לה: השקיני⁽⁵⁾
מעט מים. אמרה לו: לך ולחמורך, אחרי ששתה אמר לה: בתי,
עשית כמעשה רבקה אמנו עליה השלום, אמרה לו? אדוני! אני עשיתי
כמעשה רבקה, ואמה לא עשית כמעשה אליעזר עבד אברהם אבינו
עליו השלום.

(מאגדות ישראל)

المفردات :

(1) إناء . (2) مغطى . (3) لو ، إذا . (4) تملأ . (5) اسقيني .

تمرین - תרגיל

أجب عن الأسئلة الآتية :

(١) את מי מצא רבי יהושע בדרך?

(٢) מה היה ביד הילד?

(٣) מה שאל רבי יהושע את הילד?

(٤) מה ענה לו הילד?

(٥) הנכון היה מענה הילד?

(٦) מה היתה עושה הילדה?

(٧) מאיפה היתה שואבת את המים?

(٨) מה דרש ממנה רבי יהושע?

(٩) מה אמרה לו?

(١٠) ומה אמר לה?

(١١) ומה ענתה לו אז?

(١٢) הנכון היה המענה של הילדה?

درس ۳۰ - שיעור ל.

בבית מסחר⁽¹⁾ (בחנויות)⁽²⁾

- מה תפצה, אדוני? במה אוכל לשקתך⁽³⁾?
- אני תפץ לקנות לי גומ⁽⁴⁾ לחליפה⁽⁵⁾, היש בבית מסחרך גומ יפה מורגני?
- יש ויש, בבית מסחרי תמצא כל-מיני ארג⁽⁶⁾.
- אקנה⁽⁷⁾, כי לא תרבה במחיר⁽⁸⁾ סחורתך⁽⁹⁾.
- מחיר כל-סחורה קבוע⁽¹⁰⁾ אצלי. אני לא אפקיע⁽¹¹⁾ את השער⁽¹²⁾.
- ובכן הואל⁽¹³⁾ נא להראות לי כמה מיני גומ.
- באיזה גומ אמה רוצה? יש לי גומ שחור⁽¹⁴⁾, חום⁽¹⁵⁾, כחל⁽¹⁶⁾ או ברד⁽¹⁷⁾.
- יראה לי, אדוני, מה שיש בחנותו ואני אבחר. הנה הצבע הנה מוצא חן⁽¹⁸⁾ בעיני, מה הוא מחיר כל-מטר?
- שלשים גרוש.
- המחיר רב הוא...

- אָבֶל הַגִּוִּחַ הוּא מִהַמִּין הַמְשָׁבַח (י"א), הוּא בֶרֶךְ, חֲזָק (י"ב) וְנִפְּהָ •
- יְגִזֹּר (י"ג) לִי, אֲדוֹנִי, שְׁנֵי מְטָרִים וְחֲצִי •
- בְּבִקְשָׁה • (לְמַשְׁרֵת) מֶר יוֹסֵף, גִּזֹּר מִחֲתִיכַת (י"ד) הַגִּוִּחַ שְׁנֵי מְטָרִים וְחֲצִי • הִישָׁלַם (י"ה), אֲדוֹנִי תִכְבֶּה (י"ז)? אִם אֵין לוֹ כֶּסֶף, אֶתֵּן לוֹ בְּהִקְפָּה (י"ח) •
- אֵין לִי צֶרֶךְ (י"ט) בְּהִקְפָּה, יֵשׁ לִי, תוֹדָה לָאֵל כֶּסֶף •
- הַסְחֹרָה עוֹלָה בְּסֹף שְׁבָעִים וְחֲמִשָּׁה גְרוֹשׁ • הִינֵחַ, אֲדוֹנִי, אֵת הַצָּרוֹד בִּידוֹ, אִם אֶשְׁלָחֵנּוּ לְכַבֹּדוֹ הַבֵּיתָה?
- הַצָּרוֹד קָל, אֲנִי אֶקְחֵנּוּ, שְׁלוֹם •
- שְׁלוֹם, יִזְכְּרֵנִי אֲדוֹנִי, גַּם בְּיָמֵם הַבָּאִים, יֵשׁ אֶצְלִי כָל-מִינֵי סְחֹרָה: קְטִיפָה (י"א), מְשִׁי (י"ב), כְּתָנָה (י"ג), צֶמֶר (י"ד) •
- אִם יִהְיֶה לִי צֶרֶךְ אָסוֹר לְבֵית מִסְחָרוֹ •
- חֵן-חֵן לָךְ (י"ה), אֲדוֹנִי, לְהַתְרָאוֹת •

(ל" שפּר)

المفردات :

- (י) محل تجارة . (י"א) دكان , حانوت . (י"ב) أن أخدمك . (י"ג) جوخ . (י"ד) حلة . (י"ה) قماش
- نسج . (י"ו) أتعشم . (י"ז) بئس . (י"ח) تجارتك . (י"ט) محدد . (י"י) أرفع . (י"יא) السعر . (י"יב) تكرم .
- (י"יג) أسود . (י"יד) بئس اللون . (י"טו) أزرق , سماوى . (י"טז) منقوط وله ألوان مختلفة . (י"יז) يعجبني ,
- يرضيني . (י"יח) الجيد . (י"יט) متين . (י"כ) يقطع . (י"כא) من قطعة . (י"כב) أيسد . (י"כג) فورا .
- (י"כד) بالدين . (י"כה) لست في حاجة . (י"כו) قطيفة . (י"כז) حرير . (י"כח) كان . (י"כט) صوف .
- (ל) شكرا لك .

درس ٣١ - שעור לא .

חושם רע המזל⁽¹⁾

חושם רע המזל, נולד בשעה רעה ומרה⁽²⁾. מן הבקר עד שעה מאחרת בלילה רודף אחריו מזלו הרע⁽³⁾. מיד⁽⁴⁾ כשהוא קם בבקר ופוקח את עיניו - נכנס זבוב⁽⁵⁾ קטן לתוך עינו. יורד הוא ממטתו - נפצעה⁽⁶⁾ כף רגלו הימנה⁽⁷⁾ במסמר חד. יושב הוא לאכל את ארחת הבקר - מוצא הוא את הקפה קר⁽⁸⁾. מעשן⁽⁹⁾ הוא סיגרה - שם אל פיו את הקצה⁽¹⁰⁾ הבוער⁽¹¹⁾ באש. מפצח⁽¹²⁾ הוא אגוזים - נמצאים הם בלם ריקים⁽¹³⁾. אוכל הוא דגים⁽¹⁴⁾ - עומדת לו עצם בגרונו⁽¹⁵⁾. כותב חושם מכתב גחויץ⁽¹⁶⁾ - שופך הוא עליו את הדיו במקום חול⁽¹⁷⁾. הולך הוא להתרחץ - גונבים ממנו את מכנסיו⁽¹⁸⁾. שוב הוא לביתו, בשעה מאחרת בלילה, ורוצה לפתח את הדלת - נזכר הוא, כי שכח את המפתח בבית תברו.

צרות⁽¹⁹⁾ פאלה וכאלה סובל⁽²⁰⁾ חושם רע המזל בכל-יום מן

הבקר עד שעה מאחרת בלילה.

المفردات :

- (١) سيئ الحظ ، منحوس . مشؤوم . (٢) مُرَّة . (٣) حالا . (٤) ذبابة . (٥) انجרכת .
(٦) حافية . (٧) بارد . (٨) يدخن . (٩) الطرف . (١٠) المشتعل . (١١) يكسر . (١٢) فارغة .
(١٣) السمك . (١٤) في حلقه . (١٥) ضروري . (١٦) رمل . (١٧) سرواله . (١٨) مصائب .
(١٩) يتحمل .
-

تمرین - תרגיל.

أجب عن الأسئلة الآتية :

(١) אי-אלו צרות עברו על חושם רע המזל ?

(٢) מה גנב ממנו ?

(٣) מה שכח בבית חברו ?

(٤) באיזו שעה בא אל ביתו ?

(٥) מה שפך על המכתב ?

(٦) למה שמים חול על המכתב ?

درس ۳۲ - שעור לב .

עֲבַשׁ⁽¹⁾ הַשְׁקֵרָה⁽²⁾

גָּד הַנּוֹכַח⁽³⁾ רָמָה⁽⁴⁾ תָּמִיד⁽⁵⁾ אֶת אָחִיו הַקָּטָן, נִהְיָ הַיּוֹם וְרֹאוּבֵן
דּוֹדָם⁽⁶⁾ בָּא מִירוּשָׁלַיִם נִתֵּן לַיַּעֲקֹב הַקָּטָן צַעֲצוּעַ⁽⁷⁾ וּלְגָד נָתַן רִיָּאֵל .
גָּד תָּפֵץ גַּם הַפֶּעַם לְרֵמוֹת אֶת אָחִיו הַקָּטָן וַיֹּאמֶר לוֹ : אִם יִזְרְעוּ אֶת
הַרִיָּאֵל בְּאַדְמָה , יִמָּצְאוּ רִיָּאֵלִים רַבִּים .

בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי לָקַח הַקָּטָן אֶת הַרִיָּאֵל וַיִּטְמֹן אוֹתוֹ בָּגֶן . בְּעֶרְב פֶּתַח
גָּד אֶת אֶרְגָּזוֹ⁽⁸⁾ וְהִנֵּה הַרִיָּאֵל אֵינֶנּוּ , וַיַּחֲל⁽⁹⁾ לִבְכּוֹת , אִזּוּ נִגָּשׁ⁽¹⁰⁾
אֵלָיו יַעֲקֹב הַקָּטָן וַיֹּאמֶר לוֹ : אַל תִּבְכֶּה אָחִי , עוֹד מַעֲט וְהָיוּ לָךְ
רִיָּאֵלִים הַרְבֵּה , כִּי זָרַעְתִּי אֶת רִיָּאֵלְךָ בָּגֶן . וַיֵּלְכוּ שְׁנֵיהֶם אֶל הַגֶּן
לְחַפֵּשׂ אֶת הַרִיָּאֵל וְלֹא מָצְאוּהוּ , כִּי שָׁכַח⁽¹¹⁾ הַקָּטָן אֶת הַמָּקוֹם
שֶׁטְמְנֵו⁽¹²⁾ בּוֹ .

(ל" שפר)

المفردات :

(١) عقاب . (٢) الكاذب . (٣) غشاش ، محتال . (٤) غش ، خدع . (٥) دائماً . (٦) عنهم .
(٧) ألعبه . (٨) صوانه ، خزانته . (٩) وابتدأ . (١٠) اقترب . (١١) نسي . (١٢) الذي طمره .

تمرین - תרגיל.

أجب عن الأسئلة الآتية :

- (١) את מי רמָה נָד ?
- (٢) מה נָמן לָהֶם דוֹדָם ?
- (٣) איפה טָמן אֶת הַרְיָאֵל ?
- (٤) הַמָּצְאוֹ אוֹתוֹ בָּנָן ?
- (٥) מִדּוּעַ לֹא מָצְאוּהוּ ?

درس 33 - שעור לג.

שלמה המלך והדבורים⁽¹⁾

שלמה המלך עליו השלום, היה חכם מכל-אדם. פעם אחת, אמר שלמה: מי חכם כמוני בכל-החיי? ואיזה דבר געלם⁽²⁾ ממוני? אמר לו נתן הנביא: בריה⁽³⁾ קטנה אחת יש ודבורה שמה, היא עושה דבש⁽⁴⁾ ושענה⁽⁵⁾ ואתה אינך יודע איך היא עושה אותם. מה עשה שלמה? העמיד בגנו⁽⁶⁾ פירות⁽⁷⁾ של זכוכית, אמר בלבו: „עתה אראה את כל עבודתך“! מה עשו הדבורים? טחו⁽⁸⁾ את קירות⁽⁹⁾ הפירות בשענה, ולא יכול שלמה לראות מאומה. וימאז⁽¹⁰⁾ לא התנאה⁽¹¹⁾ עוד בחכמתו.

(מאגדות ישראל)

المفردات :

- (1) والنحل. (2) خفي, مجهول. (3) مخلوقة, كائنة. (4) عسل. (5) شمع. (6) في حديقته.
(7) خلايا (ج خلية). (8) زجاج. (9) طينوا, طلوا. (10) جدران. (11) ومن ذلك الحين.
(12) تكبر.

تمرین - תרגיל.

أجب عن الأسئلة الآتية :

- (١) מה הקנה שלמה המקלך ?
- (٢) . מה אמר פעם אחת ?
- (٣) מה אמר לו נתן הנביא ?
- (٤) מה עשה שלמה ?
- (٥) היכול הוא לראות את עבונת הדבורים ?
- (٦) ומדוע ?

درس ٣٤ - שעור לה.

הַתְּרַנּוּלָה (י) וְהַפְּרוֹחִים (ז)

תְּרַנּוּלָה דְּגֵרָה (ז) שְׁנִים עָשָׂר אֲפְרוֹחִים, וּתְקַם לְגִדְלָם וּלְחַנְכָּם (ז).
לְמַדָּה אוֹתָם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן לְקוּט. לְקוּטוֹ הָאֲפְרוֹחִים כָּל-הַיּוֹם,
וּלְעֵת-עֶרֶב אֲסָפָה אוֹתָם תַּחַת כִּנּוּפִיהָ וּתְיַשְׁגֶּם (ט).

בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי לְמַדָּה אוֹתָם נְקוּר. וְנָקְרוּ הָאֲפְרוֹחִים בְּאַשְׁפָּה כָּל-הַיּוֹם
וּמִצְאוּ שָׁם יְתוּשִׁים (י), וּלְעֵת-עֶרֶב קָרְאָה אוֹתָם הָאֵם אֶל תַּחַת כִּנּוּפִיהָ
וּתְיַשְׁגֶּם. בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי לְמַדָּה אוֹתָם לְקַרְקַר (י), לֹא יִדְעוּ הָאֲפְרוֹחִים
לְקַרְקַר, בַּקֹּץ לְצַפְצָף (י), יִדְעוּ. צַפְצָפוֹ הָאֲפְרוֹחִים וּלְקוּטוֹ, צַפְצָפוֹ וְנָקְרוּ,
צַפְצָפוֹ וּלְקַלְקוּ (י), מִים, וּלְעֵת-עֶרֶב בָּאוּ אֶל תַּחַת כִּנּוּפִי הָאֵם לִישֹׁן.

כְּשֶׁנִּגְדְּלוּ הָאֲפְרוֹחִים לֹא הִכִּילוּ (י), הַכִּנּוּפִים לְכַסּוֹת אֶת פְּלָם יָחֵד!
אֶחָד גִּבְנָס מִצֵּד (י), זֶה, וּשְׁנַיִם יוֹצְאִים מִצֵּד אֶחָד. תִּמְקֶה הַתְּרַנּוּלָה
וְאִמְרָה: עַל בִּיצֵי יִשְׁבְּתִי, מִקֶּרֶב (י), יִצְאוּ וְאֲנִי דְּגֵרָתִי אוֹתָם,
וּמִדּוּעַ זֶה אֵין כִּנּוּפִי מְכַסּוֹת אוֹתָם? הָאֵם אֲנִי קִטְנֹתִי?

المفردات :

- (1) الدجاجة . (2) أفرأخها . (3) رنحت . (4) ولتربيتهم . (5) وأنامتهم . (6) بعوض .
(7) القرقرة . (8) الصفيير ، التصفيير . (9) وولغوا ، شربوا . (10) لم تَسَع . (11) من جانب .
(12) من أمعأى .
-

تمرین - תרגיל.

أجب عن الأسئلة الآتية :

- (1) כמה אפרוחים הונהגה התרגולת ?
(2) מה למדה אותם ?
(3) מה מצאו באשפה ?
(4) איפה ישנה התרגולת את אפרוחיה ?
(5) מדוע לא הכילו הכנפים את כל האפרוחים ?
(6) מה אמרה התרגולת ?
-

درس ۳۵ - שעור לה.

שבת⁽¹⁾ במוצרים

בשעה היו אבותינו עבדים (2) במצרים, היו רומסים (3) בחמר (4) כל-ימות-השבוע (5) ועושים לבנים (6) לבניני פרעה מלך מצרים; ורק (7) ביום השבת היו שובתים (8) ונחים (9) מעבודתם; ובערב שבת ירדו (10) וטבלו (11) ביאור (12) ושובו לבתיהם.

היו הנשים יוצאות לקראתם (13) מכניסות אותם ומלבישות אותם בגדים (14) נקיים (15) ונפים, ישובו האבות בין בני משפחתם (16) בשמחה ושכחו את עינים (17).

נודע (18) הדבר לפרעה, מה עשה? גזר (19) שיעשו לבנים כפלים (20) בעבור (21) שיעבדו גם ביום השבת, מה עשו בני ישראל? באו הם ונשיהם ובניהם ועבדו בליל הששי, למלאת (22) את חכן (23) הלבנים, ובשבת נחו והתענגו (24) וקראו במגלות (25). לזאת, המטיר להם אלהים מן מן השמים ארבעים שנה יום יום, איש לפי אכלו, ורק ביום הששי ירד המן פי שנים, בעבור שלא יצאו ללקוט ביום השבת כי לא ירד בו המן.

(מאגדות ישראל)

المفردات :

- (١) يوم السبت . (٢) عبيد . (٣) يجبلون التراب بالماء . (٤) بالطين . (٥) الأسبوع .
 (٦) لبن ، أبحر . (٧) فقط . (٨) يكفون عن العمل . (٩) يرتاحون . (١٠) نزلوا . (١١) وغطسوا .
 (١٢) في النيل . (١٣) لمقابلتهم . (١٤) ثياب . (١٥) نظيفة . (١٦) عائلاتهم . (١٧) ذلهم ، مشقاتهم .
 (١٨) علم ، عرف . (١٩) أمر ، قطع . (٢٠) ضعفين . (٢١) كي . (٢٢) ليملاؤا . (٢٣) عدد مقرر .
 (٢٤) وتمتعوا . (٢٥) بالمجلات .

تمرین - תרגיל.

أجب عن الاسئلة الآتية :

(١) איפה עבדו אבותינו ?

(٢) מה היו עושים ?

(٣) באיזה יום היו שובתים ?

(٤) מה נזר פרעה עליהם ?

(٥) מה עשו אז ?

(٦) מה אכלו במדבר ?

درس ۳۶ - שעור לו.

מושלח⁽¹⁾ מנזות⁽²⁾

לאברהם בן נח העשיר⁽³⁾ היו שני רעים, (4) דוד ויוסף, הם היו בני עניים. (5) ביום הפורים (6) קנה אברהם שלשה תפוחי-זהב. (7) היה אחד רקוב, (8) ואחד פגום. (9) והשלישי היה שלם, (10) אכל את השלם, ואת הרקוב שלח לרעו דוד, ואת הפגום - ליוסף. ישב וחכה, שישלחו לו גם הם מנזות.

ודוד ויוסף לא קנו מאומה. כי עניים היו. מה עשו? שלח דוד את תפוחו הרקוב לרעו יוסף, ויוסף שלח את תפוחו הפגום לרעו דוד. ואברהם ישב וחכה ואמר בלבו: מה-יפות ומה-נעימות (11) תהיינה המנזות, שישלחו לי חברי! עד שקבל תפוח פגום מדוד, ורקוב-מיוסף. ישב אברהם עצב. (12) תמה ואמר: איך שבו תפוחי הרעים אלי?

المفردات :

(1) إرسال . (2) هدايا . (3) الغنى . (4) أصدقاء . (5) فقراء . (6) عيد عند الاسرائيليين
يتبادلون فيه الهدايا . (7) التفاح الذهبي أى البرتقال . (8) مسوس . (9) قضم . (10) سالم، صحيح .
(11) لطيفة . (12) متكرر ..

تمرین - תרגיל.

- أجب عن الأسئلة الآتية :

(١) כֵּן מִי הָיָה אֲבִרָהֶם ?

(٢) כַּמָּה רָעִים הָיוּ לוֹ ?

(٣) מָה קָנָה אֲבִרָהֶם ?

(٤) אֵיךְ הָיוּ הַמַּפְּוֹחִים ?

(٥) לְמִי שָׁלַח אוֹתָם ?

(٦) מָה עָשׂוּ חֲבֵרָיו ?

(٧) מָה קָבַל לְבִסּוֹף מֵרַעֲיוֹ ?

درس 37 - שיעור לה.

רחמי⁽¹⁾ משה רבנו⁽²⁾ ע"ה

משה רבנו הנה רועה⁽³⁾ את צאן⁽⁴⁾ יתרו⁽⁵⁾ חתנו⁽⁶⁾ במדבר. ⁽⁷⁾
ויהי היום נראה משה והנה שם⁽⁸⁾ אחד נכרד⁽⁹⁾ מן העדר. ⁽¹⁰⁾ וילך
לבדו⁽¹¹⁾ במדבר. ויחשוב משה כי הוא תעה⁽¹²⁾ וירץ⁽¹³⁾ אחרי
להשיבו אל העדר. וירץ השם עד אשר בא אל מעין⁽¹⁴⁾ מים ויעמד
וישק, ויבן⁽¹⁵⁾ משה, כי צמא⁽¹⁶⁾ הנה השם למים, ויאמר משה: שם
מסבן⁽¹⁷⁾ אף לשוא⁽¹⁸⁾ רדפתי⁽¹⁹⁾ אחריך עד כי יגעתי⁽²⁰⁾ ולכן אקום
על זרועותי, ואשאף⁽²¹⁾ אל העדר, ויעש משה כאשר אמר.

וייטב הדבר הנה מאד בעיני יהוה, ויאמר אל משה: מה רבו
רחמיך! ראיתי את טוב⁽²²⁾ לבך, על כן אתנה לרעה על עמי ישראל,
אתה תוציא אותם ממצרים, ואתה תוליכם במדבר עד בואם אל
הארץ הטובה אשר אמן להם.

(מאגדות ישראל)

المفردات :

- (١) رحمة، رأفة . (٢) سيدنا موسى عليه السلام . (٣) راعى . (٤) غم . (٥) شُعِيب . (٦) حَيَّه .
(٧) فى الصحراء . (٨) شاة ، حَمَل . (٩) انفرد . (١٠) القطيع . (١١) وحده . (١٢) تائه .
(١٣) وركض . (١٤) عين ماء ، ينبوع . (١٥) وأدرك . (١٦) عطشان ، ظمئ . (١٧) مسكين .
(١٨) باطلا . (١٩) جريث . (٢٠) تعبت . (٢١) وأحملك . (٢٢) طيبة ، جودة .

تمرین - تَرْجُمَہِ

أجب عن الأسئلة الآتية :

(١) מה עשה משה במדבר ?

(٢) לאן הלך השה ?

(٣) מה עשה השה על המעין :

(٤) מה אמר אז משה ?

(٥) ומה עשה ?

(٦) מה אמר יהוה למשה ?

درس ٢٨ - שעור לח.

בבית הדאר⁽¹⁾

— רוזה אני לשלח את המכתב הזה לצרפת⁽²⁾, כמה בולים⁽³⁾ עלי להדביק עליו?

— איזה מכתב הוא? פשוט⁽⁴⁾ או מבטח⁽⁵⁾ (אחראי)?

— הוא מבטח.

— למה לא הוספת⁽⁶⁾ על המעטפה⁽⁷⁾ גם את המלה: מבטח? עליך להדביק שני בולים, שמחירם עולה שני גרוש!

— יש לי גר בן מאה גרוש, יתן לי אדוני עדף⁽⁸⁾ ממנו.

— הנה העדף תשעים ושמנה גרוש, והנה השובר⁽⁹⁾.

— יואל נא אדוני לתת לי שלש גלויות⁽¹⁰⁾.

— הגלויות במקרות⁽¹¹⁾ בחלון הסמוך⁽¹²⁾.

— אולי⁽¹³⁾ יש בשמי מכתב. שמי משה בן יוסף.

— תקף אראה... יש! יראה לי אדוני תעודה⁽¹⁴⁾ רשמית⁽¹⁵⁾,

שאתה הוא משה בן יוסף.

— בבקשה הנה דרכי (16), בצרופי (17) תמונתי (18) .

הנה המכתב .

— תפץ אני לשלח מברק (19) . בכמה יעלה לי מברק זה ?

— מוטב (20) שתכתב את תכן (21) המברק על הטפס (22) הנה .

— הנה כתבתי את התכן , כמה עלי לשלם ?

— פה עשרים ושנים מלים . ריאל אחד ושני גרוש עליך לשלם .

— יואל נא אדוני לרשום את כתבתי (23) , מחכה אני למענה (24)

על המברק . והבלדר (25) אינו יודע איפה אני דר , כי זה לפני שבוע השתקעתי (26) בעיר הזאת .

(ל" שפר)

المفردات :

- (1) مصلحة البريد . (2) فرنسا . (3) طوابع البريد . (4) عادي . (5) موصى عليه . (6) أضفت .
 (7) الغلاف . (8) الباقي ، الزائد . (9) الايصال . (10) بطاقات للخطابات . (11) ثُبَاع . (12) المجاور ،
 الرادف . (13) ربما . (14) شهادة . (15) رسمية . (16) تذكرة المرور . (17) باضافة . (18) صورتي
 الفوتوغرافية . (19) تلغراف . (20) يستحسن . (21) موضوع . (22) صيغة ، صورة . (23) عنواني .
 (24) رد . (25) والموزع . (26) توطئت .

درس ۳۹ - שעור לט.

הַאֲכָר⁽¹⁾ וְהַמְשַׁקְפִּים⁽²⁾

אֲכָר בָּא אֶל תַּנּוּת⁽³⁾ לְקִנּוּת מְשַׁקְפִּים, נָתַן לוֹ הַתַּנּוּנִי⁽⁴⁾ זִוג⁽⁵⁾ מְשַׁקְפִּים, שָׁם⁽⁶⁾ הָאֲכָר אֶת הַמְשַׁקְפִּים עַל עֵינָיו, לָקַח סֵפֶר וְהִבִּיט⁽⁷⁾ בּוֹ.

— לֹא טוֹבִים הֵם הַמְשַׁקְפִּים הָאֵלֶּה, אָמַר אֶל הַתַּנּוּנִי: תֵּן לִי אַחֲרִים.
נָתַן לוֹ הַתַּנּוּנִי זִוג אֲחֵר, הִבִּיט הָאֲכָר עוֹד פַּעַם בַּסֵּפֶר וְאָמַר:
גַּם אֵלֶּה לֹא טוֹבִים.

נָתַן לוֹ הַתַּנּוּנִי עוֹד זִוגוֹת אַחֲדִים, הָאֲכָר הִפִּךְ⁽⁸⁾ וְהִפִּךְ בַּסֵּפֶר,
הִבִּיט בּוֹ הַנָּה וְהַנָּה וּלְסוֹף אָמַר: כָּל-הַמְשַׁקְפִּים לֹא יִצְלָחוּ⁽⁹⁾.

שָׁאַל אוֹתוֹ הַתַּנּוּנִי:

— אָמַר-לִי אֲדוֹנִי, הִיזְדַּע אִתָּה לְקֹרֵא בַּסֵּפֶר?

— לוֹ⁽¹⁰⁾ יִבְעָתִי לְקֹרֵא, עָנָה הָאֲכָר, מְשַׁקְפִּים לָמָּה לִּי?

المفردات :

(١) الفلاح ، القروى . (٢) والنظارات . (٣) دكان ، حانوت . (٤) الحانوتى ، صاحب
المحل . (٥) زوج ، اثنين . (٦) وضع . (٧) ونظر . (٨) قلب . (٩) لا تصلح . (١٠) لو .

تمرین - תרגיל .

أجب عن الأسئلة الآتية :

- (١) לָאֵן בָּא הָאֶכָר ?
  - (٢) לָמָּה בָּא אֶל הַחֲנוּת ?
  - (٣) מָה גָּמַן לוֹ הַחֲנוּנִי ?
  - (٤) מָה עָשָׂה הָאֶכָר ?
  - (٥) וּמָה אָמַר לַחֲנוּנִי ?
  - (٦) מָה שָׁאַל הַחֲנוּנִי אֶת הָאֶכָר ?
  - (٧) וּמָה עָנָה הָאֶכָר ?
-

درس • ٤ — שיעור בו.

הפולון⁽¹⁾

— אולי יסור⁽²⁾ אדוני לַמָּלֶאכִים מוֹדֵרִין • לא רחוק הוא מהמחנה •⁽³⁾
יואל נא⁽⁴⁾ כבודו⁽⁵⁾ לַתֵּת⁽⁶⁾ לי אֶת הַמְּוֹדָה •⁽⁷⁾ הִישׁ לַאֲדֹנִי עוֹד אִיזוֹ⁽⁸⁾
כְּבוֹדָה⁽⁹⁾ ?

— אֶת הַכְּבוֹדָה אֶקְבֵּל מִחֵר • הִישׁ בַּמָּלֶאכִים חֵדֶר פְּנוּי⁽¹⁰⁾ לַמַּעֲנִי⁽¹¹⁾ ?

— יֵשׁ אֲדֹנִי אוֹלִי יֵשֵׁב בְּאוֹתוֹמוֹבִיל שְׁלֹנִי הַמַּחֲכָה⁽¹²⁾ פֶּה⁽¹³⁾ אֶצֶק
הַמַּחֲכָה •

— וְיֵשֵׁב בְּאוֹתוֹמוֹבִיל •

— בְּמָה אוֹכֵל לְשִׁרְתָּהּ⁽¹⁴⁾ ?

— יֵשׁ לִי אֶרֶץ⁽¹⁵⁾ בְּחֵדֶר פְּנוּי אֲשֶׁהָה⁽¹⁶⁾ בְּמַצָּרִים שֶׁשָּׁה יָמִים •

— יֵשׁ חֵדֶר פְּנוּי בַּקּוֹמָה⁽¹⁷⁾ הָרְבִיעִית •

— בַּקּוֹמָה הָרְבִיעִית ? קִשָּׁה⁽¹⁸⁾ לִי לַעֲלוֹת בַּמַּדְרָגוֹת •⁽¹⁹⁾

— אֵין לָהּ אֶרֶץ לַעֲלוֹת בַּמַּדְרָגוֹת כִּי יֵשׁ לָנוּ מַסָּקָה •⁽²⁰⁾

— אִם כֵּן הוֹלִיכֵנִי אֶל הַחֵדֶר •

— הנה הוא תהדר • תדר מרנח (21) ומרקהט • (22) תלונותיו פנויים (23)
לגן • פה יוכל אדוני לנות (24) מעמל (25) תדרך • (26) הרוצה (27) אדוני
לטעום (28) דבר-מה • (29)

— לא, אדוני, אינני רעב, (30) אך יגע (31) אני מאד •

— אני אשלח את המשרת ויעמיד את המטה • (32)

— יואל אדוני לשלח לי בקבוק (33) גזוז • אני רוצה לשחות • (34)

— אולי תפץ אדוני לשחות קפה •

— תודה, ישלח לי רק גזוז •

(ל" שפר)

المفردات :

- (1) الفندق • (2) ימיל • (3) من المحطة • (4) يتفضل • (5) حضرته • (6) بأن يعطى •
(7) الحقيبة • (8) أى • (9) طرد • (10) فاضى • غير مشغول • (11) لأجل • (12) الذى ينتظر •
(13) هنا • (14) أن أخدمك • (15) فى حاجة • (16) أمكث • (17) فى الطبقة • (18) صعب •
عسير • (19) بالسلام • (20) مصعد كهربائى • (21) واسع • (22) مؤث • (23) يطلون • (24) أن
يرتاح • (25) من مشقة • (26) الطريق • (27) أيرضى • (28) يذوق • يطعم • يأكل • (29) شيئاً •
(30) جوعان • (31) تعبان • (32) السرير • (33) زجاجة • (34) أن أشرب •

אלסט' אלאל

قراءة وأنشاء

درس ١٤ - شاعر بوا .

الطبعة^(١)

ش'ل'ش' م'ل'כות' ת'ת'ול'דה^(٢)

בְּקִיץ^(٣) יֵשְׁבֵנו כָּלְנוּ בְּבֵיתֵנוּ אֲשֶׁר בְּכֶפֶר^(٤) . שָׁם הָיָה לִי חֶדֶר
מִיָּחָד^(٥) . בְּחֶדְרֵי הָיָה תְּלוּי^(٦) כְּלוּב^(٧) וְבוֹ זְמִיר^(٨) קָטָן , אֲשֶׁר
נָתַן לִי אָבִי מִתְּנָה^(٩) לַיּוֹם הַלְדָתִי^(١٠) . עַל הַחֲלוֹן עָמְדוּ טוֹרֵי^(١١)
פָּרְחִים^(١٢) , וְעַל שְׁלֹחָנִי הָיוּ אֲבָנִים קִטְנוֹת חֲלָקוֹת^(١٣) וְשִׁרְיוֹת^(١٤) ,
גַּם צִדָּפוֹת^(١٥) אֲשֶׁר אֶסְפָּתִי בָּעֵת שֶׁהִלְכָתִי לְשׁוֹחַ^(١٦) עַל שִׁפְתֵי^(١٧) הַיָּם .
בְּאַחַד הַיָּמִים בְּסוּף^(١٨) הַקִּיץ אָמַר לִי אָבִי כִּי יוֹלִיכֵנִי מָחָר^(١٩)
אֶל הָעִיר^(٢٠) לְהַכְנִיסֵנִי^(٢١) שָׁם בְּאַחַד בְּתֵי הַסֶּפֶר .

المفردات :

- (١) الطبيعة . (٢) المواليد الثلاث . (٣) في الصيف . (٤) في القرية . (٥) خصوصي . (٦) مُعلَّق .
(٧) قَفَص . (٨) بُلبُل . (٩) هَدِيَّة . (١٠) ميلادي . (١١) صُفوف . (١٢) أزهار . (١٣) نَاعِمَة ، مَسَاء .
(١٤) خَشِيشَة . (١٥) أَصْدَاف . (١٦) للترهة . (١٧) ضِفَّة ، شاطئ . (١٨) في نهاية . (١٩) غداً .
(٢٠) البلدة . (٢١) لِيُدْخِلَنِي .

אָני אָמנָם שְׁמַחְתִּי (1) מְאֹד לְדַבְרֵי אָבִי . אֵלֶּה . אֵךְ בְּכָל-זֹאת
נִפְרַדְתִּי בְּעֶצְבוֹן מִחֻדְרִי , מִהַזְמִיר וּמִהַפְרָחִים אֲשֶׁר אֶהְבֵּתִי .

בְּחֶפֶז (2) שָׁבַתִּי (3) אֶל בֵּית אָבוֹתִי . בָּאתִי לְחֻדְרִי וְהִנֵּה
מְכָל-מַחְמְדֵי (4) לְפָנַי (5) וְשָׂאֲרוֹ (6) לִי רַק הָאֲבָנִים , הַצִּדְפוֹת וְהַכְּלוֹב ;
הַזְמִיר לֹא הָיָה בְּכְלוֹב . גַּם הַפְּרָחִים נָבְלוּ (7) .

— אֵיךְ (8) נִהְיִיתָ הַמְהִפְכָּה (9) הַזֹּאת בְּחֻדְרִי ! שְׁאַלְתִּי אֶת
אֲחוֹתִי .

— הַזְמִיר מֵת , וְהַפְּרָחִים נָבְלוּ , עֲנֵתָה אֲחוֹתִי .

— אֵךְ מִדּוּעַ זֶה מֵת הַזְמִיר וְנָבְלוּ הַפְּרָחִים ?

וְאֲחוֹתִי עֲנֵתָה וְאָמְרָה :

— אָני חֲלִיתִי (10) וְשָׁכַבְתִּי עַל עָרְשִׁי (11) דְּוִי (12) שְׁבוּעוֹת אַחֲרָיִם .
וְכָל-הַעֵת הָיָה בְּנֵי הַבַּיִת עֲסוּקִים (13) בִּי וַיִּשְׁכְּחוּ אֶת הַזְמִיר וְלֹא
נִתְּנוּ לוֹ אֶת מֵאֲכָלוֹ וּמִשְׁקָהוּ ; גַּם לֹא יֵצְקוּ (14) מִיָּם בְּעֶצְיָצִי (15)
הַפְּרָחִים . לְכֵן מֵת הַזְמִיר מִרָעָב (16) וּמִצָּמָא , וְהַפְּרָחִים נָבְלוּ מִחֶסֶר (17)
לַחֲוִת (18) הַנְּחוּצָה לְמַחֲתָם (19) .

المفردات :

(1) فَرِحْتُ ، سُرِرْتُ . (2) فِي الْعُظْلَةِ الْمَدْرَسِيَّةِ . (3) رَجَعْتُ ، عُدْتُ . (4) تَحَفًى .
(5) سَابِقًا . (6) بَقِيْتُ . (7) ذَبَلْتُ . (8) كَيْفَ . (9) الْإِنْقِلَابُ . (10) مَرِضْتُ .
(11) سَرِير . (12) مَرَضِي . (13) مَشْغُولِينَ . (14) سَكَبُوا ، صَبَوْا . (15) أَصْبَغْتُ . (16) مِنَ الْجُوعِ .
(17) مِنْ عَدَمِ . (18) الرُّطوبَةِ . (19) لِمَعِيشَتِهِمْ .

— ומדוע זה האבנים קימות (1) ?

אחתי צמקה ותאמר :

— לאבנים אין צורך במאכל ובמשקה (2) ; הן לא מתו כי
לא חיו .

אבינו שמע את שיחתנו (3) ויאמר לי :

— דע (4) לך , בני , שכל-חי דרוש (5) אכל ומשקה , ואם יחסרוהו
את מאכלו ומשקהו ימות , ולכל-צמח (6) דרושה לחות ; ואם נחסר
ממנו את מימיו ימות גם הוא , כי המים מכלכלים (7) את הצמח .
לבד (8) זאת ימותו החי והצמח גם ממחלה (9) ומזקנה (10) . לא כן
האבן , היא לא תאכל ולא תשתה ; לא תזקן ולא תחלה ולכן לא
תמות . החי יולד או הוא יוצא מביצה (11) הצמח צומח מגרעין (12)
אשר יורעו באדמה ; והאבן לא תולד ולא תצמח .

לכן נחלקים (13) כל-הגופים אשר בעולם לשלשה מינים : חיים (14)
צומחים (15) ודוממים (16)

(ל" שפר)

المفردات :

- (1) لا تزال دائمة . (2) وللشرب . (3) محادثتنا . (4) اعلم . (5) مطلوب ، يلزم . (6) نبات .
(7) يَغْدُونَ . (8) ما عدا ، بلا . (9) من مرض . (10) من شيخوخة . (11) من بيضة .
(12) من حبة . (13) تنقسم . (14) أحياء . (15) نباتات . (16) جوامد .

تمرین ١ - תרגיל א.

أكمل الجمل الآتية :

- (١) בעולם יש שלשה ...
- (٢) לכל-חי ... אכל ...
- (٣) בקדרי הנה ... — ... ובו ...
- (٤) ביום ההלכה נותנים ... לילד .
- (٥) בעת שהלכתי לשוח על שפת הים אספתי ...
- (٦) הזמיר מת מפני ש ...
- (٧) הפרחים נובלים מחסרון ה ...

تمرین ٢ - תרגיל ב.

أجب عن الأسئلة الآتية :

- (١) מה הן שלש ממלכות התולדה ?
- (٢) חבר משפט אחד על שלשתן ?
- (٣) האם לאכנים צריך באכילה ובשתיה ?

درس ٢٤ - שעור מוב .

בַּעַד (י) כִּסְפִי (ז)

איש אחד נכנס (ז) אל מסעדה . (ח) פנה (ט) אל המלצר (י) ושאל אותו :

— האפשר (ז) לי לסעוד פה בַּעַד כִּסְפִי ?

— למה לא ? ענה המלצר . הלא כל-איש סועד בַּעַד כִּסְפוֹ . שב נא אדוני לשלחן ואמר מה אניש לך .

האיש ישב לשלחן, עין (ח) ברשימת (ט) המאכלים וצנה (י) להגיש (יא) לו דגים, (יב) צלי, (יג) ופרות שונים . (יד)

אחר הסעודה רמו (טו) למלצר ונתן לו גרוש אחד .

הלז תמה ושאל :

— מה הוא גרוש זה, שנתת לי, אדוני ? הלא סעודה זו עולה בעשרה גרושים .

— אמנם (יז) כן, אדוני, ענה האיש, אבל הלא שאלתי אותך, אם אוכל (יח) לסעוד בַּעַד כִּסְפִי — וגרוש זה הוא כל-כִּסְפִי .

(ל" שפר)

المفردات :

- (١) بموجب . (٢) فِضَّتِي ، نُقُودِي . (٣) دَخَلَ . (٤) مَطْعَمٌ . (٥) التَّفَتَ . (٦) الخادم ، التابع .
(٧) أُمِّمَكِن . (٨) تَأَمَّلْ ، تَبَصَّرْ . (٩) فِي الْقَائِمَةِ . (١٠) وَأَوْصِي ، وَأْمُرْ . (١١) بَأَن يَحْضُرْ .
(١٢) سَمَكَ . (١٣) صَلَّى ، لَحْمٌ مَشْوِيٌّ . (١٤) مُخْتَلِفَةٌ . (١٥) أَشَارَ . (١٦) حَقًّا . (١٧) أُسْتَطِيعُ .

تمرین - ترجمہ

- (١) מה שאל האיש את המלצר ?
(٢) מה ענה המלצר ?
(٣) מה צנה האיש להגיש לו ?
(٤) מה נתן האיש למלצר אחרי הסעדה ?
(٥) מה אמר לו המלצר ?
(٦) ומה ענה האיש ?

درس ٤٣ - שעור בוג .

שיחה (תאטרון)

- באתי להציע⁽¹⁾ לך , כי תלך איתי הערב לתאטרון .
- לפני שבוע בקרתי⁽²⁾ את התאטרון ולא שבועתי רצון⁽³⁾ ממנו . הציגו⁽⁴⁾ איזה מחזה⁽⁵⁾ משעמם⁽⁶⁾ בארבע מערכות⁽⁷⁾ , לא יכולתי לשבת עד סוף המחזה ועזבתי את האולם⁽⁸⁾ .
- אבל היום מציגים מחזה-שעשועים⁽⁹⁾ חדש , ישחק⁽¹⁰⁾ הליצן⁽¹¹⁾ המפרסם⁽¹²⁾ שבא מפרז . כדאי⁽¹³⁾ איפוא⁽¹⁴⁾ לראות .
- אם כן אלך גם אני , ההכנות⁽¹⁵⁾ לך כרטיסי⁽¹⁶⁾ כניסה⁽¹⁷⁾ ?
- אינני זקוק⁽¹⁸⁾ לכרטיסים , בשבילי הכניסה חפשיית⁽¹⁹⁾ , לי יש כרטיסי-חנם⁽²⁰⁾ . את האחד אמן לך .
- תודה , אבל לא אשתמש⁽²¹⁾ בכרטיס חנם , מצבי⁽²²⁾ הקמרי⁽²³⁾ מרשה⁽²⁴⁾ לי לקנות כרטיס .

المفردات :

- (1) لأعرض . (2) زرت . (3) أُنَجِّبُ . (4) مثَّلوا . (5) رواية . (6) مُمِلَّة . (7) فُصُول .
 (8) القاعة . (9) مُضحكة . (10) يُمَثِّل ، يَلْعَبُ . (11) المُمَثِّل الهزلي . (12) المشهور . (13) يستحق ،
 يليق . (14) إذا . (15) هل أحضرت ، أعددت . (16) بطاقات ، تذاكر . (17) دخول .
 (18) مُضطَرَّ ، في حاجة . (19) مباحة ، حرة . (20) مجَّانية . (21) أَسْتَعْمِلُ . (22) مركزي .
 (23) المبادي . (24) يُبَيِّح ، يسمح .

— אָבֵל אָנִי הֵלֵא לֹא אֵלַי הַשּׁוֹק לְמַכּוֹר(1) .

איפה אָתָּה יוֹשֵׁב תְּדִיר(2) ?

— אֹהֵב אָנִי לְשָׁבֶת כָּל־פִּי(3) בְּמַת(4) הַחַיּוֹן(5) . יֵשׁ לִי

מָקוֹם בַּשּׁוֹרָה(6) הַשְּׂבִיעִית מוֹל(7) הַבְּמָה(8) .

— מָתִי(9) יִתְחִילוּ(10) בְּהַצָּגַת(11) הַחַיּוֹן ?

— לִפִּי מוֹדַעַת(12) הָעֲתוֹנִים(13) בְּשָׁבַע בְּדִיוֹק(14) .

— בְּעֲתוֹנִים הֵם תְּמִיד מוֹדִיעִים , כִּי הַפְּתִיחָה תִּהְיֶה בְּשָׁבַע

בְּדִיוֹק , וְתְמִיד יוֹרֵם(15) הַמָּסַךְ(16) בְּשִׁמְנָה .

— אָבֵל עָלִינוּ לִהְיוֹת שָׁם בְּשָׁבַע . הֵיִשׁ לָךְ מְקַרְבָּת(17) ? אָתָּה

יֹדֵעַ כִּי קֶצֶר-רְאוּת(18) אָנִי .

— אֶקַּח אִתִּי אֶת הַמְּקַרְבָּת .

— אֵל תִּשְׁכַּח , וּבִכֵּן בַּחֲצֵי הַשְּׂבִיעִית הִיָּה מוֹכֵן(19) .

(ל" שפר)

· المفردات :

- (1) لَابِيَعَهُ . (2) دائماً ، عادة . (3) تجاه ، أمام . (4) مسرح . (5) التمثيل .
 (6) في الصف . (7) تجاه ، أمام . (8) المسرح : (9) متى . (10) يتدثّون . (11) في عرض .
 (12) إعلان . (13) الجرائد . (14) بالضبط . (15) تُرفع . (16) الستارة . (17) نظّارة .
 (18) قَصِيرُ النَّظَر . (19) مُتَجَهِّزًا . مُسْتَعِدًّا .

درس ٤٤ - שעור בוד.

בעלי מלאכה^(١)

הנָיִט (2) תופר (3) לָנוּ : חָלִיפוֹת, (4) פְּרוּוֹת, (5) גְּלִימוֹת, (6) מַעֲפֹרוֹת (7)
כְּתֻפִּיֹת (8) וְקַפְשִׁים (9)

הַסִּנְדֵּלָר (10) תופר מעור (11) : נָעָלִים, (12) מַגְפִּים, (13) סִנְדָּלִים, (14)
מְסוּלָּים, (15) מוֹקֵים (16) . כָּלִי (17) מְלֹאכְתּוֹ שֶׁל הַסִּנְדֵּלָר הֵם : מַרְצָע, (18)
צָבָת, (19) סִכִּין, (20) אֵמוֹם, (21) מְבַרְשֶׁת, (22) חוּטִים (23) וְפוֹתִים, (24)
מִסְמָרִים, פִּטְיֵשׁ. (25)

הַסִּנְדֵּלָר הַמִּתְקֵן (26) וְהַמְטִילָא (27) טָלָאִים עַל הַנָּעָלִים הַקְרוּעוֹת (28)
וְקָרָא אֶשְׁכָּרָה. (29)

المفردات :

(1) الصُّنَاع . (2) الحياط . الحائك . (3) يَخِيْطُ ، يَحِيْكُ (4) حَالٌّ . (5) معاطف مُحَلَّاة بالفرو .
(6) جَيْبٌ . (7) معاطف للسفر . (8) مِثْرَات قصيرة بلا أكام توضع على الأكتاف . (9) معاطف .
(10) الحذاء . (11) من جلد . (12) أحذية . (13) أحذية طويلة ذات صلالة . (14) أخفاف ضاحكة
(مُخَرَّقَة) . سندل . (15) أكواث (شيشب في العامية) . (16) غطاء الساق والحذاء يابس الصياد
أو الضابط ويصنع من الجلد المتين . (17) أدوات ، أواني . (18) مخز . (19) مترعة . (20) سكين .
(21) قالب . (22) فرجون . (23) خيوط . (24) مُشَمَّعة . (25) قدوم . (26) المصحح . (27) والمرقع ،
المرمم . (28) المنزقة . (29) إسكاف .

הַנֶּפֶחַ (1) עוֹשֶׂה פְּרָסוֹת (2) — בְּרָזְלִי (3) נְרוֹזִים, (4) פְּטִישִׁים, (5) מַעֲדָרִים (6) • כָּלִי מְלֹאכְתּוֹ הֵם : פְּטִישׁ, קֶרֶס, (7) סֶדֶן, (8) מַפְתָּהִי, (9) הַנֶּגֶר עוֹשֶׂה רְהִיטִים : שֶׁלֶחֶן, כִּסֵּא, מְזוֹנָה, (10) אָרוֹן, (11) מְסֻנָּה, (12) שְׂדוֹת (13) בְּעִלּוֹת (14) מְגֻרוֹת (15) וּבְלִי מְגֻרוֹת : הוּא חוֹטֵב (16) בְּגִרְוֹן, מְנַסֵּר (17) בְּמִשּׁוֹר, (18) מְקַצֵּעַ (19) בְּמִקְצוּעָה, קוֹדֵחַ (20) בְּמִקְדָּח, פּוֹסֵל (21) בְּמַפְסָלֶת, תּוֹקֵעַ (22) מִסְמָרִים בְּפִטִּישׁ, מוֹצִיא אוֹתָם בְּמִלְקָחִים, (23) מְדַבֵּק אֶת חֲלָקֵי הָרְהִיט בְּדִבְקֵי (24) בֵּית מְלֹאכְתּוֹ נִקְרָא נִגְרִיָּה •

הַפֶּחֶח (25) עוֹשֶׂה מַפָּח, (26) מְחַמֵּם, (27) דִּלְיִים, (28) נְטָלוֹת, (29) מְחַבּוֹת, (30) מְרַחְשׁוֹת, (31) מְשַׁפְּכִים, (32) מְסַנְנֹת, (33) פְּמַפִּיּוֹת, (34) פְּנִסִּים, (35) כַּפּוֹת, מְזַלְגוֹת • הוּא מַצִּיָּה (36) אֶת הַנְּנוֹת (37) בְּפַח, וְעוֹשֶׂה מְרוֹבִים (38) בְּקִצּוֹתֵיהֶם, (39) לְקִלּוֹת (40) מִי הַנֶּשֶׁם, (41)

المفردات :

(1) الحِداد . (2) نِعال . (3) حديدية . (4) قُفּوس . (5) قِدايم . (6) معازف .
(7) الكتيفة لالتقاط الحديد الساخن . (8) سندان . (9) منفاخ . (10) صوان يحفظ به الطعام .
(11) صوان تُحفظ به الملابس . (12) أطر (ج: إطار) . (13) أصرنة قليلة الارتفاع . (14) ذات .
(15) أدراج . (16) يَشُقُّ . (17) يقطع بالمنشار . (18) بمنشار . (19) يبرى بالمسحج . (20) يخرق ,
يثقب بالمقدح . (21) ينحت , ينقر بالمنقار . (22) يغرس . (23) بمنزعة . (24) بغراء .
(25) السبّاك . (26) من صفيح . (27) آنية يُغلى بها الماء . (28) دلاء , (ج: دلو) . (29) دوارق .
(30) مقال (ج: مقلاة) . (31) مقال عديمة الأيدي . (32) أقماع . (33) مصاف (ج: مصفاة) .
(34) محكّات . (35) فوانيس , مصابيح . (36) يَغَطِّي , يَكسو . (37) السطوح . (38) مزاريب .
(39) بأطرافها . (40) يَسِيلُ . (41) المطر .

הַמִּסְגֵּר (1) עוֹשֶׂה מְנוּעוּלִים, (2) מִפְתָּחוֹת, (3) בְּרִיחִים, (4) הוּא עוֹבֵד
בְּמִסְגֵּרָה.

הַנֶּגֶץ (5) קוֹבֵעַ (6) שְׁמֵשׁוֹת (7) בַּחֲלוֹנוֹת. אֵת הַזְכוּכִית (8) הוּא גוֹזֵר (9)
בְּשִׁמִּיר (10) וּמְדַבֵּק אֶל הַמִּסְגְּרוֹת בְּדָבֶק. הוּא עוֹבֵד בְּזַגְגִּיה.

הַזֶּהָבִי, (11) עוֹשֶׂה וּמַתְקֵן כָּלִי זָהָב.

הַסִּפָּף, (12) מְסַפֵּף אֵת הַנֶּגֶץ (13) בְּגָבִים, (14) בְּפֶתַח וּבְרַעְפִּים. (15)

הַבְּרָסִי, (16) מְעַבֵּד (17) עוֹרוֹת. (18)

הַבִּנְיָאִי, (19) בּוֹנֶה בָתִּים (20) מִלְּבָנִים, מֵאֲבָנִים. (21)

הַצָּבֵעַ, (22) צוֹבֵעַ אֵת הַבְּנִינִים (23) בְּצָבֵעַ. (24)

(ל" שֵׁסֶר)

المفردات :

- (1) صانع الأقفال . (2) أقفال . (3) مفاتيح . (4) مزاليج . (5) الزجاجي . (6) يُثَبَّت .
(7) زجاج . (8) الزجاجاة . (9) يقطع . (10) بالماسة . (11) الجوهري . (12) صانع السطوح .
(13) السطح . (14) بالواح خشبية . (15) قريميد ، آجر ، طوب أحمر . (16) الدبّاغ . (17) يعمل .
(18) جلود . (19) البناء . (20) بيوت . (21) من حجارة . (22) النقّاش . (23) المباني . (24) بالوان .

درس ٥٥ - שיעור מה.

מכתבים⁽¹⁾

(1)

קהיר, ח' אדר, ה'תרצד'

אדון נכבד • (2)

בטוח (3) בטוב (4) לבבו, מעיז (5) אני לבקש את כבודו להשאילני (6)
ספרים אחדים מספריתו • (7) זה שלשה ימים כלוא (8) אני בחדרי מפני
מחלת צנה (9) קלה, והשעמום פה בקנטנה (10) גדול מאד • וספרים לקרא
אין לי כעת • בתיקותי (11) כי אדוני לא ישיב (12) את פני ריקם, (13)

הנני שלו בכבוד גמור •

אברהם עובדיה

المفردات :

(1) خطابات • (2) السيد المحترم • (3) واثق • (4) يطيبة • (5) أجتسر، أتشجع • (6) أن
يعيرني • (7) من مكتبته • (8) محجوز • (9) برودة، رطوبة • (10) في المصيف • (11) أملي •
(12) يرجع • (13) خائبا •

(2)

אָדון נִכְבָּד .

• קָרָאתִי בְּעֵתוֹנִים, (1) כִּי אָדוֹנִי מִבֶּקֶשׁ לְבֵית מִסְתָּרוֹ פִּנְקָסֶן, (2) מִתְכַבֵּד
אֲנִי לִבְקֶשׁ אֶת אָדוֹנִי לְהוֹדִיעַנִי אֶת הַתְּנָאִים, (3) וְאִם יִהְיֶה גּוֹחִים (4)
וְרִצּוֹנִים (5) בְּשִׁבְלִי, נָכוֹן אֲנִי לִקְבֹּל אֶת הַמְּשָׁרָה, (6) הֵנִי שׁוֹלֵחַ לְכַבֹּדוֹ
תְּעוּדוֹת (7) וְהַמְלָצוֹת (8) בְּדִבְרֵי שְׁרוּתִי (9) עַד עֲתָה, הַמְּעִידוֹת (10) עַל
יְשָׁרֵי, (11) חֲרִיצוֹתִי (12) וּמִסִּירוֹתִי (13) לְעִבּוֹדֹתִי, הֵנִי עוֹבֵד בְּאוֹתוֹ הַמְּקֻצָּע (14)
זֶה שֵׁשׁ שָׁנִים וְכִבֵּר הִתְמַחִיתִי (15) בּוֹ .

אָדוֹנִי יִהְיֶה בְּטוֹחַ, כִּי אֲשַׁרְתֶּהוּ (16) בְּאַמוּנָה (17) וּבְכָל-כֹּחִי אֲשַׁתְּדֵּל (18)
לְרִכָּשׁ (19) — לִי אֲמוּנָה (20) וּשְׂבִיעַת רִצּוֹנִי .

בְּרִנָּשִׁי (21) כְּבוֹד ... (22)

(ל' ש')

المفردات :

- (1) في الجرائد . (2) موظف لمسك الدفاتر ، وأصلها פִּנְקָס أي دفتر . (3) الشروط .
(4) موافقة . (5) مرضية . (6) الوظيفة . (7) شهادات . (8) توصيات . (9) خدمتي .
(10) التي تشهد . (11) استقامتي : (12) جدّي . (13) إخلاصي . (14) المادة . (15) تدرّبتُ .
(16) سوف أخدمه . (17) بأمانة . (18) أجتهد . (19) أن أكتسب ، أنال . (20) يقته . (21) بشعور .
(22) احترام .

درس ٤٦ - שעור מו.

הַכֶּפֶר^(١)

בַּכֶּפֶר אֵין רְחוּבוֹת^(٢) רַבִּים, וְהַבָּתִּים קִטְנִים וְנִמּוּכִים^(٣). בָּתֵּי הַכֶּפֶר
בְּנוֹיִם עָץ; הַגָּנוֹת מְכֻסִּים תְּבֵן^(٤) אוֹ קֶרְשִׁים^(٥). עַל יַד כָּל-בֵּית יֵשׁ גֵּן
יָרֵק^(٦). בַּכֶּפֶר יֵשׁ גִּנִּים, מֵאַחֲרֵי הַבָּתִּים יֵשׁ שְׂדוֹת^(٧) שֶׁעֲלֵיהֶם צֹמְחִים
חֲטִיִּם, שְׁעוּרִים^(٨), דוֹרָה, תַּפּוּחֵי - אֲדָמָה^(٩) וְעוֹד.

הָאֲנָשִׁים הַיּוֹשְׁבִים בַּכֶּפֶר הֵם אֲפָרִים^(١٠). הָאֶפֶר עוֹבֵד אֶת הָאֲדָמָה.
בֵּיתוֹ שֶׁל הָאֶפֶר קָטָן וְנִמּוּךְ; רַק חֶדֶר אֶחָד אוֹ שְׁנַיִם יֵשׁ בְּבֵיתוֹ. שָׁם הוּא
יּוֹשֵׁב עִם כָּל-בְּנֵי בֵיתוֹ וְעוֹשֶׂה אֶת כָּל-עֲבוֹדוֹתָיו. בְּמָקוֹם זֶה יֵשׁ לוֹ
בְּנֵינִים אֲחֵדִים בְּחֻצְרוֹ: אֶסֶם^(١١) לַתְּבוּאָה^(١٢) אֲרָנָה^(١٣) לְסוֹס, רֶפֶת^(١٤)
לְפָרָה, וּמְלוּנָה^(١٥) לְכֶלֶב. בְּחֻצְרוֹ עוֹמֶדֶת, עֲגֻלָּה לְגִסְעַ בַּקִּיץ^(١٦) עֲגֻלַּת -
חֶרֶף^(١٧) (גִּרְדָּה) לְגִסְעַ בַּחֶרֶף, וְכִלֵּי זְרִיעָה: מַחְרָשָׁה^(١٨) מִשְׁדָּדָה^(١٩)

المفردات :

- (١) الْقَرْيَةُ. (٢) شوارع، طُرُق. (٣) وَمُنْخَفِضَةٌ. (٤) تَبْنٌ. (٥) أَلْوَا حِ خَشَبِيَّةٌ. (٦) خُضْرٌ.
(٧) حُقُولٌ. (٨) شَعِيرٌ. (٩) تَفَّاحُ الْأَرْضِ، (بطاطس). (١٠) فَلَاحُونَ. (١١) مَخْزَنٌ. (١٢) لِلْغَلَّةِ.
(١٣) مَذُودٌ. (١٤) زَرْيِبَةٌ. (١٥) مَرَقْدُ الْكَلْبِ. (١٦) فِي الصَّيْفِ. (١٧) شِتَاءٌ. (١٨) مِحْرَاثٌ.
(١٩) زَحَافَةٌ (زَعَا فَةٌ).

את (1) ומוריגים. (2) במחרשה הוא חורש את האדמה. את המחרשה
מושכים השורים או הסוסים.

האפר חורש לזרע, הוא חורש את האדמה, למען עשות אותה רכה.
אחרי כן הוא זורע: זורק (3) גרגרים באדמה, מן הגרגרים צומחות
שבילים. (4) בשבילים יש גרגרים.

בקיץ קוצר (5) האפר את השבילים במגל, (6) אחרי הקציר הוא
מאלם (7) אלים ומוביל (8) אותן בעגלה אל הגרן. (9) בגרן דשים (10)
את השבילים במוריגים.

את הגרגרים טוחן (11) האפר בטחנה (12) ועושה מהם קמח; (13) מקמח
אופים (14) לחם.

المفردات :

- (1) معزف. (2) تَوَرَّج. (3) يذرى. (4) سنابل. (5) يحصد. (6) منجل.
(7) يحزم حزما. (8) يوصل. (9) الحرين. (10) يدوسون. (11) يطحن. (12) فى المطحن.
(13) الدقيق. (14) يخبزون.

تمرین - תרגיל .

- (1) מה הם הכתמים בכפר ?
- (2) מה יש על גד כל-בית ?
- (3) איפה הם השדות ?
- (4) מה צומח על השדות ?
- (5) למה משמש האסם ?
- (6) במה קוצרים את השבילים ?
- (7) איפה טוחנים את הגרגרים ?

درس ٤٧ - שעור בוז .

מוֹשֶׁה רַבֵּנוֹ עַל הַר⁽¹⁾ סִינִי

בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי לְצֵאת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם הוּא חֹדֶשׁ סִינִי ,
בָּאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל הַר סִינִי .

וְהָרַר סִינִי כָּלֹו בּוֹעֵר בָּאֵשׁ . יָרַד אֱלֹהִים עַל הָהָר , וּמֹשֶׁה בֶּן עַמְרָם
עָלָה עַל הָהָר . בְּנֵי יִשְׂרָאֵל , הֵם , נָשִׂיָּהֶם וּבְנֵיהֶם עֹמְדִים בְּמַחְתָּמִית⁽²⁾
הָהָר לִשְׁמֹעַ אֶת קוֹל אֱלֹהִים .

בָּרַק הַבָּרָק - וְנִפְקְחוּ⁽³⁾ עֵינֵי הָעֹרִים, ⁽⁴⁾ רָעַם ⁽⁵⁾ קָרַעם - וְנִפְקְחוּ
אָזְנֵי הַחֲרָשִׁים. ⁽⁶⁾

וְרוּחַ גִּשְׁבָּה⁽⁷⁾ מִזֶּן-הָעֶדֶן, ⁽⁸⁾ וְטָהַר ⁽⁹⁾ כָּל-הָעוֹלָם מִכָּל-טִמְאָה. ⁽¹⁰⁾
וְכָל-הַחוֹלִים ⁽¹¹⁾ נַעֲשׂוּ בְרִיאִים. ⁽¹²⁾

المفردات :

- ⁽¹⁾ جبل (ويشير هنا الى طور سيناء). ⁽²⁾ في أسفل. ⁽³⁾ تَفَتَّحَتْ. ⁽⁴⁾ العُيى. ⁽⁵⁾ رَعَدَ.
⁽⁶⁾ الصَّيَّان. ⁽⁷⁾ هَبَّتْ. ⁽⁸⁾ جَنَّةٌ عَدْنٌ أى الجنة ، الفردوس. ⁽⁹⁾ تَطَهَّرَ. ⁽¹⁰⁾ نجاسة.
⁽¹¹⁾ المَرَضَى. ⁽¹²⁾ برئوا من المرض.

וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים . . .

וַיִּבְרָא (1) כִּהְיָא צִפּוֹר (2) לֹא צִפְצָפָה, (3) עוֹף לֹא פָּרַח. (4)
מְלָאכִים (5) לֹא עָפוּ, רוּחַ לֹא נָשַׁב, יָם לֹא נָע. (6) בְּרִיּוֹת (7) לֹא דִבְּרוּ,
יוֹשְׁבִים לֹא קָמוּ, עוֹמְדִים לֹא יָשְׁבוּ, חַיָּה לֹא הִשְׁמִיעָה קוֹלָהּ. כָּל-הָעוֹלָם
שָׁמַע, שָׁתַק וְהִמָּתִין ... (8)

יָצָא קוֹל אֱלֹהִים, וְהַקּוֹל הוֹלֵךְ וְחֹזֵק וּמְמַלֵּא אֶת כָּל-הָעוֹלָם:

— אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ, אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ-מִצְרַיִם!

(מאגדות ישראל)

المفردات :

(1) وفي تلك اللحظة . (2) عصفورة . (3) غرّدت . (4) طار . (5) ملائكة . (6) تحرك .
(7) مخلوقات . (8) وانتظر .

درس ٨ - שיעור מוח .

قصيدة في الغزل - שיר ידידות⁽¹⁾

מה קף צבֿיה⁽²⁾ תמנעֿי ציריך⁽³⁾

מדוד⁽⁴⁾ צלעֿיו⁽⁵⁾ מלאו ציריך⁽⁶⁾ ?

לא תדעי כי אין לדודך מזמן

בלתי שמע קול שלומותיך .

אם הפרידה⁽⁷⁾ על שנינו גזרה⁽⁸⁾ ,

עמדי מעט עד אהנה פניך .

לא אדעה אם בין צלעי געצר⁽⁹⁾

לבי , ואם ילך למסעֿיך .

חי אהבה ! זכרי ימי חשקך⁽¹⁰⁾ , כמו

אנפר אני לילות - תשוקותיך⁽¹¹⁾ .

באשר דמותך⁽¹²⁾ במלומי יעבור ,

כן אעברה וא במלומותיך .

المفردات :

(1) גֶזֶל . (2) ظيية . (3) رسالاتك . (4) عن حبيب . (5) أضلاعه . (6) مراسيلك , سِهامك ,
أوجاعك . (7) فراق . (8) تَحْتَمَّتْ . (9) حُجِرَ . (10) عِشْقِكَ . (11) أشواقك . (12) طيفُك .

בְּיָנִי וּבִינְךָ יָם דְּמָעוֹת, יִהְיֶמוּ (1)
גָּלִיו (2), וְלֹא אוֹכֵל עֲבוֹר אֵלֶיךָ :

אֶךְ לוֹ פָּעַמֶיךָ (3) לְעָבְרוּ קָרְבוֹ
אֲזוּ גִבְקָעוֹ (4) מִיָּמִיו לְכַף רַגְלֶיךָ ...

מִיָּמִי דְמָעוֹת לְתַכָּה (5) אֲשֶׁךְ (6), וְגַם
אֲבָנִי לְכַבּוֹת שְׁחָקוֹ (7) מִיָּמֶיךָ •

בָּאתִי בְּאֵשׁ חֲשָׁקֶךָ וּמִי בְּכִי, אָהָה
לְבִי בְּדָמָעוֹתַי וְגִלְיֶיךָ (8) ! ...

מִרְאָה דְמוֹת אָדָם (9) עָלִי סִפִּיר (10) בְּעֵת
אֶרְאֶה שְׁפַתֶיךָ עָלִי שְׁנִיךָ •

שָׁמַשׁ בְּפִנְיֶיךָ, וְלֵיל תַּפְרָשִׁי (11)
עַל וְהָרִי עָבִי (12) קִנְצוֹתֶיךָ (13) :

מְשִׁי (14) וְרִקְמָה (15) הֵם כְּסוֹת גּוֹפֶךְ, אֲכָל
הַחֵן וְהִפִּי כְּסוֹת עֵינֶיךָ :

מִשְׁכִּית (16) עַל מוֹת (17) מַעֲשֵׂה יָד אִישׁ, וְאַתָּה
הַהוּד (18) וְהַחֲמֻדָּה (19) שְׂכִיּוֹתֶיךָ (20) ...

المفردات :

- (1) تهيج. (2) أمواجه. (3) أقدامك. (4) شققت. (5) بلحزت، التهمت. (6) نارك.
(7) شققت، طحنت. (8) وجررك. (9) ياقوت. (10) مهو، لؤلؤ. (11) تبسطين، تنشرين.
(12) كخافة. (13) خصائل شعرك، صفائك. (14) حرير. (15) الثياب المنقشة، المطرزة.
(16) زى. (17) فتيات. (18) البهاء. (19) الجمال الفاتن. (20) زيناتك.

הנה כבוד נשים מהלחן (א) ואף
בך נכבדו היום מהלחן ...

לא אשמעה קולך , אבל אשמע עלי
סתרי לבבי קול צעדותיך (ב)

פקדי (ג) ביום פקדך לחיות חללי (ד)
חשקך , ויום בו יחיו ממך .

נפשי להשיב אל גויה (ה) , כי ביום
נסעך בצאתך יצאה אחריך ...

(ו' יהודה הלוי)

المفردات :

(א) مَدْحُونٌ . (ب) خطواتك . (ج) اذكري . (د) قتالي . (ه) جثة .

أبو الحسن اللاوي

هو السيد يهوذا اللاوي الملقب بأبي الحسن اللاوي . وُلِدَ في مَدِينَةِ طَلَيْطَلَةَ بِالأندلس سنة ١٠٨٠ م . وهو أَكْبَرُ الشعراءِ العَبْرِيِّينَ في القُرُونِ الوُسْطَى ، وقد أَنشَدَ الشَّعْرَ في الغَزَلِ والإِخاءِ وَكُلِّ نِوَاحِي الاجتماعِ . ويمتاز شعره عن شعر مُعاصِرِيهِ بِشِدَّةِ العَوَاطِفِ وَقُوَّةِ الخَيَالِ وسَلَاسَةِ الأسلوبِ . وَخِزَالَةِ اللَّفْظِ ، وَهُوَ مع ذَلِكَ فَيَلَسُوفٌ عَظِيمٌ وَلَهُ في الفَاسَفَةِ الدِّينِيَّةِ مُؤَلَّفٌ مشهور بالكتابِ الخَوَازِيرِ ، أَلْفَهُ بِاللُّغَةِ العَرَبِيَّةِ وَتَرَجَمَهُ عَنْهُ ابنُ تَابُونٍ إلى العِبْرِيَّةِ .

وما يلى ترجمته لقصيدته له عبرية في الغزل :

يا ظبيّة ملأت فؤادى لوعةً
إن تقطعي عني الرسائل لم أبت
إني ألقب في خيالك ناظري
قلبي ! أباق لا يزال مكانه ،
فتذكرى . بالحُب أيام الهوى
إن نمت مرّ خيالها في خاطري
إن الدموع وقد تكاثرت ماؤها
لكن إذا شئت العبور لقيته
أجريت دمعاً في الصبابة أنيا

* *

يفتر نغرك عن لآلي فوقها
ولقد أرتنى الليل منك غدائر
ولقد سموت على الحرير ملاسةً

* *

إن يبعد الترحال صوتك والنوى
إن أن أن تنهي الحياة لهالك
فلترجى روجي إلى فإنها

نظمها بالعربية : أحمد أبو بكر إبراهيم

طالب بدارالعلوم العليا

درس ٤٩ - ישעור מוט .

البحر الهائج - ים סוער⁽¹⁾

וְהָאֲנִי (20) חוֹלָה (21) .	הָמוּ (2) גְּלִים (3)
יִרְדָּה וְעוֹלָה	בְּרוּץ (4) גְּלָגְלִים (5)
וְעֵין תּוֹלָה (22)	וְעָבִים (6) וְקָלִים
לְחוּבָלִים (23) אֲיִם (24) .	עַל פְּנֵי הַיָּם .
וּלְבִי מִחֲשָׁה (25)	קָדְרוּ (7) שָׁמַיִ
אֶקְנֶה (26) לְמַמְשָׁה (27)	נִיחָמְרוּ (8) מִיָּמַיִ
כָּעַל יַד־מֹשֶׁה	וְעָלוּ תְהוֹמַיִ
אֶהְרֶן וּמָרִים .	וְנִשְׁאוּ דְכָיִם (9) .
אֶקְרָא אֲדָנִי	וְסִיר (10) יִרְתִּית (11)
וְאִירָא עֲוֹנִי (28)	וְקוֹל יִצְרִית (12)
פֶּן (29) תַּחֲנוּנִי (30)	וְאֵין מִשְׁבִּית (13)
יִהְיֶה טָרַח (31) . . .	לְהַמּוֹן קִשְׁיִם (14) .
שָׁחָה (32) קִרְנָם (33)	וְרַפּוּ (15) יַחֲזִיקִים
וְנִבְהַל (34) סִרְנָם (35)	וְנִחַלְקוּ (16) אֶפְיָקִים (17)
וְנִלְאָה (36) תִּרְנָם (37)	חֲצִיִּם (18) עֲמָקִים (19)
לְפָרוֹשׁ (38) כְּנָפָיו .	וְהָרִים חֲצִיִּם .

יְרַמֶּחַ (39) בְּלִי אֵשׁ (40)	וְזֶה לְוִיתָן (51)
וְלֵב מִתְנַאֵשׁ (41)	בְּעַד יָם אֵיתָן (52)
בְּעֵת (42) הַתְּבַאֵשׁ (43)	יִקְדִּישׁ (53) כִּחְתָּן (54)
בְּמִשׁוֹט (44) מִנִּפְיוֹ (45)	לְמִשְׁתָּה (55) אֲסוּפְיוֹ (56)
וְהֶאֱנִי כְשֶׁכּוֹר (46)	וַיֵּד אֶקְנִיּוֹס
יִתְעַמֵּעַ (47) וַיִּהְיֶה כּוֹר (48)	תִּבְאֶהֱב לְכִנּוֹס (57)
בְּלִי הוֹן (49) יִמְכּוֹר (50)	וְאֶבֶד (58) מְנוֹס (59)
שׁוֹכְנֵי כְתִפְיוֹ	וְאֶפֶס (60) מִבְּרַח (61) . . .

(ר' יהודה הלוי)

المفردات :

(1) هَائِج . (2) هَاجَتْ . (3) الأمواج . (4) بُسْرَعَةٍ . (5) الدَّوَالِب . (6) وكثيفة .
(7) اكْفَهَّرَتْ . (8) وَغَلَتْ . (9) تَلَاطَمَ الأمواج . (10) وَحَلَّة . (11) تَغْلِي . (12) يَصْرُخ .
(13) مُسَكِّنٌ . (14) قَسَوْتَهَا . (15) وَضَعَفَتْ . (16) وانقشعت . (17) تَيَّارَاتِ الْبَحْرِ . (18) نصفها .
(19) أَعْمَاق . (20) والسفينة . (21) تَرْتِجُ . (22) مُتَعَلِّقَةٌ . (23) المَلَّاحُونَ . (24) أَيْن . (25) يَصْمُتُ .
(26) أُنْتَظَرُ . (27) لِمُنْجِدٍ . (28) ذُنُوبِي . (29) رَبِّمَا . (30) تَضَرَّعِي . (31) تَعَبٌ . (32) طَاطَاتُ .
(33) رءوسها . (34) وَقَزَع . (35) رَبَّانَهَا . (36) وَتَحَزَّتْ . (37) قَلْوَعَهَا . (38) أَنْ تَبْسُطَ .
(39) يَغْلِي . (40) نَار . (41) يَأْتِسُ . (42) عِنْد . (43) الْكُوه . (44) مَجْدَاف . (45) مُحَرَّكُوهُ .
(46) كَالسَّكَانِ . (47) تَسْخَرُ . (48) تَهْزَأُ . (49) مَالٍ . (50) تَبِيع . (51) حُوتِ الْبَحْرِ .
(52) شَدِيدُ الْقُوَّة . (53) يَدْعُو . (54) كَالْعَرِيس . (55) لِلْوَلِيمَةِ . (56) مَدْعُوِّين . (57) أَنْ تَجْتَمَعَ
بِهِمْ ، أَنْ تَبْتَلِعَهُمْ . (58) وَضَاع . (59) الْمَنَاص . (60) وَزَال ، وَانْقَطَعَ . (61) الْمَفَرَّ .

نَشِيدُ الْبَحْرِ الْهَامِجِ

بِحَارٍ تَهْجُجُ وَمَوْجٌ يَثُورُ   مِنْ السُّفُنِ الْمَاحِرَاتِ تَسِيرُ
 فَيَارِبْ إِنَّ السَّمَاءَ اكْفَهَرَتْ   وَأَزْبَدَ مَاءٌ وَأَضْحَى يَفُورُ
 وَهَاهُوَ غُمُقُ الْمِيَاهِ يَبِينُ   وَرَغَوَتِهَا فِي الْفَضَاءِ تَطِيرُ
 وَفَارَ وَصَحَّ الْمَحِيطُ بِصَوْبِ   وَمَا مِنْ مُغِيثٍ لَذَاكَ يُجِيرُ
 تَلَّاشَتْ قُوَى وَالْمِيَاهُ تُشَقُّ   فَنِصْفُ جِبَالٍ وَنِصْفُ يَغُورُ
 وَتَهْوَى وَتَعْلُو السَّفِينَةُ فِيهَا   وَلَيْسَ لَهَا مُنْقِذٌ أَوْ مُجِيرُ
 بِقَلْبِي سَكُوتٌ يُرِيدُ نَجَاةً   وَمُوسَى وَهَارُونَ نِعَمَ النَّصِيرُ
 وَمَرِيمٌ أَسْعَفَتْ الْمُسْتَجِيرَ   فَقَرَّ فُؤَادُ يَكَادُ يَطِيرُ
 إِلَهِي أَخَافُ صَلَاتِي تَضِيعُ   فَرَحْمَاكَ ذَنْبِي إِلَيْكَ كَبِيرُ
 وَمَا لَتْ رُءُوسُ الْقُلُوعِ خَفَارَ   رَيْسُ السَّفِينَةِ وَهُوَ قَدِيرُ
 وَتَغْلِي الْمِيَاهُ وَلَا نَارَ فِيهَا   فَتَكْسِرُ مَجْدَافَ مَنْ يَسْتَجِيرُ
 وَمَالَ السَّفِينِ وَصَارَ الْهَلَاكُ   يَحُوطُ النُّفُوسَ وَجَاءَ النَّذِيرُ
 وَقَدْ فَرِحَ "اللَّوِيَّتَانُ" بِهَذَا   فَأَطْعَمَهَا لِلْوُحُوشِ الْأَمِيرُ
 وَمَدَّ الْمَحِيطُ يَدَيْهِ إِلَيْنَا   رَأَيْنَا الْقَرَارَ فَكَانَ الْمَصِيرُ

نظمها بالعربية : حسن عبد الله الجيار

طالب بدار العلوم العليا

درس ۵ • - שיעור ב .

قصيدة البؤس - שיר תוגה על רע מזלו

(א) אלו לפי (۱) אידי (۲) דמעי יזלון (۳)
לא דרכה (۴) רגל אנוש יבשת ;
אך (۵) לא למי נח לבד כרת (۶) ברית (۷)
כי גם לדמעי נראתה הקשת (۸)

(ב) גלגל (۹) ומזלות (۱۰) במעמדם (۱۱)
גטו (۱۲) במהלכם למולדתי ;
לו יהיו גרות (۱۳) סחורתי (۱۴)
לא יאסוף (۱۵) שמש עדי מותי

(ג) אינע להצליח ולא אוכל ,
כי ענותוני (۱۶) פכבי (۱۷) שמי ;
לו אהיה סוחר (۱۸) בתכריכים (۱۹)
לא ינועון (۲۰) אישים בקל-ימי ;

المفردات :

(۱) يحسب . (۲) بؤسى ، يلى . (۳) تهطل . (۴) داست . (۵) فقط . (۶) قطع . (۷) عهد .
(۸) قوس قزح . (۹) عجل . (۱۰) والبروج (الفلكية) . (۱۱) في دَورَانِهَا . (۱۲) مالوا ، انصرفوا .
(۱۳) أنوار ، شمعات . (۱۴) تجارتي . (۱۵) تقرب . (۱۶) عوجتني . (۱۷) كواكب . (۱۸) تاجر .
(۱۹) أكفان . (۲۰) يموتون .

- (٦) אֲשֶׁכִּים (١) לְבֵית הַשָּׁר, (٢)
 אֲמָרִים : כָּבָר (٣) רָכַב ;
 אָבָא לָעַת עָרַב -
 אֲמָרִים : כָּבָר שָׁכַב. (٤)
 או יַעֲלֶה מְרָכַב ,
 או יַעֲלֶה מְשָׁכַב -
 אוֹיָה (٥) לְאִישׁ עָנִי ,
 נוֹלָד (٦) בְּלִי כוֹכַב .

(٦' אברהם אבן עזרא)

المفردات :

(١) أَبْكَرُ. (٢) الرئيس المحسن. (٣) قد. (٤) رقد، نام. (٥) الويل. (٦) وُلِدَ.

السيد ابراهيم بن عزرا

وُلِدَ بمدينة طليطلة في الأندلس سنة اثنتين وتسعين وألف بعد الميلاد ، ثم قضى شطرا كبيرا من حياته الأولى في مدينة قرطبة التي كانت تموج في ذلك الوقت بالعلماء والكُتّاب والمؤلفين ، وهناك درس أصول الدين وتشبع بعلوم الحكمة فلم يلبث أن خرج على الناس بأفكار تتضارب مع أفكار معاصريه . وكان طبيعيا أن يصطدم بهم ، وأن يقفوا له وقفة عدا دَفَعَتْ به إلى الرحيل عن وطنه فلم يقر له بعد ذلك قرار ، بل كنت تراه دائما على سفر ، لا ينزل يومه ببلد الا ليرتحل في غده الى سواه كَأَنَّهُ مُوَكَّلٌ بِفَضَاءِ الْأَرْضِ يَزْرَعُهُ فَيُنْمِئُهَا بِحَبِّهِ يَحِلُّ بِإِيطَالِيَا إِذَا بِهِ يَرْحَلُ إِلَى فَرَنْسَا ثُمَّ إِلَى بِلَادِ الْيُونَانِ ، وفي آخر عهده بالحياة نزل بربطانيا العظمى واتخذ لندن مقرا له حتى وافته منيته سنة ألف ومائة وسبع وستين بعد الميلاد (١١٦٧ م) .

وقد أذاقته هذه الحياة المتقلبة المتقلبة كثيرا من أنواع الشقاء وألوان البؤس ، بيد أنه على الرغم من ذلك لم تذلل نفسه ولم تنطفئ جذوة النشاط التي كانت تغمر جسمه وتلهب فكره وتلهب وجدانه ومشاعره . بل لقد كانت تزيده عواصف آلامه قوة وصلابة ، فظل يعمل يجود ونشاط ما بين كتب يؤلفها وأشعار يمتدح بها ذوى الأريحية ممن يهزم الأدب الرقيق الى الندى ، ولكن إذا علمنا أن الكرام قليل في كل زمان وفي كل مكان استطعنا أن ندرك مقدار بؤسه وكيف أن عيشته كانت غاضبة لا ترضى الا بقدر ، ولعلنا لا نجد مرآة لها أصفى من تلك المعاني الشعرية التي أتبع لي صوغها في هذا الأسلوب العربي :

عَلَى قَدْرِ بُؤْسِي لَوْ تَفِيضُ عَلَى نَحْوِي   دُمُوعِي ! جَعَانِ الْبَرُّ أَشْبَهَ بِالْبَحْرِ
وَأَطْلَعَنَ قَوْسًا فِي السَّمَاءِ مُمَانِلًا   لِمَا عَاقَبَ الطُّوفَانَ فِي غَايِرِ الدَّهْرِ

* *

كَأَنَّ بُرُوجَ الْكُؤُنِ يَوْمَ وَلَادَتِي   تَسِيرُ بِلَا رُشْدٍ ، فَتُخِطُّ فِي السَّيْرِ
أَحَاوِلُ جُهْدِي النُّجُجَ ، لَوْلَا كَوَاكِبُ   أَضَلَّتْ رَشَادِي ، بَيْنَمَا أَرَشَدْتُ غَيْرِي

* *

فَلَوْ أَتَيْتُ بِالشُّمْعِ كُنْتُ مُتَاجِرًا   أَقَامْتُ عَلَى الْفُلِكِ الْغَزَالَةَ لَا تَجْرِي
وَإِنْ غَدَتِ الْأَكْفَانُ فِي السُّوقِ سِلْعَتِي   لَعَاشَ جَمِيعِ النَّاسِ أَطْوَلَ مِنْ عُمْرِي

* *

طَرَفْتُ بِيَوْمِ الْخَيْرِ مَبَكَّرًا   نَحَبْتُ أَنْ قَدْ فَارَقُوا الْبَيْتَ فِي الْفَجْرِ
وَعِنْدَ غُرُوبِ الشَّمْسِ أَسْرَعْتُ نَحْوَهُمْ   فَالْفَيْتَهُمْ نَامُوا ، فَبِتُّ عَلَى جَمْرِ
عَجِبْتُ لِدُنْيَا أَسْرَفْتُ فِي إِسَاءَتِي   وَنَحِيسُ إِذَا أَخْطَوْ يُسَارِعُ فِي إِثْرِي
إِذَا كَانَ حَظِّي فِي الْحَيَاةِ كَمَا أَرَى   فَمَا حِيلَتِي ! وَالْعَصِيرُ إِنِّي لَفِي خُسْرِ

نظمها بالعربية : أحمد أحمد عبد المجيد
طالب بدارالعلوم العليا

درس ٥١ - שעור בא .

في محاسن الطبيعة في مصر על הדר^(١) הטבע^(٢) במוצרים

- הפשט^(٣) הזמן בגדי חרדות^(٤)
ולבש את בגדיו החמודות^(٥) ?
ולבשה האדמה שש ורקמה^(٦)
ועשתה משבצות^(٧) זהב ופירות^(٨) ;
וכל מזרע^(٩) יאור^(١٠) תשבץ^(١١) , כאלו^(١٢)
גאות^(١٣) גשן^(١٤) בחשן^(١٥) הן אפודות^(١٦) ;
ומרבדי^(١٧) גאות מדבר^(١٨) חטובות^(١٩)
ורעמסס^(٢٠) ופתח^(٢١) פז^(٢٢) רבודות^(٢٣) .

المفردات :

- (١) بهجة . (٢) الطبيعة . (٣) أخلع . (٤) الاضطراب . (٥) الجميلة . (٦) الملابس المصنوعة
من الكتان المطرز . (٧) نسيج . (٨) بسط ، طنافس . (٩) مزرعة . (١٠) نهر النيل . (١١) نسيج
منزخرف . (١٢) كأنه . (١٣) واحات . (١٤) منطقة جوشن (لربما كانت الجيزة) . (١٥) بالصدر .
(١٦) زينة ، حلية . (١٧) وطنافس . (١٨) البصحراء . (١٩) مقسمة . (٢٠) مدينة رعمسيس .
(٢١) والفيوم . (٢٢) لؤلؤ . (٢٣) مفروشة .

וְלֵב יִפְתָּה (1) וַיִּשְׁכַּח אֶת זְקוּנָיו (2)

וַיִּזְכֹּר עוֹד יְלָדִים אוֹ יְלָדוֹת .

בְּגוֹ-עֵדֶן (3) בְּמַצָּרִים בְּפִישׁוֹן (4) ,

בְּגִזּוֹת עַל שְׂפַת נָהָר וְשָׂדוֹת (5) .

וְהִקְמוֹת (6) יִכְרְקוֹת (7) אֲדָמוֹת

וְלִרְקָמוֹת מְלַבָּשׁוֹת בְּגָדוֹת ;

וְרוּחַ יָם תְּנִיפֵמוֹ , וְנִרְאוּ

כְּמוֹ מַשְׁמַחֲוֹת (8) אֶל-אֵל וּמִזְדוֹת (9) .

(ר"י יהודה הלוי)

المفردات :

- (1) يَتَخَدَّع ، يَفْتَن . (2) شيخوخته . (3) كالجنة . (4) بَنَهر النيل . (5) وَحُقُول .
(6) والسنايل . (7) صفراء . (8) ساجدة . (9) تُسَبِّح (خالقها) .

درس ٥٢ - שעור נב .

فصل الربيع - על האביב⁽¹⁾

בתנות⁽²⁾ פסים⁽³⁾ לבש הנן
וכסות רקמה מדי⁽⁴⁾ דשא⁽⁵⁾ ,
ומעיל תשבץ עטה⁽⁶⁾ כל-עץ
ולכל-עין הראה פלאו⁽⁷⁾ ;
כל-ציץ⁽⁸⁾ חדש⁽⁹⁾ לזמן חדש
יצא שחק⁽¹⁰⁾ לקראת בואו
אך לפניהם שושן⁽¹¹⁾ עבר
מלך על כל הורם פסאו .
יצא מבין משמר⁽¹²⁾ עליו⁽¹³⁾
נשנה⁽¹⁴⁾ את בגדי כלאו⁽¹⁵⁾ .
מי לא יודה⁽¹⁶⁾ לאל עליו
האיש ההוא ישא⁽¹⁷⁾ חטאו⁽¹⁸⁾ .
(ר' משה אבן עזרא)

المفردات :

- (1) الربيع . (2) قصان . (3) مختلفة الألوان . (4) ملابس . (5) كلاءه . (6) لبس . (7) بهاءه .
(8) برعم . (9) حديث . (10) يضحك . (11) الورد . (12) حراسة . (13) أوراقه . (14) وغير .
(15) سجنه . (16) يسبح . (17) يتحمل . (18) ذنبه .

موسى ابن عزرا

في سنة ١٠٧٠ م ولد السيد موسى بن عزرا بمدينة غرناطة من أسرة عريقة ذات شأن ، وكان والده يشغل منصبا هاما في الحكومة .

هجر موسى موطنه وظل يتنقل في البلاد ويضرب في الأرض ، ولقد عاش عزرا طول حياته لأن أخاه أبي أن يزوجه من ابنته التي هام بها ، فراح يقول فيها الشعر ويرى العزاء في ترديد ما ينشد ولقد ضم إلى مهارته في الشعر حذقه لكثير من العلوم والفنون ، فكان بذلك عالما ضليعا وشاعرا بليغا ، منح دقة في الحس وصفاء في الشعور ، فأنت تراه في بكاه وفي فرحه وفي غزله وفي وصفه للطبيعة صادق الوجدان . ولقد خلف كثيرا من الشعر في شتى الأغراض ولكن الكثير منه لا يزال مخطوطا في المكاتب والمطبوع منه قليل .

وله مؤلف مشهور في تاريخ النظم والنثر في اللسانين العبري والعربي والموازنة بينهما في اللغتين ، وله مع ذلك مؤلفات في الفلسفة وتوفي سنة ١١٣٩ . ومايلي ترجمة لأبيات له في وصف الربيع :

الربيع

هَذِي الْحَدَائِقُ قَدْ لِبْسُنَ بَدَائِعًا	صُنِعَ الرَّبِيعَ عَدِيدَةُ الْأَلْوَانِ
وَكَانَ أَشْجَارَ الرِّيَاضِ عَرَائِشُ	لَيْسَتْ أَجَلٌ كُتِبَ لِيَوْمِ قِرَانِ
مَلَأَتْ عُيُونَ النَّاطِرِينَ بِشَاشَةٍ	كَلَمَاءَ مِلءَ نَوَاطِرِ الظُّمَانِ
وَبَرَاعِمِ جُدُدِ الْجِدَّةِ فَضْلِهَا	بَرَزَتْ بِوَجْهِ ضَاحِكٍ فَتَّانِ
وَالْوَرْدُ فِي تِلْكَ الزُّهُورِ كَأَنَّهُ	مَلِكٌ أَمَامَ الْجُنْدِ فِي مِيدَانِ
طَلَعَتْ رُءُوسُ النُّورِ مِنْ أَكْثَامِهَا	مِثْلَ السَّجِينِ نَضًا ثِيَابَ هَوَانِ
فَكَسَاهُ أَهْلُوهُ أَعَزَّ ثِيَابِهِ	فِي يَوْمِ تَكْرِيمٍ وَبِشْرِ هَانِ
يَا مُبْدِعَ الْأَشْوَانِ مَنْ لَمْ يَعْتَرِفْ	بِبَدِيعِ صُنْعِكَ نَاءَ الْخُسْرَانِ

نظمها بالعربية : ابراهيم عبد الفتاح

الطالب بدار العلوم العليا

مختارات من كتاب العهد القديم

العهد القديم وأقسامه

ينقسم العهد القديم إلى ثلاثة أقسام وهي :

- (١) التوراة — תּוֹרָה
- (٢) الأنبياء — נְבִיאִים
- (٣) المكتوبات — כְּתוּבִים

ويجمع هذه الأقسام كلمة תנ"ך (تنخ) التي يستعملها الاسرائيليون لتسمية الكتاب المقدس ، إذ كل حرف من هذه الكلمة يُرمز به إلى قسم من هذه الأقسام الثلاثة .

التوراة — תּוֹרָה

التوراة ومعناها في العبرية الشريعة ، وهي التي أنزلت على سيدنا موسى عليه السلام ، وتنقسم إلى خمسة أسفار معروفة عند الاسرائيليين بـ חֲמִשָּׁה סְפָרִים (أخماس) . ويطلق على كل سفر منها اسم חֲמִשָּׁה (خمس) وتسميتها كالاتي :

- (١) سفر בְּרֵאשִׁית أي سفر التكوين :

يحتوى هذا السفر على تكوين العالم وخلق آدم وحواء عليهما السلام وعلى تاريخ سيدنا نوح عليه السلام والطوفان وعلى حياة ابراهيم الخليل وولديه اسماعيل واسحق عليهما السلام وعلى تاريخ سيدنا يعقوب بن اسحق عليه السلام وحياة أبنائه يعقوب الاثنى عشر الذين كُونوا فيما بعد أسباط بني اسرائيل . ويتهى هذا السفر عند وفاة سيدنا يوسف عليه السلام في مصر بعد نزول الاسرائيليين اليها .

(ب) سفر **בְּרָאשׁ** أى سفر الخروج :

ويحتوى هذا السفر على نشأة سيدنا موسى عليه السلام فى بلاد مصر وعلى توليته قيادة بنى اسرائيل عند خروجهم من مصر بعد أن أقاموا فيها أربعائة سنة كعبيد لفرعون مصر . ويحتوى أيضا على الشرائع الدينية والمدنية التى أنزلت على النبي موسى عليه السلام فى طور سيناء وعلى الوصايا العشر التى أعطيت له والتى تعتبر كأساس الديانة التوحيدية .

(ج) سفر **לֵוִי** أى سفر اللاويين :

يحتوى هذا السفر على الوصايا والشرائع الخاصة بالعبادة والصلوات والقراين التى كان يقوم بها جماعة الكهنة واللاويين فى بيت المقدس ^(١) .

(د) سفر **בְּמִדְבָּר** أى سفر العدد :

وفيه تاريخ بنى اسرائيل حين كانوا تائهين فى صحراء سيناء .

(هـ) سفر **דְּבָרִים** أى سفر التثنية :

وفيه عدة وصايا وأحكام أعطاها سيدنا موسى عليه السلام لبنى اسرائيل حين جمعهم فى الصحراء قبل دخولهم بلاد فلسطين وذلك قبل وفاته بزمان قليل .

---

(١) واللاويون ينسبون لسبط لاوى من أولاد يعقوب .

الأنبياء - נביאים

ينقسم هذا الجزء إلى قسمين :

- (١) נביאים ראשונים أى الأنبياء الأولين .
- (٢) נביאים אחרונים أى الأنبياء المتأخرين .

يشمل القسم الأول أربعة أسفار :

(١) : יהושע (سفر يشوع) :

يحتوى هذا السفر على تاريخ بني إسرائيل في أيام يشوع وهو الذى خلف موسى وقاد بني إسرائيل في فتح فلسطين وتقسيمها على الأسباط .

(ب) שופטים (سفر القضاة) :

ويحتوى على تاريخ بني إسرائيل في عهد القضاة الذين كانوا يحكمون الشعب بعد وفاة القائد يشوع .

(ج) : שמואל א' (سفر صموئيل الأول) و שמואל ב' (سفر صموئيل الثانى) :

ويحتوى هذا السفر على تاريخ حياة صموئيل النبي عليه السلام والملك شاول الذى كان أول ملوك بني إسرائيل والملك داود عليهما السلام .

(د) מלכים א' (سفر الملوك الأول) و מלכים ב' (سفر الملوك الثانى) :

وفيها تاريخ بني إسرائيل في عهد الملوك . ويتهيان عند تخریب בית المقدس على يد بختنصر ملك بابل الذى حارب الاسرائيليين وخرّب بلادهم وسباهم في بابل .

أما القسم الثانى فهو يحتوى على كلام الأنبياء المتأخرين الثلاثة :

- (١) יְשַׁעְיָה (إشعيا) .
- (ب) יְרֵמְיָה (أرميا) .
- (ج) יְחֶזְקֵאל (حزقيال) .

كما أنه يحتوى على اثنى عشر سفرًا لأنبياء آخرين .

المكتوبات — כְּתוּבִים

يحتوى هذا الجزء على مزامير داود (תְּהִלִּים) وعلى أمثال سليمان بن داود (מְשָׁלִי שְׁלֹמֹה) وعلى قصة أيوب عليه السلام (אִיּוֹב) .

وفيه أيضا خمسة أسفار تدعى مجلات (מְגִלּוֹת) :

- (١) שִׁיר הַשִּׁירִים (نشيد الأناشيد) .
- (٢) דָּוִת (راعوت) .
- (٣) אֵיכָה (مرأى أرميا) .
- (٤) קֹהֶלֶת (الجامعة) .
- (٥) אֶסְתֵּר (أستير) .

وثلاثة أسفار أخرى : דְּבִיאוֹ (دانيال) — יִזְרָא (عزرا) و נְחִמְיָה (نحميا) وأخيرا يوجد فى هذا الجزء كتابان تاريخيان : דְּבָרֵי הַיָּמִים א' (أخبار الأيام — جزء أول) و דְּבָרֵי הַיָּמִים ב' (أخبار الأيام — جزء ثانى) اللذان يحتويان على تاريخ الاسرائيليين بالاختصار منذ تكوين العالم إلى عهد كورش ملك الفرس الذى صرح للاسرائيليين بتشييد بيت المقدس للمرة الثانية .

בְּרִיאַת הָעוֹלָם

בראשית א.

ב⁽¹⁾ רִאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ : ⁽²⁾ וְהָאָרֶץ הָיְתָה
תְּהוֹ וּבָהוּ וְחָשֶׁךְ עַל-פְּנֵי תְהוֹם וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל-פְּנֵי הַמָּיִם
⁽³⁾ וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהי אוֹר וַיְהי-אוֹר : ⁽⁴⁾ וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת-הָאֹר כִּי-טוֹב
וַיִּבְרָא אֱלֹהִים בֵּין הָאֹר וּבֵין הַחָשֶׁךְ : ⁽⁵⁾ וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאֹר יוֹם וּלְחָשֶׁךְ
קֶרָא לַיְלָה וַיְהי-עֶרֶב וַיְהי-בֹקֶר יוֹם אֶחָד :

⁽⁶⁾ וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהי קִיץ בַּתּוֹר הַמַּיִם וַיְהי מִבְרִיל בֵּין מַיִם לַמַּיִם :
⁽⁷⁾ וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת-הַקִּיץ וַיִּבְרָא בֵּין הַמַּיִם אֲשֶׁר מִתַּחַת לַקִּיץ וּבֵין
הַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל לַקִּיץ וַיְהי-כֵן : ⁽⁸⁾ וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לַקִּיץ שָׁמַיִם וַיְהי-
עֶרֶב וַיְהי-בֹקֶר יוֹם שֵׁנִי :

⁽⁹⁾ וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקְוּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל-מָקוֹם אֶחָד וְתִרְאֶה
הַיַּבֶּשֶׁת וַיְהי-כֵן : ⁽¹⁰⁾ וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לַיַּבֶּשֶׁת אָרֶץ וּלְמִקְוֵה הַמַּיִם קָרָא יַמִּים
וַיִּבְרָא אֱלֹהִים כִּי-טוֹב : ⁽¹¹⁾ וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תִּרְשָׁא הָאָרֶץ דָּשָׁא עֵשֶׂב מִזֵּרִיעַ
וְרֹעַ עֵץ פָּרִי עֵשֶׂה פָרִי לְמִינֵי אֲשֶׁר נִרְעָו-בּוֹ עַל-הָאָרֶץ וַיְהי-כֵן : ⁽¹²⁾ וַתּוֹצֵא
הָאָרֶץ דָּשָׁא עֵשֶׂב מִזֵּרִיעַ וְרֹעַ לְמִינֵהוּ וְעֵץ עֵשֶׂה-פָּרִי אֲשֶׁר נִרְעָו-בּוֹ לְמִינֵהוּ
וַיִּבְרָא אֱלֹהִים כִּי-טוֹב : ⁽¹³⁾ וַיְהי-עֶרֶב וַיְהי-בֹקֶר יוֹם שְׁלִישִׁי :

تكوين العالم

سفر التكوين — الإصحاح الأول

(١) في البدء خلق الله السموات والأرض . (٢) وكانت الأرض خربةً وخاليةً وعلى وجه الغمر ظلمةٌ وروح الله يرف على وجه المياه . (٣) وقال الله ليكن نور فكان نور . (٤) ورأى الله النور أنه حسن . وفصل الله بين النور والظلمة . (٥) ودعا الله النور نهارا والظلمة دعاها ليلا . وكان مساءً وكان صباحٌ يوما واحدا .

(٦) وقال الله ليكن جلدٌ في وسط المياه . وليكن فاصلا بين مياه ومياه . (٧) فعمل الله الجلد وفصل بين المياه التي تحت الجلد والمياه التي فوق الجلد . وكان كذلك . (٨) ودعا الله الجلد سماءً . وكان مساءً وكان صباح يوما ثانيا .

(٩) وقال الله لتجتمع المياه تحت السماء الى مكان واحد ولتظهر اليابسة . وكان كذلك . (١٠) ودعا الله اليابسة أرضا . ومجتمع المياه دعاها بحارا . ورأى الله ذلك أنه حسن . (١١) وقال الله لتنبت الأرض عُشبا وبقلا يُبزر بزرا وشجرا ذا ثمرٍ يعمل ثمرا بكنسه بزره فيه على الأرض . وكان كذلك . (١٢) فأخرجت الأرض عُشبا وبقلا يُبزر بزرا بكنسه وشجرا يعمل ثمرا بزره فيه بكنسه . ورأى الله ذلك أنه حسن . (١٣) وكان مساءً وكان صباح يوما ثالثا .

(14) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מֵאֲלֹת בְּרָקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהַבְדִּיל בֵּין הַיּוֹם וּבֵין הַלַּיְלָה וְהָיוּ לְאַתָּת וּלְמוֹעֲדִים וּלְיָמִים וּשְׁנִים: (15) וְהָיוּ לְמַאוֹלֹת בְּרָקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהָאִיר עַל-הָאָרֶץ וַיְהִי-כֵן: (16) וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת-שְׁנֵי הַמְּאֹלֹת הַגְּדֹלִים אֶת-הַמָּאוֹר הַגָּדֹל לְמַמְשֶׁלֶת הַיּוֹם וְאֶת-הַמָּאוֹר הַקָּטָן לְמַמְשֶׁלֶת הַלַּיְלָה וְאֵת הַכּוֹכָבִים: (17) וַיִּתֵּן אֹתָם אֱלֹהִים בְּרָקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהָאִיר עַל-הָאָרֶץ: (18) וּלְמַשֵּׁל בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה וּלְהַבְדִּיל בֵּין הָאֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ וַיֵּרָא אֱלֹהִים כִּי-טוֹב: (19) וַיְהִי-עֶרֶב וַיְהִי-בֹקֶר יוֹם רְבִיעִי:

(20) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִשְׂרְצוּ הַמַּיִם שָׂרָץ נֶפֶשׁ חַיָּה וְעוֹף יַעֲוֹף עַל-הָאָרֶץ עַל-פְּנֵי רִקִּיעַ הַשָּׁמַיִם: (21) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת-הַתַּיִּנִּים הַגְּדֹלִים וְאֵת כָּל-נֶפֶשׁ הַחַיָּה הַרֹמֶשֶׂת אֲשֶׁר יִשְׂרְצוּ הַמַּיִם לְמִינֵהֶם וְאֵת כָּל-עוֹף כָּנָף לְמִינֵהוּ וַיֵּרָא אֱלֹהִים כִּי-טוֹב: (22) וַיִּבְרָךְ אֹתָם אֱלֹהִים לֵאמֹר פְּרוּ וּרְבוּ וּמְלֵאוּ אֶת-הַמַּיִם בַּמַּיִם וּבְעוֹף יָרֵב בָּאָרֶץ: (23) וַיְהִי-עֶרֶב וַיְהִי-בֹקֶר יוֹם חַמִּישִׁי:

(24) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ בַּהֶמָּה וְרֶמֶשׂ וְחַיְתוֹ-אָרֶץ לְמִינָהּ וַיְהִי-כֵן: (25) וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת-חַיַּת הָאָרֶץ לְמִינָהּ וְאֶת-הַבְּהֵמָה לְמִינָהּ וְאֵת כָּל-רֶמֶשׂ הָאֲדָמָה לְמִינָהּ וַיֵּרָא אֱלֹהִים כִּי-טוֹב: (26) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כְּדְמוּתֵנוּ וַיִּרְדּוּ בְדֹגַת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבַבְּהֵמָה וּבְכָל-הָאָרֶץ וּבְכָל-הָרֶמֶשׂ הָרֹמֵשׂ עַל-הָאָרֶץ: (27) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָא אֹתָם: (28) וַיִּבְרָךְ אֹתָם אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר לָהֶם אֱלֹהִים פְּרוּ וּרְבוּ וּמְלֵאוּ אֶת-הָאָרֶץ וּכְבָשׁוּהָ וּרְדוּ בְּדֹגַת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבְכָל-חַיָּה הָרֹמֶשֶׂת עַל-הָאָרֶץ:

(١٤) وقال الله لتكن أنوار في جلد السماء لتفصل بين النهار والليل . وتكون آيات وأوقات وأيام وسنين ؛ (١٥) وتكون أنوارا في جلد السماء لتسير على الأرض . وكان كذلك . (١٦) فعمل الله النورين العظيمين . النور الأكبر لحكم النهار والنور الأصغر لحكم الليل والنجوم . (١٧) وجعلها الله في جلد السماء لتسير على الأرض (١٨) ولتحكم على النهار والليل وتفصل بين النور والظلمة . ورأى الله ذلك أنه حسن . (١٩) وكان مساء وكان صباح يوما رابعا .

(٢٠) وقال الله لتفيض المياه زحافات ذات نفس حية وليطير فوق الأرض على وجه جلد السماء (٢١) فخلق الله الثنائين العظام وكل ذوات الأنفس الحية الدبابة التي فاضت بها المياه كأجناسها وكل طائر ذي جناح بكنسه . ورأى الله ذلك أنه حسن . (٢٢) وباركها الله قائلا اثمري واكثري واملأى المياه في البحار . وليكثر الطير على الأرض . (٢٣) وكان مساء وكان صباح يوما خامسا .

(٢٤) وقال الله لتخرج الأرض ذوات أنفس حية بكنسها . بهائم ودبابات ووحوش أرض كأجناسها . وكان كذلك . (٢٥) فعمل الله وحوش الأرض كأجناسها والبهائم كأجناسها وجميع دبابات الأرض كأجناسها . ورأى الله ذلك أنه حسن . (٢٦) وقال الله نعمل الانسان على صورتنا كشبهنا . فيتسلطون على سمك البحر وعلى طير السماء وعلى البهائم وعلى كل الأرض وعلى جميع الدبابات التي تدب على الأرض . (٢٧) فخلق الله الانسان على صورته . على صورة الله خلقه . ذكرًا وأنثى خلقهم . (٢٨) وباركهم الله وقال لهم اثمروا واكثروا واملأوا الأرض واخضعوها وتسلطوا على سمك البحر وعلى طير السماء وعلى كل حيوان يدب على الأرض .

(29) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים הִנֵּה נִחְתִּי לָכֶם אֶת־כָּל־עֵשֶׂב זֶרַע זָרַע אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי
כָּל־הָאָרֶץ וְאֶת־כָּל־הָעֵץ אֲשֶׁר־בּוֹ כָּרִי־עֵץ זֶרַע זָרַע לָכֶם יִהְיֶה לְאֹכְלָהּ׃
(30) וְלֹכֶל־תִּיַּת הָאָרֶץ וְלֹכֶל־עוֹף הַשָּׁמַיִם וְלֹכֶל רוֹמֵשׁ עַל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־בּוֹ
נֶפֶשׁ חַיָּה אֶת־כָּל־יֶרֶק עֲשֹׂב לְאֹכְלָהּ וַיְהִי־כֵן׃ (31) וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת־כָּל־
אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה־טוֹב מְאֹד וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם הַשְּׁשִׁי׃

(٢٩) وقال الله انى قد أعطيتكم كل بقل يَبْزُرُ بَزْراً على وجه كل الأرض وكل شجر فيه ثمر شجر

يَبْزُرُ بَزْراً . لكم يكون طعاما . (٣٠) ولكل حيوان الأرض وكل طير السماء وكل دابة على الأرض

فيها نفس حية أعطيت كل عشب أخضر طعاما . وكان كذلك . (٣١) ورأى الله كل ما عمله

فاذا هو حسن جدا . وكان مساء وكان صباح يوما سادسا .

יצירת אדם וְחֹהָ ע"הש"

בראשית ב.

(א) וַיִּכְלֹו הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל--צָבָאָם: (ב) וַיִּכְלֹו אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְכָל--מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה: (ג) וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת-יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ כִּי בּו שְׁבֹת מְכָל--מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת:

(ד) אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבְרָאָם בַּיּוֹם עָשׂוֹת יְהוָה אֱלֹהִים אֶרֶץ וּשְׁמַיִם: (ה) וְכָל שְׁיֵחַ הַשָּׁדָה טָרֵם יִהְיֶה בָאָרֶץ וְכָל-עֹשֵׁב הַשָּׁדָה טָרֵם יִצְמַח כִּי לֹא הִמְטִיר יְהוָה אֱלֹהִים עַל-הָאָרֶץ וָאָדָם אֵין לַעֲבֹד אֶת-הָאֲדָמָה: (ו) וְאֵד יַעֲלֶה מִן-הָאָרֶץ וְהִשְׁקָה אֶת-כָּל-פָּנֵי הָאֲדָמָה: (ז) וַיִּיצֹר יְהוָה אֱלֹהִים אֶת-הָאָדָם עֹפָר מִן-הָאֲדָמָה וַיִּפֹּחַ בָּאָפִיו נְשֹׁמֶת חַיִּים וַיְהִי הָאָדָם לְגִפְשׁ חַיָּה: (ח) וַיִּטֶּע יְהוָה אֱלֹהִים גֶּן-בְּעֶדֶן מִקְדָּם וַיִּשֶׂם שָׁם אֶת-הָאָדָם אֲשֶׁר יָצָר: (ט) וַיִּצְמַח יְהוָה אֱלֹהִים מִן-הָאֲדָמָה כָּל-עֵץ נְחֹמֵד לְמַרְאֶה וְטוֹב לְמַאֲכָל וְעֵץ הַחַיִּים בְּתוֹךְ הָגֶן וְעֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרָע: (י) וַנִּהְיֶה יֹצֵא מֵעֵדֶן לְהִשְׁקוֹת אֶת-הָגֶן וּמִשָּׁם יִפְרֹד וְהָיָה לְאַרְבָּעָה רָאשִׁים: (יא) שָׁם הָאֲחָד פִּישׁוֹן הוּא הַסִּבְבַּ אֶת כָּל-אֶרֶץ הַחַוִּילָה אֲשֶׁר-שָׁם הַזֶּקֶב: (יב) וְהַבַּיִת הָאָרֶץ הָיָא טוֹב שָׁם הַבְּלִלָח וְאֵבֶן הַשֹּׁהַם: (יג) וְשֵׁם-הַנְּהָר הַשֵּׁנִי גִיחוֹן הוּא הַסִּבְבַּ אֶת כָּל-אֶרֶץ כּוּשׁ: (יד) וְשֵׁם-הַנְּהָר הַשְּׁלִישִׁי חִזְקֵקֵל הוּא הַהַלֵּף קִדְמַת אֲשׁוּר וְהַנְּהָר הָרְבִיעִי הוּא פָּרָת:

خلق آدم وحواء عليهما السلام

سفر التكوين — الإصحاح الثاني

- (١) فأُكملت السموات والأرض وكلُّ جُنْدِهَا . (٢) وفرغ الله في اليوم السَّابع من عمله الذي عَمِلَ (٣) وبارك الله اليوم السابع وقَدَّسه . لأنه فيه استراحَ من جميع عَمَلِهِ الذي عَمَلَ الله خالقًا .
- (٤) هذه مبادئ السَّمَوَات والأرض حين خُلِقَتْ . يومَ عمل الرب الإله الأرض والسموات
- (٥) كل شجر البرِّيَّة لم يكن بعد في الأرض وكل عشب البرِّيَّة لم يَنْبُتْ بعد . لأن الرب الإله لم يكن قد أمطر على الأرض . ولا كان إنسانٌ ليعملَ الأرض . (٦) ثم كان ضباب يطلع من الأرض ويسقي كل وجه الأرض . (٧) وجبَّلَ الرب الإله آدم تُرابًا من الأرض . ونَفَخَ في أنفه نسمة حيوة فصار آدم نفسًا حيَّة . (٨) وغرَسَ الرب الإله جنةً في عدن شرقًا . ووضعَ هناك آدم الذي جبَّله .
- (٩) وأنبتَ الرب الإله من الأرض كل شجرة شهية للنظر وجيدة للأكل . وشجرة الحياة في وسط الجنة وشجرة معرفة الخير والشر . (١٠) وكان نهر يخرج من عدن ليسقي الجنة . ومن هناك ينقسم فيصير أربعة رؤوس . (١١) اسم الواحد فيشون . وهو المحيط بجميع أرض الحَوِيلَةِ حيث الذهب . (١٢) وذهب تلك الأرض جيد . هناك المَقْلُ وحجر الجَزَع . (١٣) واسم النهر الثاني جيحون . وهو المحيط بجميع أرض كُوش . (١٤) واسم النهر الثالث حدَّاقِل . وهو الجاري شرقي آشور . والنهر الرابع الفُرات .

(١٥) וַיִּקַּח יְהוָה אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם וַיַּנְחֵהוּ בִּגְן-עֵדֶן לְעַבְדָּהּ וּלְשִׁמְרָהּ:
(١٦) וַיֵּצֵא יְהוָה אֱלֹהִים עַל-הָאָדָם לֵאמֹר מִכָּל עֵץ-הַגֵּן אָכַל תֹּאכַל:
(١٧) וּמִעֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרָע לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ כִּי בְיוֹם אָכְלָהּ מִמֶּנּוּ מוֹת
תָּמוּת: (١٨) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים לֹא-טוֹב הֵיئֶתֶת הָאָדָם לְבַדּוֹ אֶעֱשֶׂה-
לּוֹ עֹזֵר כְּגֻנְדּוֹ: (١٩) וַיֵּצֵר יְהוָה אֱלֹהִים מִן-הָאֲדָמָה כָּל-חַיַּת הַשָּׂדֶה וְאֵת
כָּל-עוֹף הַשָּׁמַיִם וַיָּבֵא אֶל-הָאָדָם לִרְאוֹת מַה-יִּקְרָא-לּוֹ וְכָל אֲשֶׁר יִקְרָא-
לּוֹ הָאָדָם נֶפֶשׁ חַיָּה הוּא שְׁמוֹ: (٢٠) וַיִּקְרָא הָאָדָם שְׁמוֹת לְכָל-הַבְּהֵמָה
וּלְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְכָל חַיַּת הַשָּׂדֶה וּלְאָדָם לֹא-מָצָא עֹזֵר כְּגֻנְדּוֹ: (٢١) וַיִּפֹּל
יְהוָה אֱלֹהִים תַּרְדֵּמָה עַל-הָאָדָם וַיִּישָׁן וַיִּקַּח אֶחָת מִצִּלְעֹתָיו וַיִּסְגֹּר בָּשָׂר
תַּחֲתָנָהּ; (٢٢) וַיִּבֶן יְהוָה אֱלֹהִים אֶת הַצִּלְעַת אֲשֶׁר-לָקַח מִן-הָאָדָם לְאִשָּׁה
וַיִּבְאֶהָ אֶל-הָאָדָם: (٢٣) וַיֹּאמֶר הָאָדָם זֹאת הִנֵּנִי עֹצֶם מַעֲצָמִי וּבָשָׂר מִבָּשָׂרִי
לָזֹאת יִקְרָא אִשָּׁה כִּי מֵאִישׁ לִקְחָהּ-זֹאת: (٢٤) עַל-כֵּן יַעֲזֹב-אִישׁ אֶת אָבִיו
וְאֶת-אִמּוֹ וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ וְהָיוּ לְבָשָׂר אֶחָד: (٢٥) וַיִּהְיוּ שְׁנֵיהֶם עֶרְוָמִים הָאָדָם
וְאִשְׁתּוֹ וְלֹא יָתַבְּשֻׁוּ:

---

(١٥) وأخذ الرب الاله آدم ووضعه في جنة عدن . ليعملها ويحفظها . (١٦) وأوصى الرب الاله آدم قائلاً من جميع شجر الجنة تأكل أكلاً . (١٧) وأما شجرة معرفة الخير والشر فلا تأكل منها . لأنك يوم تأكل منها موتاً تموت . (١٨) وقال الرب الاله ليس جيداً أن يكون آدم وحده . فلنصنع له معيناً نظيره . (١٩) وجعل الرب الاله من الأرض كل حيوانات البرية وكل طيور السماء . فأحضرها الى آدم ليرى ماذا يدعوها . وكل ما دعا به آدم ذات نفس حية فهو اسمها . (٢٠) فدعا آدم بأسماء جميع البهائم وطيور السماء وجميع حيوانات البرية . وأما لنفسه فلم يجد معيناً نظيره . (٢١) فأوقع الرب الاله سباتاً على آدم فنام . فأخذ واحدة من أضلعه وملاً مكانها لحماً . (٢٢) وبني الرب الاله الضلع التي أخذها من آدم امرأة واحضرها الى آدم . فقال آدم هذه الآن عظم من عظامي ولحم من لحمي . هذه تدعى امرأة لأنها من امرئ أخذت . (٢٤) لذلك يترك الرجل أباه وأمه ويلتصق بامرأته ويكونان جسداً واحداً . (٢٥) وكانا كلاهما عريانين آدم وامرأته وهما لا ينجبان .

בראשית 1

(1) וַהֲנִיחַשׁ הָיָה עָרוֹם מִכָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר
אֶל-הָאִשָּׁה אַף כִּי-אָמַר אֱלֹהִים לֹא תֹאכְלוּ מִכָּל עֵץ הָגֶן: (2) וַתֹּאמֶר
הָאִשָּׁה אֶל-הַנָּחַשׁ מִפְּרִי עֵץ-הָגֶן נֹאכָל: (3) וּמִפְּרִי הָעֵץ אֲשֶׁר בְּחֹדֶף-הָגֶן
אָמַר אֱלֹהִים לֹא תֹאכְלוּ מִמֶּנּוּ וְלֹא תַנְעוּ בוֹ פֶּן-תָּמָתוּן: (4) וַיֹּאמֶר הַנָּחַשׁ
אֶל-הָאִשָּׁה לֹא-מוֹת תָּמָתוּן: (5) כִּי יִדְעַע אֱלֹהִים כִּי בְיוֹם אֲכָלְכֶם מִמֶּנּוּ
וְנִפְקַחוּ עֵינֵיכֶם וְהִייתֶם כְּאֱלֹהִים יֹדְעֵי טוֹב וָרָע: (6) וַתֵּרָא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב
הָעֵץ לְמֹאכָל וְכִי חָמָוָה-הוּא לְעֵינַיִם וְנִחְמָד הָעֵץ לְהִשְׁכִּיל וַתִּקַּח מִפְּרִיו
וַתֹּאכַל וַתִּתֵּן גַּם-לְאִישָׁהּ עִמָּה וַיֹּאכַל: (7) וַתִּפְקַחְנָה עֵינֵי שְׁנֵיהֶם וַיֵּדְעוּ כִּי
עִירְמָם הֵם וַיִּתְּפְרוּ עָלֶהּ חָמָוָה וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם חִגְלֹת: (8) וַיִּשְׁמְעוּ אֶת-קוֹל יְהוָה
אֱלֹהִים מִתְהַלֵּךְ בְּגֶן לְרוּחַ הַיּוֹם וַיִּתְחַבֵּא הָאָדָם וַאֲשֶׁתוֹ מִפְּנֵי יְהוָה אֱלֹהִים
בְּחֹדֶף עֵץ הָגֶן: (9) וַיִּקְרָא יְהוָה אֱלֹהִים אֶל-הָאָדָם וַיֹּאמֶר לוֹ אַיֶּכָּה:
(10) וַיֹּאמֶר אֶת-קִלְךָ שָׂמַעְתִּי בְּגֶן וַאֲיָרָא כִּי-עִירָם אָנֹכִי וַאֲחַבָּא: (11) וַיֹּאמֶר
מִי הִגִּיד לְךָ כִּי עִירָם אָתָּה הִמְנָה-הָעֵץ אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ לֵבִלְתִּי אֲכַל-מִמֶּנּוּ
אֲכָלְתָּ: (12) וַיֹּאמֶר הָאָדָם הָאִשָּׁה אֲשֶׁר נָתַתָּה עִמָּדִי הִיא נָתְנָה-לִּי מִן-הָעֵץ
וַאֲכָל: (13) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים לָאִשָּׁה מַה-זֹּאת עָשִׂית וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה
הַנָּחַשׁ הִשְׁיֵאנִי וַאֲכָל: (14) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים אֶל-הַנָּחַשׁ כִּי עָשִׂיתָ זֹאת
אֲרוּר אַתָּה מִכָּל-הַבְּהֵמָה וּמִכָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה עַל-גִּחְוֹנְךָ תֵּלֵךְ וְעָפָר תֹּאכַל
כָּל-יְמֵי חַיֶּיךָ: (15) וַאֲיָכָה אִשִּׁית בִּינְךָ וּבֵין הָאִשָּׁה וּבֵין זֶרְעָךָ וּבֵין זֶרְעָהּ
הוּא יִשׁוּפְךָ רֹאשׁ וְאַתָּה תִּשׁוּפְנָהּ עֲקֵב: (16) אֶל-הָאִשָּׁה אָמַר הִרְבָּה אֲרִבָּה

سفر التكوين — الإصحاح الثالث

(١) وكانت الحية أحنيل جميع الحيوانات البرية التي عمّأها الرب الإله . فقالت للمرأة أحقاً قال الله لا تأكل من كل شجر الجنة . (٢) فقالت المرأة للحية من ثم شجر الجنة تأكل . (٣) وأما ثمرة الشجرة التي في وسط الجنة فقال الله لا تأكل منه ولا تمسّاه لئلا تموتا . (٤) فقالت الحية للمرأة لن تموتا . (٥) بل الله عالم أنه يوم تأكلان منه تتفتح أعينكما وتكونان كالله عارفين الخير والشر . (٦) فرأت المرأة أن الشجرة جيّدة للأكل وأنها بهجة للعيون وأن الشجرة شهية للنظر . فأخذت من ثمرها وأكلت وأعطت رجلها أيضاً معها فأكل . (٧) فانفتحت أعينهما وعلما أنهما عريانان . فغطا أوراق تين وصنعا لأنفسهما مأزر . (٨) وسمعا صوت الرب الإله ماشياً في الجنة عند هبوب ريح النهار . فاخبتا آدم وامرأته من وجه الرب الإله في وسط شجر الجنة . (٩) فنادى الرب الإله آدم وقال له أين أنت . (١٠) فقال سمعتُ صوتك في الجنة فخشيتُ لأنى عريان فاخبتُ . (١١) فقال من أعلمك أنك عريان . هل أكلت من الشجرة التي أوصيتك أن لا تأكل منها . (١٢) فقال آدم المرأة التي جمعتها معي هي أعطتني من الشجرة فأكلت . (١٣) فقال الرب الإله للمرأة ما هذا الذي فعلت . فقالت المرأة الحية غرّتنى فأكلت . (١٤) فقال الرب الإله للحية لأنك فعلت هذا ملعونة من جميع البهائم ومن جميع وحوش البرية . على بطنك تسعين وترباً تأكلين كل أيام حياتك . (١٥) وأضعُ عداوة بينك وبين المرأة وبين نسلك ونسلها . هو يسحقُ رأسك وأنت تسحقين عقبه . (١٦) وقال للمرأة تكثيراً

עצבונך, והרגך בעצב תלדי בנים ואל-אישך תשוקתך והוא ימשל-בך:
(17) ולאדם אמר כי שמעת לקול אשתך ותאכל מן-העץ אשר צויתך
לאמר לא תאכל ממנו, ארורה האדמה בעבורך בעצבון תאכלנה כל
ימי חייך: (18) וקנץ ודרדר תצמיח לך ואכלת את-עשב השדה: (19) בועת
אפיך תאכל לחם עד שובך אל-האדמה כי ממנה לקחת כי-עפר אתה
ואל-עפר תשוב: (20) ויקרא האדם שם אשתו חווה כי היא היתה אם כל-
חי: (21) ויעש יהוה אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבשם:

(22) ויאמר יהוה אלהים הן האדם הנה כאחד ממנו לדעת טוב ורע
ועתה פן-ישלח ידו ולקח גם מעץ החיים ואכל וחי לעלם: (23) וישלחהו
יהוה אלהים מגן-עדרו לעבד את-האדמה אשר לקח משם: (24) ויגדש את-
האדם וישכן מקדמו לגן-עדרו את-הכרבים ואת להט החרב המתהפכת
לשמר את-דרך עץ-החיים:

أَكْثَرُ أَتْعَابِ حَبْلِكَ . بِالْوَجَعِ تَلْدِينِ أَوْلَادًا . وَالِى رَجُلِكَ يَكُونُ اشْتِيَاقُكَ وَهُوَ يَسُودُ عَلَيْكَ .
(١٧) وَقَالَ لَادَمُ لِأَنَّكَ سَمِعْتَ لِقَوْلِ امْرَأَتِكَ وَأَكَلْتَ مِنَ الشَّجَرَةِ الَّتِي أَوْصَيْتَكَ قَائِلًا لَا تَأْكُلْ مِنْهَا
مَلْعُونَةٌ الْأَرْضُ بِسَبَبِكَ . بِالتَّعَبِ تَأْكُلُ مِنْهَا كُلَّ أَيَّامِ حَيَاتِكَ . (١٨) وَشَوْكًَا وَحَسَكًا تُثَبِّتُ لَكَ
وَتَأْكُلُ عَشْبَ الْحَقْلِ . (١٩) بَعْرِقَ وَجْهَكَ تَأْكُلُ خَبْزًا حَتَّى تَعُودَ إِلَى الْأَرْضِ الَّتِي أُخِذْتَ مِنْهَا .
لِأَنَّكَ تَرَابٌ وَإِلَى تَرَابٍ تَعُودُ . وَدَعَا آدَمُ اسْمَ امْرَأَتِهِ حَوَّاءَ لِأَنَّهَا أُمُّ كُلِّ حَيٍّ . (٢١) وَصَنَعَ الرَّبُّ
الْإِلَهَ لَادَمَ وَامْرَأَتَهُ أَقْفَصَةً مِنْ جِلْدٍ وَأَلْبَسَهُمَا .

(٢٢) وَقَالَ الرَّبُّ الْإِلَهَ هُوَ ذَا الْإِنْسَانَ قَدْ صَارَ كَوَاحِدٍ مِنَّا عَارِفًا الْخَيْرَ وَالشَّرَّ . وَالْآنَ لَعَلَهُ يَمُدُّ
يَدَهُ وَيَأْخُذُ مِنَ شَجَرَةِ الْحَيَاةِ أَيْضًا وَيَأْكُلُ وَيَحْيَا إِلَى الْأَبَدِ . (٢٣) فَأَخْرَجَهُ الرَّبُّ الْإِلَهَ مِنْ جَنَّةِ
عَدْنٍ لِيَعْمَلَ الْأَرْضَ الَّتِي أُخِذَ مِنْهَا . (٢٤) فَطَرَدَ الْإِنْسَانَ وَأَقَامَ شَرْقَ جَنَّةِ عَدْنٍ الْكَرْوِيمَ وَهَيْبَ
سَيْفٍ مُتَقَلِّبٍ لِحِرَاسَةِ طَرِيقِ شَجَرَةِ الْحَيَاةِ .

יְמֵי חַיֵּי נֹחַ וְהַפֹּבֶזֶל

בראשית ו.

(1) וַיְהִי כִּי־הִחַל הָאָדָם לָרֹב עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה וּבָנוּת יִלְדוּ לָהֶם :
(2) וַיֵּרְאוּ בְנֵי־הָאֱלֹהִים אֶת־בָּנוֹת הָאָדָם כִּי טֹבֹת הֵנָּה וַיִּקְחוּ לָהֶם וְנָשִׁים
מִכָּל אֲשֶׁר בָּחָרוּ ; (3) וַיֹּאמֶר יְהוָה לֹא־יִדּוֹן רוּחִי בָאָדָם לְעַלְם בְּשָׁנָם הוּא
בָּשָׂר וְהָיוּ יָמֵיו מָאָה וָעֶשְׂרִים שָׁנָה : (4) הַנִּפְלִים הָיוּ בָאָרֶץ בְּיָמֵי הָהֵם
וְגַם אַחֲרֵי־כֵן אֲשֶׁר יָבֹאוּ בְנֵי הָאֱלֹהִים אֶל־בָּנוֹת הָאָדָם וַיִּלְדוּ לָהֶם הַמָּה
הַגִּבּוֹרִים אֲשֶׁר מְעוֹלָם אָנָּשִׁי הַשָּׁמַיִם :

(5) וַיֵּרָא יְהוָה כִּי רַבָּה רָעַת הָאָדָם בָּאָרֶץ וְכָל־יֹצֵר מַחְשַׁבְתּוֹ לִבּוֹ רָק
רַע כָּל־הַיּוֹם : (6) וַיִּנָּחֶם יְהוָה כִּי עָשָׂה אֶת־הָאָדָם בָּאָרֶץ וַיִּתְעַצֵּב אֶל־לִבּוֹ ;
(7) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֲמַחֶה אֶת־הָאָדָם אֲשֶׁר־בָּרָאתִי מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה מֵאָדָם
עַד־בְּהֵמָה עַד־רֶמֶשׂ וְעַד־עוֹף הַשָּׁמַיִם כִּי גִחַמְתִּי כִּי עָשִׂיתָם : (8) וְנֹחַ מָצָא
חֵן בְּעֵינֵי יְהוָה :

(9) אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת נֹחַ נֹחַ אִישׁ צַדִּיק ^{סַלַח} תָּמִים הָיָה בְּדֹרֹתָיו אֶת־הָאֱלֹהִים
הִתְהַלֵּךְ־נֹחַ : (10) וַיּוֹלֶד נֹחַ שְׁלֹשָׁה בָנִים אֶת־שֵׁם אֶת־יָפֶת :
(11) וַתִּשְׁחַת הָאָרֶץ לִפְנֵי הָאֱלֹהִים וַתִּמָּלֵא הָאָרֶץ חָמָס : (12) וַיֵּרָא אֱלֹהִים
אֶת־הָאָרֶץ וְהִנֵּה גִשְׁחָמָה כִּי־הִשְׁחִית כָּל־בָּשָׂר ^{אִישׁ} אֶת־וֶרְכּוֹ ^{לְרִיב} עַל־הָאָרֶץ :

قصة سيدنا نوح عليه السلام والطوفان

سفر التكوين — الإصحاح السادس

(١) وَحَدَّثَ لَمَّا ابْتَدَأَ النَّاسُ يَكْثُرُونَ عَلَى الْأَرْضِ وَوُلِدَ لَهُمْ بَنَاتٌ . (٢) أَنْ أَبْنَاءَ اللَّهِ رَأَوْا بَنَاتَ النَّاسِ أَنَّهِنَّ حَسَنَاتٌ . فَاتَّخَذُوا لِنَفْسِهِمْ نِسَاءً مِنْ كُلِّ مَا اخْتَارُوا . (٣) فَقَالَ الرَّبُّ لَا يَدِينُ رُوحِي فِي الْإِنْسَانِ إِلَى الْأَبَدِ . لِزَيْغَانِهِ هُوَ بَشَرٌ وَتَكُونُ أَيَّامُهُ مِثْلَ عِشْرِينَ سَنَةً . (٤) كَانَتْ فِي الْأَرْضِ طُغَاةٌ فِي تِلْكَ الْأَيَّامِ . وَبَعْدَ ذَلِكَ أَيْضًا إِذْ دَخَلَ بَنُو اللَّهِ عَلَى بَنَاتِ النَّاسِ وَوُلِدَ لَهُمْ أَوْلَادًا . هَؤُلَاءِ هُمُ الْجَبَّارَةُ الَّذِينَ مِنْذُ الدَّهْرِ دُؤُوا أَسْمًا .

(٥) وَرَأَى الرَّبُّ أَنَّ شَرَّ الْإِنْسَانِ قَدْ كَثُرَ فِي الْأَرْضِ . وَأَنَّ كُلَّ تَصَوُّرِ أَفْكَارِ قَلْبِهِ إِنَّمَا هُوَ شَرٌّ . كُلُّ يَوْمٍ . (٦) فَحَزَنَ الرَّبُّ أَنَّهُ عَمِلَ الْإِنْسَانُ فِي الْأَرْضِ . وَتَأَسَّفَ فِي قَلْبِهِ . (٧) فَقَالَ الرَّبُّ أَمْحُو عَنْ وَجْهِ الْأَرْضِ الْإِنْسَانَ الَّذِي خَلَقْتُهُ . الْإِنْسَانَ مَعَ بَهَائِمَ وَدَبَابَاتٍ وَطُيُورِ السَّمَاءِ . لِأَنِّي حَزِنْتُ أَنِّي عَمَلْتُهُمْ . (٨) وَأَمَّا نُوحٌ فَوَجَدَ نِعْمَةً فِي عَيْنِي الرَّبِّ .

(٩) هَذِهِ مَوَالِيدُ نُوحٍ . كَانَ نُوحٌ رَجُلًا بَارًّا كَامِلًا فِي أَجْيَالِهِ . وَسَارَ نُوحٌ مَعَ اللَّهِ . (١٠) وَخَلَقَتْ نُوحٌ ثَلَاثَةَ بَنِينَ سَامًا وَحَامًا وَيَافِثَ . (١١) وَفَسَدَتْ الْأَرْضُ أَمَامَ اللَّهِ وَامْتَلَأَتْ الْأَرْضُ ظُلْمًا . (١٢) وَرَأَى اللَّهُ الْأَرْضَ فَإِذَا هِيَ قَدْ فَسَدَتْ . إِذْ كَانَ كُلُّ بَشَرٍ قَدْ أَفْسَدَ طَرِيقَهُ عَلَى الْأَرْضِ .

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְנֹחַ קַן כָּל-בָּשָׂר בָּא לִפְנֵי כִי-מִלְאָה הָאָרֶץ חֲמָס
 מִפְּנוּיָהֶם וְהִנְנִי מַשְׁחִיתָם אֶת-הָאָרֶץ: (13) עֲשֵׂה לָּךְ תֵּבַת עֲצֵי-גִפְרִית קָנִים
 תַּעֲשֶׂה אֶת-הַתֵּבָה וְכִפְרָתָהּ אֹתָהּ מִבֵּית וּמִחוּץ בַּכֹּפֶר: (14) וְזֶה אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה
 אֹתָהּ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אַמָּה אָרְךָ הַתֵּבָה חֲמֵשִׁים אַמָּה רָחְבָּהּ וּשְׁלֹשִׁים אַמָּה
 קוֹמָתָהּ: (15) צֹהַר תַּעֲשֶׂה לַתֵּבָה וְאֶל-אַמָּהּ תִּבְלָנָה מִלְמַעְלָה וּפֶתַח הַתֵּבָה
 בְּצִדָּהּ תִּשִּׂים תַּחְתִּית שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים תַּעֲשֶׂה: (16) וְאֲנִי הִנְנִי מֵבִיא אֶת-הַמָּבּוּל
 מִיָּם עַל-הָאָרֶץ לְשַׁחֵת כָּל-בָּשָׂר אֲשֶׁר-בּוֹ רוּחַ חַיִּים מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם כָּל
 אֲשֶׁר-בָּאָרֶץ יָגוּעַ: (17) וְהִקְמַתִּי אֶת-בְּרִיתִי אִתְּךָ וּבֵאתָ אֶל-הַתֵּבָה אֹתָהּ
 וּבְנֶיךָ וְאִשְׁתְּךָ וְנָשֵׁי-בְנֶיךָ אִתְּךָ: (18) וּמִכָּל-הַחַי מִכָּל-בָּשָׂר שְׁנַיִם מִכָּל תָּבִיא
 אֶל-הַתֵּבָה לְהַחֲיֹת אִתְּךָ זָכָר וּנְקֵבָה יְהִיוּ: (19) מִקְצוֹף לְמִינֵהוּ וּמִן הַבְּהֵמָה
 לְמִינֵהּ מִכָּל רֶמֶשׂ הָאֲדָמָה לְמִינֵהוּ שְׁנַיִם מִכָּל יָבֹאוּ אֵלֶיךָ לְהַחֲיֹת: (20)
 וְאַתָּה קַח-לָּךְ מִכָּל-מֵאֲכָל אֲשֶׁר יֹאכֵל וְאִסַּפְתָּ אֵלֶיךָ וְהָיָה לָּךְ וּלְהֵם
 לְאֹכְלָהּ: (21) וַיַּעַשׂ נֹחַ כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה אֹתוֹ אֱלֹהִים בֶּן עֲשָׂה:

(١٣) فقال الله لنوح نهاية كل بشر قد أتت أمامي . لأن الأرض امتلأت ظلماً منهم . فيها أنا
مهلكهم مع الأرض . (١٤) اصنع لنفسك فلكاً من خشب جُفْرِ . تجعلُ الفلك مساكن . وتطليه
من داخل ومن خارج بالقار . (١٥) وهكذا تصنعه . ثلاث مئة ذراع يكون طول الفلك وخمسين
ذراعاً عرضه وثلاثين ذراعاً ارتفاعه . (١٦) وتصنع كواكباً للفلك وتكمله إلى حد ذراع من فوق .
وتضع باب الفلك في جانبه . مساكن سفلية ومتوسطة وعلاوية تجعله . (١٧) فيها أنا آت بطوفان
الماء على الأرض . لأهلك كل جسد فيه روح حيوة من تحت السماء . كل ما في الأرض
يموت . (١٨) ولكن أقيم عهدي معك . فتدخلُ الفلك أنت وبنوك وامراتك ونساء بنيك معك .
(١٩) ومن كل حي من كل ذى جسد اثنين من كل تدخلُ إلى الفلك لاستبقائها معك . تكون ذكراً
وأنثى . (٢٠) من الطيور كأجناسها ومن البهائم كأجناسها ومن كل دبابات الأرض كأجناسها .
اثنين من كل تدخلُ إليك لاستبقائها . (٢١) وأنت نخذ لنفسك من كل طعام يوكلُ واجمعه عندك .
فيكون لك ولها طعاماً . (٢٢) ففعلَ نوح حسب كل ما أمره به الله . هكذا فعلَ .

בראשית ז.

(1) וַיֹּאמֶר יְהוָה לְנֹחַ בֹּא-אִתָּהּ וְכָל-בֵּיתְךָ אֶל-הַתֶּבֶה כִּי-אֶתְּךָ רְאִיתִי צְדִיק לְפָנַי בְּדוֹר הַזֶּה : (2) מִכָּל הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה תִּקַּח-לָךְ שִׁבְעָה שְׁבָעָה אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ וּמִן הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר לֹא טְהוֹרָה הִיא שְׁנַיִם אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ : (3) גַּם מֵעוֹף הַשָּׁמַיִם שִׁבְעָה שְׁבָעָה זָכָר וְנִקְבָּה לַחַיִּוֹת זָרַע עַל-פָּנָי כָּל-הָאָרֶץ : (4) כִּי לִימֵים עוֹד שִׁבְעָה אָנֹכִי מִמָּטִיר עַל-הָאָרֶץ אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה וּמָחִיתִי אֶת-כָּל-הַיְּקוּם אֲשֶׁר עָשִׂיתִי מִצֵּל פָּנָי הָאֲדָמָה : (5) וַיַּעַשׂ נֹחַ כְּכָל אֲשֶׁר-צִוְּהוּ יְהוָה : (6) וְנֹחַ בֶּן-שֵׁשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וְהַמָּבּוּל הָיָה מִיָּם עַל-הָאָרֶץ : (7) וַיָּבֹא נֹחַ וּבָנָיו וְאִשְׁתּוֹ וְנָשֵׁי-בָנָיו אִתּוֹ אֶל-הַתֶּבֶה מִפָּנָי מִי הַמָּבּוּל : (8) מִן-הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה וּמִן-הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר אֵינָנָה טְהוֹרָה וּמִן-הָעוֹף וְכָל אֲשֶׁר-רָמַשׁ עַל-הָאֲדָמָה : (9) שְׁנַיִם שְׁנַיִם בָּאוּ אֶל-נֹחַ אֶל-הַתֶּבֶה זָכָר וְנִקְבָּה כַּאֲשֶׁר צִוְּהוּ אֱלֹהִים אֶת נֹחַ :

(10) וַיְהִי לְשִׁבְעַת הַיָּמִים וּמִי הַמָּבּוּל הָיוּ עַל-הָאָרֶץ : (11) בַּשָּׁנָה שֵׁשׁ-מֵאוֹת שָׁנָה לַחַיִּי-נֹחַ בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי בְּשִׁבְעָה-עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בַּיּוֹם הַזֶּה גִּבְקִעֻו כָּל-מַעֲיָנוֹת תְּהוֹם רַבָּה וְאַרְבַּת הַשָּׁמַיִם נִפְתְּחוּ : (12) וַיְהִי הַגֶּשֶׁם עַל הָאָרֶץ אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה : (13) בַּעֲצָם הַיּוֹם הַזֶּה בָּא נֹחַ וְשֵׁם-וְחָם וַיִּפֹּת בְּגֵידֵי-נֹחַ וְאִשְׁתּוֹ נָח וּשְׁלִשֶׁת נָשֵׁי-בָנָיו אִתָּם אֶל-הַתֶּבֶה : (14) הָמָּה וְכָל-הַחַיָּה לַמִּינָה וְכָל-הַבְּהֵמָה לַמִּינָה וְכָל-הָרֶמֶשׁ הָרֶמֶשׁ עַל-הָאָרֶץ לַמִּינָהּ וְכָל-הָעוֹף לַמִּינָהּ כָּל-צִפּוֹר כָּל-כָּנָף : (15) וַיָּבֹאוּ אֶל-נֹחַ אֶל-הַתֶּבֶה שְׁנַיִם שְׁנַיִם מִכָּל-

سفر التكوين — الإصحاح السابع

(١) وقال الرب لنوح ادخل أنت وجميع بيتك الى الفلك . لأنى إياك رأيتُ باراً لدىّ فى هذا الجيل . (٢) من جميع البهائم الطاهرة تأخذ معك سبعة سبعة ذكراً وأنثى . ومن البهائم التى ليست بطاهرة اثنين ذكراً وأنثى . (٣) ومن طيور السماء أيضاً سبعة سبعة ذكراً وأنثى . لاستبقاء نسل على وجه كل الأرض . (٤) لأنى بعد سبعة أيام أيضاً أمطرتُ على الأرض أربعين يوماً وأربعين ليلة وأمحو عن وجه الأرض كل قائمٍ عملته . (٥) ففعل نوح حسب كل ما أمره به الرب . (٦) ولما كان نوح ابن ست مئة سنة صار طوفان الماء على الأرض . (٧) فدخل نوح وبنوه وامراته ونساء بنيه معه الى الفلك من وجه مياه الطوفان . (٨) ومن البهائم الطاهرة والبهائم التى ليست بطاهرة ومن الطيور وكل ما يدبُّ على الأرض . (٩) دخل اثنان اثنان الى نوح الى الفلك ذكراً وأنثى . كما أمر الله نوحاً . (١٠) وحدثت بعد السبعة الأيام أن مياه الطوفان صارت على الأرض . (١١) فى سنة ست مئة من حياة نوح فى الشهر الثانى فى اليوم السابع عشر من الشهر فى ذلك اليوم انفجرت كل ينابيع الغمر العظيم وانفتحت طاقات السماء .

(١٢) وكان المطر على الأرض أربعين يوماً وأربعين ليلة . (١٣) فى ذلك اليوم عينه دخل نوح وسام وحام ويافث بنو نوح وامرأة نوح وثلاث نساء بنيه معهم الى الفلك . (١٤) هم وكل الوحوش كأجناسها وكل البهائم كأجناسها وكل الدبّابات التى تدبُّ على الأرض كأجناسها وكل الطيور كأجناسها كل عصفور كل ذى جناح . (١٥) ودخلت الى نوح الى الفلك اثنين اثنين من

הַבָּשָׂר אֲשֶׁר-בּוֹ רוּחַ חַיִּים : ⁽¹⁶⁾ וְהַבָּאִים זָכָר וּנְקֵבָה מִכָּל-בָּשָׂר בָּאוּ בְּאִשׁוֹר
צִוָּה אֹתוֹ אֱלֹהִים וַיִּסְגֹּר יְהוָה בְּעֵדוֹ : ⁽¹⁷⁾ וַיְהִי הַמַּבּוּל אַרְבָּעִים יוֹם עַל-
הָאָרֶץ וַיָּרְבוּ הַמַּיִם וַיִּשְׁאֲוּ אֶת-הַתֵּבָה וַתָּרָם מֵעַל הָאָרֶץ : ⁽¹⁸⁾ וַיִּגְבְּרוּ הַמַּיִם
וַיָּרְבוּ מְאֹד עַל-הָאָרֶץ וַתִּלָּךְ הַתֵּבָה עַל-פְּנֵי הַמַּיִם : ⁽¹⁹⁾ וְהַמַּיִם גָּבְרוּ מְאֹד
מְאֹד עַל-הָאָרֶץ וַיִּכָּסּוּ כָּל-הַהָרִים הַגְּבוּהִים אֲשֶׁר-תַּחַת כָּל-הַשָּׁמַיִם : ⁽²⁰⁾
חֲמֵשׁ עָשָׂה אֲמָה מִלְּמַעְלָה גָּבְרוּ הַמַּיִם וַיִּכָּסּוּ הַהָרִים : ⁽²¹⁾ וַיִּגְוַע כָּל-בָּשָׂר
הָרֶמֶשׂ עַל-הָאָרֶץ בָּעוֹף וּבַבְּהֵמָה וּבְחַיָּה וּבְכָל-הַשָּׂרֵץ הַשָּׂרֵץ עַל-הָאָרֶץ
וְכָל הָאָדָם : ⁽²²⁾ כָּל אֲשֶׁר נִשְׁמַת-רוּחַ חַיִּים בְּאַפָּיו מִכָּל אֲשֶׁר בָּחַרְבָּה
מָתוּ : ⁽²³⁾ וַיֵּמַח אֶת-כָּל הַיָּקוּם אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי הָאֲדָמָה מֵאָדָם עַד בְּהֵמָה
עַד-רֶמֶשׂ וְעַד-עוֹף הַשָּׁמַיִם וַיָּמָחוּ מִן-הָאָרֶץ וַיִּשְׁאָר אֶדְנָם וְאִשָּׁר אֹתוֹ
בַּתֵּבָה : ⁽²⁴⁾ וַיִּגְבְּרוּ הַמַּיִם עַל-הָאָרֶץ חֲמִשִּׁים וּמֵאֵת יוֹם :

جسد فيه روح حيوة . ^(١٦) والدّاخلات دخلت ذكراً وأنثى من كل ذى جسد كما أمره الله .
وأذلق الرب عليه . ^(١٧) وكان الطوفان أربعين يوماً على الأرض . وتكاثرت المياه ورفعت الفلك .
فارتفع عن الأرض . ^(١٨) وتعاظمت المياه وتكاثرت جداً على الأرض . فكان الفلك يسير على وجه
المياه . ^(١٩) وتعاظمت المياه كثيراً جداً على الأرض . فتغطت جميع الجبال الشاخمة التي تحت كل
السماء . ^(٢٠) خمس عشرة ذراعاً في الإرتفاع تعاظمت المياه . فتغطت الجبال . ^(٢١) فمات كل ذى
جسد كان يدب على الأرض . من الطيور والبهائم والوحوش وكل الزحافات التي كانت تزحف على
الأرض وجميع الناس . ^(٢٢) كل ما في أنفه نسمة روح حيوة من كل ما في اليابسة مات .
^(٢٣) فبما الله كل قائم كان على وجه الأرض . الناس والبهائم والدّبابات وطيور السماء . فأنمحت
من الأرض . وتبقى نوح والذين معه في الفلك فقط . ^(٢٤) وتعاظمت المياه على الأرض
مئة وخمسين يوماً .

בראשית ח.

(1) וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת-נֹחַ וְאֶת כָּל-הַחַיָּה וְאֶת-כָּל-הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר אִתּוֹ בַּתֵּבָה וַיַּעֲבֹר אֱלֹהִים רוּחַ עַל-הָאָרֶץ וַיָּשֹׁבוּ הַמַּיִם : (2) וַיִּסְכְּרוּ מַעֲיִנֹת תְּהוֹם וְאֶרְבֹּת הַשָּׁמַיִם וַיִּכְלָא הַנֶּשֶׁם מִן-הַשָּׁמַיִם : (3) וַיָּשֻׁבוּ הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ הַלּוֹף וְשׁוֹב וַיַּחֲסְרוּ הַמַּיִם מִקְצֵה חֲמִשִּׁים וּמֵאֵת יוֹם : (4) וַתֵּנַח הַתֵּבָה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בִּשְׁבַעַת-עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ עַל הָרִי אָרְרָט : (5) וְהַמַּיִם הָיוּ הַלּוֹף וַחֲסֹר עַד הַחֹדֶשׁ הָעֲשִׂירִי בָעֲשִׂירִי בָאֶחָד לַחֹדֶשׁ נִרְאָה רֹאשִׁי הַהָרִים : (6) וַיְהִי מִקֵּץ אַרְבָּעִים יוֹם וַיִּפְתַּח : נֹחַ אֶת-חַלּוֹן הַתֵּבָה אֲשֶׁר עָשָׂה : (7) וַיִּשְׁלַח אֶת-הָעֹרֵב וַיֵּצֵא יֵצוּא וְשׁוֹב עַד-יִבֹשֶׁת הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ : (8) וַיִּשְׁלַח אֶת-הַיּוֹנָה מֵאִתּוֹ לִרְאוֹת הַקְּלֹי הַמַּיִם מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה : (9) וְלֹא-מָצְאָה הַיּוֹנָה מְנוּחַ לְכַף-רַגְלָהּ וַתָּשָׁב אֵלָיו אֶל-הַתֵּבָה כִּי מַיִם עַל-פְּנֵי כָל-הָאָרֶץ וַיִּשְׁלַח יָדוֹ וַיִּקְחָהּ וַיָּבֵא אֹתָהּ אֵלָיו אֶל-הַתֵּבָה : (10) וַיִּחַל עוֹד שְׁבַעַת יָמִים אַחֲרָיִם וַיִּסָּף שְׁלַח אֶת-הַיּוֹנָה מִן-הַתֵּבָה : (11) וַתָּבֵא אֵלָיו הַיּוֹנָה לַעֵת עָרֵב וְהָיָה עָלֶיהָ-זֵית טָרֵף בְּפִיהָ וַיִּבַּע נֹחַ כִּי-קָלּוּ הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ : (12) וַיִּחַל עוֹד שְׁבַעַת יָמִים אַחֲרָיִם וַיִּשְׁלַח אֶת-הַיּוֹנָה וְלֹא-יָסְפָה שׁוֹב-אֵלָיו עוֹד :

(13) וַיְהִי בְּאַחַת וָשֶׁשׁ-מֵאוֹת שָׁנָה בְּרִאשׁוֹן בָּאֶחָד לַחֹדֶשׁ חָרְבוּ הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ וַיָּסֶר נֹחַ אֶת-מִכְסֵּה הַתֵּבָה וַיֵּרָא וְהָיָה חָרְבוּ פְּנֵי הָאֲדָמָה : (14) וּבַחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי בִּשְׁבַעַת וָעֶשְׂרִים יוֹם לַחֹדֶשׁ יָבֵשָׁה הָאָרֶץ :

سفر التكوين — الإصحاح الثامن

(١) ثم ذكر الله نوحا وكل الوحوش وكل البهائم التي معه في الفلك. وأجاز الله ريحا على الأرض فهدأت المياه. (٢) وانسدت ينابيع النمر وطاقات السماء. فامتنع المطر من السماء. ورجعت المياه عن الأرض رجوعا متواليا. وبعد مئة وخمسين يوما نقصت المياه. (٤) واستقر الفلك في الشهر السابع في اليوم السابع عشر من الشهر على جبال أراراط. (٥) وكانت المياه تنقص نقصا متواليا إلى الشهر العاشر. وفي العاشر في أول الشهر ظهرت رؤوس الجبال.

(٦) وحدث من بعد أربعين يوما أن نوحا فتّح طاقة الفلك التي كان قد عمّلها. (٧) وأرسل الغراب. فخرج وترددا حتى نشفت المياه عن الأرض. (٨) ثم أرسل الحمامة من عنده ليرى هل قالت المياه عن وجه الأرض. (٩) فلم تجد الحمامة مقرا لرجلها. فرجعت إليه إلى الفلك. لأن مياهها كانت على وجه كل الأرض. فمدّ يده وأخذها وأدخلها عنده إلى الفلك. (١٠) فلبث أيضا سبعة أيام أخر وعاد فأرسل الحمامة من الفلك. (١١) فأتت إليه الحمامة عند المساء وإذا ورقة زيتون خضراء في فمها. فعلم نوح أن المياه قد قالت عن الأرض. (١٢) فلبث أيضا سبعة أيام أخر وأرسل الحمامة فلم تعد ترجع إليه أيضا.

(١٣) وكان في السنة الواحدة والست مئة في الشهر الأول في أول الشهر أن المياه نشفت عن الأرض. فكشف نوح الغطاء عن الفلك ونظر فإذا وجه الأرض قد نشف. (١٤) وفي الشهر الثاني في اليوم السابع والعشرين من الشهر جفت الأرض.

(١٥) וַיִּדְבֹּר אֱלֹהִים אֶל-נֹחַ לֵאמֹר : (١٦) צֵא מִן-הַתֵּבָה אַתָּה וְאִשְׁתְּךָ
וּבְנֶיךָ וְנִשְׁי-בְנֶיךָ אִתָּךְ : (١٧) כָּל-הַחַיָּה אֲשֶׁר-אִתָּךְ מִכָּל-בֶּשָׂר בָּעוֹף וּבַבְּהֵמָה
וּבְכָל-הַרֹמֵשׁ הָרֹמֵשׁ עַל-הָאָרֶץ הֵיצֵא אִתָּךְ וְשָׂרְצוּ בָאָרֶץ וּפְרוּ וּרְבוּ עַל-
הָאָרֶץ : (١٨) וַיֵּצֵא-נֹחַ וּבָנָיו וְאִשְׁתּוֹ וְנִשְׁי-בְנָיו אִתּוֹ : (١٩) כָּל-הַחַיָּה כָּל-הַרֹמֵשׁ
וְכָל-הָעוֹף כֹּל רוֹמֵשׁ עַל-הָאָרֶץ לְמִשְׁפַּחְתֵּיהֶם יֵצְאוּ מִן-הַתֵּבָה :

(٢٠) וַיְבִן נֹחַ מִזְבֵּחַ לַיהוָה וַיִּקַּח מִכָּל הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה וּמִכָּל הָעוֹף
הַטְּהוֹר וַיַּעַל עֹלֹת בַּמִּזְבֵּחַ : (٢١) וַיִּרַח יְהוָה אֶת-רִיחַ הַנִּיחֹם וַיֹּאמֶר יְהוָה
אֶל-לִבּוֹ לֹא אֶסָּף לְקַלֵּל עוֹד אֶת-הָאָדָמָה בַּעֲבוּר הָאָדָם כִּי יֵצֵר לֵב
הָאָדָם רָע מִנְּעֻרָיו וְלֹא-אֶסָּף עוֹד לְהַכּוֹת אֶת-כָּל-חַי כָּאֲשֶׁר עָשִׂיתִי : (٢٢) עוֹד
כָּל-יְמֵי הָאָרֶץ גֹּבַע וְקָצִיר וְקָר וְחֹם וְקֹץ וְחֹרֶף יוֹם וְלַיְלָה לֹא יִשָּׁבְתוּ :

(١٥) وكلم الله نوحا قائلا . (١٦) أخرج من الفلك أنت وامراتك وبنوك ونساء بنيك معك .

(١٧) وكل الحيوانات التي معك من كل ذى جسد الطيور والبهائم وكل الدبابات التي تدب على

الأرض أخرجها معك . ولتوالد في الأرض وتثمر وتكثر على الأرض . (١٨) أخرج نوح وبنوه

وامراته ونساء بنيه معه . (١٩) وكل الحيوانات كل الدبابات وكل الطيور كل ما يدب على الأرض

كانوا عليها خرجت من الفلك .

(٢٠) وبني نوح مذبحا للرب . وأخذ من كل البهائم الطاهرة ومن كل الطيور الطاهرة

وأصعد محرقات على المذبح . (٢١) فتنسم الرب رائحة الرضى . وقال الرب فى قلبه لا أعود ألعن

الأرض أيضا من أجل الإنسان لأن تصور قلب الإنسان شرير منذ خلقته . ولا أعود أيضا

أमित كل حي كما فعلت . (٢٢) مدة كل أيام الأرض زرع وحصاد وبرد وحار وشتاء

ونهار وليل لا تزال .

בראשית ט.

(૧) וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת-נֹחַ וְאֶת-בָּנָיו וַיֹּאמֶר לָהֶם פָּרוּ וּרְבוּ וּמְלֵאוּ
אֶת-הָאָרֶץ : (૨) וּמִוְרָאֲכֶם וּחֻתְכֶם יִהְיֶה עָלַי כָּל-חַיַּת הָאָרֶץ וְעַל כָּל-עוֹף
הַשָּׁמַיִם כָּכָל אֲשֶׁר תִּרְמַשׁ הָאָדָמָה וּבְכָל-דִּגְי הַיָּם בְּיַדְכֶם וְתָנוּ : (૩) כָּל-
רֶמֶשׂ אֲשֶׁר הוּא-חַי לָכֶם יִהְיֶה לְאֹכְלָהּ כִּי־רֶק עָשָׂב נָתַתִּי לָכֶם אֶת-כָּל :
(૪) אֲך־בָּשָׂר בְּגִפְשׁוֹ דָּמוֹ לֹא תֹאכְלוּ : (૫) וְאִךְ אֶת-דַּמְכֶם לְגִפְשֹׁתֵיכֶם אֲדַרֵּשׁ
מִיַּד כָּל-חַיָּה אֲדַרְשָׁנָּהּ וּמִיַּד הָאָדָם מִיַּד אִישׁ אָחִיו אֲדַרֵּשׁ אֶת-גִּפְשׁ הָאָדָם :
(૬) שִׁפְךָ דָּם הָאָדָם בְּאָדָם דָּמוֹ יִשְׁפָּךְ כִּי בָצַלְתֶּם אֱלֹהִים עֲשֵׂה אֶת-הָאָדָם :
(૭) וְאַתֶּם פָּרוּ וּרְבוּ שִׂרְצוּ בָאָרֶץ וּרְבוּ-בָהּ :

(૮) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל נֹחַ וְאֶל-בָּנָיו אִתּוֹ לֵאמֹר : (૯) וְאַנִּי הִנְנִי מִקְיָם
אֶת-בְּרִיתִי אִתְּכֶם וְאֶת-זֶרְעֲכֶם אַחֲרֵיכֶם : (૧૦) וְאֶת כָּל-גִּפְשׁ הַחַיָּה אֲשֶׁר
אִתְּכֶם בְּעוֹף בְּבִהֶמָה וּבְכָל-חַיַּת הָאָרֶץ אִתְּכֶם מִכָּל יֹצְאֵי הַתְּבָה לְכָל
חַיַּת הָאָרֶץ : (૧૧) וְהִקְמַתִּי אֶת-בְּרִיתִי אִתְּכֶם וְלֹא-יִכָּרֵת כָּל-בָּשָׂר עוֹד מִמִּי
הַמָּבוּל וְלֹא-יִהְיֶה עוֹד מָבוּל לְשַׁחַת הָאָרֶץ : (૧૨) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים זֹאת
אוֹת-הַבְּרִית אֲשֶׁר-אַנִּי נֹתֵן בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם וּבֵין כָּל-גִּפְשׁ חַיָּה אֲשֶׁר אִתְּכֶם
לְדֹת עוֹלָם : (૧૩) אֶת-קִשְׁתִּי נָתַתִּי בַעֲנָן וְהַיִּתָּהּ לְאוֹת בְּרִית בֵּינִי וּבֵין
הָאָרֶץ :

سفر التكوين - الإصحاح التاسع

(١) وبارك الله نوحا وبنيه وقال لهم أثمروا وأكثروا واملأوا الأرض . (٢) ولتكن خشيتكم
ورهبته على كل حيوانات الأرض وكل طيور السماء . مع كل ما يدب على الأرض وكل أسماك
البحر قد دفعت إلى أيديكم . (٣) كل دابة حية تكون لكم طعاما . كالعشب الأخضر دفعت إليكم
الجميع . (٤) غير أن لحما بحياته دمه لا تأكلوه . (٥) وأطلب أنا دمكم لأنفسكم فقط . من يد كل
حيوان أطلبه . ومن يد الإنسان أطلب نفس الإنسان . من يد الإنسان أخيه . (٦) سافك دم
الإنسان بالإنسان يسفك دمه . لأن الله على صورته عمل الإنسان . (٧) فأثمروا أتموا وأكثروا
وتوالدوا في الأرض وتكاثروا فيها .

(٨) وكلم الله نوحا وبنيه معه قائلا . (٩) وها أنا مقيم ميثاق معكم ومع نسلكم من بعدكم .
(١٠) ومع كل ذوات الأنفس الحية التي معكم . الطيور والبهائم وكل وحوش الأرض التي معكم من
جميع الخارجين من الفلك حتى كل حيوان الأرض . (١١) أقيم ميثاق معكم فلا ينقض كل ذي جسد
أيضا بمياه الطوفان . ولا يكون أيضا طوفان ليخرب الأرض . (١٢) وقال الله هذه علامة الميثاق
الذي أنا واضعه بيني وبينكم وبين كل ذوات الأنفس الحية التي معكم إلى أجيال الدهر .
(١٣) وضعت قوسي في السحاب فتكون علامة ميثاق بيني وبين الأرض .

(14) וְהָיָה בְּעֵינֵי עָנָן עַל הָאָרֶץ וּנְרָאָתָהּ הִקְשֹׁת בְּעָנָן: (15) וְזָכַרְתִּי
אֶת־בְּרִיתִי אֲשֶׁר בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם וּבֵין כָּל־נַפְשׁ חַיָּה בְּכָל־בָּשָׂר וְלֹא־יִהְיֶה
עוֹד הַמָּיִם לְמַבּוּל לְשַׁחַת כָּל־בָּשָׂר: (16) וְהָיְתָה הִקְשֹׁת בְּעָנָן וּרְאִיתִיהָ
לִזְכֹּר בְּרִית עוֹלָם בֵּין אֱלֹהִים וּבֵין כָּל־נַפְשׁ חַיָּה בְּכָל־בָּשָׂר אֲשֶׁר עַל־
הָאָרֶץ: (17) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־נֹחַ זֹאת אֹת־הַבְּרִית אֲשֶׁר הִקְמַתִי בֵּינִי
וּבֵין כָּל־בָּשָׂר אֲשֶׁר עַל־הָאָרֶץ:

(١٤) فيكون متى أنشُرُ سحاباً على الأرض وتظهرُ القوس في السحاب . (١٥) انى أذكر ميثاقى الذى بينى وبينكم وبين كل نفس حيّة في كل جسد . فلا تكون أيضا المياه طوفانا لِيُهْلِكَ كُلُّ ذى جسد . (١٦) فمتى كانت القوس في السحاب أبصُرُها لأذكر ميثاقا أبديا بين الله وبين كل نفس حيّة في كل جسد على الأرض . (١٧) وقال الله لنوح هذه علامة الميثاق الذى أنا أقيمُهُ بينى وبين كل ذى جسد على الأرض ..

תולדות בני-נח שם חם ויפת

בראשית נח ט - י .

(18) ויהיו בני-נח היצאים מן-התבה שם וחס ויפת וחס הוא אבי
כנען : (19) שלשה אלה בני-נח ומאלה נפצה כל-הארץ : . . . . .

(1) ואלה תולדת בני-נח שם חם ויפת ויגלדו להם בנים אחר המבול:
(2) בני יפת גמר ומגוג ומכי ויחזק ותבל ומשך ותירס : (3) ובני גמר
אשכנז וריפת ותגרמה : (4) ובני יחזק אלישה ומרשיש כמים וידנים :
(5) מאלה נפרדו איי הגוים בארצתם איש ללשון למשפחתם בגויהם :

(6) ובני חם כוש ומצרים ופוט וכנען : (7) ובני כוש סבא וחויקה
וסבמה ורעמה וסבתקא ובני רעמה שבא וידן : (8) וכוש ילד את-נמרד
הוא החל להיות גבר בארץ : (9) הוא היה גבר-ציד לפני יהוה על-כן
יאמר כנמרד גבר ציד לפני יהוה : . . . . .

(21) ולשם ילד גם-הוא אבי כל-בני-עבר אחי יפת הגדול : (22) בני
שם עילם ואשור וארפכשד ולוד וארם : (23) ובני ארם עוץ וחול וגתר
ומש : (24) וארפכשד ילד את שלח ושלח ילד את-עבר : (25) ולעבר ילד
שני בנים שם האחד פלג כי בימיו נפלגה הארץ ושם אחיו יקטן :

أنساب نوح عليه السلام

وتقسيم الأسرة البشرية إلى آل سام وحام ويافت

سفر التكوين — الإصحاح التاسع والعاشر

(١٨) وكان بنو نوح الذين خرجوا من الفلك ساماً وحاماً ويافت . وحام هو أبو كنعان .
(١٩) هؤلاء الثلاثة هم بنو نوح ومن هؤلاء تشعبت كل الأرض . . . . .

(١) وهذه مواليد بني نوح . سام وحام ويافت . ووُلِدَ لهم بنون بعد الطوفان . (٢) بنو يافت
جُومَر وماجُوج وماداي وياوان وتُوبال وماشك وتيرَاس . (٣) وبنو جُومَر أَشِكِنَاز ورِيفَات
وتُوجَرَمَة . (٤) وبنو ياوان أَلِيشَة وتَرشِيش وِكْتِمْ ودُودَانِيم . (٥) من هؤلاء تفرقت جزائر الأمم
بأراضيهم كل إنسان كلسانه حسب قبائلهم بأسمهم .

(٦) وبنو حام كُوش ومِصْرَايِم وفُوط وكَنعان . (٧) وبنو كُوش سَبَا وَحَوِيلَة وَسَبْتَة وَرَعْمَة
وَسَبْتَكَا . وبنو رَعْمَة شَبَا وَدَدَان . (٨) وكُوش وَلَدَ نِمْرُود الذي ابتداء يكون جبّاراً في الأرض .
(٩) الذي كان جبّار صيد أمام الرب . لذلك يقال كَنِمْرُود جبّار صيد أمام الرب . . . . .

(٢١) وسام أبو كل بني عابر أخو يافت الكبير وُلِدَ له أيضاً بنون . (٢٢) بنو سام عِيلَام وَأَشُور
وَأَرْفَكَشَاد وَلُود وأَرَام . (٢٣) وبنو أَرَام عُوْص وَحُول وَجَاثِر ومَاش . (٢٤) وَأَرْفَكَشَاد وَلَدَ شَالِحَ
وشَالِحَ وَلَدَ عَابِر . (٢٥) ولعابر وُلِدَ ابنان . اسم الواحد فَالِج لأن في أيامه قسمت الأرض . واسم
أخيه يَقْطَان .

(²⁶) וַיִּקְטֹן יֵלֶד אֶת-אַלְמוֹדֶד וְאֶת-שִׁלְף וְאֶת-חֲצִרְמוֹת וְאֶת-יִרְחָ : (²⁷) וְאֶת-
הַדּוֹרָם וְאֶת-אֲנוֹל וְאֶת-דִּקְלָה : (²⁸) וְאֶת-עוֹבֵל וְאֶת-אַבִּימָאֵל וְאֶת-שִׁבְא :
(²⁹) וְאֶת-אוֹפֶר וְאֶת-חִוִּילָה וְאֶת-יֹבֵב כָּל-אֵלֶּה בְּנֵי יִקְטָן : (³⁰) וַיְהִי מוֹשְׁבָם
מִמִּשְׁא בְּאֶזְכָּה סְפָרָה הִר הַקָּדָם : (³¹) אֵלֶּה בְּנֵי-שֵׁם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְלִשְׁוֹנָתָם
בְּאֶרְצָתָם לְגוֹיָהֶם : (³²) אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת בְּנֵי-נֹחַ לְתוֹלְדָתָם בְּגוֹיָהֶם וּמֵאֵלֶּה
נִפְקְדוּ הַגּוֹיִם בְּאֶרֶץ אֶתֶר הַמִּבּוֹל :

(٢٦) وَيَقْطَانُ وَلَدَ الْمُودَادِ وَشَالَفَ وَحَضَرَمَوْتَ وَيَارْحَ . (٢٧) وَهَدُورَامَ وَأَوْزَالَ وَدِقْلَةَ .
(٢٨) وَعُوبَالَ وَأَبِيمَايِلَ وَشَبَا . (٢٩) وَأَوْفِيرَ وَحَوِيلَةَ وَيُوبَابَ . جميع هؤلاء بنو يَقْطَانَ . (٣٠) وَكَانَ
مَسْكَنُهُمْ مِنْ مِيشَا حِينَ تَجَىءُ نَحْوَ سَفَارِ جَبَلِ الْمَشْرِقِ . (٣١) هَؤُلَاءِ بَنُو سَامَ حَسَبَ قِبَائِلِهِمْ
كَأَلَسْتَهُمْ بِأَرَاضِيهِمْ حَسَبَ أُمَمِهِمْ . (٣٢) هَؤُلَاءِ قِبَائِلُ بَنِي نُوحَ حَسَبَ مَوَالِيدِهِمْ بِأُمَمِهِمْ . وَمِنْ
هَؤُلَاءِ تَفَرَّقَتِ الْأُمَمُ فِي الْأَرْضِ بَعْدَ الطُّوفَانِ .

בראשית יא.

(א) וַיְהִי כָל-הָאָרֶץ שָׁפָה אֶחָת וּדְבָרִים אֲחָדִים : (ב) וַיְהִי בְנוֹסְעָם מִקֵּדָם וַיִּמָּצְאוּ בְקָעָה בְּאֶרֶץ שֹׁנָעַר וַיָּשְׁבוּ שָׁם : (ג) וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל-רֵעֵהוּ הִבָּה גִלְבֹּנָה לְבָנִים וְנוֹשְׂרָפָה לְשָׂרָפָה וַתְּהִי לָהֶם הַלְבֹנָה לְאֶבֶן וְהַחֲמֹר הָיָה לָהֶם לְחֵמֶר : (ד) וַיֹּאמְרוּ הִבָּה גִבְיָה-לָנוּ עֵיר וּמִגְדָּל וְרֹאשׁוֹ בַשָּׁמַיִם וְנַעֲשֶׂה-לָנוּ שֵׁם פֶּן-נִפְּוֶץ עַל-פָּנֵי כָל-הָאָרֶץ : (ה) וַיֵּרֶד יְהוָה לִרְאֹת אֶת-הָעִיר וְאֶת-הַמִּגְדָּל אֲשֶׁר בָּנוּ בְּנֵי הָאָדָם : (ו) וַיֹּאמֶר יְהוָה הֵן עַם אֶחָד וְשָׁפָה אֶחָת לְכָלָם וְזֶה הַתָּקֹלם לַעֲשׂוֹת וְעַתָּה לֹא-יִבָּצֵר מֵהֶם כָּל אֲשֶׁר יִזְמֹן לַעֲשׂוֹת : (ז) הִבָּה גִרְדָּה וְגִבְלָה שֵׁם שְׂפָתָם אֲשֶׁר לֹא יִשְׁמְעוּ אִישׁ שִׁפְתֵי רֵעֵהוּ : (ח) וַיִּפֹּץ יְהוָה אֹתָם מִשָּׁם עַל-פָּנֵי כָל-הָאָרֶץ וַיַּחֲדְלוּ לְבִנֹת הָעִיר : (ט) עַל-כֵּן קָרָא שְׁמָהּ בָּבֶל כִּי-שָׁם בָּלַל יְהוָה שְׂפַת כָּל-הָאָרֶץ וּמִשָּׁם הִפְּצָם יְהוָה עַל-פָּנֵי כָל-הָאָרֶץ :

(א) אֵלֶּה תּוֹלְדֹת שָׁם שֵׁם בֶּן-מֵאָת שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת-אַרְפַּכְשָׁד שְׁנַתִּים אַחֲרֵי הַמָּבּוּל : (ב) וַיְחִי-שָׁם אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת-אַרְפַּכְשָׁד חֲמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת : (ג) וְאַרְפַּכְשָׁד חֵי חֲמֵשׁ וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת-שֵׁלַח : (ד) וַיְחִי אַרְפַּכְשָׁד אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת-שֵׁלַח שְׁלֹשׁ שָׁנִים וְאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת : (ה) וּשֵׁלַח חֵי שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת-עֵבֶר : (ו) וַיְחִי שֵׁלַח אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת-עֵבֶר שְׁלֹשׁ שָׁנִים וְאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת : (ז) וַיְחִי עֵבֶר אַרְבַּע וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת-פֶּלֶג : (ח) וַיְחִי-עֵבֶר

سفر التكوين — الإصحاح الحادى عشر

(١) وكانت الأرض كلها لسانا واحدا ولغة واحدة . (٢) وحدث فى ارتحالهم شرقا أنهم وجدوا بقعة فى أرض شنعار وسكنوا هناك . (٣) وقال بعضهم لبعض هلم نصنع كينا ونشويه شيئا . فكان لهم اللين مكان الحجر وكان لهم الخمر مكان الطين . (٤) وقالوا هلم نبين لأنفسنا مدينة وبرجا رأسه بالسما ونصنع لأنفسنا اسما لئلا نتبدد على وجه كل الأرض . (٥) فنزل الرب لينظر المدينة والبرج اللذين كان بنو آدم يبنونهما . (٦) وقال الرب هوذا شعب واحد ولسان واحد لجميعهم وهذا ابتداءؤهم بالعمل . والآن لا يمتنع عليهم كل ما يئوون أن يعملوه . (٧) هلم ننزل ونبلبل هناك لسانهم حتى لا يسمع بعضهم لسان بعض . (٨) فبددهم الرب من هناك على وجه كل الأرض . فكفوا عن ببناء المدينة . (٩) لذلك دعى اسمها بابل . لأن الرب هناك بلبل لسان كل الأرض . ومن هناك بددهم الرب على وجه كل الأرض .

(١٠) هذه مواليد سام . لما كان سام ابن مئة سنة وُلدَ ارفكشاد بعد الطوفان بستين . (١١) وعاش سام بعد ما ولد ارفكشاد خمس مئة سنة وولَدَ بنين وبنات . (١٢) وعاش ارفكشاد نحسا وثلثين سنة وولد شالخ . (١٣) وعاش ارفكشاد بعد ما وُلدَ شالخ أربع مئة وثلاث سنين وولَدَ بنين وبنات . (١٤) وعاش شالخ ثلثين سنة وولد عابر . (١٥) وعاش شالخ بعد ما وُلدَ عابر أربع مئة وثلاث سنين وولَدَ بنين وبنات . (١٦) وعاش عابر أربع مئة وثلثين سنة وولد فالح . (١٧) وعاش عابر

אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת-פֶּלֶג שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה וַיֹּלֶד בָּנִים וּבָנוֹת :
 (18) וַיְחִי-פֶלֶג שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וַיֹּלֶד אֶת-רָעוֹ : (19) וַיְחִי פֶלֶג אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת-
 רָעוֹ תִשַׁע שָׁנִים וּמֵאֲתָיִם שָׁנָה וַיֹּלֶד בָּנִים וּבָנוֹת : (20) וַיְחִי רָעוֹ שְׁתַּיִם
 וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה וַיֹּלֶד אֶת-שָׂרוּג : (21) וַיְחִי רָעוֹ אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת-שָׂרוּג שִׁבְעַת
 שָׁנִים וּמֵאֲתָיִם שָׁנָה וַיֹּלֶד בָּנִים וּבָנוֹת : (22) וַיְחִי שָׂרוּג שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וַיֹּלֶד
 אֶת-נָחוֹר : (23) וַיְחִי שָׂרוּג אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת-נָחוֹר מֵאֲתָיִם שָׁנָה וַיֹּלֶד בָּנִים
 וּבָנוֹת : (24) וַיְחִי נָחוֹר תִּשַׁע וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וַיֹּלֶד אֶת-תְּרַח : (25) וַיְחִי נָחוֹר
 אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת-תְּרַח תִּשַׁע-עָשָׂרָה שָׁנָה וּמֵאֶת שָׁנָה וַיֹּלֶד בָּנִים וּבָנוֹת :
 (26) וַיְחִי תְּרַח שִׁבְעִים שָׁנָה וַיֹּלֶד אֶת-אַבְרָם אֶת-נָחוֹר וְאֶת-הָרָן :

(27) וְאַלְהָה תוֹלְדַת תְּרַח הוֹלִיד אֶת-אַבְרָם אֶת-נָחוֹר וְאֶת-הָרָן וְהָרָן
 הוֹלִיד אֶת-לֹוֹט : (28) וַיָּמָת הָרָן עַל-פְּנֵי תְּרַח אָבִיו בְּאֶרֶץ מוֹלְדֹתוֹ בְּאוּר
 כַּשְׁדִּים : (29) וַיָּקַח אַבְרָם וְנָחוֹר לָהֶם נָשִׁים שֵׁם אִשְׁת־אַבְרָם שָׂרִי וְשֵׁם
 אִשְׁת־נָחוֹר מִלְכָּה בַת-הָרָן אָבִי מִלְכָּה וְאָבִי יִסְכָּה : (30) וַתְּהִי שָׂרִי עֲקָרָה
 אֵין לָהּ וָלֵד :

بعد ماوَلَدَ فَاَلَجَ اَرْبَعُ مِئَةِ وَثَلَاثِينَ سَنَةً وَوَلَدَ بَنِينَ وَبَنَاتٍ . (١٨) وَعَاشَ فَالَجَ ثَلَاثِينَ سَنَةً وَوَلَدَ رِغُو .
 (١٩) وَعَاشَ فَالَجَ بَعْدَ مَاوَلَدَ رِغُو مِئَتَيْنِ وَتِسْعَ سَنِينَ وَوَلَدَ بَنِينَ وَبَنَاتٍ . (٢٠) وَعَاشَ رِغُو اثْنَتَيْنِ وَثَلَاثِينَ
 سَنَةً وَوَلَدَ سِرُوجَ . (٢١) وَعَاشَ رِغُو بَعْدَ مَاوَلَدَ سِرُوجَ مِئَتَيْنِ وَسَبْعَ سَنِينَ وَوَلَدَ بَنِينَ وَبَنَاتٍ .
 (٢٢) وَعَاشَ سِرُوجَ ثَلَاثِينَ سَنَةً وَوَلَدَ نَاحُورَ . (٢٣) وَعَاشَ سِرُوجَ بَعْدَ مَاوَلَدَ نَاحُورَ مِئَتَيْ سَنَةٍ وَوَلَدَ
 بَنِينَ وَبَنَاتٍ . (٢٤) وَعَاشَ نَاحُورَ تِسْعًا وَعِشْرِينَ سَنَةً وَوَلَدَ تَارَحَ . (٢٥) وَعَاشَ نَاحُورَ بَعْدَ مَاوَلَدَ
 تَارَحَ مِئَةً وَتِسْعَ عَشْرَةَ سَنَةً وَوَلَدَ بَنِينَ وَبَنَاتٍ . (٢٦) وَعَاشَ تَارَحَ سَبْعِينَ سَنَةً وَوَلَدَ اَبْرَامَ
 وَنَاحُورَ وَهَارَانَ .

(٢٧) وَهَذِهِ مَوَالِيدُ تَارَحَ . وَلَدَ تَارَحَ اَبْرَامَ وَنَاحُورَ وَهَارَانَ . وَوَلَدَ هَارَانَ لُوطًا . (٢٨) وَمَاتَ
 هَارَانَ قَبْلَ تَارَحَ اَبِيهِ فِي اَرْضِ مِيلَادِهِ فِي اُورِ الْكَلْدَانِيِّينَ . (٢٩) وَاتَّخَذَ اَبْرَامَ وَنَاحُورَ لِنَفْسِهِمَا
 امْرَأَتَيْنِ . اسْمُ امْرَأَةِ اَبْرَامَ سَارَى وَاسْمُ امْرَأَةِ نَاحُورَ مِلْكَةُ بِنْتُ هَارَانَ اَبِي مِلْكَةَ وَابِي يِسْكَةَ .
 (٣٠) وَكَانَتْ سَارَى عَاقِرًا لَيْسَ لَهَا وَلَدٌ .

הַלְדָּת וְשִׁמְעָאֵל וְשִׁבְתָּן בַּמִּדְבָּר

בראשית טו.

(1) וְשָׂרִי אִשְׁתְּ אַבְרָם לֹא יָלְדָה לוֹ וְלָהּ שְׁפָחָה מִצֻּרִית וְשָׁמָּה הֵגָר :
(2) וַתֹּאמֶר שָׂרִי אֶל-אַבְרָם הִנֵּה-נָא עֲצָרָנִי יְהוָה מֵלֶדֶת בֶּא-נָא אֶל-שְׁפָחָתִי
אוֹלֵי אֲבֹנָה מִמֶּנֶּה וַיִּשְׁמַע אַבְרָם לְקוֹל שָׂרִי : (3) וַתִּקַּח שָׂרִי אִשְׁתְּ-אַבְרָם
אֶת-הֵגָר הַמִּצְרִית שְׁפָחָתָהּ מִקֶּץ עֶשְׂרִי שָׁנִים לְשִׁבְתָּן אַבְרָם בְּאֶרֶץ כְּנָעַן
וַתַּחַן אִתָּהּ לְאַבְרָם אִשָּׁה לוֹ לֵאשָׁה : (4) וַיָּבֹא אֶל-הֵגָר וַתַּהַר וַתֵּרָא כִּי
הָרְתָהּ וַתִּקַּל גְּבֻרָתָהּ בְּעֵינֶיהָ : (5) וַתֹּאמֶר שָׂרִי אֶל-אַבְרָם חֲמָסִי עָלֶיךָ אָנֹכִי
נָתַתִּי שְׁפָחָתִי בְּחִיקוֹךָ וַתֵּרָא כִּי הָרְתָהּ וַאֲקַל בְּעֵינֶיהָ יִשְׁפֹּט יְהוָה בֵּינִי
וּבֵינֶיךָ : (6) וַיֹּאמֶר אַבְרָם אֶל-שָׂרִי הִנֵּה שְׁפָחָתְךָ בְּיָדְךָ עֲשִׂי-לָהּ הַטּוֹב
בְּעֵינֶיךָ וַתַּעֲנֶה שָׂרִי וַתִּבְרַח מִפָּנֶיהָ :

(7) וַיִּמְצְאָהּ מִלְאָךְ יְהוָה עַל-עֵין הַמַּיִם בַּמִּדְבָּר עַל-הָעֵין בְּדֶרֶךְ שׁוּר :
(8) וַיֹּאמֶר הֵגָר שְׁפָחָת שָׂרִי אִי-מִנָּה בָּאת וְאַנָּה תִּלְכִּי וַתֹּאמֶר מִפָּנֵי שָׂרִי
גְּבֻרָתִי אָנֹכִי בְּרַחַת : (9) וַיֹּאמֶר לָהּ מִלְאָךְ יְהוָה שׁוּבִי אֶל-גְּבֻרָתְךָ וְהִתְעַנִּי
תַּחַת יְדֶיךָ : (10) וַיֹּאמֶר לָהּ מִלְאָךְ יְהוָה הֲרִבָּה אֲרֻבָּה אֶת-זֶרְעֶךָ וְלֹא יִסְפָּר
מִרְבּוֹ : (11) וַיֹּאמֶר לָהּ מִלְאָךְ יְהוָה הִנֵּה הָרָה וַיִּלְדֶּת בֶּן וַתִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ
יִשְׁמָעֵאל כִּי-שָׁמַע יְהוָה אֶל-עֲנִיָּתָהּ : (12) וְהוּא יְהִי פָּרָא אָדָם יָדוּ בְּכָל

قصة سيدنا إسماعيل عليه السلام — نشأته ورحلته

سفر التكوين — الإصحاح الخامس عشر

(١) وأما ساراي امرأة أبرام فلم تلد له . وكانت لها جارية مصرية اسمها هاجر . (٢) فقالت ساراي لأبرام هو ذا الرب قد أمسكني عن الولادة . أدخل على جاري . لعل أرزق منها بنين . فسمع أبرام لقول ساراي . (٣) فأخذت ساراي امرأة أبرام هاجر المصرية جاريته من بعد عشر سنين لإقامة أبرام في أرض كنعان وأعطتها لابرام رجلها زوجة له . (٤) فدخل على هاجر فحبلت . ولما رأت أنها حبلت صغرت مولاتها في عينيها . (٥) فقالت ساراي لأبرام ظلمي عليك . أنا دفعت جاري إلى حضنك . فلما رأت أنها حبلت صغرت في عينيها . يقضى الرب بيني وبينك . (٦) فقال أبرام لساراي هو ذا جاريك في يدك . أفعلي بها ما يحسن في عينيك . فأذلتها ساراي . فهربت من وجهها .

(٧) فوجدها ملاك الرب على عين المساء في البرية . على العين التي في طريق شُور . (٨) وقال يا هاجر جارية ساراي من أين أتيت وإلى أين تذهبين . فقالت أنا هاربة من وجه مولاتي ساراي . (٩) فقال لها ملاك الرب أرجعي إلى مولاتك وأخضعي تحت يديها . (١٠) وقال لها ملاك الرب تكثيراً أكثر نسلك فلا يُعَدُّ من الكثرة . (١١) وقال لها ملاك الرب ها أنت حبل فتلدين أبناً . وتدعين اسمه إسماعيل لأن الرب قد سمع لمذلتك . (١٢) وأنه يكون إنساناً وحشياً . يده على كل واحد

וַיַּד כָּל בּוֹ וְעַל-פָּנָיו כָּל אֶחָיו יִשְׁכֹּן : (13) וַתִּקְרָא שֵׁם-יִתְהוָה הַדִּבֵּר אֵלָיָהּ
אֶתָּה אֵל יֵרָאִי כִּי אָמַרְתָּ הַגִּם הָלָם רָאִיתִי אַחֲרָי רָאִי : (14) עַל-כֵּן קָרָא
לְבָאָר בָּאָר לְמִי רָאִי הִנֵּה בֵּין-קָדֵשׁ וּבֵין בְּרָד :

(15) וַתִּלְד הָגָר לְאַבְרָם בֶּן וַיִּקְרָא אַבְרָם שֵׁם-בְנוֹ אֲשֶׁר-יָלְדָהּ הָגָר
יִשְׁמָעֵאל : (16) וְאַבְרָם בֶּן-שְׁמֹנִים שָׁנָה וְשֵׁשׁ שָׁנִים בָּלְדָת-הָגָר אֶת-יִשְׁמָעֵאל
לְאַבְרָם :

ويد كل واحد عليه . وأمام جميع اخوته يسكن . (١٣) فدعت اسم الرب الذي تكلم معها أنت إيل
رئي . لأنها قالت أهملنا أيضا رأيت بعد رؤية . (١٤) لذلك دُعيت البئر لحى رئي . هاهى بين
قادش وبارد .

(١٥) فولدت هاجر لأبرام ابنا . ودعا أبرام اسم ابنه الذى ولدته هاجر إسماعيل . (١٦) وكان
أبرام ابن ست وثمانين سنة لما ولدت هاجر إسماعيل لأبرام .

בראשית כא .

(9) וַתֵּרָא שָׂרָה אֶת בֶּן־הָגֵר הַמִּצְרִית אֲשֶׁר־יָלְדָה לְאַבְרָהָם מִצְחָק :
(10) וַתֹּאמֶר לְאַבְרָהָם גֵּרְשׁ הָאִמָּה הַזֹּאת וְאֶת־בְּנָהּ כִּי לֹא יִירָשׁ בֶּן הָאִמָּה
הַזֹּאת עִם־בְּנֵי עַם־יִצְחָק : (11) וַיֵּרַע תְּדַבֵּר מְאֹד בְּעֵינָי אַבְרָהָם עַל אוֹדֹת בְּנוֹ ;
(12) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־אַבְרָהָם אֶל־יֵרֵעַ בְּעֵינֶיךָ עַל־הַנָּעַר וְעַל־אִמָּתְךָ כֹּל
אֲשֶׁר תֹּאמַר אֵלֶיךָ שָׂרָה שְׁמַע בְּקוֹלָהּ כִּי בִי־צָחָק יִקְרָא לָהּ זָרַע : (13) וְגַם
אֶת בֶּן־הָאִמָּה לְגוֹי אֲשִׁימֶנּוּ כִּי זָרַעָהּ הוּא :

(14) וַיֵּשְׁבוּ אַבְרָהָם בַּבֶּקֶר וַיִּקְח־לָחֶם וַחֲמַת מַיִם וַיִּתֵּן אֶל־הָגֵר שָׂם עַל־
שִׁכְמָהּ וְאֶת־הַיֶּלֶד וַיִּשְׁלַחַהּ וּתְלָף וַתֵּתֵעַ בְּמִדְבָּר בְּאֶר שָׁבַע : (15) וַיִּכְלוּ
הַמַּיִם מִן־הַחֲמַת וַתִּשְׁלַף אֶת־הַיֶּלֶד תַּחַת אֶחָד הַשִּׁיחִים : (16) וּתְלָף וַתִּשָּׁב
לָהּ מִגֵּד הַרְחֵק בְּמִטְחָוִי קָשָׁת כִּי אָמְרָה אֶל־אַרְאַה בְּמוֹת הַיֶּלֶד וַתִּשָּׁב
מִגֵּד וַתִּשָּׂא אֶת־קִלְהָ וַתִּבְרָךְ : (17) וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת־קוֹל הַנָּעַר וַיִּקְרָא
מִלֶּאךָ אֱלֹהִים אֶל־הָגֵר מִן־הַשָּׁמַיִם וַיֹּאמֶר לָהּ מַה־לָּךְ הָגֵר אֶל־תִּירָאִי
כִּי־שָׁמַע אֱלֹהִים אֶל־קוֹל הַנָּעַר בְּאַשְׁרֵי הוּא שָׁם : (18) קוּמִי שְׂאִי אֶת הַנָּעַר
וַתַּחְוִיקִי אֶת־זִדְךָ בּוֹ כִּי־לְגוֹי גָּדוֹל אֲשִׁימֶנּוּ : (19) וַיִּפְקַח אֱלֹהִים אֶת־עֵינֶיהָ
וַתֵּרָא בְּאֶר מַיִם וּתְלָף וַתִּמְלֹא אֶת־הַחֲמַת מַיִם וַתִּשָּׂק אֶת־הַנָּעַר : (20) וַיְהִי
אֱלֹהִים אֶת הַנָּעַר וַיַּגְדֵּל וַיֵּשֶׁב בְּמִדְבָּר וַיְהִי רֹבָה קִשְׁת : (21) וַיֵּשֶׁב בְּמִדְבָּר
פָּאֶרָן וַתִּקְח־לוֹ אִמּוֹ אִשָּׁה מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם :

سفر التكوين — الإصحاح الحادى والعشرون

(٩) ورأت سارة ابن هاجر المصرية الذى ولدته لابراهيم يمزح. (١٠) فقالت لابراهيم اطرده هذه الجارية وابنها . لأن ابن هذه الجارية لا يرث مع ابنى اسحق . (١١) فقبح الكلام جدا فى عيني ابراهيم لسبب ابنه . (١٢) فقال الله لابراهيم لا يقبح فى عينيك من أجل الغلام ومن أجل جاريتك . فى كل ما تقول لك سارة اسمع لقولها . لأنه باسحق يُدعى لك نسل . (١٣) وابن الجارية أيضا سأجعله أمةً لأنه نسلك .

(١٤) فبكر ابراهيم صباحا وأخذ خبزا وقربة ماء وأعطاهما لهاجر واضعا إياهما على كتفها والولد وصرفها . فمضت وتاهت فى برية بئر سبع . (١٥) والى فرغ الماء من القربة طرحت الولد تحت إحدى الأشجار . (١٦) ومضت وجلست مقابله بعيدا نحو رمية قوس . لأنها قالت لأنظر موت الولد . فجلست مقابله ورفعت صوتها وبكت . (١٧) فسمع الله صوت الغلام . ونادى ملاك الله هاجر من السماء وقال لها مالك يا هاجر . لا تخافى لأن الله قد سمع لصوت الغلام حيث هو . (١٨) قومى احلى الغلام وشدى يدك به . لأنى سأجعله أمة عظيمة . (١٩) وفتح الله عينها فأبصرت بئر ماء . فذهبت وملاأت القربة ماء وسقت الغلام . (٢٠) وكان الله مع الغلام فكبر . وسكن فى البرية وكان ينمو راعى قوس . (٢١) وسكن فى برية فاران . وأخذت له أمة زوجة من أرض مصر .

דְּבַר ה' לְאַבְרָם לְקִים מִצְוַת הַמִּילָה

בראשית יז.

(1) וַיְהִי אַבְרָם בֶּן-תְּשָׁעִים שָׁנָה וַתֵּשַׁע שָׁנִים וַיְהִי אֶל-אַבְרָם וַיֹּאמֶר
אֵלָיו אֲנִי-אֵל שְׁרִי הַתְּהִלָּה לְפָנַי וְהָיָה תָמִיד : (2) וְאַתָּה בְּרִיתִי בֵּינִי וּבֵינֶךָ
וְאַרְבָּה אֹתָךְ בְּמֵאד מְאֹד : (3) וַיִּפֹּל אַבְרָם עַל פָּנָיו וַיַּדְבֵּר אִתּוֹ אֱלֹהִים
לֵאמֹר : (4) אֲנִי הִנֵּה בְרִיתִי אִתָּךְ וְהָיְתָה לְאֵב הַמּוֹן גּוֹיִם : (5) וְלֹא-יִקְרָא
עוֹד אֶת-שְׁמֶךָ אַבְרָם וְהָיָה שְׁמֶךָ אַבְרָהָם כִּי אֲב-הַמּוֹן גּוֹיִם וְנִתְּתִיךָ :
(6) וְהִפְרִתִי אִתָּךְ בְּמֵאד מְאֹד וְנִתְּתִיךָ לְגוֹיִם וּמְלָכִים מִמֶּךָ יֵצְאוּ : (7) וַהֲקִמְתִּי
אֶת-בְּרִיתִי בֵּינִי וּבֵינֶךָ וּבֵין וָרֵעָה אֲמַרְיָה לְדֹרֹתָם לְבְרִית עוֹלָם לְהִיֹּת
לָהּ לְאֱלֹהִים וּלְנִרְעָה אֲמַרְיָה : (8) וְנִתְּתִי לָהּ וּלְנִרְעָה אֲמַרְיָה אֵת אֶרֶץ
מִנְּרִיָּה אֵת כָּל-אֶרֶץ כְּנָעַן לְאַחֲזוֹת עוֹלָם וְהָיִיתִי לָהֶם לְאֱלֹהִים :

(9) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל-אַבְרָהָם וְאַתָּה אֶת-בְּרִיתִי תִשְׁמֹר אִתָּהּ וְנִרְעָה
אֲמַרְיָה לְדֹרֹתָם : (10) זֹאת בְּרִיתִי אֲשֶׁר תִּשְׁמְרוּ בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם וּבֵין וָרֵעָה
אֲמַרְיָה הַמּוֹל לָכֶם כָּל-זָכָר : (11) וְנִמְלַתֶם אֵת בָּשָׂר עַרְלַתְכֶם וְהָיָה לְאוֹת
בְּרִית בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם : (12) וּבֶן-שְׁמֹנֶת יָמִים יִמּוֹל לָכֶם כָּל-זָכָר לְדֹרֹתֵיכֶם
יְלִיד בֵּית וּמִקְנֵת-כֶּסֶף מִכָּל בֶּן-זָכָר אֲשֶׁר לֹא מִנְּרֵעָה הוּא : (13) הַמּוֹל
יִמּוֹל יְלִיד בֵּיתוֹ וּמִקְנֵת כֶּסֶף וְהָיְתָה בְּרִיתִי בִּבְשָׂרְכֶם לְבְרִית עוֹלָם :
(14) וְעָרַל זָכָר אֲשֶׁר לֹא יִמּוֹל אֶת-בָּשָׂר עַרְלָתוֹ וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִיא
מִצִּמְתִּי אֶת-בְּרִיתִי הַכָּר :

وحى الله سبحانه وتعالى إلى سيدنا ابراهيم عليه السلام وأمره له بعمل الختان

سفر التكوين — الإصحاح السابع عشر

(١) ولما كان أبرام ابن تسع وتسعين سنة ظهر الرب لأبرام وقال له أنا الله القدير . سر أمانى
وكن كاملاً . (٢) فأجعل عهدي بينى وبينك وأكثرك كثيراً جداً . (٣) فسقط أبرام على وجهه .
وتكلم الله معه قائلاً . (٤) أما أنا فهو ذا عهدي معك وتكون أباً لجمهور من الأمم . (٥) فلا يدعى
اسمك بعد أبرام بل يكون اسمك ابراهيم . لأننى أجعلك أباً لجمهور من الأمم . (٦) وأثمرك كثيراً جداً
وأجعلك أمماً . وملوك منك يخرجون . (٧) وأقيم عهدي بينى وبينك وبين نسلك من بعدك
في أجيالهم عهداً أبدياً . لأكون إلهاً لك ولنسلك من بعدك . (٨) وأعطى لك ولنسلك من بعدك
أرض غربتك كل أرض كنعان ملكاً أبدياً . وأكون إلههم .

(٩) وقال الله لابراهيم وأما أنت فتحفظ عهدي . أنت ولنسلك من بعدك في أجيالهم . (١٠) هذا
هو عهدي الذى تحفظونه بينى وبينكم وبين نسلك من بعدك . يُختن منكم كل ذكر . (١١) فتختنون
في لحم غرلتكم . فيكون علامة عهد بينى وبينكم . (١٢) ابن ثمانية أيام يُختن منكم كل ذكر في أجيالكم .
وليد المبيت والمبتاع بفضة من كل ابن غريب ليس من نسلك . (١٣) يُختن ختاناً وليد بيتك والمبتاع
بفضتك . فيكون عهدي فى لحمكم عهداً أبدياً . (١٤) وأما الذكر الأغلف الذى لا يُختن فى لحم غرلته
فقطّعتك النفس من شعبها . انه قد نكث عهدي .

(15) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־אַבְרָהָם שְׂרִי אֲשַׁתְּךָ לֹא־תִקְרָא אֶת־שְׁמָהּ שְׂרִי כִי שָׂרָה שְׁמָהּ: (16) וּבִרְכַּתִּי אֹתָהּ וְגַם נָתַתִּי מִמֶּנָּה לָּךְ בֶּן וּבִרְכַּתִּיהָ וְהָיְתָה לְגוֹיִם מֶלְכִי עַמִּים מִמֶּנָּה יִהְיוּ: (17) נִיפֹל אַבְרָהָם עַל־פָּנָיו וַיִּצְחָק וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ הֲלֹבֶן מֵאָה־שָׁנָה יוֹלֵד וְאִם־שָׂרָה הִבֵּת־תִּשְׁעִים שָׁנָה תֵּלֵד: (18) וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל־הֶאֱלֹהִים לוֹ יִשְׁמַעְעָאל יִחְיֶה לְפָנֶיךָ: (19) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֲבָל שָׂרָה אֲשַׁתְּךָ יִלְדֶּת לָּךְ בֶּן וְקִרְאָתָּ אֶת־שְׁמוֹ יִצְחָק וְהִקְמַתִּי אֶת־בְּרִיתִי אִתּוֹ לְבְרִית עוֹלָם לְזֶרְעוֹ אַחֲרָיו: (20) וְלִישְׁמַעְעָאל שְׁמַעְתִּיךָ הִנֵּה בִרְכַּתִּי אִתּוֹ וְהַפְרִיתִי אִתּוֹ וְהִרְבִּיתִי אִתּוֹ בְּמֵאָד מְאֹד שְׁנַיִם־עָשָׂר גִּשְׁיָאִם יוֹלִיד וַיִּנְתְּתוּ לְגוֹי גָּדוֹל: (21) וְאֵת בְּרִיתִי אֲקִים אֶת־יִצְחָק אֲשֶׁר תֵּלֵד לָּךְ שָׂרָה לְמוֹעֵד הַזֶּה בַּשָּׁנָה הָאַחֲרִית: (22) נִיכֹל לְדַבֵּר אִתּוֹ וַיַּעַל אֱלֹהִים מֵעַל אַבְרָהָם:

(23) וַיִּקַּח אַבְרָהָם אֶת־ישְׁמַעְעָאל בְּנוֹ וְאֵת כָּל־יְלִידֵי בֵיתוֹ וְאֵת כָּל־מִקְנֵת כֶּסֶףוֹ כָּל־נֹכַר בְּאֻנְשֵׁי בֵית אַבְרָהָם וַיָּמַל אֶת־בָּשָׂר עֶרְלָתָם בַּעֲצָם הַיּוֹם הַזֶּה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֱלֹהִים: (24) וְאַבְרָהָם בֶּן־תִּשְׁעִים וְתֵשַׁע שָׁנָה בָּהִמְלֹךְ בָּשָׂר עֶרְלָתוֹ: (25) וַיִּשְׁמַעְעָאל בְּנוֹ בֶּן־שָׁלֹש עָשָׂרָה שָׁנָה בָּהִמְלֹךְ אֵת בָּשָׂר עֶרְלָתוֹ: (26) בַּעֲצָם הַיּוֹם הַזֶּה גִּמּוּל אַבְרָהָם וַיִּשְׁמַעְעָאל בְּנוֹ: (27) וְכָל־אֻנְשֵׁי בֵיתוֹ יָלִיד בָּיִת וּמִקְנֵת־כֶּסֶף מֵאֵת בֶּן־נֹכַר גִּמְלוּ אִתּוֹ:

(١٥) وقال الله لابراهيم ساراي امرأتك لا تدعو اسمها ساراي بل اسمها سارة . (١٦) وأباركها وأعطيك أيضا منها ابنا . أباركها فتكون أمما وملوك شعوب منها يكونون . (١٧) فسقط ابراهيم على وجهه وضحك . وقال في قلبه هل يولد لابن مئة سنة وهل تلد سارة وهي بنت تسعين سنة . (١٨) وقال ابراهيم لله ليت اسمعيل يعيش أمامك . (١٩) فقال الله بل سارة امرأتك تلد لك ابنا وتدعو اسمه اسحق . وأقيم عهدي معه عهدا أبديا لنسله من بعده . (٢٠) وأما اسمعيل فقد سمعت لك فيه . ها أنا أباركه وأثمره وأكثره كثيرا جدا . اثني عشر رئيسا يلد واجعله أمة كبيرة . (٢١) ولكن عهدي أقيمه مع اسحق الذي تلده لك سارة في هذا الوقت في السنة الآتية . (٢٢) فلما فرغ من الكلام معه صعد الله عن ابراهيم .

(٢٣) فأخذ ابراهيم اسمعيل ابنه وجميع ولدان بيته وجميع المبتاعين بفضته كل ذكر من أهل بيت ابراهيم وختن لحم غرلتهم في ذلك اليوم عينه كما كلمه الله . (٢٤) وكان ابراهيم ابن تسع وتسعين سنة حين ختن في لحم غرلته . (٢٥) وكان اسمعيل ابنه ابن ثلث عشرة سنة حين ختن في لحم غرلته . (٢٦) في ذلك اليوم عينه ختن ابراهيم واسمعيل ابنه . (٢٧) وكل رجال بيته ولدان البيت والمبتاعين بالفضة من ابن الغريب ختنوا معه .

הַלֵּדֶת יִצְחָק אֲבִינוּ ע"ה

בראשית כא.

- (1) וַיְהִי כִּי פָקַד אֶת-שָׂרָה כַּאֲשֶׁר אָמַר וַיַּעַשׂ יְהוָה לְשָׂרָה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר :
- (2) וַתֵּהָר וַתֵּלֶד שָׂרָה לְאַבְרָהָם בֶּן לְזִקְנָיו לְמוֹעֵד אֲשֶׁר-דִּבֶּר אֲתוֹ אֱלֹהִים :
- (3) וַיִּקְרָא אַבְרָהָם אֶת-שֵׁם-בְנוֹ הַנּוֹלֵד--לוֹ אֲשֶׁר-יָלְדָה-לּוֹ שָׂרָה יִצְחָק :
- (4) וַיִּמָּל אַבְרָהָם אֶת-יִצְחָק בְּנוֹ בֶּן-שְׁמֹנֶת יָמִים כַּאֲשֶׁר צִוָּה אֲתוֹ אֱלֹהִים :
- (5) וַאֲבְרָהָם בֶּן-מֵאָה שָׁנָה בִּהְיוֹלָד לוֹ אֶת יִצְחָק בְּנוֹ : (6) וַתֹּאמֶר שָׂרָה צִחָק עָשָׂה לִי אֱלֹהִים כָּל-הַשְּׂמֵעַ יִצְחָק-לִי : (7) וַתֹּאמֶר מִי מִלָּל לְאַבְרָהָם הַיּוֹנֵקָה בָּנִים שָׂרָה כִּי-יָלְדָתִי בֶּן לְזִקְנָיו : (8) וַיִּבְרָל הַיֶּלֶד וַיִּמָּל וַיַּעַשׂ אַבְרָהָם מִשְׁתָּה גָדוֹל בַּיּוֹם הַזֶּה אֶת-יִצְחָק :
-

ميلاد سيدنا اسحق عليه السلام

سفر التكوين — الإصحاح الحادى والعشرون

(١) وافتقد الرب سارة كما قال . وفعل الرب لسارة كما تكلم . (٢) فحبلت سارة وولدت لابراهيم ابنا فى شيخوخته . فى الوقت الذى تكلم الله عنه . (٣) ودعا ابراهيم اسم ابنه المولود له الذى ولدته له سارة إسحق . (٤) وختن ابراهيم إسحق ابنه وهو ابن ثمانية أيام كما أمره الله . (٥) وكان ابراهيم ابن مئة سنة حين وُلد له اسحق ابنه . (٦) وقالت سارة قد صنع إلى الله ضحكا . كل من يسمع يضحك لى . (٧) وقالت مَنْ قال لابراهيم سارة ترضع بنين . حتى ولدت ابنا فى شيخوخته . (٨) فكبر الولد وفُطم . وصنع ابراهيم وليمة عظيمة يوم فطام إسحق .

יוסף ואחיו ע"ה

בראשית לו.

(1) וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען : (2) אלה תלדות יעקב יוסף בן-שבע-עשרה שנה היה רעה את-אחיו בצאן והוא גער את-בני בלחה ואת-בני זלפה נשי אביו ויבא יוסף את-דבתם רעה אל-אביהם : (3) וישראל אהב את-יוסף מכל-בניו כי-בן-זקנים הוא לו ועשה לו כתנת פסים : (4) ויראו אחיו כי-אתו אהב אביהם מכל-אחיו וישנאו אתו ולא יכלו דברו לשלם :

(5) ויחלם יוסף חלום ויגד לאחיו ויוספו עוד שגא אתו : (6) ויאמר אליהם שמעו-נא החלום הזה אשר חלמתי : (7) והנה אנחנו מאלקים אלקים בתוך השדה והנה קמה אלמתי וגם-נצבה והנה תסבינה אלמתיכם ותשתחוו לאלמתי : (8) ויאמרו לו אחיו המלך תמלך עלינו אם-משול תמשל בנו ויוספו עוד שגא אתו על-חלמתי ועל-דבריו : (9) ויחלם עוד חלום אחר ויספר אתו לאחיו ויאמר הנה חלמתי חלום עוד והנה השמש והירח ואחד עשר כוכבים משתחוים לי : (10) ויספר אל-אביו ואל-אחיו ויגער-בו אביו ויאמר לו מה החלום הזה אשר חלמתי הבוא גבוא אני ואמך ואחיי להשתחוות לה ארצה : (11) ויבנאו-בו אחיו ואביו שמר את-הדבר :

قصة سيدنا يوسف عليه السلام

سفر التكوين — الإصحاح السابع والثلاثون

(١) وسكن يعقوب في أرض غربة أبيه في أرض كنعان . (٢) هذه مواليد يعقوب . يوسف .
إذ كان ابن سبع عشرة سنة كان يرعى مع إخوته الغنم وهو غلام عند بني بلهة وبني زلفة امرأتى أبيه .
وأتى يوسف بنميتمهم الرديئة الى أبيهم . (٣) وأما إسرائيل فأحب يوسف أكثر من سائر بنيهِ لأنه
ابن شيخوخته . فصنع له قميصا ملونا . (٤) فلما رأى إخوته أن أباهم أحبه أكثر من جميع إخوته
أبغضوه ولم يستطيعوا أن يكلموه بسلام .

(٥) وحلم يوسف حلما وأخبر إخوته . فازدادوا أيضا بغضا له . (٦) فقال لهم اسمعوا هذا الحلم
الذى حلمت . (٧) فيها نحن حازمون خزما في الحقل . وإذا خرمتى قامت وانتصبت فاحتاطت بحزمكم
وسجدت لحزمتى . (٨) فقال له إخوته ألك تملك علينا ملكا أم تتسلط علينا تسلطا . وازدادوا أيضا
بغضا له من أجل أحلامه ومن أجل كلامه . (٩) ثم حلم أيضا حلما آخر وقصده على إخوته . فقال
لنى قد حلمت حلما أيضا وإذا الشمس والقمر وأحد عشر كوكبا ساجدة لى . (١٠) وقصده على أبيه
وعلى إخوته . فأنتمره أبوه وقال له ما هذا الحلم الذى حلمت . هل نأتى أنا وأمك وإخوتك لنسجد لك
الى الأرض ؟ (١١) ففسده إخوته . وأما أبوه فحفظ الأمر .

(12) וַיֵּלְכוּ אֶחָיו לְרֵעוֹת אֶת-צֹאן אֲבֵיהֶם בְּשָׂכָם : (13) וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל אֶל-יוֹסֵף הֲלוֹא אֶחָיִךָ רָעִים בְּשָׂכָם לָכֵן וְאֶשְׁלַחְךָ אֲלֵיהֶם וַיֹּאמֶר לוֹ הִנְנִי : (14) וַיֹּאמֶר לוֹ לֵךְ-נָא רְאֵה אֶת-שְׁלוֹם אֶחָיִךָ וְאֶת-שְׁלוֹם הַצֹּאן וְהַשְׁבִּי דָּבָר וַיִּשְׁלַחְהוּ מִצֶּמֶק חֲבֵרוֹן וַיָּבֹא שָׂכָמָה : (15) וַיִּמְצְאוּהוּ אִישׁ וְהִנֵּה תַעֲהָ בַשָּׂדֶה וַיִּשְׁאַלְהוּ הָאִישׁ לֵאמֹר מַה-תִּבְבֶּקֶשׁ : (16) וַיֹּאמֶר אֶת-אֶחָי אֲנֹכִי מִבְּקֶשׁ הַגִּידָה-נָא לִי אֵיפֹה הֵם רָעִים : (17) וַיֹּאמֶר הָאִישׁ גִּסְעוּ מִזֶּה כִּי שָׁמַעְתִּי אֲמָרִים גִּלְכָּה דַּתִּינָה וַיֵּלֶךְ יוֹסֵף אַחֵר אֶחָיו וַיִּמְצְאוּם בְּדַחַן :

(18) וַיֵּרְאוּ אֹתוֹ מִרְחֹק וּבִטְרֵם יָקָרְבָּ אֲלֵיהֶם וַיַּתְנַכְלוּ אֹתוֹ לְהַמִּיתוֹ : (19) וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל-אֶחָיו הִנֵּה בָעַל הַחַלְמוֹת הַלְזָה בָּא : (20) וַעֲתָה לָכוּ וְנַהַרְגֵהוּ וְנִשְׁלִיכֵהוּ בְּאֶתֶד הַבְּרוֹת וְאִמְרָנוּ חֵיהָ רָעָה אֲכַלְתָּהוּ וְנִרְאָה מַה-יְהִי חַלְמָתוֹ : (21) וַיִּשְׁמַע רְאוּבֵן וַיִּצְלָהוּ מִיָּדָם וַיֹּאמֶר לֹא נִכְנֹו גֹפֶשׁ : (22) וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם רְאוּבֵן אֵל-תִּשְׁפְּכוּ-דָם הַשְׁלִיכוּ אֹתוֹ אֶל-הַבּוֹר הַזֶּה אֲשֶׁר בַּמִּדְבָּר וַיָּד אֶל-תִּשְׁלַחוּ-בּוֹ לְמַעַן הַצִּיל אֹתוֹ מִיָּדָם לְהַשִּׁיבּוֹ אֶל-אֲבִיו : (23) וַיְהִי כַּאֲשֶׁר-בָּא יוֹסֵף אֶל-אֶחָיו וַיִּכְשִׁיטוּ אֶת-יוֹסֵף אֶת-כַּתְּנֻתּוֹ אֶת-כַּתְּנֹת הַפָּסִים אֲשֶׁר עָלָיו : (24) וַיִּקְחָהוּ וַיִּשְׁלְכוּ אֹתוֹ הַבְּרָה וְהַבּוֹר הַקָּן אֵין בּוֹ מַיִם :

(25) וַיֵּשְׁבוּ לֶאֱכֹל-לֶחֶם וַיִּשְׂאוּ עֵינֵיהֶם וַיֵּרְאוּ וְהִנֵּה אֹרְחַת יִשְׁמַעְאֵלִים בָּאָה מִגִּלְעָד וּגְמָלֵיהֶם נִשְׂאִים גִּבָּאת וּצְרִי וְלֹט הוֹלְכִים לְהוֹרִיד מִצְרַיִמָּה : (26) וַיֹּאמֶר יְהוּדָה אֶל-אֶחָיו מַה-בָּצַע כִּי גִהַרְגָּ אֶת-אֶחָיו וְכִסִּינוּ אֶת-דָּמוֹ : (27) לָכוּ וְנִמְכְּרֵנוּ לַיִּשְׁמַעְאֵלִים וַיִּדְּנוּ אֶל-תִּתִּי-בּוֹ כִּי-אֶחָיו בִּשְׂרָנוּ הוּא וַיִּשְׁמְעוּ אֶחָיו : (28) וַיַּעֲבְרוּ אֲנָשִׁים מִדִּינָיִם סַחְרִים וַיִּמְשְׁכוּ וַיַּעֲלוּ אֶת-יוֹסֵף מִן-הַבּוֹר וַיִּמְכְּרוּ אֶת-יוֹסֵף לַיִּשְׁמַעְאֵלִים בְּעֶשְׂרִים כֶּסֶף וַיָּבִיאוּ אֶת-יוֹסֵף מִצְרַיִמָּה : (29) וַיָּשָׁב רְאוּבֵן אֶל-הַבּוֹר וְהִנֵּה אֵין יוֹסֵף בַּבּוֹר וַיִּקְרַע אֶת-בְּגָדָיו : (30) וַיֵּשֶׁב אֶל-אֶחָיו וַיֹּאמֶר הִילָד אֵינִנִּי וְאֵנִי אָנָּה אֲנִי-בָא :

١٢) ونمضى إخوته ليرعوا غنم أبيهم عند شكيم . (١٣) فقال اسرائيل ليوسف أليس إخوتك يرعون عند شكيم . تعال فأرسلك اليهم . فقال له هانذا . (١٤) فقال له اذهب انظر سلامة إخوتك وسلامة الغنم ورد لي خبرا . فأرسله من وطاء حبرون فأتى الى شكيم . (١٥) فوجده رجل وإذا هو ضال في الحقل . فسأله الرجل قائلا ماذا تطلب ؟ (١٦) فقال أنا طالب إخوتي . أخبرني أين يرعون ؟ (١٧) فقال الرجل قد ارتحلوا من هنا . لأنى سمعتم يقولون لنذهب الى دوثان . فذهب يوسف وراء إخوته فوجدهم فى دوثان .

(١٨) فلما أبصروه من بعيد قبلوا اقتربا اليهم احبالوا له ليميتوه . (١٩) فقال بعضهم لبعض هوذا هذا صاحب الأحلام قادم . (٢٠) فالآن هلم نقتله ونطرحه فى إحدى الآبار ونقول وحش ردىء أكله . فنرى ماذا تكون أحلامه . (٢١) فسمع رأوبين وأنقذه من أيديهم وقال لا نقتله . (٢٢) وقال لهم رأوبين لا تسفكوا دما . اطرحوه فى هذه البئر التى فى البرية ولا تمتدوا اليه يدا . الكى ينقذه من أيديهم ليرده الى أبيه . (٢٣) فكان لما جاء يوسف الى إخوته أنهم خاعوا عن يوسف قميصه القميص الملوّن الذى عليه . (٢٤) وأخذوه وطرحوه فى البئر . وأما البئر فكانت فارغة ليس فيها ماء .

(٢٥) ثم جلسوا لياكلوا طعاما . فرفعوا عيونهم ونظروا وإذا قافلة اسمعيليين مقبلة من جلعاد وجمالهم حاملة كثيراء وبلسانا ولأذنا ذاهبين لينزلوا بها الى مصر . (٢٦) فقال يهوذا لآخوته ما الفائدة أن نقتل أخانا ونخفى دمه . (٢٧) تعالوا فنبيعه للاسمعيليين ولا تكن أيدينا عليه لأنه أخونا ولحمنا . فسمع له إخوته . (٢٨) واجتاز رجال مديانيون تجار . فسحبوا يوسف وأصعدوه من البئر وباعوا يوسف للاسمعيليين بعشرين من الفضة فأتوا بيوسف الى مصر . (٢٩) ورجع رأوبين الى البئر وإذا يوسف ليس فى البئر فمزق ثيابه . (٣٠) ثم رجع الى إخوته وقال الولد ليس موجودا . وأنا الى أين أذهب .

(31) וַיִּקְחוּ אֶת־כְּתָנֹת יוֹסֵף וַיַּעֲמֵטוּ שָׁעִיר עֲזִים וַיִּטְבְּלוּ אֶת־הַכְּתָנֹת בַּדָּם:
(32) וַיִּשְׁלְחוּ אֶת־כְּתָנֹת הַפָּסִים וַיָּבִיאוּ אֶל־אֲבִיהֶם וַיֹּאמְרוּ זֹאת מַצְאָנוּ הַכֶּרֶ־
נָא הַכְּתָנֹת בְּנוֹךְ הִיא אִם־לֹא: (33) וַיִּכְרָה וַיֹּאמֶר כְּתָנֹת בְּנֵי חֵיהָ רָעָה
אֲכָלְתָּהּ טָרֶף טָרֶף יוֹסֵף: (34) וַיִּקְרַע יַעֲקֹב שָׁמַלְתָּיו וַיִּשֶׁם שָׁק בְּמַחְנֵיו
וַיִּתְאַבֵּל עַל־בָּנוּ יָמִים רַבִּים: (35) וַיִּקְמוּ כָל־בָּנָיו וְכָל־בָּנֹתָיו לִגְחֻמּוֹ וַיִּמָּאֵן
לְהַתְנַחֵם וַיֹּאמֶר כִּי־אֶרֶד אֶל־בְּנֵי אָבִל שְׂאֵלָה וַיִּבְךְ אִתּוֹ אָבִיו:

(36) וְהַמְדִּנִּים מָכְרוּ אִתּוֹ אֶל־מִצְרָיִם לְפֹטִיפָר סָרִיס פַּרְעֹה שֶׁר הַטְּבָחִים:

(٣١) فأخذوا قميص يوسف وذبجوا تيسا من المعزى وغمسوا القميص في الدم . (٣٢) وأرسلوا القميص الملوّن وأحضروه إلى أبيهم . وقالوا وجدنا هذا . حَقَّقْ أَقْمِصَ ابْنِكَ هُوَ أَمْ لَا . (٣٣) فَتَحَقَّقَهُ وَقَالَ قِمِصَ ابْنِي . وَحَشْ رَدِيءَ أَكَلَهُ . اقْتَرَسَ يَوْسُفَ اقْتِرَاسًا . (٣٤) فَنَزَّقَ يَعْقُوبُ ثِيَابَهُ وَوَضَعَ مِسْحًا عَلَى حَقْوَيْهِ وَنَاحَ عَلَى ابْنِهِ أَيَّامًا كَثِيرَةً . (٣٥) فَقَامَ جَمِيعَ بَنِيهِ وَجَمِيعَ بَنَاتِهِ لِيَعَزُّوه . فَأَبَى أَنْ يَتَعَزَّى وَقَالَ إِنِّي أَنْزِلُ إِلَى ابْنِي نَائِحًا إِلَى الْمَأْوِيَةِ . وَبَكَى عَلَيْهِ أَبَوَاهُ .

(٣٦) وَأَمَّا الْمَدْيَانِيُّونَ فَبَاعُوهُ فِي مِصْرَ لِفُوطِيفَارَ خَصِيٍّ فِرْعَوْنَ رَئِيسِ الشَّرِطِ .

בראשית ל ט.

(א) וַיֹּסֶף הוֹרֵד מִצְרַיִם וַיִּקְנֶהוּ פוֹטִיפָר סָרִיס פַּרְעֹה שֶׁר הַטְּבָחִים
אִישׁ מִצְרֵי מִיד הַיִּשְׁמַעֲלִים אֲשֶׁר הוֹרְדוּהוּ שָׁמָּה : (ב) וַיְהִי יְהוָה אֶת-יוֹסֵף
וַיְהִי אִישׁ מְצַלִּיחַ וַיְהִי בְּבֵית אֲדֹנָיו הַמִּצְרִי :

(ג) וַיֵּרָא אֲדֹנָיו כִּי יְהוָה אִתּוֹ וְכָל אֲשֶׁר-הוּא עֹשֶׂה יְהוָה מִצְלִיחַ בְּיָדוֹ ;
(ד) וַיִּמָּצֵא יוֹסֵף חֵן בְּעֵינָיו וַיַּעֲרֹת אֹתוֹ וַיַּפְקְדֵהוּ עַל-בֵּיתוֹ וְכָל-יִשְׁ-לוֹ גָּתָן
בְּיָדוֹ : (ה) וַיְהִי מֵאֵז הַפְּקִיד אֹתוֹ בְּבֵיתוֹ וְעַל כָּל-אֲשֶׁר יִשְׁ-לוֹ וַיַּבְרֹךְ יְהוָה
אֶת-בֵּית הַמִּצְרִי בְּגִלְל יוֹסֵף וַיְהִי בִּרְכַּת יְהוָה בְּכָל-אֲשֶׁר יִשְׁ-לוֹ בַּבַּיִת
וּבְשָׂדֵה : (ו) וַיַּעֲזֹב כָּל-אֲשֶׁר-לוֹ בְּיַד יוֹסֵף וְלֹא-יָדַע אֹתוֹ מֵאוּמָה כִּי אִם-
הַלֵּחָם אֲשֶׁר-הוּא אוֹכֵל וַיְהִי יוֹסֵף יָפֶה-תָּאֵר וַיִּפֶּה מְרָאֶה :

(ז) וַיְהִי אֶתֶר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתִּשָּׂא אִשְׁת-אֲדֹנָיו אֶת-עֵינֶיהָ אֶל-יוֹסֵף
וַתֹּאמֶר שִׁכְבָּה עִמִּי : (ח) וַיִּמָּאֵן וַיֹּאמֶר אֶל-אִשְׁת אֲדֹנָיו הֵן אֲדֹנִי לֹא-יַדַּע
אֹתִי מֵה בַּבַּיִת וְכָל אֲשֶׁר-יִשְׁ-לוֹ גָּתָן בְּיָדִי : (ט) אֵינְנוּ גָדוֹל בַּבַּיִת הַזֶּה
מִמֶּנִּי וְלֹא-חֲשֹׁךְ מִמֶּנִּי מֵאוּמָה כִּי אִם-אוֹחֶךָ בְּאֲשֶׁר אֶת-אִשְׁתּוֹ וְאִיךָ אֲעֹשֶׂה
הַרְעָה הַגְּדֹלָה הַזֹּאת וַחֲטָאתִי לֵאלֹהִים : (י) וַיְהִי כִּדְבָרָה אֶל-יוֹסֵף יוֹם
יוֹם וְלֹא שָׁמַע אֶלֶיָּה לְשֹׁכֵב אֶצְלָהּ לְהָיוֹת עִמָּה :

(יא) וַיְהִי כַּהַיּוֹם הַזֶּה וַיָּבֵא הַבַּיִתָּה לַעֲשׂוֹת מְלָאכָתּוֹ וְאִין אִישׁ מֵאֲנָשֵׁי
הַבַּיִת שָׁם בַּבַּיִת : (יב) וַתִּתְּפֹשֶׁהוּ בְּבִגְדוֹ לֵאמֹר שִׁכְבָּה עִמִּי וַיַּעֲזֹב בְּגָדוֹ
בְּיָדָהּ וַיֵּנֶס וַיֵּצֵא הַחוּצָה : (יג) וַיְהִי כִּרְאוּתָהּ כִּי-עָזַב בְּגָדוֹ בְּיָדָהּ וַיֵּנֶס
הַחוּצָה : (יד) וַתִּקְרָא לְאֲנָשֵׁי בֵיתָהּ וַתֹּאמֶר לָהֶם לֵאמֹר רְאוּ הֵבִיא לָנוּ אִישׁ
עִבְרִי לְצַחֵק בָּנוּ כֹּה אֵלֵי לְשֹׁכֵב עִמִּי וַאֲקָרָא בְּקוֹל גָּדוֹל : (טו) וַיְהִי כִשְׁמִעוֹ
כִּי-הִרְיַמְתִּי קוֹלִי וַאֲקָרָא וַיַּעֲזֹב בְּגָדוֹ אֶצְלִי וַיֵּנֶס וַיֵּצֵא הַחוּצָה :

سفر التكوين — الإصحاح التاسع والثلاثون

(١) وأما يوسف فأُتِلَ إلى مصر واشتراه فوطيفار خَاصِيُّ فرعون رئيس الشرط رجل مصرى من يد الاسمعيلىين الذين أنزلوه إلى هناك . (٢) وكان الرب مع يوسف فكان رجلاً ناجحاً . وكان فى بيت سيده المصرى .

(٣) ورأى سيده أن الرب معه وأن كل ما يصنع كان الرب ينجحه بيده . (٤) فوجد يوسف نعمة فى عينيه وخدمه . فوكله على بيته ودفع إلى يده كل ما كان له . (٥) وكان من حين وُكِّلَ على بيته وعلى كل ما كان له أن الرب بارك بيت المصرى بسبب يوسف . وكانت بركة الرب على كل ما كان له فى البيت وفى الحقل . (٦) فترك كل ما كان له فى يد يوسف . ولم يكن معه يعرف شيئاً إلا الخبز الذى يأكل . وكان يوسف حسن الصورة وحسن المنظر .

(٧) وحدث بعد هذه الأمور أن امرأة سيده رفعت عينيها إلى يوسف وقالت اضطجع معى . (٨) فأبى وقال لامرأة سيده هو ذا سيدى لا يعرف معى ما فى البيت وكل ماله قد دفعه إلى يدي . (٩) ليس هو فى هذا البيت أعظم منى . ولم يمسك عنى شيئاً غيرك لأنك امرأته . فكيف أصنع هذا الشر العظيم وأخطئ إلى الله . (١٠) وكان إذ كلمت يوسف يوماً فيوماً أنه لم يسمع لها أن يضطجع بجانبها ليكون معها .

(١١) ثم حدث نحو هذا الوقت أنه دخل البيت ليعمل عمله ولم يكن إنسان من أهل البيت هناك فى البيت . (١٢) فأمسكت بثوبه قائلة اضطجع معى . فترك ثوبه فى يدها وهرب وخرج إلى خارج . (١٣) وكان لما رأت أنه ترك ثوبه فى يدها وهرب إلى خارج . (١٤) أنها نادى أهل بيتها وكلمتهم قائلة انظروا . قد جاء إلينا رجل عبرانى ليداعبنا . دخل إلى ليضطجع معى فصرختُ بصوت عظيم . (١٥) وكان لما سمع أنى رفعت صوتى وصرختُ أنه ترك ثوبه بجانبى وهرب وخرج إلى خارج .

(16) וַתֵּצֵחַ בְּגָדוֹ אֶצְלָה עַד-בּוֹא אֲדֹנָיו אֶל-בֵּיתוֹ : (17) וַתְּדַבֵּר אֵלָיו
בְּדִבְרִים הָאֵלֶּה לֵּאמֹר בָּא אֵלַי הָעֶבֶד הָעֶבְרִי אֲשֶׁר-הִבֵּאתָ לָּנוּ לְצַחֵק בִּי :
(18) וַיִּהְיֶה בְּהַרְיָמִי קוֹלִי וְאֶקְרָא וַיַּעֲזֹב בְּגָדוֹ אֶצְלִי וַיָּגֶס הַחוּצָה : (19) וַיִּהְיֶה
כְּשִׁמְעַע אֲדֹנָיו אֶת-דִּבְרֵי אִשְׁתּוֹ אֲשֶׁר דִּבְרָה אֵלָיו לֵאמֹר בְּדִבְרֵים הָאֵלֶּה
עָשָׂה לִי עֲבָדְךָ וַיַּחֲר אָפוֹ : (20) וַיִּקַּח אֲדֹנִי יוֹסֵף אֹתוֹ וַיִּתְּנֵהוּ אֶל-בֵּית
הַסֵּהר מְקוֹם אֲשֶׁר-אֲסִירִי הַמֶּלֶךְ אֲסוּרִים וַיְהִי-שָׁם בְּבֵית הַסֵּהר :

(21) וַיִּהְיֶה יְהוֹנָה אֶת-יוֹסֵף וַיֵּט אֵלָיו תְּסֻד וַיִּתֵּן חֲנוּ בְּעֵינָיו שֶׁר בֵּית-הַסֵּהר :
(22) וַיִּתֵּן שֶׁר בֵּית הַסֵּהר בֶּן-דָּוִד יוֹסֵף אֶת כָּל-הָאֲסוּרִים אֲשֶׁר בְּבֵית הַסֵּהר
וְאֵת כָּל-אֲשֶׁר עֹשִׂים שָׁם הוּא הָיָה עֹשֶׂה : (23) אֵין שֶׁר בֵּית-הַסֵּהר רָאָה
אֶת-כָּל-מְאוּמָּה בִּידוֹ בְּאֶשֶׁר יְהוֹנָה אֹתוֹ וְאֲשֶׁר-הוּא עֹשֶׂה יְהוֹנָה מַצְלִיחַ :

(١٦) فوضعت ثوبه بجانبها حتى جاء سيده إلى بيته . (١٧) فكلمته بمثل هذا الكلام قائلة دخل إلى العبد العبراني الذي جئت به إلينا ليداعبني . (١٨) وكان لما رفعت صوتي وصرخت أنه ترك ثوبه بجانبى وهرب إلى خارج . (١٩) فكان لما سمع سيده كلام امرأته الذي كلمته به قائلة بحسب هذا الكلام صنع بي عبدك أن غضبه حى . (٢٠) فأخذ يوسف سيده ووضعه في بيت السجن المكان الذى كان أسرى الملك محبوسين فيه . وكان هناك في بيت السجن .

(٢١) ولكن الرب كان مع يوسف وبسط إليه لطفًا وجعل نعمة له في عيني رئيس بيت السجن . (٢٢) فدفع رئيس بيت السجن إلى يد يوسف جميع الأسرى الذين في بيت السجن . وكل ما كانوا يعملون هناك كان هو العامل . (٢٣) ولم يكن رئيس بيت السجن ينظر شيئًا البتة مما في يده . لأن الرب كان معه ومهما صنع كان الرب ينجعه .

בראשית מ.

(1) ויהי אחר הדברים האלה חטאו משקה מלך-מצרים והאפה לאדניהם למלך מצרים: (2) ויקצף פרעה על שני סריסיו על שר המשקים ועל שר האופים: (3) ויתן אתם במשמר בית שר הטבחים אל-בית הסהר מקום אשר יוסף אסור שם: (4) ויפקד שר הטבחים את-יוסף אתם וישרת אתם ויהיו ימים במשמר:

(5) ויתלמו חלום שניהם איש חלמו בלילה אחד איש כפתרון חלמו המשקה והאפה אשר למלך מצרים אשר אסורים בבית הסהר: (6) ויבא אליהם יוסף בבקר וירא אתם והנם זעפים: (7) וישאל את-סריסי פרעה אשר אתו במשמר בית אדניו לאמר מדוע פניכם רעים היום: (8) ויאמרו אליו חלום חלמנו ופתר אין אתו ויאמר אליהם יוסף תלוא לאלהים פתרנים ספרו-נא לי:

(9) ויספר שר-המשקים את-חלמו ליוסף ויאמר לו בחלומי והנה-גפן לפני: (10) ובגפן שלשה שריגים והיא כפרחת עלתה נצה הבשילו אשכלתיה ענבים: (11) וכוס פרעה בידו ואקח את-הענבים ואשחט אתם אל-כוס פרעה ואמן את-הכוס על-כף פרעה: (12) ויאמר לו יוסף זה פתרנו שלשת השרגים שלשת ימים הם: (13) בעוד שלשת ימים ישא פרעה את-ראשו ותשיבה על-כנה ונתת כוס פרעה בידו כמשפט הראשון אשר היית משקהו: (14) כי אם-זכרתני אתה באשר ייסב לך ועשית-נא עמדי חסד והזכרתני אל-פרעה והוצאתני מן-הבית הזה: (15) כי גנב גנבתי מארץ העברים וגם-פה לא-עשיתי מאומה כי שמנו אתי בבור:

سفر التكوين — الإصحاح الأربعون

(١) وحدث بعد هذه الأمور أن ساقى ملك مصر والخباز أذنباً إلى سيدهما ملك مصر .
(٢) فسيّط فرعون على خصيه رئيس السقاة ورئيس الخبازين .^(٣) فوضعهما في حبس بيت رئيس الشرط في بيت السجن المكان الذى كان يوسف محبوساً فيه .^(٤) فأقام رئيس الشرط يوسف عندهما لخدمتهما . وكانا أياماً في الحبس .

(٥) وحلما كلاهما حلما في ليلة واحدة كل واحد حلمه كل واحد بحسب تعبير حلمه . ساقى ملك مصر وخبازه المحبوسان في بيت السجن .^(٦) فدخل يوسف إليهما في الصباح ونظرهما وإذا هما مغتمان .^(٧) فسأل خصي فرعون اللذين معه في حبس بيت سيده قائلاً لماذا وجهكما مكدّان اليوم .^(٨) فقالا له حلمنا حلما وليس من يعبره . فقال لهما يوسف أليست لله التعاير .
قصاً على .

(٩) فقصّ رئيس السقاة حلمه على يوسف وقال له كنتُ في حلمي وإذا كرمة أمامي .^(١٠) وفي الكرمة ثلاثة قضبان . وهى اذ أفرخت طلع زهرها وأنضجت عناقيدها عنباً .^(١١) وكانت كأس فرعون في يدي . فأخذتُ العنب وعصرتهُ في كأس فرعون وأعطيتُ الكأس في يد فرعون .
(١٢) فقال له يوسف هذا تعبيره . الثلاثة القضبان هى ثلاثة أيام .^(١٣) في ثلاثة أيام أيضاً يرفع فرعون رأسك ويردّك إلى مقامك . فتعطى كأس فرعون في يده كالعادة الأولى حين كنت ساقيه .^(١٤) وإنما اذا ذكرتني عندك حينما يصير لك خير تصنع إلى إحساننا وتذكرني لفرعون وتخرجني من هذا البيت .
(١٥) لأننى قد سُرقْتُ من أرض العبرانيين . وهنا أيضاً لم أفعل شيئاً حتى وضعونى في السجن .

(16) וַיֵּרָא שְׂרֵה־אֲפִים כִּי־טוֹב פָּתַר וַיֹּאמֶר אֶל־יוֹסֵף אַף־אַנִּי בְּחַלּוּמִי
וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה סִלֵּי חֲרִי עַל רֹאשִׁי : (17) וּבִסֵּל הִעֲלִיּוֹן מִכָּל מֵאֲכָל פֶּרֶעָה
מַעֲשָׂה אִפָּה וְהָעוֹף אֲכָל אֹתָם מִן־הַסֵּל מֵעַל רֹאשִׁי : (18) וַיַּעַן יוֹסֵף וַיֹּאמֶר
זֶה פָתְרֹנִי שְׁלֹשֶׁת הַסִּלִּים שְׁלֹשֶׁת יָמִים הֵם : (19) בָּעוֹד שְׁלֹשֶׁת יָמִים יֵשָׂא
פֶּרֶעָה אֶת־רֹאשִׁי מֵעֲלִיָּה וְתִלָּה אוֹתָהּ עַל־עֵץ וְאֲכָל הָעוֹף אֶת־בְּשָׂרָהּ
מֵעֲלִיָּה :

(20) וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי יוֹם הַלָּדֶת אֶת־פֶּרֶעָה וַיַּעַשׂ מִשְׁתָּה לְכָל־עַבְדָּיו
וַיֵּשֶׂא אֶת־רֹאשׁ שֵׁר הַמִּשְׁקִים וְאֶת־רֹאשׁ שֵׁר הָאֲפִים בְּתוֹךְ עַבְדָּיו : (21) וַיֵּשֶׂב
אֶת־שֵׁר הַמִּשְׁקִים עַל־מִשְׁקָהוּ וַיִּתֵּן הַכּוֹס עַל־כַּף פֶּרֶעָה : (22) וְאֵת שֵׁר
הָאֲפִים תִּלָּה בְּאֶשֶׁר פָּתַר לָהֶם יוֹסֵף : (23) וְלֹא־זָכַר שֵׁר־הַמִּשְׁקִים אֶת־
יוֹסֵף וַיִּשְׁכַּחְהוּ :

- (١٦) فلما رأى رئيس الخبازين أنه عبّر جيدا قال ليوسف كنتُ أنا أيضا في حلمي وإذا ثلاثة سلال
حوارى على رأسى . (١٧) وفي السل الأعلى من جميع طعام فرعون من صنعة الخباز . والطيور تأكله
من السل عن رأسى . (١٨) فأجاب يوسف وقال هذا تعبيره . الثلاثة السلال هي ثلاثة أيام .
(١٩) في ثلاثة أيام أيضا يرفع فرعون رأسك عنك ويعلقك على خشبة وتأكل الطيور لحمك عنك .
- (٢٠) فحدث في اليوم الثالث يوم ميلاد فرعون أنه صنع وليمة لجميع عبيده ورفع رأس رئيس
السقاة ورأس رئيس الخبازين بين عبيده . (٢١) وردَّ رئيس السقاة الى سقيه . فأعطى الكأس
في يد فرعون . (٢٢) وأما رئيس الخبازين فعلقه كما عبّر لها يوسف . (٢٣) ولكن لم يذكر رئيس
السقاة يوسف بل نسيه .

בראשית מא.

(1) וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנָתַיִם יָמִים וּפְרָעָה חָלָם וַהֲנִיָּה עֹמֵד עַל־הַיָּאָר: (2) וַהֲנִיָּה מִן־הַיָּאָר עָלָה שָׁבַע פָּרוֹת וַיְפֹת מִרְאָה וּבְרִיאת בָּשָׂר וַתַּרְעִינָה צִבְאָחוּ: (3) וַהֲנִיָּה שָׁבַע פָּרוֹת אֲתֵרוֹת עֲלוֹת אֲתֵרִיָּהּ מִן־הַיָּאָר רָעוֹת מִרְאָה וַדָּקוֹת בָּשָׂר וַתַּעֲמִדְנָה אֵצֶל הַפָּרוֹת עַל־שֵׁשֶׁת הַיָּאָר: (4) וַתֹּאכְלֶנָה הַפָּרוֹת רָעוֹת הַמִּרְאָה וַדָּקֹת הַבָּשָׂר אֶת שָׁבַע הַפָּרוֹת וַיְפֹת הַמִּרְאָה וַתַּבְרִיאת וַיִּיקֶץ פְּרָעָה:

(5) וַיֵּשֶׁן וַיִּחְלֶם שְׁנֵית וַהֲנִיָּה שָׁבַע שִׁבְלִים עֲלוֹת בִּקְנָה אֶחָד בְּרִיאוֹת וַטְבוֹת: (6) וַהֲנִיָּה שָׁבַע שִׁבְלִים דָּקוֹת וַשְׂדוּפֹת קָדִים צִמְחוֹת וַאֲתֵרִיָּהּ: (7) וַתִּבְלַעְנָה הַשִּׁבְלִים הַדָּקוֹת אֶת שָׁבַע הַשִּׁבְלִים הַבְּרִיאוֹת וַתַּמְלֵאוֹת וַיִּיקֶץ פְּרָעָה וַהֲנִיָּה חֲלוּם: (8) וַיְהִי בַּבֹּקֶר וַתַּפְעֵם רוּחוֹ וַיִּשְׁלַח וַיִּקְרָא אֶת־כָּל־חֲרָטְמֵי מִצְרַיִם וְאֶת־כָּל־חֲכָמֶיהָ וַיִּסְפֹּר פְּרָעָה לָהֶם אֶת־חֲלָמוֹ וַאֲיֵן־פֹּתֵר אוֹתָם לַפְּרָעָה:

(9) וַיַּדְבֵּר שֵׁר הַמִּשְׁקִים אֶת־פְּרָעָה לֵאמֹר אֶת־חֲטָאִי אֲנִי מִזְכִּיר הַיּוֹם: (10) פְּרָעָה קִצְף עַל־עֲבָדָיו וַיִּתֵּן אֹתִי בְּמִשְׁמֶר בֵּית שֵׁר הַטַּבָּחִים אֹתִי וְאֶת שֵׁר הָאֲפִים: (11) וַנִּחַלְמָה חֲלוּם בְּלִילָה אֶחָד אֲנִי וְהוּא אִישׁ כְּפִתְרוֹן חֲלָמוֹ חֲלָמְנוּ: (12) וְשֵׁם אֲתָנוּ נָעַר עֲבָרִי עֹבֵד לְשֵׁר הַטַּבָּחִים וַיִּסְפֹּר־לּוֹ וַיִּפְתֹּר־לָנוּ אֶת־חֲלָמֵינוּ אִישׁ כְּחֲלָמוֹ פִּתָּר: (13) וַיְהִי כַּאֲשֶׁר פִּתַּר־לָנוּ כֵּן הָיָה אֹתִי הֹשִׁיב עַל־כִּנִּי וְאִתּוֹ תְּלָהָה:

سفر التكوين — الإصحاح الحادى والأربعون

(١) وحدث من بعد سنتين من الزمان أن فرعون رأى حلمًا . وإذا هو واقف عند النهر .
(٢) وهو ذا سبع بقرات طالعة من النهر حسنة المنظر وسمينة اللحم . فارتعت فى روضة . (٣) ثم هو ذا سبع بقرات أخرى طالعة وراءها من النهر قبيحة المنظر ورقيقة اللحم . فوفقت بجانب البقرات الأولى على شاطئ النهر . (٤) فأكلت البقرات القبيحة المنظر والرقيقة اللحم البقرات السبع الحسنة المنظر والسمينة . واستيقظ فرعون .

(٥) ثم نام فلم تأنية . وهو ذا سبع سنابل طالعة فى ساق واحد سمينة وحسنة . (٦) ثم هو ذا سبع سنابل رقيقة ومنفوحة بالريح الشرقية نابتة وراءها . (٧) فابتلعت السنابل الرقيقة السنابل السبع السمينة الممتلئة . واستيقظ فرعون وإذا هو حلم . (٨) وكان فى الصباح أن نفسه ارتجفت . فأرسل ودعا . سبع سحرة مصريين جميع حكماء وقص عليهم فرعون حلمه . فلم يكن من يعبره لفرعون .

(٩) ثم كلم رئيس السقاة فرعون قائلاً أنا أتذكر اليوم خطاياى . (١٠) فرعون سخط على عبديه بفعلنى فى حبس بيت رئيس الشرط أنا ورئيس الخبازين . (١١) فلمنا حلما فى ليلة واحدة أنا وهو . حلما كل واحد بحسب تعبیر حلمه . (١٢) وكان هناك معنا غلام عبرانى عبد لرئيس الشرط فقصصنا عليه . فعبرنا حلمينا . عبر لكل واحد بحسب حلمه . (١٣) وكما عبرنا هكذا حدث . ردنى أنا الى مقامى وأما هو فعلقه .

(14) וַיִּשְׁלַח פַּרְעֹה וַיִּקְרָא אֶת-יֹסֵף וַיְרִיצֵהוּ מִן-הַבּוֹר וַיַּגְלֵחַ וַיַּחְלֶק שְׁמֹלְתּוֹ וַיָּבֵא אֶל-פַּרְעֹה: (15) וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל-יֹסֵף חֲלוֹם חֲלָמָי וּפְתָר אֵין אֹתוֹ וַאֲנִי שָׁמַעְתִּי עֲלֶיךָ לֵאמֹר תִּשְׁמַע חֲלוֹם לִפְתָּר אֹתוֹ: (16) וַיַּעַן יֹסֵף אֶת-פַּרְעֹה לֵאמֹר בְּלֻעָדִי אֱלֹהִים יַעֲנֶה אֶת-שְׁלוֹם פַּרְעֹה:

(17) וַיַּדְבֵּר פַּרְעֹה אֶל-יֹסֵף בְּחִלְמֵי הַנֶּגֶז עָמֵד עַל-שֹׁפֶת הַיָּאֵר: (18) וַהֲנֶה מִן-הַיָּאֵר עֹלֶת שֶׁבַע פָּרוֹת בְּרִיאֹת בָּשָׂר וַיִּפֹּת תָּאֵר וַתִּרְעֶינָה בָּאָחוּי:

(19) וַהֲנֶה שֶׁבַע-פָּרוֹת אַחֲרוֹת עֹלֹת אֲחֵרֵיהֶן וַדָּלוֹת וַרְעוֹת תָּאֵר מָאֵד וַכָּקוֹת בָּשָׂר לֹא-רָאִיתִי כָהֵנָּה בְּכָל-אֶרֶץ מִצְרַיִם לָרַע: (20) וַתֹּאבְדֵן הַפָּרוֹת הַכָּקוֹת וַהֲרַעוֹת אֵת שֶׁבַע הַפָּרוֹת הַקְּרִיאֹת הַבְּרִיאֹת: (21) וַתִּבְאֶנָּה אֶל-קִרְבָּנָהּ וְלֹא נִזְדַּע כִּי-בָאוּ אֶל-קִרְבָּנָהּ וַמְרִאִיהֶן הָיָה בְּאֶשֶׁר בַּתְּחִלָּה וַאֲיָקֹץ: (22) וַאֲרָא בְּחִלְמֵי וַהֲנֶה שֶׁבַע שִׁבְלִים עֹלֶת בָּקָנָה אֶחָד מִלֵּאֵת וַטְבוֹת: (23) וַהֲנֶה שֶׁבַע שִׁבְלִים צִנּוּמוֹת וַדָּלוֹת שְׂדֵפוֹת קָדִים צִמְחוֹת אֲחֵרֵיהֶם: (24) וַתִּבְלַעַן הַשִּׁבְלִים הַדָּלוֹת אֵת שֶׁבַע הַשִּׁבְלִים הַטְבוֹת וַאֲמַר אֶל-הַחֲרֻטָּמִים וַאֲיִן מִגִּיד לִי: (25) וַיֹּאמֶר יֹסֵף אֶל-פַּרְעֹה חֲלוֹם פַּרְעֹה אֶחָד הוּא אֵת אֲשֶׁר הָאֱלֹהִים עֹשֶׂה הַגִּיד לְפַרְעֹה: (26) שֶׁבַע פָּרוֹת הַטְבוֹת שֶׁבַע שָׁנִים הֵנָּה וְשֶׁבַע הַשִּׁבְלִים הַשִּׁבְלִים הַדָּלוֹת וַהֲרַעַת הָעֹלֹת אֲחֵרֵיהֶן שֶׁבַע שָׁנִים הֵנָּה וְשֶׁבַע הַשִּׁבְלִים הַכָּקוֹת שְׂדֵפוֹת הַקָּדִים יִהְיוּ שֶׁבַע שָׁנִי רָעָב: (28) הוּא הַדְּבָר אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֶל-פַּרְעֹה אֲשֶׁר הָאֱלֹהִים עֹשֶׂה הִרְאָה אֶת-פַּרְעֹה: (29) הֵנָּה שֶׁבַע שָׁנִים בָּאוֹת שֶׁבַע גָּדוֹל בְּכָל-אֶרֶץ מִצְרַיִם: (30) וַקְּמוּ שֶׁבַע שָׁנִי רָעָב אֲחֵרֵיהֶן

(١٤) فأرسل فرعون ودعا يوسف . فأسرعوا به من السجن . فخلق وأبدل ثيابه ودخل على فرعون . (١٥) فقال فرعون ليوسف حلمتُ حلما وليس من يعبره . وأنا سمعتُ عنك قولا انك تسمع أحلاما لتعبرها . (١٦) فأجاب يوسف فرعون قائلا دُونِي الله يجيب بسلامة فرعون .

(١٧) فقال فرعون ليوسف اني كنتُ في حلمي واقفا على شاطئ النهر . (١٨) وهوذا سبع بقرات طالعة من النهر سمينة اللحم وحسنة الصورة . فارتعتُ في روضة . (١٩) ثم هوذا سبع بقرات أخرى طالعة وراءها مهزولة وقبيحة الصورة جدا ورقيقة اللحم . لم أنظر في كل أرض مصر مثلها في القباحة . (٢٠) فأكلتُ البقرات الرقيقة والقبيحة البقرات السبع الأولى السمينة . (٢١) فدخلتُ أجوافها ولم أعلم أنها دخلتُ في أجوافها ومنظرها قبيحا كما في الأول واستيقظتُ . (٢٢) ثم رأيتُ في حلمي وهوذا سبع سنابل طالعة في ساق واحد ممتلئة وحسنة . (٢٣) ثم هوذا سبع سنابل يابسة رقيقة ملفوحة بالريح الشرقية نابثة وراءها . (٢٤) فابتلعتُ السنابل الرقيقة السنابل السبع الحسنة فقلتُ للسحرة ولم يكن من يخبرني .

(٢٥) فقال يوسف لفرعون حلم فرعون واحد . قد أخبر الله فرعون بما هو صانع . (٢٦) البقرات السبع الحسنة هي سبع سنين . والسنابل السبع الحسنة هي سبع سنين . هو حلم واحد . (٢٧) والبقرات السبع الرقيقة القبيحة التي طلعتُ وراءها هي سبع سنين . والسنابل الفارغة الملفوحة بالريح الشرقية تكون سبع سنين جوعا . (٢٨) هو الأمر الذي كلمتُ به فرعون . قد أظهر الله لفرعون ما هو صانع . (٢٩) هوذا سبع سنين قادمة شبعاء عظيما في كل أرض مصر . (٣٠) ثم تقوم بعدها سبع سنين .

וְנִשְׁכַּח כָּל הַשָּׁבַע בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וְכָלָה הָרָעָב אֶת־הָאָרֶץ : ⁽³¹⁾ וְלֹא־יִוָּדַע
הַשָּׁבַע בְּאֶרֶץ מִפְּנֵי הָרָעָב הַהוּא אַחֲרֵי־כֵן כִּי־כָבֵד הוּא מְאֹד : ⁽³²⁾ וְעַל
הַשָּׁנוֹת הַחֲלוּם אֶל־פֶּרְעָה פָּעַמִּים כִּי־זָכוֹן הָדָבָר מֵעַם הָאֱלֹהִים וּמִמָּקָר
הָאֱלֹהִים לַעֲשֹׂתוֹ :

⁽³³⁾ וַעֲתָה יֵרָא פֶּרְעָה אִישׁ גִּבּוֹן וְחָכָם וַיִּשְׁתַּחֲוֶה עַל־אֶרֶץ מִצְרַיִם :
⁽³⁴⁾ וַיַּעֲשֶׂה פֶּרְעָה וַיִּפְקֹד פְּקָדִים עַל־הָאָרֶץ וַחֲמֹשׁ אֶת־אֶרֶץ מִצְרַיִם בַּשָּׁבַע
שְׁנֵי הַשָּׁבָע : ⁽³⁵⁾ וַיִּקְבְּצוּ אֶת־כָּל־אֹכֵל הַשָּׁנִים הַטּוֹבוֹת הַבָּאת הָאֵלֶּה וַיִּצְבְּרוּ־
בָּר תַּחַת יַד־פֶּרְעָה אֹכֵל בְּעָרִים וְשִׁמְרוּ : ⁽³⁶⁾ וְהָיָה הָאֹכֵל לִפְקֻדּוֹן
לְאֶרֶץ לְשָׁבַע שְׁנֵי הָרָעָב אֲשֶׁר תִּהְיֶין בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וְלֹא־תִכָּרֵת הָאָרֶץ
בְּרָעָב :

⁽³⁷⁾ וַיִּיטֹב הַדָּבָר בְּעֵינֵי פֶּרְעָה וּבְעֵינֵי כָל־עַבְדָּיו : ⁽³⁸⁾ וַיֹּאמֶר פֶּרְעָה
אֶל־עַבְדָּיו הִנֵּמְצָא כְּזָה אִישׁ אֲשֶׁר רוּחַ אֱלֹהִים בּוֹ : ⁽³⁹⁾ וַיֹּאמֶר פֶּרְעָה אֶל־
יוֹסֵף אַחֲרֵי הוֹדִיעַ אֱלֹהִים אֹחִיךָ אֶת־כָּל־זֹאת אֵין־גִּבּוֹן וְחָכָם כְּמוֹךָ ;
⁽⁴⁰⁾ אַתָּה תִּהְיֶה עַל־בֵּיתִי וְעַל־פִּיךָ יִשָּׁק כָּל־עַמִּי כִּי הִנֵּה הִכְסֵּא אֲנִיךָ לְמִמֶּנִּי :
⁽⁴¹⁾ וַיֹּאמֶר פֶּרְעָה אֶל־יוֹסֵף רְאֵה גִּתִּי אֶתָּה עַל כָּל־אֶרֶץ מִצְרַיִם : ⁽⁴²⁾ וַיִּסָּר
פֶּרְעָה אֶת־טַבַּעְתּוֹ מֵעַל יָדוֹ וַיַּתֵּן אֹתָהּ עַל־יָד יוֹסֵף וַיִּלְבָּשׁ אֹתוֹ בִּגְדֵי־שָׁשׁ
וַיַּשֶּׂם רֶבֶד הַזָּהָב עַל־צוּאָרוֹ : ⁽⁴³⁾ וַיַּרְכֵּב אֹתוֹ בְּמֶרְכָּבַת הַמִּשְׁנָה אֲשֶׁר־לוֹ
וַיִּקְרְאוּ לִפְנֵי אֲבִירָה וַנְתּוֹן אֹתוֹ עַל כָּל־אֶרֶץ מִצְרַיִם : ⁽⁴⁴⁾ וַיֹּאמֶר פֶּרְעָה
אֶל־יוֹסֵף אֲנִי פֶּרְעָה וּבִלְעָדִיךָ לֹא־יָרִים אִישׁ אֶת־יָדוֹ וְאֶת־רִגְלוֹ בְּכָל־
אֶרֶץ מִצְרַיִם :

جوعاً فينسى كل الشبع في أرض مصر ، ويتلف الجوع الأرض .^(٣١) ولا يُعرف الشبع في الأرض من أجل ذلك الجوع بعده . لأنه يكون شديداً جداً .^(٣٢) وأما عن تكرار الحلم على فرعون مرتين فلاّن الأمر مقرر من قبل الله والله مسرع ليصنعه .

^(٣٣) فالآن لينظر فرعون رجلاً بصيراً وحكيماً ويجعله على أرض مصر .^(٣٤) يفعل فرعون فيوكل على الأرض ويأخذ خمس غلة أرض مصر في سبع سنين الشبع .^(٣٥) فيجمعون جميع طعام هذه السنين الجيدة القادمة ويخزنون قمحا تحت يد فرعون طعاماً في المدن ويحفظونه .^(٣٦) فيكون الطعام ذخيرة للأرض لسبع سنين الجوع التي تكون في أرض مصر . فلا تنقرض الأرض بالجوع .

^(٣٧) فحسن الكلام في عيني فرعون وفي عيون جميع عبيده .^(٣٨) فقال فرعون لعبيده هل نجد مثل هذا رجلاً فيه روح الله .^(٣٩) ثم قال فرعون ليوسف بعد ما أعلمك الله كل هذا ليس بصير وحكيم مثلك .^(٤٠) أنت تكون على بيتي وعلى فمك يقبل جميع شعبي إلا أن الكرسي أكون فيه أعظم منك .^(٤١) ثم قال فرعون ليوسف انظر . قد جعلتك على كل أرض مصر .^(٤٢) وخلع فرعون خاتمه من يده وجعله في يد يوسف . وألبسه ثياب بوص ووضع طوق ذهب في عنقه .^(٤٣) وأركبه في مركبته الثانية ونادوا أمامه اركعوا . وجعله على كل أرض مصر .^(٤٤) وقال فرعون ليوسف أنا فرعون فبدونك لا يرفع انسان يده ولا رجله في كل أرض مصر .

(40) וַיִּקְרָא פַרְעֹה שֵׁם-יוֹסֵף צָפְנָת פַּעֲנֻחַ וַיִּתֵּן-לוֹ אֶת-אֲסֻנַּת בַּת-פּוֹטִי פַרְעֹה כֶּהֵן אֵן לְאִשָּׁה וַיֵּצֵא יוֹסֵף עַל-אֶרֶץ מִצְרָיִם : (41) וַיּוֹסֶף בֶּן-שְׁלֹשִׁים שָׁנָה בְּעֵמְדוֹ לִפְנֵי פַרְעֹה מִלֶּד-מִצְרָיִם וַיֵּצֵא יוֹסֵף מִלִּפְנֵי פַרְעֹה וַיַּעֲבֹר בְּכָל-אֶרֶץ מִצְרָיִם:

(42) וַתַּעַשׂ הָאָרֶץ בְּשִׁבְעַת שָׁנִי הַשְּׁבַע לְקִמְצִים : (43) וַיִּקְבֹּץ אֶת-כָּל-אֹכֶל שִׁבְעַת שָׁנִים אֲשֶׁר הָיוּ בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם וַיִּתֵּן-אֹכֶל בַּעֲרִים אֹכֶל שְׂדֵה-הַקָּעִיר אֲשֶׁר סְבִיבֹתֶיהָ נָתַן בְּתוֹכָהּ : (44) וַיַּעֲבֹר יוֹסֵף בָּר כָּחֹל הַיָּם הַרְבֵּה מְאֹד עַד כִּי-חָבַל לְסֹפֶר כִּי-אֵין מִסְפָּר :

(45) וַלְיוֹסֵף יָלַד שְׁנֵי בָנִים בְּטָרֶם תָּבוֹא שְׁנַת הָרָעָב אֲשֶׁר יִלְדָה-לוֹ אֲסֻנַּת בַּת-פּוֹטִי פַרְעֹה כֶּהֵן אֵוֶן : (46) וַיִּקְרָא יוֹסֵף אֶת-שֵׁם הַבְּכוֹר מְנוּשָׁה כִּי-נִשְׁנִי אֱלֹהִים אֶת-כָּל-עַמְלִי וְאֵת כָּל-בֵּית אָבִי : (47) וְאֵת שֵׁם הַשֵּׁנִי קָרָא אֲפֹרָיִם כִּי-הִפְכֵּנִי אֱלֹהִים בְּאֶרֶץ עֲגִי :

(48) וַתִּכְלֶינָה שְׁבַע שָׁנִי הַשְּׁבַע אֲשֶׁר הָיָה בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם : (49) וַתַּחלֶּינָה שְׁבַע שָׁנִי הָרָעָב לָבוֹא כַּאֲשֶׁר אָמַר יוֹסֵף וַיְהִי רָעָב בְּכָל-הָאֲרָצוֹת וּבְכָל-אֶרֶץ מִצְרָיִם הָיָה לָחֶם : (50) וַתִּרְעַב כָּל-אֶרֶץ מִצְרָיִם וַיִּצְעַק הָעָם אֶל-פַּרְעֹה לֵאמֹר פַּרְעֹה וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה לְכָל-מִצְרָיִם לָכוּ אֶל-יוֹסֵף אֲשֶׁר-יֹאמַר לָכֶם תַּעֲשׂוּ : (51) וַהֲרָעָב הָיָה עַל כָּל-פְּנֵי הָאָרֶץ וַיִּפְתָּח יוֹסֵף אֶת-כָּל-אֲשֶׁר בָּהֶם וַיִּשְׁבֹּר לְמִצְרָיִם וַיַּחֲזֹק הָרָעָב בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם : (52) וְכָל-הָאָרֶץ בָּאוּ מִצְרָיִמָה לְשֹׁבֵר אֶל-יוֹסֵף כִּי-חָזַק הָרָעָב בְּכָל-הָאָרֶץ :

(٤٥) ودعا فرعون اسم يوسف صَفِينَاتُ فَعْتِيحَ . وأعطاه أسنات بنت فوطى فرع كاهن أون زوجة . نخرج يوسف على أرض مصر . (٤٦) وكان يوسف ابن ثلاثين سنة لما وقف قدام فرعون ملك مصر . نخرج يوسف من لدن فرعون واجتاز في كل أرض مصر .

(٤٧) وأثمرت الأرض في سبع سنَى الشَّبع بحزم . (٤٨) بجمع كل طعام السبع سنين التى كانت في أرض مصر وجعل طعاماً في المدن . طعام حقل المدينة الذى حوالها جعله فيها . (٤٩) ونحن يوسف قمحا كرمل البحر كثيراً جداً حتى ترك العدد إذ لم يكن له عدد .

(٥٠) وولد ليوسف ابنان قبل أن تأتى سنة الجوع . ولدتهما له أسنات بنت فوطى فرع كاهن أون . (٥١) ودعا يوسف اسم البكر مَنَشَى قائلًا لأن الله أنسانى كل تعبى وكل بيت أبى . (٥٢) ودعا اسم الثانى أفرايم قائلًا لأن الله جمعنى مثمراً في أرض مذلتى .

(٥٣) ثم كملت سبع سنَى الشَّبع الذى كان في أرض مصر . (٥٤) وابتدأت سبع سنَى الجوع تأتى كما قال يوسف . فكان جوع في جميع البلدان . وأما جميع أرض مصر فكان فيها خبز . (٥٥) ولما جاءت جميع أرض مصر وصرخ الشعب الى فرعون لأجل الخبز قال فرعون لكل المصريين اذهبوا الى يوسف . والذى يقول لكم افعلوا . (٥٦) وكان الجوع على كل وجه الأرض . وفتح يوسف جميع ما فيه طعام وباع للمصريين . واشتد الجوع في أرض مصر . (٥٧) وجاءت كل الأرض الى مصر الى يوسف لتشتري قمحا . لأن الجوع كان شديداً في كل الأرض .

הַלֵּדַת מֹשֶׁה רַבֵּנוֹ ע"ה בְּמוֹצָרִים

וּמִשְׁרָתוֹ הַקְדוּשָׁה בְּבֵאוֹ אֶל-הַר הָאֱלֹהִים חוֹבֶבָה

שמות ב.

⁽¹⁾ וַיֵּלֶךְ אִישׁ מִבֵּית לֹוִי וַיִּקַּח אֶת-בֵּת-לֹוִי: ⁽²⁾ וַתֵּהָרֶה הָאִשָּׁה וַתֵּלֶד בֶּן וַתֵּרָא אָתּוֹ כִּי-טוֹב הוּא וַתִּצְפְּנֶהוּ שְׁלֹשָׁה יָרְחִים: ⁽³⁾ וְלֹא-יָכְלָה עוֹד הַצִּפְיָנוֹ וַתִּקַּח-לּוֹ תֵּבַת גֹּמָא וַתַּחמְרָהּ בַּחמֶר וּבַזָּפֶת וַתִּשֶׂם בָּהּ אֶת-הַיֶּלֶד וַתִּשֶׂם בְּסוּף עַל-שִׁפְתַּת הַיָּאָר: ⁽⁴⁾ וַתַּתְּצַב אַחֲתָיו מִרְחֹק לִדְעָה מִה-יַּעֲשֶׂה לּוֹ:

⁽⁵⁾ וַתֵּרֶד בַּת-פַּרְעֹה לְרַחֵץ עַל-הַיָּאָר וַנִּצְרַתֶּיהָ הִלְכַת עַל-יַד הַיָּאָר וַתֵּרָא אֶת-הַתֵּבָה בַּתּוֹךְ הַסּוּף וַתִּשְׁלַח אֶת-אִמָּתָהּ וַתִּקְנֶחֶהּ: ⁽⁶⁾ וַתִּפְתַּח וַתֵּרְאֶהוּ אֶת-הַיֶּלֶד וְהִנֵּה-גֹעַר בָּכָה וַתַּחמַּל עָלָיו וַתֹּאמֶר מִי־לִּי הָעִבְרִים זֶה: ⁽⁷⁾ וַתֹּאמֶר אַחֲתָיו אֶל-בַּת-פַּרְעֹה הָאֵלֶּךְ וַתִּקְרָאֵתִי לָךְ אִשָּׁה מִיִּנְקָת מֶן-הָעִבְרִית וַתִּינֶק לָךְ אֶת-הַיֶּלֶד: ⁽⁸⁾ וַתֹּאמֶר-לָהּ בַּת-פַּרְעֹה לְכִי וַתֵּלֶךְ הָעֶלְמָה וַתִּקְרָא אֶת-אִם הַיֶּלֶד: ⁽⁹⁾ וַתֹּאמֶר לָהּ בַּת-פַּרְעֹה הִילִיכִי אֶת-הַיֶּלֶד הַזֶּה וַתִּינְקֶהוּ לִי וְאֲנִי אֶתֵּן אֶת-שִׂכְרֹךְ וַתִּקַּח הָאִשָּׁה הַיֶּלֶד וַתִּינְקֶהוּ: ⁽¹⁰⁾ וַיִּגְדַּל הַיֶּלֶד וַתִּבְאֶתּוֹ לְבַת-פַּרְעֹה וַיְהִי-לָהּ לְבֵן וַתִּקְרָא שְׁמוֹ מֹשֶׁה וַתֹּאמֶר כִּי מִן-הַמִּיִּם מְשִׁיתָהוּ:

قصة سيدنا موسى عليه السلام

نشأته في مصر والمهمة الميمونة التي أوحى بها إليه الرب عز وجل
عند جبل حُرب في الصحراء

سفر الخروج — الإصحاح الثاني

(١) وذهب رجل من بيت لاوى وأخذ بنت لاوى . (٢) فحبلت المرأة وولدت ابناً .
ولما رآته أنه حسن خبأته ثلاثة أشهر . (٣) ولما لم يمكنها أن تحبئه بعد أخذت له سبطاً من البردى
وطلته بالحمر والزفت ووضعت الولد فيه ووضعت بين الحلفاء على حافة النهر . (٤) ووقفت أخته من
بعيد لتعرف ماذا يفعل به .

(٥) فنزلت ابنة فرعون الى النهر لتغتسل وكانت جوارها ماشيات على جانب النهر . فرأت
السبط بين الحلفاء فأرسلت أمتها وأخذته . (٦) ولما فتحته رأت الولد واذا هو صبي يبكي . فرقت
له وقالت هذا من أولاد العبرانيين . (٧) فقالت أخته لابنة فرعون هل أذهب وأدعوك امرأة
مرضعة من العبرانيات لترضع لك الولد ؟ (٨) فقالت لها ابنة فرعون اذهبي . فذهبت الفتاة ودعت
أم الولد . (٩) فقالت لها ابنة فرعون اذهبي بهذا الولد وارضعيه لى وأنا أعطى أجرتك . فأخذت
المرأة الولد وأرضعته . (١٠) ولما كبر الولد جاءت به الى ابنة فرعون فصار لها ابناً . ودعت
اسمه موسى وقالت انى انتشلته من الماء .

(11) ויהי בימים ההם ויגדל משה ויצא אל-אחיו וירא בסבלתם וירא
איש מצרי מכה איש-עברי מאחיו: (12) ויפן כה וכה וירא כי-אין איש
ויף את-המצרי ויטמנהו בחול: (13) ויצא ביום השני והנה שני-אנשים
עברים נצים ויאמר לרשע למה תכה רעה: (14) ויאמר מי שמך לאיש
שר ושפט עלינו הלהרגני אתה אמר כגאשר הרגת את-המצרי וירא משה
ויאמר אכן נודע הדבר: (15) וישמע פרעה את-הדבר הזה ויבקש להרג
את-משה ויברח משה מפני פרעה וישב בארץ מצרים וישב על-הבאר:

(16) ולכהן מצרים שבע בנות ותבאנה ותדלגנה ותמלאנה את-הרהטים
להשקות צאן אביהן: (17) ויבאו הרעים ויגרשום ויקם משה וישיען וישק
את-צאנן: (18) ותבאנה אל-רעואל אביהן ויאמר מדוע מהרתן בא היום:
(19) ותאמרן איש מצרי הצילנו מיד הרעים וגם-דלה דלה לנו וישק את-
הצאן: (20) ויאמר אל-בנותיו ואיו למה זה עזבתן את-האיש קראן לו
ויאכל לחם: (21) ויואל משה לשבת את-האיש ויתן את-צפרה בתו למשה:
(22) ותלד בן ויקרא את-שמו גרעם כי אמר גר הייתי בארץ נכריה:

(23) ויהי בימים הרבים ההם וימת מלך מצרים ויאנחו בני-ישראל מן
העבדה ויזעקו ותצל שועתם אל-האלהים מן-העבדה: (24) וישמע אלהים
את-נאקתם ויזכר אלהים את-בריתו את-אברהם את-יצחק ואת-יעקב:
(25) וירא אלהים את-בני ישראל וידע אלהים:

(١١) وَحَدَّثَ فِي تِلْكَ الْأَيَّامِ لَمَّا كَبُرَ مُوسَى أَنَّهُ خَرَجَ إِلَى أَخَوْتِهِ لِيَنْظُرَ فِي أَثْقَالِهِمْ . فَرَأَى رَجُلًا مِصْرِيًّا يَضْرِبُ رَجُلًا عِبْرَانِيًّا مِنْ أَخَوْتِهِ . (١٢) فَالْتَفَتَ إِلَى هُنَا وَهَنَاكَ وَرَأَى أَن لَيْسَ أَحَدٌ . فَقَتَلَ الْمِصْرِيَّ وَطَمَرَهُ فِي الرَّمْلِ . (١٣) ثُمَّ خَرَجَ فِي الْيَوْمِ الثَّانِي وَإِذَا رَجُلَانِ عِبْرَانِيَانِ يَتَخَاصِمَانِ . فَقَالَ لِلذَّنْبِ لِمَاذَا تَضْرِبُ صَاحِبَكَ . (١٤) فَقَالَ مِنْ جَعَلَكَ رَئِيسًا وَقَاضِيًا عَلَيْنَا . أَمْفَتَكِرَأَنْتَ بِقَتْلِي كَمَا قَتَلْتَ الْمِصْرِيَّ . نَخَافُ مُوسَى وَقَالَ حَقًّا قَدْ عُرِفَ الْأَمْرُ . (١٥) فَسَمِعَ فِرْعَوْنُ هَذَا الْأَمْرَ فَطَالِبَ أَن يَقْتُلَ مُوسَى . فَهَرَبَ مُوسَى مِنْ وَجْهِ فِرْعَوْنِ وَسَكَنَ فِي أَرْضِ مَدْيَانَ وَجَلَسَ عِنْدَ الْبُئْرِ .

(١٦) وَكَانَ لِكَاهِنِ مَدْيَانَ سَبْعَ بَنَاتٍ . فَأَتَيْنَ وَاسْتَقِينَ وَمَلَأْنَ الْأَجْرَانَ لِيَسْقِينَ غَنَمَ أَبِيهِنَّ . (١٧) فَأَتَى الرِّعَاءَ وَطَرَدُوهُنَّ . فَهَضَّ مُوسَى وَأَنْجَدَهُنَّ وَسَقَى غَنَمَهُنَّ . (١٨) فَلَمَّا أَتَيْنَ إِلَى رَعُوثِيلَ أَبِيهِنَّ قَالَ مَا بِالْكَنَّ أَسْرَعَتْنِ فِي الْمَجِيءِ الْيَوْمِ . (١٩) فَقُلْنَ رَجُلٌ مِصْرِيٌّ أَنْقَذَنَا مِنْ أَيْدِي الرِّعَاءِ وَأَنَّهُ اسْتَقَى لَنَا أَيْضًا وَسَقَى الْغَنَمَ . (٢٠) فَقَالَ لِبَنَاتِهِ وَأَيْنَ هُوَ . لِمَاذَا تَرَكْتِنِ الرَّجُلَ . ادْعُوهُ لِيَأْكُلَ طَعَامًا . (٢١) فَارْتَضَى مُوسَى أَن يَسْكُنَ مَعَ الرَّجُلِ . فَأَعْطَى مُوسَى صَفْوَةَ ابْنَتِهِ . (٢٢) فَوَلَدَتْ ابْنًا فَدَعَا اسْمَهُ يَحْشُومَ . لِأَنَّهُ قَالَ كُنْتُ نَزِيلًا فِي أَرْضٍ غَرِيبَةٍ .

(٢٣) وَحَدَّثَ فِي تِلْكَ الْأَيَّامِ الْكَثِيرَةِ أَنَّ مَلِكَ مِصْرِمَاتٍ . وَتَنَهَّدَ بَنُو إِسْرَائِيلَ مِنَ الْعِبُودِيَّةِ وَصَرَخُوا . فَصَعِدَ صَرَاحُهُمْ إِلَى اللَّهِ مِنْ أَجْلِ الْعِبُودِيَّةِ . (٢٤) فَسَمِعَ اللَّهُ أَنِّيهِمْ فَتَذَكَّرَ اللَّهُ مِيثَاقَهُ مَعَ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ . (٢٥) وَنَظَرَ اللَّهُ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَأَشْفَقَ قَلْبُ اللَّهِ .

שמות ג.

(1) ומשה היה רעה את-צאן יחרו חתנו פהן מדין ויגהג את-הצאן
אמר המדבר ויבא אל-הר האלהים תרבה : (2) ויבא מלאך יהוה אליו
בלבת-אש מתוך הסנה וירא והנה הסנה בוער באש והסנה אינו אכל :
(3) ויאמר משה אסרה-נא ואראה את-המראה הנדל הזה מדוע לא-יבער
הסנה : (4) ויבא יהוה כי-סר לראות ויקרא אליו אלהים מתוך הסנה
ויאמר משה ויאמר הנני : (5) ויאמר אל-תקרב הלא של-געליך
מצל וגליך כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת-קדש הוא :
(6) ויאמר אנכי אלהי אביך אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב
ויסתר משה פניו כי ירא מהביט אל-האלהים : (7) ויאמר יהוה ראה
ראיתי את-עני עמי אשר במצרים ואת-צעקתם שמעתי מפני גשיו כי
ידעתי את-מכאביו : (8) ואמר להצילו מיד מצרים ולהעלותו מן-הארץ
הקרא אל-ארץ טובה ורחבה אל-ארץ זבת חלב ודבש אל-מקום הכנעני
ותחתי והאמרי והפרזי והחוי והיבוסי : (9) ועתה הנה צעקת בני-ישראל
באה אלי וגם-ראיתי את-הלחץ אשר מצרים למצים אתם : (10) ועתה
לכה ואשלחך אל-פרעה והוצא את-עמי בני ישראל ממצרים :

(11) ויאמר משה אל-האלהים מי אנכי כי אלהי אל-פרעה וכי אוציא
את-בני ישראל ממצרים : (12) ויאמר כי-אתה עמך וזה-לך האות כי
אנכי שלחתיך בהוציאת את-העם ממצרים תעבדון את-האלהים על הקר
הזה :

سفر الخروج — الإصحاح الثالث

(١) وأما موسى فكان يرعى غنم يثرون حميه كاهن مديان . فساق الغنم الى وراء البرية وجاء الى جبل الله حوريب . (٢) وظهر له ملاك الرب باهيب نار من وسط علية . فنظروا إذا العليقة تتوقد بالنار والعليقة لم تكن تحترق . (٣) فقال موسى أميل الآن لأنظر هذا المنظر العظيم . لماذا لا تحترق العليقة . (٤) فلما رأى الرب أنه مال لينظر ناداه الله من وسط العليقة وقال موسى موسى . فقال هاأنذا . (٥) فقال لا تقترب الى ههنا . اخلع حذاءك من رجلك . لأن الموضع الذى أنت واقف عليه أرض مقدسة .

(٦) ثم قال أنا إله أبيك إله إبراهيم وإله إسحق وإله يعقوب . فغطى موسى وجهه لأنه خاف أن ينظر الى الله . (٧) فقال الرب إني قد رأيت مذلة شعبي الذى فى مصر وسمعت صراخهم من أجل مستخريهم . إني علمت أوجاعهم . (٨) فزلت لأتقدم من أيدي المصريين وأصعدهم من تلك الأرض الى أرض جيدة وواسعة . الى أرض تفيض لبنا وعسلا . الى مكان الكنعانيين والحيتيين والأموريين والفريزيين والحيويين واليبوسيين . (٩) والآن هوذا صراخ بنى اسرائيل قد أتى الى ورايت أيضا الضيقة التى يضايقهم بها المصريون (١٠) فالآن هلم فأرسلك الى فرعون وتخرج شعبي بنى اسرائيل من مصر .

(١١) فقال موسى لله من أنا حتى أذهب الى فرعون وحتى أخرج بنى اسرائيل من مصر . (١٢) فقال إني أكون معك وهذه تكون لك العلامة أنى أرسلتك . حينما تخرج الشعب من مصر تعبدون الله على هذا الجبل .

(13) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־הָאֱלֹהִים הִנֵּה אָנֹכִי בָּא אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתִּי
לָהֶם אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם שְׁלַחְנִי אֲלֵיכֶם וְאָמְרוּ־לִי מַה־שְּׁמוֹ מָה אָמַר אֱלֹהִים׃
(14) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־מֹשֶׁה אֲהִיָּה אֲשֶׁר אֲהִיָּה וַיֹּאמֶר כֹּה תֹאמַר לְבְנֵי
יִשְׂרָאֵל אֲהִיָּה שְׁלַחְנִי אֲלֵיכֶם׃

(15) וַיֹּאמֶר עוֹד אֱלֹהִים אֶל־מֹשֶׁה כֹּה תֹאמַר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יְהוָה
אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב שְׁלַחְנִי אֲלֵיכֶם
זֶה־שְּׁמִי לְעֹלָם וְזֶה זִכְרִי לְדֹר דֹּר׃ (16) לֵךְ וְאַסְפַּח אֶת־זַקְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ
אֲלֵהֶם יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם גִּרָּאָה אֵלַי אֱלֹהֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וַיַּעֲקֹב לֵאמֹר
פָּקֹד פְּקֹדֹתַי אֶתְכֶם וְאֶת־הַעֲשׂוֹי לָכֶם בְּמִצְרָיִם׃ (17) וַיֹּאמֶר אֶעֱלֶה אֶתְכֶם
מִמִּצְרַיִם מִצְרָיִם אֶל־אֶרֶץ הַכְּנָעֲנִי וְהַחִתִּי וְהָאֱמֹרִי וְהַפְּרִזִּי וְהַקְּנִזִּי וְהַיְבוּסִי אֶל־
אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ׃

(18) וְשָׁמְעוּ לְקֹלֹךְ וּבָאתָ אִתָּהּ וּזְקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־מֶלֶךְ מִצְרָיִם וְאָמַרְתָּם
אֵלָיו יְהוָה אֱלֹהֵי הָעִבְרִיִּים גָּקְרָה עָלֵינוּ וַעֲמָה גָלְכָה־נָּא דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים
בַּמִּדְבָּר וְנִנְבָחָה לַיהוָה אֱלֹהֵינוּ׃ (19) וְאָנֹכִי יִדְעָמִי כִּי לֹא־יִתֵּן אֶתְכֶם מֶלֶךְ
מִצְרָיִם לָהֶלֶךְ וְלֹא בֶּיֶד חֲזָקָה׃ (20) וְשְׁלַחְתִּי אֶת־יְדִי וְהִכִּיתִי אֶת־מִצְרָיִם
בְּכָל־נִפְלְאוֹתַי אֲשֶׁר אֶעֱשֶׂה בְּקֶרְבּוֹ וּבְאַחֲרֵי־כֵן יִשְׁלַח אֶתְכֶם׃ (21) וְנִתַּמְתִּי אֶת־
חֵן הָעַם־הַזֶּה בְּעֵינֵי מִצְרָיִם וְהָיָה כִּי תִלְכּוּן לֹא תִלְכוּ רִיקָם׃ (22) וְשִׁאַלְתָּ
אֵשָׁה מִשְׁכֻּנְתָּהּ וּמִגֵּרַת בֵּיתָה כָּל־כֶּסֶף וְכָלִי זָהָב וְשִׁמְלֹת וְשִׁמְתָם עַל־
בְּגֵדֵיכֶם וְעַל־בְּנֹתֵיכֶם וְנִצַּלְתֶּם אֶת־מִצְרָיִם׃

(١٣) فقال موسى لله ها أنا آتى إلى بنى إسرائيل وأقول لهم إله آبائكم أرسلنى إليكم . فاذا قالوا لى ما اسمه فاذا أقول لهم . (١٤) فقال الله لموسى أهيه الذى أهيه . وقال هكذا تقول لبنى إسرائيل أهيه أرسلنى إليكم .

(١٥) وقال الله أيضا لموسى هكذا تقول لبنى إسرائيل يهوه إله آبائكم إله إبراهيم وإله إسحق وإله يعقوب أرسلنى إليكم . هذا لاسمى إلى الأبد وهذا ذكرى إلى جيل بجيل . (١٦) اذهب واجمع شيوخ إسرائيل وقل لهم الرب إله آبائكم إله إبراهيم واسحق ويعقوب قال لى لى قد افتقدتكم وما صنع بكم فى مصر . (١٧) فقلتُ أصعدكم من ملة مصر إلى أرض الكنعانيين والحيثيين والأموريين والفرزيين والحويين واليبوسيين إلى أرض تفيض لبنا وعسلا .

(١٨) فاذا سمعوا أقولك تدخل أنت وشيوخ بنى إسرائيل إلى ملك مصر وتقولون له الرب إله العبرانيين التقانا : فالآن نمضى سفر ثلاثة أيام فى البرية ونذبح للرب إلهنا . (١٩) ولكنى أعلم أن ملك مصر لا يدعكم تمضون ولا بيد قوية . (٢٠) فامد يدي وأضرب مصر بكل عجائبي التى أصنع فيها . وبعد ذلك يطلقكم . (٢١) وأعطى نعمة لهذا الشعب فى عيون المصريين . فيكون حينما تمضون أنكم لا تمضون فارغين . (٢٢) بل تطلب كل امرأة من جارتها ومن نزيلة بيتها أمتعة فضة وأمتعة ذهب وثيابا وتضعونها على بنيتكم وبناتكم . فتسلبون المصريين .

שמות ד.

(1) וַיַּעַן מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר וְהֵן לֹא־נֶאֱמַינוּ לְךָ וְלֹא יִשְׁמְעוּ בְּקִלִּי כִּי יֹאמְרוּ לֹא־נִרְאָה אֵלֶיךָ יְהוָה : (2) וַיֹּאמֶר אֵלָיו יְהוָה מִזֶּה בִּידֶךָ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה : (3) וַיֹּאמֶר הִשְׁלִיכֵהוּ אֶרְצָה וַיִּשְׁלַכְהוּ אֶרְצָה וַיְהִי לְנֹחַשׁ וַיִּגַּס מֹשֶׁה מִפָּנָיו : (4) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה שְׁלַח יָדְךָ וְאַחֲזוּ בַזְּנֻבּוֹ וַיִּשְׁלַח יָדוֹ וַיַּחֲזֹק בּוֹ וַיְהִי לְמִטָּה בְּכַפּוֹ : (5) לְמַעַן יֶאֱמִינוּ כִּי־נִרְאָה אֵלֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתָם אֱלֹהֵי אֲבֹרָהֶם אֱלֹהֵי יִצְחָק וְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב :

(6) וַיֹּאמֶר יְהוָה לוֹ עוֹד הִבֵּא־נָא יָדְךָ בְּחִיקָה וַיָּבֵא יָדוֹ בְּחִיקוֹ וַיּוֹצֵאֶהָ וְהִנֵּה יָדוֹ מְצֹרֶעַת פֶּשֶׁלֶג : (7) וַיֹּאמֶר הָשֵׁב יָדְךָ אֶל־חִיקָה וַיָּשֵׁב יָדוֹ אֶל־חִיקוֹ וַיּוֹצֵאֶהָ מִחִיקוֹ וְהִנֵּה־שָׁבָה כְּבָשָׂרוֹ : (8) וְהִנֵּה אִם־לֹא יֶאֱמִינוּ לָךְ וְלֹא יִשְׁמְעוּ לְקֹל הָאֵת הָרֹאשׁוֹן וְהֶאֱמִינוּ לְקֹל הָאֵת הָאֲחֵרוֹן : (9) וְהִנֵּה אִם־לֹא יֶאֱמִינוּ גַם לִשְׁנֵי הָאֵחוֹת הָאֵלֶּה וְלֹא יִשְׁמְעוּן לְקֹלְךָ וּלְקוֹחַת מִמִּימֵי הַיָּאֵר וּשְׁפָכַת הַיִּבְשָׁה וְהָיוּ הַמַּיִם אֲשֶׁר תִּקַּח מִן הַיָּאֵר וְהָיוּ לְדָם בַּיּוֹשֶׁת :

(10) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה כִּי אֲדֹנָי לֹא אִישׁ דְּבָרִים אָנֹכִי גַם מִתְּמוּל גַּם מִשְׁלֹשָׁם גַּם מֵאִז וּדְבָרְךָ אֶל־עַבְדְּךָ כִּי כְבֹד־פָּה וּכְבֹד לִשׁוֹן אָנֹכִי : (11) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָיו מִי שָׁם פֶּה לְאָדָם אוֹ מִי־יָשׁוּם אֱלֹהִים אוֹ חֶרֶשׁ אוֹ פֶקַח אוֹ עוֹר הֲלֹא אָנֹכִי יְהוָה : (12) וַעֲתָה לָךְ וְאָנֹכִי אֶהְיֶה עִם־פִּיךָ וְהוֹרִיתִיךָ אֲשֶׁר תְּדַבֵּר : (13) וַיֹּאמֶר כִּי אֲדֹנָי שְׁלַח־נָא בְיָד־תְּשֻׁלָּח : (14) וַיַּחֲרֹ אַף יְהוָה בְּמֹשֶׁה וַיֹּאמֶר הֲלֹא אֶהְיֶה אִתְּךָ הֲלוֹי יִדְעָתִי כִּי־דַבֵּר יוֹדֵבֵר הוּא וְגַם הִנֵּה־הוּא יֵצֵא לְקִרְאָתְךָ וְהָאֵף וְשִׁמְח בְּלִבּוֹ : (15) וְדַבַּרְתָּ אֵלָיו וְשָׁמַת אֶת הַדְּבָרִים בְּפִיו וְאָנֹכִי אֶהְיֶה עִם־פִּיךָ וְעִם־פִּיהוּ וְהוֹרִיתִי אֶתְכֶם אֵת אֲשֶׁר תִּצְעֲשׁוּן :

سفر الخروج — الإصحاح الرابع

(١) فأجاب موسى وقال ولكن هاهم لا يُصدّقونني ولا يسمعون لقولي بل يقولون لم يظهر لك الرب. (٢) فقال له الرب ما هـِذه في يدك. فقال عصا. (٣) فقال اطرحها الى الأرض. فطرحها الى الأرض فصارت حية. فهُرّب موسى منها. (٤) ثم قال الرب لموسى مَدِّ يدك وامسك بذنبيها. فمَدَّ يده و أمسك به فصارت عصا في يده. (٥) لكي يصدّقوا أنه قد ظهر لك الرب إله آبائهم إله ابراهيم وإله اسحق وإله يعقوب.

(٦) ثم قال له الرب أيضا ادخِل يدك في عُبّك. فأدخل يده في عُبّه. ثم أخرجها وإذا يده برصاء مثل الثلج. (٧) ثم قال له رُدِّ يدك إلى عُبّك. فردَّ يده إلى عُبّه. ثم أخرجها من عُبّه وإذا هي قد عادت مثل جسده. (٨) فيكون اذا لم يصدّقوك ولم يسمعوا لصوت الآية الأولى أنهم يُصدّقون صوت الآية الأخيرة. (٩) ويكون اذا لم يُصدّقوا هاتين الآيتين ولم يسمعوا لقولك أنك تأخذ من ماء النهر وتسكب على اليابسة فيصير الماء الذي تأخذه من النهر دما على اليابسة.

(١٠) فقال موسى للرب استمع أيها السيد. لست أنا صاحب كلام منذ أمس ولا أول من أمس ولا من حين كُلمت عبدك. بل أنا ثقيل الفم واللسان. (١١) فقال له الرب مَنْ صَنَعَ لِلإنسان فمًا أو مَنْ يصنع أحرص أو أصم أو بصيرا أو أعمى. أما هو أنا الرب. (١٢) فالآن اذهب وأنا أكون معك وأعلمك ما تتكلّم به. (١٣) فقال استمع أيها السيد. أرسل بيد مَنْ ترسل. (١٤) فخمى غضب الرب على موسى وقال أليس هارون اللاوي أخاك. أنا أعلم أنه هو يتكلّم. وأيضا ها هو خارج لاستقبالك. فحينما يراك يفرح بقلبه. (١٥) فتكلّمه وتضع الكلمات في فمه. وأنا أكون معك ومع فمه وأعلمكما ماذا تصنعان.

- (16) וַדְּבַר-הוּא לָךְ אֶל-הָעָם וְהָיָה הוּא יִהְיֶה-לָּךְ לִפְנֵי וְאַתָּה תִּהְיֶה-לּוֹ לְאֱלֹהִים : (17) וְאַת-הַמַּטֶּה הַזֶּה תִּקַּח בְּיָדְךָ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה-בּוֹ אֵת הָאֵתָּה :
- (18) וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁה וַיָּשָׁב אֶל-יִתְרֹ חֹתָנוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ אֵלְכָה נָא וְאָשׁוּבָה אֶל-אֶמִי אֲשֶׁר-בְּמִצְרַיִם וְאַרְאֶה הַעֲוֹדָם חַיִּים וַיֹּאמֶר יִתְרוֹ לְמֹשֶׁה לָּךְ לְשָׁלוֹם :
- (19) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה בְּמִדְיָן לָךְ שָׁב מִצְרַיִם כִּי-מָתוּ כָּל-הָאֲנָשִׁים הַמְּבַקְשִׁים אֶת-נַפְשְׁךָ : (20) וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת-אִשְׁתּוֹ וְאֶת-בָּנָיו וַיֵּרָכְבּוּ עַל-הַחֲמֹר וַיָּשָׁב אֶרְצָה מִצְרַיִם וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת-מַטֵּה הָאֱלֹהִים בְּיָדוֹ :
- (21) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה בְּלִכְתּוֹךָ לָשׁוּב מִצְרַיִמָּה רְאֵה כָּל-הַמִּסְפָּתִים אֲשֶׁר-שָׁמַתִּי בְיָדְךָ וַעֲשִׂיתָם לִפְנֵי פַרְעֹה וְאֲנִי אֶחְזֹק אֶת-לְבֹו וְלֹא יִשְׁלַח אֶת-הָעָם : (22) וְאָמַרְתָּ אֶל-פַּרְעֹה כֹּה אָמַר יְהוָה בְּנִי בְּכָרִי יִשְׂרָאֵל : (23) נֹאמֶר אֵלָיִךְ שְׁלַח אֶת-בְּנִי וַיַּעֲבֹדְנִי וְתִמָּאֵן לְשַׁלְּחוֹ הִנֵּה אֲנֹכִי חֹרֵג אֶת-בְּנִי בְּכָרְךָ :
- (24) וַיְהִי בַבֶּרֶךְ בַּסֵּלֶוֶן וַיִּפְגְּשׁוּהוּ יְהוָה וַיִּבְקֹשׁ הַמִּיתָו : (25) וַתִּקַּח צַפְרָה צֹר וַתַּכֶּרֶת אֶת-עֲרֻלָּתָהּ בְּנֶה וַתִּגַּע לְרֹגְלָיו וַתֹּאמֶר כִּי תַתֵּן-דְּמַיִם אֶתָּה לִּי : (26) וַיִּרְף מִמֶּנּוּ אִזּוֹ אָמְרָה חֲמֹן דְּמַיִם לַמּוֹלֶת :
- (27) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-אַהֲרֹן לָךְ לִקְבֹּאת מֹשֶׁה הַמְדַבֵּרָה וַיֵּלֶךְ וַיִּפְגְּשׁוּהוּ בְּהַר הָאֱלֹהִים וַיִּשְׁק-לוֹ : (28) וַיִּגַּד מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן אֵת כָּל-דִּבְרֵי יְהוָה אֲשֶׁר שְׁלָחוֹ וְאֵת כָּל-הָאֵתָּה אֲשֶׁר צִוָּהוּ : (29) וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וַיֹּאסְפוּ אֶת-כָּל-זָקְנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל : (30) וַיַּדְבֵּר אַהֲרֹן אֵת כָּל-הַדְּבָרִים אֲשֶׁר-דִּבֶּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וַיַּעַשׂ הָאֵתָּה לְעֵינֵי הָעָם : (31) וַיֹּאמֶן הָעָם וַיִּשְׁמְעוּ כִּי-פָקַד יְהוָה אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְכִי רָאָה אֶת-עֲנִיָּם וַיִּקְדּוּ וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ :

(١٦) وهو يكلم الشعب عنك . وهو يكون لك فمًا وأنت تكون له إلهًا . (١٧) وتأخذ في يدك هذه العصا التي تصنع بها الآيات .

(١٨) فمضى موسى ورجع الى يثرون حميه وقال له أنا أذهب وأرجع الى اخوتي الذين في مصر لأرى هل هم بعد أحياء . فقال يثرون لموسى اذهب بسلام .

(١٩) وقال الرب لموسى في مديان اذهب ارجع الى مصر . لأنه قد مات جميع القوم الذين كانوا يطلبون نفسك . (٢٠) فأخذ موسى امرأته وبنيه وأركبهم على الحمير ورجع الى أرض مصر . وأخذ موسى عصا الله في يده .

(٢١) وقال الرب لموسى عند ما تذهب ارجع الى مصر انظر جميع العجايب التي جعلتها في يدك واصنعها قدام فرعون . ولكنني أشدد قلبه حتى لا يطلق الشعب . (٢٢) فنقول لفرعون هكذا يقول الرب . اسرائيل ابني البكر . (٢٣) فقلت لك اطلق ابني ليعبدني فأبيت أن تطلقه . ها أنا أقتل ابنك البكر . (٢٤) وحدث في الطريق في المنزل أن الرب التقاه . وطلب أن يقتله . (٢٥) فأخذت صهوة صوانه وقطعت غرلة ابنها ومست رجله ، فقالت انك عريس دم لي . (٢٦) فانفك عنه ، حينئذ قالت عريس دم من أجل الختان .

(٢٧) وقال الرب لهرون اذهب الى البرية لاستقبال موسى ، فذهب والتقاه في جبل الله وقبله . (٢٨) فأخبر موسى هارون بجميع كلام الرب الذي أرسله وبكل الآيات التي أوصاه بها . (٢٩) ثم مضى موسى وهارون وجمعا جميع شيوخ بني اسرائيل . (٣٠) فتكلم هارون بجميع الكلام الذي كلم الرب موسى به ووصنع الآيات أمام عيون الشعب . (٣١) فآمن الشعب . ولما سمعوا أن الرب افتقد بني اسرائيل وأنه نظر مذلتهم خروا وسجدوا .

עֲשֵׂת הַדְּבָרוֹת

שמות יט.

(1) בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי לָצֵאת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּיּוֹם הַזֶּה בָּאוּ
מִדְבַּר סִינַי : (2) וַיִּסְעוּ מִרְפִּידִים וַיָּבֹאוּ מִדְבַּר סִינַי וַיִּחַנוּ בְּמִדְבַּר וַיַּחֲנֶה-שָׁם
יִשְׂרָאֵל בְּגֵד הָהָר :

(3) וּמֹשֶׁה עָלָה אֶל-הָאֱלֹהִים וַיִּקְרָא אֵלָיו יְהוָה מִן-הָהָר לֵאמֹר כֹּה
תֹּאמַר לְבֵית יִצְחָק וּתְנִיד לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל : (4) אַתֶּם רְאִיתֶם אֲשֶׁר עָשִׂיתִי
לְמִצְרַיִם וְאֲשָׁא אֶתְכֶם עַל-כּוֹפֵי וְשָׂרִים וְאָבֹא אֶתְכֶם אֵלַי : (5) וְעַתָּה אִם-
שָׁמוּעַ תִּשְׁמָעוּ בְּקוֹלִי וּשְׁמַרְתֶּם אֶת-בְּרִיתִי וְהָיִיתֶם לִי סִגְלָה מִכָּל-הָעַמִּים
כִּי-לִי כָל-הָאֶרֶץ : (6) וְאַתֶּם תִּהְיוּ-לִי מִמְּלֶכֶת כְּהֻנִּים וְגוֹי קָדוֹשׁ אֵלֶּה
הַדְּבָרִים אֲשֶׁר תִּדְבֹּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל :

(7) וַיָּבֹא מֹשֶׁה וַיִּקְרָא לְזִקְנֵי הָעָם וַיִּשָּׂם לִפְנֵיהֶם אֶת כָּל-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה
אֲשֶׁר צִוָּהוּ יְהוָה : (8) וַיַּעֲנוּ כָל-הָעָם בְּחֶדוּ וַיֹּאמְרוּ כֹל אֲשֶׁר-דִּבֶּר יְהוָה
נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע מֹשֶׁה אֶת-דְּבָרֵי הָעָם אֶל-יְהוָה : (9) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה
הִנֵּה אֲנֹכִי בָּא אֵלֶיךָ בְּעָב הָעֶנָן בְּעַבּוֹר יִשְׁמַע הָעָם בְּדְבָרֵי עֲמֹךְ וְגַם-בְּךָ
יֵאֱמִינוּ לְעוֹלָם וַיִּגַּד מֹשֶׁה אֶת-דְּבָרֵי הָעָם אֶל-יְהוָה : (10) וַיֹּאמֶר יְהוָה
אֶל-מֹשֶׁה לֵךְ אֶל-הָעָם וְקִדַּשְׁתָּם הַיּוֹם וּמָחָר וּכְבֹּסוּ שַׂמְלֹתֶם : (11) וְהָיוּ
נִכְנָיִם לַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי כִּי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי יֵרֵד יְהוָה לַעֲיֹן כָּל-הָעָם עַל-הָרֹ

الوصايا العشر

سفر الخروج — الإصحاح التاسع عشر

(١) في الشهر الثالث بعد خروج بني إسرائيل من أرض مصر في ذلك اليوم جاءوا الى برية سيناء . (٢) ارتحلوا من ريفيديم وجاءوا الى برية سيناء فزلوا في البرية . هناك نزل إسرائيل مقابل الجبل .

(٣) وأما موسى فصعد الى الله . فناداه الرب من الجبل قائلا هكذا تقول لبني يعقوب وتخبر بني إسرائيل . (٤) أنتم رأيتم ما صنعت بالمصريين . وأنا حملتكم على أجنحة النسور وجئت بكم الى . (٥) فالآن ان سمعتم لصوتي وحفظتم عهدي تكونون لي خاصة من بين جميع الشعوب . فان لي كل الأرض . (٦) وأنتم تكونون لي مملكة كهنة وأمة مقدسة . هذه هي الكلمات التي تكلم بها بني إسرائيل .

(٧) فجاء موسى ودعا شيوخ الشعب ووضع قدامهم كل هذه الكلمات التي أوصاه بها الرب . (٨) فأجاب جميع الشعب معا وقالوا كل ما تكلم به الرب نفعل . فرد موسى كلام الشعب الى الرب . (٩) فقال الرب لموسى ها أنا آت اليك في ظلام السحاب لكي يسمع الشعب حينما أتكم معكم فيؤمنوا بك أيضا الى الأبد . وأخبر موسى الرب بكلام الشعب . (١٠) فقال الرب لموسى اذهب الى الشعب وقدمهم اليوم وغدا . وليغسلوا ثيابهم . (١١) ويكونوا مستعدين لليوم الثالث . لأنه في اليوم

סיני : (12) והגבלת את-העם סביב לאמר השמרו לכם עלות בקר ונגע
בקצהו כל-הנגע בקר מות יומת : (13) לא-תגע בו יד כי-סקול יסקל
או-ירה יירה אם-בהמה אם-איש לא יחיה במשך היבל המה יעלו בקר :
(14) ויכרד משה מן-הקר אל-העם ויקדש את-העם ויכבסו שמלתם :
(15) ויאמר אל-העם הוּי נכנים לשלשת ימים אל-תגשו אל-אשה : (16) ויהי
ביום השלישי בהית הבקר ויהי קלת וברקים וענן כבד על-הקר וקל
שפר חזק מאד ויחבר כל-העם אשר במחנה : (17) ויוצא משה את-העם
לקראת האלהים מן-המחנה ויתיצבו בתחתית הקר : (18) ויהר סיני עשן
כלו מפני אשר ירד עליו יהוה באש ויעל עשנו כעשן הכבשן ויחבר
כל-הקר מאד : (19) ויהי קול השפר הולך וחזק מאד משה ידבר
והאלהים יענו בקול :

(20) ויכרד יהוה על-הר סיני אל-ראש הקר ויקרא יהוה למשה
אל-ראש הקר ויעל משה :

الثالث ينزل الرب أمام عيون جميع الشعب على جبل سيناء .^(١٢) وتقيم للشعب حدودا من كل ناحية قائلا احترزوا من أن تصعدوا الى الجبل أو تمسوا طرفه . كل من يمس الجبل يُقتل قتلا .^(١٣) لا تمسه يد بل يُرجم رجما أو يُرمى رميا . بهيمة كان أم انسانا لا يعيش . أما عند صوت البوق فهم يصعدون الى الجبل .

^(١٤) فانحدر موسى من الجبل الى الشعب وقدس الشعب وغسلوا ثيابهم .^(١٥) وقال للشعب كونوا مستعدين لليوم الثالث . لا تقربوا امرأة .^(١٦) وحدث في اليوم الثالث لما كان الصباح أنه صارت رعود وبروق وسحاب ثقيل على الجبل وصوت بوق شديد جدا . فارتعد كل الشعب الذى فى المحلة .^(١٧) وأخرج موسى الشعب من المحلة لملاقاة الله . فوقفوا فى أسفل الجبل .^(١٨) وكان جبل سيناء كله يدخن من أجل أن الرب نزل عليه بالنار . وصعد دخانه كدخان الأتون وارتجف كل الجبل جدا .^(١٩) فكان صوت البوق يزداد اشتدادا جدا وموسى يتكلم والله يجيبه بصوت .

^(٢٠) ونزل الرب على جبل سيناء الى رأس الجبل . ودعا الله موسى الى رأس الجبل . فصعد موسى .

שמות כ.

(1) וַיִּדְבֹר אֱלֹהִים אֶת כָּל-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לְאֹמֶר : * (2) אָנֹכִי יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עַבְדִּים : * (3) לֹא-יִהְיֶה לְךָ
אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל-פָּנָי : (4) לֹא-תַעֲשֶׂה לְךָ פֶסֶל וְכָל-תְּמוּנָה אֲשֶׁר בַּשָּׁמַיִם
מִמַּעַל וְאֲשֶׁר בָּאָרֶץ מִתַּחַת וְאֲשֶׁר בַּמַּיִם מִתַּחַת לָאָרֶץ : (5) לֹא-תִשְׁתַּחֲוֶה
לָהֶם וְלֹא תַעֲבֹדָם כִּי אָנֹכִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֵל קַנָּא פֶקֶד עֹנֹן אָבֹת עַל-בְּנוֹתָי
עַל-שָׁלָשִׁים וְעַל-רִבְעִים לְשָׁנָאִי : (6) וַעֲשֵׂה חֶסֶד לְאֵלֶּכֶם לְאַהֲבִי וּלְשֹׁמְרֵי
מִצְוֹתַי : * (7) לֹא תִשָּׂא אֶת-שֵׁם-יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשֹׁנָא כִּי לֹא יִנָּקֶה יְהוָה
אֶת אֲשֶׁר-יִשָּׂא אֶת-שְׁמוֹ לְשֹׁנָא : * (8) זָכוֹר אֶת-יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ : (9) שֵׁשֶׁת
יָמִים תַּעֲבֹד וַעֲשִׂיתָ כָּל-מְלָאכָתְךָ : (10) וַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ
לֹא-תַעֲשֶׂה כָּל-מְלָאכָה אַתָּה וּבִנְךָ וּבִתְּךָ עַבְדְּךָ וַאֲמָתְךָ וּבְהֵמָתְךָ וּגְרֶמְךָ אֲשֶׁר
בְּשַׁעְרֶיךָ : (11) כִּי שֵׁשֶׁת-יָמִים עָשָׂה יְהוָה אֶת-הַשָּׁמַיִם וְאֶת-הָאָרֶץ אֶת-הַיָּם
וְאֶת-כָּל-אֲשֶׁר-בָּם וַיָּנַח בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי עַל-כֵּן בֵּרַךְ יְהוָה אֶת-יוֹם הַשַּׁבָּת
וַיְקַדְּשֵׁהוּ : * (12) כִּבֹּד אֶת-אָבִיךָ וְאֶת-אִמְּךָ לְמַעַן יִזְכְּרֶנּוּ יְמֶיךָ עַל
הָאֲדָמָה אֲשֶׁר-יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ : * (13) לֹא תִרְצַח : * (14) לֹא
תִנָּאֵף : * (15) לֹא תִגְנוֹב : * (16) לֹא-תַעֲנֶה בְרֵעֶךָ עַד שֹׁקֶר : * (17) לֹא
תִחְמַד בֵּית רֵעֶךָ לֹא תִחְמַד אִשְׁתּוֹ רֵעֶךָ וְעַבְדּוֹ וַאֲמָתוֹ וְשׁוֹרֹו וַחֲמֹרֹו וְכָל
אֲשֶׁר לְרֵעֶךָ :

سفر الخروج - الإصحاح العشرون

(١) ثم تكلم الله بجميع هذه الكلمات قائلاً * (٢) أنا الرب إلهك الذى أخرجك من أرض مصر من بيت العبودية * (٣) لا يكن لك آلهة أخرى أمامى . (٤) لا تصنع لك تمثالاً منحوتاً ، ولا صورةً مما ممّا فى السماء من فوق أو مما فى الأرض من تحت أو مما فى الماء من تحت الأرض ؛ (٥) لا تسجد لهم ولا تعبدهم . لأننى أنا الرب إلهك إله غيور أفتقد ذنوب الآباء فى الأبناء فى الجيل الثالث والرابع من مبغضى . (٦) وأصنع إحساناً إلى ألوف من محبى وحافظى وصاياى * (٧) لا تنطق باسم الرب إلهك باطلاً . لأن الرب لا يبرئ من نطق باسمه باطلاً * (٨) اذكر يوم السبت لتقدسهُ (٩) ستة أيام تعمل وتصنع جميع عملك . (١٠) وأما اليوم السابع ففيه سبت للرب إلهك . لا تصنع عملاً ما أنت وابنك وابنك وعبدك وأمتك وبهيمنتك ونزيلك الذى داخل أبوابك . (١١) لأن فى ستة أيام صنع الرب السماء والأرض والبحر وكل ما فيها . واستراح فى اليوم السابع . لذلك بارك الرب يوم السبت وقدسه * (١٢) أكرم أباك وأُمَّك لكى تطول أيامك على الأرض التى يعطيك الرب إلهك * (١٣) لا تقتل * (١٤) لا تزنى * (١٥) لا تسرق * (١٦) لا تشهد على قريبك شهادة زور * (١٧) لا تشته بيت قريبك . لا تشته امرأة قريبك ولا عبده ولا أُمته ولا ثوره ولا حماره ولا شيئاً ممّا لقريبك .

חֲקִים וּמוֹשְׁפָטִים

שמות כא.

(1) וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תָּשִׂים לַפְּנִיָּהֶם: . . . . .

(12) מִכָּה אִישׁ וּמֵת מוֹת יוֹמָת: (13) וְאֲשֶׁר לֹא צָדָה וְהָאֱלֹהִים אָנֹה לִידּוֹ וְשִׁמְתִי לָהּ מָקוֹם אֲשֶׁר יָנוּס שָׁמָּה: (14) וְכִי-יִזְוֶה אִישׁ עַל-רַעְהוֹ לְהַרְגוֹ בְּעֶרְמָה מֵעַם מוֹבְחֵי תִקְחֻנּוֹ לְמוֹת: (15) וּמִכָּה אָבִיו וְאִמּוֹ מוֹת יוֹמָת: (16) וְגֵב אִישׁ וּמָכְרוֹ וּנְמָצָא בְּיָדוֹ מוֹת יוֹמָת: (17) וּמִקְקָל אָבִיו וְאִמּוֹ מוֹת יוֹמָת: (18) וְכִי-יִרְיֶבֶן אֲנָשִׁים וְהִכָּה-אִישׁ אֶת-רַעְהוֹ בְּאֶבֶן אֹו בְּאֶגְרֹף וְלֹא יָמוּת וְנָפַל לְמִשְׁכָּב: (19) אִם-יָקוּם וְהִתְהַלֵּךְ בַּחוּץ עַל-מִשְׁעָנָתוֹ וְנָקָה הַמִּכָּה בָרֶק שִׁבְתּוֹ יָמֵן וּרְפָא יָרְפָא: (20) וְכִי-יִכָּה אִישׁ אֶת-עַבְדּוֹ אֹו אֶת-אִמָּתוֹ בַּשֹּׁבֵט וּמָת תַּחַת יָדוֹ גָּלָם יָגָלָם: (21) אֲךָ אִם יוֹם אֹו יוֹמִים יַעֲמֵד לֹא יָגָל כִּי כִסְפוֹ הוּא: (22) וְכִי-יִצְאוּ אֲנָשִׁים וְנִגְפוּ אִשָּׁה הָרָה וַיֵּצְאוּ יִלְדֶיהָ וְלֹא יִהְיֶה אֶסּוֹן עָנוּשׁ יַעֲנֹשׁ כְּאֲשֶׁר יִשִּׁית עָלָיו בַּעַל הָאִשָּׁה וְגַם בְּפִלְלִים: (23) וְאִם-אֶסּוֹן יִהְיֶה וְגַם תַּחַת גֹּפֶשׁ תַּחַת גֹּפֶשׁ: (24) עֵין תַּחַת עֵין שֵׁן תַּחַת שֵׁן יָד תַּחַת יָד רֶגֶל תַּחַת רֶגֶל: (25) כְּוִיָּה תַּחַת כְּוִיָּה פָצַע תַּחַת פָּצַע חֲבוּרָה תַּחַת חֲבוּרָה: (26) וְכִי-יִכָּה אִישׁ אֶת-עֵין עַבְדּוֹ אֹו-אֶת-עֵין אִמָּתוֹ וְשִׁתְחָה לְחִפְשִׁי יִשְׁלַחֲנוּ תַּחַת עֵינוֹ: (27) וְאִם-שֵׁן עַבְדּוֹ אֹו-שֵׁן אִמָּתוֹ יִפִּיל לְחִפְשִׁי יִשְׁלַחֲנוּ תַּחַת שָׁנּוֹ:

شرائع وأحكام

سفر الخروج — الإصحاح الحادى والعشرون

(١) وهذه هى الأحكام التى تضع أمامهم . . . . .
. . . . .

- (١٢) مَنْ ضَرَبَ إِنْسَانًا فَمَاتَ يُقْتَلُ قَتْلًا . (١٣) ولكن الذى لم يتعمد بل أوقع الله فى يده فأننا أجعل لك مكانا يهرب إليه . (١٤) وإذا بغى إنسان على صاحبه ليقتله يغدر فمن عند مذبحي تأخذه للوت . (١٥) ومن ضرب أباه أو أمه يُقتل قتلًا . (١٦) ومن سرق إنسانا وباعه أو وجد فى يده يُقتل قتلًا . (١٧) ومن شتم أباه أو أمه يُقتل قتلًا . (١٨) وإذا تخاصم رجلان فضرَب أحدهما الآخر يَجِرُّ أو بِلَكْمَةٍ ولم يُقتل بل سقط فى الفراش (١٩) فإن قام وتمشى خارجا على عكازه يكون الضارب بريئا . إلا أنه يعوّض عطائه ويُنفق على شفاائه . (٢٠) وإذا ضرب إنسان عبده أو أمته بالعصا فمات تحت يده يُنتقم منه . (٢١) لكن إن بقى يوما أو يومين لا يُنتقم منه لأنه ماله . (٢٢) وإذا تخاصم رجال وصدموا امرأة حبلى فسقط ولدها ولم تحصل أذية يُغرم كما يضع عليه زوج المرأة ويدفع عن يد القضاة . (٢٣) وإن حصلت أذية تُعطى نفسا بنفس . (٢٤) وعينا بعين وسنا بسن ويد بيد ورجلا برجل . (٢٥) وكيا يكي وجرحا بجرح ورضا برض . (٢٦) وإذا ضرب إنسان عين عبده أو عين أمته فأتلفها يُطلقه حرا عوضا عن عينه . (٢٧) وإن أسقط سن عبده أو سن أمته يُطلقه حرا عوضا عن سنه .

(28) וְכִי-יָגַח שׁוֹר אֶת-אִישׁ אוֹ אֶת-אִשָּׁה וְנָמַת סָקוּל יִסָּקֵל הַשׁוֹר וְלֹא יֵאָכֵל אֶת-בִּשְׁקוֹ וּבָעַל הַשׁוֹר גָּקִי : (29) וְאִם שׁוֹר גָּנָח הוּא מִתְמָל שְׁלֶשֶׁם וְהוֹעֵד בְּבַעְלָיו וְלֹא יִשְׁמְרֵנוּ וְהָמִית אִישׁ אוֹ אִשָּׁה הַשׁוֹר יִסָּקֵל וְגַם-בְּעַלָּיו יוֹמֵת : (30) אִם-כָּפַר יוֹשֵׁת עָלָיו וְנָתַן פְּדִיָן גַּפְשׁוֹ כָּכֹל אֲשֶׁר-יוֹשֵׁת עָלָיו : (31) אוֹ-בֶן יָגַח אוֹ-בֵת יָגַח כַּמִּשְׁפָּט הַזֶּה יַעֲשֶׂה לוֹ : (32) אִם-עָבַד יָגַח הַשׁוֹר אוֹ אִמָּה כֶּסֶף שְׁלֹשִׁים שְׁקָלִים יִתֵּן לְאֹדָגָיו וְהַשׁוֹר יִסָּקֵל : (33) וְכִי-יִפְתָּח אִישׁ בּוֹר אוֹ כִי-יִכְרֶה אִישׁ בֹּר וְלֹא יִכְסֹנוּ וְנִפְל־שָׁמָּה שׁוֹר אוֹ חֲמֹר : (34) בָּעַל הַבּוֹר יִשְׁלַם כֶּסֶף יָשִׁיב לְבַעְלָיו וְהָמִית יִהְיֶה-לוֹ : (35) וְכִי-יִגָּף שׁוֹר-אִישׁ אֶת-שׁוֹר רֵעֵהוּ וְנָמַת וּמָכְרוּ אֶת-הַשׁוֹר הַחַי וְחָצְוּ אֶת-כֶּסֶפוֹ וְגַם אֶת-הַמֶּת יַחְצִיּוּ : (36) אוֹ נֹדַע כִּי שׁוֹר גָּנָח הוּא מִתְמָל שְׁלֶשֶׁם וְלֹא יִשְׁמְרֵנוּ בְּעַלָּיו שְׁלֹשׁ שָׁנִים שׁוֹר תַּחַת הַשׁוֹר וְהָמִית יִהְיֶה לוֹ :

שמות כב.

(1) כִּי יִגְנֹב אִישׁ שׁוֹר אוֹ-שֶׂה וּטְבָחוֹ אוֹ מִכְרוֹ חֲמִשָּׁה בָּקָר יִשְׁלַם תַּחַת הַשׁוֹר וְאַרְבַּע-צֹאֵן תַּחַת הַשֶּׂה : (2) אִם-בְּמַחְתָּרֶת יִמָּצֵא הַגָּנֹב וְהָקָה וְנָמַת אֵין לוֹ דָּמִים : (3) אִם-זֹרְחָה הַשֶּׁמֶשׁ עָלָיו דָּמִים לוֹ שְׁלֹשׁ יִשְׁלַם אִם-אֵין לוֹ וְנִמְכַּר בְּגֻבְתּוֹ : (4) אִם-הִמָּצֵא תִמָּצֵא בִידּוֹ הַגָּנֹבָה מִשׁוֹר עַד-חֲמֹר עַד-שֶׂה חַיִּים שְׁנַיִם יִשְׁלַם :

(5) כִּי יִבְעֹר אִישׁ שֶׂה אוֹ-כֶרֶם וְשָׂלַח אֶת-בְּעִירָהּ וּבָעַר בַּשֶּׂה אַחֵר מִיֵּטֵב שָׂדֵהוּ וּמִיֵּטֵב כְּרָמוֹ יִשְׁלַם : (6) כִּי-תִצָּא אִשׁ וּמָצְאָה קִצִּים וְגִאָכֵל גָּדִישׁ אוֹ הֶקְמָה אוֹ הַשֶּׂה שְׁלֹשׁ יִשְׁלַם הַמְבַעֵיר אֶת-הַבְּעִירָה

(٢٨) وإذا نطَحَ ثورٌ رجلاً أو امرأةً فمات يُرْجَمُ الثورُ ولا يؤكَلُ لحمُهُ . وأما صاحبُ الثورِ فيكونُ بريئاً . (٢٩) ولكن إن كان ثورا نطّاحاً من قبلُ وقد أُشْهِدَ على صاحبه ولم يضبطه فقتلَ رجلاً أو امرأةً فالثورُ يُرْجَمُ وصاحبه أيضاً يُقتلُ . (٣٠) إن وُضِعَتْ عليه فِدْيَةٌ يَدْفَعُ فداءً نفسه كل ما يُوَضَعُ عليه . (٣١) أو إذا نطَحَ ابناً أو نطَحَ ابنةً فيحسب هذا الحكمُ يفعلُ به . (٣٢) إن نطَحَ الثورُ عبداً أو أمةً يُعْطَى سيده ثلاثين شاقِلَ فضّةٍ والثور يُرْجَمُ . (٣٣) وإذا فتَحَ إنسانٌ بئراً أو حَفَرَ إنسانٌ بئراً ولم يَغْطِهَا فوقع فيها ثورٌ أو حمارٌ (٣٤) فصاحبُ البئرِ يُعَوِّضُ ويردُّ فضّةً لصاحبه والميتُ يكونُ له . (٣٥) وإذا نطَحَ ثورٌ إنساناً ثورَ صاحبه فمات يبيعانِ الثورَ الحيُّ ويقتسمانِ ثمنه . والميتُ أيضاً يقتسمانه . (٣٦) لكن إذا عُلِمَ أنه ثورٌ نطّاحٌ من قبل ولم يضبطهُ صاحبه يُعَوِّضُ عن الثورِ بثورٍ والميتُ يكونُ له .

سُفَرُ الْخُرُوجِ — الْإِصْحَاحُ الثَّانِي وَالْعَشْرُونَ

(١) إذا سَرَقَ إنسانٌ ثوراً أو شاةً فذَبَحَهُ أو باعَهُ يُعَوِّضُ عن الثورِ بخمسةِ ثيرانٍ وعن الشاةِ بأربعةٍ من الغنمِ . (٢) إن وُجِدَ السارقُ وهو يَنْقُبُ فُضْرِبَ ومات فليس له دَمٌ . (٣) ولكن إن أشرقت عليه الشمسُ فله دَمٌ . إنه يُعَوِّضُ . إن لم يكن له يُبْعَ بسرقة . (٤) إن وُجِدَتْ السرقةُ في يده حيةً ثوراً كانت أم حماراً أم شاةً يُعَوِّضُ باثنين .

(٥) إذا رَعَى إنسانٌ حقلاً أو كرمًا وسَرَحَ مواشيه فرعتُ في حقلٍ غيره فمن أَجْوَدِ حقله وأجْوَدِ كرمه يُعَوِّضُ . (٦) إذا خرجتُ نَارٌ وأصابَتْ شوكةً فاحترقتُ أكْداسٌ أو زرعٌ أو حقلٌ فالذي أوقَدَ الوقيدَ يُعَوِّضُ .

(v) כִּי־יִתֵּן אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ כֶּסֶף אוֹ־כֶּלִים לְשֹׁמֵר וְגִבּוֹ מִבֵּית הָאִישׁ אִם־יִמָּצֵא הַגִּבּוֹ יִשְׁלַם שְׁנָיִם : (א) אִם־לֹא יִמָּצֵא הַגִּבּוֹ וְנִקְרַב בַּעַל הַבַּיִת אֶל־הָאֱלֹהִים אִם לֹא שָׁלַח יָדוֹ בְּמִלְאכַת רֵעֵהוּ : (ב) עַל־כָּל־דִּבַּר־פֶּשַׁע עַל־שׂוֹר עַל־חֲמוֹר עַל־שָׁה עַל־שִׁלְמָה עַל־כָּל־אַבְדָּה אֲשֶׁר יֹאמַר כִּי־הוּא זֶה עַד הָאֱלֹהִים יָבֹא דִבַּר שְׁנֵיהֶם אֲשֶׁר יִרְשִׁיעַן אֱלֹהִים יִשְׁלַם שְׁנָיִם לְרֵעֵהוּ : (ג) כִּי־יִתֵּן אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ חֲמוֹר אוֹ־שׂוֹר אוֹ־שָׁה וְכָל־בְּהֶמָה לְשֹׁמֵר וּמֵת אוֹ־נֹשֶׁבֶר אוֹ נֹשֶׁבֶת אֵין רָאָה : (ד) שִׁבְעַת יְהוָה תִּהְיֶה בֵּין שְׁנֵיהֶם אִם־לֹא שָׁלַח יָדוֹ בְּמִלְאכַת רֵעֵהוּ וְלָקַח בְּעֻלּוֹ וְלֹא יִשְׁלַם : (ה) וְאִם־גִּבּוֹ יִגִּבּוֹ מִעַמּוֹ יִשְׁלַם לְבַעֲלָיו : (ו) אִם־טָרַף יִטָּרַף יִבְאֶהוּ עַד הַטָּרְפָה לֹא יִשְׁלַם : (ז) וְכִי יִשְׁאַל אִישׁ מִעַם רֵעֵהוּ וְנֹשֶׁבֶר אוֹ־מֵת בְּעֻלּוֹ אֵין־עַמּוֹ שְׁלָם יִשְׁלַם : (ח) אִם־בְּעֻלּוֹ עַמּוֹ לֹא יִשְׁלַם אִם־שָׂכִיר הוּא בָּא בְּשָׂכְרוֹ :

(ט) וְכִי־יִפְתָּה אִישׁ בְּתוּלָה אֲשֶׁר לֹא־אֶרְשָׁה וְשָׁכַב עִמָּה מִחֵר יִמְהַרְגָהּ לוֹ לֹא־שָׁה : (י) אִם־מָאֵן יִמָּאֵן אֲבִיהָ לְתַתָּהּ לוֹ כֶּסֶף יִשְׁקַל בְּמַחֵר הַבְּתוּלוֹת : (יא) מִכִּשְׁפָה לֹא תִחַּהּ : (יב) כָּל־שָׁכַב עִם־בְּהֶמָה מוֹת יוּמָת : (יג) וְכִי לֹא־הָיָה יִחָרֵם בְּלִמִּי לִיהְוֶה לְבָדוֹ :

(יד) וְגַר־לֹא־תוֹנֶה וְלֹא תִלְחָצֶנּוּ כִּי־גֵרִים הֵייתֶם בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם : (טו) כָּל אֲלֻמָּה וְיִחּוּם לֹא תַעֲנֹן : (טז) אִם־עֲנָה תַעֲנָה אֹתוֹ כִּי אִם־צָעַק יִצְעַק אֵלַי שָׁמַע אֲשַׁמְעֶנּוּ : (יז) וְחָרָה אַפִּי וְהָרַגְתִּי אֶתְכֶם בְּחֶרֶב וְהָיוּ נְשִׁיכֶם אֲלֻמָּנוֹת וּבְגִיכֶם יִתְמָיוּ : (יח) אִם־כֶּסֶף תִּלְוֶה אֶת־עַמִּי אֶת־הָעֹנִי עֲמֹךְ לֹא תִהְיֶה לוֹ כְּנִשָּׁה לֹא־תִשְׁיָמוֹן עָלָיו נָשֹׂךְ : (יט) אִם־חָבֵל תִּחְבֹּל שְׁלֵמַת רֵעֶךָ עַד־כֹּא הַשֹּׁמֵשׁ תִּשְׁיָבֶנּוּ לוֹ : (כ) כִּי הָיָא כְּסוּתָה לְבִדָּה הָיָא שְׁמִלְתוֹ לַעֲרוֹ בְּמָה יִשְׁכַּב וְהָיָה כִּי־יִצְעַק אֵלַי וְשָׁמַעְתִּי כִּי־חָנוּן אֲנִי :

(٧) إذا أعطى إنسانُ صاحبهُ فِضَّةً أو أمتعةً للحفظ فُسِرِقَتْ من بيت الإنسان فإن وُجِدَ السارقُ يُعَوِّضُ باثنين . (٨) وإن لم يُوجد السارقُ يُقدِّمُ صاحبُ البيت إلى الله ليحكم هل لم يمدَّ يده إلى مُلك صاحبه . (٩) في كل دعوى جنائيةٍ من جهة ثورٍ أو حمارٍ أو شاةٍ أو ثوبٍ مفقودٍ ما يُقال إن هذا هو تقدُّمٌ إلى الله دعواهما . فالذى يَحْكُمُ الله بذنبه يُعَوِّضُ صاحبهُ باثنين . (١٠) إذا أعطى إنسانٌ صاحبهُ حماراً أو ثوراً أو شاةً أو بهيمةً ما للحفظ فمات أو انكسر أو نُهِبَ وليس ناظر . (١١) فيمين الرب تكون بينهما هل لم يمدَّ يده إلى مُلك صاحبه . فيقبل صاحبه . فلا يُعَوِّضُ . (١٢) وإن سُرقَ من عنده يُعَوِّضُ صاحبهُ . (١٣) إن افترس يحضره شهادة . لا يُعَوِّضُ عن المفترس . (١٤) وإذا استعارَ إنسانٌ من صاحبه شيئاً فانكسر أو مات وصاحبه ليس معه يُعَوِّضُ . (١٥) وإن كان صاحبه نَمعه لا يُعَوِّضُ . إن كان مستأجراً أتى بأجرته .

(١٦) وإذا راوَدَّ رجلٌ عذراء لم تُخطَبْ فاضطجعَ معها يمهراً لنفسه زوجةً . (١٧) إن أبى أبوها أن يعطيه إياها يزِنُ له فِضَّةً كمهر العذاري . (١٨) لا تدع ساحرةً تعيش . (١٩) كل من اضطجع مع بهيمةٍ يُقتل قتلاً . (٢٠) مَنْ ذبح لآلهة غير الرب وحده يهلك .

(٢١) ولا تضطهد الغريب ولا تضايقه . لأنكم كنتم غرباء في أرض مصر . (٢٢) لا تسئ إلى أرملة ما ولا يتيم . (٢٣) إن أسأت إليه فاني إن صرَخَ إلى أسمع صراخه . (٢٤) فيجنى غضبي وأقتلكم بالسيف . فتصير نساؤكم أرامل وأولادكم يتامى . (٢٥) إن أقرضت فِضَّةً لشعبي الفقير الذى عندك فلا تكون له كالمرابي . لا تضعوا عليه رباً . (٢٦) إن ارتهنت ثوب صاحبك فالى غروب الشمس ترده له . (٢٧) لأنه وحده غطاؤه . هو ثوبه لجلده . فى ماذا ينام . فيكون إذا صرخ إلى أنى أسمع . لأنى رءوف .

(28) אֱלֹהִים לֹא תִקְלָל וְנָשִׂיא בְעַמָּה לֹא תֹאָר : (29) מִלֵּאֲתָהּ וּדְמָעָהּ
לֹא תֵאָחֵר בְּכֹר בְּגִיד תִּתֶּן-לִי : (30) כֵּן-תַעֲשֶׂה לְשָׂרָה לְצִאֲנָה שְׂבַעַת יָמִים
יִהְיֶה עִם-אִמּוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי תִתֶּן-לִי : (31) וְאֲנֹשִׁי-קֹדֶשׁ תִּהְיוּן לִי וּבָשָׂר
בַּשָּׂדֶה טֶרֶפָה לֹא תֹאכְלוּ לִכְלָב תִּשְׁלַכּוּן אֹתוֹ :

שמות כג.

---

(1) לֹא תִשָּׂא שְׁמַע שְׁוֹא אֶל--תַּשֵּׁת יָדָהּ עִם-רָשָׁע לִהְיוֹת עַד חֲמִס :
(2) לֹא-תִהְיֶה אַחֲרֵי-רֵבִים לְרָעַת וְלֹא-תַעֲנֶה עַל-רֵיב לְנֹסֶת אַחֲרֵי רֵבִים
לְהַטֵּת : (3) וְדָל לֹא תִהְדָּר בְּרִיבוֹ : (4) כִּי תִפְגַּע שׂוֹר אֵיבֶהּ אִוּ תִּמְרוּ
תַּעֲנֶה הָשָׁב תִּשְׁיבֶנּוּ לוֹ : (5) כִּי-תִרְאֶה חֲמֹר שֹׁנֵאָה רֹבֵץ תַּחַת מִשְׁאֹו וְחֹד לָתֶּ
מַעֲזֹב לוֹ עֲזֹב תַּעֲזֹב עִמּוֹ : (6) לֹא תִטֶּה מִשְׁפָּט אֲבִינָהּ בְּרִיבוֹ : (7) מִדְּבַר
שָׁקֶר תִּרְחֹק וְגָקִי וְצִדִּיק אֶל-תִּהְלֹךְ כִּי לֹא-אֲצַדִּיק רָשָׁע : (8) וְשָׁחַד לֹא
תִקַּח כִּי הַשָּׁחַד יַעֲזֹר פְּקֻדִּים וַיִּסְלַף דְּבָרִי צִדִּיקִים : (9) וְגֵר לֹא תִלְחֹץ
וְאַתָּם יִדְעֻתֶם אֶת-נַפְשׁ הַגֵּר כִּי-גֵרִים הָיִיתֶם בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם : (10) וְשֵׁשׁ שָׁנִים
תִּזְכַּע אֶת-אֲרָצָהּ וְאַסְפֹּת אֶת-תְּבוּאָתָהּ : (11) וְהִשְׁבִּיעַת תִּשְׁמָטָהּ וַיִּטְשֶׁתָּהּ
וְאָכְלוּ אֲבִינֶי עִמָּהּ וַיִּתְּרֶם תֹּאכַל חֵית הַשָּׂדֶה כֵּן-תַעֲשֶׂה לְכַרְמָהּ לְזִיתָהּ :
(12) שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מַעֲשֶׂיךָ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי תִשָּׁבֵת לְמַעַן יָנוּחַ שׂוֹרָהּ
וְתִמְרָהּ וַיִּנְפֹּשׁ בֵּן-אִמָּתָהּ וְהַגֵּר :

(٢٨) لَا تَسُبُّ اللَّهَ. وَلَا تَلْعَنُ رِئِيسًا فِي شَعْبِكَ. (٢٩) لَا تُوَحِّرْ مِلءَ بَيْدِكَ وَقَطْرِ مَعْصَرِكَ. وَأَبْكَارَ بَنِيكَ تُعْطِينِي. (٣٠) كَذَلِكَ تَفْعَلُ بِبَقْرِكَ وَغَنَمِكَ. سَبْعَةَ أَيَّامٍ يَكُونُ مَعَ أُمِّهِ فِي الْيَوْمِ الثَّامِنِ تُعْطِينِي إِيَّاهُ. (٣١) وَتَكُونُونَ لِي أُنَاسًا مُقَدَّسِينَ. وَلَحْمَ فَرَيْسَةٍ فِي الصَّحَرَاءِ لَا تَأْكُلُوا، لِلْكَلَابِ تَطْرَحُونَهُ.

سِفْر الخروج — الإصحاح الثالث والعشرون

(١) لَا تَقْبَلْ خَبْرًا كَاذِبًا. وَلَا تَضَعْ يَدَكَ مَعَ الْمُنَافِقِ لِتَكُونَ شَاهِدًا ظَلَمٍ. (٢) لَا تَتَّبِعِ الْكَثِيرِينَ إِلَى فِعْلِ الشَّرِّ. وَلَا تُجِبْ فِي دَعْوَى مَائِلًا وَرَاءَ الْكَثِيرِينَ لِلتَّحْرِيفِ. (٣) وَلَا تُثَابِرَ مَعَ الْمُسْكِينِ فِي دَعْوَاهُ. (٤) إِذَا صَادَفْتَ ثَوْرَ عَدُوِّكَ أَوْ حِمَارَهُ شَارِدًا تَرُدُّهُ إِلَيْهِ. (٥) إِذَا رَأَيْتَ حِمَارَ مُبْغِضِكَ وَقَعَا تَحْتَ حِمْلِهِ وَعَدَلْتَ عَنْ حِمْلِهِ فَلَا بَدَّ أَنْ تُحِلَّ مَعَهُ. (٦) لَا تُحَرِّفْ حَقَّ فَقِيرِكَ فِي دَعْوَاهُ (٧) ابْتَغِ عَنْ كَلَامِ الْكَذِبِ. وَلَا تَقْتُلِ الْبَرِيءَ وَالْبَارَّ. لِأَنِّي لَا أَبَرُّ الْمَذْنِبَ. (٨) وَلَا تَأْخُذْ رِشْوَةً. لِأَنَّ الرِّشْوَةَ تَعْمَى الْمُبْصِرِينَ وَتَعْوِجُ كَلَامَ الْأَبْرَارِ. (٩) وَلَا تَضَاقِيقِ الْغَرِيبِ فَإِنَّكُمْ عَارِفُونَ نَفْسَ الْغَرِيبِ. لِأَنَّكُمْ كُنْتُمْ غُرَبَاءَ فِي أَرْضِ مِصْرَ. (١٠) وَسِتُّ سِنِينَ تَزْرَعُ أَرْضَكَ وَتَجْمَعُ غَلَّتَهَا. (١١) وَأَمَّا فِي السَّابِعَةِ فَتَرِيحُهَا وَتَتْرَكُهَا لِأَنَّ كُلَّ فَقَرَاءِ شَعْبِكَ وَفَضْلَتَهُمْ تَأْكُلُهَا وَحُوشُ الْبَرِّيَّةِ. كَذَلِكَ تَفْعَلُ بِكْرَمِكَ وَزَيْتُونِكَ. (١٢) سِتَّةَ أَيَّامٍ تَعْمَلُ عَمَلَكَ. وَأَمَّا الْيَوْمُ السَّابِعُ فَفِيهِ تَسْتَرِيحُ لَكَ يَسْتَرِيحُ ثَوْرُكَ وَحِمَارُكَ وَيَتَنَفَّسُ ابْنُ أُمْتِكَ وَالْغَرِيبُ.

דברים כא.

(10) כִּי־תֵצֵא לַמִּלְחָמָה עַל־אֹיְבֶיךָ וַנִּתְּנוּ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְיָדְךָ וּשְׁבִיתָ שְׁבוֹיִ:
(11) וְרָאִיתָ בַּשָּׁבִיָּה אִשָּׁת יִפְת־תָּאֵר וְחֻשְׁקָתָ בָּהּ וְלִקְחָתָ לָּהּ לְאִשָּׁה:
(12) וְהִבֵּאתָהּ אֶל־תּוֹךְ בֵּיתְךָ וְגִלְתָּהּ אֶת־רֹאשָׁהּ וְעָשִׂתָהּ אֶת־צַפְרָנֶיהָ:
(13) וְהִסִּירָהּ אֶת־שְׂמֹלֶת שְׁבִיָּהּ מֵעַלֶיהָ וְיָשְׁבָה בְּבֵיתְךָ וּבִכְתָּהּ אֶת־אָבִיהָ וְאֶת־
אִמָּהּ יָרַח יָמִים וְאַחֲרַיִם כֵּן תָּבוֹא אֵלֶיהָ וּבְעֻלָּתָהּ וְהָיְתָה לָּהּ לְאִשָּׁה:
(14) וְהָיָה אִם־לֹא חָפְצָתָ בָּהּ וְשִׁלַּחְתָּהּ לְנַפְשָׁהּ וּמָכַר לֹא־תִמְכְּרָנָה בַּכֶּסֶף
לֹא־תִתְּעַמְרָה בָּהּ תַּחַת אֲשֶׁר עָנִיתָה:

(15) כִּי־תִהְיֶינָּה לְאִישׁ שְׁתֵּי נָשִׁים הָאֶחָת אֶהְיֹבָהּ וְהָאֶחָת שְׂנוּאָה וְיִלְדוּ־לּוֹ
בָּנִים הָאֶהְיֹבָהּ וְהַשְּׂנוּאָה וְהָיָה הַבֵּן הַבְּכֹר לְשִׁנְיָאָה: (16) וְהָיָה בַּיּוֹם הַנִּחִילוֹ
אֶת־בָּנָיו אֶת־אֲשֶׁר־יִהְיֶה לּוֹ לֹא יוּכַל לְבַכֵּר אֶת־בֶּן־הָאֶהְיֹבָה עַל־פָּנָי
בֶּן־הַשְּׂנוּאָה הַבְּכֹר: (17) כִּי אֶת־הַבְּכֹר בֶּן־הַשְּׂנוּאָה יָכִיר לָתֵת לּוֹ פִּי שְׁנֵימָם
בְּכָל אֲשֶׁר־יִמְצָא לּוֹ כִּי־הוּא רֹאשִׁית אֲנִי לּוֹ מִשְׁפָּט הַבְּכֹרָה:

(18) כִּי־יִהְיֶה לְאִישׁ בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרֵה אִינְגּוֹ שָׁמַע בְּקוֹל אָבִיו וּבְקוֹל אִמּוֹ
וַיִּסְרוּ אֹתוֹ וְלֹא יִשְׁמַע אֲלֵיהֶם: (19) וְתִפְשׂוּ בּוֹ אָבִיו וְאִמּוֹ וְהוֹצִיאוּ אֹתוֹ אֶל
זִקְנֵי עִירוֹ וְאֶל־שַׁעַר מִקְדָּמוֹ: (20) וְאָמְרוּ אֶל־זִקְנֵי עִירוֹ בָּנִינוּ זֶה סוֹרֵר וּמוֹרֵה
אִינְגּוֹ שָׁמַע בְּקוֹלֵנוּ זוֹלָל וְסָבָא: (21) וְרָגְמָהוּ כָּל־אָנָשׁ עִירוֹ בָּאֲבָנִים וָמָת
וּבַעֲרֹת הָרַע מִקֶּרְבָּהּ וְכָל־יִשְׂרָאֵל יִשְׁמְעוּ וִירָאוּ:

(22) וְכִי־יִהְיֶה בְּאִישׁ חֲטָא מִשְׁפָּט־מוֹת וְהוֹמָת וְתָלִית אֹתוֹ עַל־עֵץ:
(23) לֹא־תִלִּין נִבְלָתוֹ עַל־הָעֵץ כִּי־קְבוּרַתוֹ בַּיּוֹם הַהוּא כִּי־קָלָלָתָהּ
אֱלֹהִים תָּלוּי וְלֹא תִטְמָא אֶת־אֲדָמָתָהּ אֲשֶׁר יִהְיֶה אֱלֹהֶיךָ גִּתּוֹ לָּהּ
נִתְּלָה:

سفر التثنية — الإصحاح الحادى والعشرون

(١٠) إِذَا خَرَجْتَ لِمُحَارَبَةِ أَعْدَائِكَ وَدَفَعَهُمُ الرَّبُّ إِلَيْكَ إِلَى يَدِكَ وَسَبَيْتَ مِنْهُمْ سَبِيًّا .
(١١) وَرَأَيْتَ فِي السَّبْيِ امْرَأَةً جَمِيلَةً الصُّورَةِ وَالتَّصَقَّتْ بِهَا وَاتَّخَذَتْهَا لَكَ زَوْجَةً . (١٢) فَخِثْ
تُدْخِلُهَا إِلَى بَيْتِكَ تَحْلُقُ رَأْسَهَا وَتُقَلِّمُ أَظْفَارَهَا . (١٣) وَتَنْزِعُ ثِيَابَ سَبْيِهَا عَنْهَا وَتَقْعُدُ فِي بَيْتِكَ وَتَبْكِي
أَبَاهَا وَأُمَهَا شَهْرًا مِنَ الزَّمَانِ ثُمَّ بَعْدَ ذَلِكَ تَدْخُلُ عَلَيْهَا وَتَتَزَوَّجُ بِهَا فَتَكُونُ لَكَ زَوْجَةً .
(١٤) وَإِنْ لَمْ تُسَرِّبْهَا فَأُطْلِقْهَا لِنَفْسِهَا . لَا تَتَّبِعُهَا بَيْعًا بِفِضَّةٍ وَلَا تَسْتَرِيقَهَا مِنْ أَجْلِ أَنْكَ
قَدْ أَذَلَّتْهَا .

(١٥) إِذَا كَانَ لِرَجُلٍ امْرَأَتَانِ إِحْدَاهُمَا مَحْبُوبَةٌ وَالْأُخْرَى مَكْرُوهَةٌ فَوَلَدَتَا لَهُ بَنَيْنِ الْمَحْبُوبَةِ
وَالْمَكْرُوهَةِ . فَإِنْ كَانَ الْابْنُ الْبَكْرُ لِلْمَكْرُوهَةِ (١٦) فَيَوْمَ يَقْسَمُ لَبْنِيهِ مَا كَانَ لَهُ لَا يَحِلُّ لَهُ أَنْ يُقَدِّمَ
ابْنَ الْمَحْبُوبَةِ بَكَرًا عَلَى ابْنِ الْمَكْرُوهَةِ الْبَكْرِ . (١٧) بَلْ يَعْرِفُ ابْنُ الْمَكْرُوهَةِ بَكَرًا لِيُعْطِيَهُ نَصِيبُ اثْنَيْنِ
مِنْ كُلِّ مَا يَوْجَدُ عِنْدَهُ لِأَنَّهُ هُوَ أَوَّلُ قُدْرَتِهِ لَهُ حَقُّ الْبِكُورِيَّةِ .

(١٨) إِذَا كَانَ لِرَجُلٍ ابْنُ مَعَانِدٍ وَمَارِدٌ لَا يَسْمَعُ لِقَوْلِ أَبِيهِ وَلَا لِقَوْلِ أُمِّهِ وَيُؤَدِّبَانَهُ فَلَا يَسْمَعُ
لَهُمَا . (١٩) يُمْسِكُهُ أَبُوهُ وَأُمُّهُ وَيَأْتِيَانِ بِهِ إِلَى شُيُوخِ مَدِينَتِهِ وَإِلَى بَابِ مَكَانِهِ . (٢٠) وَيَقُولَانِ
لَشُيُوخِ مَدِينَتِهِ . ابْنُنَا هَذَا مُعَانِدٌ وَمَارِدٌ لَا يَسْمَعُ لِقَوْلِنَا وَهُوَ مُسْرِفٌ وَسَكِيرٌ . (٢١) فَيَرْجِمُهُ جَمِيعُ
رِجَالِ مَدِينَتِهِ بِحِجَارَةٍ حَتَّى يَمُوتَ . فَتَنْزِعُ الشَّرُّ مِنْ بَيْنِكُمْ وَيَسْمَعُ كُلُّ إِسْرَائِيلَ وَيَخَافُونَ .

(٢٢) وَإِذَا كَانَ عَلَى إِنْسَانٍ خَطِيئَةٌ حَقُّهَا الْمَوْتُ فَقُتِلَ وَعُلِقَتْهُ عَلَى خَشَبَةٍ . (٢٣) فَلَا تَبِتْ
جَسَدُهُ عَلَى الْخَشَبَةِ بَلْ تَدْفِنُهُ فِي ذَلِكَ الْيَوْمِ . لِأَنَّ الْمَعْلُوقَ مُلْعُونٌ مِنَ اللَّهِ . فَلَا تَنْجِسَ أَرْضَكَ
الَّتِي يُعْطِيكَ الرَّبُّ إِلَهَكَ نَصِيبًا .

דברים כב .

(¹) לֹא-תִרְאֶה אֶת-שׁוֹר אֲחִיךָ אוֹ אֶת-שִׁין נִדְחִים וְהִתְעַלְמָתָּ מֵהֶם
הִשָּׁב תְּשִׁיבָם לְאֲחִיךָ : (²) וְאִם-לֹא קָרֹב אֲחִיךָ אֵלֶיךָ וְלֹא יִדְעָתוּ וְאִסְפָּתוּ
אֶל-תּוֹךְ בֵּיתְךָ וְהָיָה עִמָּךְ עַד דִּרְשׁ אֲחִיךָ אֹתוֹ וְהִשְׁבָּתוּ לוֹ : (³) וְכֵן תַּעֲשֶׂה
לְחֹמְרוֹ וְכֵן תַּעֲשֶׂה לְשֹׁמְלָתוֹ וְכֵן תַּעֲשֶׂה לְכָל-אֲבִיֶּת אֲחִיךָ אֲשֶׁר--תֵּאבֹד
מִמֶּנּוּ וּמִצֹּאֲתָהּ לֹא תֹכֵל לְהִתְעַלֵּם : (⁴) לֹא-תִרְאֶה אֶת-חֲמוֹר אֲחִיךָ אוֹ
שׁוֹרוֹ וְנִפְלִים בְּדֶרֶךְ וְהִתְעַלְמָתָּ מֵהֶם הֵקֵם תִּקִּים עִמּוֹ :

(⁵) לֹא-יִהְיֶה כְּלִי-גֹבֶר עַל-אִשָּׁה וְלֹא-יִלְבָּשׁ גֹּבֶר שְׂמֹלֶת אִשָּׁה כִּי תִזְעַבְתָּ
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כָּל-עֲשֵׂה אֵלֶּה :

(⁶) כִּי יִקְרָא זֶן-צִפּוֹר לְפִנֶּיךָ בְּדֶרֶךְ בְּכָל-עֵץ אוֹ עַל-הָאָרֶץ אֲפֹרֹתִים
אוֹ בִּיצִים וְהָאֵם רִבְצָת עַל-הָאֲפֹרֹתִים אוֹ עַל-הַבִּיצִים לֹא-תִקַּח הָאֵם עַל-
הַבָּנִים : (⁷) שִׁלַּח תִּשְׁלַח אֶת-הָאֵם וְאֶת-הַבָּנִים תִּקַּח-לָךְ לְמַעַן יֵיטֵב
לָךְ וְהִאֲרַכְתָּ יָמִים :

(⁸) כִּי תִבְנֶה בַּיִת חֹדֶשׁ וְעָשִׂיתָ מַעֲקֶה לְגִנְךָ וְלֹא-תִשִּׂים דְּמִים בְּבֵיתְךָ
כִּי-יִפֹּל הַנֶּפֶל מִמֶּנּוּ :

(⁹) לֹא תִזְכַּע פְּרִמָּךְ כִּלְאִים פֶּן--תִּקְדָּשׁ הַמִּלְאָה הַזֹּכֵר אֲשֶׁר תִּזְרַע
וְתִבּוֹאֲתָ הַכֶּרֶם : (¹⁰) לֹא-תִחַרְשׁ בְּשׁוֹר-וּבַחֲמֹר יַחֲדָו : (¹¹) לֹא תִלְבָּשׁ שַׁעֲטָנָו
צֹמֵר וּפְשָׁתִים יַחֲדָו : (¹²) גִּדְלִים תַּעֲשֶׂה-לָךְ עַל-אַרְבַּע כַּנְפוֹת כִּסִּיֶּיךָ
אֲשֶׁר תִּכְסֶּה-בָּהּ :

سفر التثنية — الإصحاح الثاني والعشرون

(١) لا تنظر ثور أخيك أو شاتته شاردة وتتغاضى عنه بل تردّه إلى أخيك لا محالة .
(٢) وإن لم يكن أخوك قريباً منك أو لم تعرفه فوضّمه إلى داخل بيتك ويكون عندك حتى يطلبه أخوك حينئذ تردّه إليه . (٣) وهكذا تفعل بحماره وهكذا تفعل بثيابه . وهكذا تفعل بكل مفقود لأخيك يفقد منه وتجدّه . لا يحلّ لك أن تتغاضى . (٤) لا تنظر حمار أخيك أو ثوره واقعاً في الطريق وتتغافل عنه بل تقيمه معه لا محالة .

(٥) لا يكن متاع رجل على امرأة ولا يلبس رجل ثوب امرأة لأف كل من يعمل ذلك مكروه لدى الرب إلهك .

(٦) إذا اتفق قدامك عش طائر في الطريق في شجرة ما أو على الأرض فيه فراخ أو بيض والأم حاضنة الفراخ أو البيض فلا تأخذ الأم مع الأولاد . (٧) أطلق الأم وخذ لنفسك الأولاد لكي يكون لك خير وتطيل الأيام .

(٨) إذا بنيت بيتاً جديداً فاعمل حائطا لسطحك لئلا تجلب دما على بيتك إذا سقط عنه ساقط .

(٩) لا تزرع حقلك صنفين لئلا يتقدس المله الذي تزرع ومحصول الحقل .
(١٠) لا تحرث على ثور وحمار معاً . (١١) لا تلبس ثوبا مختلطاً صوفاً وكتاناً معاً . (١٢) اعمل لنفسك جدائل على أربعة أطراف ثوبك الذي تغطي به .

(13) כִּי-יָקַח אִישׁ אִשָּׁה וּבָא אֵלֶיהָ וּשְׁנָאָהּ: (14) וְשֵׁם לָהּ עֲלִילַת דְּבָרִים וְהוּצָא עָלֶיהָ שֵׁם רָע וְאָמַר אֶת-הָאִשָּׁה הַזֹּאת לְקַחְתִּי וְאֶקְרַב אֵלֶיהָ וְלֹא-מִצָּאתִי לָהּ בְּתוּלִים: (15) וְלָקַח אָבִי הַנְּעֶרָה וְאָמָה וְהוֹצִיאוּ אֶת-בְּתוּלִי הַנְּעֶרָה אֶל-זִקְנֵי הָעִיר הַשְּׁעָרָה: (16) וְאָמַר אָבִי הַנְּעֶרָה אֶל-הַזִּקְנִים אֶת-בְּתִי גִתִּי לְאִישׁ הַזֶּה לְאִשָּׁה וּשְׁנָאָהּ: (17) וְהִנֵּה-הוּא שֵׁם עֲלִילַת דְּבָרִים לֹאמַר לֹא-מִצָּאתִי לְבִתִּי בְּתוּלִים וְאֵלָּה בְּתוּלִי בְּתִי וּפָרְשׁוּ הַשִּׁמְלָה לִפְנֵי זִקְנֵי הָעִיר: (18) וְלָקְחוּ זִקְנֵי הָעִיר-הַהִיא אֶת-הָאִישׁ וַיִּסְרוּ אוֹתוֹ: (19) וַעֲנִשׁוּ אוֹתוֹ מֵאָה כֶּסֶף וַנִּתְּנוּ לְאָבִי הַנְּעֶרָה כִּי הוֹצִיא שֵׁם רָע עַל בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל וְלֹא-תִהְיֶה לְאִשָּׁה לֹא-יֻכַּל לְשַׁלְּחָהּ כָּל-יָמֶיהָ:

(20) וְאִם-אָמַת הִיָּה הַדָּבָר הַזֶּה לֹא-נִמְצְאוּ בְּתוּלִים לַנְּעֶרָה: (21) וְהוֹצִיאוּ אֶת-הַנְּעֶרָה אֶל-פֶּתַח בֵּית-אָבִיהָ וּסְקִלוּהָ אֲנָשִׁי עִירָהּ בְּאֲבָנִים וּמָתָה כִּי-עָשָׂתָה גְבֻלָּה בְּיִשְׂרָאֵל לְזִנוּת בֵּית אָבִיהָ וּבַעֲרַת הָרָע מִקֶּרְבָּהּ:

(22) כִּי-יִמָּצָא אִישׁ שֹׁכֵב עִם-אִשָּׁה בָּעֶלְת-בָּעַל וּמָתוּ גַם-שְׁנֵיהֶם הָאִישׁ הַשֹּׁכֵב עִם-הָאִשָּׁה וְהָאִשָּׁה וּבַעֲרַת הָרָע מִיִּשְׂרָאֵל:

(23) כִּי יִהְיֶה גֹעֲרָה בְּתוּלָהּ מֵאֲרָשָׁה לְאִישׁ וּמִצָּאָהּ אִישׁ בָּעִיר וְשֹׁכֵב עִמָּה: (24) וְהוֹצִאתֶם אֶת-שְׁנֵיהֶם אֶל-שַׁעַר הָעִיר הַהִיא וּסְקַלְתֶּם אוֹתָם בְּאֲבָנִים וּמָתוּ אֶת-הַנְּעֶרָה עַל-דְּבָר אֲשֶׁר לֹא-צָעְקָה בָּעִיר וְאֶת-הָאִישׁ עַל-דְּבָר אֲשֶׁר-עָנָה אֶת-אִשְׁתּוֹ רָעָהּ וּבַעֲרַת הָרָע מִקֶּרְבָּהּ: (25) וְאִם-בַּשָּׂדֶה יִמָּצָא הָאִישׁ אֶת-הַנְּעֶרָה הַמֵּאֲרָשָׁה וְהַחֲזִיק-בָּהּ הָאִישׁ וְשֹׁכֵב עִמָּה וּמָת הָאִישׁ אֲשֶׁר-שָׁכַב עִמָּה לְבָדּוֹ:

(١٣) إذا اتخذ رجلُ امرأةً وحين دخل عليها أبغَضَهَا . (١٤) ونَسَبَ إليها أسبابَ كلامٍ وأشاعَ عنها اسماً ردياً وقال هذه المرأة اتخذتها ولما دَنَوْتُ منها لم أجد لها عُذرة . (١٥) يأخذ الفتاة أبوها وأمها ويُخْرِجان علامة عذرتها إلى شيوخ المدينة إلى الباب . (١٦) ويقول أبو الفتاة للشيوخ أعطيتُ هذا الرجل ابنتي زوجةً فأبغَضَهَا . (١٧) وها هو قد جعل أسبابَ كلامٍ قائلاً لم أجد لِبنتِكَ عُذرةً وهذه علامة عذرة ابنتي ويسطّان الثوب أمام شيوخ المدينة . (١٨) فيأخذ شيوخ تلك المدينة الرجل ويؤدّبونه . (١٩) ويغرمونه بمئة من الفضة ويعطونها لأبي الفتاة لأنه أشاع اسماً ردياً عن عذراء من إسرائيل . فتكون له زوجة . لا يقدر أن يطلقها كل أيامه .

(٢٠) ولكن إن كان هذا الأمر صحيحاً لم توجد عذرة للفتاة (٢١) يُخرجون الفتاة إلى باب بيت أبيها ويرجمها رجال مدينتها بالحجارة حتى تموت لأنها عملت قباحة في إسرائيل بزناها في بيت أبيها . فتتزع الشر من وسطك .

(٢٢) إذا وُجد رجلٌ مضطجعاً مع امرأة زوجة بعل يُقتل الاثنان الرجل المضطجع مع المرأة والمرأة . فتتزع الشر من إسرائيل .

(٢٣) إذا كانت فتاة عذراء مخطوبة لرجل فوجدها رجل في المدينة واضطجع معها (٢٤) فأخرجوها كليهما إلى باب تلك المدينة وارجموهما بالحجارة حتى يموتا الفتاة من أجل أنها لم تصرخ في المدينة والرجل من أجل أنه أذلّ امرأة صاحبه . فتتزع الشر من وسطك . (٢٥) ولكن إن وُجدَ الرجلُ الفتاة المخطوبة في الحقل وأمسكها الرجل واضطجع معها يموت الرجل الذي اضطجع معها وحده .

(26) וְלִנְעֹרָה לֹא-תַעֲשֶׂה דָבָר אֵין לִנְעֹרָה חֲטָא מוֹת כִּי כַּאֲשֶׁר יִקּוּם
אִישׁ עַל-רַעְתּוֹ וּרְצֻחוֹ נִפְשׁ בֶּן הַדָּבָר הַזֶּה : (27) כִּי בַשָּׂדֶה מִצְאָה צִעֲקָה
הַנְּעֹרָה הַמֵּאֲרָשָׁה וְאֵין מוֹשִׁיעַ לָהּ :

(28) כִּי יִמָּצֵא אִישׁ נֹעֲרָה בְּתוֹלָה אֲשֶׁר לֹא-אֲרָשָׁה וּתְפֹשָׁה וְשָׁכַב עִמָּה
וְנִמְצְאוּ : (29) וְנָתַן הָאִישׁ הַשָּׁכֵב עִמָּה לְאָבִי הַנְּעֹרָה תַּמְשִׁים כֶּסֶף וְלוֹ-
תְּהִיָּה לְאִשָּׁה תַּחַת אֲשֶׁר עָנָה לֹא-יֻכַּל שְׁלַחָה כָּל-יָמָיו :

(30) לֹא-יִקַּח אִישׁ אֶת-אִשְׁתּוֹ אָבִיו וְלֹא יִגְדֶּה כְּנָף אָבִיו :

דברים כג.

---

(1) לֹא-יָבֹא פְצוּע־דָּכָה וּכְרוּת שְׁפָכָה בִּקְהֵל יְהוָה :

(2) לֹא-יָבֹא מִמֶּזֶר בִּקְהֵל יְהוָה גַּם דּוֹר עֲשִׂירִי לֹא-יָבֹא לוֹ בִּקְהֵל
יְהוָה : (3) לֹא-יָבֹא עֲמוּנִי וּמוֹאָבִי בִּקְהֵל יְהוָה גַּם דּוֹר עֲשִׂירִי לֹא-יָבֹא
לָהֶם בִּקְהֵל יְהוָה עַד-עוֹלָם : (4) עַל-דָּבָר אֲשֶׁר לֹא-קִדְּמוּ אֹתָכֶם בַּלָּחֶם
וּבַמִּים בַּדֶּרֶךְ בַּצֵּאתְכֶם מִמִּצְרָיִם וְאֲשֶׁר שָׁכַר עָלֶיךָ אֶת-בָּלְעָם בֶּן-בְּעוֹר
מִפְתּוֹר אֲרָם גִּהְרִים לְקַלְלָךְ : (5) וְלֹא-אָבָה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשַׁמֵּעַ אֶל-בָּלְעָם
וַיִּהְיֶה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לָהּ אֶת-הַקַּלְלָה לְבָרָכָה כִּי אֶהְבֶּה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ :
(6) לֹא תִדְרֹשׁ שְׁלָמָם וְטִבָּתָם כָּל-יָמֶיךָ לְעוֹלָם : (7) לֹא-תִתְעַב אָדָמִי כִּי
אָחִיךָ הוּא לֹא-תִתְעַב מִצְרִי כִּי-גֵר הָיִיתָ בְּאֶרֶץ : (8) בָּנִים אֲשֶׁר-יִוָּלְדוּ
לָהֶם דּוֹר שְׁלִישִׁי יָבֹא לָהֶם בִּקְהֵל יְהוָה :

(٢٦) وأما الفتاة فلا تفعل بها شيئاً . ليس على الفتاة خطيئة للموت بل كما يقوم رجل على صاحبه ويقتله قتلاً هكذا هذا الأمر . (٢٧) أنه في الحقل وجدّها فصرخت الفتاة المخطوبة فلم يكن من يُخلصها .

(٢٨) إذا وجد رجل فتاة عذراء غير مخطوبة فأمسكها واضطجع معها فوجداً . (٢٩) يعطى الرجل الذى اضطجع معها لأبى الفتاة خمسين من الفضة وتكون هى له زوجة من أجل أنه قد أذلّها . لا يقدر أن يطلقها كل أيامه .

(٣٠) لا يتخذ رجل امرأة أبيه ولا يكشف ذيل أبيه .

سفر التثنية — الإصحاح الثالث والعشرون

(١) لا يدخل مخصى بالرض أو محبوب في جماعة الرب .

(٢) لا يدخل ابن زنى في جماعة الرب . حتى الجيل العاشر لا يدخل منه أحد في جماعة الرب . (٣) لا يدخل عمونى ولا موآبى في جماعة الرب . حتى الجيل العاشر لا يدخل منهم أحد في جماعة الرب إلى الأبد . (٤) من أجل أنهم لم يلاقوكم بالخبز والماء في الطريق عند خروجكم من مصر ولأنهم استأجروا عليك لبعام بن يعور من فتور آرام النهرين لكى يلعنك . (٥) ولكن لم يشأ الرب إلهك أن يسمع لبعام فحول لأجلك الرب إلهك اللعنة إلى بركة لأن الرب إلهك قد أحبك . (٦) لا تلتمس سلامهم ولا خيرهم كل أيامك إلى الأبد . (٧) لا تكره أدومياً لأنه أخوك . لا تكره مصرى لأنك كنت نزيلاً في أرضه . (٨) الأولاد الذين يولدون لهم في الجيل الثالث يدخلون منهم في جماعة الرب .

(9) כִּי־תֵצֵא מִחִנֶּה עַל־אִיבֶיךָ וְנִשְׁמַרְתָּ מִכָּל דְּבַר רָע : (10) כִּי־יִהְיֶה בָּךְ אִישׁ אֲשֶׁר לֹא־יִהְיֶה טָהוֹר מִקֶּרֶה־לִּילָה וַיֵּצֵא אֶל־מְחוּץ לַמִּחִנֶּה לֹא יָבֹא אֶל־תּוֹךְ הַמִּחִנֶּה : (11) וְהָיָה לַפְּנוֹת־עָרֶב יִרְחֹץ בַּמַּיִם וְכָבֹא הַשֶּׁמֶשׁ יָבֹא אֶל־תּוֹךְ הַמִּחִנֶּה : (12) וְיָד תִּהְיֶה לָּךְ מְחוּץ לַמִּחִנֶּה וַיֵּצֵאתָ שָׁמָּה חוּץ : (13) וְיִתֵּד תִּהְיֶה לָּךְ עַל־אַוְגְּךָ וְהָיָה בְּשִׁבְתְּךָ חוּץ וְחִפְרָתָה בָּהּ וְשִׁבְתָּ וְכִסִּיתָ אֶת־צַעֲתְךָ : (14) כִּי יִהְיֶה אֱלֹהֶיךָ מִתְהַלֵּךְ בְּקֶרֶב מִחִנֶּךָ לְהַצִּילָךְ וּלְתַת אִיבֶיךָ לַפְּנֵיךָ וְהָיָה מִחִנֶּךָ קָדוֹשׁ וְלֹא־יִרְאֶה בָּךְ עֲרוּת דְּבַר וְשָׁב מֵאַחֲרֶיךָ :

(15) לֹא־תִסְגֹּר עֵבֶד אֶל־אֲדֹנָיו אֲשֶׁר־יִצְאֵל אֵלֶיךָ מֵעַם אֲדֹנָיו : (16) עֲמָה יֵשֵׁב בְּקֶרְבְּךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר בְּאַחַד שְׁעָרֶיךָ בְּטוֹב לוֹ לֹא תוֹנֶנּוּ :

(17) לֹא־תִהְיֶה קְדֻשָּׁה מִבְּנוֹת יִשְׂרָאֵל וְלֹא־יִהְיֶה קְדֻשׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל : (18) לֹא־תָבִיא אֶתְגֹּן זִוְגָה וּמַחִיר כָּלָב בֵּית יִהוָה אֱלֹהֶיךָ לְכָל־גֹּדֶר כִּי תוֹעֲבַת יִהוָה אֱלֹהֶיךָ גַּם־שְׁנֵיהֶם :

(٩) إذا نخرجت في جيشٍ على أعدائك فاحترز من كل شيء ردىء . (١٠) إن كان فيك رجلٌ غير طاهرٍ من عارض الليل يخرج إلى خارج المحلة لا يدخل إلى داخل المحلة . (١١) ونحو إقبال المساء يغتسل بماء وعند غروب الشمس يدخل إلى داخل المحلة . (١٢) ويكون لك موضعٌ خارج المحلة لتخرج إليه خارجاً . (١٣) ويكون لك وتد مع عدتك لتحفر به عندما تجلس خارجاً وترجع وتغطي برازك . (١٤) لأن الرب إلهك سائر في وسط محلتك لكي ينقذك ويدفع أعداءك أمامك . فلتكن محلتك مقدسة لئلا يرى فيك قدر شيء فيرجع عنك .

(١٥) عبداً أبق إليك من مولاة لا تُسلم إلى مولاة . (١٦) عندك يقيم في وسطك في المكان الذي يختاره في أحد أبوابك حيث يطيب له . لا تظلمه .

(١٧) لا تكن زانية من بنات إسرائيل ولا يكن مأبون من بني إسرائيل . (١٨) لا تدخل أجرة زانية ولا ثمن كلبٍ إلى بيت الرب إلهك عن نذيرٍ ما لأنهما كليهما رجسٌ لدى الرب إلهك .

דברים כד .

(1) כִּי־יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וּבָעִלָּהּ וְהָיָה אִם־לֹא תִמָּצֵא־חֵן בְּעֵינָיו כִּי־מָצָא
בָּהּ עֲרוּת דָּבָר וְכָתַב לָהּ סֵפֶר פְּרִיטָת וַנָּתַן בְּיָדָהּ וְשִׁלְחָהּ מִבֵּיתוֹ :
(2) וַיֵּצֵאָה מִבֵּיתוֹ וְהִלָּכָה וְהָיְתָה לְאִישׁ־אַחֵר : (3) וְשִׁנְאָה הָאִישׁ הָאֲחֵרוֹן וְכָתַב
לָהּ סֵפֶר פְּרִיטָת וַנָּתַן בְּיָדָהּ וְשִׁלְחָהּ מִבֵּיתוֹ אִם כִּי יָמוּת הָאִישׁ הָאֲחֵרוֹן
אֲשֶׁר־לָקְחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה : (4) לֹא־יִוָּכַל בְּעִלָּהּ הָרִאשׁוֹן אֲשֶׁר־שִׁלְחָהּ לָשׁוּב
לְקַחְתָּהּ לְהָיוֹת לוֹ לְאִשָּׁה אַחֲרֵי אֲשֶׁר הִטְמִינָהּ כִּי־תוֹעֵבָה הִיא לִפְנֵי יְהוָה
וְלֹא תִחַסֵּיא אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיהָ נָתַן לָהּ גִּתְלָהּ :

(5) כִּי־יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה חֲדָשָׁה לֹא יֵצֵא בַּצִּבָּא וְלֹא־יַעֲבֹר עָלָיו לְכָל־דָּבָר
זָקִי יְהִיָּה לְבֵיתוֹ שָׁנָה אֶחָת וְשָׁמַח אֶת־אִשְׁתּוֹ אֲשֶׁר־לָקַח :

(6) לֹא־יִתְחַבֵּל רַחֲמִים וְהָרָב כִּי־נִפְשׁ הוּא חָבֵל :

(7) כִּי־יִמָּצֵא אִישׁ גֹּבֵב נֶפֶשׁ מֵאֲחִיו מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהִתְעַמָּר־בּוֹ וּמָכְרוֹ
וּמָת הַגֹּבֵב הַהוּא וּבָעֲרִיתָ הָרָע מִקֶּרְבְּךָ :

(8) הַשֹּׁמֵר בְּגִנְע־הַצִּרְעָת לִשְׁמֹר מְאֹד וּלְעֲשׂוֹת כָּכָל אֲשֶׁר־יִוָּרֶוּ אֶתְכֶם
הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם כְּאֲשֶׁר צִוִּיתֶם תִּשְׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת : (9) וְזָכֹר אֶת אֲשֶׁר־עָשָׂה
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְמִרְיָם בְּדֶרֶךְ בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרָיִם :

(10) כִּי־תִשָּׂה בְּרַעְיָךְ מִשָּׂאת מְאוּמָה לֹא־תָבֵא אֶל־בֵּיתוֹ לַעֲבֹט עָבְטוֹ :

(11) בַּחוּץ תַּעֲמִיד וְהָאִישׁ אֲשֶׁר אָתָּה נִשָּׂה בּוֹ יוֹצִיא אֵלֶיךָ אֶת־הָעֲבוֹט הַחוּצָה :

سفر التثنية — الإصحاح الرابع والعشرون

(١) إذا أخذ رجلُ امرأةً وتزوج بها فإن لم تجد نعمة في عينيه لأنه وجدَ فيها عيبَ شيءٍ وكتب لها كتاب طلاقٍ ودفعه إلى يدها وأطلقها من بيته . (٢) ومتى خرجت من بيته ذهبت وصارت لرجل آخر . (٣) فإن أبغضها الرجلُ الأخير وكتب لها كتاب طلاقٍ ودفعه إلى يدها وأطلقها من بيته أو إذا مات الرجل الأخير الذي اتخذها له زوجةً . (٤) لا يقدر زوجها الأول الذي طلقها أن يعود يأخذها لتصير له زوجةً بعد أن تنجست . لأن ذلك رجسٌ لدى الرب . فلا تجلب خطيئة على الأرض التي يعطيك الرب إهلك نصيباً .

(٥) إذا اتخذ رجل امرأة جديدة فلا يخرج في الجند ولا يُحمل عليه امرأٌ ما . حراً يكون في بيته سنةً واحدةً ويسرُّ امرأته التي أخذها .

(٦) لا يسترهن أحدٌ رحيً أو مرداتها لأنه إنما يسترهن حيوةً .

(٧) إذا وُجدَ رجلٌ قد سرق نفسه من أخوته بني إسرائيل واسترقه وباعه يموت ذلك السارق فتتزع الشر من وسطك .

(٨) احرص في ضربة البرص لتحفظ جداً وتعمل حسب كل ما يعلمك الكهنة اللاويون . كما أمرتهم تحرصون أن تعملوا . (٩) اذكر ما صنع الرب إهلك بمريم في الطريق عند خروجكم من مصر .

(١٠) إذا أقرضت صاحبك قرضاً ما فلا تدخل بيته لكي ترتهن رهنأً منه . (١١) في الخارج تَقِفُ والرجل الذي تقرضه يُخرجُ إليك الرهن إلى الخارج .

(12) וְאִם-אִישׁ עֲנִי הוּא לֹא תִשָּׁכַב בְּעֶבְטוֹ : (13) הָשִׁיב תָּשִׁיב לוֹ אֶת-
הָעֲבוֹט כִּבּוֹא הַשָּׁמַשׁ וְשָׁכַב בְּשִׁלְמָתוֹ וּבִבְרָכָה וְיָהּ תִּהְיֶה צְדָקָה לְפָנֶיךָ יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ :

(14) לֹא תַעֲשֶׂק שָׂכִיר עֲנִי וְאֶבְיוֹן מֵאַחֲרֶיךָ אִוּ מִגֵּרָה אֲשֶׁר בְּאַרְצְךָ
בְּשַׁעֲרֶיךָ : (15) בְּיוֹמוֹ תִּתֵּן שְׂכָרוֹ וְלֹא-תִבּוֹא עָלָיו הַשָּׁמַשׁ כִּי עֲנִי הוּא וְאֶלָּא
הוּא נִשְׂא אֶת-נַפְשׁוֹ וְלֹא-יִקְרָא עָלֶיךָ אֶל-יְהוָה וְהָיָה בָּךְ חֶטָּא :

(16) לֹא-יוֹמְתוּ אָבוֹת עַל-בָּנִים וּבָנִים לֹא-יוֹמְתוּ עַל-אָבוֹת אִישׁ בְּחֶטְאוֹ
יוֹמְתוּ :

(17) לֹא תִטֶּה מִשְׁפָּט גֵּר יִתּוֹם וְלֹא תִחַבֵּל בְּגֵד אֶלְמָנָה : (18) וְזָכַרְתָּ כִּי
עֶבֶד הָיִיתָ בְּמִצְרַיִם וַיִּסְרֶךְ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מִשָּׁם עַל-כֵּן אָנֹכִי מִצְוֶה לַעֲשׂוֹת
אֶת-הַדָּבָר הַזֶּה :

(19) כִּי תִקְצֹר קִצְרֶיךָ בַּשָּׂדֶה וְשָׂכַחְתָּ עֹמֶר בַּשָּׂדֶה לֹא-תָשׁוּב לְקַחְתּוֹ
לִגְר לַיִתּוֹם וְלֹא-לְמָנָה יִהְיֶה לְמַעַן יִבְרַכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ :
(20) כִּי תִחַבֵּט גִּיתְךָ לֹא תִפָּאֵר אַחֲרֶיךָ לִגְר לַיִתּוֹם וְלֹא-לְמָנָה יִהְיֶה : (21) כִּי
תִבְצֹר פְּרִמָּה לֹא תַעֲזֹלֵל אַחֲרֶיךָ לִגְר לַיִתּוֹם וְלֹא-לְמָנָה יִהְיֶה : (22) וְזָכַרְתָּ
כִּי-עֶבֶד הָיִיתָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם עַל-כֵּן אָנֹכִי מִצְוֶה לַעֲשׂוֹת אֶת-הַדָּבָר הַזֶּה :

(١٢) وإن كان رجلاً فقيراً فلا تَمِّمْ في رهنه . (١٣) رد إليه الرهن عند غروب الشمس لكي ينام في ثوبه ويباركك فيكون لك يرلدى الرب إلهك .

(١٤) لا تظلم أجيراً مسكيناً وفقيراً من إخوانك أو من الغرباء الذين في أرضك في أبوابك .

(١٥) في يومه تعطيه أجرته ولا تغرب عليه الشمس لأنه فقير وإليها حامل نفسه لئلا يصرخ عليك إلى الرب فتكون عليك خطية .

(١٦) لا يُقتل الآباء عن الأولاد ولا يُقتل الأولاد عن الآباء . وكل إنسان بخطيته يُقتل .

(١٧) لا تُعَوِّجْ حُكْمَ الغريب واليتيم ولا تسـترهن ثوبَ الأرملة . (١٨) واذكر أنك كنت

عبداً في مصر ففدأك الرب إلهك من هناك . لذلك أنا أوصيك أن تعمل هذا الأمر .

(١٩) إذا حصدت حصيدك في حقلك ونسيت حزمة في الحقل فلا ترجع لتأخذها . للغريب

واليتيم والأرملة تكون لك يباركك الرب إلهك في كل عمل يديك . (٢٠) وإذا خبطت زيتونك

فلا تراجع الأغصان وراءك . للغريب واليتيم والأرملة يكون . (٢١) إذا قطفت كرمك

فلا تُعلِّله وراءك . للغريب واليتيم والأرملة يكون . (٢٢) واذكر أنك كنت عبداً في أرض

مصر . لذلك أنا أوصيك أن تعمل هذا الأمر .

ספר תהלים

מזמור א.

שִׁיר

^{עַל מִשְׁכַּב} ^{מִשְׁכַּב} ^{לֵב} ⁽¹⁾ אֲשֶׁר הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא הִלֵּךְ בְּעֵצַת רָשָׁעִים וּבְדֶרֶךְ חַטָּאִים לֹא עָמַד
וּבְמוֹשָׁב לִצְיָיִם לֹא יָשָׁב : ⁽²⁾ כִּי אִם-בְּתוֹכָתָהּ יִהְיֶה חֶפְצוֹ וּבְתוֹכָתָהּ יִהְיֶה
יוֹמָם וָלַיְלָה : ⁽³⁾ וְהָיָה כְּעֵץ שְׁתוּל עַל-פִּלְגֵּי מַיִם אֲשֶׁר פִּרְיוֹ יִתֵּן בְּעֵתוֹ
וְעָלָהּ לֹא יִבּוֹל וְכָל אֲשֶׁר-יַעֲשֶׂה יִצְלִיחַ :

⁽⁴⁾ לֹא כֵן הָרָשָׁעִים כִּי אִם-כַּמֶּץ אֲשֶׁר-תִּדְפְּנוּ רוּחַ : ⁽⁵⁾ עַל-כֵּן לֹא-
יִקְמוּ רָשָׁעִים בַּמִּשְׁפָּט וְחַטָּאִים בַּעֲדַת צְדִיקִים : ⁽⁶⁾ כִּי-יִדְּעַ יְהוָה דֶּרֶךְ
צְדִיקִים וּדְרֹךְ רָשָׁעִים תֵּאבֵד :

אֵלֶּיךָ אֲנִי שׁוֹמֵר
אֲנִי שׁוֹמֵר אֵלֶיךָ

سفر المزامير

المزمور الأول

(١) طُوبَى للرجل الذى لم يسلك فى مشورة الأشرار وفى طريق الخطاة لم يقف وفى مجلس المستهزئين لم يجلس . (٢) لكن فى ناموس الرب مسرته وفى ناموسه يلهج نهارا وليلا . (٣) فىكون كشجرة مغروسة عند مجارى المياه . التى تُعطى ثمرها فى أوانه . وورقها لا يذبل وكل ما يصنعه ينبج .

(٤) ليس كذلك الأشرار لكنهم كالعصافاة التى تذروها الريح . (٥) لذلك لا تقوم الأشرار فى الدين ولا الخطاة فى جماعة الأبرار . (٦) لأن الرب يعلم طريق الأبرار . أما طريق الأشرار فتهلك .

מזמור ב.

(1) לָמָּה רָגַשׁוּ גוֹיִם וּלְאֻמִּים יִהְיֶה-רִיק : (2) יִתְצַבּוּ מַלְכֵי-אֶרֶץ וְרוֹזְנִים
וְסֻדּוֹ-יִחַד עַל-יְהוָה וְעַל-מְשִׁיחוֹ : (3) וְנִתְקָה אֶת-מוֹסְרוֹתֵימוֹ וְנִשְׁלִיכָה
מִמֶּנּוּ עֲבֹתֵימוֹ :

(4) יוֹשֵׁב בַּשָּׁמַיִם יִשְׁחַק אֲדֹנָי יִלְעַג-לָמוֹ : (5) אִזּו יִדְבַּר אֱלֹהֵימוֹ בְּאָפוֹ
וּבְחֲרוֹנוֹ יִבְהַלְמוּ : (6) וְאֲנִי נִסְכָּתִי מַלְכִי עַל-צִיּוֹן הִר-קֹדֶשׁ :

(7) אֲסַפְרָה אֶל חֵק יְהוָה אֶמַר אֵלַי בְּנֵי אִתָּה אֲנִי הַיּוֹם יִלְדֶּתִיךָ :
(8) שָׁאֵל מִמֶּנִּי וְאִתְּנָה גוֹיִם וְנַחֲלָתְךָ וְאַחֲזַתְךָ אֶפְסֵי-אֶרֶץ : (9) תִּרְעַם בְּשֹׁבֶט
בְּרֹגֶל כָּכְלִי יוֹצֵר תִּנְפָצִם :

(10) וְעַתָּה מַלְכִּים הִשְׁכִּילוּ הַנֹּסְרוֹ שִׁפְטֵי אֶרֶץ : (11) עֲבָדוּ אֶת-יְהוָה
בִּירְאָה וְגִילוּ בְּרַעְיָה : (12) וְשָׁקוּ-בַר פֶּן-יִגְאָף וְתֹאבְדוּ דֶּרֶךְ כִּי-יִבְעַר
כִּמְעֹט אָפוֹ אֲשֶׁרִי כָל-חֹסֵי בּוֹ :

المزمور الثاني

(١) لماذا ارتجّت الأمم وتفكّر الشعوبُ في الباطل . (٢) قام ملوك الأرض وتآمر الرؤساء معا على الرب وعلى مسيحه قائلين . (٣) لنقطع قيودهما ولنطرح عنا ربّهما .

(٤) الساكن في السموات يضحك . الرب يستهزئ بهم . (٥) حينئذ يتكلم عليهم بغضبه ويرجفهم بغيظه . (٦) أما أنا فقد مسحتُ ملكي على صهيون جبلِ قدسي .

(٨) إني أخبرُ من جهة قضاء الرب . قال لي أنت ابني . أنا اليوم ولدتك . (٨) اسألني فأعطيك الأمم ميراثاً لك وأقاصي الأرض ملكاً لك . (٩) تُحطّمهم بقضيب من حديد . مثل إناء خزاف تُكسّرهم .

(١٠) فالآن يا أيها الملوك تعقلوا . تأدّبوا يا قضاة الأرض . (١١) اعبدوا الرب بخوف واهتفوا برعدة . (١٢) قبلوا الابن لئلا يغضب فتبیدوا من الطريق لأنه عن قليل يتقدّ غضبه . طوبى لجميع المتكلمين عليه .

✓ מזמור קד.

(1) בִּרְכֵי נַפְשִׁי אֶת־יְהוָה יְהוָה אֱלֹהֵי גְבוּלֹת מְאֹד הוֹד וְהָדָר לְבָשֶׁת :
 (2) עֲטָה אֹר כְּשֶׁלֶמָה גֹּטָה שָׁמַיִם פִּירִיעָה : (3) הַמְקַרָּה בַּמַּיִם עֲלִיּוֹתָיו
 הַשָּׁם עֲבִים רְכוּבוֹ הַמְהִלָּה עַל־כְּנָפֵי־רוּחַ : (4) עֲשֵׂה מִלְאָכָיו רוּחוֹת מְשַׁרְתָּיו
 אֵשׁ לֶהֱט : (5) יִסְד־אֶרֶץ עַל־מְכוּנֶיהָ בַּל־תִּמּוֹט עוֹלָם וְעַד : (6) תִּהְיוּ
 כְּלָבוֹשׁ כְּסִיתוֹ עַל־הָרִים יַעֲמְדוּ־מַיִם : (7) מִן־גִּיעָרָתָהּ יִנּוֹסוּן מִן־קוֹל רַעְמָהּ
 יִתְפַּזּוּן : (8) יַעֲלוּ הָרִים יִרְדּוּ בְּקַעֲוֹת אֶל־מְקוֹם זֶה יִסְדֹּף לָהֶם : (9) גְּבוּל־
 שְׁמֹת בַּל־יַעֲבִרוּן בַּל־יִשְׁכּוּן לְכַסּוֹת הָאֶרֶץ :

(10) הַמְשַׁלֵּחַ מַעֲיָנִים בְּנִחְלָיִים בֵּין הָרִים יִהְלֶכֶן : (11) יִשְׁקוּ כָּל־חֵיתוֹ
 שָׂדֵי יִשְׁכְּרוּ פְּרָאִים צִמָּאִם : (12) עֲלִיהֶם עוֹף־הַשָּׁמַיִם יִשְׁכּוּן מִבֵּין עֲפָאִים
 יִתְנוּ־קוֹל : (13) מִשְׁקָה הָרִים מִעֲלִיּוֹתָיו מִפָּרִי מַעֲשֵׂיהָ תִשָּׁבַע הָאֶרֶץ :
 (14) מִצְמִיחַ חֲצִיר לְבִהְמָה וְעֹשֵׁב לְעִבְדַּת הָאָדָם לְהוֹצִיא לֶחֶם מִן־הָאֶרֶץ :
 (15) וַיֵּן יִשְׁמַח לִב־אֲנוֹשׁ לְהַצְהִיל פָּנִים מִשָּׁמֶן וּלְחֹם לִב־אֲנוֹשׁ יִסְעֹד :
 (16) יִשְׁבְּעוּ עֲצֵי יְהוָה אֲרֹז לְבָנוֹן אֲשֶׁר גָּטַע : (17) אֲשֶׁר־שָׁם צִפְרִים יִקְנֶנוּ
 חֲסִידָה בְּרוּשִׁים בֵּיתָה : (18) הָרִים הַגְּבוּהִים לִיעֲלִים סִלְעִים מַחֲסֶה לְשֹׁפְנִים :
 (19) עֲשֵׂה יָרֵחַ לְמוֹעֲדִים שֶׁמֶשׁ יָדַע מְבוֹאוֹ : (20) תִּשְׁתַּחֲשֹׁף וַיְהִי לַיְלָה
 בּוֹ־תִרְמָשׁ כָּל־חֵיתוֹ־יָעַר : (21) הַכְּפִירִים שְׂאֲגִים לְטָרֶף וּלְבִקֵּשׁ מֵאֵל אֲכָלָם :
 (22) תִּזְכַּח הַשָּׁמַשׁ יֶאֱסֹפוֹן וְאֶל־מַעֲוֹנָתָם יִרְבְּצוּן : (23) יֵצֵא אָדָם לַפִּעֲלוֹ
 וּלְעִבְדָּתוֹ עַד־עֶרֶב :

المزمور المئة والرابع

(١) بارئى يا نفسى الرب . يارب إلهى قد عظمتَ جدًّا وجلالا لبستَ . (٢) اللابس النور
كثوب الباسط السموات كشقة . (٣) المسقف علاليه بالمياه الجاعل السحاب مركبته الماشى على
أجنحة الريح . (٤) الصانع ملائكته رياحا وخدامه نارا ملتهبة . (٥) المؤسس الأرض على قواعدها
فلا تتزعزع إلى الدهر والأبد . (٦) كسوتها الغمر كثوب . فوق الجبال تقف المياه . (٧) من انتهارك
تهرب من صوت رعدك تفر . (٨) تصعدُ إلى الجبال . تنزلُ إلى البقاع إلى الموضع الذى أسسته
لها . (٩) وضعتَ لها تخما لا تتعداه . لا ترجع لتغضى الأرض .

(١٠) المفجر عيونا فى الأودية . بين الجبال تجرى . (١١) تسقى كل حيوان البر . تكسر الفراء
ظمأها . (١٢) فوقها طيور السماء تسكن . من بين الأغصان تسمع صوتا . (١٣) الساقى الجبال من
علاليه . من ثمر أعمالك تشبع الأرض . (١٤) المنبت عشباً للبهائم وخضرة لخدمة الإنسان لإخراج
خبز من الأرض . (١٥) ونحر تفرح قلب الإنسان للمناع وجهه أكثر من الزيت وخبز يسند قلب
الإنسان . (١٦) تشبع أشجار الرب أرز لبنان الذى نصبه . (١٧) حيث تعشش هناك العصافير .
أما اللقلق فالسرو بيته . (١٨) الجبال العالية للوعول الصخور ملجأ للوبار .

(١٩) صنع القمر للواقيت الشمس تعرف مغربها . (٢٠) تجعل ظلمة فيصير ليل . فيه يدب كل
حيوان الوعر . (٢١) الأشبال تزجر لتخطف ولتلمس من الله طعامها . (٢٢) تشرق الشمس
فتجتمع وفى مأويها تربض . (٢٣) الإنسان يخرج إلى عمله وإلى شغله إلى المساء .

(24) מִה־רַבּוֹ מַעֲשֵׂיָהּ יִהְיֶה כָּלָם בַּחֲכָמָה עֲשִׂיתָ מְלָאָה הָאָרֶץ קוֹנִיגֶיהָ :
(25) וְהָ הֵיָם גְּדוֹל וְרַחֲב יָדָיִם שָׁם־רָמַשׁ וְאִין מִסְפָּר חֵיֹת קִטְנוֹת עִם־
גְּדִלוֹת : (26) שָׁם אֲנִיּוֹת יִהְיֶיכוּן לְוִיָּתָן וְהַיָּצֵרֶת לְשִׁחַק־בּוֹ : (27) כָּלָם אֵלֶיהָ
יִשְׁבְּרוּן לְתֵת אֲכָלָם בְּעֵתָו : (28) תִּתֵּן לָהֶם יִלְקֹטוּן תִּפְתַּח יָדָהּ יִשְׁבְּעוּן
טוֹב : (29) תִּסְתִּיר פָּנֶיהָ יִבְהִילוּן תִּסְתֵּר רוּחָהּ יִגְעֲעוּן וְאֶל־עַפְרָהּ יִשׁוּבוּן :
(30) תִּשְׁלַח רוּחָהּ יִבְרָאוּן וּתְחַדֵּשׁ פָּנֶי אֲדָמָה :

(31) יְהִי כְבוֹד יִהְיֶה לְעוֹלָם יִשְׁמַח יִהְיֶה בְּמַעֲשָׂיו : (32) תִּמְבִּיט לָאָרֶץ
וּתְרַעַד יִנָּע בְּהָרִים וַיִּעֲשֻׁנוּ : (33) אֲשִׁירָה לִיהְיֶה בְּחַיִּי אֲזַמְּרָה לְאֱלֹהֵי בְּעוֹדֵי :
(34) יִעָרֵב עָלָיו שִׁיתִּי אֲנֹכִי אֲשַׁמַּח בִּיהְיֶה : (35) יִתְמוּ חַטָּאִים מִן־הָאָרֶץ
וְרַשָּׁעִים עוֹד אֵינָם בִּרְכִי נַפְשִׁי אֶת־יִהְיֶה הַלְלוּ־יָהּ :

---

(٢٤) ما أعظم أعمالك يا رب. كلها بحكمة صنعت. ملائمة الأرض من غناك. (٢٥) هذا البحر الكبير الواسع الأطراف. هناك دبابات بلا عدد. صغار حيوان مع كبار. (٢٦) هناك تجرى السفن. لويathan هذا خلقته ليلعب فيه. (٢٧) كلها إياك تترجى لترزقها قوتها في حينه. (٢٨) تعطيها فتلتقط تفتح يدك فتشبع خيرا. (٢٩) تحجب وجهك فترتاع. تنزع أرواحها فتموت وإلى ترابها تعود. (٣٠) ترسل روحك فتخلق. وتجدد وجه الأرض.

(٣١) يكون مجد الرب إلى الدهر. يفرح الرب بأعماله. (٣٢) الناظر إلى الأرض فترتعد. يمس الجبال فتدخن. (٣٣) أغنى للرب في حياتي. أنتم لإلهي ما دمت موجودا. (٣٤) فيلذ له نشيدى وأنا أفرح بالرب. (٣٥) لتبد الخطاة من الأرض والأشرار لا يكونوا بعد. بارك يا نفسى الرب. هَلِّلُويا.

ספר מושלי

משלי א.

⁽¹⁾ מושלי שלמה בן-דוד מלך ישראל: ⁽²⁾ לדעת חכמה ומוסר להבין
אמרי בינה: ⁽³⁾ לקחת מוסר השכל צדק ומשפט ומשלים: ⁽⁴⁾ לתת לפתאים
ערמה לנער דעת ומזמה: ⁽⁵⁾ לשמע חכם ויוסף לקח וגבון מחבלות יקנה:
⁽⁶⁾ להבין משל ומליצה דברי חכמים וחיילתם: ⁽⁷⁾ יראת יהוה ראשית
דעת חכמה ומוסר אוילים בוז:

⁽⁸⁾ שמע בני מוסר אביה ואל-תטש תורת אמה: ⁽⁹⁾ כי לנית חן הם
לראשך ונענקים לנדרתיך:

⁽¹⁰⁾ בני אם-יפתוה חטאים אל-תבא: ⁽¹¹⁾ אם-יאמרו לכה אתנו נארה
לדם וצפנה לנקי חנם: ⁽¹²⁾ גבלעם כשאול חיים ותמימים כיורדי בור:
⁽¹³⁾ כל-הון יקר גמצא ומלא בתינו שלל: ⁽¹⁴⁾ גורלה תפיל בתוכנו כיס
אמר יהיה לכלנו: ⁽¹⁵⁾ בני אל-תלך בדרך אתם מנע רגלך מנתיבתם:
⁽¹⁶⁾ כי רגליהם לרע ירוצו וימהרו לשפך-דם: ⁽¹⁷⁾ כי-חנם מזורה הרשת
בעיני כל-בעל כנה: ⁽¹⁸⁾ והם לדמם יארכו יצפנו לנפשתם: ⁽¹⁹⁾ כן
ארחות כל-בצע בצע את-נפש בעליו יקח:

⁽²⁰⁾ חכמות בחוץ תרצה ברחבות תתן קולה: ⁽²¹⁾ בראש המיות תקרא
בפתחי שערים בעיר אמריה תאמר: ⁽²²⁾ עד-מתי פתים תאמרו פתי
ולצים לצון חמדו להם וכסילים ישנאו-דעת: ⁽²³⁾ תשבו לתוכחתי הנה
אביצה לכם רוחי אודיעה דברי אתכם:

سفر الأمثال

الإصحاح الأول

(١) أمثال سليمان بن داود ملك إسرائيل . (٢) لمعرفة حكمة وأدب لإدراك أقوال الفهم .
لقبول تأديب المعرفة والعدل والحق والإستقامة . (٤) لتعطى الجاهل ذكاء والشاب معرفة وتديراً .
(٥) يسمعها الحكيم فيزداد علماً والفهم يكتسب تديراً . (٦) لفهم المثل واللغز أقوال الحكماء وغوامضهم .
(٧) مخافة الرب رأس المعرفة . أما الجاهلون فيحتقرون الحكمة والأدب .

(٨) إسمع يا ابني تأديب أبيك ولا ترفض شريعة أمك . (٩) لأنهما إكليل نعمة لرأسك وقلائد لعنقك .

(١٠) يا ابني إن تملكت الخطاة فلا ترض . (١١) إن قالوا هلم معنا لنكن للدم لنختف للبريء باطلا . (١٢) لنبتلعهم أحياء كالهواية وصحاحا كالحابطين في الحب . (١٣) فنجد كل قنية فاحرة نملاً بيوتنا غنيمة . (١٤) تلقى قرعتك وسطنا . يكون لنا جميعا كيس واحد . (١٥) يا ابني لا تسلك في الطريق معهم . إمنع رجلك من مسالكهم . (١٦) لأن أرجلهم تجرى إلى الشر وتسرع إلى سفك الدم . (١٧) لأنه باطلا تنصب الشبكة في عيني كل ذى جناح . (١٨) أما هم فيكنون لدم أنفسهم يخنقون لأنفسهم . (١٩) هكذا طرقت كل موع بكسب . يأخذ نفس مقتنيه .

(٢٠) الحكمة تنادى في الخارج . في الشوارع تُعطى صوتها . (٢١) تدعو في رؤوس الأسواق في مداخل الأبواب في المدينة تُبدي كلامها . (٢٢) قائلة إلى متى أيها الجاهل تحبون الجهل والمستمزئون يسرون بالاستهزاء والحق يبغضون العلم . (٢٣) ارجعوا عند توبيخي . هاأنذا أفيض لكم روي . أعلمكم كلماتي .

מִשְׁלֵי ה' .

(1) בְּנֵי לְחֻמְתִּי הַקְשִׁיבָה לְתַבּוּנָתִי הַט־אֲזַנְךָ : (2) לְשֹׁמֵר מִזְמוֹת וְדַעַת
שְׁפָתֶיךָ יִנְצְרוּ : (3) כִּי גִפְתַּת תִּטְּפֶנָּה שְׁפָתִי זָרָה וְחִלְקִן מִשְׁמֵן חֶכְמָה :
(4) וְאַחֲרֵיתָהּ מָרָה כָּל־עֲנָה חֲדָה כְּחֶרֶב פִּיּוֹת : (5) רַגְלֶיךָ יִרְדּוּת מָוֶת שְׁאוֹל
צָעָדֶיךָ יִתְמָכוּ : (6) אֲרַח חַיִּים פֶּן־תִּפְּלֹס נָעוּ מַעְגְּלֹתֶיךָ לֹא תִדָּע :

(7) וְעַתָּה בָּנִים שְׁמַעוּ־לִי וְאַל־תִּסְּרוּ מֵאֲמַר־פִּי : (8) הִרְחֵק מֵעֲלֶיךָ
דֶּרֶךְךָ וְאַל־תִּקְרַב אֶל־פֶּתַח בֵּיתָהּ : (9) פֶּן־תִּתֵּן לְאַחֲרִים הוֹדָךָ וְשִׁנְתָּךְ
לְאַכְזָרִי : (10) פֶּן־יִשְׁבְּעוּ זָרִים כְּחֹךְ וְעֲצָבֶיךָ בְּבֵית נָכְרִי : (11) וְנִהְיֶמָּה
בְּאַחֲרֵיתָךְ בְּכָלוֹת בְּשָׁרְךָ וּשְׂאֲרֶךָ : (12) וְאַמְרָתָּ אֵיךְ שָׁנְאַתִּי מוֹסֵר וְתוֹכַחַת
נֶאֱזַן לִבִּי : (13) וְלֹא־שָׁמַעְתִּי בְּקוֹל מוֹרִי וְלִמְלַמְדִּי לֹא־הִטִּיתִי אָזְנוֹי :
(14) כִּמְעֹט הָיִיתִי בְּכָל־רָע בְּתוֹךְ קִקְל וְעֵדָה :

(15) שָׁתַּה־מַּיִם מִבּוֹרֶךְ וְנוֹזְלִים מִתּוֹךְ בְּאֵרֶךְ : (16) יִפְצּוּ מַעְיָנֶיךָ חוּצָה
בְּרַחְבוֹת פְּלָגֵי־מַיִם : (17) יִתְיוּ־לָךְ לְבַבְךָ וְאֵין לְזָרִים אֶתְךָ : (18) יִהְי־מְקוֹרֶךָ
בְּרוּךְ וּשְׁמֹחַ מֵאֲשֶׁת וְעוֹרֶךָ : (19) אֵיגֵלֶת אֲהַבִּים וַיַּעֲלֵת־חֵן עֵדֶיךָ יִכְנֹךְ
בְּכָל־עֵת בְּאַהֲבָתָהּ תִּשְׁנֶה תָמִיד : (20) וְלָמָּה תִּשְׁנֶה בְּנֵי בִזְרָה וּתַחֲבֹק חֵק
נָכְרִיָּה : (21) כִּי גִכַּח עֵינֶיךָ יִהְיֶה דֶּרֶךְ־אִישׁ וְכָל־מַעְגְּלֹתָיו מִפְּלֹס : (22) עֲוֹנוֹתָיו
יִלְכְּדוּ אֶת־הַרְשָׁע וּבְחַבְלֵי חַטָּאתָו יִתְמָךְ : (23) הוּא יָמוֹת בְּאֵין מוֹסֵר
וּבְרָב אֲוִלְתּוֹ יִשְׁנֶה :

سفر الامثال — الإصحاح الخامس

(١) يا ابني أصنع إلى حِكْمَتِي. أَمِلْ أذْنَكَ إلى فَهْمِي. (٢) لحفظ التدايير ولتحفظ شفتاك معرفة. (٣) لأن شفتي المرأة الأجنبية تقطران عسلاً وحنكها أنعم من الزيت. (٤) لكن عاقبتها مُرَّةٌ كالْأَفْسَنْتَيْنِ حادَّة كسيف ذي حدّين. (٥) قدماها تتحدّران إلى الموت. خطواتها تتمسك بالهاوية. (٦) لئلا تتأمل طريق الحيوة تمايلت خطواتها ولا تشعرُ.

(٧) والآن أيها البنون اسمعوا لي ولا ترتدّوا عن كلماتي. (٨) أبعدُ طريقك عنها ولا تقربْ إلى باب بيتها. (٩) لئلا تُعطى زَهْرُكَ لآخرين وسينك للقاسي. (١٠) لئلا تشبع الأجانب من قوتك وتكون أتعابك في بيت غريب. (١١) فتنوح في أواخرك عند فناء لحمك وجسمك. (١٢) فتقول كيف أنى أبغضت الأدب ورذلّ قلبي التوبيخ. (١٣) ولم أسمع لصوت مرشديّ ولم أَمِلْ أذني إلى معلّمِي. (١٤) لولا قليل لكنتُ في كل شرٍّ في وسط الزُّمَرَةِ والجماعة.

(١٥) اشرب مياهاً من جُبِّكَ ومياهاً جاريةً من بئرِكَ. (١٦) لا تفضّ ينابيعك إلى الخارج سواقي مياهِ في الشوارع. (١٧) لتكن لك وحدك وليس لأجانب معك. (١٨) ليكن ينبوعك مباركاً وافرحُ بامرأة شبابك. (١٩) الظبية المحبوبة والوعلة الزهية. لِيُرْوِكَ ثَدْيَاهَا في كل وقت ومحببتها اسكردائماً. (٢٠) فلم تُفْتَنْ يا ابني بأجنبية وتحتضن غريبة. (٢١) لأن طُرق الإنسان أمام عيني الرب وهو يزن كل سُبُلِهِ. (٢٢) الشرير تأخذه آثامه وبجبال خطيئته يُمسك. (٢٣) إنه يموت من عدم الأدب ويفرطُ حمقه يتهوّر.

משלי כו.

(1) כְּשֶׁלֶג בְּקִיץ וְכַמָּטָר בְּקֶזֶז כֵּן לֹא-נֶאֱוָה לְכִסִּיל כְּבוֹד : (2) כַּצִּפּוֹר
לְנוֹד בְּדִרְזוֹר לְעוֹף כֵּן קִלְקֵלֶת חָנֹם לֹא תָבֹא : (3) שׁוֹט לְסוֹס מִתְּנֶגַע לְחִמּוֹר
וְשִׁבֵט לְגֹן כְּסִילִים : (4) אֶל-תַּעֲנֵן כְּסִיל כְּאֻלְתּוֹ פֶּן-תִּשְׁוֶה-לוֹ גַּם-אַתָּה :
(5) יַעֲנֶה כְּסִיל כְּאֻלְתּוֹ פֶּן-יִהְיֶה חָכָם בְּעֵינָיו : (6) מִקְצֶה רִגְלִים חָכָם שִׁתָּה
שֶׁלֶחַ דְּבָרִים בִּיד-כְּסִיל : (7) נָלִיו שֶׁקִּים מִפֶּסֶחַ וּמִשָּׁל בְּפִי כְּסִילִים :
(8) כַּצִּרּוֹר אֶבֶן בְּמַרְגָּמָה בֶּן-גִּיתָן לְכִסִּיל כְּבוֹד : (9) חוֹחַ נִעְלָה בִיד-
שָׂקוֹר וּמִשָּׁל בְּפִי כְּסִילִים : (10) רַב מְחֹלֵל כָּל וְשָׂקָר כְּסִיל וְשָׂקָר
עֹבְרִים : (11) כְּכֶלֶב שָׁב עַל-קֶאֱזוֹ כְּסִיל שׁוֹנֶה בְּאֻלְתּוֹ : (12) רְאִיתָ אִישׁ חָכָם
בְּעֵינָיו תִּקְוָה לְכִסִּיל מִמָּנוּ :

(13) אָמַר עֲצֹל שָׁחַל בְּדֶרֶךְ אָרִי בֵּין הַרְחָבוֹת : (14) הִדְלֵת תְּסוֹב
עַל-צִירָהּ וְעֲצֹל עַל-מִטָּתוֹ : (15) טָמֵן עֲצֹל יָדוֹ בַּצִּלְחַת נִלְאָה לְהַשִּׁיבָה
אֶל-פִּיו : (16) חָכָם עֲצֹל בְּעֵינָיו מַשְׂבָּעָה מְשִׁיבֵי טָעַם : (17) מִחֲזִיק בְּאֲזֹנֵי-
כָּלֶב עֹבֵר מִתְּעַבֵּר עַל-רִיב לֹא-לוֹ : (18) כְּמִתְלַהֵלֶת הִירָה וְקִים חֲצִים
וְמוֹת : (19) כֵּן-אִישׁ רָמָה אֶת-רַעְיוֹ וְאָמַר הִלֹּא-מִשְׁחָק אָנִי : (20) בְּאֶפֶס
עֲצִים תִּכְבֶּה-אֵשׁ וּבְאֵין נִרְגָּן יִשְׁחַק מְדוֹן : (21) פָּחַם לְגִחְלִים וְעֲצִים לְאֵשׁ
וְאִישׁ מְדַנִּים לְחִרְחַר-רִיב : (22) דְּבָרֵי נִרְגָּן כְּמִתְלַהֲמִים וְהֵם יִרְדּוּ מִדְּרִי-
בָטָן :

سفر الأمثال — الإصحاح السادس والعشرون

(١) كالثلج في الصيف وكالمطر في الحصاد هكذا الكرامة غير لائقة بالجاهل . (٢) كالصقور للفرار وكالسنونة للطيران كذلك لعنة بلا سبب لا تأتي . (٣) السوط للفرس والجمام للجمار والعصا لظهر الجاهل . (٤) لا تجاوب الجاهل حسب حماقته لئلا تعدله أنت . (٥) جاوب الجاهل حسب حماقته لئلا يكون حكيما في عيني نفسه . (٦) يقطع الرجلين يشرب ظلما من يرسل كلاما عن يد جاهل . (٧) ساقا الأعرج متدللتان وكذا المثل في فم الجاهل . (٨) كصرة حجارة كريمة في راحة هكذا المعطى كرامة للجاهل . (٩) شوك مرتفع بيد سكران مثل المثل في فم الجاهل . (١٠) رام يطعن الكل هكذا من يستأجر الجاهل أو يستأجر المحتالين . (١١) كما يعود الكلب الى قيئه هكذا الجاهل يعيد حماقته . (١٢) أرأيت رجلا حكيما في عيني نفسه . الرجاء بالجاهل أكثر من الرجاء به .

(١٣) قال الكسلان الأسد في الطريق الشبل في الشوارع . (١٤) الباب يدور على صائره والكسلان على فراشه . (١٥) الكسلان يخفى يده في الصفحة ويشق عليه أن يردّها الى فمه . (١٦) الكسلان أوفر حكمة في عيني نفسه من السبعة المجيبين بعقل . (١٧) كمسيك أذن كلب هكذا من يعبر ويتعرض لمشاجرة لا تعنيه . (١٨) مثل المجنون الذي يرمي نارا وسهما وموتا . (١٩) هكذا الرجل الخادع قريبه ويقول ألم ألعب أنا . (٢٠) بعدم الحطب تنطفئ النار وحيث لا نمام يهدأ الحصام . (٢١) فم للجمر وحطب للنار هكذا الرجل المخاصم تهيج النزاع . (٢٢) كلام النمام مثل لقم حلوة فينزل الى مخادع البطن .

(23) כָּסֶף סִינִים מִצָּפָה עַל-חֹרֶשׁ שְׂפָתַיִם דִּלְקִיִּם וְלֵב-רָע :

(24) בְּשִׁפְתָיו יִנָּכֵר שׁוֹנֵא וּבִקְרָבוֹ יֵשֶׁת מִרְמָה : (25) כִּי-יִתְגַּן קוֹלוֹ אֶל-

תַּאֲמָן-בוֹ כִּי שָׁבַע תּוֹעֲבוֹת בְּלִבּוֹ : (26) תִּבְסֶה שׁוֹנֵא בַּמִּשְׁאֹן תִּגְלֶה רָעָתוֹ

בְּקִקְלִל : (27) כָּרָה שְׁחַת בָּהּ יִפֹּל וְגִלְל אֶבֶן אֱלֹוֵי תָשׁוּב : (28) לְשׁוֹן-שֹׁקֵר

יִשְׁנֵא וּבָרִיו וְפֹה חִלְקֵה יַעֲשֶׂה מִדָּחָה :

(٢٣) فِضَّة زَغَلٍ تُغَشِّي شَقْفَةَ هَذَا الشَّفْتَانِ المتوقدتان والقلب الشرير. (٢٤) بُشْفَتِيهِ يَتَنَكَّرُ

المبغض وفي جوفه يضع غشًّا. (٢٥) إِذَا حَسَّنَ صَوْتَهُ فَلَا تَأْتَمْنَهُ. لأن في قلبه سبع رجاسات.

(٢٦) مَنْ يَغْطِي بَغْضَهُ بِمَكْرٍ يَكْشِفُ خَبْئَهُ بَيْنَ الْجَمَاعَةِ. (٢٧) مَنْ يَحْفَرُ حُفْرَةً يَسْقُطُ فِيهَا وَمَنْ يَدْحِرُ

حَجَرًا يَرْجِعَ عَلَيْهِ. (٢٨) اللسان الكاذب يُبْغِضُ مُنْسَجِقِيهِ والفم الملق يُعِدُّ خَرَابًا.

משלי לא .

(10) אֶשֶׁת-חַיִּל מִי יִמָּצֵא וְרָחֵק מִפְּוִינִים מִכָּרָה : (11) בָּטַח בָּהּ לֵב בַּעֲלָהּ
וְשָׁלָל לֹא יִחָסֵר : (12) גִּמְלָתָהּ טוֹב וְלֹא רָע כֹּל יָמֵי חַיֶּיהָ : (13) דִּרְשָׁה
אָמַר וּפְשָׁתִים וּמַעֲשֵׂי בַחֲפִץ כַּפֶּיהָ : (14) הָיְתָה כְּאֻנְיֹת סוֹחֵר מִמֶּרְחֵק תָּבִיא
לַחֲמָה : (15) וּתְתַקֵּם בַּעֲוֹד לִילָהּ וּתְתֵן טָרֶף לְבֵיתָהּ וְחֵק לְגִיעֲרֹתֶיהָ : (16) וְזָמְמָה
שָׁרָה וּתְתַקְּתֶהּ מִפָּרִי כַפֶּיהָ גִּטְעָה בָרֶם : (17) חָגְרָה בַּעֲוֹ מִתְּנִיָּהּ וּתְאַמֵּץ
וְרוּעֲתֶיהָ : (18) טָעַמָּה כִּי-טוֹב סִתְרָה לֹא-יִכָּבֵהּ בַּלִּילָהּ גִּרָה : (19) יָדֶיהָ שִׁלְחָה
בִּפְיֹשׁוֹר וּבַכֶּיהָ תִּמְכּוּ כָלָךְ : (20) בַּפֶּה פָרְשָׁה לְעֹנֵי וַיִּדְּיָה שִׁלְחָה לְאַבְיוֹן :
(21) לֹא-תִירָא לְבֵיתָהּ מִשָּׁלֵג כִּי כָל-בֵּיתָהּ לִבָּשׁ שָׁנִים : (22) מִרְבָּהִים
עָשְׂתָה-לָּהּ שֵׁשׁ וְאַרְגָּמָן לְבוּשָׁה : (23) נֹדַע בַּשָּׁעָרִים בַּעֲלָהּ בְּשִׁבְתּוֹ עַם-זִקְנֵי-
אֶרֶץ : (24) סָדִין עָשְׂתָה וּתְמִכָּר וַחֲגוּר גִּתְּנָה לְכֹנְעָנִי : (25) עֹז וְהָדָר לְבוּשָׁה
וּתְשַׁתֵּק לַיּוֹם אֲחֵרוֹן : (26) פִּיהָ פִּתְחָה בַּחֲכָמָה וּתְוִרַת-חֶסֶד עַל-לְשׁוֹנָהּ : (27) צוֹפִיָּה
הַלִּיכֹת בֵּיתָהּ וּלְחֶם עֲצָלוֹת לֹא תֹאכַל : (28) קָמוּ בָנֶיהָ וַיֵּאשְׁרוּהָ בַּעֲלָהּ
וַיְהַלְלֶיהָ : (29) רַבּוֹת בָּנוֹת עָשׂוּ חַיִּל וְאַתָּה עָלִית עַל-בָּלְנָה : (30) שֶׁקֶר הַחֹן
וְהַבֵּל הִיפִי אִשָּׁה יִרְאֶת-יְהוָה הִיא תִתְהַלָּל : (31) תִּגְוֶלָּהּ מִפָּרִי יָדֶיהָ
וַיִּהְלִיֶּה בַשָּׁעָרִים מַעֲשִׂיהָ :

سفر الأمثال — الإصحاح الواحد والثلاثون

(١٠) امرأةٌ فاضلةٌ من يجدها لأن ثمنها يفوق اللآلئ . (١١) بها يثق قلبُ زوجها فلا يحتاج إلى غنيمة . (١٢) تصنعُ له خيرا لا شرًّا كل أيام حياتها . (١٣) تطلب صوفا وكتانا وتشتغل بيدين راضيتين . (١٤) هي كسفن التاجر . تجلب طعامها من بعيد . (١٥) وتقوم إذ الليل بعد وتعطي أكلا لأهل بيتها وفريضة لفتياتها . (١٦) تتأمل حقلا فتأخذه وبثريديها تفرس كرما . (١٧) تنطقُ حقوياً بالقوة وتشد ذراعها . (١٨) تشعر أن تجارتها جيدة . سراجها لا ينطفئ في الليل . (١٩) تمتد يديها إلى المغزل وتمسك كفاها بالفلكة . (٢٠) تبسط كفيها للفقير وتمتد يديها إلى المسكين . (٢١) لا تخشى على بيتها من الثلج لأن كل أهل بيتها لابسون حلالا . (٢٢) تعمل لنفسها موشيات . لبسها بوص وأرجوان . (٢٣) زوجها معروف في الأبواب حين يجلس بين مشايخ الأرض . (٢٤) تصنع قمصانا وتبيعهما وتعرض مناطق على الكنعاني . (٢٥) العز والبهاء لباسها وتضحك على الزمن الآتي . (٢٦) تفتح فمها بالحكمة وفي لسانها سنة المعروف . (٢٧) تراقب طرق أهل بيتها ولا تأكل خبز الكسل . (٢٨) يقوم أولادها ويطويونها . زوجها أيضا فيمدحها . (٢٩) بنات كثيرات عملن فضلا أما أنت ففقت عليهن جميعا . (٣٠) الحسن غش والجمال باطل . أما المرأة المتقية الرب فهي تمدح . (٣١) أعطوها من ثمر يديها ولتمدحها أعمالها في الأبواب .

ספר איוב

איוֹב א.

איש היה בארץ-עוץ איוב שמו והיה האיש ההוא תם וישר וירא
אלהים וסר מרע: (1) ויגלו לו שבעה בנים ושלוש בנות: (2) ויהי מקנהו
שבעת אלפי-צאן ושלושת אלפי גמלים וחמש מאות צמד-בקר וחמש
מאות אתונות ועבדה רבה מאד ויהי האיש ההוא גדול מכל-בני-קדם:
(3) והלכו בניו ועשו משתה בית איש יומו ושלחו וקראו לשלושת אחיהם
לאכל ולשתות עמם: (4) ויהי כי הקיפו ימי המשתה וישלח איוב
וגזרשם והשכים בבקר והעלה עלות מספר כלם כי אמר איוב אולי
חטאו בני וברכו אלהים בלבבם ככה יעשה איוב כל-הימים:

(5) ויהי היום ויבאו בני האלהים להתנצב על-יהוה ויבוא גם-השטן
בתוכם: (6) ויאמר יהוה אל-השטן מאין תבא ויען השטן את-יהוה ויאמר
משוט בארץ ומהתהלך בה: (7) ויאמר יהוה אל-השטן השמעת לבך על-
עבדי איוב כי אין כמותו בארץ איש תם וישר ירא אלהים וסר מרע:
(8) ויען השטן את-יהוה ויאמר החנם ירא איוב אלהים: (9) הלא-אתה
שכת בעדו ובעד-ביתו ובעד כל-אשר-לו מסביב מעשה ידיו ברכת
ומקנהו פרץ בארץ: (10) ואולם שלח-נא ידך וגע בכל-אשר-לו אם-לא
על-פניך יברכה: (11) ויאמר יהוה אל-השטן הנה כל-אשר-לו בידי
רק אליו אל-תשלח ידך ויצא השטן מעם פני יהוה:

سفر أيوب

الإصحاح الأول

(١) كان رجل في أرض عُوص اسمه أيوب . وكان هذا الرجل كاملا ومستقيما يتقى الله ويحيد عن الشر . (٢) وُولِدَ له سبعة بنين وثلاث بنات . (٣) وكانت مواشيه سبعة آلاف من الغنم وثلاثة آلاف جمل وخمس مئة زوج بقر وخمس مئة أتان وخدمة كثيرين جدا . فكان هذا الرجل أعظم كل بني المشرق . (٤) وكان بنوه يذهبون ويعملون وليمة في بيت كل واحد منهم في يومه ويرسلون ويستدعون أخواتهم الثلث ليأكلن ويشربن معهم . (٥) وكان لما دارت أيام الوليمة أن أيوب أرسل فقدهم وبكر في الغد وأصعد مُحْرقات على عددهم كلهم . لأن أيوب قال ربما أخطأ بني وجدفوا على الله في قلوبهم . هكذا كان أيوب يفعل كل الأيام .

(٦) وكان ذات يوم أنه جاء بنو الله ليمثلوا أمام الرب وجاء الشيطان أيضا في وسطهم . (٧) فقال الرب للشيطان من أين جئت . فأجاب الشيطانُ الربَّ وقال من الجَّولان في الأرض ومن التمشي فيها . (٨) فقال الرب للشيطان هل جعلت قلبك على عبدى أيوب . لأنه ليس مثله في الأرض . رجل كامل ومستقيم يتقى الله ويحيد عن الشر . (٩) فأجاب الشيطانُ الربَّ وقال هل مجانا يتقى أيوبُ الله . (١٠) أليس أنك سيجت حوله وحول بيته وحول كل ماله من كل ناحية . باركت أعمال يديه . فانتشرت مواشيه في الأرض . (١١) ولكن أبسط يدك الآن ومس كل ماله فانه في وجهك يحدف عليك . (١٢) فقال الرب للشيطان هوذا كل ماله في يدك . وانما اليه لا تمتد يدك . ثم خرج الشيطان من أمام وجه الرب .

(13) וַיְהִי הַיּוֹם וּבָנָיו וּבָנוֹתָיו אֹכְלִים וְשֹׁתִים יַיִן בְּבֵית אַחֵיהֶם הַבְּכוֹר׃
(14) וּמִלֶּאֱדָף בָּא אֶל-אִיּוֹב וַיֹּאמֶר הַבְּקָר הָיוּ חֲרָשׁוֹת וְהָאֲתָנוֹת רַעּוֹת עַל-
יְדֵיהֶם׃ (15) וַתִּפֹּל שִׁבְעָא נִתְקַחֶם וְאֶת-הַנֶּעְרִים הָכּוּ לְפִי-חֶרֶב וְאִמְלָטָה כִּי
אֲנִי לְבִדִּי לְהִגִּיד לָךְ׃ (16) עוֹד זֶה מְדַבֵּר וְנָה בָּא וַיֹּאמֶר אֵשׁ אֱלֹהִים
נִפְלְתָה מִן-הַשָּׁמַיִם וַתִּבְעַר בַּצֹּאן וּבַנֶּעְרִים וַתֹּאכְלֵם וְאִמְלָטָה כִּי-אֲנִי לְבִדִּי
לְהִגִּיד לָךְ׃ (17) עוֹד זֶה מְדַבֵּר וְנָה בָּא וַיֹּאמֶר כְּשִׁדִּים שָׁמוּ שְׁלֶשָׁה רָאשִׁים
וַיִּפְשְׁטוּ עַל-הַגִּמְלִים וַיִּקְחוּם וְאֶת-הַנֶּעְרִים הָכּוּ לְפִי-חֶרֶב וְאִמְלָטָה כִּי-אֲנִי
לְבִדִּי לְהִגִּיד לָךְ׃ (18) עַד זֶה מְדַבֵּר וְנָה בָּא וַיֹּאמֶר בָּנוֹתַי וּבְנוֹתַיָּה אֹכְלִים
וְשֹׁתִים יַיִן בְּבֵית אַחֵיהֶם הַבְּכוֹר׃ (19) וְהִנֵּה רוּחַ גְּדוֹלָה בָּאָה מֵעֵבֶר הַמִּדְבָּר
וַיִּנָּע בְּאַרְבַּע פָּנוֹת הַבַּיִת וַיִּפֹּל עַל-הַנֶּעְרִים וַיָּמּוּתוּ וְאִמְלָטָה כִּי-אֲנִי לְבִדִּי
לְהִגִּיד לָךְ׃ (20) וַיָּקָם אִיּוֹב וַיִּקְבַּע אֶת-מַעְלּוֹ וַיִּגָּז אֶת-רֹאשׁוֹ וַיִּפֹּל אַרְצָה
וַיִּשְׁתַּחֲוֶה׃ (21) וַיֹּאמֶר עָלַם יִצְאָתִי מִבֶּטֶן אִמִּי וְעָרָם אָשׁוּב שָׁמָּה יִהְיֶה גִמְלוֹתִי
וַיִּהְיֶה לָקַח יְהוָה שֵׁם יִהְיֶה מִבְּרָךְ׃ (22) בְּכָל-זֹאת לֹא-חָטָא אִיּוֹב וְלֹא-נָתַן
תִּפְלָה לְאֱלֹהִים׃

(١٣) وكان ذات يوم وأبناءؤه وبناته يأكلون ويشربون نحرًا في بيت أخيهم الأكبر. (١٤) أن رسولًا جاء إلى أيوب وقال: البقر كانت تحرث والأتن ترعى بجانبها. (١٥) فسقط عليها السبئيون وأخذوها وضربوا الغلمان بحدد السيف ونجوت أنا وحدي لأخبرك. (١٦) وبينما هو يتكلم إذ جاء آخر وقال: نار الله سقطت من السماء فأحرقت الغنم والغلمان وأكلتهم ونجوت أنا وحدي لأخبرك. (١٧) وبينما هو يتكلم إذ جاء آخر وقال: الكلدانيون عينوا ثلاث فرق فهجموا على الجمال وأخذوها وضربوا الغلمان بحدد السيف ونجوت أنا وحدي لأخبرك. (١٨) وبينما هو يتكلم إذ جاء آخر وقال: بنوك وبناتك كانوا يأكلون ويشربون نحرًا في بيت أخيهم الأكبر. (١٩) وإذا ريح شديدة جاءت من عبر القفر وصدمت زوايا البيت الأربع فسقط على الغلمان فماتوا ونجوت أنا وحدي لأخبرك. (٢٠) فقام أيوب ومزق جبته وجز شعر رأسه ونحر على الأرض وسجد. (٢١) وقال عريانا نخرجت من بطن أمي وعريانا أعود إلى هناك. الرب أعطى والرب أخذ فليكن اسم الرب مبارك. (٢٢) في كل هذا لم يخطئ أيوب ولم ينسب لله جهالة.

א י ו ב ב

(1) וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹאוּ בְנֵי הָאֱלֹהִים לְהִתְיַצֵּב עַל-יְהוָה וַיָּבֹא גַם-הַשָּׁטָן בְּתַכְּם לְהִתְיַצֵּב עַל-יְהוָה : (2) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-הַשָּׁטָן אִי מִזֶּה תָּבֹא וַיַּעַן הַשָּׁטָן אֶת-יְהוָה וַיֹּאמֶר מִשָּׁט בְּאָרֶץ וּמִהַתְהַלֵּךְ בָּהּ : (3) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-הַשָּׁטָן הִשְׁמַת לִבְךָ עַל-עַבְדִּי אֵיּוֹב כִּי אֵין כָּמֹהוּ בְּאָרֶץ אִישׁ תָּם וְיִזְרַח יִרְאָ אֱלֹהִים וְסָר מִרָע וְעָדְנוּ מִחֲזִיק בְּתַמָּתוֹ וּתְסִיתָנִי בּוֹ לְבַלְעוֹ חֲנָם : (4) וַיַּעַן הַשָּׁטָן אֶת-יְהוָה וַיֹּאמֶר עוֹר בְּעֹד-עוֹר וְכָל אֲשֶׁר לְאִישׁ יִתֵּן בְּעֹד וַנִּפְשׁוּ : (5) אִוִּלָּם שְׁלַח-נָא זֶרֶךְ וְנָעַ אֶל-עֲצָמוֹ וְאֶל-בָּשָׂרוֹ אִם-לֹא אֶל-פָּנָיו וְיִבְרַכְךָ : (6) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-הַשָּׁטָן הִנֵּה בִּידְךָ אֵךְ אֶת-נַפְשׁוֹ שְׁמֹר :

(7) וַיֵּצֵא הַשָּׁטָן מֵאֵת פְּנֵי יְהוָה וַיִּךְ אֶת אֵיּוֹב בַּשָּׁחִין רָע מִכָּף רַגְלוֹ וְעַד גִּדְּקָדָו : (8) וַיִּקַּח-לוֹ חֶרֶשׁ לְהִתְגַּהֵד בּוֹ וְהוּא יֹשֵׁב בְּתוֹךְ-הָאָפֶר : (9) וַתֹּאמֶר לוֹ אִשְׁתּוֹ עֲדָךְ מִחֲזִיק בְּתַמָּתְךָ בָּרַךְ אֱלֹהִים וְנָתַת : (10) וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ כַּדְּבַר אֲתַת הַנִּבְלֹת תְּדַבְּרִי גַם אֶת-הַטּוֹב וְנִקְבַּל מֵאֵת הָאֱלֹהִים וְאֶת-הַרָע לֹא נִקְבַּל בְּכָל-זֹאת לֹא-חָטָא אֵיּוֹב בְּשַׁפְתָּיו :

(11) וַיִּשְׁמְעוּ שְׁלֹשֶׁת רֵעֵי אֵיּוֹב אֶת כָּל-הַרָעָה הַזֹּאת הַבָּאָה עָלָיו וַיָּבֹאוּ אִישׁ מִמָּקוֹמוֹ אֶל־יִפְז הַתִּימָנִי וּבִלְהֹד הַשּׁוּחִי וְצוּפָר הַנֶּעֱצָמִי וַיּוֹעֲדוּ יַחְדָּו לָבוֹא לָנוּד-לוֹ וּלְנַחֲמוֹ : (12) וַיִּשְׁאוּ אֶת-עֵינֵיהֶם מִרְחֹק וְלֹא הִכִּירוּהוּ וַיִּשְׁאוּ קוֹלָם וַיִּבְכוּ וַיִּקְרְעוּ אִישׁ מְעָלוֹ וַיִּזְרְקוּ עָפָר עַל-רֹאשֵׁיהֶם הַשְׁמִימָה : (13) וַיֵּשְׁבוּ אִתּוֹ לָאָרֶץ שְׁבַעַת יָמִים וְשִׁבְעַת לַיְלֹת וְאֵין דִּבָּר אֵלָיו דְּבַר כִּי רָאוּ כִּי-גָדַל הַכָּאָב מְאֹד :

سفر أيوب - الإصحاح الثاني

(١) وكان ذات يوم أنه جاء بنو الله ليمثلوا أمام الرب وجاء الشيطان أيضا في وسطهم ليمثل أمام الرب . (٢) فقال الرب للشيطان من أين جئت . فأجاب الشيطان الرب وقال من الجولان في الارض ومن التمشى فيها . (٣) فقال الرب للشيطان هل جعلت قلبك على عبدى أيوب . لأنه ليس مثله في الأرض . رجل كامل ومستقيم يتق الله ويمجد عن الشر . والى الآن هو متمسك بكماه وقد هيّجتني عليه لأبتاعه بلا سبب . (٤) فأجاب الشيطان الرب وقال . جلد يجلد وكل ما للانسان يعطيه لأجل نفسه . (٥) ولكن ابسط الآن يدك ومسّ عظمه ولحمه فانه في وجهك يحذف عليك . (٦) فقال الرب للشيطان ها هو في يدك ولكن احفظ نفسه .

(٧) فخرج الشيطان من حضرة الرب وضرب أيوب بقرح ردىء من باطن قدمه الى هامته . (٨) فأخذ لنفسه شقفة ليحسك بها وهو جالس في وسط الرماد . (٩) فقالت له امرأته أنت متمسك بعد بكالك . بارك الله ومث . (١٠) فقال لها تتكلمين كلاما كاحدى الجاهلات . الخير تقبل من عند الله والشر لا تقبل . فى كل هذا لم يخطئ أيوب بشفتيه .

(١١) فلما سمع أصحاب أيوب الثلاثة بكل الشر الذى أتى عليه جاءوا كل واحد من مكانه . أليفاز التيماني وبلد الشوحي وصوفر النعماني وتواعدوا أن يأتوا ليرثوا له ويعزوه . (١٢) ورفعوا أعينهم من بعيد ولم يعرفوه فرفعوا أصواتهم وبكوا ومزق كل واحد جبته وذرروا ترابا فوق رؤوسهم نحو السماء . (١٣) وقعدوا معه على الأرض سبعة أيام وسبع ليال ولم يكلمه أحد بكلمة لأنهم رأوا أن كآبته كانت عظيمة جدا .

אִיּוֹב מִבִּי

(7) וַיְהִי אַחֲרֵי דִבֶּר יְהוָה אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל־אִיּוֹב וַיֹּאמֶר יְהוָה
אֶל־אֱלִיפָן הַתִּימָנִי חֲרָה אַפִּי בָּךְ וּבִשְׁנֵי רֵעֶיךָ כִּי לֹא דִבַּרְתֶּם אֵלַי נְכוֹנָה
כַּעֲבָדִי אִיּוֹב : (8) וַעֲתָה קָחוּ־לָכֶם שִׁבְעָה־פָרִים וְשִׁבְעָה אִילִּים וּלְכוּ אֶל־
עַבְדֵי אִיּוֹב וְהַעֲלִיתֶם עֹלָה בַּעֲדָכֶם וְאִיּוֹב עַבְדִּי יִתְפַּלֵּל עֲלֵיכֶם כִּי אִם־
פָּנִיו אֲשָׂא לְבַלְתִּי עֲשׂוֹת עִמָּכֶם וְנָבָלָה כִּי לֹא דִבַּרְתֶּם אֵלַי נְכוֹנָה כַּעֲבָדִי
אִיּוֹב : (9) וַיֵּלְכוּ אֱלִיפָן הַתִּימָנִי וּבְלֵלָד הַשּׁוּתִי צֹפָר הַנַּעֲמָתִי וַיַּעֲשׂוּ כַּאֲשֶׁר
דִּבֶּר אֲלֵיהֶם יְהוָה וַיֵּשָׂא יְהוָה אֶת־פָּנָיו אִיּוֹב : (10) וַיִּהְיֶה שָׁב אֶת־שְׁבוֹת
אִיּוֹב בְּהַתְּפַלְלוֹ בַּעַד רָעָהוּ וַיִּסָּף יְהוָה אֶת־כָּל־אֲשֶׁר לְאִיּוֹב לְמִשְׁנָה :
(11) וַיָּבֹאוּ אֵלָיו כָּל־אֶחָיו וְכָל־אֲחִיוֹתָיו וְכָל יְדָעָיו לִפְנֵים וַיֵּאכְלוּ עִמּוֹ
לֶחֶם בְּבֵיתוֹ וַיִּגְדּוּ לוֹ וַיִּנְחֻמוּ אֹתוֹ עַל כָּל־הָרָעָה אֲשֶׁר־הָבִיא יְהוָה עָלָיו
וַיִּתְּנוּ־לוֹ אִישׁ קְשִׁיטָה אַחַת וְאִישׁ גִּזְם וְהָב אֶחָד : (12) וַיִּהְיֶה בִּבְרֶךְ אֶת־
אַחֲרִית אִיּוֹב מִרְאשִׁיתוֹ וַיְהִי־לוֹ אַרְבָּעָה עָשָׂר אֶלֶף צֹאן וְשֵׁשֶׁת אֶלְפִּים
גְּמָלִים וְאֶלֶף צֶמֶד בָּקָר וְאֶלֶף אֲתוֹנוֹת : (13) וַיְהִי־לוֹ שִׁבְעֶנָּה בָּנִים וְשְׁלוֹשׁ בָּנוֹת :
(14) וַיִּקְרָא שֵׁם־הָאֶחָת יְמִימָה וְשֵׁם הַשֵּׁנִית קִצִּיעָה וְשֵׁם הַשְּׁלִישִׁית קָרֵן הַפּוּדִי :
(15) וְלֹא נִמְצָא נָשִׁים יָפוֹת כִּבְנוֹת אִיּוֹב בְּכָל־הָאָרֶץ וַיִּתֵּן לָהֶם אֲבִיהֶם
נִתְּלָה בְּתוּף אֲחִיהֶם : (16) וַיְהִי אִיּוֹב אַחֲרֵי־זֹאת מֵאָה וָאַרְבָּעִים שָׁנָה
וַיֵּרָא אֶת־בָּנָיו וְאֶת־בָּנֵי בָנָיו אַרְבָּעָה דִּירוֹת : (17) וַיָּקֶם אִיּוֹב זֶקֶן וְשָׁבַע יָמִים :

سفر أيوب — الإصحاح الثاني والأربعون

(٧) وكان بعد ما تكلم الرب مع أيوب بهذا الكلام أن الرب قال لأليفاز التيماني قد احتسى غضبي عليك وعلى كلا صاحبيك لأنكم لم تقولوا في الصّواب كعبدى أيوب . (٨) والآن نخذلوا لأنفسكم سبعة ثيران وسبعة كباش واذهبوا إلى عبدى أيوب وأصعدوا محرقة لأجل أنفسكم وعبدى أيوب يصلّى من أجلكم لأنى أرفع وجهه لثلا أصنع معكم حسب حماقتكم لأنكم لم تقولوا فى الصواب كعبدى أيوب . (٩) فذهب أليفاز التيماني وبلدّ الشّوحى وصوّفر النّعماني وفعّلوا كما قال الرب لهم ورفع الرب وجه أيوب . (١٠) وردّ الرب سبّي أيوب لما صلّى لأجل أصحابه وزاد الرب على كل ما كان لأيوب ضعفا . (١١) فجاء إليه كل إخوته وكل أخواته وكل معارفه من قبل وأكلوا معه خبزا فى بيته ورثوا له وعزّوه عن كل الشر الذى جلبه الرب عليه وأعطاه كل منهم قسيطة واحدة وكل واحد قرطا من ذهب . (١٢) وبارك الرب آخرة أيوب أكثر من أولاه وكان له أربعة عشر ألفا من الغنم وستة آلاف من الإبل وألف فدان من البقر وألف أتان . (١٣) وكان له سبعة بنين وثلاث بنات . (١٤) وسمّى اسم الأولى يَمِيمَة واسم الثانية قَصِيْعَة واسم الثالثة قَرْن هَفُوك . (١٥) ولم توجد نساء جميلات كبنات أيوب فى كل الأرض وأعطاهن أبوهن ميراثا بين إخوتهن . (١٦) وعاش أيوب بعد هذا مئة وأربعين سنة ورأى بنيه وبني بنيه إلى أربعة أجيال . (١٧) ثم مات أيوب شيخا وشبعان الأيام .

مراجع عبرية وعربية

י. ברזובסקי .	בית ספר עברי
ל. שאבקי .	הדקדוק העברי
חיים סבי לרנר .	מורה הלשון
י. ח. טיוב .	תורת הנקוד
א. המלח .	מלון עברי ערבי
מ. מ. מנסוויטש .	הדקדוק המעשי
י. שטינברג .	פסיעות קטנות
י. ח. טיוב .	אוצר השירה והמליצה
י. ל. טילר .	תורת הלשון
מ. ב. פרג .	המורה העברי
מ. ב. בדר .	המטמון
ל. שפר	למדו עברית
ברקוז .	שפת ילדים
אסרליל ולפנסון .	תאריך اللغات السامية
فان ديك .	ترجمة العهد القديم

נדפס בבית הדפוס של הממשלה
בבולק — בקהיר
יום י' לח' אדר ש' התרצ"ה
מנהל ב' ד' הממשלה
מחמד א' בהגת

تم طبع هذا الكتاب بالمطبعة الأميرية ببولاق
في يوم ٩ من صفر سنة ١٣٥٤
(١٣ من مايو سنة ١٩٣٥) م
مدير المطبعة الأميرية
محمد أمين الجبهجت

الكتاب

المطبعة الأميرية ١١٤٩٨-١٩٣٣-١٠٠٠

 Bibliotheca Alexandrina

0486538